Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Theatrum orbis terrarum

https://hdl.handle.net/1874/374896

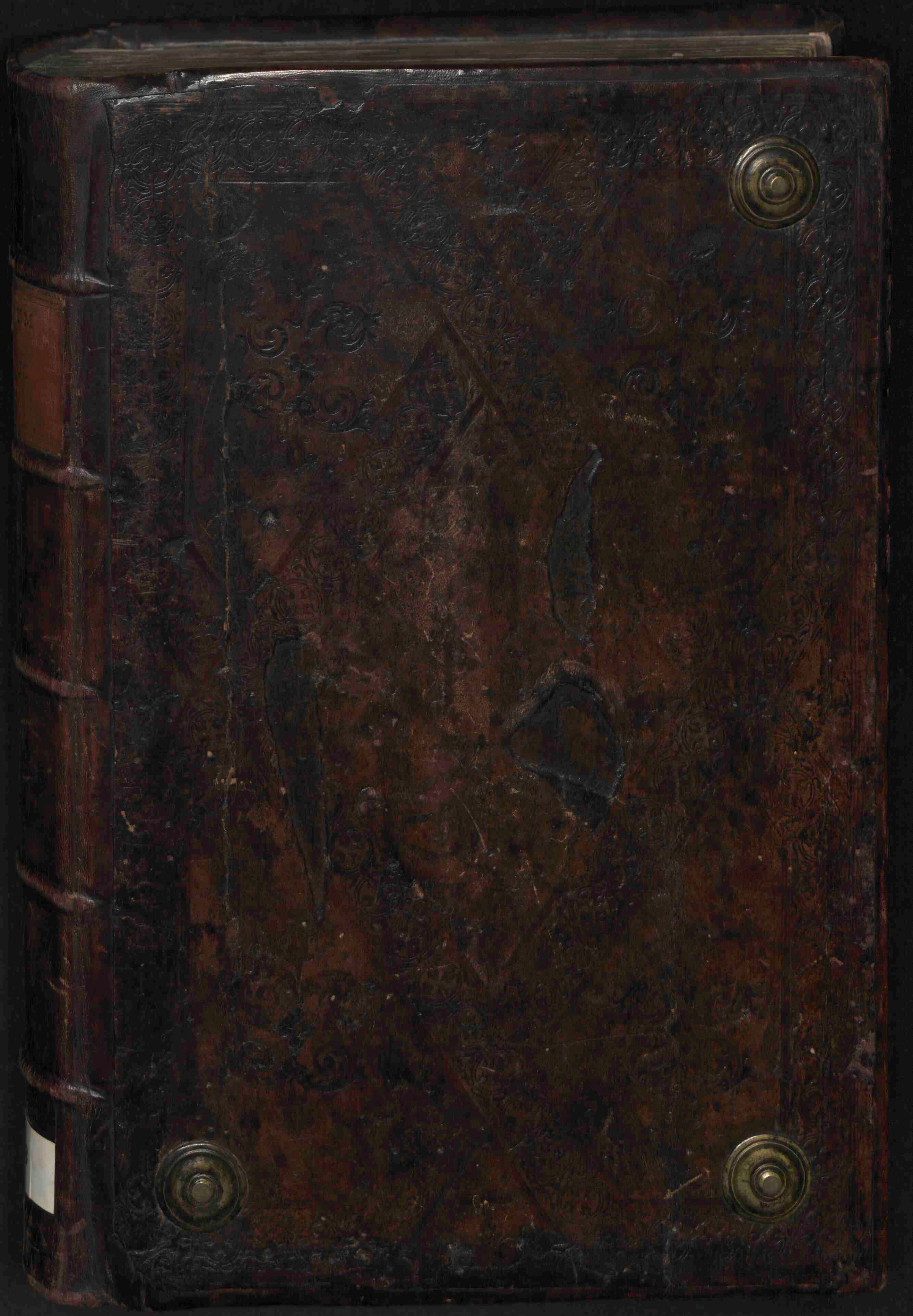

VIII Aa 8

GEOGRAPHISCH INSTITUUT - UTRECHT -

Opus nunc denuò ab ipso Auctore recognitum, multisque locis castigatum, & quamplurimis nouis Tabulis atque Commentarijs auctum.

DANIEL ROGERSIVS
AD THEATRVM ORBIS,
ABRAHAMI ORTELII, DENVO
ab Auctore recognitum.

VERA *igitur tandem eſt Senecæ ſententia vatis,*
Et vera eſt vatis dicta ſecuta fides.
Tempus (ait) veniet, ſeros aliquando ſub annos,
Laxabit rerum vincula cùm Oceanus:
Atque ingens pateat tellus, & detegat orbes
Puppe nouos Typhis rector in Hamonia:
Nec qua dicta fuit, ſit terris vltima Thyle.
Sic ait: en vatis verba ſecuta fides.
Emersêre freto nuper noua regna ſub Auſtro;
Ruráque non fictis concelebrata bonis.
Iámque ſuas vrbes, & iactat America dotes,
Magellana ſuas cui ſoror addit opes.
Nempe nouus priſco eſt orbi ſuperadditus orbis,
Et non hac, alia ſidera ſede micant.
Laus prima eſt Senecæ: Veſpucci eſt altera: vates
Ille; ratam fecit vatis at iſte fidem.
Tertia, qua palmas, Orteli, vincit vtraſque,
Eſt tua; qui Phœbi celſa per aſtra comes,
Singula deſpiciens diſtinxti ritè tabellis,
Humanis aptans vſibus orbis opus.
Immortale decus nacti tres: vos colet orbis,
Illi dum veſtra ſtabit ab arte decus.

D. PHILIPPO
AVSTRIACO
CAROLI V. AVG.
ROM. IMP. F.
INDIARVM HISPA-
NIARVMQ. ETC. RE-
GI, OMNIVM AE TA-
TVM ET TOTIVS
ORBIS AMPLISSI-
MI IMPERII MO-
NARCHAE,

ABRAHAMVS
ORTELIVS
ANTVERPIANVS
EIVS MAIESTATIS
GEOGRAPHVS, DED.
CONSECRATQ.

ADOLPHI MEKERCHI
BRVGENSIS I. C.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΚΑΤΟΣΤΙΧΟΣ
FRONTISPICII
EXPLICATIO.

IMMENSAM *Terræ molem, vastíque meatus*
Oceani, toto sparsas & in æquore terras,
Scriptorum multi veterum multíque recentum
Ingenio præstanti & rerum divite censu
Hactenus aggressi, triplices tantummodò partes
Invenêre Orbis, quas nec describere plenè,
Posse datum est. Nostro id longè felicius ævo
Præstitit ORTELIVS *multò maioribus ausis:*
ORTELIVS, *quem quadrijugo super æëra curru*
Phœbus Apollo vehi secum dedit, unde iacentes
Lustraret terras circumfusúmque profundum.
Hinc olli Phœbum, qui conspicit omnia, prorsus
Ignotas, alio penitus penitúsque sub Orbis
Axe sitas monstrasse plagas, solísque retectas
Indigenis, Orbémque novum, gentésque, virósque
Detexisse ferunt, mundíque arcana remoti.
Ille igitur studiis quò consulat, hocce THEATRVM
ORBIS TERRARVM *toti communicat Orbi.*
In quo non veterum errores, incertáve tradit
Somnia, sed tripode ex ipso certissima visa.
Quóque magis mirêre, tribus superaddidit Orbis
QVINQVE ORBIS PARTES. *Partibus hic binas alias, quas nemo priorum*
Vel fando audierat. Frontem solùm adspice libri,
Invenies etiam quod te pictura docebit.
Arce sedet summa solio Regina superbo
EVROPA. EVROPE, *cujus viridis fastigia lambit*
Pampinus, & dulci vitis fecunda racemo.
(Nam colit Europe Bacchum, Bacchus colit illam)
Dextra manus sceptrum gestat, clavúmque sinistra
Admotum sphæræ, caput est insigne corona.
Hæc reliquis Nymphis excelsior omnibus una est,
Et latè, auspicibus quondam victricibus armis,
Roma, tuis, fines porrexit adusque calentem
In Libyam, ínque Asiam, divisósque orbe Britannos.
Ejus & imperium proferre Hispania nuper
Ausa, per ignotum pelagus nova regna, novósque

Invenit

Invenit populos, qui nunc NOVUS ORBIS *habetur.*

ASIA. *Adspicis à dextris* ASIAM *quæ splendida Eöis*
Tota nitet gemmis, tota est ornata lapillis.
Hæc manibus plenam turis beneolentis acerram
Ostentat, myrrham redolens, stactenq; suavem:
Et gummi croceum, pigmenta, & aromata, & omnes
Assyrios fucos, Arabum præditia dona.

AFRICA. AFRICA *parte alia est fervore notabilis ipso*
Aethiopissa, perinsano Phaëthonte perusta,
Infrenos dum Solis equos currúmque fatigat
Ignarus juvenis, nec flectere novit habenas,
Ac terræ propiùs candentem deprimit axem:
Demens qui tantos animo conceperit ausus.
Hinc habet illa caput radiis cinctum omne coruscis;
Membráque perpetuum propter nudata calorem.
At quia odorato sudantia Balsama ligno
Aegyptus propriè sibi vendicat, hæc quoque Virgo
Balsameum dextra ramum prætendit olentem.

AMERICA. *Inferiore solo quam cernis,* AMERICA *dicta est:*
Quam nuper vectus pelago Vespucius audax
Vi rapuit, tenero nympham complexus amore.
Illa oblita sui, castíque oblita pudoris,
Nuda sedet totum corpus, nisi vitta capillos
Plumea vinciret, frontem nisi gemma notaret,
Ambirent teretes nisi tintinnabula suras.
Lignea clava olli in dextra: qua mactat obesos
Atque saginatos homines, captiváque bello
Corpora, quæ discissa in frusta trementia lentis
Vel torret flammis, calido vel lixat aheno.
Vel, si quando famis rabies stimulat mage, cruda
Et jam cæsa recens, nigróque fluentia tabo
Membra vorat, tepidi pavitant sub dentibus artus.
Carnibus & miserorum & sanguine vescitur atro:
Horrendum facinus visu, horrendúmque relatu.
Quid non impietas designat barbara? quid non
Contemptus Superûm?
Adspicis in læva fœdatum cæde recenti
Humanum caput. En arcum celerésque sagittas,
Queis solet, adducto dum flexit cornua nervo,
Vulnera certa viris certámque infligere mortem,
Mox defessa hominum venatu tradere somno
Membra volens, lectum contextum variùs instar
Reticuli, gemino à palo quem fixit utrimque,
Conscendit, textóque caput reclinat & artus.

MAGELLA-
NICA.

Haud procul hinc nitidum caput exſerit altima Nymphe,
Virginis os vultúmque gerens, pectúſque venuſtum:
Trunca manus & trunca pedes, vix cognita paucis.
Hujus amore aiunt Magellum nuper Iberum
Exarſiſſe, freto dum ſe commiſit ad Auſtrum,
Et vocitaſſe ſuo de nomine MAGELLANAM.
Ille etenim tum fortè, micantibus undique flammis,
Incautam ſemel adſpexit, ſollemnia feſta
Dum parat: Hinc Virgo multo ſuffuſa rubore
Extemplò caput occuluit, furvóque ſeipſam
Involuit fumo & fuſca caliginis umbris.
At, ne fors iterùm temerè ſeſe illa videndam
Præbeat, hanc fixit memorem ſub pectore flammam.
Audiſti quid prima foris tibi pagina monſtret
Spectator. ne ſiſte oculos hîc: inſpice porrò,
Atque Orbem brevibus vaſtum metire tabellis.
Sic poteris tutò regiones ire per omnes,
Ignotáſque inter longinqua per oppida gentes,
Fluminâque, & montes, valles, maria omnia circum,
Ac peragrare vagi quidquid capit orbita mundi.

ABRAHAMVS ORTELIVS ANTVERPIANVS, REGIÆ MAIESTATIS GEOGRAPHVS BENEVOLIS LECTORIBVS S. D.

VM omnibus perſpectum ſatis eſſe credam, quanta ſit cognitionis hiſtoriarum vtilitas, benigne Lector; equidem mihi perſuadeo, neminem pænè eſſe, modò hiſtorias primis (quod aiunt) labris guſtarit, qui neſciat, quàm neceſſaria ſit ad eas rectè intelligendas, Geographiæ (quæ meritò à quibuſdam Hiſtoriæ oculus appellata eſt) cognitio. Multa enim in Hiſtoriis occurrunt, ne dicam pænè omnia, quæ, niſi aliqua locorum cognitione polleas, non ſolùm intelligi bene non poſſunt, verùm etiam contrà quàm debeant nonnunquam intelliguntur; vt fit, cùm in aliis, tum potiſſimùm in Regum, Imperatorumque expeditionibus, in diuerſis gentium migrationibus, & in clariſſimorum virorum diuerſarum Regionum perluſtrationibus, peregrinationibuſque. Quod cùm experientia ipſa doceat, non eſt quòd ego heîc latiùs declarem. Hæc verò tam neceſſaria Geographiæ cognitio, vt multi egregij & docti viri teſtati ſunt, ex Tabulis Geographicis longè facillimè peti addiſciique poteſt. Atque vbi aliquantulum harum Tabularum vſui adſueuerimus, vel mediocrem etiam Geographiæ inde cognitionem adepti fuerimus, quæcunque leguntur, Tabulis his quaſi rerum quibuſdam ſpeculis nobis ante oculos collocatis, memoriæ multò diutius inhærent. quo fit, vt tum demùm cum fructu aliquo, quæ legimus, percipere videamur. Omitto iam, multò iucundiorem videri, & eſſe, hiſtoriarum lectionem, ſi Tabulis ob oculos propoſitis liceat quaſi præſentem, res geſtas, aut loca in quibus geſtæ ſunt intueri. Nam quantoperè iuuemur, cùm in ſacris literis Iſraëlitarum iter ex Ægypto per mare rubrum & immenſam propè ſolitudinem in terram promiſſam factum legimus, ſi Palæſtinæ Tabula inſpecta, id quaſi præſentes videamus; quemuis exiſtimo ſæpius experiri. Quæ cùm ita ſint, quantoperè impediantur, retineanturque, imò retrahantur etiam ſæpè in ipſo curſu, hiſtoriarum ſtudioſi, facile eſt videre, cùm vel omnes Regionum deſcriptiones non poſſint haberi; vel ſi haberi quidem poſſint, cariores ſint, quàm vt quiuis poſſit, præſertim cùm plurimi ſint tenuioris fortunæ, coëmere. Multi enim ſunt, qui delectantur quidem Geographia vel Corographia, in primis verò Tabulis, quæ de Regionum deſcriptionibus, delineationibuſque variæ exſtant: ſed, quoniam aut non habent quod iis comparandis impendant; aut, ſi quidem habeant tantum, quanti illæ valere ſolent, impendere nolunt, ab iis abſtinent; nec ſibi ipſis ſatisfaciunt. Sunt etiam qui cùm habeant quo emant, emere quàm lubentiſſimè vellent, niſi locorum anguſtia obſtaret, quò minus latæ Chartæ explicari & inſpici commodè poſſint. Nam, vt verum fatear, magnæ illæ & amplæ Geographicæ Chartæ conuolutæ, non ita commodæ ſunt; nec, cùm aliquid fortè legitur, inſpectu faciles. Omnes verò ordine parieti expanſas adfigere volenti, opus eſſet, non modò ampliſſima, latiſſimaque domo, verùm etiam Regio quodam Theatro. Hæc ego ſæpenumerò expertus, cogitare cœpi, quæ ratio inueniri poſſet, hiſce, quæ iam dixi, incommodis, medendi, vel vt diminuerentur aliquo modo; vel, ſi fieri poſſet, vt omnino è medio tollerentur. ac tandem viſum eſt, hac ratione, quam in hoc libro noſtro (cui, vti ſperamus, ſinguliſq. optamus, quiuis facilè locũ inter ſuos libros dare poterit) obſeruauimus; fieri poſſe.

Quò verò intelligas, quid à nobis in hoc Theatro noſtro præſtitum ſit, quídve de eo tibi ſit expectãdum; id tibi heîc paucis explicandum eſſe duxi. Primò, nobis animus fuit

repræſentare tibi, quicquid in vllis Geographicis aut Chorographicis Chartis hinc inde tam recenter, quàm nuperrimè multis abhinc annis (quo factum eſt, vt earum etiam multæ nunc inueniri nequeant) in lucem editis, vnquam habueris, vel etiamnum habeas. quod vt præſtaremus, hac ratione ſumus opus aggreſſi. Omnium Regionum, quarum Geographicæ Tabulæ exſtant, vnam nobis (quarundam enim ſunt plures) noſtro iudicio omnium optimam propoſuimus: quæ tametſi eſſet aliquando magna & lata, in eam tamen formam contraximus, vt noſtro operi conueniret, ac vno, tota abſolueretur folio: vel, quemadmodum aliquoties factum eſt, vti videri licet, vno, continerentur plures: nulla tamen, ne vel minima re omiſſa, quæ erat in maiore obuia, nulláve mutata: niſi quòd ſæpius, quæ in primis vix legi poterant, ea ita in noſtris expreſſerimus, vt legi facilè à quolibet poſſent. Interdum verò, vbi res ipſa admonuit, & locus tulit, quorundam locorum vulgaribus nominibus adſcripſimus antiqua. quod, vti putamus nobis bona ipſorum Auctorum venia licuiſſe, ſic ſperamus, priſcarum hiſtoriarum lectoribus, obſeruatoribuſque, fore non ingratum. In Tabulis, quæ Auctorum nomina habent, nihil (vt diximus) eſt à nobis immutatum, exceptis duabus aut tribus Belgicarum Regionum maritimis oris, quas mare, pòſt, quàm ab Auctoribus deſcriptiones earum editæ ſunt, multùm mutauit, quemadmodum (exempli gratia) in Flandria, è regione Zelandiæ, non longè ab oppido VVatervliet, vbi maris beneficio poſt eius loci deſcriptionem editam, Continenti multùm accreuit: nos, pro vt hoc tempore is locus eſt (accepta eius Topographia à clariſſimo nobiliſſimoq. & ſtemmate & literis viro, D. Marco Lavrino, iſtius loci Domino) formam, Regionis ipſius hodierni ſitus declarandi ſtudio, mutauimus. In aliis verò, quæ nullum habebant Auctoris nomen, fuimus paulò audaciores: in quibus & mutauimus aliquoties pro noſtro iudicio quędam, & quædam detraximus, & quędam etiam nonnunquam, provt res videbatur poſtulare, adiecimus. Quarundam etiam Regionum, ad ſeriem noſtram aliquo modo complendam, nouas primi pro noſtro modulo Tabulas confecimus, vt quàm pauciſſimæ, quoad hoc tempore fieri poſſet, deeſſent. In iſtis, quas diximus, Auctorum nominibus additis, contrahendis, ea fide vſi ſumus, vt non modò à Lectore nos gratiam ſperemus inituros: verùm ab ipſis etiam auctoribus. aut ita ſaltem egiſſe, vt neminem meritò pudere huius noſtræ, quæcunque etiam eſt, poſſit, imò hanc paruam noſtram non minus, quàm illam magnam pro ſua & agnoſcere poſſit & habere. Studuimus enim & ipſis Auctoribus hoc noſtro labore, ſi non gratificari, ſaltem non diſplicere. Nec aliorum hoc tempore mores ſumus imitati, qui vt noui aliquid in lucem videantur edere, nil faciunt aliud, quàm huiuſmodi Auctorum opera & labores mutare, atque ex bonis ſæpè aliquid quod bonum non eſt, vulgò pro bono venditare, quibuſdam nunc adiectis, nunc detractis, & ipſius Auctoris nomine diſſimulato, vel appoſito ſuo, vel ficto quopiam, quò nouitatis gratia placeat vulgo, vendique poſſit, vt pecuniam quouis modo corradant. Nos enim inſana illa auri fame non ſumus ad hunc laborem impulſi: ſed noſtra ad ſtudioſos harum rerum adiuuandos propenſa voluntate, poſthabita omni ex alieno labore vanæ gloriolæ aucupandæ occaſione. Quid enim erat opus, cùm aliorum, quæ extent Tabulæ, noſtro ſatisfacerent operi, nouas facere?

Erunt fortaſſis, qui plures in hoc noſtro Theatro particulares Regionum deſcriptiones deſiderabunt, (quemadmodum quiuis naturæ ductu optabit procul dubio patriæ ſuæ deſcriptionem heîc extare) verùm ij ſciant, eas, quæ hîc non habentur, non eſſe aut noſtra negligentia omiſſas, aut quòd iis ſumptus impendere veriti fuerimus: ſed quia aut nullas vnquam viderimus, aut ad noſtras manus nunquam vllæ venerint. Quòd ſi eſt quiſpiam, qui huiuſmodi vel habeat, vel ſciat haberi poſſe, eum oratum etiam atque etiam velimus, vt nobis earum copiam faciat; certò promittentes, eas noſtro ſumptu non ſine gratiarum actione, & honorifica nominis ſui mentione, ſeparatim exſculpendas curaturos, vt huic deinde libro, ſuo loco, aut vbi quiſque volet, adiungi poſſint.

De

VITAE
SCOPVS
Spectandum dedit Ortelius mortalib. orbem,
Orbi spectandum Galleus Ortelium. Pagius

Immensum exiguo visurus tempore mundum,
Egregij tabulas consulat Ortelij.
Omnia queis terræ loca sic depingit, vt ipsi
Perlustrata eadem & singula visa putes.
Quò non humanæ penetrat vis ardua mentis?
Improbus aut quid non perficit arte labor?

Io. Posthius Med. D.

De ordine quoque in Tabulis his collocandis à nobis obſeruato, ratio quoque tibi, candide Lector, reddenda videtur; vt, ſi ſint fortè, quibus aliter collocari debuiſſe videantur, iis hac noſtra exponenda vel ſatisfaciamus, vel nos, quod officium poſtulare videbatur, ſaltem excuſemus. Primò omnium, Tabulam vniuerſum terrarum Orbem complexam exhibemus; deinde eius præcipuas partes, veluti ſunt, Europa, Aſia, Africa & America: naturam ſecuti, qua ſemper antè, quàm partes ſint, totum aliquod, cuius illæ ſint, neceſſe eſt eſſe. His ſubiecimus harum partium ſingulas Regiones ab Occidentaliore Orbis parte exorſi, Ptolemæum Geographorum Principem, & ceteros pænè omnes imitati. Sicque Americæ prouinciæ primò prodeunt: exin Britannicæ inſulæ, pòſt Hiſpaniæ, deinde Galliæ: Hinc Germaniam petimus, cuius Regionibus perluſtratis, ex Heluetia tranſimus in Italiam huic contiguam, ſingulas eius quoque viſuri prouincias. Inde in Græciam nauigauimus, vnde in Sclauoniam profecti, ſingulas Prouincias, quibus vſus eſt linguæ Sclauonicæ, vti ſunt Hungaria, Tranſſyluania, Polonia, Scandia, & Ruſſia, perſpeximus. Hoc modo Europa abſoluta, ad Iſthmum, qui eſt inter fontes Tanais, & Oceanum Septentrionalem, Europæ ac Aſiæ terminum venimus; eoq. in Aſiam quam contemplati, in Africam per anguſtias, quæ ſunt inter intimum ſinus Arabici receſſum, & Mediterranei maris Sirbonim lacum, deſcendimus. Vnde per Ægyptum, Barbariamque ad fretum Gaditanum peruenimus. quo traiecto, domum, vnde eramus egreſſi, tandem reuertimur, viatori ſimiles, vel peregrinanti cuipiam, qui Nationibus ſingulis, & Regionibus, longo ordine, quo ſibi inter ſe coniunctæ ſunt, nulla præterita, perluſtratis, tandem, vnde exierat, lætus atque incolumis redit.

Hactenus de ipſis Tabulis; nunc de Tabularum auerſa parte dicemus. Quoniam viſum nobis eſt, ingratum Lectori aut Spectatori fore, foliorum terga ita vacua videre & omnino inania; ſtatuimus ibi ſingularum Tabularum breuem quandam declaratiunculam adſcribere, eodem modo quo in ipſis Tabulis diximus à nobis eſſe factum; nullius, qui nobis vſui fuerit, nomine omiſſo aut diſſimulato. In fine, hiſce adiecimus omnium, quotquot vel nouimus, vel habuimus, Auctorum nomina; è quibus ſingularum Regionum plenior cognitio (ſi quiſpiam requirat) peti poſſit. Quapropter Geographiæ candidati habebunt hîc, his Auctoribus ordine adſcriptis, & Auctorum Tabularum Geographicarum Catalogo, quem libro præfiximus, ac his ipſis demum Tabulis, quandam quaſi officinam omni inſtrumentorum apparatu inſtructam; è qua, ſi forſan vel ad librum aliquem, vel ad Regionum deſcriptiones ſibi deeſſe quippiam ſentiant, leui, imò nullo negotio videre poſſint, vnde id peti queat.

Hæc ſunt quæ putauimus Lectori eſſe indicanda. Supereſt, vt ſingulos oremus, ne alio animo hunc laborem noſtrum excipiant, quàm quo à nobis & inchoatus eſt & abſolutus, ac tandem in lucem editus. Vale, & fruere; atq. FRANCISCI HOGENBERGI artificioſæ manui, cuius vnius indefatigabili diligentia ferè omnes hæ Tabulæ cælatæ ſunt, bene faueto. Antverpiæ M. D. LXX.

HADRIANI IVNII HORNANI
IN HOC THEATRVM.

Terrarum tractus, cælum, anfractúſque profundi,
Certius vt radio ſcriberet Ortelius,
Raptatum Phœbus ſupera in conuexa retraxit,
Multiplicíque auxit cognitione virum.
Inde hic deſpiciens terras, freta, templáque cæli,
Diſtinxit ſpatiis omnia regna ſuis.

CATALOGVS AVCTORVM TABVLARVM GEOGRAPHICARVM

QVOTQVOT AD NOSTRAM COGNITIONEM HACTENVS peruenêre; quibus addidimus, vbi locorum, quando, & à quibus excusi sunt.

Ægidius Bulionius Belga, *Galliam Belgicam descripsit; quam edidit Antverpiæ Ioann. Liefrinck; & Sabaudiam cum Burgundiæ Comitatu, euulgatam apud Hieronymum Cock, Antverpiæ.*

Ægidius Tschudus, *Rhetiam, Heluetiamq́; Basileæ apud Ffsingrinum.*

Andreas Pograbus Pilsnensis, *Sarmatiæ Europæ partem, quæ subiacet Sigismundo Poloniæ Regi; Venetiis 1569.*

Andreas Thevetus, *Galliam Parisiis, 1578.*

Antonius Campus, *Cremonensis agri corographiam delineauit. in hoc Theatro.*

Antonius Ienkinsonus, *Russiam; Londini, 1562.*

Antonius VVied, *Moscouiam; Antverpiæ.*

Augustinus Hirsvogel, *Regionum hactenus non visarum (vti titulus habet) Tabulam edidit. continet verò Histriam, Slauoniam, Carinthiam, Styriam, Goritziam, &c. vicinasq́; regiones; Nurenbergæ, apud Joannem Weygel.*

Augustinus Iustinianus, *Nebiæ Episc. Corsicæ descriptionem in Tabulam redegit, vti ipsemet inquit in sua Historia Genuensi.*

Bartholomæus Scultetus, *Misniæ & Lusatiæ Corographiam; Gorlitzÿ, anno 1569.*

Benedictus Arias Montanus, *Terræ Canaan descriptiones duas, vnam quæ continet situm eius quem habuit tempore Abrahæ ante aduẽtum filiorum Ffraël; alteram in vndecim tribus distinctam; in suo Apparatu Biblico, Antverpiæ excuso, apud Plantinum.*

Benedictus Bordonius, *Italiæ Tabulam; vti habet Leander in sua Italiæ descriptione.*

Bernardus Brognolus, *Veronensis Territorium euulgauit; Venetiis 1564.*

Bernardus Siluanus Ebolienſis, *Ptolemæi Geographiam recognouit, & nouas tabulas recentiorum nauigationibus respondentes, neque à verbis aut mente Ptolemæi discrepantes (vt ipse scribit) adiunxit, anno 1511. Venetiis.*

Bonauentura Brochardus, *Palæstinam; Parisiis, apud Poncetum le Preux.*

Bonauentura Castilioneus, *Longobardiam; auctor Joannes Antonius Castilioneus, in libello qui De Insubrum antiquis sedibus inscribitur.*

Carolus Heydanus, *Germaniæ Typum; Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*

Carolus Clusius Atreb. *Hispaniam, antiquis ac recentibus locorum in ea nominibus inscriptam, quam nos edidimus anno 1571.*

Caspar Hennebergerus Erlichensis, *Prussiam descripsit. quam Georgius Ostergerus edidit Regiomonti, 1576.*

Caspar Vopellius Medebach, *Descriptionem Orbis terrarum; item Europæ totius; ac Rheni tractum; omnia Coloniæ.*

Caspar Bruschius Egranus, *Montis Piniferi (quem Fiechtelberg vulgò nuncupant) Tabulam; Ulmæ apud Sebastianum Francum*

Christianus Schrot Sonsbekensis, *Gelriam cum Cliuia, vicinasq́; regiones, Antverpiæ apud Bernardum Puteanum: Eandem tabulam idem recognouit, ediq́; curauit per Hieronymum Cock, Antverpiæ. Descripsit quoque vniuersam Germaniam, quam idem Cock prælo excudit. Idem Danubij tractum. Item Tabulam quam inscripsit Peregrinationem filiorum Dei, Calcariæ apud Vincentium Houdaen. 1572. VVestphaliam quoque, in hoc Theatro.*

Christophorus Pyramius, *Germaniæ Tabulam; Bruxellis Brabantiæ, 1548.*

Christophorus Saxtonus, *Angliæ regnum descripsit multis tabulis. singulas enim eius regiones singulis tabulis expressit. Londini. 1580.*

Christophorus Zellius, *Europæ Typum; Nurenbergæ.*

Cornelius Antonij, *Regionum Orientalium Tabulam, vti titulus habet (cõtinet autẽ Daniæ Regnum, & circũiacentes regiones) excusam Amstelrodami. Idẽ descripsit Europã, editã Frãcofurti ad Mœnũ.*

Daniel

Daniel Speckel, *Alsatiæ superioris & inferioris Iconem edidit Argentinæ, 1576.*
Dauid Seltzlin, *Topographiam Sueuiæ Ligæ, siue Circuli; Vlmæ, 1562. Idem Franconiæ circulum descripsit, 1577.*
Diegus Gutierus, *Americam; Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*
Dominicus Machaneus, *Benaci lacus Corographiam; à Leandro Alberto citatam legimus.*
Egnatius Danti, *Perusinum agrum; Romæ, 1580.*
Erhardus Reych Tyrolensis, *Palatinatus Bauariæ tractum; Nurenbergæ, 1540.*
Ferdinand. à Lannoy, *Burgũdiæ Comitatus Tab. quam in hoc nostro Theatro nũc demũ exhibemus.*
Ferdinandus Aluares Zeccus, *Lusitaniam; Romæ, apud Michaelem Tramezzinum, 1560.*
Florianus, *Tabulam Sarmatiæ; Regni Poloniæ, & Hungariæ, vtriusque Valachiæ; necnon Turciæ, Tartariæ, Moscouiæ, & Lithuaniæ partem comprehendentem, Cracouiæ, 1528.*
Franciscus Hogenbergus, *Galliæ Belgicæ tabulam delineauit; & excudit Coloniæ Agrippinæ.*
Franciscus Monachi Mechlinienſ. *Regiones Septẽtrionales, Antverpiæ, apud Syluestrũ à Parisiis.*
Gabriel Simeoneus, *Alimaniæ Tabulam; in libello inscripto Dialogus Pius & Speculatiuus, Lugduni, apud Gulielmum Rouilium, 1560.*
Gemma Frisius, *Vniuersi orbis Tabulam, Antverpiæ.*
Georgius Collimitius, *Hungariæ Tabulam Lazari (quam Cuspinianus edidit) recognouit.*
Georgius Gardnerus, *VVirtebergensem ducatum, Antverpiæ, 1575.*
Gerardus Mercator Rupelmundanus, *Palæstinæ, siue Terræ sanctæ: item Flandriæ, Louanij. Postea Europæ; Deinde Orbis vniuersi ad vsum nauigantium accõmodati Tabulam; Duisburgi edidit. Excudit quoque Britãnicarum Insularum Tabulam, ab alio quopiam descriptam. Idem Tabulas Ptolemaicas ad mentem Auctoris castigauit, & edidit Duisburgi, anno 1578. Plura ab eodem Geographiæ studiosis non minus vtilia quàm iucunda indies expectantur.*
Godefridus Mascopius Embricensis, *Diœcesis Monasterienſis & Osnaburgensis Typum; Embricæ edidit per Remigium Hogenbergum, 1568.*
Gregorius Amaseus, *Fori Julij Tabulam descripsit; quam ab auctore se habuisse, inquit Leander in sua Italia.*
Gulielmus Postellus, *Galliæ typum; Parisiis, 1572. Ab eodem vniuersalem Orbis terrarum descriptionem habemus ibidem excusam.*
Henricus Zellius, *Europam; Nurenbergæ. Item Prussiam, ibidem.*
Hieronymus Chauez, *Americam descripsit, quæ nondum in lucem prodijt. Idem Conuentum Hispalensem, quem iam in hoc Theatro in lucem damus.*
Hieronymus Bellarmatus, *Thusciam; Romæ.*
Humfredus Lhuyd Denbygiensis, *Angliæ regni Tabulam; Item Cambriæ Corographiam, hoc nostro Theatro hoc anno 1569. publicatas.*
Iacobus Dauentria, *Brabantiæ, Hollandiæ, Gelriæ, Frisiæ, Zelandiæ Tabulas descripsit & edidit, Mechliniæ.*
Iacobus Castaldus Pedemontanus, *Orbis vniuersalis typum, magna forma; eandem minori forma; Item Asiæ; Africæ; Hispaniæ; Italiæ; Siciliæ; Corsicæ; Hungariæ; & Pedemontanæ Tabulas; Venetiis, & Romæ.*
Iacobus Homen Lusitanus, *Europam Nauigatoriam descripsit. quæ edita fuit Venetiis 1569.*
Iacobus Surhonius Montanus, *Hannoniam, & Lutzenburgum prouincias descripsit, eásque nunc nostro Theatro publicamus.*
Iacobus Zieglerus, *Palæstinæ; Scondiæ; Ægypti; & Arabiæ; libri forma, & in iis Commentaria: Argentorati, apud Petrum Opilionem, 1532.*
Ioannes Auentinus, *Bauariæ tabulam; Landshuti. anno 1533.*
Ioannes Baptista Guicciardinus, *Vniuersi terrarũ Orbis imaginem, maximæ forma; quam Aquila comprehendit, Antverpiæ, 1549.*
Ioannes Bucius Ænicola, *Europam; sub forma puellæ, Parisiis apud Christianum VVechelum.*
Ioannes Calameus, *Biturigum regionem; Lugduni apud Gryphium.*
Ioannes Crigingerus, *Bohemiæ, Misniæ, Turingiæ, & collateralium regionũ tabulam; Pragæ, 1568.*

Ioan-

Ioannes Cuſpinianus, *Hungariam; quam Petrus Apianus edidit; vti auctor eſt VVolfg. Lazius in ſua Hungariæ tabula.*

Ioannes Dominicus Methoneus, *Europam; Venetiis, apud Matthæum Paganum.*

Ioannes Dryander, *Haſſiam Cattorum regionem: eam modò hoc noſtro Theatro edimus.*

Ioannes Florianus Antverpianus, *Friſiæ Orientalis regionem delineauit. quæ in hoc Theatro nunc recens apparet.*

Ioannes Georgius Septala Mediol. *Ducatum Mediolanenſem, & regiones vicinas, Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*

Ioannes à Horn, *Germaniæ inferioris tabulam; Antverpiæ.*

Ioannes Honterus, *Tabulas Geographicas edidit libelli forma; ſub titulo, Rudimentorum Coſmographicorum, Tiguri apud Chriſtoph. Froſchouerum.*

Ioannes Ioliuetus, *Galliam; Pariſiis, apud Oliuerium Truchetum, 1560.*

Ioannes Melinger Halenſ. *Turingiæ tabulam; VVimariæ.*

Ioannes Portantius, *Liuoniæ typum in hoc Theatro habet.*

Ioannes Scillius Antverpianus, *deſcripſit Lotharingiam. Idem Lutzenburgenſis ducatus partem, quam Terram communem vulgò appellant: ſed hactenus non edita.*

Ioannes Stumpfius, *Heluetiæ tabulas; in hiſtoriæ Helueticæ volumine Tiguri excuſo apud Chriſtophorum Froſchouerum.*

Ioannes Sambucus Pannonius, *Tranſſyluaniam; Viennæ Auſtriæ, 1566. Item Hungariam, ibidem, 1570. Forum Julij, & Illyricum, hoc noſtro Theatro edita.*

Ioannes Surhonius, *Veromanduorum regionem; Antverpiæ apud Chriſtophorum Plantinum, 1558. Item Picardiæ, Arteſiæ, atque Namurci in hoc Theatro.*

Iuſtus Moers, *VValdechenſem comitatũ, Haſſiæ prouinciæ partẽ deſcripſit. Marpurgi excuſa eſt, 1575.*

Laurentius Friſius, *Chartam vniuerſalem Marinam (vt vocant) alicubi in Germania.*

Laurentius Michaelis ab Hogenkirchen, *Friſiam Orientalem in tabulam deduxit. edita eſt Antverpiæ 1579.*

Lazarus Secretarius Cardinalis Strigon. *Hungariæ typum primus deſcripſit; qui editus eſt Ingolſtadij per Apianum, anno 1528.*

Leander Albertus, *Corſicam, Siciliam, Sardiniam; in libro cui titulus eſt, de Inſulis Italicis, Venetiis impreſſo, 1568.*

Leonardus Thurneiſſer, *Brandeburgenſem Marcham. quæ nondum prodijt.*

Læuinus Algoet, *Regionum Septentrionalium typum, apud Girardum Judæum Antverpiæ.*

Licinius Guyetus Andeg. *Andegauenſium regionem publicauit, Pariſiis, anno 1573.*

Ludouicus Georgius, *Chinam regionem deſcripſit; quæ nondum in lucem prodit.*

Marcus Ambroſius Niſſenſis, *Liuoniam, vicinaſq; regiones; Antverpiæ, ſed nondum edita.*

Marcus Iordanus, *Daniæ regni typum; Hafniæ, apud Joannem Vinitorem, 1552. Idem Holſatiæ, Sleſvvig, &c. Hamburgi, apud Joachimum Leoninum, 1559. Et typum Corographicum Itinerum D. Pauli, necnon Abrahami Patriarchæ, &c. VVittenbergæ, apud Ioannem Cratonem, 1562.*

Marcus Secſnagel Salisburg. *Ditionem Salisburgenſem; Salisburgi.*

Martinus de Brion, *Palæſtinam; Pariſiis, apud Hieronymum Gormontium.*

Martinus Carol. Cresfeldt. *Inſulæ Rheni fluminis oſtij delineatiuncula proſtat.*

Martinus Helvvig Neiſſenſis, *Sileſiæ tabulam; quæ Niſſæ excuſa eſt, 1561.*

Martinus Ilacomilus Friburgenſis, *Europam; eam alicubi in Germania impreſſam habemus.*

Martinus VValdſeemuller, *Vniuerſalem nauigatoriam (quam Marinam vulgò appellant) in Germania editam. Puto hunc eundem eſſe cum Ilacomilo prædicto.*

Mathias Cinthius, *Hungariam; Nurenbergæ, 1567.*

Nicolaus à Cuſa: *Huius Chartam Germaniæ citat Althamerus.*

Nicolaus Genus: *Huius Tabula Regionum Septentrionalium habetur in Geographia Ptolemæi, à Girolamo Ruſcelli in Italicam verſa; excuſa Venetiis, apud Vincentium Valgriſium.*

Nicolaus Germanus: *Huius Galliæ Chartam citat Robertus Cœnalis. Puto hunc eundem eſſe cum Nicolao à Cuſa.*

Nicolaus

Nicolaus Nicolaius Delphinas, *Europam marinam; Antverpiæ apud Joannem Stelsium. Idem Galliæ Tabulam promittit.*

Nicolaus Reger, *edidit Ptolemæi tabulas gemino schemate, veteri scilicet ac recentiori. vt testatur Rob. Cœnalis in suo Galliæ opere.*

Nicolaus Sophianus, *Græciæ Tabulam; Romæ.*

Orontius Fineus Delphinas, *Galliæ descriptionem; & Orbis terrarum typum, sub forma cordis humani. Idem Tabulam Regionum, quarum in sacris Bibliis fit mentio. Omnia Parisiis apud Gormontium.*

Olaus Magnus Gothus, *Regionum Septentrionalium Tabulam; Venetiis.*

Paulus Fabricius Medicus, *Morauiam; Viennæ Austriæ, 1570. Idem Austriam promittit.*

Paulus Iouius, *Larij lacus tabulam, cum libello; Venetiis.*

Petrus Apianus, *Europã, Peregrinationẽ D. Pauli, & Typũ vniuersalẽ; omnia Ingolstadij.*

Petrus ab Aggere, *Orbis terrarum Typum, Aquila comprehensum; Mechliniæ.*

Petrus Boekel, *Thietmarsorum Regiunculam; Antverpiæ apud Joannem Liefrinck, 1559.*

Petrus Coppus, *Istriam; Venetiis.*

Petrus Laicstain, *Judæam perlustrans eius loca descripsit, quam descriptionem Christianus Schrot in Tabulam redegit. Extat Antverpiæ apud Hieronymum Cock, 1570.*

Petrus de Medina, *Hispaniæ Tabulam, Hispali per Ioannem Gutierum, 1560.*

Petrus Rogierus, *Pictonum regionem, vicinorumq; limitum, vt Rupellarum, Santonum, &c. Parisiis, apud Franciscum Desprez.*

Philippus Apianus, *Bauariæ Tabulam, Ingolstadij, 1568.*

Pyrrhus Ligorius Neapolitanus, *Regni Neapolitani; item Græciæ Tabulam; Romæ, per Michaelem Tramezinum.*

Sebastianus Cabotus Venetus, *Vniuersalem Tabulam; quam impressam æneis formis vidimus, sed sine nomine loci, & impressoris.*

Sebastianus Munsterus, *Germaniæ Typum, Basileæ; quem Tilemannus Stella emendauit & locupletauit. VVittenbergæ, apud Petrum Zeitz, 1567.*

Sebastianus à Rotenhan, *Franconiam Orientalem; Ingolstadij, anno 1543.*

Sibrandus Leonis Leouardiensis, *Tabulam Frisiæ Occidentalis, quam modò in hoc nostro Theatro publicamus.*

Sigismundus ab Herberstein, *Moscouiæ Tabulam, in eius Commentariis Basileæ excusis, apud Oporinum.*

Sta. Por. *depinxit Ducatum Osvviecz.imen. & Zatoriensem, Venetiis, 1563.*

Stephanus Ghebellinus, *Comitatum Venayscin descripsit, Galliæ Narbonensis partem. in Gallia excusus est.*

Steph. Tabourotius, *Burgundiæ ducatum, Galliæ regionẽ depinxit, sed nondũ in lucẽ prodijt.*

Stephanus Keltenhofer, *Campaniæ Tabulam; suppresso tamen suo nomine, Antverpiæ.*

Thomas Geminus, *Hispaniæ Tabulam; Londini.*

Thomas Scepsius, *Ditionis & agri Bernatium delineationem valde accuratam in publicum dedit, anno 1578, Argentorati per Bernardinum Jobinum.*

Tilemannus Stella Sigenensis, *Palæstinæ tabulas duas descripsit; quarũ vnam inscripsit, Itinerarium Israelitarum ex Ægypto; alteram, Chorographia regni Iudæ & Israelis; Wittenbergæ. Idem Comitatum Mansueldiensem; Coloniæ apud Franc. Hogenbergum.*

Vincentius Corsulensis, *Hispaniam, Venetiis, apud Matthæum Paganum.*

VVenceslaus Godreccius, *Poloniæ Tabulam; Basileæ apud Oporinum.*

VVolfgangus Lazius, *Hungariæ Chorographiam; Viennæ. Item Austriæ; Nurenbergæ. Idem Comitatum Tyrolensem; Styriam; Istriam; & Carinthiam edidit.*

VVolfgangus Regrvvill, *Buchauiæ regionis, siue Fuldensis diœcesis Chorographiam delineauit & edidit, Fuldæ, anno 1574.*

VVolfgangus VVissenburgius Basilienſ. *Palæstinam; Argentinæ, apud Ribelium.*

INDEX TABVLARVM HVIVS OPERIS, SIVE INSCRIPTIONVM EARVNDEM.

ABISSINORVM Regio fol. 89
ÆGYPTVS 88
AFRICA 4
ANCONÆ MARCA 67
ANDEGAVENS. DITIO. 19
ANGLIA 10
AMERICA 5
APVLIA 64
ARTESIA 31
ASIA 3
ASIA minor 88
AVSTRIA. 50
BARBARIA 90
BASILIENSE Territor. 55
BAVARIA 52
BAVARIÆ Palatinatus 53
BILEDVLGERID 90
BITVRIGVM regio 18
BOHEMIA 47
BONONIENSE Territor. 20
BOSNIA 74
BRITANNICÆ Insulæ 8
BRABANTIA 28
BVCHAVIA 45
BVRGVNDIA 22,23
CAMBRIA 11
CALETES 20
CANDIA 70
CARINTHIA 75
CARNIA 74
CARNIOLA 57
CARTHAGINENS. portus 88
CHACZEOLA 57
CLIVIA 27
COMACENVS lacus 65
CORFV nsula 69
CORSICA 67
CREMÆ ager 62
CREMONENS. ager 62
CRETA 70
CROATIA 74
CVBA 7
CVLIACANA 7
CYPRVS. 71.
DACIA 78
DANIA. 38.
ELBA 69
EVROPA. 2.
FLANDRIA 32
FORVM IVLII 59
FRANCONIA 46
FRISIA 35
FRISIA Occident. 36
FRISIA Orient. 37
FVLDENS. ditio. 45
GALLIA 16
GALLIÆ NARB. Ora 22
GELRIA 27
GERMANIA 24
GERMANIA inferior 25
GORITIA 57,75
GRÆCIA. 72,93.
HANNONIA 30
HASSIA 43
HELVETIA 56
HIBERNIA 12
HISPALENS. conuent. 15
HISPANIA 13
HISPANIA noua 6
HISPANIOLA 7
HISTRIA 57,75
HOLLANDIA 34
HOLSATIA 43
HVNGARIA. 76,77

ILLY-

ILLYRICVM 73, 74
INDIA Orientalis 84
ISTRIA 75
ITALIA. 58.
KARSTIA. 57
LARIVS lacus 65
LEMNOS Insula 71
LIMANIA 18
LIVONIA 80
LVSATIA 44
LVTZENBVRGVM. 26.
MALTA 69
MANSVELDIA 42
MARCA Anconæ 67
MEDIOLANENSIS Ducat. 61
MISNIA 44
MONASTERIENS. Episc. 46
MORAVIA 49
MOSCOVIA. 82.
NAMVRCVM 29
NATOLIA 88
NARBONENS. Ora mar. 22
NEAPOLITAN. Regnum 68
NORTGOIA 53
NOVVS ORBIS. 5.
ORBIS Terrarum 1
OSNABVRGENS. Episc. 46
OSWIECZIMENSIS Ducat. 80.
PALATINATVS Bauariæ 53
PALAESTINA 87
PATAVINVM Territ. 64
PEDEMONTANA Regio 63
PEREGR. D. PAVLI 91
PERSIA 85
PICARDIA 21
PICTONVM Ditio 17
POLONIA 79
POMERANIA 80
PORTVGALLIA 14
PRESB. Ioannis Imperium 89
PRVSSIA. 39
RHÆTIA Alpestris 57
ROMAN. Imperium 92
ROMÆ Territor. 65
RVSSIA. 82.
SABAVDIA 22
SALISBVRGENS. Diœcesis 51
SARDINIA 69
SAXONIA 41
SCANDIA 81
SCOTIA 9
SEBENICI Territ. 75
SENÆ Vrbis Territ. 67
SEPTENTRION. Regiones 81
SICILIA 69
SILESIA 48
SLAVONIA 74
STALIMENE Insula 71
SVEVIA. 55.
TARTARIA 83
TERRA SANCTA 87
THIETMARSIA 39
THVRINGIA 42
TIROLIS 57
TRANSYLVANIA 78
TVRCIA 86
TVSCIA. 66.
VEROMANDVOR. Tractus 20
VERONÆ Territ. 60
VINDELICIA 52
WALDECCENS. 45
WESTPHALIA 40
WIERTEBERG. Ducatus 54
WINDORVM Regiones. 57, 74.
ZARAE Territor. 75
ZATORIENSIS Ducat. 80
ZELANDIÆ Insulæ 33
ZERBI Insula. 69.

QVONIAM VERO PLVRES REGIONES AVT INSVLÆ IN HIS TABVLIS DESCRIPTÆ SVNT, QVAM IN EARVNDEM TITVLIS CONTINENTVR, VISVM NOBIS FVIT OPERÆPRETIVM, EAS HOC ALTERO INDICE ETIAM STVDIOSIS INDICARE.

ALgarbia fol. 14
Angoliſmẽſis ditio 17
Arabia 86
Argentarius mons. 67

BArri Territ. 64
Benthem Comit. 27
Bornholmia Inſula 38
Braſilia 5

CAtaia 83
Calabria 68
Campania felix 68
Caſſubia 80
Condadum 15
Connachia 12
Cornuallia 10
Crabaten 73,74
Curlandia 80

DEhenbarthia 11
Diepholtum 40
Drenta 36

FEſſa 90
Florida 5
Francia Noua 5
Friſlant Inſula 81

GEnuenſis ora 61,63
Gothia Inſula 38
Guinea 4
Groenlandia 81
Groeninger landt 35

HAren 80
Hebrides Inſulæ 9
Heſdinenſ. præfectura 31
Hohenbergum 54
Horn Comitatus 27,28
Hultonia 12.

IAmaica 7
Iapan Inſula 3,83,84
Iaua Inſula 84
Indiæ Occidentales 5
Iſlandia Inſula 81
Iuitlandia 38
Iuliacum 27

KRain 73,74

LAnginia 12
Lauſnitz 41,44
Leodienſis Diœceſis 28
Limburgum 27,28
Linga 40
Lithuania 79
Lombardia 58

MAgna Græcia 68
Maiorica & Minorica Inſulæ 13
Marcha Comitatus 40
Marochum Regnum 90
Maſouia 79
Meſſicana Regio
Moluccæ Inſulæ 84
Momonia 12
Mona Inſula 11
Mons ferratus 61,63
Montenſis Comitatus 40
Morea 72
Murſa Comitatus 27

NEgroponte 72
Nigra ſilua 54
Noricum 75
Noruegia 81
Noua Guinea 84

OLdenburgum 40
Orchades Inſulæ 9
Ormus Regnum 85,86
Oſterlandia 42
Oueryſſel 27

PApiæ Territorium 63.
Peru 5
Podolia 79
Pouiſia 11.

RAueſbergum 40
Reyderlandt 37
Rhodus Inſula 88
Romania 72
Ruthenia 79
Rugia Inf. 80

SAmogithia 79
S. Ioannis Inſula 7
Sancti Laurentij Inſ. 4
S. Pauli Comitatus 31.
Santonum Regio 17
Semigallia 59
Sorlingæ Inſulæ 8
Stiria 73,74
Stormaria 43
Suecia 81
Sumatra 84

TEckenburgum 40
Traiectenſe Territ. 34.
Tranſiſelana 27
Twenta 27

VAlkenburgẽſe Territ. 27,28
Vectis Inſula 10
Venedotia 11
Voitlandia 41
Volhinia 79
VVallia 10,11
VVagria 43
VVandalia 80
VVindiſchlandia 73,74
VVirlandia 80

ZEylan Inſula 84

ORNATISSIMO VIRO D.
ABRAHAMO ORTELIO, AMICO
CVM PRIMIS CARO.

PVS tuum, ornatissime Orteli, perspexi; laudo diligentiam & ornatum, quo auctorum labores decorasti; laudo fidem qua singulis quod suum est integrum reliquisti; plurimùm enim refert cuiusque proprios partus dignoscere, quò veritas Geographica collatione erui possit, quam, qui passim tabulas fingunt multi Geographiæ planè ignari, miris modis corrumpunt; dum sine ordine, sine proportione, sine discretione tam falsas & deprauatas quàm genuinas & veras descriptiones in vnum corpus congerunt, vti in multis videre est tabulis quæ ex talibus nobis prodeunt, in quibus posteriores nonnunquam etiam ab eodem auctore factæ, corruptiores sunt prioribus; quod filum si sequerentur omnes, necesse tandem esset vniuersam Geographiam inextricabilibus erroribus inuolui & obscurari. Quamobrem non exiguam laudem meritus es, qui optimas quasque regionum descriptiones selegisti, atq. in vnum veluti enchiridium redegisti, idque sine alicuius diminutione, vt integra & perfecta cuiusque opera paruo ære comparare, exiguo loco reponere, atque adeò quocumque lubeat circumferre liceat. Velim per otium quæ recentius prodeunt adderes, vti sunt particulares illæ Lazij, quibus Ditiones Regi Hungariæ hæreditariæ describuntur, quæ à Ioanne Maiore Bibliopola Viennense circumferuntur, & quædam aliæ. Hoc enim omnino mihi persuasum habeo, opus hoc tuum semper vendibile permansurum, qualescumque tandem regionum descriptiones à quoquam recudantur; propterea quòd docta antiquitas, etiamsi non vndiquaque sit absoluta, semper in pretio est. Cetera rùm, quòd me, mi Orteli, ceteris neotericis præfers in hoc mundi Theatro, id pro abundantia amoris tui erga me dictum accipio; non enim ego mihi talem præeminentiam vnquam arrogare ausim, cùm multi sint, qui tametsi paucas, eruditiores tamen quàm ego descriptiones fecerint; qui si tuæ sententiæ reclament, quid facies! tuum erit ipsam defendere, qui tulisti, non meum, qui in propria causa iudex esse non possum: quòd si defendas, & vincas; tua erit hæc gloria, non mea: nam qui culmen artis ostendere & demonstrare potest; ipsum teneat necesse est. Hæc ita tecum amanter dissertare, aut potius garrire, nunc mihi donabis mi Orteli, tuæ beneuolentiæ erga me seriò summas ago gratias, & si qua in re tibi gratum facere & reciprocam beneuolentiam testari potero, paratissimum promptissimumque me inuenies. Bene vale. Duysburgi 22. Nouembris 1570.

Has Tabulas hac editione in hoc opere inseruimus.

Tuus integerrimè

Gerardus Mercator.

IO. VIVIANVS VALENTIANVS
ABRAHAMO ORTELIO SVO.

QVALIS docta tuum celebrat Pisistrate nomen
Gracia, seruato carmine Maonida:
Sic ventura mei, præsens si inuiderit ætas,
Ortelij studiis fama fauebit anus.
Quòd partes laceras miserans dispergier orbis,
Tam bene collectum continuauit opus;
Et facit vt melius pulchro spectata theatro
Terra suo pateat consociata mari.

D. ABRAHAMO ORTELIO:

ERGÓNE *Sol toti mundo non ſufficit vnus?*
Sed geminos Soles auctior Orbis auet?
Sunt gemini Soles: lippus, qui non videt: horum
Primus, Apollo vetus: tuq́ Abrahame nouus.
Qui, quodcumque parat Phœbus mortalibus ægris,
Sidera ſigniferi per duodena means,
Deſcriptis terræ præſtas Regionibus omnis,
Et mundo, & priſcis munus id hiſtoriis.
Cuncta videt Phœbus: tu lampade mentis oberrans
Conſpicuis ſpectas omnia luminibus.
Ille dat & vitam natis, lucémque benignus,
Et motu & radiis inferiora regens;
Tu rebus donas animam, ſcriptíſque diſertis,
Et lucem obſcuris reddis abundè locis,
Ille Solum, Calúmque vagus metitur & Æquor:
Metiris Cælum, cúmque Mari, ipſe Solum.
Quis ſine Sole queat vitam traducere? priſcas
Quis ſine Coſmographo noſceret hiſtorias?
Nil igitur differs (Abrahame) à Sole coruſco:
Téque nouum Solem clarior Orbis amat.
Quid miror? fore te Solem iam fata canebant,
Orthelij nomen cùm pater impoſuit.

Ex regia VVindeleſora, xiij.
Kalend. Nouemb.

Tuus Daniel Rogerſius.

GERARTVS FALKENBVRGIVS NOVIOMAGVS.

Εἰπὲ τί σημαίνει Ὀρθήλιος; ἥλιος ὀρθός.
Πῶς; ὅπ γαιογράφων ἥλιος ἄλλος ἔφυ.
Κόσμον ὅλον γὰρ ἄειρα μιῇ διεγράψατο βίβλῳ·
Τονδέ τις ᾧ καλέοι καὶ νεοκοσμογόνον.

ORBIS TERRARVM.

HÆC TABVLA comprehendit & exhibet totius Orbis terrarum & circumambientis Oceani effigiem; quem vniuerſum terrarum Orbem veteres (quibus nouus nempe Orbis nondum innotuerat) in tres partes diuiſere: in Africam ſcilicet, Europam, & Aſiam: Sed inuenta America, eam pro quarta parte noſtra ætas adiecit: quintamque expectat ſub Meridionali cardine iacentem. Gerardus Mercator Geographorum noſtri temporis coryphæus, in ſua nunquam ſatis laudata Vniuerſali Tabula, hunc Orbem terrarum in tres continentes diſtinguit: primam vocat eam, quam Veteres diximus in tres partitos fuiſſe, & vnde humanum genus originem ſumpſiſſe ex ſacris litteris conſtat: ſecundam, quam hodie Americam vel Indiam Occidentalem vocamus: tertiam dicit terram Auſtralem, quam nonnulli Magellanicam nuncupant, paucis hactenus littoribus detectam. Hunc Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, milliaria Germanica 5400, ſiue Italica 21600, antiquitas docuit, idemque recentior aſſerit ætas. *Atque hæ tot portiones terræ,* (vt Plin. in 11. Naturæ lib. inquit) *imò verò, vt plures tradidêre, mundi punctus* (*neque enim eſt aliud terra in vniuerſo*) *hæc eſt materia gloriæ noſtræ, hæc ſedes: hîc honores gerimus, hîc exercemus imperia, hîc opes cupimus, hîc tumultuatur humanum genus, hîc inſtauramus bella etiam ciuilia, mutuisque cædibus laxiorem facimus terram. Et vt publicos gentium furores tranſeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoque vicini ceſpitem noſtro ſolo affodimus, vt qui latiſſimè rura metatus fuerit, vltraque fines exegerit accolas, quota terrarum parte gaudeat? vel cùm ad menſuram auaritiæ ſuæ propagauerit, quam tandem portionem eius defunctus obtineat?* Hactenus ille.

Huius Terræ, Oceanique ſitum, Regionum diſpoſitionem, ſinuumque anfractus; gentiumque mores, & quicquid cognitione in iis ac ſcitu dignum videbatur, deſcribere aggreſſi ſunt ex Veteribus

PTOLEMÆVS ALEXANDRINVS;
C. PLINIVS SECVNDVS. 3. 4. 5. 6. lib. Natural. hiſtoriæ;
ARISTOTELES DE MVNDO, ad Alexand.
STRABO xvij. libris;
SOLINVS POLYHISTOR;
POMPONIVS MELA;
DIONYSIVS APHER, & eius Commentator EVSTATHIVS;
APVLEIVS, in libello De mundo;
DIODORVS SICVLVS, lib. 5. priorib. Bibliothecæ;
MARTIANVS CAPELLA;
PAVLVS OROSIVS, in fronte ſuæ hiſtoriæ;
BEROSVS deſcripſit Orbis Antiquitates;
ANTONIVS AVGVSTVS (ſi verus eſt titulus) Itineraria;
STEPHANVS, eius Vrbes;
VIBIVS SEQVESTER, ordine Alphabetico, eius Flumina, Fontes, Paludes, Nemora, Montes, Gentes.

Ex recentioribus,

RAPHAEL VOLATERRANVS;
ABILFEDEA ISMAEL, lingua Arabica;
IOANNES HONTERVS;
BARTHOLINVS libro 8. Auſtriados;
SEBASTIANVS MVNSTERVS;
ANTONINVS Archiep. Florentinus, in opere hiſtorico Titulo 1. Cap. 3.
DOMINICVS NIGER;
IOANNES AVENTINVS, Boiorum Ann. lib. 2.
IOANNES CAMERS, in Solinum;
GEORGIVS RYTHAIMERVS;
IOACHIMVS VADIANVS;
PETRVS IOANNES OLIVARIVS in Melam;
LAVRENTIVS CORVINVS NOVOF.
ANTONIVS VERONENSIS;
GVALTERVS LVDOVICVS, in Speculo Orbis;
ISIDORVS HISPALENSIS;
MICHAEL VILLANOVANVS, in Ptolemæum;
ZACHARIAS LILIVS VICENT.
HIERONYMVS GIRAVA, Hiſpanicè;
ALEXANDER CITOLINVS, in Typocoſmia Italica lingua;
VINCENTIVS GALLVS, in Speculo hiſtoriali lib. 2.
GVILIELMVS POSTELLVS;
IOANNES MANDEVILIVS, & eius comes
ODERICVS à FORO IVLII;
GAVDENTIVS MERVLA, lib. 5. Memorabilium;
FRANCISCVS MONACHI, in Epiſtola ad Archiep. Panormitanum.
ANDREAS THEVETVS, ſed Gallica lingua.
ANTONIVS PINETVS, Gallica lingua deſcripſit, & iconibus exhibuit quamplurimas (vt titulus habet) tam Europæ, quàm Africæ, Aſiæ, & Noui Orbis Regionum, Vrbium, Opidorumque Tabulas.
IVLIVS BALLINVS, celebrium totius Orbis Vrbium Icones edidit, cum earundem breui hiſtorica enarratione, Italica lingua. Idem præſtitit
GEORGIVS BRVNO, Latinè, at multò ornatius, diligentiusque.
BENEDICTVS BORDONIVS totius Orbis inſulas, idem
THOMAS PORCACCIVS, ambo Italica lingua.
VVOLFGANGVS LAZIVS, &
IOHANNES GOROP. BECANVS, eius gentium Origines & Migrationes;
PETRVS APIANVS, &
BARTH. AMANTIVS, eius inſcript. antiquas;
IOANNES BOHEMVS, & ALEXANDER SERDVS, omnium eius gentium populorumque mores & ritus. Idem fecit
FRANCISCVS BELLEFORESTIVS, Gallicè.

TYPVS ORBIS TERRARVM.

SEPTENTRIO.

CIRCVLVS ARCTICVS.

ANIAN regnum.

AMERICA SIVE INDIA NOVA. Ao 1492. a Christophoro Colombo nomine regis Castellæ primum detecta.

Noua Fran cia.

Chilaga

Florida.

Tolm

QVIVIRA regnu

Tochonte ac

Calicuas

Tagil.

Marata

Archipelago di Zamul.

Los Bolcanes

Las dos hermanos

Abreojo.

S. Lazaro.

CIRCVLVS AEQVINOCTIALIS

TROPICVS CANCRI

MAR DEL NORT

Caribana.

Peru.

Amazones.

Brasil

Trinidad

Tisnada

Chirmos

Aldea

S. Anna

Arica

Pisagua

Coquimbo

Chile

Chica.

Rio de la Plata

S. Catelina

Ytias de Ximus

Archipelago.

Terra del Fuego.

MAR DEL ZVR

Noua Guinea nuper inuenta quæ an sit insula an pars continentis Australis incertus est

TROPICVS CAPRICORNI.

EL MAR PACIFICO

Hanc continentem Australem, nonnulli Magellanicam regionem ab eius inuentore nuncupant.

CIRCVLVS ANTARCTICVS.

Tartaria

Europa

Natolia

Barbaria.

Aegyptus

Arabia.

AFRICA.

Nubia

Abissini

Manicongo.

Melinde.

OCEANVS AETHIOPICVS.

Mongol.

Cathaio

Turchestan

Coraſan

Perſia

Guzarate

India orientalis.

China.

MAR DI INDI

Lantchidolmarg.

Vastissimas hic esse regiones ex M. Pauli Ven. et Lud. Vartomanni scriptis peregrinationibus constat.

Plitacorum regio, sic a Lusitanis appellata ob incredibilem earum auium Abidem magnitudinem.

TERRA AVSTRALIS NONDVM COGNITA.

OCCI DENS.

ORI ENS.

MERIDIES.

QVID EI POTEST VIDERI MAGNVM IN REBVS HVMANIS, CVI AETERNITAS OMNIS, TOTIVSQVE MVNDI NOTA SIT MAGNITVDO. CICERO:

Cum priuilegio.

Franciscus Hogenbergius Sculpsit

EVROPA.

EVROPA vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis auctor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est, nisi quòd dicimus ab Europa Tyria nomen accepisse Regionem, inquit Herodotus libro 4. Hanc Plinius altricem victoris omnium gentium populi, terrarumq. pulcherrimam nominat, Asiæ & Africæ aliquando non magnitudine, sed virtute comparatam. Certum est, eam cùm habitatissima sit, gentium frequentia non multò alterutra inferiorem esse. Huius latus Septentrionalius & occidentalius, Oceano alluitur; Meridionale, mari Mediterraneo ab Africa seiungitur. Deinde Orientem versus mari Ægæo (nunc, Archipelago) Ponto Euxino, (hodie, mare Maggiore) Palude Mæotide (hodie, mare delle Zabacche) Tanai fluuio, (vulgò Don,) & Isthmo, qui est ab eius fontibus, rectà ad Septentrionem ab Asia dirimitur, Glareano teste. Habetque hoc modo Pæninsulæ effigiem, vti ipsa in Tabula videre licet: Huius caput Roma, olim totius Orbis domitrix.

Regiones eius (vt hodie eas appellamus) sunt Hispania, Gallia, Germania, Italia, Slauonia, Græcia, Hungaria, Polonia cũ Lithuania, Moscouia, aut significantiùs Russia; & ea pæninsula, in qua Noruegia, Suedia, & Gothia. Ex eius insulis primùm occurrit Anglia, Irlandia, Groenlandia, Frislandia, in Oceano sitæ. In Mediterraneo mari habet Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Candiam, Maioricam, Minoricam, Corphum, Negropontum; aliasque ignobiliores, quarum singula nomina & situm ipsa Tabula exhibet.

Habet hæc nostra Europa, præter Romanum Imperium tota terrarum Orbe reuerendum, vltra viginti octo, si quatuordecim, quæ Damianus à Goes in sola Hispania numerat, adiunxeris, in vniuersum Regna Christiana Religione imbuta: vnde huius Regionis dignitatem æstimare liceat. Regio vltra modum fertilis, naturalem temperiem, cælumque satis clemens habens. Frugum omnigenum, vini, & arborum copia nullis posthabenda, sed optimis Regionibus comparanda est: adeò amœna, cultissimisque vrbibus, pagis, & vicis exornata, vt populorum, gentiumque virtute aliis terræ partibus, etsi forma minor, tamen præstantior habetur, atque semper habita fuit, ab omnibus priscis Scriptoribus, cùm ob Macedonum Imperium, tum ob Romanorum potentiam maximè celebrata. Eius laudes apud Strabonem videre licet, qui eam libro tertio, septemque sequentibus libris elegantissimè describit. Vide etiam ceteros veteres Geographos. Ex recentioribus eam inter cetera describere conati sunt, Volaterranus; Sebastianus Munsterus; Dominicus Niger; Georgius Rithaymerus; in suis Geographiis. Sed peculiariter eam descripserunt Pius II. Christophorus, & Ancelmus Cellæ.

Multa per vniuersam ferè Europam itineraria, locorumque distantiis annotatis, litteris mandarunt, Cherubinus Stella; Ioannes Herbaceus; & Georgius Meyerus. Idem Guilielmus Gratarolus fecit in calce libri, qui inscribitur: *De Regimine itinerantium.*

EVROPAE

GRONL ANDIAE PARS

MARE SEPTENTRIONALE

OCEANVS HYPERBOREVS

OCEANVS SCHITICVS

DEVCALIDONIVS OCEANVS

OCEANVS GERMANICVS

OCEANVS BRITANNICVS

OCCIDENTALIS OCEANVS

CANTABRICVS OCEANVS

MARE MAGIORE

MARE MEDITERRANEVM

MARE DE BACHV olim CASPIVM

TARTARIA

ASIA

TVRCHESTAN

PERSIA

PARS MESOPOTAMIA

ARABIA

PARS AFRICAE

BARBARIA

FESSA

CATTAYCHI

TVRCOMANI

NATOLIA

CARMANIA

SVECIA

GOTIA

SVEVICVM MARE

SCRICFINIA

LAPPIA

FINMARCHIA

BIARMIA

CORELIA

CONDORA

PERMIA

VOLOGDA

NOVOGARDIA

MOSCOVIA

LITVANIA

ZEVERA

PODOLIA

MOLDAVIA

WALACHIA

BVLGARIA

SERVIA

ROMANDOLIA

ANCONA

SENA

SICILIA

CANDIA

CYPRVS

IVDEA

BARCHA

AEGYPTVS

ORCADES Insulæ

HEBRIDES Insulæ

SCOTIA

ANGLIA

HIBERNIA

GALLIA

ITALIA

HISPANIA

MARE

Germanica
Gallica
Italica

Cum priuilegio

ASIA.

ASIA diuiditur ab Europa Tanai fluuio, & linea ab eius fontibus tracta ad Granduicum Oceani Septentrionalis Sinum: ab Africa verò, Isthmo, qui est inter mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: cetera Oceanus & maria ambiunt.

Hanc veteres multifariam diuisêre: hodie verò ea in quinque partes, secundùm eius Imperia, quibus administratur, nobis non ineptè diuidi posse videtur. Cuius prima pars, quæ Europæ contigua est, & Magno Duci Moscouiæ paret, Mari Glaciali, Obij fluuio, Kytaia lacu, & linea inde ducta ad Caspium mare, Isthmoque qui inter hoc Mare & Pontum Euxinum est, terminabitur. Secunda erit, quæ magno Chamo Tartarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, sunt mare Caspium, Iaxartes fluuius, Imaus mons; ab Ortu & Septentrione Oceanus: ab Occidente, iam dictum Ducis Moscouiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum prosapia occupat, continetque quidquid terrarum est intra Pontum Euxinum, Mare Ægæum, (nunc Archipelagus dictum) Mediterraneumque, Ægyptum, Sinum Arabicum, Persicumque, Tigrim fluuium, mare Caspium, & Isthmum, quem inter hoc & Pontum Euxinum videre est. Sub quarta Regnum Persiæ, quod hodie à Sophis gubernatur, comprehendetur; habet Ottomannos (quibuscum continuum ferè bellum gerit) ab Occidente; Magni Chami Regnum à Septentrione; & in Orientem fermè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie verò mari, quod hodie Indicum, olim Rubrum appellabatur, alluitur. Quinta pars ceterum obtinebit, quod Indias nunc, vti & olim, nuncupant; quæ non ab vno solo, vt aliæ; sed pluribus Regulis (nam quælibet illius Regio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vectigales sunt) moderatur. Sed neque hoc prætereundum, quòd loca maritima quæ sunt à Sinu Arabico ad Promontorium vsque vulgò Cabo de Lampo dictum, (quod vides ad 30. gradum latitudinis Borealis) ferè omnia Lusitanus possidet, aut sibi tributaria fecit.

Insulæ, quæ huic Asiæ ascribuntur, inter ferè innumeras, hæ sunt præcipuæ, Creta & Rhodus in Mediterraneo Mari. Taprobana & Zeilan in Indico Oceano, vbi quoque patrum memoria à Lusitanis detectæ duæ Iauæ, Borneo, Celebes, Palohan, Mindanao; vbi & Gilolo, cum Moluccis aromatiferis hodie clarescunt. Tum Iapan; & nuperrimè inuenta Noua Guinea; sed hæc vltima, an insula sit an terræ Antarcticæ connexa, nondum constat.

Non tantùm apud omnes scriptores profanos, vt vocant, hæc pars terrarum ob primas in Orbe monarchias, vti Assyriorum, Persarum, Babyloniorum, Medorumque imperia, admodum celebris extat memoria; sed etiam in sacris litteris ea præ ceteris illustris est. In hac enim non solùm genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoste Satana delusum corruptumque, & à Christo Saluatore instauratum constat; sed omnem ferè vtriusque Testamenti historiam in ea scriptam & completam legimus.

Hanc Asiam Strabo sex, ab vndecimo incipiendo, libris persequitur. Ptolemæus eam tribus, quinto, sexto & septimo, libris descripsit; item duodecim tabulis, tribuitque illi quadraginta prouincias. Delineat eam Diod. Siculus lib. 18. in principio. Ex neotericis nemo eam in vniuersum singulatim descripsit. M. Paulus Venetus, Ludouicus Vartomannus, & Ioannes Mandeuilius (sed fabulis refertus hic) tantum de ea, quantum eius regionibus perlustrando dignum scitu cognouêre, literis mandarunt. Vide etiam Iacobi Nauarchæ Iesuitæ epistolam.

Nos quoque eius descriptionem in maiori Tabula ante tres annos edidimus.

ASIAE NOVA DESCRIPTIO

SEPTENTRIO

EVROPÆ PARS

MOSCOVIA

TARTARIA

Desertum Aprs tachit

Desertum Caracoranū

Mecritorum horda

Chiesanorum horda

Vsbeczanorum horda

Zibiertairorum horda

Baschirdorum horda

Ciremissorum horda

Turlorum horda

MARE SCYTHICVM & TABIN. Plinius et M. P. Venetus multas in eo insulas esse dicunt, sed numerum neq; situm tradunt:

Vrbs Quinsai habet vt M. P. Venetus refert 100 mill. pass. in circuitu habetque 12.000 pontes.

Tabin Prō:

ARSARETH

ANIA

QVINCI

MANGI

XANTON

CATAIO

CHEQVAN

TANGVT

TAINFV

CHINA

MOIN

SINDINFV

THIBET

CAMVL

ERGIMVL

CARAIAN

TIPVRA

MACIN

COMATAI

GAVCINCHINA

CAMPAA

CAMBOIA

BENGALA

PEGV

VERMA

ORISSA

PIDIR

CARDANDAN

CARA ZAN

India intra Gangem

MENDAO

GVZARATE

CAMBAIA

DECAN

NARSINGA

BISNAGAR

ZEILAN

ORMVS

ADEN

CIRCAN

ERAC HAIAN

TVRCHESTAN

ZAGATAI

RENAHER

SAMARCHAND

CIARCIAN

TACALISTAN

Jmaus mons

CORASAN

CABVL

TAN

ASTRACAN

BARGV regio palustris

Taingin

Tenduc

Mons Althayj

Prom: Scythicum

Colgoyeue

Pechora fl.

OBDORA

Pusezora

Obj fl.

Vaigatz

Tenb lac

Tornon

Chiron

Kuaia lacus

Sibir

Cingol

Crustemá

Rondort

Bossona

Orlau

Bulgar

Basligorod

Cham

Brow senik

Suchko

Viuga fl.

Pechora

Mosena

Mecret

Tremisti

Volga fl. Ether fl.

Iaick fl.

Sorduich

Maraunis

Vaick fl.

Curacan

Frulach

Caracus

Chesil fl.

Peganza

Socharis fl.

Tenchi

Eilach Selg

Sachama

Cotam

Ciartam

Lop

Mugu

Aesin

Lahor

Chuche

Desertum Lop

Giorgiana

Ezairam

Vbnalin

Armēt

Diamuch

Bigul

Cheng

Tersier

Tarasian

Indicon

Caris

Talentan

Bucena

Carus

Bichet

Nasteph

Tassan

Mian

Cascar

Cotan

Cascan

Cotam

Cotta

Succuir

Cauchin

Sachion

Singui

Calaia

Paliana

Camul

Calis

Tarsan

Cara coran

Caracora

Cambalu

Catai metropolis habet 24 mill. pass. in circuitu

Pons marmoreus 300 pass. longus

Cinsai

Pulisanghui fl.

Tainfu

Sindafu

Pulisangui fl.

Pulisangui

Quinsai

Pillo

Vaquro

Pauchin

Achbu

Serra

Assinsa

Necgin

Auter

Assera

Gueguinsu

Tinzu

Abregana

Brena

Xanton

Mangi

Raxalan

Paida

Taigin

Curacan

Curacoran

Cara pian

Cara coran

Cataco ro

Cataco ro

Cotta

Cotam

Sachama

Tenchi

Socharis fl.

Eilach Selg

Renaher

Tenduc

Mons Althayj

Prom: Scythicum

Colgoyeue

Pechora fl.

Pechora

Obdora

Pusezora

Obj fl.

Vaigatz

Tenb lac

Tornon

Chiron

Kuaia lacus

Sibir

Cingol

Crustemá

Rondort

Bossona

Orlau

Bulgar

Basligorod

Cham

Brow senik

Suchko

Viuga fl.

Mosena

Mecret

Tremisti

Volga fl. Ether fl.

Iaick fl.

Sorduich

Maraunis

Vaick fl.

Curacan

Frulach

Caracus

Chesil fl.

Peganza

Zagatai

Ocra

Sara chiuch

Zabassa

Lachosibet

Samarchand

Ciarcian

Tacalistan

Jmaus mons

Vsbonte

Mugu

Aesin

Lop

Desertum Lop

Giorgiana

Ezairam

Vbnalin

Armēt

Diamuch

Bigul

Cheng

Tersier

Tarasian

Indicon

Caris

Talentan

Bucena

Carus

Bichet

Nasteph

Tassan

Mian

Cascar

Cotan

Cascan

Cotam

Cotta

Succuir

Cauchin

Sachion

Singui

Calaia

Paliana

Camul

Calis

Tarsan

Cara coran

Caracora

Cambalu

Catai metropolis habet 24 mill. pass. in circuitu

Pons marmoreus 300 pass. longus

Cinsai

Pulisanghui fl.

Tainfu

Sindafu

Pulisangui

Quinsai

Pillo

Vaquro

Pauchin

Achbu

Serra

Assinsa

Necgin

Auter

Assera

Gueguinsu

Tinzu

Abregana

Brena

Xanton

Mangi

Raxalan

Paida

Taigin

Curacan

Curacoran

Cara pian

Cara coran

Cataco ro

Cataco ro

Cotta

Cotam

Sachama

Tenchi

Socharis fl.

Eilach Selg

Renaher

Tenduc

Mons Althayj

Taigin

AFRICA.

HANC veteres multifariam diuiſerunt: hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor diſtinguunt partes; Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram. BARBARIAM, quam meliorem cenſent, mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlante monte, & Barcha regione contermina Ægypto, circumſcribũt. NVMIDIA, quę illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alio nomine quàm Dactylifera Regio nominatur,) Atlantico mari ab Occidẽte terminatur; & Atlante monte à Septentrione: Orientem verſus excurrit ad Eloacat vrbem ab Ægypto centum miliaribus diſtantem. Libyæ deſerta arenoſa illi à Meridie ſunt. LIBYA verò tertia pars, Arabica lingua *Sarra* appellatur; quæ vox idem quod deſertum ſignificat, à Nilo ad Orientem Solem principium habet, indeq. ad mare Atlanticum verſus Occidẽtem pergit: Numidia illi Septentrionalis eſt: in Meridie Nigritis ſe iungit. Sequitur quarta pars, quam NIGRITARVM terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, ſiue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, ſumpto: Hæc habet à Septẽtrione Libyam; à Meridie Oceanum Æthiopicum: ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagę regnum. Aduertẽdum, quòd hoc modo vniuerſam Africam mari Mediterraneo, Atlantico, Æthiopico, & Nilo flumine conſtringunt; vnde & Ægyptus & Æthiopia Aſiæ aſcribuntur, quas tamen propriè Africæ annumerandas ducimus. Vera namque Æthiopia hodie Preſbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nobis itaq. cum Ptolemæo potius mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluuio circumſcribi oportere iudicamus, habebitque Pæninſulæ formam; Iſthmo, qui eſt inter mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Aſiæ iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permanſit, vſque ad annum M. CCCC. XCVII. quo Vaſco de Gama primus Promontorium Bonæ ſpei prætergreſſus, Africa circumnauigata ad Calecutium peruenit. Hæc pars à Perſis Arabibuſque *Zanzibar* dicitur.

Ad dictum Promontorium Bonæ ſpei, incolæ ſunt nigerrimi; quod minimè tacendum duximus; quia cauſam nigredinis, calorem, propinquitatemque Solis omnes eſſe opinentur, atque hîc non magis Sol torreat, quàm ad Fretum Magellanicum (ſi cæli reſpectu loci calorem metiri velimus) vbi tamen candidiſſimi eſſe perhibentur. Quòd ſi hanc nigredinem Solis aduſtioni tribuere velimus; videndum, vnde Hiſpanis, Italiſque, ille corporum candor: cùm æquè diſtent ab Æquinoctiali cum dictis Bonæ ſpei incolis; hi ſcilicet verſus Auſtrum, illi verò verſus Boream. Qui ſub Preſbytero Ioanne degunt, ſubfuſci ſunt; in Zeilan & Malabar habitantes nigerrimi exiſtunt, ſub vna eademque ab Æquatore diſtantia, eodemque cæli parallelo. Sed hoc mirari magis quis poſſit, in tota America nuſquã nigros inueniri, præter paucos in loco *Quareca* illis dicto. Quæ ergo huius coloris cauſa efficiens, an cæli aut terræ ariditas? aut fortaſſe ſoli quædam incognita proprietas? an ipſorum hominum quædam naturæ innata ratio? aut omnia: Sed hæc arcanorum naturæ indagatoribus conſideranda relinquimus.

Hæc Regio Græcis Libya dicitur; Latinis Africa, quòd frigoris rigiditate careat: aut (ſi Ioſepho credimus) ab Afro quodam ex Abrahæ poſteris. Aliam nominis rationem habes apud Iohannem Leonem.

Inſulæ huius partis nobiliores (omnes enim nomine hîc exprimere minimè neceſſarium videtur, cùm in ipſa tabula videre liceat) ſunt Madagaſcar, & quas Canarias, item Capitis Viridis vulgò vocãt, tum S. Thomę ſub Æquinoctiali ſita, quę ſaccharo diues eſt.

Apud veteres nemo hanc Regionem ſigillatim deſcripſit. Sed de ea vide Hannonis Africæ circumnauigationem apud Arrianum; & Iamboli, apud Diodorum Siculum: item Melpomenem Herodoti. Ex recẽtioribus cõſule Aloyſium Cadamoſtum; Vaſcum de Gama; Franciſcum Aluares, qui Æthiopiam perluſtrauit: Sed omnium accuratiſſimè eam deſcripſit Ioannes Leo; & Ludouicus Marmolius. Promittit & Iohannes Barrius Africę volumen. De Nilo flumine totius Orbis terrarum maximo, habes litteras Ioannis Baptiſtæ Rhamuſij, & Hieronymi Fracaſtorij.

AFRICAE TABVLA NOVA

AFRICAM GRAECI LIBYAM APP:

EDITA ANT: VERPIAE 1570.

OCEANVS ATLANTICVS

MARE DEL NORT.

OCEANVS ÆTHIO PICVS

MARE DEL SVR

MARE RVBRVM

ASIAE PARS.

REGNI PERSIDIS PARS.

AYMAN olim Arabia felix.

MARE DI MESENDIN olim Sinus Persicus

SINVS BARBARICVS, qui et Asperum mare Ptol:

NIGRITARVM REGIO.

NVBIA

ZANZIBAR

MAGADAZO

MONOMOTAPA

CAPRICORNI

TROPICVS CANCRI

AEQVINOCTIALIS CIRCVLVS.

Golfo de las yeguas

Estrecho de Gibraltar

Canarie insulæ; ol: Fortunatæ;

Insulæ Cap: Viridis olim Gorgades siue Hesperides

Cum Priuilegio

NOVVS ORBIS.

TOTVM hoc Hemiſphærium (quod America atque ob immenſam ſuam amplitudinem, Nouus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum mãſiſſe vſque ad annum à Chriſto nato M. CCCC. XCII. quo primùm Chriſtoforo Columbo Genuenſi detectum fuit, humanæ admirationis modum excedere videtur. Conſiderata namq. cùm antiquorum in deſcribendo terrarum Orbe diligentia, & ampliſſimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate, opportunitateque; tum humani generis dira atque inſatiabili auro atque argento inhiante cupidine, nihil non tentante, quò iis potiatur quibus hæ Regiones incredibili copia abundant, tam diu potuiſſe noſtro Orbi latêre, non ſemel mirati fuimus. Sunt, qui hanc Continentem à Platone ſub nomine Atlantis deſcriptam opinentur; inquitque Marinæus Siculus in Chronico ſuo Hiſpaniæ, hîc nummum antiquum Auguſti Cæſaris effigie inſignitum, in aurifodinis inuentum eſſe, miſſumque in rei veritatem ſummo Pontifici, per D. Ioannem Rufum, Archiepiſcopum Conſentinum. Nonnulli Senecam Poëtico œſtro percitum, præſagiiſſe huius inuentionem, hiſce fatidicis verſibus, opinantur:

Venient annis
Secula ſeris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat tellus, Typhisque nouos
Detegat Orbes,
Nec ſit terris vltima Thyle.

Quemadmodum & illud Sibyllæ carmen, quod Iacobus Nauarchus inuentum ſcribit anno M. CCCCC. v. in calce Lunæ promontorij (Rochan de Sinna vulgò dictum) ad littus Oceani, quadratæ columnæ inſculptum, regnante Emanuele Luſitanorum rege:

Voluentur ſaxa litteris & ordine rectis,
Cùm videas Occidens, Orientis opes.
Ganges, Indus, Tagus, erit mirabile viſu,
Merces commutabit ſuas vterque ſibi.

Sed hoc carmen non eſſe antiquum, ſed noſtro æuo natum, neque Sibyllinum, ſed commenticium; monuit (dum hanc noſtri Theatri ſecundã editionem parabam) me Roma ſuis litteris Cæſar Orlandius Iuriſconſultus, ex Gaſparis Varreni editis ſcriptis, apud quem ego hoc ipſum poſtea legi. Fuiſſe nempe tempore Emanuelis Portugalliæ regis, cura Hermi Caradi Luſitani cuiuſdam, marmore inſculptum, eiusque iuſſu terra obrutum; vbi verò marmor aliquod vitium ex humore terreno feciſſe iudicauerat, ſimulata delectationis cauſa, inuitat amicos in villam ſuam, vbi prope hoc vaticinium ſcilicet latebat. Cùm igitur accubuiſſent omnes, ecce eius villicus nunciat mercenarias eius operas incidiſſe in lapidem litteris inſcriptum. Continuò omnes accurrunt, legunt, admirãtur, exoſculantur, & tantùm non adorant, &c. Vide ingenium ad ludificandos homines aptum.

Tota hæc Orbis pars hodie circumnauigata eſt, præter eum tractum qui Septentrionem aſpicit, cuius littora nondum perluſtrata ſunt. A Septentrione in Meridiem deſcendit ſub forma duarũ Pæninſularum, quæ tenui Iſthmo diſcernuntur. Ea Pæninſula quæ Septentrionalior eſt, Nouam Hiſpaniam, Mexicanam prouinciam, Terram Floridam, & Terram Nouam comprehendit. Meridionalior verò (quæ Terra firma Hiſpanis vocatur) Peruuiam, Breſiliamque continet. Quarum omnium Regionum cognitionem legere poteſt Geographiæ ſtudioſus apud Læuinum Apollonium, Petrum Martyrem Mediolanenſem, Maximilianum Tranſſiluanum, qui Latina lingua de iis ſcripſerunt. Plura non negligenda etiam videre licet inter Ieſuitarum epiſtolas. Promittit & Poſtellus Commentaria rerum Atlanticarum: Idem Fredericus Furius Cæriolanus.

Hi ſequentes ex profeſſo de ea ſcripſerunt: ſed vernacula lingua omnes, quæ vt plurimùm Hiſpanica eſt; ſed Italica interpretati magna ex parte etiam extant.

PETRVS CIECVS LEGIONENSIS,
GONSALVS FERNANDVS OVIEDVS,
FERNANDVS CORTESIVS,
PETRVS ALVARADVS,
DIEGVS GODOYVS,
ALVERES NVNNIVS,
NVNNIVS GVSMANNVS,
FRANCISCVS VLLAVS,
FRANCISCVS VASQVES,
ANTONIVS MENDOZA,
FRATER MARCVS NIZZENSIS,
FERNANDVS ALARCHONIVS,
FRANCISCVS XERESIVS,
IOANNES VERAZZANVS,
AMERICVS VESPVTIVS,
FRANCISCVS LOPES DE GOMARA,
HIERONYMVS BENSONIVS,
IACOBVS CARTIER, &
ANDREAS THEVETVS, Gallicè ſcripſit,
IOANNES STADENSIS Germanicè.

AMERICAE SIVE NOVI ORBIS, NOVA DESCRIPTIO.

Vlterius Septentrionem versus hę regiones incognitę adhuc sunt.

ANIAN.

SEPTENTRIO.

SAGVENAI.

TERRA CORTEREALIS.

ESTOTILANT

CANADA

NOVA FRANCIA

CHILAGA.

NORVMBEGA.

MOCOSA.

AVACAL

APALCHEN

CALICVAS.

CAPASCHI

TAGIL

LAFLORIDA.

TERLICHICHIMECI.

HISPANIA NOVA.

QVIVIRA.

TOLM

TOTO

TEAC

MARATA

ATLANTAN.

XALISCO

TOPIRA

MECHVACAN

TEQVANTEPEC

Suala mons

Tiguas rio.

Gualquiqui rio.

Tuchano

Sierra nevada

Quivira

Cicuic

Axa

Chucho.

Cevola

Totonteac

Tiguex

Abaruamuta

Granata

Marata

Coana

Omeltan

Portaan

Culuacan

Chiametla

Chiaus

Vazapa

Cuitalo

Cuitillo

Meschitie

Tamaco

Caliacan

Chiula

Tula

Calchuicus

Vitzilla

Tlacala

Mexico

Acapulco

Mechuacan

Tepeaca

Guaxaca

Tehuantepec

Chiapa

Guatimala

Tecuantepec

Nicaragua

Nicoya

Costa Rica

Veragua

Panama

Nombre de Dios

Chagres

Portobelo

Nata

Panama

Cartagena

Rio de la Hacha

Maracapana

Caracas

Coro

Tocuyo

Barquisimeto

Nueva Valencia

Nueva Segovia

Meta

Nueva Granada

Popayan

Cali

Buga

Anserma

Arma

Carthago

Neyva

Timana

Pasto

Quillacinga

Los Pijaos

Los Musos

Los Panches

Los Colimas

Los Tapias

Los Tunebos

Los Chitareros

Los Motilones

Los Xiraras

Los Aburaes

Los Caribes

Los Ciguares

Los Cocinas

Los Guanes

Los Opones

Los Carares

Los Malibues

Los Pantagoras

Los Tupinambos

Los Tupis

Los Tamoyos

Los Goaianases

Los Carijos

Los Patos

Los Timbues

Los Charrues

Los Minuanes

Los Chanas

Los Bohanes

Los Querandis

Los Pampas

Los Puelches

Los Chiquitos

Los Moxos

Los Chunchos

Los Mojos

Los Chiriguanos

Los Calchaquis

Los Diaguitas

Los Comechingones

Los Sanavirones

Los Pilcomayos

Los Mbeguas

Los Payaguas

Los Guaranis

Los Tapes

Los Guaycurus

Los Mbayas

Los Xarayes

Los Chiquitos

Los Chanes

Los Tobas

Los Mocobis

Los Abipones

Los Vilelas

Los Lules

Los Tonocotes

Los Omaguacas

Los Atacamas

Los Changos

Los Chonos

Los Huilliches

Los Puelches

Los Araucanos

Los Pehuenches

Los Cuncos

Los Tehuelhets

Los Patagones

Los Yaganes

Los Alacalufes

Los Chonos

Los Guaitecas

Los Chilotes

Los Huilli

NOVA HISPANIA.

FVIT hæc Prouincia ſub Hiſpanorum imperio vi redacta, circa annum Domini 1518. duce Ferdinando Corteſio; qui eam maxima ſuorum, maiorum autem incolarum pro libertate pugnantium ſtrage, expugnauit. Regio eſt argento & auro diues, flumina enim in ea quamplurima aureas arenas ferunt. Circa Oceani littora, quæſtuoſa admodum oſtrearum quæ margaritas pariunt, piſcatio. Lacus ſalſi in ea multi ſunt, quorum aqua ſolis ardore in ſal optimum concreſcit. Fertilitas magna Caſiæ fiſtulæ hic eſt: item fructus generis quod ipſi Cacao vernaculè appellant, eſtq; amygdalæ inſtar. quod apud ipſos magno in pretio habetur; ex eo namque potum, valde ab eis expetitum, conficiunt. Mare quod regionem alluit, & fluuij quibus irrigatur, piſcibus abundant. Crocodilos etiam flumina nutriunt, quorum carnibus veſcuntur incolæ. hoc animal his locis plerumque viginti pedum longitudinem excedit. Tractus eſt valde montoſus, & rupibus hinc inde celſiſsimis aſperrimus. Diuerſitas eſt magna linguarum his regionibus, adeò vt alter alterum citra interpretem minimè intelligat. Colonias ab Hiſpanis hic traductas habet lector in hac Tabula, primùm Compoſtellam, vbi Sedes epiſcopalis, & Conſilium Regium. Colima item quam Purificationis nominant. Guadalajara celeberrima, & caput Regni. (Nouæ Galliciæ ſcilicet.) Mechoacan, ſedes quoque Epiſcopalis. Cacatula. Ciuitas Angelorum, metropolis & epiſcopatus: Mexico, ciuitas regalis, aut potius omnium Noui orbis vrbium regina; in ripa lacus, ſiue paludis potius ſita: imò ipſa vrbis area paludinoſa eſt, adeò vt ad eam nõ niſi per pontes aditus aut exitus pateat. Lacus huius eſt ſalſus, qui longitudine ad ſex leucas, latitudine quinque ſe diffundit. piſcibus caret, præterquam minutilis; quos vermes quis magis aptè poſſet appellare: ex quorum putredine quæ ardoribus æſtiuis ibidem cauſatur, aër interdum inficitur, ita vt maleſana reddatur habitatio; nihilominus incolis mercatoribusque adeò frequẽs eſt, vt quoduis aliud noſtri orbis emporiũ. ampla enim vrbs vt quæ trium ferè leucarum itineris in ambitu habeat. lacus alter qui huic confinis eſt, eſt dulcis, admodumque piſcoſus. in quo etiam multa opida ſunt. ſunt etiam quamplurima in vtriuſque lacus ripa.

Cùm hæc vrbs ab Hiſpanis caperetur, erat annus quadrageſimus poſt centeſimum, ex quo eius prima iacta fuerant fundamina: eratque Montezuma id tẽporis eius rex, nonus numero. mirum eam tam exiguo annorum interuallo in tantam amplitudinem magnificentiamque excreuiſſe! Huius vrbis & territorij circumiacentis naturam, ſitum, & ritus, ſi quis penitius cognoſcere deſiderat, Ferdinandi Corteſij Narrationes adeat. extant in volumine Nouus Orbis inſcripto: & in voluminibus nauigationum, Italica lingua Venetiis excuſis.

HISPANIAE NOVAE SIVÆ MAGNAE, RECENS ET VERA DESCRIPTIO. 1579.

Cum Imp. et Reg. Mtis priuilegio decennali.

SEPTEMTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Deserta regio, et gens siluestris, animalium carnes putrefactas et sole semicoctas in deliciis habens. Bella inter se, ob messem et fructuum collectiones sepius gerunt.

Chichimicas gens, passim vagans sub dio vitam degens.

His montibus maxima ex parte copia effoditur.

Cacatequas gens barbara, arcu et sagittis contenta, quibus Venationi adiuget

Tecaxquines qui venatione tantum et fructibus viuunt

Turbidus nis Vocatur, ab eius nempe Sepius se in te absondit, et denue ens ergit.

Magalia Hispanorum

Monasterium frat minorū S. Michael.

Cuernauaco

Cusco.

Murigaro.

Guanimaco.

Quaruru

Atacorin

Emenguaro

Quiuyo

Amocotin

Aguandero

Pasce de nra Señora

Queretaro

Magalia Hispanorum

Guascaro

Curamaro

Aporomeo

Lacus aquis calidis

Andaxcuaro

Arceo

Tacascalin

Zantan

Pacbeccuero

Xaruco

Xaramuco

Mexuacan, Tarascorum provincia

Xaratanga

Genuato

Situacuaro

Tuzantla

Tlazazalca

Mechoacan quares

Xiquiaco

Tirungabeyrett

Carrio

Cuseo

Mulacatapec

Tamaracharo

Tamangarecuchato

Xapuatuaro

Tiquicheo

Tlalpuxagua

Tlalpuxagua

Tlalpuxagua

CVLIACANA PROVINCIA.

CVLIACANA hæc regio, pars est regni Nouæ Galiciæ. Inuenta fuit Caroli V. Imp. auspiciis, anno trigesimo post millesimum & quingentesimum. Vna tãtùm Hispanica colonia hoc tractu est, quæ S. Michaëlis nomen gerit. Opidula plura sunt ab incolis constructa, quæ omnia ante Hispanorum in hanc prouinciam aduentum sui iuris erant; nullo regi aut principi obedientia. Regio vtcumque rerum necessariarum fertilis est. Ex montibus argentum in magna copia effoditur. Incolæ bellis & latrociniis dediti: piscationibus vt plurimum dant operam qui maritima tenent. qui autem interiora habitant, venationibus vitæ præsidia quærunt. Nudi incedunt, verendis tantùm panniculo ex gossipio conflato, coopertis. Varia inter eos linguarum idiomata sunt. Sub dio ferè dormiunt. Gens pauperrima est.

CVBA ET SPAGNIOLA.

INSVLA Cuba, sic ab incolis dicta, etiam Fernandina & Ioanna ab Hispanis vocata fuit: item Alpha & O, si Petro Martyri creditur. Eius longitudo ab Occidente in Orientem extenditur ad trecenta milliaria, aut potius leucas Hispanicas; quindecim & alicubi viginti habet in latitudine: Territoriũ est montibus asperum, sed auri & optimi æris diues: Rubiam quam pharmacopolæ, tinctorum cognominant, quòd tingendis lanis & coriis apta sit, copiosè producit. Nemoribus densis, & fluminibus paludibusq. dulcium aquarum vbique amœnum: etsi etiam stagna habeat salsedine à natura infecta. Nemora porcos & boues maxima abundantia nutriunt: flumina auri arenas interdum exhibent. Sex habet colonias Hispanorum: quarum primaria est, quæ S. Iacobi nominatur. vbi episcopi sedes. Hauana autem totius insulæ emporium est, & nauale. Duas res admiratione dignas in hac insula describit Gonzalus Ouetanus. vnam conuallis quædam inter duos montes ad duo aut tria milliaria Hispanica deducta; campum lapideum veteres, vti in Narbonensi Gallia, hunc vocassent; lapideos enim globos producit tanto numero, vt quis multas inde naues onerare possit. atque à natura adeò ad sphæricã formam rotũdos factos, vt nihil circino possit ab artifice fieri rotundius. Altera, mons est non procul à mari vnde bitumẽ siue picis genus emanat, tantamq. eius copiã effundit, vt ad mare vsque euoluatur eique innatet, longissimeq. inde secundum vndarum fluxum, aut ventorum flatum diffluat. Hoc bitumen nauibus oppicandis valde idoneum aiunt.

SPAGNIOLA huic versus Orientem vicina est. Hæc à primis habitatoribus Quisquæia, postea Haiti, deinde Cipanga dicta fuit. Hispani verò eam Spagniolam, & S. Dominici à primaria eius vrbe appellant. Circuitus huius est 350. leucarum. insula est sacchari ditissima, habetque multas aurifodinas. Mirum est quod referunt de quodam animali, insecti generis in hac insula valde frequenti; Cucuio incolæ nominant, magnitudine articulum digiti ferè æquat: quatuorque habet alas, duas valde exiles, alteras duas maiores atque duras, quibus exiliores cooperiat. hoc de nocte vti apud nos cicindelæ aut lampyrides lucet; vis eius luminis non tãtùm in oculis est, ignium modo stellantibus, sed quoque in lateribus, itaque, vt volantes hiatu pennarum magis quàm quiescentes refulgeant. Huius animalis naturæ benignitate quoduis cubiculum obscurissima etiam nocte adeò illuminari tradunt, vt legere quis in eo & scribere sine alterius luminis alicuius ope rectissimè queat. item si quis horum vnum manibus ferat, tamquam ardentem facem vel laternam baiulans ceteris eum sequentibus viam noctu præmonstrat. Lucem eorundem animalculorum numero augeri, ita vt plures paucis idem maiori præstent claritate, referunt. Qui harum insularum prolixiorem descriptionem desiderat, adeat Petri Martyris librum De nuper repertis insulis, & ceteros Noui orbis scriptores.

CVLIACANAE, AMERICAE REGIONIS, DESCRIPTIO.

Beate lector; Auctorem Anonymum, qui hanc Culiacanam regionem, et has insulas peruestigauit, et descripsit; regionum longitudines non ut Ptolemæus, aliiq; solent; à Fortunatis insulis, uersus Orientem sumsisse sed à Toleto Hispaniæ umbilico, Orientem, Occidentem, ex eclypsibus ab ipsomet obseruatis deprę hendisse.

SEPTEMTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

Cum Imp. et Regio priuilegio decennali. 1579.

SINVS CALETOR

Nouae Galitiae pars.

Tropicus Capricorni.

SINVS FLORIDAE.

Terræ Floridæ pars.

Scopuli.

Insulæ dictæ testudines.

Bahama.

Caicatio.

Haracoo.

Bimini.

Nouua.

Carybdis magna

Insula arenarum.

Guanahany

Samana

Moyaguana.

Roques.

Tropicus Capricorni.

Cuba insula.

Jardines scopuli, nauigantibus formidabiles.

Insulæ Mulierum.

Insula Cuemel.

SINVS YUCATAN.

Cayman Magnus.

Caymanes.

Seuilla.

Iamaica.

Oristan.

Vipera.

Cueruo.

Seranilla.

Serrana.

Yucatan.

OCCIDENS.

SINVS MAGNVS.

Bermuda.

Scylla magna.

Anegada.

Sombrero.

Virgines.

Anguilla.

S. Benedicti.

Martyno.

S. Christophori.

Barbuda.

Niues.

Rotunda.

Mons Serratus.

Antigua.

Guadalupe.

Dominica.

Martinino.

Barbudos.

S. Lucia.

S. Iois insula.

Sancta Crux.

Saba.

Estazia.

Abum insula.

SINVS CAREBVM.

ORIENS.

MERIDIES.

HISPANIOLAE, CVBAE, ALIARVMQVE INSVLARVM CIRCVMIACIENTIVM, DELINEATIO.

BRITANNICÆ INSVLAE.

EA insula quæ hodie duo Regna, Anglicum nempè & Scoticum continet, cum Hibernia illi ab Occidente opposita, & insulis circumiacentibus, vt sunt Orcades, Mona, Vectis, & ceteræ, à Veteribus communi olim vocabulo Britannicæ appellatæ fuerunt; nomine vti videtur sumpto ab earum maxima, quam singulariter Britanniam dixêre. Idque ab eius genuino & antiquissimo autochthonum vocabulo Prydain, vt Humfredus noster auctor est. Hanc etiam Albionem, ab Albione Neptuni filio ibidem regnante, aut, vt aliis placet, ab albis rupibus, quæ circa littus sunt, vocarunt. Hanc amplitudine alterius pænè Orbis nomen mereri scribit Solinus. Hæc hodie vulgò duobus, Angliæ nempè & Scotiæ nominibus cognita est. Duoque regna in se comprehendit; quæ Tueda & Solueo fluminibus, ac monte Cheuiota discriminantur. Olim in Lhægriam, Cambriam & Albaniam diuidebatur. Postea verò cùm esset sub imperio Romanorum, hi eam in tres prouincias distinxerunt, Rufo teste; apud quem sunt, Maxima Cæsariensis, Flauia, Prima & Secunda. Ammianus verò Valentiæ etiam meminit. Quinque inhabitari populis scribit Galfridus Monumethensis, Britannis scilicet, Romanis, Pictis, Scotis, & Saxonibus. Sed quia has insulas & earum partes seorsum sequentibus tabulis damus, in quibus de iis denuò dicendum nobis erit, plura de iis hoc loco scribere supersedebimus. Vnius tamen viri peregrini Athenien sis de hac Britannia historiam adiicere iuuat; qui est Laonicus Chalcondylas, qui ante annos plus minus centum in Athenarum vrbe degens, hæc de ea tradidit; quæ si vera an falsa sint, lectorum iudicio relinquimus. In iis quæ verè & veritati consentanea scribit, mirabimur viri tam longè hinc disiti diligentiam. Vbi verò à veritate aberrauerit (quemadmodum procul dubio absurda, & à natura regionis alieniss ima quædam refert) docemur non semper esse vera quæ à quolibet de quibuscuis narrantur, aut litteris traduntur. Hunc igitur per eius interpretem Conradum Clauserum audiamus:

BRITANNIA & insulæ tres sunt è regione Flandriæ, longè lateque Oceanum occupantes. Vna sita est eò loci vbi maris inundatio siue æstuarium conspicitur. Reliquæ tres sunt vbi aquæ in gurgitem conuersæ reuertuntur. Rectius quis dixerit, istas insulas vnam esse; quoniam vna existens, & ad eandem sese extendens, iisdem legibus, & moribus iisdem gubernatur; & vni subiecta magistratui, qui quæ sibi vtilia sunt, prospicit. Insulæ huius ambitus continet quinque maximè millia stadiorum. Eam tenet gens populosa & fortis. Habet vrbes magnas, & opibus florentes, nec non vicos quamplurimos. Rex eam gentem imperio temperat. Londras Regni metropolis & sedes habetur. Sunt in ista regione Principatus non pauci, qui obtemperant Regi, non secus ac in Gallia fieri suprà memorauimus. Nec quisquam Rex facilè his principatum eripuerit, nec etiam præter suas consuetudines statutaque regi obsequi tenentur. Ea insula plurimas calamitates experta est, gerens inimicitias cum multis principibus, cum rege quoque inimicitias suscipiens, & intestinis seditionibus interdum laborans. Profert regio ista vinum nullibi, nec etiam reliquorum fructuum admodum fertilis est. Frumenti autem & hordei & mellis, lanaque plurima est affluentia, adeò vt his longè reliquis regionibus vberior sit. plurimas itaque vestes contexunt. Lingua vtuntur propemodum peculiari, qua nec Germanos, nec Gallos, nec alios finitimos populos referunt. Quotidiano vitæ vsu, moribus quoque & victu nihil à Gallis discrepant. parua ipsis vxorum liberorumque cura est. Itaque per vniuersam insulam hic mos seruatur, quando quis amici domum vocatus ingrediatur, vt primùm cum amici vxore concumbat, vt deinde benignè hospitio excipiatur. In peregrinationibus quoque mutuò vtuntur vxoribus amici. Eadem consuetudo obseruatur † Phrantalorum regione ibi maritima, vsque ad Germaniam. Nec probrosum ducunt, vxores & filias in hunc modum impræg nari. Metropolis eius insulæ viris opibusque potentia reliquas vrbes antecedit; diuitiis quoque & reliquà felicitate omnes vrbes Occidẽtem spectantes facilè superat fortitudine & virtute bellica ea gens melior finitimis, & aliis plurimis Occidentis populis censetur. Quantum ad armorum habitum attinet, scuta Italica, & gladios Græcos gestant. Missilibus vtuntur oblongis, adeò vt plerumque ea stantes in terram defigant. Flumen istam vrbem alluit magnum & rapidum, quod in Gallicum mare effunditur ab vrbe stadiis decem & ducentis; ibique restagnat adeò, vt facilè nauibus hinc ad vrbem accedere liceat. Et sanè aqua refluit ægrè in fluuium ascendens propter vrbis obiectum, fluens per gurgitem, qui est in regione maritima Gegeutiæ. Vbi autem aqua in insula se receperit in gurgitem, naues in sicco destitui constat, expectantes donec inundatio aquarum solita redeat. Inundatio aquæ excrescit, vbi plurimùm, ad cubitos regios quindecim; vbi verò minimùm, ad vndecim cubitorum mensuram augescit. Nocte igitur & die recedentes, postea remeant aquæ. Luna cùm fuerit in medio cælo horizontis nostri, & eius qui subter terram est, in contrarium motum aquæ discedunt. Hæc hactenus quasi per transennam à longè prospexit, vt ita dicam, Laonicus. De his Britannicis insulis præter veteres, vti sunt Tacitus & Cæsar, vide Polydorum, Ioannem Maiorem; Iouium; Gregorium Lilium; Robertum Cænalem Perioche 2. de re Gallica 3. Ant. Sabellicum Enn. 10. lib. 5. Guilielmum Paradinum; Galfredum Monomuthensem; Ponticum Virunium; & Bedam.

Flandrorũ fortè.

ANGLIAE, SCOTIAE, ET HIBERNIAE, SIVE BRITANNICAR: INSVLARVM DESCRIPTIO.

OCCIDENS

OCEANVS VERGIVIVS

OCEANVS

Hebrides insulę.

DEVCALIDO

NIVS

SEPTENTRIO

ORIENS

OCEANVS

MARE HIBERNICVM

OCEANVS BRITANNICVS

GERMANICVS OCEANVS

Britannia omn insularum Occidentis & Septentrionis maxima & potentiss. est: cuius potiorem hodie partem Angliam vocamus, ab Anglis videlicet Saxonum gente, quę sub Valentiniano eam ingressa, tenuit. Hęc veteribus Albion dicebatur, ad differentiam, quum reliquę oēs eò tractu Britannicę dicebantur. Ab occasu vicinam habet Hiberniam, hodie Irlandiam appellatam: & regibus Anglię subditam.

Cum priuilegio.

SCOTIA.

SCOTIA, Septentrionalior Britannicæ insulæ pars, quæ antiquo vocabulo Albania, & ab incolis auitam linguam retinentibus (quos agrestes vocant, & interiorem regionem habitant) Albayn etiamnum appellatur; olim à Romanis Britanniam Minorem, & Secundam dictam fuisse, ex Sexto Rufo Lhuydus colligit. Hæc regio Grampio mõte aspero & informi (cuius Tacitus meminit) bifariam diuiditur. Is enim à Germanici maris littore ad ostia Deæ fluminis, latera Aberdoniæ abluentis, per mediam Scotiam, in Hibernicum mare tendens, ad lacum Lomundum sistitur. Hic mons olim Pictorũm Scotorumque regni ferè limes erat.

Scotia multò quàm Anglia mõtosior est, & sterilior: sed passim habet portus, & aditus marinis aquis peruios. Sic enim maris Oceani brachia hanc scindunt, vt nulla domus in ea sit, vt Ioannes Maior testis est, quæ ab aqua maris salsa vltra viginti leucas distet. In vallibus sunt lacus, paludes, fluuij, fontesq. plenissimi piscibus. In ipsis mõtibus habet æquatam agri planitiem, pecoris pabulum vbertim suppeditantem, siluasque feris plurimùm abundantes. Quorum illa locorum commoditatibus etiam sustentata, minus vmquam deuinci potuit; cùm ad siluas & paludes præstò vbique gentium sit profugium; & ad famam tolerandam ferinæ carnis atque piscium pastus.

Plurima habet hæc Scotia mirãda, quorum partem ex Hectore Boëtho collegimus. In Gallouidia lacus est Myrtoun dictus, cuius vna pars aliarum aquarum more gelu hyeme concrescit; altera nullis frigoribus cõgelari potest. Sunt in Caricta regione ingentis magnitudinis boues, quorũ caro tenera suauisq. esui est; ceterùm pingue numquã concrescit, sed olei liquidi instar semper fluens. Oceanus huius littora alluens, diues est ostreis, halecibus, cõgris, cõchis, aliisq. id genus piscibus maximè saxatilibus. In Coyl prouincia haud plus decem millibus passuũ ab Aër oppido saxum est duodecim vix pedes altum, extensum 33. cubitorũ spissitudine, haud immeritò ab incolis Surdũ appellatũ. Nam quãtumuis ingẽtem strepitum, sonitumq. vel etiã bombarda edas ab vno latere, ex aduerso haud exaudiri queat, nisi quàm remotissimè absis, tum enim sonus facilè percipitur. In Lennos, quæ Ptolemæo Lelgouia dicitur, lacus est lõgè maximus, Loumond vernaculè dictus: supra 24. miliaria in longitudinem extensus, octo in latitudinem. Triginta insulas complectitur, quarum pleræque vicis frequentibus habitatæ, templa sacellaque Diuis dicata habent. Tria in hoc memoratu digna reperiuntur. Nam pisces illic esui humano suaues pinnis carent. Lacus interdum nullo flante vento ita immensè concitatur, vt vel audacissimos nautas quò minus soluant, deterreat. Vnde vento cessante naues medio cursu correptæ, cum maximo discrimine iactantur; & nisi portus quispiam fortè propinquus adsit, plerumque euertuntur. Denique est insula quædam gregibus armentisque pascendis vber, sed quæ natans fluctuansq. quò venti impellant, huc illuc feratur. Constans fama est, lapidem in Argadia nasci, qui si paulò diutius stramentis stupísve supponatur, incendium faciat. Ad Slanis (castelli nomen est in Buthquhania) antrum est admirandæ naturæ. Aqua enim in id instillans tractu temporis in candidissimum cõuertitur lapidem; ac nisi certo annorum curriculo eximerentur, olim iam oppletum illis fuisset. Nullus in hac regione mus maior conspicitur; nec si importetur, vitam illic ducere potest. In Fifa regione effoditur ingenti numero lapis niger, faciendo igni supra modum accommodus. Ad ostium Fortheæ fluminis in medio mari altissimus scopulus est, ex cuius summitate fons aquæ dulcis largissimè admirando naturæ miraculo scaturit. Ab Edinburgo plus minus duobus passuum millibus, fons cui olei guttæ innatant, scaturit, ea vi, vt si nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumuis autem abstuleris, nihilõ minus remaneat. Valet hoc oleum contra varias cutis scabrities. Hactenus de his. Habet Scotia in regione Drisdalia aurifodinam, in qua etiam id quod vulgò Lazurum dicitur, inuenitur. Habet & ferri, & plumbi quoque mineras.

Incolæ qui cis Grampium montem Meridionalem partem habitant, sunt bene morati, & humaniores; lingua vtuntur Anglica. Qui alteram partem Septentrionem versus accolunt, genus hominum asperum ac longè durissimum est. Siluestres dicuntur: hi sago & interiore tunica Hibernico more, tincto croco amiciuntur, nudisque genu tibiis, incedunt. Arma sunt, arcus & sagittæ, cum ense admodum lato. Pugionem ex vno latere tantùm acutum sub zona semper ferunt. Hi lingua Hibernica omnes vtuntur. Sicq; duplex est in Scotia lingua, & mores gemini. Hos Altæ terræ viros, reliquos (siluestres nempe) Imæ terræ viros, vocamus, inquit Maior Scotus.

Scotiæ vrbium prima est Edinburgum, Regia sedes, vbi castellum est Puellarum cognominatum, multoties auctorum testimoniis celebratum. S. Andreæ, in quo Vniuersitas; & Abredonia altera Vniuersitas. Est insuper Glasguensis vrbs, Archiepiscopalis sedes. Et Perth oppidum, quod S. Ioannis villa vulgò dicitur, solum inter Scotiæ villas muro cinctum. Caledoniæ siluæ (cuius Ptolemæus aliique meminerunt) vix reliquiæ hodie supersunt, nominis dumtaxat vestigia apud Sterlingium oppidum exstant. Hæc de Scotia quæ Regni titulo decoratur; nũc de insulis circumiacentibus, & ad hoc Regnum pertinentibus.

Hebrides magnitudine & numero primas tenent. Boëthus 43. esse ait; sed hîc Manam cum iis ponit, quæ non Scotico regno subiecta est; sed Regi Angliæ obedit; neque hanc à veteribus inter Hebrides nominari putauerim. Hebridum prima est Arana, (quæ & Botha) Helau, & Rothesa. Non procul ab his Aliza, auibus Solandis abundans; maiorum anatum genus id est. Maxima omnium & nominatissima Ila est, frumenti ferax & metalli diues. Mox Cumbra, Mulaque. Iuxta has Iona est, Regum sepulturis insignis. Deinde Leuissa. Omnium autem postrema est Hirtha, polarem habens eleuationem 63. gradus. Hæc earum nomina sunt apud Boëthum. Ioannes Maior Scotus nominat earum Argylam, Araneam, Awynam, Butham, siue Rothsayam, Lesiuoram. In his insulis sunt anseres, illis Clakis dicti, (Bernacas eas vocat Sil. Gyraldus) quos Boëthus ex mari & lignis putrefactis prouenire affirmat; & non ex arboribus nasci, vt vulgus scriptorum prodit. Etenim, iuquit, si lignum in id mare proiicias, temporis tractu primùm in eo vermes excauato ligno nascuntur, qui sensim enatis capite pedibusque atque alis, plumas postremò edunt, demum anseribus magnitudine æquales, cùm ad iustam peruenerint quantitatem, cælum petunt, auium reliquarum more, remigio alarum per aëra delati. Post Hebrides proximæ sunt Orchades, quarum præstantissima Pomonia, Episcopali ac templo augustissimo, tum duobus munitissimis castellis insignis. Zelandiam vnam earum quoque nominat Ioannes Maior, quinquaginta mille passibus in longum exporrectam. Nulla in eis arbor est, nullum triticum, exundantibus alioqui ceteris frumentorum generibus. Serpens aut animal venenosum nullum gignit. Butyrum sale conditũ in Scotia veneunt. Incolæ cùm abundantia hordei potentissimum conficiant potum, & omnium mortalium sint bibacissimi, nullum tamen in eis vmquam ebrium, aut mente alienatum, nullum amentem aut stolidum visum esse, auctor est Boëthus. Idem de Scetlandicis tradit; sed hoc de his minus mirum, quibus nempe potus aqua est. Horum Scetlandorum opes vniuersæ in piscibus arefactis, ac tergoribus animantium. In Hebridibus Hibernica lingua vtuntur; in Orchadibus verò Gothica. M. Iordanus in sua Daniæ tabula ait Orchades Danorum Regibus subesse, cùm tamen has Regni Scotiæ sub Ducatus titulo sciamus. De Scotia & insulis vicinis, lege quos hoc loco citauimus, Hectorem Boëthum, & Ioannem Maiorem, & Ioannem Leslæum, Scotos.

SCOTIÆ TABVLA.

OCCIDENS.

SEPTENTRIO.

MERIDIES.

ORIENS.

Miliaria Scotica.

10 20 30 40 50 60

HIBERNIÆ PARS

In lacu Lomundo,
1. Morryn
2. Morvirn
3. Brekwel
4. Wag
5. Roads
6. Brake

Hebrides insulæ, quæ et Hæbudes.
Beda Meuanias vocat.

Leuis.

Ila.

Mula

Iona

Colonsay

Jura

Arran

Knapdayll.

Lorna.

Loqua

bria, Bogeuallis

Breadalbayn.

Argadia.

Lennox

Strathern

Menteith

Cowal

Kintyre

Gallo-way

Carrick

Cunningham

Dumbreton Fyrth

Clyde

Eusdalia

Tiuidia

Cumberland.

Northumberland.

ANGLIAE PARS.

Cheuiotæ mons.

Solway fyrth

The fyrth æstuarium MARIS

Lacus Lomund magnis tempestatibus celer in ea fluctus primo circulo.

Skye.

Rona

Raasay

Scalpa

Fladda

Trantnesse

Trantra

Ferneford

S. Nicolaus

Aldrauek

Grunzord

Strathern

Glenesgarnock

Killa

Durnes

Laxford

Beane Rossen.

Sutherland

Strathy head

Halladale

Brimesness

Stabuster castel

Hoborne head

Dunnet head

Barisdale

Dunbeath

Latherne

Ormsary

Noste head

Orkney

Hoy.

Mayelande

Birsa

Graimsa

S. Peter

The hellbreke of Rosa

Pomona

The men of Mayre

The Swelt

The Neppers

Sowmes

Peetland skerres

The skeyre of Pappawe stra

Redholme

Etta

The sound of calsa

Calsa

Ronaldsa

Orkady

Trafshenes haven

S. Augustin. Nort Ronhe

Oceanus Deucalidonius.

ORCADES INSVLAE
The iles of Orknay.

Vararis æstus.
Murray fyrth.

GERMANICI PARS

Cum Priuilegio.

ANGLIA.

ALBIONIS insulæ pars Meridionalior, quam vulgus Latinum & exteri ferè omnes Angliam vocant, ab indigenis non vno nomine appellatur; idque etiam diuersimodè. In duas enim regiones eam diuidunt. Pars eius quæ Orientem, & mare Germanicum spectat, ab indigenis Anglis Saxonum populis, qui eam occuparunt, sua lingua Angliam vel England (quasi Anglorum terram) indigetant. Occidentalior verò pars, quæ ab hac, Sabrina & Dea fluminibus, discernitur, & Britannica auitaque lingua vtitur, Wallia, vel Walles, à prædictis Anglis nominatur. Hi verò Britanni se ipsos antiquo vocabulo Cambros, & regionem Cambriam; Anglos verò Saissons, quasi Saxones, & regionem veteri nomine Lhœgriam dicunt; nec quid sit Anglia, aut Anglus, norunt; tanta est in horum insulanorum lingua diuersitas.

Tota hæc Anglia, aut, vt melius dicam, Lhœgria & Cambria, proprio gaudet rege, cui multi eius regionis Duces, Comites, Principésque obediunt. Regio est quocumque anni tempore temperatissima. Cælum crassum, in quo facilè nubes, imbres ventique coguntur, atque eò minus frigoris æstúsque, propter ipsius cæli densitatem. Compertum namque est, etsi Brabantia, Flandria, cismariníque regionibus sit Septentrionalior, numquam tamen ibi, vti his locis, tanto gelu sæuire hiemes. Colles passim multi, nullis arboribus consiti, nulliſque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuissimam atque breuissimam producunt, quæ tamen abundè ouibus pabulum suppeditat; per eos ouium greges candidissimi vagantur, quæ siue cæli, seu bonitate terræ, mollia & longè omniũ aliarum tenuissima ferunt vellera. Et quia hæc regio neq. lupos, neque vlla animalia rapacia nutrit, videre licet ouium greges interdiu noctuque passim errare per montes & valles, perque agros compascuos ad pascendum communiter relictos, aut per fundos, quos post collectos fructus, consuetudine quadam peruetusta, vicinus quisque communes habet ad alendum pecus. Hoc vellus verè aureum est, in quo potissimùm insulanorum diuitiæ consistunt; nam magna auri atque argenti copia à negotiatoribus eiusmodi in primis coëmendæ mercis gratia, in insulam quotannis vndique apportatur, ibique perpetuò manet; quia aliò terrarum referri, omnibus lege vetitum est. Omni etiam pecudum genere abundat, præter asinos, mulos, camelos, & elephantos. Canum genus nullibi gentium maius ferociúsque.

Habet solum fœcundum frugiferumque, vtpote quod absque frumentis & leguminibus, cuiusque generis materiam producit, præter abietem, &, vt Cæsar ait, fagum; nunc tamen est passim fagus quoque. Semper virens laurus nusquam his Septentrionalibus regionibus felicius prouenit. Tanta hîc Rosmarini vbique copia, vt hortos inde sepiant. At vinum non habent, cùm vitis apud hos rarò matureſcit; & in hortis magis vmbræ, quàm fructus causa colitur. Nusquam gentium maior cornicum multitudo, genus auium ibi maleficum; non enim modò maturas fruges deuorat, sed cùm nascuntur, rostro semen euellit, sic vt agricolis necesse sit per id tempus pueros locare per aruos cum arcubus (quando voce humana non deterrentur) qui eas abigant.

Oceanus qui insulam alluit, omnis generis piscium copia redundat; inter quos lucius est, quem Pike vernacula lingua appellant, qui apud illos magno in pretio habetur, eoque eum interdum ex paluſtri aqua in viuaria transferunt; vbi nidore illo olido purgatus, anguillis minutisque piſciculis pastus, mirandum in modum pingueſcit. Hîc (quod mirari quis debeat) in piscario foro viuus cùm vendi debeat, si opus sit, ei cultro venter aperitur, vt illud pingue quod habet ostendatur: at si minus vendatur, eo tamen vulnere affectus haud moritur, quippe plaga filo insuitur, ac statim pòst in viuario tincarum glutinoso contactu sanatur. Sed Ostrea nec alibi delicatiora, nec plura.

Fert item aurum, argentum, cuprum, ferrum, sed eius exigua copia; plumbum nigrum, & plnmbum album, i. stannum, in suo genere optimum, in magna abundantia hîc effoditur, & ad exteras gentes effertur.

Gens procera statura, venusta & candida facie est, cæsiis vt plurimum oculis, & vt sono linguæ Italis persimiles, ita corporum habitu ac moribus ab illis pænè nihil discrepant. Vestimento non multum absimili Gallico vtuntur. Feminæ niueo candore, insignique forma, quam longè decentissimo vestitu honestant. Victus maxima pars in carne consistit. Cereuisia, quam ex hordeo conficiunt, in vsu est, potus certè cùm vtilis, tum iucundus; vt qui valde in Belgicis etiam regionibus expetitur, & inuehitur. In prandiis ac cœnis hilarè, nitidè, lepidè atque ampliter viuunt. Bello sunt intrepidi, optimi sagittarij, ac in militia moræ haud multum patientes, & idcirco vbi ad arma ventum est, statim de omnibus fortunis alterius partis dimicatur, quia omnia victorem sequuntur. Sed neque arces ædificant, quin olim conditas, vetustateque ruentes minus sarciendas curant. Vrbes habent atque oppida egregia, frequentesque pagos, & villas magnificas. Primaria vrbs, emporium, & regia sedes Londinum est, ad flumen Tamesim sita; ponte lapideo viginti pilis, fornicibus iunctis, spectatissima. Supra hunc pontem vtrimque domus sunt ita positæ, vt perpetuus fermè vicus, non pons videatur. Hæc de cæli & terræ, gentisque natura & moribus, quæ ferè ex Polydori Angliæ Chronico concinnauimus. Is enim accuratè hanc insulam descripsit.

HIBERNIA insula huic etiam regno paret, & aliæ minores; vti sunt Vectis, Menauia, Mona, Druydum olim sedes, quam Angli Angliseam vocant, & quas hodie Sorlingas appellant. Grenezaia, & Gerzaia insulæ, etsi situ propius ad Galliam accedere videntur, Anglici iuris tamen eas esse constat. Hanc Angliam, eiúsque antiquitatem, tam singulari diligentia descripsit Humfredus Lhuidus, vt ceteri scriptores hallucinasse in ea describenda videantur. hunc secutus est Alexander Neuyllius in libello suo, Noruicus inscripto. De veterum Britannorum moribus & legibus scripsit Commentarium Daniel Rogersius cognatus meus. Idem de Romanorum in Britannia imperio præ manibus habet.

ANGLIAE REGNI FLORENTISSIMI NOVA DESCRIPTIO, AVCTORE HVMFREDO LHVYD DENBYGIENSE

1573.

Cum Priuilegio.

SEPTENTRIO.

Scotiæ pars.

Hiberniæ pars.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Scala miliarium Anglicorum.

OCEANVS GERMANICVS

MARE HIBERNICVM

OCEANVS BRITANNICVS

Sorlinges insulæ.

Cheuiora mons

Anandadia.

Tyndale.

Gyllysland.

Northumberland

COMBERLAND

Athel

Westmerland

Clenland.

Yorkes wold

Holand.

DESE.

LYN.

WALLIS.

CORNWALL

KENT

S. Maria

Bardesey.

Ramsey

Selame

Holmes

Wight

Cales.

Blackneſs

CAMBRIA
SIVE
WALLIA.

HVIVS Cambriæ hanc enarrationem, ex Humfredi amici noſtri fragmento, quod non ita nuper Birckmannis euulgandum dedimus, Geographiæ ſtudioſis concinnauimus. Hæc tertia (inquit) pars Britanniæ eſt, quæ à Lhoëgria (aut ſi mauis Anglia) Sabrina & Dea fluminibus ſeparatur, omni alia ex parte Oceano Vergiuio ſiue Hibernico cingitur. Nomen habet à Cambro tertio Bruti filio. Hanc incolæ Cymbri, Angli verò Walliam ſiue Walles vocant. Hæc ſola pars huius Britannicæ Inſulæ ſuis antiquiſſimis incolis gaudet, vt qui gneſij Britanni ſunt; auitaque Britannica lingua vtuntur, & Anglici ſermonis (qui ex Saxonico aliisque conflatus eſt) prorſus ignari. Hanc Cambriam hodie in tres regiones diuidunt; in Venedotiam nempe, Pouiſiam, & Dehenbarthiam. Sub Venedotia etiam Mona Inſula, à veteribus celebrata, (& pro antiqua Druidum ſede cognita) comprehenditur. Incolæ, Anglos victu & veſtitu imitantur, & cùm ſint laboris impatiẽtes, atque nimium de nobilitate generis gloriantes, Regis & Nobilium famulitio potius, quàm manuariis artibus ſeipſos dedunt. Vnde fit vt paucos per totam Angliam inuenias Nobiles quorum famulitij, qua in re Angli omnes gẽtes ſuperant, magna pars non ſit de Cambria oriunda; nam homines lacticiniis maximè educati, agilibus & bene compactis corporibus ad omnia munia agenda aptiſſimi ſunt. Præterea animis cùm ſint elatioribus, & in ſumma paupertate nobilitatem generis agnoſcentes, cultui corporum (vt Hiſpani) magis quàm diuitiis aut gulæ dediti, aulicosque mores citiſſimè diſcentes, ab ipſa nobilitate Anglica, ſuis Anglis præferuntur. Nuper tamen vrbes habitare, artes mechanicas diſcere, mercaturam exercere, terram optimè colere, reliquaque omnia munia publica obire non ſecus ac Angli ſolent: hac tamen in re eos vincentes, quòd nullus ſit adeò pauper, quin liberos ſuos aliquo tempore ſcholæ ad litteras diſcẽdas tradat: & qui ſtudio proficiunt, in Academias mittentes Iuri ciuili pro maiori parte operam dare compellunt. Vnde euenit, vt maior pars eorum qui in hoc Regno Ius ciuile aut Pontificium profitentur, Cambri natione ſint. Paucos etiam ex rudiori populo inuenies qui legere & ſcribere proprium ſermonem, citharamque ſuo more pulſare neſciant. Nunc etiam & Sacra Scriptura, & preces Eccleſiaſticæ in hac lingua impreſſæ habentur. Et quemadmodum olim gens (vt Tacitus refert) iniuriarum impatientiſſima, continuis pugnis & homicidiis inter ſe digladiabatur, ita nunc ob Legum metum, quibus optimè obediunt, ſupra omnes gentes, litibus & controuerſiis inter ſe vſque ad omnium bonorum conſumptionem contendunt. Hucuſque hæc pauca ex Humfredo, ad quem auidiorem lectorem relegamus. De Mona Inſula, habes eiuſdem epiſtolam doctiſſimam in calce huius Libri. Vide quoque de his regionibus Sylueſtri Gyraldi Cambrenſis Itinerarium Wallicum, & Ioãnis Lelandi Genethliacon Eduardi Cambriæ Principis; apud quem hæc quoque de Mona Inſula ſunt:

Hæc ab Anglis vi occupata, Angleſey dici cœpit, id eſt, Anglorum Inſula. Polydorus Virgilius, vir cùm magna lectione, tum iudicio in rebus plurimis ſingulari, aliter ſentit; contendit miris modis ex Meuania Monam facere. Si nomen quod vel adhuc retinet; Si vrbs, quæ è regione ſita eſt, vnde & nomen Aruone pro Armone habet; Si traiectus breuiſſimus quidem ille, cuius & Romani ſcriptores meminerunt; Si Penmona promontorium, quæ dictio caput Monæ ſignificat, Si arborum ingentes trunci, ac radices ſabulo obtectæ, quæ latè per Monæ littora eruuntur; Si abietes miræ longitudinis in vliginoſis campis paſſim ſub terra inuentæ, non ſatis probant eam olim Monam fuiſſe, quæ nunc Angleſey vocatur, nihil amplius in præſentia dicam, niſi quòd decimo quarto apud Tacitum libro hæc legerim: Exciſiq. luci ſæuis ſuperſtitionibus ſacri, &c. Idem Lelandus alibi de eadem Inſula his verſibus:

Inſula Romanis Mona non incognita bellis,
Quondam terra ferax nemorum, nunc indiga ſiluæ,
Sed Venetis tantum cereali munere præſtans,
Mater vt à vulgo Cambrorum iure vocetur, &c.

Plura de huius regionis natura incolarumque genio, capite 5. libri 2. Guilielmi Neubrigenſis.

Poſſunt his adiungi quæ apud Polydorum, & Robertum Cœnalem in Perioche 11. libri ſecundi de re Gallica ſunt.

Cedit hæc Cambria, aut (vt Anglis appellatur) Wallia, (vt hoc parergi loco adiiciam) ex veteri inſtituto, Regis Angliæ filio primogenito; ei ſcilicet, qui Regi in Imperio ſucceſſurus eſt; diciturque à primo natiuitatis die, Princeps Walliæ; idque eadem ſignificatione, qua in Hiſpania & Luſitania Principem dicunt, & in Gallia Delphinum.

Scribit Galfridus Monomuthenſis in his Walliarum partibus prope Sabrinam fluuium, Stagnum eſſe, quod accolæ Linligunam vocant, id inquit cùm in ipſum mare fluctuat, in modum voraginis recipitur, ſorbendoque fluctus nullatenus repletur, vt riparum marginem operiat. At dum mare decreſcit, inſtar montis eructat abſorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aſpergit. Interim ſi gens totius patriæ illius aduerſa facie propè ſtaret, recepta intra veſtes vndarum aſpergine, vel vix vel numquam elabi valeret, quin à ſtagno voraretur. Tergo autem verſo non eſt irroratio timẽda, etiam ſi in ripis aſtaret.

CAMBRIAE TYPVS

Auctore

HVMFRE DO LHVYDO

Denbigiense Cambrobritano.

HIBERNIAE PARS

Dublin.

Mona insula. L.
Anglesey. A.
Mon. B.

SEPTENTRIO

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

VERGIVIVM SIVE HIBERNICVM MARE

MOR WERIDH, *Britannis*,

THE YRISHE OCEANE, *Anglis*.

L. A. B. litterę, vocabulis adiectę, notant illud esse Latinum, Anglicum, aut Britannicum, quod est incolarum.

Scala Miliarium Anglicorum.

10 20 30 40 50 60

Aliquod Regionum huius tractus synonyma, prout Latinè, Britannicè & Anglicè eriammium appellantur.

Cambria, L.
Cambrÿ, B.
Wales, A.

Ceretica, L.
Ceredigion. B.
Cardigan, A.

Venedotia, L.
Gwÿnedhia, B.
Northwales, A.

Pouisia, L.
Powÿs, B.

Demetia, L.
Dÿfet, B.
Westwales, A.

Debenbart, B.
Sutwales, A.

ANGLIAE PARS olim LHOEGRIA appellata

Cum Priuilegio

HIBERNIA.

IRLANDIAM, quæ Latinis Græcisq; scriptoribus Hibernia, aliis Iuerna, nonnullis Ierna dicta. Incolæ Eryn vocant. Inde exteri ex Anglorum ore, qui secundam vocalem eodem sono quo cetera nationes tertiam pronunciant, Irynlandt, & postea per contractionem Irlandt fecisse, verisimile est, Eryn enim, & landt, Anglosaxonibus, omnibusq; Germanis, nihil aliud quam Regio aut terra Eryn, significat. Ex quo Latinorum Irlandiam constatum esse, quis dubitat? Hanc insulã peculiari volumine descripsit ante quadringentos plus minus annos Siluester Gyraldus Cambrensis. Sed quia hic liber typis non extat, eoq; in paucorum manibus sit, ex eo tantum, quãtum hæc nostra pagina ferre poterit, studiosis hîc communicabimus, non minimàm apud eos inituros gratiam nobis persuadentes. Hæc ergo apud eum habentur.

Hibernia, post Britanniam insularum maxima, collateralem habet Britanniam maiorem ab Oriente; solùm Oceanum ab Occidente; ab Aquilonari verò parte trium dierum velifico cursu Borealium insularum maxima Islandia iacet. Britannia duplò fere in quantitate Hiberniam excedit. Cum enim vtriusque longitudo ab Austro in Boream extensa iacet, illa DCCC. millia passuum in longuum, circiter verò duo millia in latum habet, ista verò à Brendanicis montibus vsque Columbinam, quæ Thorach dicitur, insulam, octo dierum magnis & Hibernicis 40. scilicet milliarium excursibus, in longum protenditur. Numerus Cantaredorum omnium Hiberniæ est 176. Dicitur autem Cantaredus composito & vulgari vocabulo, tam Britannica, quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta centum villas continere solet.

Hibernia quidem terra inæqualis est, & montuosa, mollis & aquosa, siluestris & paludosa. In summis & aëreorum arduorumq; montium verticibus stagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca pulcherrimas, sed respectu siluarũ modicas. Gleba præpingui, vberiq; frugũ prouentu felix terra est. Pecore montes, nemora feris abundant; pascuis tamen quàm frugibus, gramine, quàm grano fœcundior est insula. Tritici namq; grana contracta sunt hîc & minuta, & vix alicuius vanni beneficio purganda. Quod ver gignit, æstas nutrit, vix in messe pluuialis aquositas colligi permittit. Æolicis namq; flatibus, & pluuialibus inundationibus præ aliis terris hæc exuberat. Melle & lacte dives est insula. Solinus & Isidorus eam apibus carere asserunt; sed salua ipsorum venia, circumspectius è diuerso scripsissent, vineis eam carere, & apum expertem non esse. Vineis enim semper caruit, & caret insula. Apes quidem sicut aliæ regiones hæc mellificas habet. In maiori tamen, vt arbitror, copia scaturirent, si non venenosas, & amaras, quibus siluescit insula, fugerent examina taxos.

Fluminibus egregiis scinditur & rigatur insula, quorum nomina hæc sunt: Auenlisius, Dubel perfluens; Boandus per Mediam; Banna, per Vltoniam, per Connachiam; Linnus; & Moadus, per Kenelcunilliam, Slicheam, & Samairam; Modarnus verò & Furnus per Keneleoniam. Sunt & alia plurima, quorum quædam ex terræ penetralibus irriguisq; fontium venis emersa, alia verò subitò è stagnis erupta, illustres insulam per partes longis excursibus disterminant, & distinguunt. De sub pede montis Bladinæ tres nobiles fluuij nascuntur, qui tres sorores dicuntur, quia trium sororum nomina sunt sortita; Berna scilicet, per Lechliniam; Eoyrus per Ossiriam; Suyrus per Archfinam & Trebaciã; & apud Waterford in mare descendunt. Slana verò per Weiseforde, Boandus per Mediam; Auenmorus Lismorensis, & Sinnenus Luniricensis. Inter omnia verò flumina Hiberniæ non immeritò principatum Sinnenus obtinet, tam quantitatis suæ maiestate, longisq; terrarũ excursibus, quàm fœcundissima piscositate. Oritur namq; ex lacu quodam maximo & pulcherrimo, qui Connachiam Momoniamq; disterminat: duoq; brachia ad oppositas mundi partes expandit; vno namque versus Austrũ ciuitatem Killelonensem lateraliter permeans, Limicicumq; complectens, centumq; hinc miliaribus & amplius duas ab inuicem Momonias distinguens, Brendanicum in mare se effundens. Altero verò nec minore, Mediam & vlteriores Vltomeræ partes à Connachia diuidens, multis variisq; meatibus in Oceanum tandem mergitur Borealem. Quartam igitur & Occidentalem insulæ partem à tribus aliis, tamquam mediterraneum flumen, à mari vsque ad mare separat & secernit. In quinque enim portiones ferè æquales antiquitus hæc Regio diuisa fuit, has scilicet; Momoniam duplicem, Borealem, & Australem, Lagemeram, Vltomeram, & Connachiam.

Lacus quoque plurimos hæc terra profert. Marinis piscibus per omnia latera satis abundant maritima. Flumina & lacus suis sibi innatis fœcunda sunt piscibus; & præcipuè generibus tribus, Salmonibus, & turtris, anguillisq; lutosis. Muræniq; oculosis Synnenus abundat. Sed desunt generosi aliarum regionum & dulcis aquæ pisces: Lucij videlicet, perticæ, gobiones, & omnes ferè qui non ex marinis fluctibus originẽ trahunt. Habent autem econtrà stagna terræ istius trium piscium genera, quæ nusquam alibi reperiuntur. Sunt enim turtris longiores & rotundiores, albis carnibus consertis & sapidis, vmbris persimiles, nisi quòd capite degenerant grossiore. Sunt & alij marinis halecibus; tam forma & quantitate, quàm colore & sapore simillimi. Sunt & tertij, turtris, nisi quod maculis carent, per omnia similes. Hæc autem tria genera piscium in æstate tantum, & nunquam in hieme comparent. In Media prope Foneram sunt tres lacus ab inuicem non remoti; quorum quilibet piscium istorũ suum genus continet; ad quem nunquàm alij pisces accedunt, licet tamen fluminis interlabentis beneficio vias commeabiles habeant; quinimo si piscis vnius ad lacum alterius deferatur, aut emoritur, aut ad priorem redit.

Hæc Falcones, accipitres, & nisos, præ aliis regionibus copiosè producit. Aquilarum quoq; non minor hîc copia, quàm alibi miluorum vides. In tanta verò numerositate se grues ingerunt, vt vno in grege centum frequenter inuenias. Sunt & aues hîc multæ quæ bernacæ vocantur; quas mirum in modum contra naturam natura producit; anatis quidem palustribus similes, sed minores. Ex lignis namq; abietinis, per æquora deuolutas primò quasi gummi nascuntur; deinde tanquàm ab alga ligno coërcente conchylibus testis ad liberiorem formationem inclusæ, per rostra dependent. Et sic quousque processu temporis firmam plumarum vestituram indutæ, vel in aquas decidunt, vel in aëris libertatem volatu se transferunt. Vidi multoties oculis meis plusquàm minuta huiusmodi auium corpuscula in littore maris ab vno ligno dependentia, testis inclusa, & iam formata. Non ex harum coitu vt assolet oua gignuntur; non auis in earum procreatione vnquam ouis incubat. Vnde & in quibusdã Hiberniæ partibus auibus istis tanquàm non carneis, quia de carne non natis, ieiuniorum tempore vesci solent. Aues quoq; biformis naturæ, quas aurifrisios vocant, sunt hîc multæ; aquila quidem minores, accipitre maiores, quibus alterum pedem vnguibus armatum, apertum & rapacem; alterum verò clausum, pacificum, soliq; natatui idoneum, naturæ ludentis opera contulit admiranda. Sunt & auiculæ quas martinetas vocant, merula minores, in modũ coturnicum curtæ. sed albo ventre nigroq; dorso degenerant. Mirum de his auiculis; quia si mortuæ in sicco loco seruentur, putrescere nesciunt: & inter vestes aliásve res locatæ, eas indemnes à tinea conseruant. Et longè stupore dignius est; mortuæ quoque in sicco suspensæ, rediuiua plumarum renouatione singulis annis immutantur. In Boreali Hiberniæ parte cygni abundant. Ciconiæ verò per totam insulam rarissimæ sunt, & illæ nigræ. Desunt perdices, phasiani, picæ, & philomelæ.

Ferarum quoq; cunctas ferè species continet. Habet enim ceruos præ nimia pinguedine minus fugere præualẽtes: quantoq; minores sunt corporum quantitate, tanto præcellentius efferuntur cornuum dignitate. Aprorum nusquam terrarum tantam copiam vidimus. Sunt & lepores multi. Sed omnium animalium, ferarum, & auium corpora, hîc quàm alibi suo in genere minora reperies. Est & taxus, & mustela. Sed caret capris, damis, & ericiis. Talpæ nullæ, vel rarissimæ: sed mures infinitissimi. Lupum & vulpem habet. Sed omnibus venenosis caret. Habet tamen araneas, & lacertas, sed prorsus innocuas. Terræmotus hîc nunquam. Vix semel in anno tonitruum audies.

Nunc ad ea quæ digna stupore Natura in his terrarum finibus reposuit. Est lacus in Momonia Boreali duas continens insulas: vnã maiorem, & alteram minorem: maior ecclesiam, minor capellam habet. In maiorem numquam femina, vel feminei sexus animal aliquod intrare potuit, quin statim moreretur. Probatum est hoc multoties per canes, cattos, aliaq; sexus illius animalia. In minori verò nemo vnquam mortuus fuit, vel morte naturali mori potuit. Est lacus in Vltonia continens insulam bipartitã, cuius altera pars probatæ religionis Ecclesiam habens, spectabilis valde & amœna. Pars altera hispida nimis & horribilis, solis dæmonis dicitur assignata. Pars ista nouem in se foueas habet, in quarum aliqua si quis fortè pernoctauerit, à malignis spiritibus statim arripitur, & nocte tota tã grauibus pœnis cruciatur, vt mane facto, vix vel minimæ spiritus superstitis reliquiæ misero in corpore reperiãtur. Hic autem locus Purgatorium Patricij ab incolis vocatur. Est fons in Momonia, cuius aquis si quis abluitur, statim canus efficitur. Vidi hominem cuius pars barbæ limphis istis lota, canis incanduerat, altera parte tota in sua natura fusca remanente. Est econtrà fons in Vltonia vlteriore, quo si quis abluitur, non canescit. Est in Connachia fons dulcis aquæ in vertice montis excelsi, qui die naturali bis vndis deficiens, & toties exuberans, marinas imitatur instabilitates. Est fons in vlteriore & Boreali Vltoniæ parte, qui ob nimiam sui frigiditatem ligna imposita per septennij spatium in lapidem obdurat. Est in Connachia hac quoq; fons solis hominibus acceptabilis; iumẽtis verò, aliisq; animalibus pestilens. Est fons in Momonia, qui si tactus ab homine fuerit, statim tota prouincia pluuia inundabit.

Gens huius insulæ laneis tenuiter vtuntur nigris, (quia terræ istius oues nigræ sunt) & barbaro ritu compositis. Caputiis modicis assueti sunt, cubito tenus protensis. Sellis equitando non vtuntur, non ocreis, non calcaribus; virga tamen, in superiori parte camerata, tam equos excitant quàm ad cursus inuitant. Frenis quidem vtuntur, tam chami quàm freni vice fungentibus; quibus & equi semper herbis assueti, ad pabula nequaquam impediuntur. Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vtuntur armorum generibus, lanceis longis, iaculis, & securibus. Gens agrestis, inhospitalis: summas reputant delicias labore carere, & summas diuitias libertate gaudere. In Musicis solùm instrumentis commendabilem inuenio gentis istius diligentiam. Hæc summatim hinc inde ex Gyraldi historia excerpsimus, obseruato eius elocutionis filo. Quæ apud Polydorum, Gulielmum Neubrigensem, Joannem Maiorem, &c. de hac insula traduntur, studiosus Lector his adiungat. Descripsit hanc insulam Daniel Rogersius carmine elegiaco, ad D. Thomam Rhedigerum.

Hæc propria locorum fluuiorumq; vocabula corruptè legi nonnulla, valde dubito: collatione aliorum exemplarium restitui posse spero. Interea benevolus boni consulet. Damus quod possumus, nõ quod volumus.

OCCIDENS.

MERIDIES.

SEPTENTRIO.

ORIENS.

Cum Priuilegio

Eryn.

HIBERNIAE, BRITANNICAE INSVLÆ, NOVA DESCRIPTIO.

Irlandt.

Ex Gyraldo Camb.

In Arran insulis, hominum corpora non putrescunt, eoque non humantur, sed diuo exposita permanēt incorrupta. Sic homines annos, annatos, tritauos longamq; stirpis suæ seriem magna admiratione cognoscunt. In ea non sunt mures; et si aliunde illati fuerint, in mare confestim se præcipitant; sin impediantur, emoriuntur.

Connachticum Mare, Gyraldo Cambrensi.

Hibernicum Mare, Margaritas sed subfuscas & liuentes generat. Polyd.

Hanc insulæ partem Anglis incolendam dedit Elisabetha Angliæ regina; Coloniaque ducta est Dño Smetho equite aurato 1572.

Scala milliarium Anglicorum

10 20 30 40 50

Cowe and Casse
Dorsey
Comaure
Skelmes
Blaskey cite and isles
Balenstyn
Arde
Balen Ibyhig
Dunkeran.
Smerwyck
Venice
Castel more
Dynnen.
O. Maghounde.
Desmownde.
Olvvile van more.
Knichr of Kery.
Lord Fitzmaurice
Mac Gylecod.
Kery.
Bere hauen
Shenyn flu.
Kilcornen
The boire of Gralbraun
Kylroste
Tvan Mortal.
Arran insule
Aleyl ile
Inesceath
tusslin
Borry Iorisy
Blacke roche
O: Mayle.
Stakky
Rosgryn
Porte Vade
Mr Felelepyn.
O: Dobowey.
Pontoy
C. Nemeney.
O: Madame.
Moynom
Baron of Iberean.
C. Lough
Mac Arte more.
Knychr of the Valley
Croke hauen
Downmore
Cape Clere
Baletymore
Sneseyrkan
Loug kine
Condore
MONONIA.
Clan Mahownd.
Mounster.
Glanicoin bery
Loghyll.
Balencol man
Kylsraboy.
Croghbragan
Toumonde.
The Erle of Tomond.
Inquyn
Anguen re.
Corbes lacus.
O: Conner Roo.
Clan Ricard.
Gyll lacus
New Castel
Slego
Bayte of Slego
Dumbrose
Asserou.
Dungal.
Telsyng
Castayr
Counte
Conolagh.
Corgrage
Neucastel
Balaterry
Balalangy
Wryrke
Therne M.
O: Conner Slego.
Mac Swyne
Armuy
Thabay of Mahoune
Courtey
Old heade
Yongebarrey
Kynsale
Corke
Tiborray
C.
Corke counte
Tirhoney
Ouey.
Trachan
Kylmalagh
Ymlyr
Loughyre
Kylmalock
Ardare
Lymbrick
Askelyn
Cro: me.
Ilan of the great wode
O. Calegane
Burre
Clare
Conmaine
O Slechtenes.
CONNACIA.
Connacht.
Balagre
O: Comardown
O: Domagh.
The Erle of Clan Ricard
O Maddyn
Alone
Ihons
O: Hanlyn.
Burresbeyryn
Banna flu.
Bolocke
HVLTONIA.
Quulsterter.
Lacus Dere
Purgatorium S. Patricij, huius diui precibus hoc loco à Deo constitutum. Syl. Gyraldus.
Lacus Hanlyn
Mac Dermound
Lacus Erne.
Farmanag
Tre Conel.
Dongall.
Castel Fynne
De hoc Ervo lacu scribit Gyrald. Camb. quod olim fons fuerit, sed ob incolarum nefandam cum bestijs venerem, Deo irato, in tantam aquarum diluuiem eruptisse, vt totum eum tractum cum bouibus inundatione submerserit. Arcs in rei gestæ Veritatem, hodie, sereno tempore, etiamnum Templorū turres undis hinc inde conspici.
Lacus Rie
Ananley.
Ormound
Malicke
Banagher
Killkeny
Lymbrick
Dorrigid
Conel
Parrice
Kilsima
Tubi
Kilmoyle
Athgkyll.
Kylleuenan
Kosseuean
Lymbrick
Sligus flu.
Bladina mons
The fox
Dillon
Farrand
Castle Cuffe
C. Kylkenny
Kylkenny ysle
Fulkescourt
Bolcrumb
Codkil.
Eyrlagh
C. Brak
Westmethe.
Trysternagh.
C. Gestsill
LANGINIA.
Leyn
Baron of Deluyn.
O: Raylay.
Mulryfernan.
Canan
Brency.
Esmethe.
Mac Mahaone.
Lacus Antre
O. Carty
Eyne.
Lacus Foyle
O: Caskane.
Castell Derrey
Castell Ihony
Old Castel.
Beleterbert.
C. Loger.
Leuer
O: Denel.
Norwowro we.
Lacus Swylly.
O: Doghyrdy.
Castell Fynne
Iles Vyshe
Lacus Arumy
Dunweg
Nauer say
Ila insula
Gwelwall.
Tona
Newe castel.
Lamprey stone.
Twomey.
Bannrey flu.
Bay ne.
Mac Vyn
Colerrannie
Dunlis
Glan yboy.
Shotte.
Bryan ferry
Alexander
Carogh
Glanarmo
Skyrres of port Rush
Masserich
Belfurst
Coranc
Racklyn
Stone otter
Duauord
Gillekaren
Killean
SCOTIAE PARS.
Faudel
Lambey.
Hollis.
Bay of Salter
Salters
Wexford
C. Wexford
Deepes
Waterford
C. Waterford
Lord Powes
Garald fitz Dungar. Iohn. man.
Ardmore
Barry
Lymbrick
Syrrus flu.
Thour of bocke
Ros
Dunmyn
Clonmell
Olderis
Kylmaloc. mallyn
Knoteg
Gerpoint
Dromore
Carrigmacke
Kylkeny
Kylleagh
Damnagh
Grases
Ardcolume.
Calane.
Kylkenny
Belamyre
Dunmore
Carloo C.
Duamase
Ballidam
Goyernor
Crogen
Rauyne
Ballibereen
Desyn.
Mr Moros
Berna flu
Lesyn.
Carloo
Arcy.
C. Lee
Portelester
Trymmo
Rechre
Almican
Lacus Foil.
Skeyne
Natuan
Baron of Slane.
Kelle
Slane
Ferney.
C. Lenard.
Dublyn.
Lurrell
Cenock
Dunfere
Graceslew
Tyrone.
O: Tolo.
Kylsaran
Latcho
Ardc.
Louth
Dundalk
Dun
Tyreage
Newry
Bantry flu.
Carlingford
Mournele.
Downe
Dundrome
Ca leard.
Skarryre
Sauaige
Newtoun
Banger
Arglas
Skarryre of Rushbrygan
The boire of Rushbrygan
Smerwick harbor
Shotte.
Masserich
Bryan ferry
Belfurst
Alexander
Carogh
Glanarmo
Coranc
Racklyn
Stone otter
Skyrres of port Rush
Duauord
Gillekaren
Killean
Faudel
SCOTIAE PARS.
Bryne
O Bryne
Brye
Wyfelo
C. Kenin
Ardc
Dun
Dunfere
Graceslew
Ossyssmunt
Olst Patrick
Carlingford
Dundalke
Tyreage
Newry
Grene Castle
Mournele
Dundrome
Ca leard
Skarryre
Sauaige
Newtoun
Banger
Arglas
Skarryre of Rushbrygan
The boire of Rushbrygan
Smerwick harbor
Shotte.
Masserich
Bryan ferry
Belfurst
Alexander
Carogh
Glanarmo
Coranc
Racklyn
Stone otter
Skyrres of port Rush
Duauord
Gillekaren
Killean
Faudel
SCOTIAE PARS.

HISPANIA.

HISPANIA Straboni corio bubulo humi protenſo comparatur. Ea pelago vndique cingitur, niſi qua parte Pyrenæi montis obiectu à Galliis diuiditur. Habet Hiſpania ab Ortu, montem Pyrenæum: qui à Veneris Templo ſiue Promontorio exortus, prope Illiberos (Colibre hodie) in Oceanum procurrit Britannicum, atque hac parte maximè anguſta eſt; adeò vt ego, dum per Cantabriam iter facerem (inquit Vaſeus) in monte Diui Adriani, niſi fefellit aſpectus, vtrumq. mare me vidiſſe meminerim, Oceanum videlicet, cui eramus proximi; atque eminus, quantum oculorum proſpectus ferre poterat, Mediterranei maris albicantes fluctus. A Septentrione autem clauditur Oceano Cantabrico; ab Occaſu mari Occiduo; à Meridie Freto Herculeo, & mari Balearico.

Diuiditur verò Hiſpania in tres Prouincias; Bæticam, Luſitaniam, & Tarraconenſem. Bætica à Septentrione clauditur Ana fluuio; ab Occaſu habet eam Atlantici Oceani partẽ, quæ eſt inter oſtium Anæ & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod eſt inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc Promontorio per Caſtulonem ad Anam fluuium. Dicta eſt Bætica à Bæti fluuio memorabili, qui prouinciam totam interſecat: qui ortus in ſaltu Tygenſi, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquibir, quod ſonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia poſterius à Vandalis habitatoribus Vandalicia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andaluſia dicitur. Luſitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab oſtio ipſius, vſque ad pontem, qui eſt contra Septimancas: ab Occaſu eam Atlantici Oceani partem, quæ eſt inter oſtia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Bæticam: ab Oriente terminatur à Tarraconenſi, linea ducta ab Oretania veteri, vſque ad pontem, qui habet è regione Septimancas. Luſitania habet nomen à Luſo Liberi Patris filio, & Lyſa eiuſdem Liberi ſocio, cum Luſo Bacchante: vnde nunc à Luſo, Luſitania; nunc à Lyſa, Lyſitania dicitur. Reliqua Hiſpaniæ pars pertinet ad Tarraconenſem prouinciam, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata: & in qua Imperatores iuriſdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Murciæ regnum, & Valentiæ, & Aragonum cum Cathalonia, Caſtellam veterem, Nauarræ regnum, Portugalliam Interamnem, Galletiæ regnum, Aſturias, totam Cantabriam. Hæc Vaſeus in ſuo Chronico Hiſpaniæ, apud quem plura. Vide & Marineum Siculum; Marium Aretium; Damianum à Goes; Franciſcum Taraffam; Epiſcopum Gerundenſem; Annium Viterbienſem; & Florianum del Campo; & qui eum ſequitur, Ambroſium Moralem: item quos dictus Vaſeus in eodem Chronico cap. 4. Hiſpaniæ ſcriptores recitat. Stephanus Garibayus Nauarræ regnum deſcripſit Hiſpaniæ Chronico lib. 20. Ex veteribus quoque conſulendi ſunt Cæſar, Strabo, & ceteri, quos Damianus à Goes in libello, Hiſpania inſcripto, indicat. extat & libellus Viatorius Alonſi de Meneſes Hiſpanicè ſcriptus, continens totius ferè Hiſpaniæ itineraria, in quibus etiam diſtantias locorum annotauit.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hiſpanos, (vt Nauagierus ſcribit.) Pons cui aqua ſuperfluit, cùm ſub pontibus ceteris ſoleat manare; aquæductum Segouiæ innuentes. Ciuitas igne circumdata; Madritum ſignificantes, cuius muri ex ſilicibus conſtant. Pons in quo continuè decem millia pecorum paſcuntur, quo Guadianam fluuium denotat, qui ſe ad ſeptem milliaria ſubter terram immergens, denuò erumpit.

Inſulæ quæ ad Hiſpaniam pertinent, & quorum apud veteres ſcriptores memoria extat, ſunt ad Celticum promontorium Caſſiterides, quæ hodie nuſquam in Oceano apparere videntur: Inſulæ Deorum, quæ & Cicæ dicuntur, hodie Yſlas de Bayona: Londobries, quæ Erythia ab aliis, nunc Barlinguas. Gades, Herculi olim ſacra, vulgò nunc Calez dicunt. Et hæ in Oceano omnes. In Mediterraneo mari verò ſunt Ophiuſa, nunc Formentera. Sunt & Gymneſiæ duæ, quæ & Baleares; hodie diſtincto nomine alteram Maioricam, alteram Minoricam appellant. Huius Minoricæ ora maritima vbique montibus ingentibus ſepta eſt; ſed qua eſt ad portum aditus, radices montium in planiciem extrahuntur, donec tam anguſto interuallo ad alteram littoris partem acceſſerint, vt non niſi leni vento intromittantur naues. Portus Mahon appellatur, pulcherrimus & opportunus; excurrit enim in quatuor ferè milliarium longitudinem, variis & frequentibus inſinuationibus; quæ facilè naues à maris ſæuitia tegunt. Hinc perpetui montes prominent, è quibus immenſa ligni copia peti poteſt. Ad extremam eius partem in montium altitudine vrbs eſt extructa. Maior inſula contra Minoris inſulæ naturam habet oram maritimam planam, montes verò in Mediterraneis regionibus altiſſimos, & magna parte ſteriles. Vrbs in ea eiuſdem cum inſula nominis, ampla & pulchris ædificiis ornata. Tarraconenſium vtuntur legibus, & lingua ac moribus valdè cum eis conueniunt. Hanc Balearium deſcriptionem ex N. Villagagnoni libello de Argieræ expeditione mutuauimus. Philippum Hiſpaniæ Regem, maximum totius Orbis & omnium ætatum imperium poſſidere, docuimus in noſtro Theatro Germanica lingua excuſo.

22

CANTABRICVS OCEANVS

OCEANVS OCCIDENTALIS

OCEANVS ATHLANTICVS

GALLIÆ PARS.

REGNI HISPANIAE POST OMNIVM EDITIONES LOCVPLETISSIMA DESCRIPTIO.

AFRICAE PARS.

MEDITERRANEVM MARE

GALLICVM MARE

BALEARICVM MARE

IBERICVM MARE

Cum priuilegio.

PORTVGALLIA REGNVM.

PORTVGALLIAM impropriè Lusitaniam appellant, cùm alioqui nec tota Portugallia Lusitaniæ finibus circumscripta sit, nec totam Lusitaniam complectitur: illud tamen negari non potest, potiorem Lusitaniæ partem Portugalliæ regi parêre. Diuiditur verò Portugallia in Transtaganam, Cistaganam,& interamnem. Transtagana Bęticę partem carpit,eam scilicet, quæ ab Ana fluuio ad regni limites porrigitur. Interamnem appello Portugalliam, quæ est inter Durium & Minium fluuios, regio non minus amœna quàm fertilis. Hæc interamnis tota extra Lusitaniam est, nisi repudiata descriptione posita, Straboni magis accedamus, qui ait, maximam Lusitanorum partem Callaicos appellatos. Huius regionis longitudo est duodecim leucæ; latitudo qua maxima est, duodecim; alibi tantùm sex,aut etiam quatuor. Atque in hoc tam exiguo terræ interuallo, præter Ecclesiam Bracarensem Metropolitanam, & Portugallensem Cathedralem, ac alias quinque Collegiatas,reperias plusquam centum triginta Monasteria, quorum pleraque reditus habent amplissimos: præterea plus minus mille quadringentas sexaginta Parochiales,cum suis Baptisteriis, vt scribit quidam. Certè in ea parte,quæ Bracarensem agnoscit Ecclesiam, octingentæ recensentur. Ex qua re fertilitatem & religionem antiquam gentis facilè agnoscas. De amœnitate verò quid opus est dicere, cùm in ea numerata sint vltra viginti quinque millia fontium perennium? Pontes quadrato lapide elegantissimè constructi, propè ducenti: portus marini sex. quod propterea minimè tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius prouinciæ ferè ignoratur. Huic prouinciæ adhæret ea quam Transmontanam appellant, regio optimi tritici, generosíque vini ferax, in qua est Brigantia, caput amplissimi Ducatus. Hæc ex Vaseo.

Sub Portugallia hoc tempore Algarbiæ regnum (quæ eius pars maritima est versus Meridiem) pertinet. Eius enim Rex, se regem Portugalliæ, Algarbiæ,Guineæ, Æthiopię, Arabiæ,Persiæ & Indiæ scribit. Hoc regnum primùm circa annum M. C. initium habuit. Ad ea enim vsque tempora sub Hispaniæ nomine (vti & antiquitus) censebatur. Sic autem de eo Marineus scribit: Henricus quidam Lotharingiæ Comes, vir in bello fortissimus,è Gallia veniens,magnas aduersus Mauros res gessit. Pro quibus Alfonsus VI. Castellæ rex permotus,filiam suam notham nomine Tiresiam ei matrimonio collocauit:& Galleciæ partem,quæ in regno Portugalliæ continetur, nomine dotis assignauit. ex eo postea matrimonio natus est Alfonsus, qui primus Portugalliæ Rex est appellatus: primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinq. simul regibus vno prœlio superatis, quinque scutorum insigne facti monumentum posteris reliquit. Oliuerius à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis,paulò accuratiùs huius regni arma depingit. Ait enim primò fuisse clypeum argenteum sine aliqua imagine;postea à deuictis quinque regibus,quinque cæruleos clypeos impositos, deinde his singulis clypeis quinq. argenteos orbiculos additos, in memoriam quinque vulnerum Domini nostri IESV CHRISTI, quæ illi inter prœliandum diuinitus in cælo apparuêre; aut, vt alij tradunt, quòd quinque vulneribus mortiferis sauciatus, Deo Opt. Max. opitulante,non occubuerat.

Vide etiam Hieronymum Osorium; Marineum Siculum; & Sebastianum Munsterum. De huius regni origine, lege primum caput Decadum Asiaticarum Ioannis Barri. Athenæus libro 8. cap. 1. quædam memorat de fertilitate huius regionis & aëris optima temperie. Huius regni vrbem primariam Vlissiponam descripsit Damianus à Goes peculiari libello.

Lusitanorum imperium hodie quàm latissimè patet; nam ab Herculis columnis vsque ad Chinam & Lequios per omnes prouincias maritimas insulasq. adiacentes, extenditur.

PORTVGALLIAE

que olim Lusitania, nouissima & exactissima descriptio, Auctore Vernando Aluaro Secco

OCCIDENS

OCEANVS

OCCIDENTALIS.

SEPTENTRIO

MERIDIES

ORIENS

REGNI LEGIONIS PARS.

REGNI CASTELLAE PARS.

ANDALVZIAE PARS.

GVIDONI ASCANIO SFORTIAE S.R.E. CARD. CAMER. Achilles Statius Sal.

Lusitaniam Vernandi Aluari industria descriptam tibi obgentis nostrę patrocinium dicamus, Guido Sfortia: Hinc homines incredibili virtute ac felicitate profecti, eos Orbis terrarū partes obierūt, Afrięq magnā partem in Prouinciā redegerunt: innumerabiles insulas, quarū aut nomen tantum, aut ne nomen quidem vllum extabat, primi patefecerūt, idēque occupauerunt. Asiam terram beatiss. sibi stipendiariam fecerunt & remotiss. nationes Ihesu Christi cultum, religionemque docuerūt. Vale, Rome XIII. Calendas Iunias, Anno. M. CCCCC. LX.

Cum priuilegio

Climatis quarti finis Principium Climatis

Gradi 38. Gradi 39. Gradi 40.

Gradi 41. quinti et sexti finis Principium

Gradi 42. Gradi 43. minuti 30. Gradi 43.

HISPALENSIS CONVENTVS,

SIVE

ANDALVZIÆ PARS.

HISPALENSIS Eccleſiæ Diœceſis in ea Hiſpaniæ prouincia continetur, quæ cunctas diuite cultu & quodã fertili ac peculiari vitore præcedit. Bæticam veteres à Bæti fluuio, recentiores Wandaliciam, à Wandalis eam poſteriori ſeculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum, atque conuentuum Hiſpaniæ, cum frequentia & ciuilitate populorũ, tum diuitiis, & beata rerum omnium copia feliciſſimus iure cenſetur, fidem etiam accipientibus Græcorum carminibus, qui Elyſias amœnitates & delicias huic tractui adfingunt qui Oceano occiduo obiectus eſt: longè lateq; patet hoc territorium in ducenta fermè egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc ſit, quàm omnes quatuor ſimul in ea prouincia fuere: quos auctore Plinio CLXXV. tantùm iura dediſſe conſtat. Nam quota pars hæc fuerit; ſi centum pagorum millia accenſeantur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hiſpalenſi agro quem Axarafium Arabes vocarunt, cum ipſa vrbe in fidem recepta ſunt? Sed ea expulſis Barbaris magna ex parte deſolata ſunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum deſcriptione multum receſſere, ita ad Vambæ Regis formulam cunctis Hiſpaniæ eccleſiis præſcriptam propius accedunt. habet enim hæc Diœceſis ab Ortu Cordubenſe territorium, ab Occaſu Algarbiorum fines; qua Septemtrionem ſpectat, eam Luſitaniæ ditionem attingit, quæ diui Iacobi magiſtratus appellatur. cetera verò Meridiem verſus Gaditano conuentu, & Oceano clauditur. oppida in ea præcipua quamplurima ſunt, in primis ipſa vrbs regia Hiſpalis ampliſſimo atque amœniſſimo ſitu, & pulcherrimo murorum ambitu ad Bætis oram poſita. Bætis ex ſaltu Tygenſi ortus, & egregias adoptatæ prouinciæ vrbes præterlapſus, iam inde ab hac illuſtriſſima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piſcoſo alueo ad Gaditanum Oceanũ per ſexaginta paſſuum millia decurrit, ripis vtrimque oliuetis, vineis, & mira hortorum amœnitate florentibus & iucundiſſimo citriorum odore fragrantibus.

Eſt autem Hiſpalis ædificiis tum ſacris tum profanis omnium Hiſpaniæ vrbium ornatiſſima, cultu, & elegantia ciuium & quodam priuato & quaſi natiuo ſplendore nulli totius orbis ſecunda. pietas in ea, & bonorum artium ſtudia, & nobilitatis exercitamenta apprimè florent. diuitiæ etiam, & opes, quantas nulli vmquam Regno aut Imperio quamuis excellenti, niſi vni forſan Romano, contigiſſe legimus, in eam congeſtæ ſunt. Ipſa enim omniũ Europæ vrbium opulentiſſima, quas ab altero pænè terrarum orbe quem prima aperuit, immenſas, nec vllis prius ſeculis auditas diuitias accipit, in vniuerſum Chriſtianum orbem largè diffundit. ac ipſos etiam Barbaros, qui penitiora Aſiæ atque Africæ Regna colunt, abunde locupletat. centum, & amplius auri milliones per aliquot annos in Baſilica Indici commercij in commentarios bona fide relatos conſtat. vt hinc æſtimare liceat tantundem certè à vectoribus occultatum, ne rex ad tempus mutuetur, timentibus. quid ſi infinitam, & pænè incredibilem opum vim expendamus quæ ad hæc tempora à principio Atlanticæ nauigationis eò conuecta eſt; binis claſſibus quotannis non alio mercium genere, quàm auro & argento onuſtis, ac eò plerumque ſaburratis ad nos redeuntibus? Sed hæc peregrina & aduenticia quiſquam dixerit. porrò propriis diuitiis adeò pollens eſt, vt Regi ſuo, cuius nomini, ac maieſtati deuotiſſima eſt, ſeſqui millionem aureorum in ſingulos annos obſequij & vectigalium ergò libentiſſimè reddat: quantum multi principes ex integris Regnis corradere vix poſſunt. verſantur ibi hoſpitum, & aduenarum mercimonij cauſa innumerabiles turbæ, ac præter hos cenſa ſunt in ea à proximis annis viginti quatuor ciuium millia priuatas domos aut domicilia habentium, in viginti octo tribus diuiſa; quarum prima D. Mariæ titulo, & fano inſignis eſt, quo nullum habet Chriſtianus orbis excellentius, ſi operis amplitudinem & maieſtatem ſacra quadam hilaritate, & pulchritudine venerabilem, & turrim ſummæ celſitudinis, è qua ad ſtatas horas ſignum datur, editiſſimo & operoſiſſimo faſtigio admirabilem ſpectes, vnde in vniuerſam vrbem & latiſſimè circumiacentes campos iucundiſſimus proſpectus eſt. Quid Regiæ arcis ornamenta verè Regia deſcribam? qua nullam elegantioris ſtructuræ, aut gratioris voluptatis Hiſpani Reges habent. quid præterea ſumptuoſa Ducũ, Comitumq; & illuſtrium procerum palatia; quid amœniſſimis fontibus, & viretis ornatas ciuium ædes memorem? prætereo antiquos aquarum riuos longè per arcus in varias vrbis regiones deriuatos, & recentiores S. P. Q. H. ingenti ſumptu & induſtria ad Herculanas quas vulgo vocant columnas deductos, & publicæ voluptati dicatos, paluſtri & vliginoſa vaſtiſſimæ amplitudinis area, conſitis arboribus, in pulcherrimum viridarium reformata, & latiſſimis ſpatiis in circi ſpeciem ad decurſiones & voluptarias inambulationes relictis. Iam verò ſuburbanos hortos omnibus deliciis & amœnitatibus refertiſſimos, totq; per agros & ad Bætis ripas magnificentiſſimè extructa prætoria quis dignis laudibus proſequatur? è quibus commeantes naues & ex vtroq; orbe redeuntes quotidie ſpectare licet. Ipſa enim Hiſpalis Oceani Regina, quaſi amborum ſequeſtra, in medio poſita, vtrumque feliciſſimis nauigationibus, & opulentiſſimis commerciis coniungit. longum fuerit vrbani ſenatus & Regij prætorij maieſtatem, & Trianenſem arcem commemorare. Eſt autem Triana egregium ſuburbium ter mille ferè ciuibus ad vlteriorem Bætis oram habitatum, ſublicio ponte, & multis nauigiis ſtrato, citeriori ripæ atq; vrbi ſeſe coniungens. qui verò aruorum lætitiam & felicitatem omni genere frugum redundantem cõſideret, id certè luxuriantis naturæ & profuſiſſimè genio indulgentis opus eſſe dicat, nec vſquã aliàs, vt humanis voluptatibus, & commodis gratificetur, æquè delicias opesq; ſuas oſtentantis, atq; exhaurientis.

Secundum hanc Cæſariana, quam nunc Xeritium limitaneum vocamus, & Aſtigi colonia Romanorum, Iulia Firmitas cognominata, ciuili auctoritate magnitudineq; ceteris præſtat. Carmo & Vtraria duo Hiſpalenſium vberrima horrea & cellaria ſuam laudem merentur. Sequitur Marchena ex ſaxorum monumentis neſcio qua fide Martia colonia appellata, & Arcobriga clariſſimæ Pontiorum ducum familiæ gẽtilicia oppida. ad hæc Urſao, quæ & Genua Vrbanorũ, nunc Oſſunam vocant, Gironum illuſtriſſimus & opulentiſſimus ducatus inſignis, etiam Academia celebris. Sunt etiam inſignes & oliuitate, meſſe & vindemia Conſtantina, Cazalla, Moronium: & antiquitate celebris, nec vlli frugum laude ſecunda Nebriſa, Ælij Antonij Latinæ linguæ apud nos inſtauratoris, & parentis feliciſſima patria, ad Bætis æſtuaria poſita, & in ipſo Oceani ſinu quem Bætis iam maris auctu ampliſſimus influit, Luciferi promontorium, Solucar vel Sanlucar vocamus, opulentum Gothmanorum ducum Emporium & Atlantici orbis nauigationibus opportunum. cetera huius Diœceſeos inſignia oppida breuitatis cauſa omitto.

Terra in vniuerſo hoc tractu ad miraculum vſq; frumenti, vini, & olei, & omnis generis frugum feraciſſima eſt, quibus longinquas, & tranſmarinas prouincias replet; & quam meritò Plinius ante Italiæ laudes poſuiſſet, niſi homo Italus patriam anteferre voluiſſet; ſecundum eum Hiſpania, quacumque alluitur mari, commendata: quod nos de ea Bæticæ parte potiſſimùm intelligimus, quæ ad Hiſpalenſem conuentum ſpectat, eſt enim Oceano & Zephyri lenibus flabris expoſita. Cælum in ea indulgens & felici quadam hilaritate & temperie ridens: homines ad pietatem & bonas artes nati, ingenio florentes, & acuti, & qui ingenua quadam animorum indole ac virtute præſtantes, quæ Bæticis quaſi peculiaris & gentilis eſt, nec vrbanitatis officiis, nec rei militaris gloria ab aliis nationibus vinci ſe patiuntur.

Hiſpalenſis Archiepiſcopus poſt Toletanũ primas fert in Hiſpania: habuit olim à ſuffragiis vndecim Epiſcopos, vt ex Conciliorum ſubſcriptionibus conſtat: Cordubenſem, qui nunc à Toletana ſede ius ſacrum petit. Iliberitanum, qui poſt inſtaurationẽ Hiſpaniæ in Granatenſem metropolim ceſſit. Ilipenſem, vel Eleplenſem, ab Ilipa vel Elepla, quæ nunc Peñaflor, quod oppidum ſedis honore caret, & Hiſpalenſi Eccleſiæ paret. Tuccitanum, vbi nunc Martos, Auguſta Gemella colonia appellata, quæ hodie Epiſcopum non habet, & Giennenſi adiudicatur. Malacitanum, qui nunc etiam Hiſpalenſi ſuffragatur. Ægabrienſem, vbi nunc Cabra, antiſtitem non habet, & pertinet ad eccleſiam Cordubenſem. Aſindenſem vel Aſidonenſem, ab Aſidonia, quæ nunc Medina Sidonia, Gaditano epiſcopo ſubdita, trãſlata etiã Gadeiſea ſede, aliis Aſidonia, non longè ab eo ſitu vbi nunc Xeritium eſt, aſſignatur, Sidoniæ hortis hodieq; ad Lethes fluminis ripam nomen vetus retinentibus, & Aſidonia Cæſariana cognominata fuit, cuius cognominis non obſcura veſtigia, quamuis à Barbaris corruptum, nomen Xeritij ſeruat, niſi in eo tractu eiuſdem nominis fuiſſe dicamus. habuit etiam Oſſonobenſem, ab Oſſonoba prope Pharum oppidum in Algarbiis, Mauri Exubam fecerunt, quæ poſt in Siluẽſem eccleſiã conceſſit, quæ cùm Hiſpalenſi eſſet obnoxia, patrum memoria Æborenſi in metropolim erectæ contributa eſt à Paulo tertio P. M. Abderitanum, qui in Almeriæ ſedem migrauit, & nunc Granatenſi ſuffragatur. Aſtigitanum, qui Hiſpalenſi eccleſiæ coaluit. Italicenſem, ab Italica nobiliſſima Romanorum nõ tam ciuiũ quàm Imperatorum colonia, quæ ad ſextum lapidem ab Hiſpali trans Bætim ſita, Antiſtite Gerontio Martyre, Diuo tutelari, venerabilis olim fuit. dedit hæc Traianum, Hadrianum & Theodoſium optimos maximos & Auguſtos rerum dominos. vulgo Hiſpalis vetus appellatur, vaſtiſſimis etiam ruinis vix dum ſuperſtitibus, miſerabili humanarum rerum exemplo, eo magis dolendo, quòd pulcherrimi & ampliſſimi amphitheatri moles, quæ diſiecta ſupereſt, veteris magnitudinis, & nobilitatis memoriam facit funeſtiorem.

Habet hodie Hiſpalenſis antiſtes epiſcopos Suffraganeos Malacitanum, Gaditanum & Fortunatarum inſularum. Huius eccleſiæ maieſtatem dignitatemq; & opulentiam breui compendio dicere non poſſumus. hoc fuerit ſatis, quantum ex collegiaſticis rationibus colligimus, ipſi antiſtiti centum & amplius aureorũ millia annui reditus cedunt. Primarij templi ſarta tecta triginta & amplius millia: Senatus verò eccleſiæ centum & viginti millia fert, quæ in canonicos 40. & vndecim prærogatiuæ dignitatis ſacerdotia, itidem in viginti portionarios, quos vocant, totidemq; ſemiportionarios ſodales diſtribuuntur, ea lege, vt canonici & dignitates ex diurno canone ad bina millia aureorũ quotannis accipiant, portionariis quadrante minus. ſemis portionariis triens ex dimenſo reddatur. Horum poſt præſulem ſumma auctoritas penes decanum eſt, cuius dignitas quinque millibus aureorum cenſetur. Sunt præterea in ea eccleſia Sacrifici viginti, quos à numero vicenarios vocamus, qui nocturnis diurnisq; pſalmodiis aſſidui ducenos & amplius aureos merentur: & ducenti alij ſacerdotes, qui ex priuatis ſacellis ſatis commoda ferunt ſtipendia. beneficia ad hæc per omnem Diœceſim opima ſexcenta fere, quorum multa ſingulis, & binis etiam aureorum millibus cenſentur: minorum verò ſacerdotiorum, quas capellanias vocant, duo millia fermè numerantur. Sunt etiam in hac Diœceſi innumera monachorum & ſacrarum virginum monaſteria, in quibus multum religio viget, & in illis etiam litterarum ſacrarum ſtudium cum magno reipublicæ noſtræ commodo, multa ex his ſena aureorum millia annui reditus ferunt. certè vnum Carthuſianum, quod ad Bætim in ipſo Hiſpalis proſpectu magnificentiſſimè extructum eſt, ſupra viginti quinque millia refert. Longum ſit etiam hoſpitales pauperum domos recenſere, cùm in vna Hiſpali tantum vltra centum viginti numerentur egregiè dotatæ, vt multæ octo millibus aureorum, nonnullæ quindecim millibus annuis locupletatæ ſint. Hæc de hac regione D. Franciſcus Paciecus licentiatus.

HISPALENSIS CONVENTVS DELINEATIO,

A uctore Hieronymo Chiaues.

Scala milliarum Hispanicorum, siue leucarum

1579

Pacensis dioecesis pars.

Siluensis dioecesis pars.

Magistratus S. Iacobi pars.

Sierra Morena mons.

Cordubensis dioecesis pars.

Malacitanæ dioecesis pars.

Las sierras de Ronda.

Gaditani dioecesis pars.

El Condado.

Las arenas gordas.

Aestuarium, nunc La Marisma.

Ad Baetis fluminis ostium, quod olim bifidum erat, Tartessus insula fuit, cum opido cognomine.

OCEANI ATLANTICI PARS.

Elevationis poli grad. 37. mm. 30.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Priuilegio Imp. et Regiæ Maiest.

GALLIA.

QVICQVID terrarum a Rheno per Oceanum, Pyrenæos montes, mare Mediterraneum, & Apenninum montem vsque ad Anconam clauditur, communi appellatione Gallia Latinis appellatur. Pyrenæis enim iugis ad Occasum includitur, & ab Hispania secluditur; Ad Septentrionem & Boream, Gallico Britannicoq; Oceano; Ad orientem autem Solem, Rhenus illi paribus panè spatiis & Alpibus in Oceanum, quibus Pyrenæum iugum ex interno mari ad exterum procurrit: qua Meridiem spectat, Narbonense illi protenditur pelagus. A candore autem populi nuncupata est Gallia. Nam montes & rigor cæli, ab ea parte Solis ardores excludunt; quo fit, vt candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos, Galatas vocant, propter lacteum gentis colorem: γάλα enim eus est, quod nobis lac: à quo nomine Latini Gallos deflexêre. Hanc etymologiã omnes ferè scriptores probant; sunt tamen qui hanc derident; atque eam potius à pluuia, quæ Hebræis Galah, & antiqua Britannorũ lingua Glau dicitur, nomen habere putãt, quasi impluuiati vel inũdati ab ipso diluuio (cùm gens antiquissima sit) vocentur. Huius Regionẽ olim in Cisalpinã, & Transalpinam diuisêre. Cisalpinam dixerũt, quam hodie ferè communi vocabulo Lombardiam vocamus, quæ Italiæ pars est; Transalpinam, quæ his quinque metis, Rheno nempè, Oceano, Pyrenæis montibus, Mediterraneo mari, & Alpibus finitur. Hanc Transalpinam, Cæsare in suis Commentariis teste, triplicem fecêre; Belgicam, Celticam, & Aquitanicam. Belgicam, quæ Oceano, Rheno, Matrona, & Sequana fluminibus includitur, hodieq; maiori ex parte lingua Teutonica vtitur, & Germania inferior vocatur. Celticã, siue Lugdunensem, quæ Garumna, Matrona, Sequana, & Rhodano fluminibus continetur. Hæc nunc Francia dicitur. Celtæ enim à Francis Germaniæ subacti, Franci Occidentales cœpêre dici, à quibus ipsa prouincia denominatur. Aquitanicam, Aremoricam antè appellatã, quæ à Garumna ad Oceanum, & Pyrenæos montes extenditur. A Circio verò Septentrionali vento Occidentem versus Oceanum habet, qui Aquitanicus sinus dicitur, ab Occasu Hispaniam, à Septentrione Lugdunensem prouinciam, à Meridie Narbonensem. Corporibus hominum, & lingua à ceteris differt, hodieq; Gasconia dicitur.

Hîc Gallorum antiquus terminus. Sed Gallorum regio, quæ hodie regni nomine gaudet, atque vernaculo vocabulo Franciæ regnum vocant, non tam latè patet, sed tantùm versus Septentrionem angustior est, quantum illi linea ab Argentorato ad Rhenum sito, Iccium portum (hodie Cales) vsque ducta adimit: Comprehenditq; omnem eum terrarum tractum, qui hac linea, Oceano, Pyrenæis, mari Mediterraneo, Alpibusq; montibus continetur.

Peculiares huius regni Prouincias enumerat Postellus in libello suo Vniuersitatis, hoc modo; Ab Ortu habet prouinciam, Sauoiam, Suiciã, Bressiam, Borgoniã, Lorraniam, Campaniam, Haynauum, Cliuiam, Flandriam; ab Aquilone Picardiam, Normaniam, Britanniam; ab Occasu rursus Britanniam, Angiersam, Poictauiam, Santongiam, Vasconiam; à Meridie rursus Vasconiam, Bierniam, Russilonem, Delfinatum, Velaiorum, Forestanorum, Aluernorum, Lemouicorum, Perigordorum, & Angolesmensium ditionem. Post Pictauos rursus sunt Bourgesij, Bourbonesij, Beauiolij, Lugdunenses, & rursus sub Borgondis Francomitatus, Auxerij, Niuernenses, Berrij, Tursij, & super Angiersos Vendosmij, Beaussij, Gastinenses, & post Senonas Valoisij, & iuxta illos Perchij, Driusij, & ad Britannos Mansij. Atq; his nominibus hodie hæ prouinciæ nominantur. Sed, etsi hic Postellus Sauoiam, Suiciam, Lorraniam, Haynauum, Cliuiam & Flandriam inter huius prouincias cenſet, non sunt tamen hodie sub huius regni imperio; quæque enim suum habet principem peculiarem huic regno minimè obedientem.

De rege Galliæ duo memorãda tradit Villanouanus: Primum, quòd sit in Remensi Ecclesia vas chrismate perenni redundans; ad regis vnctionem in coronatione cælitus demissum. Alterum, quòd rex ipse solo contactu strumas siue scrofulas curet.

Gallias omnes descripsit integro volumine Robertus Cœnalis; Deq; iis vide etiam Gilbertũ Cognatum Nozorenum, Joannem Marium; Postellum in libello Vniuersitatis; Aimonium in fronte Historiæ Francorum; Sebastianum Munsterum; & Belleforestum huius interpretem Gallicum; item And. Theuetum; & ceteros Orbis descriptores. Ex veteribus ante omnes Cæsarem. Amm. Marcellinus lib. 15. multa de hac Gallorum regione non contemnenda habet. Scripsit & Claudius Champierius Lugdunensis vernacula lingua, opusculum De præcipuorum totius Galliæ oppidorum originibus; Symphorianus huius pater eius flumina, aquarumq; & fontium miracula. Lutetiam Parisiorum descripsit carmine Eustathius à Knobelsdorf; Champierius verò Lugdunum.

GALLIAE REGNI POTENTISS: NOVA DESCRIPTIO, IOANNE IOLIVETO AVCTORE

Candido lectori S.D.

Gallia tota iam olim non ob opes solum, & virtutem bellicam, quibus semper prestitit, verum etiam ob continentiã & disciplinam, quę summum apud illos locum habuit celebris fuit. Nam & artium illustrium, et Grecę etiam linguę peritia excelluit, matre vt arbitror Massilia Gręca vrbe, in maritima ora Prouincię sita, ad quã quondã disciplinarũ gratia uel ex ipsa vrbe Roma, missi sũt qui docerẽtur.

MARE BRITANNICVM

OCEANVS OCCIDENS.

OCCI DENTALIS

HISPANIAE

ANGLIAE PARS.

GERMANIAE PARS.

ITALIAE PARS.

MARE MEDITERRANEVM

ORIENS.

Milliaria Gallica communia

Cum priuilegio.

PICTAVIA.

INTER Gallia Aquitanica populos, sunt quos Pectones Ptolemæus & Plinius vocant: Pictones per i, in prima syllaba Cæsar & Strabo: Pictauos Ammianus Marcellinus. Horum regionem recentiores etiamnum Latini hodie Pictauiam nominant. Incolæ seipsos vernacula lingua Poicteuins, & regionem Poictou: atque vrbem primariam Poictiers. quæ fortasse Augustoritum Ptolemæi erit. A Pictis nomen habere etsi sint qui affirmare non vereantur, fabulosum puto; Pictonum enim quàm Pictorum nomen vetustius esse, ex classicis scriptoribus palam est. Hæc Pictauia hodie in Inferiorem & Superiorem diuiditur. Inferiorem appellant, quæ versus Occasum in Oceanum Aquitanicum desinit: Superiorem quæ Orientem respicit, ad Turones vsque & Bituriges. A Meridie contingit Santones, Angolesmenses, & Lemouices. Britanni & Andegauenses sunt illi à Septemtrione proximi. Tellus est frugum pecorisq; fertilissima; vino frumentoq; diues, & piscium abundans. Sed auium & ferarum in primis hîc ingens copia: eoq; venatio hîc & aucupium frequens.

Comprehenduntur in hac Pictauia ducenta supra mille diœceses, aut potius paræciæ, sub tribus episcopatibus, Pictauiensi nempe, Luçonij & Maillezais, vt vulgò sonant. loca celebriora præter hæc, sunt (incolarum nominibus ea profero) Roche sur Yon, Talmont, Meroil, Vouuant, Meruant, Bressuire, Lodun, Fontenay le conte; atque hæc in Superiore, quam diximus. Inferior habet Nyort, Partenay, Touars, Moncontoul, Hernault, Mirebeau, Chastelleraudt, &c. Primatum autem inter hæc Pictauia siue Poictiers obtinet, omnium Galliæ vrbium post Lutetiam amplissima, maxima ex parte Clanio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius satis testantur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aquæductuum fornices quæ supersunt, quos Arceaux de Parigné vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperij vestigia. Ante horum tamen aduentum alibi hanc vrbis aream fuisse ex Ammoinij & Adonis scriptis quis suspicari possit. hi enim loci veteris Pictaui dicti meminere, in quo inter Carolomannum & Pipinum reges Francorum regnum diuisum fuisse narrant. Videtur & in hac tabula locus Vieci Poictiers (quasi vetus Pictauia dicas) nuncupatus, ad eundem fluuium Clanium, versus Chastellerault. Talmont, aut verius Talon du Monde, Calcaneum mundi Latinè diceres, opidum, Galli sic appellant, quod in remotissima huius regionis parte ad Oceanum sita sit: ideoq; pro vltimo orbis terrarum loco censeri debeat.

Sunt in Oceano huic vicino hæ insulæ quoque, Oleron, Vliarus Plinij, quæ Charantoni fluminis ostio opponitur; sic enim appellat Ausonius illud flumen quod hodie Charente dicunt, & Canentelum Ptolemæi videtur. Insula de Rez, è regione Rupellarum, quæ viniferax, quod inde nomen fert. Insula Noir vel Marmonstier, vbi salis magnus prouentus. Insula Aulona, sed paninsula potius in ipsa tabula: hæc sal & vinum quoque præbet. vti etiam alia, quàm Chauet vocant. Insulam Dei tabula quoque ostendit. item quæ Diuæ Mariæ Bouinæ nomen gerit. A S. Hilario Aquitaniæ apostolo hanc regionem ad Christianam fidem conuersam tradunt ecclesiastici scriptores. Huius descriptionem diligentiorem potest lector in Cosmographico opere videre, quod Belleforestius edidit. qui eundem ad Ioannis Boucheti Annales Aquitanicos relegabit. item Antonium Pinetium, in sua vrbium descriptione. Sed & Theuetus consulendus est.

POICTOV.

Septemtrio.

Cum Imp. et Regię Mis pruilegio ad decennium. 1579.

PICTONVM VICINARVMQVE REGIONVM FIDISS DESCRIPTIO.

Auctore Nobili Dño Petro Rogiero Pictone, Regię Mis Galliae consiliario, etc.

ANIOV.

TOVRAINE.

BERRI.

Occidens.

Oriens.

MER OCEANE

Meridies.

NANTES

BRETAIGNE.

XANTONGE

AVNIS.

ANGOV.

MOIS.

LIMOVSIN.

Roche sur Yon

Les Essars

Fontenay

Maillezay

Niort

Marays

La Rochelle

Le Brouage

Mares Salant.

Oleron

Saincts.

Pons

Xainctes

Tallebourg

Congnac

Chasteauneuf

Angoulesme

Tissauges.

Montaigu

Mortagne

Clisson

Touars

Lodun

Chastelleraudois

Chastelherault

La Haye en Touraine

La Guierche

La Roche de Pozay

Le Blanc

Argenton

Montmorillon

Lusignan

Chauvigny

Lusac

Le Dorat

Bridiers

La Souterraine

Bourganeuf

Lymoges

Peyrat

Pontarion

Rochefoucault

Riau fulua

Aluert

Milliaria Pictonica communia et magna.

BITVRIGVM REGIO.

BITVRIGVM meminerunt ferè omnes veteres Geographi. Plinius hos Liberos vocat. Idem & eos Cubos cognominatos ſcribit. Horum vrbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæſare Auaricum appellatum putant. Theobaldus Fagotius eius ciuis ſcribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atq. omnium ferè rerum quas Gallia habet fertiliſſima, nihil deſiderari. Vrbem eſſe vetuſtam, idq. in ea quædam egregia monumenta teſtari. Omnium rerum mercatura & nundinatione frequentia commendari. Eſſe ibi Academiam in omni diſciplinarum genere ornatiſſimam; adeò vt litterarum decus, atq. doctiſſimorum virorũ Emporium dici poſſit. Sed de huius vrbis origine, & nominis etymologia, Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo ſcribit:

Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Gomer Gallus deductam in Bituricenſium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum conſtituit, incolis à Noa auo ſuo Ogygis nomine honoris cauſa impoſito; quod ab incolis poſtea pro fauore & amore erga fundatorem ſuo ex Ogygis genere procreatum mutatum eſt; qui ſe Bitogyges dixerũt, quod Armenorum lingua, Ogygis poſteros ſignificat. Verùm vt conſuetudine corrumpi vocabula plerumque ſolent, dum vt familiaria fiant, aut magis propria, iis aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potius Principis, (quod faciliùs crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factum eſt, vt Bitogyges ditio, & præcipua Bituricenſium vrbs, deinde Bituriges dicta ſit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna eſt eorum qui Biturim, quaſi Biturrim, à duabus antiquis turribus, quæ olim in ea vrbe fuerunt, dictam arbitrantur; vnde Grammatici cuiuſdam antiqui tale carmen extat; *Turribus à binis inde vocor Bituris.* Hæc Ioannes Calamæus in ſuo De origine Biturigum volumine; vnde hanc tabulam mutuati ſumus.

LIMANIA.

LONGITVDO *totius regionis, quam ab alimoniis nonnulli Alimoniam, alij verò à pingui, vel limoſo ſolo, Limaniam dictam putant, (portionémque Auerniæ continet) & quam hic integram ob temporis breuitatem, & vallium, montiúmque conglomerationes, ſinuoſiq; ſoli orbiculares flexitudines oſtendere, locorúmque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vſque (frugibus, vino, melle, pecudibus, iumentis, croco, nucibus, oleribus, paſcuis, nemoribus, fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus, argentifodinis, familiis inſignibus, locis munitis, mercimoniiſque refertæ) leucarum circiter viginti, latitudo verò ferè octo. At nos feraciorem, cultioremque dumtaxat ſecuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem pænè ſeptem complexi ſumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis ſeruantes menſuram. Sic auctor in Dialogo pio & ſpeculatiuo (vt inſcriptio habet) Italicè à ſe ſcripto, vbi hanc tabulam videre licet.*

REGIONIS BITVRIGVM EXACTISS: DESCRIPTIO PER D. IOANNEM CALAMAEVM.

Turribus a binis, inde vocor Bituris.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

SOVLOIGNE

HVREPOIS

NIVERNOIS.

BEAVLSE

TOVRAINE

SOVLOIGNE BITVRIGVM

BOVRBONOIS.

LA MARCHE DE LIMOSIN.

Cum priuilegio.

Scala leucarum Gallicarum

LIMANIAE TOPOGRAPHIA GABRIELE SYMEONEO AVCT.

SEPTENTRIO

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Scala mi[lliarium]

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

ANDEGAVENSIVM regio & populi, sunt Ptolemæo in Gallia Lugdunensi. Regionem hodie Anjou, & incolas Angeuins vocant. Olim hic tractus Comitatus nomine, sed anno 1350. Ducatus elogio decoratus fuit. Habet ab Oriente confinia Turonensium, & Vendosmæ regionis, vt vulgò appellant: versus Occidentem attingit Britannicam regionem: Pictones, vernaculè Poictou, eum à Meridie aspiciunt: à Septentrione verò Comitatus Mayne & Laual dicti, illum tamquam limites premunt.

Regio est amplitudine non vsq. adeò insignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vino enim, quod inde Andegauicum (vulgò *Vin de Anjou* dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad necessitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, sterilis est: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratisque passim exornatur. Pecude, armentis, & piscibus fœcunda est. hoc flumina & prata præstant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis cæruleum & fissile effoditur, quibus templorum ædiumque tecta contra cæli iniurias muniuntur. vulgus Ardoises nominat.

Tam multis fluminibus, torrentibus, fontibus, piscinis, paludibus, & stagnis, hæc regio irrigatur, vt ab hac aquarum copia, sunt qui nomẽ olim Ægadam vel Aguadam habuisse opinentur; Aquitanica enim lingua aquam Aigues nuncupant. Nobiliora flumina inter cetera sunt: Ligeris, quem Loire accolæ indigetant, & proprio elogio patrem fluuiorum Galliæ cognominant. In eum hoc tractu influunt Vienne, Diue, Thouets, Layon, Leure, Guyuatte, Mayne, Seure, Loir, (alius fluuius à Ligeri, hic enim in illũ se exonerat, & iunioribus Latinis Ledus dicitur.) Autyon, Oudon, Mayenne, Brionneau, Losse, & Erdret, &c. adeò vt quadraginta plus minus amnes in hoc tractu confluant. Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ Angiers nomen habet; quæ fortè Ptolemęi Iuliomagus est. Hæc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Mæduanæ fluuij ripa extructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetustæ quædam Theatri ruinæ, quæ vrbi imminent: vulgus eas Brohan vocat. Hic interdum numismata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus I I. in ea Academiam constituit anno 1389. Sunt præterea Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera. Hæc ferè ex Bellefo-
restij Munstero Gallico, in huius Tabulæ enarratio-
nem huc transtulimus. Theuetum his qui
velit potest adiungere.

ANDEGAVENSIVM DITIONIS VERA ET INTEGRA DESCRIPTIO.

Anjou.

Licimo Guyeto Andegauense auctore.

Cum Priuilegio 1579.

SEPTEMTRIO.

La Maine.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Poictou.

Ludonais.

La Marche.

Les Maugeges.

BRITANNIA PARS.

1. Isle de S. Aubin.
2. Bataile.
3. Mergeru.
4. Lanere.
5. Larorse.
6. Deserte.
7. Candau.
8. Bevart.
9. Valee.
10. Merdiere.
11. Loigisle.
12. Anguincau.
13. Marconay.
14. Rideau.

Milliaria communia.

Milliaria grandia.

CALETES
ET
BONONIENSES.

DE hoc tractu Bononiensi sic dicit Robertus Cœnalis, de re Gallica libri II. Perioche III. De Gessoriaco Morinorum portu rectè cum Meiero dixerim, verè dici Boloniam maritimam, à qua ad Doueriũ portum Angliæ, breuissimus est traiectus. Gessoriacum autem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) potius crediderim esse Castellum, nũc Cassel. Sunt qui alio nomine Petressam vocant, & Scalas, vulgò Scales. Porrò ex Boloniæ situ facile est coniectare, an Iccius portus dici debeat. Qua in re ne quis hæsitet, illud ex Strabone sciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecẽta viginti, nec amplius, stadia complecti; quæ ex æquo constituunt milliaria quadraginta. Porrò Tabulæ recentiores designãt à Bolonia ad Douerium milliaria Anglicana sexdecim, nempe Italicis longiora, à Calesio verò octodecim. Quo liquidò constat, à Bolonia in Angliam traiectum esse breuissimum. Differunt itaque portus Gessoriacus, & Gessoriacum nauale: quod nouissimum si quis Castletum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipsam Boloniam his verbis depingit Arnoldus Ferronius, qui Pauli Æmilij historiam Gallicam ad sua vsque tempora deduxit. Est autem Bolonia & inferior, quam vocant, & superior. Bolonia inferior, vicus non septus mœnibus ante Anglorum aduentum; Ibi fanum Diuo Nicolao sacratum, & aliud Franciscanorum sodalium. Mare Anglicum, vicum alluit: prope fanum Sodalium, quod non longè abest à mari, facillimus traiectus in Angliam. Abest à Bolonia superiore centũ ferè passus, & eo quid fortè amplius. At Bolonia superior, cincta mœnibus validissimis. Ibi fossæ præaltæ, muros ambientes. Totus ille locus sabulosus, ex eo genere, quod sabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde Boloniæ nomen à feruenti sabulo, Gallico nomine inditum putant, tametsi vetus esse nomen ex Amm. Marcellino esse videamus. Hactenus Ferronius. De his consule etiam Diuæum.

VEROMANDVI.

HVNC tractum quem olim Veromandui inhabitarunt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois* vocant. Hinc duo flumina Soma & Scaldis originem sumunt. Hic olim teste Roberto Cœnali fuit Augusta Veromanduorum, nunc diruta, restante pro reliquiis cœnobio; sedes olim Episcopalis, sed sub Medardo eius Pontifice Noniodunum translata, vt Car. Bouillus auctor est. Locus tamen etiamnũ hodie antiquum nomen tuetur, atque *Vermand abbaye* appellatur. Ex quo errare videntur ij qui S. Quintini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Augustam esse opinantur. Vide de iis populis sententiam Petri Diuæi, in libello Antiquitatum Galliæ Belgicæ.

SEPTENTRIO.

MARIS BRITANNICI PARS.

Scala Leucarum Gallicarum

Greuelinge

FLAN-DRIAE

TERRE DE OYE.

COMTE DE GVINES.

LE BLANC NEST

COMTE DE BOVLOGNE

MARIS AQVITANICI PARS.

OCCIDENS.

ORIENS.

PARS

SERTESIAE

Le buyssan de Mayi

S. Omer

Descripta & edita a Nicolao Nicolai Delphinate, Parisijs 1558.

Cum priuilegio.

CALETENSIVM ET BONONIENSIVM DITIONIS ACCVRATA DELINEATIO.

MERIDIES.

Scala Loucarum

MERIDIES.

PICARDIAE PARS.

PICARDIAE PARS.

VERMANDOIS

ARTESIAE PARS.

HAINAVLT

VEROMANDVORVM EORVMQVE CONFINIVM EXACTISSIMA DESCRIPTIO. Iohanne Surhonio Auctore.

SEPTENTRIO.

PICARDIA.

PICARDIÆ vocabulum vti vetuſtum non eſſe, omnes rei Gallicæ ſcriptores affirmant, ita eius originem aut rationem, nemo eſt qui ſe ſcire fatetur. A Begardis initium habere haud audet aſſerere Cœnalis. negat omnino Belleforeſtius, vt qui Picardorum memoriam, Begardorum nonnihil antiquiorem putat. Sunt qui apud hos bellici illius teli genus, quod vulgò Picas vocant, vſum inuentum; indeque nomen ſortitos, ſuſpicantur. Hoc in confeſſo eſt, Picardiæ nomen quondam latiùs patuiſſe; Arteſiam enim, Flandriæ partem ad Liſam amnem vſque, Bolonienſem Comitatum, ſub Picardiæ vocabulo comprehenſas legimus. Ea regio quæ hodie Picardiæ proprio titulo gaudet, eouſque ſe minimè extendit, vti in hac tabula conſpicitur.

Hæc regio pars Galliæ Belgicæ eſt; olim ab Ambianis, Belluacis, & Veromanduis, (ſiue, vt Ptolemæus legit, Romanduis) habitata. Somona fluuius, quem Phrudim Ptolemæi putant, totũ hunc tractum irrigat, omniumque frugum agrum fertilem, vrbeſque rerum copia diuites, facit. Adeò enim frumenti fœcundus eſt, vt vulgus id trito prouerbio Pariſiorum horreum vocitet. Vinum non fert; ſed id potius incolarum ignauia, ſocordiaque, quàm ſoli intemperiei, aut cæli iniuriæ imputandum, ſunt qui cenſeant.

Vrbes in eo, inter ceteras præclaræ, ſunt Ambianum, vulgò *Amiens*, antiquitate, & epiſcopali ſede nobilis. Hæc Somona fluuio circumquaque ambitur. hinc nonnulli ſunt, qui eam Ambianum ab ambitu aquarum dictam nugantur. munitiſſima eſt; ſi quæ alia, in vniuerſa Gallia. Vulgus eam ab Alexandri Magni militibus conſtructam putat. Sub huius diœceſi Abbeuilla deinde eſt, cuius nomen recens eſſe, ipſa etymologia docet: Abbeuille enim nihil aliud quàm Abbatis villa Latinè ſonat. ex abbatia enim primùm in vrbis magnitudinem & formam excreuit. Hæc hodie Comitatus Pontieu nomine, primaria ciuitas eſt. Habet hic Comitatus nomen à multitudine pontium; regio enim paludinoſa admodum, & ſtagnis inuia, multis in locis eſt. Pecquini eodem tractu viſitur: à quodam Pignone Alexandri Magni milite primario conditum, ſi fides vulgo ſit. Eſt S. Quintini Fanum in Veromanduis, Auguſta Veromanduorum à multis credita; Comitum Veromanduorum aliquando domicilium, atque eius regionis caput. Perona, bellicis cladibus ſæpius fatigata, omnibus innotuit. Guiſa etiam, propugnaculum, verſus Lutzemburgum videtur. vnde Guiſianorum familia nomen ducit. Sunt aliæ minus celebres ciuitates, vt Corbeium, Roium, Nella, Hana, Caſtiletum, Mondiderium, &c.

In libello Gallico, qui viarum Galliæ titulum præfert (*Chemins de France*) Picardia in tres partes diuiditur, in Inferiorem, Superiorem, & veram; ſiue Propriam. & in ea, Vermandois, Retelois, Tartenois, & Tiraſcha (malo his incolarum vernaculis vocabulis vti, quàm noua Latina facere) regiunculæ. Hæc propria, hac noſtra tabula continetur.

PICARDIAE, Belgicæ regionis descriptio.

Joanne Surhonio auctore.

Cum Imp. et Reg. priuilegio decenn. 1579.

SEPTENTRIO

ARTESIA PARS

Scala milliariorum. 1 2 3 4 5 6

Britannici maris pars

Baillage de Hesdin.

PONTHIEV.

VIMEUX COM.

Baillage de Hesdin.

Bapammes

Cambresis.

HANNONIAE PARS

VERMANDOIS

TERRACHE.

TARTENOIS.

LAONNOIS.

ORIENS.

OCCIDENS.

mandiæ pars.

BEAUVOIS.

SANTERRE

Champagnæ pars.

MERIDIES.

GALLIAE NARBONENSIS ORA MARITIMA.

HVIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorum Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus, in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum, iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumq. non paruum, Arelate. Arelate vicinæ sunt aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidum sui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condendi oppidi cõsilium fuit, vt illic Romanum collocaret præsidium. Illic cæsos fuisse Cimbros à Mario, scribit D. Hieronymus. Arausio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis; in qua Theatri ingentis ruinas, & stupendi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui, haud scio, an Gallia vniuersa similem habeat. Est & ad portam qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis cum insculpta equestri pugna, quam diu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet, Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostendi subterraneum meatum, qui per transuersum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul dissitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotinæ, quam Hadrianus Imp. exædificauit, auctore Spartiano, &c. Hæc ex Paradino. Sed accuratissimè descripsit hanc vrbem, iconibusque eius antiquitates ob oculos ponens, Ioannes Poldo Albenas, idemque locorum vicinorum situm, & antiquas appellationes diligentissimè perquirit. De hoc vide quoque apud Strabonem lib. 4. Vide etiam Guntherum Ligurinum poëtam. Huius tabulæ archetypum sua manu descriptum nobis communicauit D. Carolus Clusius amicus noster.

SABAVDIA.

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabaudiæ vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Chamberinum (Ciuaro olim dicta, si Cœnali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebusianis populis, aut, vt alij, à Sabatiis vadis, nomen accepisse putant. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempè: Fuisse, inquit, hanc regionem olim præ locorum angustia, (vtpote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infestos vi armorum summouit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò Maulvoie vocabatur) eam in posterum, vulgò Saulvoie, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecêre. Hæc Carolus Bouillus. Fabula sit ne, an historia, fides eius sit apud auctorem. SAPAVDIAE certè vocabulum, scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Galliæ prouincias.

Sed libet hîc quoque adiungere eius descriptionem ex Paradini historia quam de ea edidit. is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgò *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauêre. continetque totum eum tractum quem olim Sabbatij, Ingauni, Intimelij, Hiconij, Tricorij, Vocontij, Lepontij, Latobrigi, Medualli, Centrones, Catoriges, Veragri, Nantuatij, Salassi, Tharantasij, & Seduni occupauêre. Hodieque mutatis nominibus hæ regiones, vt populares indigenæ eas nominant, in ea comprehenduntur, Savoia, Comitatus Geneuensis, Marchizatus Susæ, Comitatus Moriennæ, Dominia de Tharentaise, Brengeois, Foucigni, Chablais, Val de Oste, Païs de Vaul, de Geis, aliæque nonnullæ. Habet Sabaudiæ Ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam. item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus Varaz, Montreueil, Pont de Vaulx, Bagey, &c. Antiquorum monumentis constat totum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: idq. temporibus Hannibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptãtibus arbiter factus, discordiam sedauit, maiorique natu, qui à iuniore regno pulsus erat, imperium restituerat: vt refert Liuius lib. 21. Betultum (aut, vt alij legunt, Bituitum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottium etiam regem (à quo Cottiæ huius tractus Alpes) meminere plurimi auctores, tempore Augusti Imperatoris.

GALLIAE NARBONENSIS ORA MARITTIMA Recenter descripta.

HISPANIAE CONFINIA.

Languedoc.

Cum Priuilegio.

Trebes. Carcassone. Campen: dut. Dousin. Mous. Lesignan. Narbone. S. Nazare. Aude fl. Atax latinis.

Pas du loup. Sylua est ex tamariscis: locus latronibus infestus.

Nisse. Cabestan. Orb fl. Orobis latine. Beziers. Erhaud fl. Rhauaris latine. Agde. S. Tiberi. Pezenas. Montagnac. Lupian. Frontignan. Arx adiuta. Villemane. Gigean. Vic. Miraualx. Villeneuue. Fabregues. Sausan. Lez fl. Ledum latine. Monpellier. Castres. S. Peraud. Sambres. Vidourle fl. Lunel. Sommieres. Massillargues. Vsez. Nismes, olim Nemausus. Aigues mortes. Aimargues. Vouer. Millan. S. Privat. Arx cum aliquot molis. Vzez. S. Gillis. Bosonse. Pont du Gard Pons admirabilis Romanorum operis: olim Aque ductus. Sernac. Remolins. Valeguieres. Trinquetaille. Beaucaire. Fornes. Bagnolz. Gardon fl. Garda latine. Arles. Salmon. Rhodanus fl. Esperit. Le Rosne lat. Fossa Marii. Tarascon. Granpus. Cadrousse. S. Martin. Chastreau arriart. Castelnau du pape. Oranges. Castelnau. Campus lapidosus Strabonis, Le Craux, Gallis. Mont S. Girard. Carpentras. Tour noue, arx cum pago est. Durance fl. Insula sine bus. Valeron. Carom. Vaucluse, locus ubi Petrarcha magnam partem carminum italicorum composuit. S. Chamas. Salon. Berre. Cabannes. Les Pinnes. Tour d'y insula ubi Brutus stationem nauii habuit cum Massilia a C. Iulio obsideretur. Marseille. Nostre Dame de garde. Aix, Aque Sextie Latinis.

Cap de Sete Mons Setius latine.

Maguelone domus est cum templo Episcopi Monspestulensis, olim sedes episcopalis eiusdem: et dicebatur Episcopatus Magalonensis. In medijs stagnis sita est.

Viuaretz

Languedoc

MARE GALLICVM.

PROVENCE.

Archiepiscopatus. Episcopatus. Oppida. Pagi.

Scala miliarum Gallicarum

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

LOTHRINGIAE CONFINIA

SEPTENTRIO.

GERMANIAE PARS

ORIENS.

OCCIDENS.

MERIDIES

Iusseul. Visoul. Vogesus mons. Strasburg. Argentina. Offenburg. Le forest du duc. Grey. Pontarlier. Loyselum fl. BAILLIAGE D. Besanson. Posine. Bamelonnes. Isle Clereuaux. Than. Mont: pelliart. EL. SAS. Schlestat. Cohmbier. Brisach. BRISGOW. Freyburg Academia. FERRETTE. Einstein. Dijon. Flauerne. Talan. Sauerne. S. Iehan lane. AMONT. Auxone. Dole. Marnef. Rolandt. Les contes Montcrissart. Le Doubs fl. Florentru. Mumpelgart. Hippolyte. MONS. Basel. Anust. Rhin fl. Wallenburg. Stada miliarium. BVRGVNDIÆ DVCATVS PARS. Beaune. Verdun. Belleure. Ruffort. Quiser. Vercel. Ornan. Mortan. Bermont. Renes. Wallefans. Taloy. Les Vaudreis. Salins. Arbois. Pontcy sur Doubs. Iu. Pireport. Biel. Solodurn. SVISSES. Burgdorff. Austun. Hedin. Germailles. Foligny. Arlen. Chalon. Charlon. Cham: pagniola. Neuchastel. Grosne fl. La ferte. LE VIS: CON: TE. Terms. BVRGVNDIÆ COMITATVS. Le Duc de Sauoye. S. Amour. Orgeles. Clerual. Oigne. Grand Vaulx. Le eclus. Thun. Oberhouen. Onderseuen. Intelap. Freiburg. Esche. Mistery. Arnen. Lacus Lemanus. Lozanna. Iuerdon. Orben. Milden. Fremont. Grevers. Winnis. Farone. Vfter. Bodam. Sees. Mason. Cologna. S. Georges. Mont S. Iean. Iasanna. Gule. Clerelle. Vuis. Sauen. Sider. Leuche. Vfter. BRESSE. Dosne fl. Gex. Poleser. Meterre. Neufstat. Syon. Aon. Gudis. Bourg en Bresse, olim Secusianorum. Lan. Copet. Tonon. Euian. Tonon gunga. CHARLOIS. DOMBE. Belle Ville. Ville franche. Germein. Geneua. Ripalie. S. Moritz. HELVETIAE PARS. Mo: riz. Cerdon. Mantua. Soyssel. Chastuy. Veri. Com: pesture. Bone Ville. Fondanze. Martigni. Montlien. Embrunais. S. Iehan. S. Rambert. Greyssilles. Sclame. CHABLAIS. Martigni. Tion. AVERN: S. Louren. Verpillieu. Bourgain. Belle. Rhodanus. Ruuilli. Lac de Bourget. Salmoue. SABAVDIA. Petit Bernard. Pierre. Le grand. Remda. S. Saphorin. IAE. Vienne. Corsien. PARS. Tour du pin. Pont beauvoisin. Artair. DAVLFINE. Estrieres. Aiguebelle. Bourget. Nicy. Le Bourg de Thule. Morsie. S. Bernard. Bdugenda. Visey. Doria fl. Chastillon. Auberine. Beaures. Esteheles pare. Tulline. Michabat. Michaelle. Chamberi. S. Pierre. Monstier. La Tarataise. Sentron. SALASSI. Val de. Augusta Pretoria. PORVLI. Ste. Montiouet. Verre. S. Rambert. S. Anthoine de Viennois. Le grand Chartreuse. Grenoble. Isere fl. Chameri. La Maddelene. Tornon. S. Valier. Cuin. Gaue: belle. Argentine. Pont amu frey. Chapelle. La Cambre. Pars Italie qua Cesar uenit. Pont roche. Romans. Nostre Dame de pariset. S. Iehan de Morienne. La Motte. S. Andrienne. Valence. S. Iulien. Bourget. Bmine. Mont Senis. Bar. Port del: meren. Barieres. Lanebourg. Brianson. La ferrie. Brione. Lusarne. Insilles. Suse. Duetto. Vigliana. Borzeliz. BRIAN CONNOIS. S. Ambroise. Pignano. Turin. Montelimart. Nostre dame de plans. S. Michel. Ruuoli.

Huius fluuiorum citerior rem, Regni vlteriorem vero Imperij cognominine, apellitant accolæ.

SABAVDIAE, ET BVRGVNDIAE Comitatus descriptio: auctore Aegidio Bulionio Belga.

BVRGVNDIÆ COMITATVS.

BVRGVNDIA duplex est, altera Inferior, quæ & Regia, vocatur: hæc Ducatus nomine gaudet; olim Æduorum regio: altera Superior, quæ & Imperatoria, appellatur. & Comitatus nomine censetur. hanc quondam tenuerunt Sequani: Eam hæc tabula continet. Confinia huius sunt à Septentrione Lotharingia, Germaniaque Superior; ab Occidente Inferior Burgundia; Heluetij claudunt illi latus Orientale; & à Meridie Allobroges & Secusianos aspicit. Diuiditur hodie in tres diœceses, siue præfecturas; Superiorem, Inferiorem, & Dolanam: quarum ciuitates sunt in Superiore, GRAIVM: Hæc inter præcipuas huius Burgundiæ cõputatur. in ipsa Araris ripa sita est, variarum opum diues, & magnificarum ædium spectabilis. habet ex altera parte patentes & omnium rerum copia fœcundissimos campos: VESVLIVM, sunt huic fortissima mœnia, & ædes luculenter extructæ. vitiferum habet solum. MOMBOSIVM, IVSSVM; PALMAM Dubidi fluuio imminentem, PORTVZONAM secũdum Araris littus posità, CROMARVM, MONTEM IVSTINI & FACOGNEIVM. Inferioris sunt SALINÆ, amplissima ciuitas, à salsis & altis fontibus nominata & celebris: fit enim hic sal candore præstans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximũ vectigal. ciuitas in magna & angusta valle, Scodinga dicta, in longum extensa, inter montes horrendæ altitudinis vinum apricis in locis fundentes locum habet. munitissima est, & celsissimis turribus, duabusq; arcibus firmata: ARBOSIVM, peramœno hoc loco situm, atque omnium rerũ copia, in primis optimi & ad vetustatem durantis vini, florens ac celeberrimum est: magnis circumquaq; suburbiis impeditur: fossis cingitur, sed hortensibus. circum se sunt montes, aspectu fontium ac vinetorum arborumq. copia suauissimi. hinc Arbosium dictum, quòd arboribus consitum sit: POLICHNIVM non inconcinnum opidum, mœnibus & turribus pulcerrimis munitum: intus adiacente arce, Grimonia vocata: hinc siluosis, illinc vitiferis montibus septem. quorum montium vinum est laudatissimum: PONTARLVM in ima duorum montium planitie, secundum Dubidis fluuij littus positum. iuxta est arx Iura munitissima in iugo editissimo montis collocata, adeò vt inexpugnabilis videatur: NAZARETHVM, aërio colli impositum, vmbilicũ huius regionis agnosceres: ædes in ea ferè omnes lapideæ sunt: princeps regionis hic arcem habet quam Plumbeam nominant, ex eo quòd plumbo intecta sit. nundinæ hic habentur quater in anno. Prioribus sæculis antequam hoc opidũ mœnibus cingeretur, Nucillum appellabatur, à corylorum nucum prouentu; omnino enim inter coryleta iacebat: CASTRVM CAROLI à Carolo Imp. cui ob res gestas Magno cognomen fuit, ædificatum atq. nominatum, situ nobile & validũ est: MONS MOROTI in monte non arduo, vitibus consito: ORGELIVM mercimoniis florens; incolæ sunt industrij & negotiosi, lanificio operã dantes. ager minimè ferax, assiduis enim collibus & rupibus asper; quod prouerbio locum dedit, quo dicitur, habere campos sine gramine, fluuios sine piscibus, montes sine siluis ac nemoribus. Dolanæ sunt DOLA, regionis huius totius celeberrima, omnium studiorum, in primis iuris nutricula. ad Dubim fluuium pulcerrimo loco se offert; pontibus, mœnibus, & stupẽdis propugnaculis sumptuosa. ædes, templa, gymnasia, vt operum magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aspicientium oculos oblectant: QVINGIVM vetustissimum opidũ in Lupæ ripa situm: ORNATVM inter excelsissimos montes Lupa piscoso fluuio interluitur: LOYA, pagus amplissimus; ROCHAFORTIS opidulum; VERCELLÆ mœnibus ruina deformibus. Est item in hoc comitatu VESONTIO, vrbs Imperialis, & vtriusque Burgundiæ metropolis, cuius, quia pro eius dignitate descriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradinus, item Georgius Bruno in suis ciuitatum voluminibus hoc satis accuratè præstitere: de ea hic aliquid dicere supersedimus. eorum enim ipsorum labores omnibus studiosis facilè ad manus cùm esse possunt, ad ipsos eos remittimus. his dictis, si velint Rob. Cœnalem adiungant. Vtinam studiosos sua spe non fefellisset Cognatus: promisit enim librũ illustratæ & reparatæ veteris Burgundiæ, vnà cum eius chorographia, additis vetustis & recentioribus locorum vocabulis. frustra autem hactenus eum expectamus.

82

ORIENS

HELVETIAE PARS.

SABAVDIAE PARS.

LOTHARIN GIAE PARS.

SEPTEMTRIO

MERIDIES.

OCCIDENS.

BVRGVNDIAE COMITATVS RECENTISS. DESCRIPTIO
Dño Ferdinando Lannoyo auctore.

1579

BVRGVNDIAE DVCATVS CONFINIA.

CVM PRIVILEGIO.

Scala milliarium Burgundicorum.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Sougne. Hic vectigal exigitur rerum, quæ alio exportantur.

Franchimont. La Roche. Treuillars. S. Ippolite. Dubis, Doux flu. Maiche. Valoreilles. Clemont. Chastillon. S. Julian. Mortaul. Arcon. Pont de Roide. Vaulsluse. Reamont. Chastelneufs. Monthenoit. Granvillers. Morunillers. Mandeure. Pierre fonteine. Vennes. Orchamps. Pont de Vegicourt. Montbeliard. Ericourt. Lantenans. Beuoie. Damp pierre. Bermont. Sarey. Chastelot. Lille. Soye. Abbaia des trois roys. Landresse. Orsans. Gous. Leugni. Vercel. Pasteauant. Granges. Grandmont. Fallon. Chasteau Lambert. Chaumon. La Neufuille. Gonans. Beucuge. Viller sexel. Monely. Meliseÿ. Faulcougneÿ. Lure. Oricourt. Mont Iucin. Marault. Rougemont. Mont Martin. Monthoison. Olans. Aulleÿ. Roullan. Chastillon guiette. Varre. Birainne. Varoleÿ le bois. Beleuaulx. Cromary. Neuelers. Montfacon. Luxoul. Chatenoÿ. Noyrey. Foussein. Verchon. Loullan. La roche. Brotte. Gereureÿ. Villa pater. Beau pirel. Vielley. Besancon. Fontenÿne. Baudoncourt. Mailleron court. Montagu. Amboison. Cromary. Miserey. S. Maria. Velle faul. Oysdoy. Chastillon le duc. Vaulx. Ranchot. Confl an. Bourguignon. Frotey. Fondromont. Cheuro. Andeul. Butier. Amagny. Fontenoy. Bourguignon. Flagy. Vesoul. Masieres. Lougnon flu. Ruffey. Conflaudy. Charey. Granuelle. Oyseloy. Gyÿ. Marney. Velle. Liefrane. La Charitey. Busley. Fauerney. Claire fontaine. S. Remy. Sinoucourt. Amance. Pont sur Saona. Fraisne le chaste. Citey. Chemilly. Arez. Traues. Choix. Balan. Scey. Voysey. Villers chemin. Velleson. S. Loup. Mongeuelle. Angicourt. Stone flu. Rupt. Ville francon. Saone flu. Maney. Cheureleus. Seuen. Chantounay. Ray flu. Fedrey. Vitrey. Ionuelle. Bourguignon. Saucieu. S. Boirin. Vandam. Iuseÿ. Arcane fontayne. Beaucu. Ancier. Tramboy. Chaureÿ. Dam pierre. Corneu. Gray. Prantigney. Gastel. Voson. Montot. Rancourt. Rugney. Saone flu. Morel. Mons. Fonnans. Champs eite. Chargoy. Aultrey. Montroige. Orieres. Tulley.

Ioux. Pontius lacus. S. Marie. S. Point. Pontarlier. Dubis flu. Serpentinus flu. Noseroÿ. Seria flu. Vsie. S. Gorgon. Leuter. Maillot. Lupi fons. Moustier haulte pierre. Lod. Chasteau neuf. Villa fans. Chasteau Vieux. Monge soie. Orians. Dorne. La grace de Dieu. Cote bruine. Hoc antrum hyeme feruet, æstate autem frigore riget. Vaite. Bouclans. Baume les monnes. Cusance. Clereuaulx. Montron. Tourans. Argueil. Montferran. Quingey. Port de Ianney. Keche. Chasteau Roillan. Chiseÿ. Fraisans. Ran. Le temple. Rochefort. Dole. Moiseÿ. Montrembleÿ. Montmirey. Champagney. Mutigney. Auxone. Saone flu. Pesmes. Gemay. Montigny. Vadans. Villefarlay. Cleruans. Roussieres. Chasteau de Dole. Vaudrey. Santans. Bermont. La loye. Mons. Raon. Villers Robert. Rye. Dicey. Chaucin. Nomblans. S. Vlie. Giurey. Montrolant. S. Aubin. Lonuy. Verdun. Saona. ARARIS fluuius. Polignÿ. Arbois. Tour du fief. Marnos. Vaulgre. Vorge. Baume. Frontenay. Greuson. Mierry. S. Lothain. Chastel Chalon. Charin. Le Pin. S. Martin Dombians. Piemont. Montmorot. Corlaou. Louse Saunier. Conliege. Chilly. Arley. Lestoille. Ruffey. Villanieu. Viseney. Toulouse. Bersaillin. Coulonne. Sellieres. Bletterans. Nance. Celle flu. Vsie flu. Dain flu. Dortam. Dain flu. Boutauant. Arantho. Chauannes. Fyeignÿ. Vellefin. Montfleuxi. Borsa. La tour du meix. Lavilletto. Crilla. Chumberia. S. Julian. Oigna. Andelost. Clereuaulx. Bonlieu. Morans. Laigle. La Chaux. Chastevillain. Sirod. Marigna. Gygna. Orgelet. Loyssa. Andelot. Vers. Chalin. Angelon flu. Vanno. Mounet. Chalamon. Le Muy. Pasquier. Monts augeon. S. Sorlin. Bmnans. Pressilly. Cressia. S. Amour. Goille. Arrefeches. Moron. Chastillon. Beauregard. Mire beaul. Poupet. Belin. Remeton. Bracon. Yuoury. Publy. S. Laurens. Creueceur. Lanbespin. Salins. Monfort. Connatenine. Vernantois. Rochelle. Beaufort. Cheureaul. Ramnes. Aille pierre. Bournay. Montagu. S. Agnes. Bennes. Quingey. Vaulgre. Marnos. Tour du fief. Arbois. Montigny. Polignÿ. Baume. Conliege. Chilly. Louse Saunier. Corlaou. Frontenay. Greuson. Mierry. S. Lothain. Chastel Chalon. Charin. Le Pin. S. Martin Dombians. Piemont. Montmorot. Viseney. Toulouse. Bersaillin. Coulonne. Sellieres. Arley. Lestoille. Ruffey. Villanieu

GERMANIA.

GERMANIA Europæ terrarum maxima latissimaque est regio, multis distincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, vt quisque sui temporis rationem secutus est, adeò variè describuntur, vt triplicem quasi Germaniam, secundum eius ætatem facere videantur; Veterem nempe, Mediam, & Recentem. Veterem vocabimus Berosianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiusque accolis circumscribit. Media erit, quam Tacitus, Ptolemæus, & Plinius, coætanei ferè, cognouerunt, quæ cùm ex ipsis auctoribus satis nota sit, non opus videtur hîc denuò eam describere. Recentiorem verò Germaniam, sua lingua, hoc est Germanica, (quam primam in orbe terrarum fuisse, doctissimus Ioannes Goropius Becanus in suo de Originibus volumine ingeniosè admodum & eruditè ostendit) terminabimus. Itaque omnem eum tractum qui hodie hac lingua vtitur, Germaniæ nomine comprehendemus. Eritque hoc modo eius maxima longitudo ab Iccio portu, quem hodie Cales vocant, & qua maximè in Occasum vergit; vsque ad Vistulam fluuium versus Orientem. Latitudinem habebit à mari Germanico, Venedicoque ad Alpes vsque. Singularum eius regionum hæc sunt nomina; Flandria, (quæ extrema est ad Occidentem) Brabantia, Zelandia, Hollandia, Frisia, Dania, Megapolis, Pomerania, Prussia (quæ vltra Vistulam fluuium ad Venedicum mare se extendit.) Deinde Marca antiqua & noua, Saxonia, VVestphalia, Geldria, Cliuia, Iuliacum, Colonienſis Episcopatus, Hassia, Turingia, Misnia, Lusatia, Silesia, Morauia, Bohemia, Franconia, Diœcesis Moguntinensis, Lutzenburgum, Treuirensis ditio, Palatinatus, Alsatia, VVirtenbergum, Sueuia, Bauaria, Austria, Stiria, Carinthia, Tirolis, Heluetia, hoc in tractu versus Galliam vltima. Sunt etiam plura regiuncularum nomina, sed quæ non ita magni sunt momenti, aut sub dictis intelliguntur. Etsi Bohemia Germanica lingua minimè vtatur, sed Slauonica: quia tamẽ in media Germania sita sit, & eius Rex inter huius Sacri Imperij Electores locum habeat, pro Germanica regione habetur.

Hæc Germania, quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda est, pulcherrimis, munitissimisque vrbibus, castris, pagis, incolisque adeò referta est, vt nec Italiæ, nec Galliæ, neque Hispaniæ cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piscosos, quibus facilè cum fertilissimis regionibus certare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ, sunt mineræ salis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, stanni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vmquam cessura est regnis. Quinetiam vrbanitas, & morum ciuilitas, vestitus honestus, rei militaris peritia, apparatusque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa est quæ olim, vt Cornelius Tacitus testatur, in vniuersum aut siluis horrida, aut paludibus fœta fuit.

Hanc ex Neotericis magna diligentia descripserunt, Beatus Rhenanus, Munsterus in sua Cosmographia, Franciscus Irenicus, Ioannes Auentinus in Boiorum annalibus. Obiter Bilibaldus Pirckeymerus, Ioannes Bohemus Aubanus, Gerardus Nouiomagus, Chonradus Peutingerus, Chõradus Celtes poëta, Iacobus VVimphelingius Seletstadiensis, Aimoinus in fronte libri historiarum Francorum, & Henricus Pantaleon, in principio libri primi Prosopographiæ. Sebastianus Brand multa per eam Itineraria, locorumque distantias, & fluminum decursus annotauit. Carmine descripsit Rhenum fluuium Bernhardus Mollerus, eundem Magnus Gruberus soluta oratione. Ioannes Herold de ea duos libellulos edidit, vnum de Germaniæ veteris, alterum de Rhætiæ littoralis antiquissimis nonnullis Romanorum stationibus, Gasparus Bruschius de Monasteriis Germaniæ, volumen in lucem dedit. Ex veteribus hanc diligentissimè descripsit Cornelius Tacitus peculiari opusculo, quod doctissimis commentariis illustrarunt Andreas Althamerus, & Iodocus VVillichius. Plures Germaniæ scriptores, quos nos non vidimus, enumerat Franciscus Irenicus lib. j. cap. 2. Exegeseos Germaniæ.

GERMANIA.

SEPTENTRIO

MERIDIES

Cum priuilegio.

Miliaria Germanica, magna, mediocria & parua hęc scala continet.

5.	10.	15.	20.	25.	30.	35.	40.
5.	10.	15.	20	25.	30.	35.	
5.	10.	15.	20	25.	30.		

GERMANIA INFERIOR.

EXhibet hæc Tabula non totam Germaniam inferiorem, ſed huius dumtaxat partem; eam nempè, quam Philippus Caroli v. Imperatoris filius in ea hæreditario iure poſſidet. Continetque has ſeptendecim ditiones; Ducatum Brabantiæ, Limburgi, Lutzenburgi, & Geldriæ; Comitatum Flandriæ, Arteſiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci & Zutphaniæ; Marchionatum ſacri Imperij, Dominia Friſiæ, Mechliniæ, Vltraiectenſis, Transiſulanæ, & Groeningæ. Regiones, ſi quæ aliæ, cultiſſimæ, vt in quibus (teſte Lud. Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggeribus, aut foſſis munitæ, & pluſquam 6300. pagi templis turrigeris inſigniti, præter villas, caſtella & arces, quorum in his non exiguus eſt numerus. Habetque hic tractus (principium ſumendo ab Orientali maritima parte, ad fluuium Amiſum (vulgò *Eems*) huius ad Oceanum terminus) hos Principes vicinos: Comitem Friſiæ Orientalis, Epiſcopum Monaſterienſem, Ducem Cliuiæ, Archiepiſcopum Colonienſem & Treuirenſem, & demum regem Galliæ, vſque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus eſt ad Occidentem. Aër etſi in eo plus æquo humidus videri poteſt, incolarum tamen ſanitati, nec non digeſtioni admodum conducere putatur, vt qui homines longæuos, præcipuè in Campania Brabantiæ parte, nutrit. Fluminibus irriguis vndique perlabitur. Nemoribus ſiluisque, quantum voluptati aut venationi ſatis eſt, aut regionis decor exigit, ſparſim ornatur. Montes non habet, niſi circa Lutzenburgum & Namurcum; nec non in Hannonia, vbi vſpiam collibus attumulatur. Fertilis eſt frumenti, & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis vſus eſt. Nonnullis tamen in locis, quæ incolæ ob ericæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta vocant; veluti ſunt in Brabantiæ Campania, &c. horum minus ferax; ſed huiuſmodi Ericeta mirum quàm læta paſcua pecoribus præbeant, adeò vt nuſquam gentium (etiam vicinarum regionum teſtimoniis) carnes guſtum ſuauiorem habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

Has omnes regiones deſcriptas, exteri ferè omnes (maxima ignorantia, partem pro toto accipientes) vno nomine Flandriam, incolasque Flandros indigetant, cùm Flandria pars tantùm ſit, aut vna harum regionum; vti in Tabula videre eſt. Proinde hi non minus errant, quàm illi, qui Hiſpaniam deſignaturi, Caſtellam, Andaluſiam, aut aliam huius regionis Prouinciam loquantur: Aut de Italia locuturi, Tuſciam aut Calabriam, &c. nominent: vel de vniuerſo Galliæ regno dicturi, Normandiam, aut, &c. tantùm ſonent; atque eo modo de tota Hiſpania, Italia, aut Gallia dixiſſe videri velint.

Has regiones ſuis doctiſſimis ſcriptis deſcribere aut elucidare conati ſunt Ioannes Goropius Becanus in ſuis Beceſelanis; Petrus Diuæus Louanienſis, Hubertus Thomas Leodius. Ioannes Caluetus Stella Hiſpanus, ſcripſit ſua lingua Itinerarium Philippi Hiſpaniarum regis per omnes has regiones; in quo multa lectu digna, quæ ad cognitionem harum regionum & ciuitatum facere videntur, inſeruit. Qui plura, aut pleniorem harum notitiam ſibi comparare deſiderat, Ludouicum Guicciardinum legat, & non legiſſe, ſed oculis eas perluſtraſſe ſibi perſuadebit.

Quia hic tractus ferè bilinguis eſt, (Gallica enim & Teutonica multis in locis indifferenter vtitur) & ab Hiſpanis aliisque exteris nationibus ob mercimonia & negotiationes aſſiduè frequentatur; fit vt quamplurima loca, veluti ciuitates, oppida, & flumina plura habeant nomina; quiſque ſuo enim eis idiomate, multum interdū ab illorum vernaculis diſcrepantia, vocabula indit. Atque ob hanc ſynonymiæ ignorationem nonnullos ſcriptores, alioqui non indiligentes, in errores minimè tolerabiles incidiſſe obſeruaui; vt inter ceteros Dominicum Nigrum in ſua Geographia, qui Anuerſam in loco Tarauannæ ponit; & Antorpiam, (quam tamen malè Antrocipiam in exemplari apud Henricum Petri excuſo, vocat) ad Tabudæ ripam triginta leucis à Tarauanna diſtantem deſcribit; cùm Antorpia & Anuerſa vnam eſſe eandemque vrbem omnes noſtrates norint. Idem Machliniam & Malines, Leodium & Liege, Nouiomagum & Nimega, Traiectum ad Moſam & Trait (pro qua Treciæ perperam legitur) duo diuerſaque oppida putat; cùm vnum & idem ſint. Raremutium vocat vrbem, quam quoque magna oſcitantia Liege dici ait; alio loco tradit Raremutium quoque Rhamon appellari. at ex eius delineatione colligo, eum cum ſuo Raremuti & Rhamone eam velle vrbem, quam populari lingua Ruermonde vocamus. Sic Rhenen Gelriæ ciuitatem, quæ in Rheni ripa ſita eſt, ob nominis affinitatem putat eandem eſſe cum Rhemenſi epiſcopatu; qui in Campania eſt, Galliæ regiuncula. Sed huic viro in noſtris regionibus minimè verſato condonandum æſtimo. Ne tamen Geographiæ ſtudioſi in ſimilibus vadis hæreant, hæc nonnullorum locorum ſynonyma vulgaria, huic paginæ annectere volui.

Antwerpen *vernaculè, inde nos Latinè Antverpia & Andoverpia facimus: Germani* **Antorff** *vocant; & inde illi Latinè Antorpia; Itali* Anuerſa *dicunt, Hiſpani & Galli* Enberes *&* Anuers.

Aken *noſtratibus,* Aix *Gallis, Aquiſgranum Latinis.*

Hertoghenboſche, *Gallus* Boiſleduc *dicit, Siluam ducalem inde faciunt Latini.*

Loeuen, *Louanium Latinis vocatur.* Louuain *Gallis.*

Lille *vernaculè,* **Rijſel** *vocant Teutones: Inſulæ Latinum vulgus nominat.*

Liege *vernaculè,* **Lupck** *Teutonicè, Leodium Latinè eſt.*

Coelen *indigenis, ſed* Cologne *Gallis. Colonia Agrippina veterum.*

Dordrecht, *contractè eam quoque* **Dort** *vocamus, Dordracum Latinis.*

Mechelen, *inde Latinè Machlinia, Galli* Malines *dicunt.*

Tournay *incolis,* **Doznick** *Teutonicis, Tornacum Latinis.*

Arras *Gallicè,* **Atrecht** *Flandricè dicitur. Atrebatum doctioribus nuncupatur.*

Maubeuge, *Latini Malbodium appellant.*

Tienen, *Gallis* Tilemont *eſt.*

Namur, *Brabanti* **Namen** *appellant. Namurcum Latini.*

Maeſtricht, *& contractè* **Tricht,** *inde Gallicum vulgus* Trait *dicit: Traiectum ad Moſam antiquis auctoribus dicitur.*

Viſet *vocant incolæ, ſed* **Weſet** *Teutones.*

S. Trupen, *Gallicè* Centron *nomen habet.*

Thionuille *Gallis,* **Ditenhofen** *Germanis, Theodonis villa ſcriptoribus Latinis.*

Terrewaenen *&* **Terrenbozch** *Flandris,* Terouenne *Gallis:* Taruanna *apud veteres habetur. olim Epiſcopalis ſedes, nunc nomen tantum.*

Gulick, *vocant Galli* Iuliers. *Iuliacum veteribus dicitur.*

Mons, *Flandri* **Bergen** *dicunt.*

Geertsberge, *quod & S. Adriani vocari audio,* Grammont *à Gallis nominatur.*

Ioudoigne, *Brabanti qui Teutonica vtuntur lingua,* **Geldenaken** *appellant.*

Gemblours *abbatia eſt. Gemblacum Latinis eſt.*

Soigni *Gallicè,* **Senneke** *Flandricè.*

Halle, *vocatur à Gallis* Noſtre Dame de Hault.

Cortrijck, Courtray *Gallis, Cortracum Latinis.*

Coomene, Comines *Gallis.*

Maeſe *fluuius,* Meuſe *Gallicè appellatur: Eſt Moſa Latinè.*

Schelt *fluuius Teutonib.* Eſcault *Gallis: Scaldis Iulio Cæſari & Plinio eſt.*

Liege *fluuius Gallis,* **Aepe** *Flandris dicitur.*

DESCRIPTIO GERMANIAE INFERIORIS.

OCCIDENS.

SEPTENTRIO.

ANGLIAE PARS

Milliaria Germanica, Magna: Communia, & parua.

Cum priuilegio

LVTZENBVRGVM DVCATVS.

REGIO hæc Lutzenburgenſis, nomen, quod cum pluribus commune habet, à primaria ſua ciuitate Lutzenburgo ſortitur. vnde autem illa ſic dicta fuerit, obſcurum eſt. Sub Comitatus titulo primùm, poſtea in Ducatus dignitatẽ, qua hodie adhuc vtitur, euecta fuit. hoc aliqui VVenceſlao Romanorum regi, alij Carolo quarto tribuunt; Conradus autem Vercerius Henrico ſeptimo aſcribit, primo ex ea familia Romanorum Imperatore.

Fuit olim Lutzenburgium Treuirorum portio. Situs eius ab Arduennæ ſiluæ termino quatenus hodie appellationem obtinet ad Moſellam fluuium (amnem ab Auſonio non paucis verſibus celebratum) finitimarũ ditionum his limitibus cingitur; Gallico, Lotharingico, Metẽſi, Treuirico, Iuliaceno & Leodio. Oppidanon amplius nouem, teſte dicto Vercerio; maior quondam numerus, ſed eum & pia Henrici (vt ferunt) liberalitas, tribus municipiis Sareburgo, Vitelliaco, & Treuirorum maximo templo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Regio eſt vt plurimũ montoſa, & nemoribus paſſim obſeſſa; in ceteris ſatis culta. indiéſq. ſiluæ multis in partibus excindi, ſolumque in fœcundiſſimos agros conuerti vidimus. Gens potiore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam ſpectante eius quoq; nationis moribus linguaq; vtens. Habet in circuitu hic Ducatus, vt tradit Guicciardinus, ſeptuaginta milliaria noſtratia. ſunt in ea Comitatus ſeptem, plures Baroniæ, vt vocant; & Nobilium magnus numerus. vrbes muris lapideis munitæ viginti tres; præter eas quæ bellorum furiis incendiisque ab iis denudatæ cõſpiciuntur. centum ſexaginta octo ſupra mille pagos. arces quoque aliquot non parui nominis.

Vrbs primaria Lutzenburgum, aut ſi mauis Lucenburgum, vtroque enim modo, ſed ſine delectu aliquo, ſcriptũ reperio. orthographia enim, vti & etymologia, incerta eſt. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc vrbem percurrente (Alizontia fortè Antonini) quaſi Elſenburg, & corruptè Lelzenburg dici putant. alij eam ad Meluſinæ præſtigiatricis hiſtoriam anilem referũt. ſed huiuſmodi nec probare nec refellere animus eſt. Hic Conſilij ſupremi ſedes & tribunal. Vrbs eſt ſatis munita, ſed inæquali ſitu. partim enim in mõte, partim in infima & præcipiti valle extructa, diſparili admodũ forma ſe ſpectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impoſitum, opidũ ſatis elegans. Lunam deam hic olim gentilicio more cultã, & inde nomen habere, quaſi Ara Lunæ, putant. Deinde eſt Rodemachera. Thionis-villa, in ripa Moſellæ; præſidium hoc totius regionis, & contra hoſtilẽ quemuis impetum opidum tutiſſimum. Grauemacherum & Coningſmacherũ opidula ad eũdem fluuium ſunt. Dierichum ad amnem Suram eſt. Virtonium & Echternachum, item Vianda. Baſtonacum quoque opidum, emporium totius regionis ferè, Arduennæ ſiluæ imminet. Sunt & Malmedium, Nouum-caſtrum, Danuillerium, Maruilla, Roccha & Durbis vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs, Marza, Iuoſium, Chinium, & Ferta: quorum omnium amplior deſcriptio eſt apud Ludouicnm Guicciardinum. Adromari montis meminit Regino, lib. 2. circa Theodonis villam; vbi Carolum Magnum venationibus exercitatum ſcribit.

Cum Priuilegio Imp. & Regiæ Maiestatum.

LVTZENBVRGENSIS DVCATVS VERISS. DESCRIPT.

Iacobo Surhonio Montano auctore.

Milliaria magna, quorum XV. & minora, quorum XX. gradum efficiunt.

NAMVRCI PARS.

LEODIENSIS

EPISC.

Ardenna silua

FRANCIAE PARS.

LEODIENSIS DIENSIS.

PAYS DE BARROIS.

LVXEMBOVRG

SEPTNT.

OCCIDENS.

MERIDIES.

ORIENS.

TREVIRENSIS ET COLONIENSIS

GELDRIA.

GELDRIA antiquorum Sicambrorum (vti ferè omnes scriptores consentiunt) sedes habet à Septentrione Frisiam, & sinum Germanici maris vulgò *Zuyderzee*: ab Oriente Cliuiæ Ducatum: à Meridie Iuliacum attingit: Brabantia & Hollandia eam ab Occidente respiciunt. Regio est campestris, montibus omnino carens; sed passim siluis ac nemoribus ornata. Omnium rerum est fertilis, præcipuè frumenti fœcunda, & supra modum pascendis pecoribus ob pratorum vbique viridantium luxuriem apta, adeò vt ex vltima Dania emacerata armenta huc saginanda mittantur. Tribus celeberrimis fluuiis, Rheno nempe, Mosa & Vahali irrigatur. Continet in se Comitatum Zutphaniensem; nec non eum tractum, quem Velaniam vulgò *de Veluwe* vocant. Est autem Velania, pæninsula, quæ inter Rheni ostium, quod Arnhemium præterfluit, & Isalam interiecta, ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis, nemorum, montium, & collium copia non infrequens. Plurimi, huius insulæ incolas, Caninefates esse contendunt.

Habet Geldria viginti duas vrbes muris & fossis munitas, & supra trecentos pagos. NOVIOMAGVM ad Vahalim sita, in ea metropolis est, vrbs est populorum frequentia, ædiumque splendore insignis, iure item feriundæ pecuniæ nobilis, ciues vt plurimùm negotiationi operam dantes, sunt ditissimi. Huius territorium regni titulo decoratur. Sequitur RVREMVNDA vrbs, vbi Rura fluuius se in Mosam exonerat, extructa. Episcopali nostris diebus dignitate ornata fuit. ZVTPHENVM, ad ostium Bercheli amnis, quò se in Isalam infundit, situm. Comitatus nomine gaudet. Habet Canonicorum dives collegium, Episcopus Monasterienfis ecclesiastico iure illi imperat. ARNHEMIVM, in ripa Rheni iacet. Supremum huius regionis ius, & Cancellaria (vt vocant) hic locum obtinet. Ecclesiastici huius vrbis Vltraiectensi episcopo obediunt. HATTENVM deinde vrbs bene munita, ad Isalam fluuium. ELBVRGVM, in littore sinus maris Germanici, quem *Zuyderzee* vulgò indigetant. HARDEROVICVM, ad eundem sinum. Sunt præterea WAGENINGVM; TIELA; BOMMELA, BRONCHORSTVM, DOESBVRGVM, DOEDECHVM, SHERENBERGA, proprio gaudens principe, sub Comitatus honore, LOCHEMVM, GROLLA, BREDEVORDA, GELRIA, quæ fortè nomen regioni dedit; STRALA, VENLONVM, oppidum arte & natura munitum, in Mosæ ripa conspicitur; WACHTENDVNCHVM, HERCVLIS vrbecula in Ducatu Iuliacensi. Præter hæc sunt quædam non infimi nominis oppidula, quæ etsi hac tempestate, aut bellorum furiis, aut temporis iniuria muris sint nudata, vrbium tamen immunitatibus vel priuilegiis (vt vocant) fruuntur. horum nomina sunt Keppela, Burgum, Gendra, Bateburgum, Monsfortis, Echtum, Culeburgum, & Burenum; quæ duo peculiarem habent quæque dominum; vt quoque Bateburgum. Sub Othone III. eius Comite, hæc Regio maxima sumpsit incrementa; Ruremundam enim, Arnhemium, Harderovicam, Boemeliam, Goch & Wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit; & ciuilibus priuilegiis consecrauit. In Annalibus Ioannis Reygersbergij vernacula lingua scriptis, inuenio hanc regionem sub Carolo Caluo Ponthis nomine cognitam, atque in dominium anno D. CCC. LXXVIII. ab eo erectum. Deinde anno M. LXXIX. ab Henrico III. hoc dominium Ponthis, Comitatus titulo ornatum; atque Gelriæ Comitatum nominatum: primumque Comitem fuisse Ottonem Nassouium. Comitatus titulo vsque ad Reinhaldum II. insignita fuit: sed cùm huius Reinhaldi non solùm virtus, sed & potentia vicinis regionibus formidabilis esset, ac fama iustitiæ, pietatis & fidelitatis ipsius erga Romanum imperium increbesceret, Francoforti in publicis Comitiis à Ludouico Imperatore Dux consecratus est, præsentibus rege Galliæ, rege Angliæ, & Electorum Collegio, anno Christi millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Sunt qui narrant tempore Caroli Calui Imperatoris, versus eum locum vbi Geldria oppidum est, immane quoddam & venenosum animal, illisque locis inuisum, sub esculo arbore delituisse, miræ magnitudinis, & inauditæ atrocitatis. Bestia illa agros deuastauit, pecora & animalia minora deuorauit, & ne ab hominibus quidem abstinuit. Vicini rei nouitate & atrocitate finibus suis excesserunt, seseque in solitudines abdiderunt. Dominus quidam de Ponth filios duos habuit: Hi partim rebus propriis consulentes, partim vicinorum calamitatibus succurrentes, summa calliditate ac audacia animal aggressi, diuque luctati, tandem interfecerunt. Ille verò haud procul à Mosa ad ripam Nersæ in rei memoriam arcem extruxit, quam Gelre appellauit, eò quòd interfecta bestia crebro clamore & horrendo mugitu *Gelre Gelre* sæpius ingemuisset: hincque incepisse Geldriorum nomen asserunt. Hanc originem nominis plurimi recipiunt, licet nonnulli etiam vel à Gelduba, vel è Gerlaco, secundo eorum Præfecto, Geldros appellari existimant. Hæc ferè ex Chronico Gelriæ Henrici Aquilij. Plura suppeditabit Franciscus Irenicus. Sed plenissimam huius delineationem inuenies apud Guicciardinum in sua Germania inferiore.

Milliarin parua
Milliaria medioeria hęc scala continet
Maxima quinque milliaria hic gradus designat.

GELRIAE, CLIVIAE, FINI-
TIMORVMQVE LOCORVM
VERISSIMA DESCRIPTIO
Christiano Schrot Auctore.

ZVYDER ZEE
Germanici Maris sinus.

Cum priuilegio.

BRABANTIA.

BRABANTIAE *Ducatus, Mosa, Scaldi, Sabi, & Tenera fluminibus ferè circumscribitur, adeò vt nusquam hos fluuios transiliat; sed neque etiã vbique attingit, cùm cis Mosam Leodiensis Prouincia magnam huius tractus partem occupet. Habetque (vt plenius eius terminos describamus) Hollandiam & Geldriam à Septentrione, Leodiensem Diœcesim ab Oriente, Namurci Comitatum, nec non Hannoniam ad Meridiem respicit: Flandria illi ab Occidente est: Scaldique fluuio ab ea ex parte dirimitur. Regio nobilis est & amœna. Gens hilaris, adeò vt vix grauem senectutem sentire videatur; quæ res, ioco (quod Adagij vice vicinis in ore est) locum dedisse putamus, quo dicunt, Brabantus quò natu grandior, hoc stultior. Aeris hîc maxima salubritas: nam grassante maxima sæuitia in circumiacentibus regionibus pestilentia, Brabantos ab ea intactos mansisse, non semel magna cum admiratione experti sumus.*

Continet hæc regio Marchionatum Sacri Imperij, (cuius metropolis est Antverpia) Marchionatum à Bergis, Ducatum Arschotanum, Comitatum Hoochstratanum, & Megem, &c. Sunt in ea nemora & saltus, quæ multiiugis ferarũ generibus abundant: quorum maximè insignia, vocãtur vernaculè, Grootenhout, Grootenheyst, Meerdael, Zauenterloo, & omnium maximum Soenien, septem miliarium ambitu pagos & monasteria in se comprehendens. Venatio & aucupium, si hæc quinque dicta nemora excipias (quæ Principis priuatis voluptatibus inseruiunt) omnibus liberum est.

Regio est perquam amœna, vberiq. gleba, frumenti & omnis generis fructuũ feracissima: in primis versus Meridiem vltra Demeram fluu. versus Septentrionem enim, eo tractu saltem, quæ incolis Campania indigetatur, paulò sterilior est, & arenosa magis. Tamen hæc pars non omnino infructuosa existit. Armentis namq. ouibúsq. gratissima pabula affatim suppeditat. Indiesq. etiam agricolarum industria, & indefatigabili labore adeò excolitur, vt vbi quondam nihil præter incultos, arenisq. obductos campos videre erat, hodie in agros frumentiferaces conuersos, maximo incolarum commodo, cernas.

Continet hæc Brabantia viginti sex ciuitates vallis fossisq. & muris circumdatas. Suntque hæ: ANTVERPIA *ad Scaldim sita, Emporium non solùm Germaniæ, sed totius Europæ celeberrimum: vrbs, si quæ alia, aduersus hostiles impetus munitissima: & Turri Fano Diuæ Mariæ imposita ex candido marmore, miræ imò stupendæ altitudinis, clara. Aedes prætorias magna impensa recenter extructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix similes reperias.* BRVXELLAE, *vrbs fontium perennium scaturigine nobilis. hîc Principis sedes est, eoque aulicorum frequentia, nobiliumque virorum magnificentia spectabilem se reddit.* LOVANIVM, *amplissima vrbs, hortos, vineta, pascua intra mœnia claudit: Musarum domicilium propriè diceres, obque id Academiam omnium scientiarum refertissimam ibi constituit Brabantiæ Dux Iohannes* IIII. *anno* M. CCCC. XXVI. *Huius Territorij beneficio, hoc honoris Brabantiæ accedit, quòd de vindemia gloriari quoque potest. Sequitur* MECHLINIA, *Concilio regio (quod Parlamentum vocant) insignis, à Carolo Burgundo eius duce instituto, anno Christi* M. CCCC. LXXIII. BVSCVMDVCIS *vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quondam celeberrima.* TIENA, *ad amnem Geta, vnde casei (qui inde nomen habet) magnus prouentus. Estque hîc templum S. Germani, Canonicorum collegio ornatum.* LEVVA, *optima cereuesia nobilis.* NIVELLA, *est in hac vrbe Canonicatus feminei sexus, in quã dumtaxat nobili sanguine oriundis Heroinis aditus patet. Quæ his præest, harum Heroinarum suffragio, consensu tamen Principis, & approbatione Pontificis, eligitur; Dominaque Niuellæ vocatur. Atque penes hanc, huius vrbis & eius territorij ius temporale & ecclesiasticum, vt appellant, est.* ARSCHOTVM *ad amnem Demeram situm, olim Marchionatus titulo, postea à Carolo* V. *Imp. Ducatus elogio dotatum.* BERGA *ad Somam (à fluuiolo sic dicto, quod eam irrigat) cognominata, oppidum aliquando nundinis felix, nunc verò ob Antverpiæ vicinitatem minus ab exteris mercatoribus frequentatur.* MEGEM *ad Mosam sita.* BREDA *oppidum luculentum, ædificiis perpolitis ornatum. Hîc Comitum Nassouiorum Basilica, tanta elegantia atque nitore à peritissimo Architecto inchoata, vt ad finem perducta, omnibus Principum huius regionis ædibus facilè anteponendam iudicem.* TRAIECTVM *ad Mosam, ampla vrbs, populosa & diues: quæ etsi extra Brabantiæ fines posita videatur, Ducem tamen Brabantiæ pro domino agnoscit.* STEENOBERGA *in maris littore; hoc olim Emporium admodum florens fuisse fama refert, hodie verò ad nihilum ferè redactum, luget.* LIRA, *elegans oppidum & amœnum, adeò vt multorum huius tractus nobilium in otio degentium, à curis & turba recessus sit.* VILEVORDVM, *hîc arx munita, & principis carcer est.* GEMBLOVRS, *siue Gemblacum, Abbas huius oppidi profani æquè atque ecclesiastici iuris hoc loco supremus est.* IVDOIGNA, *olim ob aëris salubritatem principum huius regionis incunabulum.* HANVTVM, *quondam Comitatus (vt fertur) loco fertilissimo situm.* LANDEN, *vetustissimum Brabantiæ oppidum nonnullis putatur.* HALEN, *bellicis furoribus pænè excisum iacet.* DIESTA, *ad profluentis Demeræ fluminis vtramque ripam exstructa, vrbs spacioſa, & lanificio, incolarum maximo emolumento dedita.* SICHENVM, *ad eundem fluuium oppidum non ignobile.* HERENTALS, *lanificio quoque vitam parat.* ENDOVIA, *in meditullio ferè Campaniæ ad Dommelam amnem.* HELMONT, *cui castrum adiacet.*

Sunt quoque duodeviginti loca, quæ libera vocamus, siue vt vulgò vocãt Vryheden: *quæ loca etsi muris & fossis non sint munita, tamen cùm priuilegiis Principum, & immunitatibus vt cetera oppida gaudeant, ea hîc quoque enumerare digna videntur*: Oostervicum, Orschotum, Turnohautum, Hogestrata, Duffela, Walem, Merchten, Asche, Vuerna, Duisbosch, Hulpen, Waute, Braina, Genappium, Gheela, Arendonchum & Dormala. *Pagi septingenti, templis turrigeris, & campanis decorati, inter quos quamplurimi sunt dignitatum titulis nobilitati. Sub Brabantiæ iure etiam sunt quædam vltramosanæ (vt sic dicam) regiones, vtputa, Ducatus Limburgicus, Comitatus Dalemius, status Valkeburgicus, &c. Habet præterea plura non contemnenda loca; sed ea omnia hîc enarrare, non est nostri instituti. Sed apud Ludouici Guicciardini Germaniæ inferioris regionum descriptionem, ea omnia legere licet, imò oculis lustrare, tam diligenter ab eo descripta videntur. Huius regionis incolæ olim fuerunt Aduatici. De quibus vide Ioannis Goropij Becani Becceselana. Scripsit & Brabantiados Melchior Barlæus. De Leodiensi Prouincia, quæ ferè integra in hac tabula habetur, videatur opusculum Huberti Leodij, De Tungris & Eburonibus.*

BRABANTIÆ, GERMANIAE INFERIORIS NOBILISSIMÆ PROVINCIAE DESCRIPTIO.

Jacobo a Deutria auct

Scala miliarium Brabant: 1 2 3 4 5 6

Cum priuilegio.

NAMVRCVM.

NAMVRCI regio hodie Comitatus titulo nobilitatur. an hæc à primaria eius ciuitate, aut ciuitas ab illa nomen traxerit, incertum apud noſtrates relinquitur: quemadmodum quoque ipſius vocabuli origo. Namur enim incolæ, Namen Teutones pronũciant. quid autẽ natura ſignificet, neſciunt. qui enim olim eo in monte, vbi hodie arx quæ Namurco opido imminet, conſpicitur, idolum Nanus nomine cultum, reſponſa aut oracula dediſſe, & poſtea illud idem, Chriſtiana nempe religione illuceſcente, obmutuiſſe, atque ita ex Nano & muto, Namurcum factum prædicant, fabulas narrare, neque vlla boni ſcriptoris auctoritate niti, reor. Neumur olim dictum (quaſi nouus murus Latinè dicas) ſcribit Meierus.

Huius regionis vicini ſunt Leodienſes, Brabanti, Hannonienſes, & Lutzelburgenſes: Moſa & Sambra fluuij nauigeri eam irrigant; tractus non eſt montoſus, neque etiam planus, ſed collibus conuallibusque potius hinc inde attumulatus. Nemora quorum maximum eſt quod Marlaigne indigetant, ſparſim venationes ſuppeditant nobilibus. Ferax rerum quibus vitam humanam tueri eſt neceſſarium. Ferri-fodinæ hic multæ ſunt. eruuntur quoque lapides atri, aut potius carbones lapidei, quos nos Teutones Steenkolen/ incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æquè reperiuntur,) Hoille nominant; λιθάνθρακες vocant eruditi. Horum lapidum mira eſt natura: cùm cetera namque omnia oleo inflammeſcunt, iſti affuſa aqua inardeſcunt, oleo autem extinguuntur. His indigenæ vicinæque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur,) luculentos ignes in ædibus extruunt. ferrifabri quoque ferrum facilius quàm alia quauis materia molliunt. Sunt hic quoque lapicidinæ ex quibus nigra, ſubruffa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia, templaque magnificè exornantur. vnde huic tractui non paruæ diuitiæ accedunt.

Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallencuriam. NAMVRCVM, vti diximus, primaria eſt ciuitas, epiſcopali ſede nuper ornata: ſita admodum opportunè in duorum fluminum, Moſæ ſcilicet & Sambræ, confluentia, vtriuſq. fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hic Conſilium totius regionis. BOVINVM in ripa quoque Moſæ fluminis læua eſt, opidũ pulcerrimis ædibus, frequentiaque incolarum olim ſpectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatũ, non adeò elegans. CAROLOMONTIVM arx eſt, ſi quæuis alia, inexpugnabilis, ad ripam item Moſæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Giuet dictum, in montis faſtigio viſitur. VALLENCVRIA neque eſt contemnendum opidulum. Sunt inſuper ſub huius Comitatus nomine præter Abbatias quamplurimas, pagi octoginta duo, inter quos quidam, vt Floreu, Vaſciæ, Sanſon, &c. amplitudine & elegantia vſque adeò præeminent, vt cũ opidulis certare poſſent. Hæc regio olim ſub Marchionatus titulo cenſebatur: circa annum autem M. CC. in Comitatum conuerſa fuit.

Gens admodum eſt bellicoſa, principique ſuo deuotiſſima. Gallica vtitur lingua. Hanc regionem, vt cæteras Belgicas, accuratè deſcripſit Lud. Guicciardinus.

NAMVRCVM,

Comi tatus.

BRABANTIAE PARS.

LEODIENSIS DIOECESIS.

HANNONIAE PARS

LEODIENSIS DIOECESIS.

LVTZENBVRGENSIS DVCATVS PARS

Scala milliariorum.

1 2 3 4 5 6

SEPTENTR. OCCIDEN. ORIENS. MERIDI.

Ioes Surhon describ.

Cum Imp. et Regiæ Mtis privilegijs. 1579.

Niuelle. Houthain. Petit Rebus. Buisee. Renee. Frane. Liberchee. Hodomont. Brunehault. Ville parov. Mele. Vbay. Lut. Ploury. Viuille. Thimeon. Maisnil en cauchiez. Goßeliers. Yume. Sart les moisne. Hegne. Riaue. Ransart. Soreamont. Telou. Lambusart. Gilly. Lodelinsart. Montegny sur Sambre. Le Charnoy. Sambre flu. Chastellet. Pont de loup. Prelle. Boisso. Marcinelle. Conille. Louuain. Acos. Vlers la porry. Sedain. Yonere. Gogny. Perin. Nalen. Bieue. Ymenee. Tarsen. Hansen. Ore. Mete. Haussielle. Marbay. Gamignon. Court. Berlee. Leneff. Thille chasteau. Thille hauduin. Forge. Puy. Moriamme. Chastre. Feron. Iardinet abb. Miertenen. Cense. Fonthenelle. Walcourt. Vognee. Chastillan. Forge. Bosßu. Senlry. Le Wigmer. Bethleem. Dacheu. Iamaigne. Chaumont. Iamuelle. Villery Eglise. Follempriſe. Cerffontaine. S. Zelle. Philippeville. Waudesy. Sauton. Franchimont. La croix de Dame. Loutem. Florennes. Rosoy. Corenne. S. Aubain. Yue. Fontaine chasteau. Mianoye. Jerenne. Frasnes. Mauren. Poren. Hastiers. Ier meton. Agimont. Chastellet. Mosa flv. Mariembourg. Attreglise. Jandreing. Iandreoult. Crehen. Tourine. Waleff. Vaust Lambert. Aygremont. Mosa flev. Floen. Hermal. Branchon. Franquees. Tauiers. Abbaye flu. Boneff abb. Harlue. Hettemont. Perwez. Gonensau. Threbax. Pandesez. Ascheen refaul. Sauuenel. Argentin. Giblou. Courtil. Gemtines. Villers. Aurenault. Petit manil. Sombreff. Conroy. Marbais. Hamme. Tongrenelle. Le planchet. Mons. Wagnelle. S. Bris. Brigode. Trotloup. S. Amand. Bagny. Wagny. Flerus. Flerso. Heppe tyes. Maisnil en cauchiez. Thimeon. Viuille. Ploury. Mele. Brunehault. Hodomont. Lut. Vbay. Renee. Buisee. Frane. Liberchee. Ville parov. Marbay. Gamignon. Nalen. Marchien au pont. Monteguy le tranſcuſe. Moncheau. Fonteine leue aque. Hameul. Lan delet. Sambre flu. Dampre flu. Le Charnoy. Montegny sur Sambre. Marcinelle. Boisso. Chastellet. Pont de loup. Prelle. Louuain. Acos. Vlers la porry. Sedain. Yonere. Gogny. Perin. Nalen. Bieue. Ymenee. Tarsen. Hansen. Ore. Mete. Haussielle. Marbay. Gamignon. Court. Berlee. Leneff. Thille chasteau. Thille hauduin. Forge. Puy. Moriamme. Chastre. Feron. Iardinet abb. Miertenen. Cense. Fonthenelle. Walcourt. Vognee. Chastillan. Forge. Bosßu. Senlry. Le Wigmer. Bethleem. Dacheu. Iamaigne. Chaumont. Iamuelle. Villery Eglise. Follempriſe. Cerffontaine. S. Zelle. Philippeville. Waudesy. Sauton. Franchimont. La croix de Dame. Loutem. Florennes. Rosoy. Corenne. S. Aubain. Yue. Fontaine chasteau. Mianoye. Jerenne. Frasnes. Mauren. Poren. Hastiers. Ier meton. Agimont. Chastellet. Mosa flv. Mariembourg. Attreglise. Jandreing. Iandreoult. Crehen. Tourine. Waleff. Vaust Lambert. Aygremont. Mosa flev. Floen. Hermal. Branchon. Franquees. Tauiers. Abbaye flu. Boneff abb. Harlue. Hettemont. Perwez. Gonensau. Threbax. Pandesez. Ascheen refaul. Sauuenel. Argentin. Giblou. Courtil. Gemtines. Villers. Aurenault. Petit manil. Sombreff. Conroy. Marbais. Hamme. Tongrenelle. Le planchet. Mons. Wagnelle. S. Bris. Brigode. Trotloup. S. Amand. Bagny. Wagny. Flerus. Flerso. Heppe tyes. Maisnil en cauchiez. Thimeon. Viuille. Ploury. Mele. Brunehault. Hodomont. Lut. Vbay. Renee. Buisee. Frane. Liberchee. Ville parov. Marbay. Gamignon. Nalen. Marchien au pont. Monteguy le tranſcuſe. Moncheau. Fonteine leue aque. Hameul. Lan delet. Sambre flu. Dampre flu. Le Charnoy. Montegny sur Sambre. Marcinelle. Boisso. Chastellet. Pont de loup. Prelle. Louuain. Acos. Vlers la porry. Sedain. Yonere. Gogny. Perin. Nalen. Bieue. Ymenee. Tarsen. Hansen. Ore. Mete. Haussielle. Marbay. Gamignon. Court. Berlee. Leneff. Thille chasteau. Thille hauduin. Forge. Puy. Moriamme. Chastre. Feron. Iardinet abb. Miertenen. Cense. Fonthenelle. Walcourt. Vognee. Chastillan. Forge. Bosßu. Senlry. Le Wigmer. Bethleem. Dacheu. Iamaigne. Chaumont. Iamuelle. Villery Eglise. Follempriſe. Cerffontaine. S. Zelle. Philippeville. Waudesy. Sauton. Franchimont. La croix de Dame. Loutem. Florennes. Rosoy. Corenne. S. Aubain. Yue. Fontaine chasteau. Mianoye. Jerenne. Frasnes. Mauren. Poren. Hastiers. Ier meton. Agimont. Chastellet. Mosa flv. Mariembourg.

HANNONIA.

SCRIBIT Leſſabæus hanc prouinciam (neſcio qua auctoritate) olim Pannoniam à Panos cultu vocatam: deinde Saltum Carbonarium: poſtea Picardiæ inferioris titulo cognitam dicit. Sed tandem Hannoniæ nomen, quo hodie innoteſcit, ab Hania flumine, (quod mediam regionem ſecat) obtinuit. *Hainault* incolæ, & Henegow Germani appellant. quod ſonat veteri incolarum lingua, Haniæ ager. Gow enim Germani agrum nominant.

Habet hæc Hannonia Flandriam cum Arteſia ab Occidente; Brabantiam à Septentrione: qua orientem Solem aſpicit, ſunt illi iidem Brabanti, cum Namurcis & Leodienſibus vicini: à Meridie Campaniam Gallorum regis prouinciam attingit. Regio eſt, ſi quæ alia hoc tractu, nemoribus, lacubus, fontibus irriguis, pratis & paſcuis admodum amœna. Gens bellicoſa, & erga principem fide & officio incomparabilis. Habet in longitudine plus minus viginti, in latitudine ſedecim milliaria. In eo ambitu comprehendit viginti quatuor opida, & plus quàm nongentos quinquaginta pagos aut villas, vt Guicciardinus auctor eſt. Robertus Cœnalis in ea bis mille ducentas villulas turri campanaria (vt vocant) inſignitas numerat. Titulo Comitatus hodie ornata eſt: & habet in ſe Principatum, (vt hoc dignitatis vocabulum vulgò ſonat) octo Comitatus, duodecim Pares, (vt hodie appellant) viginti duos Baronatus, viginti ſex Abbatias, alioſque dignitatis titulos; quæ apud Guicciardinum videre licet.

Vrbes in ea primariæ, ſunt Montes & Vallencenæ: hæc ad Scaldim flumen quà id nauigia ferre incipit, ſita: amplitudine & vallatis mœnibus inclyta eſt. Plebs mercimoniis & negotiationibus vtplurimum indulget; magnumque ſibi emolumentum ex eo panni genere, quod vulgus Fuſſettas, & in hac vrbe magna quantitate texitur, atque hinc in remotiſſimas orbis regiones auehitur, parat. Illa fluuiolo Trullæ inſidet; mediumque regionis ferè occupat. Vrbs admodum munita, atque aduerſus hoſtium inſultus tutiſſima. Plebs opulenta, plerumque rem faciens ex telæ quodam genere quod vernaculè Sayam appellant: cuius ibi ingens copia conficitur. Sunt præterea Condatum, Halla, Angia, Malbodum, Aueſnæ, Belluſ-mons, Chimacum, Quercetum, Binchium Mariæ Caroli V. Imp. ſororis à curis diuerticulum, atque extructis ibidem ædibus planè magnificis, quondam in deliciis habitum. ſed poſtea ab Henrico II. Gallorum rege incendio & ruina fœdatum. Eſt item Bauacum, vulgariter Bauais, quod nonnulli Baganum vel Bagacum Ptolemæi eſſe arbitrantur: nonnulli illud Belgium Cæſari in ſuis Commentariis dictum volunt. Hubertus Leodius tamen non exiſtimat Cæſaris temporibus tam potens fuiſſe; ſed ſub Diuo Conſtantino Imp. potius floruiſſe: idque ex numiſmatibus quæ ibi magna quotidie copia, huius imagine ſignata, effodiuntur, colligit. Viſitur in huius foro columna lapidea, ſub qua ab incolis inchoare omnia eiuſmodi viarum capita referuntur, quæ ab eo loco in omnes Galliæ partes, & ſublimi atque recto tramite exporriguntur. Has Brunehildi opera conſtratas fama loquitur. Eius quoque nomenclaturam in hunc vſque diem ſeruant. Chemins de Brunehault Gallicum vulgus, Germanicum verò de Kaſſije vocat. Durant vſq. hodie harum viarum plurimis in locis veſtigia, ſed interrupta. Hæ id præſertim miraculi habent, (vt ſcribit Bouillus) quòd ſublimiores ſint vicinis vtrimque agris: quòd inter inſignia Galliæ opida rectiſſimum iter conficiunt: quòd ſilicinis lapillis, qui etiam vicinis in agris deſunt, ſternuntur: adeò vt vel ab humo ebulliuiſſe ſilices, vel æthere ſublimi eos pluiſſe quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vndecumque toto orbe lectos, in eiuſmodi viarum ruderationem quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite verſus Moſam fluuium qua in Galliam iter patet, Carolo-mons, Mariæ-burgum, & Philippo-villa, in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortiſſima præſidia: à Carolo V. Imp. Maria eius ſorore, & Philippo eius filio extructa & denominata.

Diues eſt hæc regio ferri & plumbi fodinis: Effodiuntur hic quoque diuerſa marmorum genera, vt ſunt album & nigrum; item pluribus coloribus variegatum; ad regum & magnatum ædes & ſepulcra ornanda valde accommoda. Calx viua hic etiam ex terra eruitur. Item carbones lapidei & atri, bituminis indurati natura: quibus incolæ loco lignorum in extruendo foco vtuntur. Conflantur hic quoque vitreæ illæ laminæ pellucidæ, quibus omnem cæli iniuriam ex templis & ædibus propellimus. hæque præ aliis, quæ alibi locorum fiunt, palmam præſtantia ferunt. Omne item vitreorum vaſorum genus & ſupellex hic conficitur. Vide plura apud Ludouicum Guicciardinum; & Iacobum Leſſabæum, qui peculiarem libellum de hac regione conſcripſit. Hubertus Thomas Leodius quoque in ſuo de Tungris & Eburonibus libellulo non contemnenda de hac recenſet.

SEPTENTRIO

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

Scala miliarium Hannoniæ, quę sunt unius horę itineris.

1 2 3 4 5

Cum priuilegio Imp. et Reg. Maiest. ad decenn. 1579

NOBILIS HANNONIÆ COMITATVS DESCRIP.

Auctore Iacobo Surhonio Montano.

FLANDRILE

LERS

Pays de Haynault tenu de Dieu et du Soleil.

BRABANTIAE PARS.

LEODIENSIS

TVS PRS

NA MVR.

ARTOIS.

BRESIS

LA TIRASSE

De Schelde flu.

Scarpe flu.

Sambre flu.

Meuse flu.

Reuing

Tournay

Marchiennes

Bois de S. Amand

Valenciennes

Condé

Bouchain

Cambray

Le Chasteau en Cambresis

Landrechies

Maubeuge

Bauay

Bois de mont maux

Beaumont

Thuin

Chimay

Marienbourg

Philippeville

Namur

Ath

Enghien

Halle

Leuze

Lessines

Braine le comte

Niuelle

Le Roeux

Hinch

Fontaines

Marchienne au

Chieure

Soignies

Montegni

Mignau

Lyssées

Aussies

Le Vauſt

Couuin

Castelet

Marchinette

Sambre flu.

Fumay

Thiuin

Walle court

Zelles

Fontaine

Faigneck

Haulte ruche

Fraſne

Nieme

Couuet

Bourd

Lompre

Reuing

Le Louuion

Le Chapelle en Tiraſſe

Wallincourt

Vauchelle

Boubain

Molaing

Villers cauchie

Montrecourt

Hourdaing

Escaudœuure

Thiune le Vesque

Naue

Noefuille

Haulchyn

Fontaine otret

Videleu

S. Martin

S. Supleis

S. Abert

S. Piton

S. Tolle

Prunelle

Noielle

Marquion

Maniers

Creuecœur

Escaut flu.

Arleux

Bacq a Fersain

Vaucelles

Estres

Espingret

Sancourt

Oysy

Moncourt

Espingre

Marquette

Marquion

Wasnes

Flequierre

Ghoy

Geulsain

Ferin

Marsincourt

Ermenchicourt

Ferrsaing

Noefuille sur Escault

Mastain

Haſencourt

Acon

Douchy

Lesdain

Escaudain

Denain

Prouuy

Haulchin

Thyan

Artre

Famars

Villers

Petit Wargny

Grand Wargny

Frameries

Gomegnies

Martre

Villereau

Herbigne

Quesnoy

Estrelle

Longuies

Loquinol

Rancourt

Sepmeries

Englefontaine

Bermerain

Braudegemies

Encamain

Neufmaiſon

Basseles

Leuancan

Straulx

Villerot

Grantyſſe

Le Capelle

Marchies

Chaſteau de barches

Bernisart

Macon

Pamers

Deſcaut flu.

Hergnies

Vicq

Audoumes

Forest

Niuelle

Eyn

Sebourg

Artres

Maing

Fontenelle

Arbre

Wargny

Preux au bois

Vendegies au bois

Briart

Forest

Fontaine au bois

Robert Carr.

Vertaing

Noefuille

Bruille

Raimes

Aſſain

Aubry

Wallers

Hellennes

Haueluy

Hartraing

Bellaing

Trith

Lourches

Sauch

Douchy

Roſe

Moncheau

Maulgret

Marecq

Vioignes

Flory

Noielle

Happre

Saulsoy

Rocq

Vendegies

Somaing

Wasnes

Bacq a Fersain

Vaucelles

Le Hacq

Hendecel

Vergier

Aueſnes le Seq

Seulles flu.

Hourdaing

Montrecourt

Villers cauchie

Naue

Escaudœuure

Thiune le Vesque

Noefuille

Haulchyn

Fontaine otret

Videleu

Le Chaſteau en Cambresis

Landrechies

Maubeuge

Bauay

Bois de mont maux

Beaumont

Thuin

Chimay

Marienbourg

Philippeville

Namur

Ath

Enghien

Halle

Leuze

Lessines

Braine le comte

Niuelle

Le Roeux

Hinch

Fontaines

Marchienne au

Chieure

Soignies

Montegni

Mignau

Lyssées

Aussies

Le Vauſt

Couuin

Castelet

Marchinette

Sambre flu.

Fumay

Thiuin

Walle court

Zelles

Fontaine

Faigneck

Haulte ruche

Fraſne

Nieme

Couuet

Bourd

Lompre

Reuing

Le Louuion

Le Chapelle en Tiraſſe

Wallincourt

Vauchelle

Boubain

Molaing

Villers cauchie

Montrecourt

Hourdaing

Escaudœuure

Thiune le Vesque

Noefuille

Haulchyn

Fontaine otret

Videleu

S. Martin

S. Supleis

S. Abert

S. Piton

S. Tolle

Prunelle

Noielle

Marquion

Maniers

Creuecœur

Escaut flu.

Arleux

Bacq a Fersain

Vaucelles

Estres

Espingret

Sancourt

Oysy

Moncourt

Espingre

Marquette

Marquion

Wasnes

Flequierre

Ghoy

Geulsain

Ferin

Marsincourt

Ermenchicourt

Ferrsaing

Noefuille sur Escault

Mastain

Haſencourt

Acon

Douchy

Lesdain

Escaudain

Denain

Prouuy

Haulchin

Thyan

Artre

Famars

Villers

Petit Wargny

Grand Wargny

Frameries

Gomegnies

Martre

Villereau

Herbigne

Quesnoy

Estrelle

Longuies

Loquinol

Rancourt

Sepmeries

Englefontaine

Bermerain

Braudegemies

Encamain

Neufmaiſon

Basseles

Leuancan

Straulx

Villerot

Grantyſſe

Le Capelle

Marchies

Chaſteau de barches

Bernisart

Macon

Pamers

Deſcaut flu.

Hergnies

Vicq

Audoumes

Forest

Niuelle

Eyn

Sebourg

Artres

Maing

Fontenelle

Arbre

Wargny

Preux au bois

Vendegies au bois

Briart

Forest

Fontaine au bois

Robert Carr.

Vertaing

Noefuille

Bruille

Raimes

Aſſain

Aubry

Wallers

Hellennes

Haueluy

Hartraing

Bellaing

Trith

Lourches

Sauch

Douchy

Roſe

Moncheau

Maulgret

Marecq

Vioignes

Flory

Noielle

Happre

Saulsoy

Rocq

Vendegies

Somaing

Wasnes

Bacq a Fersain

Vaucelles

Le Hacq

Hendecel

Vergier

Aueſnes le Seq

Seulles flu.

Hourdaing

Montrecourt

Villers cauchie

Naue

ARTESIA.

ATREBATES Galliæ Belgicæ populos fuiſſe nõ ignobiles, teſtis eſt ipſe Iulius Cæſar. Gens eſt bellicoſa, vetus nomen adhuc retinẽs. Ipſa metropolis, Latinè Atrebatum, quæ quondam ipſius Flandriæ etiã primaria ciuitas fuit; hodie Gallico vocabulo Arras nuncupatur, vnde adiacens regio vniuerſaque prouincia Artois, quaſi Arratois, per Syncopen effertur: Hinc recens Latinum nomen Arteſiæ vulgò formatum: Tota regio veteri Comitatus titulo inſignita, ſatis latè patet, nam à Cameraceſi, Picardiæ, Hannoniæ & Flandriæ finibus ad mare vſque Oceanum protenditur: Olim regno Franciæ ſubiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciſcum 1. Galliæ regem anno 1529. initæ, ſui iuris facta eſt, duas habet inſignes ciuitates, Atrebatum & Fanum Sancti Audomari: oppida ſunt, Aria, Heſdinum, Lentium, Bethunia, Bappalma, Fanum Sancti Pauli, Lillerium, Pernæ; quæ loca omnia Regi Catholico parent: Ciuitas Bollonia, Caletum, Guiſnea, & Ardea (quæ etiam eiuſdem Comitatus ſunt) regi Franciæ ſeruiunt, nam Morinum iam deletum eſt. Habet & complures arces ſeu caſtra, præter innumera nobilium caſtella quibus pro domibus vtuntur. Epiſcopatus duos inſignes ab antiquo comprehendit, Atrebatenſem ac Morinenſem, ſed poſt deletam funditus Morinum anno 1553. hic poſterior in tres ſedes diuiſus eſt, Audomarenſem, & Yprenſem pro medietate, & Bollonienſem ex altera parte. Balliuatus ſeu Caſtellanias maiores tanquam ipſius Comitatus membra aut partes primarias nouem habet, Atrebatenſem, Audomarenſem, Morinenſem, Arienſem, Heſdinienſem, Lentienſem, Bappalmenſem, Auenienſem, Bredenardenſem, & Aubigniacenſem. Subeſt autem Atrebatenſi Caſtellaniæ Bollonia, Fanum Sancti Pauli, Pernæ, Bethunia, Lillerium; Caletum verò, Guiſnea, & Ardea veteri iure ad Audomarenſem iuriſdictionem pertinent. Habuit ſimiliter Comes Atrebatenſis alios inferiores Comites ſibi vaſſallos, Bollonienſem, Sancti Pauli, Arcquenſem, Blangiũ, Faucquenbergium, & Syneghenſem. nunc etiam Principatus Eſpinienſis, nec non Marchionatus Rentiaci titulis auctus fuit. Quo autem modo Bollonia iuriſdictione Atrebatenſi ſeſe exemerit, ex hiſtoriis liquidò conſtat. Nam poſtquam quidam Comes Bollonienſis crimine Maieſtatis, erga Regem Franciæ ſeſe obſtrinxiſſet, eaque de cauſa Rex manus in ipſum Comitatum iniecíſſet, ius feudi erga Atrebatenſem agnoſcere recuſauit: Quare Atrebatenſis ſibi iura feudalia in Comitatum ſancti Pauli (qui antea à Comite Bollonienſi mouebatur) dimiſſo medio directè accepit: Dictitans ſe nolle feudo & ſubfeudo priuari: atque hactenus eo iure vſi ſunt vtrimque principes, vt ſcilicet Bollonienſis non amplius Atrebatenſem, nec ſancti Pauli Bollonienſem agnouerit. Verùm ea de re poſteriori pacis tractatu anni 1559. non nihil alteratum eſt, ideoque res ad Commiſſarios relata, indeciſa ſupereſt, retenta tamen penes Catholicum poſſeſſione. Vulgo autem creditur Caletum (qui hodie portus continentis terræ eſt Britanniæ vicinior) Iccium portum à Cæſare dici: vnde ex Belgio in Britanniam ſoluerit. Verùm ſi res penitius inſpiciatur, alium fuiſſe portum videre eſt, Sancti videlicet Audomari opidum, quod olim fuiſſe Oceani portum, atque ſinum maris latiſſimum, vel prælta littora quæ ipſam ciuitatem quaſi cingunt, demonſtrant, aliaque innumera argumenta & antiquitatis veſtigia, quæ apertè terram adiacentem ſalo marique ſubfuiſſe (vel nullo loquente) conuincunt, nec non conſtans in hodiernum diem fama declarat. Quin imo & nomen vetus ipſius ciuitatis quod Sithieu eſt (nam ſancti Audomari recens eſſe nemo eſt qui neſciat) id arguit. Quaſi dicas ſinum vel portum Iccium. Ipſumque portum apud Morinos fuiſſe, quos & Virgilius & Lucanus extremos hominum vocant. Hæc præterea ita ſe habere, plurimis argumentis tam ex tranſitu quàm reditu Cæſaris ex Britannia attentus lector facilè deprehendet. Nec ſpatium triginta milium paſſuum aut circiter, quo ibi inſulam à continenti diſtare deſcribit, quò minus id crediderim impedimento eſſe poteſt. Cùm maris æſtus (maximè in tanta loci anguſtia) facilè aut addat aut detrahat. quamuis etiam ipſum maris ſpatium ibi à terra continenti ad inſulam vſque, non admodum diſcrepet. Hæc de Iccio portu dicta ſufficiant. penes alios iudicium eſto. Habet inſuper hæc prouincia, cœnobia quãplurima, & in his Abbatias octo & viginti; inſigniores autem ſunt, ſancti Vedaſti Atrebatẽſis, ſancti Bertini Audomarenſis, ſancti Saluatoris Aquæcinctenſis, & montis ſancti Eligij. Plures ſimiliter fluuios habet, celebriores ſunt, Lyſa, Scarpa, Aa, Cachia, & Authia, præter alios riuos etiam nauigabiles.

Numerus pagorum & villarum totius prouinciæ ingens eſt. Solum ipſum omniũ frugum & maximè frumenti feraciſsimum, & abundatiſsimum eſt. vnde veteri lingua Gallica Atrech (quod ſolum panis, ſignificat) dictum nonnulli ſcripſere. Siluis etiam & nemoribus non caret, ſed præcipuè qua parte ad Meridiem & Occidentem ſpectat: pluiſſe autem lana apud Atrebatios ſuo tempore, auctor eſt Hieronymus, & alij auctores. Hanc regionem pulchrè vt cetera, quoque deſcribit Guicciardinus.

40

ATREBATVM REGIONIS VERA DESCRIPTIO.

Johanne Surhonio Montensi auctore.

Artois.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES.

OCEANI BRITANNICI PARS.

GVINES. COM.

COMTE DE BOVLLENOIS

PONTHIEV.

VIMEVX.

Pais de Bredenarde

Bailliage de Hesdin.

Comte de S. Paul.

Pais de la Loeue.

HANNONIAE PARS

CAMBRESIS.

Scala milliarium

1 2 3 4 5 6

Cum priuilegio Imp. et Regiæ Ma.ti

Amiens

Cales

Boulogne

Ambleteu

Andresel

Fiennes

Esquinghem

Damies

Estaples

Canche flu.

Montreuil

Abbeville

Crotoy

Caieu S. Valery

Somme flu.

Bourborch

Graueling

Dunkerke

Bergues

Furnes

Nieurlet

Watten

Cassel

Bourbourg

Gravelines

Haesbreck

Bergues S. Winoc

Bulsseul

Dulsemont

Lys fluius

Cortrijck

Armentiers

Ferlinghem

Wemmeris

Marquet

Florbais

Fournes

Haubordin

Esquermes

Lille

Hallin

Acq

Pont a tersin

Le Sane

Seuegem

Houplin

Fache

Lecquin

Pont a bonne

Busseu

Seclin

Perone

Pont a marcq

Carwin

Libercourt

Orchyes

Douay

Pecquencourt

Arleux

Bouchain

Lescluse

Brunelmont

Wasne

Sensee flu.

Cambray

Cantinoeul

Noielle

Creueceur

Vauchelle Abb.

Banteul

Bantauselle

Vendeuille

Rieulay

Marchienne abb.

Pont a trache.

Scarpe flu.

Orchies

Mont en peule

Forest

Le Wards

Cantin

Oby

Espinoy

Libercourt

Lens

Bethune

Basee.

Auchy

Douay

Douain

Billy

Houplin

Seclin

Carwin

Libercourt

Pont a marcq

Perone

Pont a bonne

Busseu

Fache

Lecquin

Lille

Le Sane

Seuegem

Esquermes

Haubordin

Pont a tersin

Hallin

Acq

Elners

Marquet

Wemmeris

Ferlinghem

Dulsemont

Armentiers

Florbais

Fournes

Le Ventiers

Saisy

Etteres

Berequin

Merville

Pais de la Loeue.

Haesbreck

Haueland

Steenbecq

Le chidemont au bois

Bethune

Aire

S. Omer

Blaringhem

Arques

Wisques

Esquerdes

Fauquembergues

Ardres

Guines

Andre

Polinghem

Andresel

Fiennes

Ambleteu

Beaulieu

Ermelinghem

Coudsemberg

Dabringhem

Longueille

Bournouille

Boulogne

La Tour d'Ordre

Selle

Mont hulin

Loitinghem

Bruneberg

Bainghem

Coulembiq

Vasurdal

Seninghe

Baingheem

Eseoeulles

Cauchiez

Saruques

Aquinghem

Esleny

Lisbones

Fiennes

Ecotte

Courtebosc

Andresel

Andres

Monte tardieu

Ferlinghem

Boulinghem

Bonningheem

Verlinghem

Arques

Longuenesse

Wardrecques

Blendecques

Clairmarais

Watten

Nieurlet

Cassel

Bergues

Furnes

Bourbourg

Gravelines

Dunkerke

Graueling

Bourborch

Pietthas

Loberghem

Drinchame

Linqdome

Milan

Watere

Hames

Mounelin

Ruminghe Abb.

Polincone

Vrelu

Wopsus

Vrelant

Asperleq

Strat.

Ecou

Heul

Boutaphe

Tilcq

Diff.

Bruce

Arquinhout

Longfossé

Bordinghe

Sebrecq

Maringhem

Wismes

Lolinghem

Blandecq

Arq

Campaigne

Lisbones

Tournehem

Nortd

Zuydkere

Caeone

Cressonier

Estinbecq

Bonningheem

Ardres

Andres

Monte tardieu

Ferlinghem

Boulingh

FLANDRIA.

TRACTVM Europæ extremum Britannicæ insulæ obiectum, inter Galliam, Germaniam, & Oceanum, incolæ Germaniam inferiorem appellant: Galli, exteriúque ferè omnes vno nomine Flandriam vocant. Verùm Flandria non tam latè patet. nam quæ vera Flandria est, etsi quondam terminos laxiores complexa sit, hodie tamen Brabantia, Hannonia, Artesia, & Oceano finitur. Hanc in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam, & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quod nunquam Superiorem præter Flandriæ Principem agnouit) nominant. Teutonica Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypram, Curtracum, Aldenardam cum Pamelia, Neoportum, Furnas, Bergas, Slusam, Dammum, Bierfletum, Dixmudam, Casselum, Dunkerkam, Greuelingam, Burburgum & Hulstum. Gallica; Insulas, Duacum, Orchianum. Imperatoria; Alostum, Tenera-mundam, Gerardimontium & Niniuam. Flumina eius celebriora sunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compascua, in primis Occidentem versus: Boues, equosque præstantissimos, belloque aptos gignit. Caseo, butyroque abundat. Tritici admodum fœcunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hîc maxima fertilitas & excellentia est) lanaq; (quæ ex Hispania & Anglia huc aduehitur) pannos lineos, laneosque magna copia conficit, latissimeque distrahit. Habet hæc Flandria XXVIII. ciuitates muro cinctas: M. C. LIIII. pagos, præter Arces, Castella, & nobilium Ædes. Inter quas, est Gandauum, maxima ciuitas: de qua Erasmus Roterodamus in epistolis, ita: Non arbitror (inquit) quaqua patet Christiana ditio, ciuitatem vllam reperiri, quæ cum hac conferri queat, siue spectas amplitudinem vrbis ac potentiam, siue politiam, siue gentis indolem. hæc Erasmus. Tria milliaria nostratia in ambitu continet. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti insulas habitatas distinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia ædium, omnes Germaniæ inferioris ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantius) per eam occasionem vicinas regiones velut obfuscauerit. Ypra, flumen Hypram habet, fullonibus aptissimum: creuitque lanificio in vastam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Gandauensibus obsessa, disiectis ampliss imis suburbiis, magnoperè diminuta fuit.

Quemadmodum triuiali parœmia Mediolanensis inter omnes Christianitatis Ducatus eminere dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecellere prædicant. Habet quoque quasdam prærogatiuas, veluti quòd eius Princeps, Comitem Flandriæ Dei gratia scribat, quod cum solo rege commune habet. Nulli enim principum Christianorum, extravnum Flandrum hoc datum esse, scribit Meyerus; cùm aliis omnibus solitum sit addere, Dei clementia, Deo adminiculante, &c. Habuit olim plura Regno peculiaria, vti sunt Cancellarius, Magister equitum, Cubicularius, Pocillator; Item duo Mareschalli, atque duodecim, vt Gallia, Pares. Huius regionis insignia olim fuêre scutum cærulei coloris, quinque aureis intersectum oblongis areolis, altero paruulo rubri coloris in vmbilico refulgente clypeolo. Hodie niger leo in campo aureo est; quem, vnà cum ceteris Belgicis principibus qui simul cum Philippo Elsatio in Syriam expeditionem parabant, pro insigni sumpsisse creditur: eo enim tempore, hi Principes, qui erant Flander, Louanensis, Hollandus, Lucemburgius, Limburgius, Brabantus, Zelandus, Frisius, Hannonius, &c. (mutatis pristinis insignibus) leones coloribus inter se differentes, sibi cepêre.

Fuit hæc Regio pro maiore parte ab exordio sub clientela regum Franciæ; nunc verò libera, & sui iuris; vindice Carolo V. Augusto, Flandriæ Comite: qui seruitutem illam pactione Madritia in totum aboleuit. Descripsit hanc Regionem Ludouicus Guicciardinus accuratissimè, sed doctissimè Iacobus Marchantius. Vide & Iacobi Meyeri Flandricarum rerum Tomos decem.

FLANDRIA

OCCIDENS.

SEPTENTRIO.

MERIDIES.

ORIENS.

MARIS GERMANICI PARS.

SEP
OC OR
MER

PARS PICARDIÆ

Notarum explicatio.

Vrbes.

Arces.

Monasteria.

Pagi.

PARS ZELANDIÆ.

ZELAN.

Walcheren

Middelborch

Vlissingen

Scouwen

DI AE PARS.

Zuÿdbeuelandt

Den Dullaert

Ellewoutsdijck

Ettensdijck

Hansvaert

De Hont

Schelde fl.

Maldegem veldt.

Bull.

camp veldt.

Tielt

Gandavv Gendt.

Cortrycke

Oudenaerde

Geertsbergen

Poedersberch bosch

HANNONIAE PARS.

olim Nerviorū sedes

Tornay

Dornick

Lille Ryssele

La Locue

Lens

Peule

Melanthoys

Lesen

Engien

Brussel

BRABANTIÆ PARS.

Milliaria Flandrica, parua, mediocria, & magna.

1 2 3 4 5 6

Gerardus Mercator Rupelmundanus Describebat.

Cum priuilegio.

ZELANDIA.

LEVINVS *Lemnius Zirizæus in libello De occultis naturæ miraculis, hæc habet inter alia de ſuis Zelandis; Regionem hanc maritimam veteribus olim non fuiſſe incognitam, ex Cornelio Tacito colligi poteſt; non hoc equidem, quo nunc innoteſcit, nomine; ſed ex vſu ac vulgata illa alloquendi conſuetudine ac compellatione, qua populares atque indigenæ inter ſe ſunt vſi: itaque* MATTIACORVM *illos nomine deſignat, cùm inquit: Eſt in eodem obſequio Mattiacorum gens Batauis ſimilis, niſi quòd ipſi terræ ſuæ ſolo acrius animantur. Quo indicat, tametſi Batauis ſiue Hollandis à cauitate terræ ſic denominatis vicini ſint ac finitimi, ita vt inter illos referri debeant, vulgari tamen nominis appellatione diſcretos, atque Oceano propiores, magis feroces eſſe; vt reuera ſunt, ac viribus, ingenio, ſolertia, verſutiis, calliditate, fallaciis, captionibus, negotiandi peritia, ac conquirendi induſtria ſuperiores. Quòd autem Mattiaci nominentur, non à loco, aut Duce aliquo, ſed à populari appellatione, atque vſitato loquendi more enatum eſt, uempe à* Maet, *quæ vox in quotidiano ſermone, ac congreſſu familiari, omnium apud nos actionum, contractuum, periculorum, ac totius voluntatis, conſilij, laboris, ſocium, comitemq; ſonat; omniúmque rerum quas inter ſe exercent, participem ac conſortem, &c. Nam Zelandia nomen recens eſt, ac veteribus incognitum, à terra ac mari conflatum, quaſi dicas, terram ac ſolum maritimum: mari enim vndique cingitur, multíſque inſulis diſtincta eſt, nempe quindecim, tametſi paucis ab hinc annis magnã cladem huic regioni Oceanus intulit; cuius ſæuitia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuulſis ac diſſipatis funditus aggeribus, ſalo oppreſſa eſt, atque mari æquata: ſubſiſtunt tamen inſignes aliquot inſulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æſtu continenter luctantur, atque immenſis ſumptibus, aduerſum barbarum hoc atque indomitum elementum agrè ſe tuentur. Inter has primùm ex alto in portum delatis ſe offert Walachria, vel ab eius cultore ſic denominata, vel (vt conijcio) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc* VValen *vocantur; aut ab ea parte Britanniæ, in qua verſus Occidentem conſiſtunt VValli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Gallis etiam oriundi, quod idioma eorum adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem verſus, aut ab Ortu ſolſtitiali oppoſita eſt Scaldia, à præterlabente Scalde flumine ſic nominata, &c. Suytbeuelandia, quæ à ſolo Auſtro oppoſito, ſic denominata eſt; ſpacioſiſsimo, amœniſsimóque verſus Flandriæ ac Brabantiæ oras tractu exporrecta, tametſi paucis ab hinc annis maximam iacturam paſſa, dimidio iam ſit anguſtior. Reliqua lege apud ipſum auctorem, qui omnes eius inſulas, oppidáque elegantiſsimè deſcribit. His, ſi velis, adiungas Lud. Guicciardinum, & horum abſolutam habebis cognitionem. Extant quoq; harum inſularum Annales vernacula lingua à Ioanne Reygersbergio ſcripti. Sed corollarij vice, adde Adriani Barlandi vrbium Germaniæ inferioris deſcriptiones.*

Harum inſularum ſitus eſt inter Moſæ & Scaldis fluminum oſtia, à Septentrione Hollandiam, ab Oriente Brabantiam, verſus Meridiem Flandriam vicinas habent regiones, ab Occidente mare Germanicum reſpiciunt. Horum populos à Procopio Arborichas vocari ſcribit Iacobus Meyerus. Sed Abroditos hoc loco debere legi apud Procopium, putat Petrus Diuæus.

42

ZELANDICARVM INSVLARVM EXACTISSIMA ET NOVA DESCRIPTIO, AVCTORE D. IACOBO A DAVENTRIA.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES.

Comitatus Hollandię pars

Comitatus Flandriae

Brabantiae Ducatus

Miliaria Zelandica sed parua 3000. passuum

Mediocria

Magna

HOLLANDIA.

ERASMVS ROTERODAMVS BATAVVS his verbis hanc ſuam deſcribit Hollandiam : Conuenit inter pleroſque doctos, nec id refragantib. coniecturis, eam Rheni ad Oceanum inſulam, cuius Tacitus lib. 20. meminit; eſſe, quam nunc Hollandiam vocant; terram mihi ſemper & celebrandã & venerandam, vt cui vitæ huius initium debeam. Atq. vtinam illi nos tam poſſimus honeſtamento viciſſim eſſe, quàm illa nobis non eſt pænitenda. Nam quòd Martialis eam gentem ruſticitatis inſimulat, quòd eandem Lucanus trucem vocat; aut nihil ad nos pertinet, aut etiam laudi vertendum arbitror vtrumq. Siquidem quæ gens non aliquando fuit rudior? Aut quando Romana gens laudatior, quàm cùm præter agriculturam & militiam nihil artium noſſet? Quòd ſi quæ quondam in Batauos dicta ſunt, contendet aliquis ad huius temporis rationem pertinere; quæ maior laus Hollandiæ meæ poterit tribui, quàm ſi dicatur à Martialis iocis abhorrere, quos etiam ipſe nequitias appellat? Vtinamque Chriſtianis vel omnibus aures eſſent Batauæ, quò peſtilentes illius Poëtæ facetias, aut non admitterent aut certè his non caperentur. Quòd ſi quis id ruſticitatem vocare velit, nos conuicium haud illibenter agnoſcimus; videlicet cum integris Lacedæmoniis, cum priſcis illis Sabinis, cum laudatiſſimis Catonibus commune. Lucanus autem (opinor) ita truces appellat Batauos, vt Virgilius acrem Romanum. Alioqui ſi mores domeſticos ſpectes, non alia gens eſt ad humanitatem, ad benignitatem propenſior, cuique minus adſit vel feritatis, vel truculentiæ, ingenium ſimplex, & ab inſidiis, omniq. fuco alienum, nullis grauibus obnoxium vitiis: tantùm ad voluptatem, præcipuè conuiuiorum aliquantò deditius. Cuius rei cauſam eſſe puto, miram rerum omnium exuberantiam, quibus voluptatis ſtudium irritari ſolet: idq. partim ob commoditatem importationum, quòd non ſolùm occupat duo nobiliſſimorũ fluminum oſtia, Moſæ, Rheniq.; verumetiam quòd aliquanta ſui parte Oceano alluitur; partim ob natiuam regionis vbertatem, vt quæ paſſim nauigabilibus ac piſcoſis interluatur fluuiis, paſcuis vberrimis abundet. Adhæc auium infinitam copiam, paludes ſaltusque ſuppeditant. Proinde negant aliam inueniri regionem, quæ ſimili ſpatio tantum oppidorum contineat, mediocri quidem magnitudine, ſed incredibili politia. In domeſticæ ſupellectilis nitore, palmã vni concedunt Hollandiæ, negociatores quibus pleraq. pars Orbis eſt peragrata. Mediocriter eruditorum nuſquam gentium frequentior numerus. Ad exquiſitam eruditionem, præſertim antiquam, quòd non perinde multi perueniant, aut vitæ luxus in cauſa eſt, aut quòd apud illos plus honoris habetur egregiæ morum integritati, quàm egregiæ doctrinæ. Nam ingenium non eſſe negatum illis, plurimis conſtat argumentis: quanquam mihi ſanè quàm mediocre contigit, ne dicam exiguum, vt cetera pleraque. Hactenus Eraſmus in Chiliadibus.

Regio eſt hæc Hollandia vbique ferè mari, Moſæ, Rheniq. oſtiis, inſtar pæninſulæ ſepta; non admodum ſpatioſa, vt quæ ſexaginta miliaribus noſtratibus in orbem tantùm pateat. Continet tamen vndetriginta vrbes muris cinctas, quæ ſunt; DORDRACVM, ante centum quinquaginta plus minus annos inſula maris inundatione facta: hæc quatuor fluminibus alluitur. Vrbs eſt potens, ciuibus locupletiſs. habitata, & pulcherrimis ædibus tam publicis quàm priuatis exculta. Magnus hic mercatorum confluxus. eſt enim hic ſtabulum (vt ſic vocem, quod vulgò *ſtapel* vocant) Rhenenſis vini, fruméti, materiarum, aliarumq. mercium quæ Rheno, Moſaque in has regiones nauigio venalia importantur. HARLEMVM, ampliſſima hæc eſt totius Hollandiæ vrbs, ſita loco peramœno. Mœnia egreſſis ſtatim occurrit nemuſculum, quo ciues ſe feſtis diebus à labore & curis refocillent, idoneum. Vrbs eſt lanificio nobilis, vbi quotannis dena duodenaq. millia pannorum confici compertum eſt. Hic artem imprimendorum librorum primùm inuentam incolis & ciuibus perſuaſum eſt. DELFIVM, à foſſa, quam *Delft* vulgò appellant, nomen habet. Lanificium hîc quoque ciues exercent. Optima hic etiam cereuiſia coquitur, quæ plurima in Zelandiam aſportatur. Tulit hæc magnam ignis cladem anno 1536. incendio namque pars maxima ciuitatis conflagrauit. LEYDA, ad Rhenum, non longè ab eius olim oſtio, quod nunc arena obſtructum cernitur. Oppidum huius regionis vetuſtiſſimum putatur, à Legione enim Romana hic olim hibernante nomen habere credunt. Nonnullas antiquitates etiamnum ibidem videre licet. GOVDA, ad Iſalam amnem, quo Gouda fluuius (à quo vrbs nomen habet) euoluitur, ſita. Incolis frequens eſt. AMSTERODAMVM, ad ſinum Tia vocatum magnificè exſtructum: emporium eſt his partibus populoſiſſimum. Per ſingulas ferè plateas Venetiarum inſtar, nauigio ſi mauis quàm pedeſtri itinere, negotia ſua quiuis obire poteſt. Magnus hic nauium quotidie ex Noruegia, Liuonia, ceterisque Septentrionalibus regionibus: item ex Hiſpania, Gallia, Anglia, &c. appulſus: adeò vt interdum claſſem ducentarum, nec non trecẽtarum nauium onerariarum (quas *Holchas* vocant) eò ſimul confluere videas. Ideoq. ſecundum ea vrbs poſt Antuerpiam, in mercatura nempe, locum habere, vulgo perhibetur. ENCHVSA, ad littus maris, quod vernaculè *Suyderzee* appellant, ſita. Nauium maximarũ fabrica, etiam exteris innotuit. HORNA, ad eundem ſinum poſita. Nundinæ hîc celebrantur menſe Maio, vbi butyri caſeiq. maxima ad miraculum vſque, copia diſtrahitur. ALECMARIA, hic locus caſei butyriq. prouentu ceteras huius regionis ciuitates antecellit. PVRMERENDVM, arce Comitum Egmondanorum clarum eſt. EDAMVM, fabricandis nauibus, & optimis caſeis, etiam nomen meruit. MONICHEDAMVM præterea, WESPA, NARDVM, & WOERDA. Dein AD AQVAS VETERES, *Oudewater* dicunt. Cannabis in huius territorio magna fertilitas, adeò vt hic ferè omnia retia, funes atq. rudentes (quibus Hollandi, Zelandiq. in piſcationibus vtuntur) conficiant. SCHOONHOVVM, quaſi Ad bellos hortos dicas. Hic ſalmonum (quorũ hic etiam ſtabulum, vti vini diximus Dordraci eſſe) aſſidua piſcatio. Poſtea eſt ISELSTENVM, VIANA: Item LERODAMVM, ASPERA, & HVECKELEN, vrbeculæ in orbem ad amnem Linga ſitæ, quingẽtis paſſibus dumtaxat ab inuicem diſtantes. GORICHVM, & WORICHVM, ad ripam Vahalis fluuij è regione exſtructa ſunt. Haber Gorichum arcem aſpectu venuſtiſſimam: Annonariam hanc ciuitatem quis rectè dixerit, tanta hic quotidie rerum humano victui neceſſariarum nundinatio, quæ hinc in vicinas regiones, Antverpiam in primis, nauigiis aſportãtur. Sunt deinde HVESDEN, ROTERODAMVM, SCHIEDAMVM: & vtrumq. MONTEM, alterũ à Diua Gertrude, alterũ à ſeptenario numero notum eſt; *Seuenbergen, & Geertruyden-berge* enim appellant. Alia quædam oppida olim muris clauſa, quæ etſi hodie iis, aut bellorum furoribus, aut aliis incommodis nudata conſpiciantur, nihilominus ſuis antiquis immunitatibus & priuilegiis gaudent. Eius generis ſunt, *Medemblichum, Beuerowicum, Muida, Neoportus, Vlaerdinga, & Graueſanda.* Supra quadringentos inſuper pagos, inter quos ſupereminet *Haga*, quã Comitis cognominant. Hic pagus Guicciardino creditur amplitudine, opulentia, venuſtate & amœnitate ceteros Europæ pagos antecellere; habet enim duo millia domorum: inter ceteras Regiam ædem, ad arcis ſimilitudinem vallo & foſſa munitam, in qua Principis ſummum tribunal. Propè eſt nemus opacum, auium cantu, & ferarum aſpectu & oculis & auribus iucundum. Cum Cteſiphonte pago in Aſſyria ad Tigrim fluuium ab omnibus ſcriptoribus celebrato comparare auſim: de quo Strabo ſcribit, eum pagum vrbis potentia & magnitudine eſſe, ibique Parthorum reges hiemare ſolere, Seleuciæ vrbi parcentes. Habet Hollandia quoq. ſuo ſub imperio aliquot inſulas: vti ſunt, *Voorn*, cum oppidis *Geervliet & Briela. Goereda*, cũ oppido cognomine: *Somerſdyck: Teſſela*, & aliæ plures. Diœceſis item Traiectenſis, quæ quondam ſuis Epiſcopis parère ſolebat, in qua quinque vrbes quoque numerantur, ſe Hollandiæ gubernationi ſub Carolo v. Imp. dedidit. Hæc dicta Hollandia adeò mari ambitur, fluuiisq., lacubus, ac foſſis diſpeſcitur, & tanquam in areas diſtinguitur, vt nulla vrbs neq. pagus ſit, quò non naui & curru vehi poſſis. Neque in tota regione locus, ex quo non trium horarum ſpatio ad mare excurrere facile ſit. Deſcripſit hanc Ollandiam (vt ipſe vocat) Chryſoſtomus Neapolitanus, eleganti epiſtola ad Comitem Nugarolum. De eadem vide hiſtoriam Batauicam Gerhardi Geldenhaurij, & Petrum Diuæum, ſed ante omnes Had. Iunij hiſtoriam Batauicam. De admirabili huius regionis copia atque abundantia, lege Lud. Guicciardinum. Ruinarum Armamentarij Romani, quod arcem Britannicam vocant incolæ (quæ ſunt in littore Oceani Germanici ad pagum *Catwijck opzee* appellatum, non longè à Leyda oppido) marmorearumque inſcriptionum ibidem inuentarum effigiem, olim ſeorſum in lucem dedimus. De regione Traiectenſium, quæ hodie ſub Hollandica quoque iuriſdictione eſt, & hac tabula etiam continetur, conſule hiſtoriam Lamberti Hortenſij Monfortij.

43

FRISIAE OCCIDENTALIS PARS.

Cum priuilegio

DVCATVS GELDRIAE PARS.

DVCATVS BRABANTIAE PARS.

DE ZVYDER ZEE

HOLLANDIAE ANTIQVORVM CATTHORVM SEDIS NOVA DESCRIPTIO, AVCTORE IACOBO A DAVENTRIA

OCEANI GERMANICI PARS

Milliaria Hollandiae parua, mediocria, & magna.

ORIENS

OCCIDENS

SEPTENTRIO

MERIDIES

Harlingen
Workum
Hindeloopen
Staueren
Enckhuysen
Campen
Oostwoude
Elburg
Doesburg
Elspeet
Lunspeet
Emeloort
Ems
Voorst
Harder Wijck
Putte
Voorthuysen
Berreuelt
Therenloo
Terschouer
Nijekerck
Amersfoort
Hulkesteijn
Bunschoten
Embrugghe
Wouwenburg
Leusden
Scarpezeel
Emichuysen
Rhenen
Reincom
Wageningen
Garderen
Lunteren
Ede
Grebbe
Wolfheesom
Heelsom
Bat
Ahalis flu.
Windesim
Burchauen
Houtmeer
Drueten
Offerden
Graue
Rauenstein
Megchem
Litzenham
Dunghen
Hoestens
Venloon ops sant
Asperen
Leerdam
Gorichom
Vianen
Vtrecht
Yselsteijn
Goeylandt
Nieuland
Dordrecht
Gelkij
Rotterdam
Schiedam
Delfft
Lagthe
Grauesade
Staelbuynen
Brielle
Goudt
Stoonhouen
Oudewater
Woerden
Leyden
Haerlem
Amstelredam
Muyden
Weesp
Naerden
Hiluersum
Gooylandt
Muyderberch
Weesper sl.
Vechtsl.
Vtrechtsl.
Lecksl.
Merwedesl.
Maesse
Die Maese
Texel
Vlieland ten westen
Vlieland ten oosten
Vlielandt
West Vlielander Diep
Meers Diep
Monicke sloot
Tulie
Scellinck
Surijp
Grijende
Brandarius
Wierengen
Schagen
Alckmaer
Medenblick
Almerdingh
Warffuerstse
Hoorn
Enchuysen
Stauoren
Campen
Oostwoude
Elburg
Doesburg
Elspeet
Lunspeet
Emeloort
Voorst
Harder Wijck
Putte
Voorthuysen
Berreuelt
Therenloo
Terschouer
Nijekerck
Amersfoort
Hulkesteijn
Bunschoten
Embrugghe
Wouwenburg
Leusden
Scarpezeel
Emichuysen
Rhenen
Reincom
Wageningen
Garderen
Lunteren
Ede
Grebbe
Wolfheesom
Heelsom
Bat
Ahalis flu.
Windesim
Burchauen
Houtmeer
Drueten
Offerden
Graue
Rauenstein
Megchem
Litzenham
Dunghen
Hoestens
Venloon ops sant
Asperen
Leerdam
Gorichom
Vianen
Vtrecht
Yselsteijn
Goeylandt
Nieuland
Dordrecht
Gelkij
Rotterdam
Schiedam
Delfft
Lagthe
Grauesade
Staelbuynen
Brielle
Goudt
Stoonhouen
Oudewater
Woerden
Leyden
Haerlem
Amstelredam
Muyden
Weesp
Naerden
Hiluersum
Gooylandt
Muyderberch
Weesper sl.
Vechtsl.
Vtrechtsl.
Lecksl.
Merwedesl.
Maesse
Die Maese
Texel
Vlieland ten westen
Vlieland ten oosten
Vlielandt
West Vlielander Diep
Meers Diep
Monicke sloot
Tulie
Scellinck
Surijp
Grijende
Brandarius
Wierengen
Schagen
Alckmaer
Medenblick
Almerdingh
Warffuerstse
Hoorn
Enchuysen
Stauoren

FRISIA.

FRISIOS antiquissimam gentem circa Rheni ostia ad Oceanum olim habitasse, vbi hodie etiamnum sedem retinent, ex antiquorum monumentis liquidò constat. Ptolemæus namque eos supra Busactores inter Vidrum & Amasiũ flumina describit. Tacitus qui eos clarum nomẽ inter Germanos habere, & ad Oceanum Rheno prætexi ait, in Maiores & Minores distinguit, ex modo virium. immensos lacus à Romanis classibus nauigatos, eos ambire dicit. Idem Transrhenanos quosdam Frisios nominat: quos Romanorum magis auaritia quàm obsequij impatientes fuisse addit. Hos Transrhenanos à Clodio Albino imperatore fusos, tradit in huius vita, Iulius Capitolinus. Frisiorum insulas, in ipsõ Rheno, habet Plinius; & Frisiabones populos inter Helium & Fleuum Rheni ostia. Idem alios Frisiabones nominat in Gallia; sed huc minimè pertinentes. Manifestum est itaque Frisios Amisium fluuium antiquitus non transiliisse. Hodie verò eorum nomẽ latiùs Orientem versus extenditur; ad Visurgim amnem feré. atqui hi apud veteres Geographos sub Chaucorũ nomine designari, extra controuersiã est. Sed & vlterius, in ipsa Dania, in Dietmarsiæ regiunculæ finibus, sunt quos vulgò **Strandtvriesen**, quasi littorales Frisios dicas, indigetant. hi Sigulones fortè Ptolemæi erunt. Frisiam Eydorensem ab amne vicino, item Frisiam minorem, nominant hanc Saxo Grammaticus; & Albertus Crantzius, qui eam Frisiorum sobolem facit.

Frisiorum oppida tria ponit Ptolemæus, Manarmanis, Phleum, & Siatutanda: apud Tacitum Fleuum castellum (idem fortè cum dicto Phleum) est: & Cruptoricis stipendiarij villa. item Baduhennæ lucus: in quo nongentos Romanorum confectos, & aliam quadringentorum manum, postquam proditio metuebatur, mutuis ictibus procubuisse queritur. Idem Herculis columnas apud eosdem supereſſe testatur. Gentis magnanimitatem & de se virtutis fiduciam, ex Verriti & Malorigis eorum principum historia clara est. hi enim (Tacitum audi) profecti Romam, dum aliis curis intentum Neronem opperiuntur, inter ea quæ Barbaris ostentantur, intrauêre Pompeij Theatrum, quo magnitudinem viserent. Illic per otium (neque enim ludicris ignari oblectabantur) dum confessum caueæ, discrimina ordinum, quis eques, vbi Senatus percunctantur, aduertêre quosdam cultu externo in sedibus Senatorum: & quinam forent rogitantes, postquam audiuerant, earum gentium legatis id honoris datum, quæ virtute & amicitia Romana præcellerent, NVLLOS MORTALIVM ARMIS AVT FIDE ANTE GERMANOS ESSE, exclamant: digrediunturque & inter patres considunt. quod comiter à visentibus exceptum, quasi impetus antiqui, & bona æmulatio. Nero ciuitate Romana ambos donauit.

Plinius apud Frisios herbam Britannicam (sic vocatam) nasci scribit, folia habentem oblonga nigra, radicem nigram. succus eius exprimitur & ex radice. Florem vibones vocant: qui collectus prius quàm tonitrua audiantur, & deuoratus, securos in totum reddit. hæc herba non neruis modò, & oris malis salutaris, sed contra anginas quoque & serpentes. an hæc herba hodie etiamnum cognita sit, & quo nomine, ex rei herbariæ peritioribus doceri cupio.

An huius loci indigenæ sint hi populi, an fortasse à Phrygibus Asiaticis originem & nomen, vt plurimi volunt, traxerint, aut ab aliis; (Phrygos enim Strabo etiam in Illyrico, circa Ceraunios mõtes, nouit;) doctioribus discutiendum relinquo. Apud mediæ ætatis scriptores, Gallicos in primis, Frisones video appellari, à *Frisons* nimirum vocabulo, quo Gallicum vulgus eos appellare consueuit. Nomen antiquum hactenus retinent. **Friesen** enim vernacula lingua & à se, & ab omnibus Germanis vocantur.

Ad Christianam religionem conuersi fuêre à D. Bonifacio Archiepiscopo Moguntinensi; sub Zacharia Pontifice Romano. extat historia de Rabodo Frisiorum duce, qui cùm aqua lustrali in Christianorum cœtum inaugurandus esset, rogabat, quò locorum aui & proaui eius concessissent, & intelligeret eos omnes cum cacodęmonibus in malam rem abiisse, pedem retraxit, dicens se velle cũ maioribus suis esse. An ab hoc Rabodo nomen vernaculũ **Raboudt** deriuatum? quo vulgò hominem nequã & perditum notamus.

OCEANI GERMANICI PARS.

Midlants Hoorn
Scellinck
Boerdiep
Ameland
Schiermonickoge
De Lauwers
Oosterems
Borckum
Juyst
Buyss
Norderuy
Bultrum
Langeroge
Spyckeroge
Wangeroge
Twadt
Grinde
Banck
Hessesant
Dollart
Dornum
Norden
Esens
Witmonde
Neuwarp
Sen'wart
Feddewart
Knypem
EESENER LANDT
YEVER LANDT
Westrackum
Hage
Beerum
Coldinne
Greit
Werdum
Oostel
Lutzhorn
Marienhoue
Meerhusen
Bruckzetel
Goens
Aurick
FRISIA ORIEN:
Rostusen
Horssen
De Jade fl.
Wesers meer
Freeburg
Barthe
Pylsel
Strackholt
Rijpe
Knock
Dollaert
Rarkum
Burge
Bagbant
Logeberum
Den Oert
Lire
Loge
Nortmore
Stichusen
Detrem
De Gasthe
Yplenger
De Loe fl.
Appen
Aschendorp
OVERLENGER LANDT
RYDER LANDT
Yemegem
Wenigermoer
Hoghebundt
Stapelmoer
Hal
Wedde
Vriesloo
Thorns
Vlachwedde
Oostwedde
Selmingken
Reegen
Aspen
Roswinckel
Meppen
Haes fl.
OLDENBORGER LANDT
Annasius fl.
BVTIAGER LANDT.
Twadt
Harlingen
Bilst
Franeker
Leeuwert
Sneeck
Workum
Hindelopen
Molckwerum
Elahuyt
Oldeberkoop
Oldemarckum
Wolvega
Oldeberta
Oldeboorn
Oldeklooster
Warstuysen
Oldeberkoop
Virum
Nijkerck
Lerp
Hoytsert
Mantgum
Wyns
Wester
Gaast
Bolsward
Sloten
Stavoren
Hindelopen
Workum
Oosterlittens
Westerlittens
Oosterbierum
Westerbierum
Oosterbeets
Westerbeets
Oosterwierum
Westerwierum
Oosterwolde
Westerwolde
Oosterend
Westerend
Oosterbaur
Westerbaur
Oosterlittens
Westerlittens

FRISIA
OCCIDENTALIS.

FRISII hodie diuiduntur Amisia fluuio in Occidentales & Orientales. Occidentalis Frisia, quam hic ob oculos ponimus, Frisiæ nomen quasi proprium sibi antiquissimo iure vindicat; semperque præstantior fuit habita. olim enim regio diademate claruit, ad Caroli Magni vsque tempora. A cuius obitu variis hic tractus agitatus fuit molestiis; tametsi & ante quoque eiusdem tempora durissimum Danorum ac Norvvegianorũ senserit imperium. quin ipsus Oceanus perpetuus huic terræ infestissimus hostis, eam non segniter inundando, alluendo lacerandoque exercuit, nec dum indutias agens. Deniq. ab episcopis Traiectensibus Hollandiæq. Comitibus grauiter olim afflictos Frisios, nemini obscurum esse puto. sed tandem sub Carolo V. Cæsare, principe verè pacifico, tandẽ halcyonios dies est adepta. Diuidunt eam hodie in VVestergoam, Oestergoam, & Septem-siluas. quæ rursum distinguuntur in viginti nouem Gretanias (vt ipsi patria lingua vocant) seu Sedes iudiciales. Describitur quoque in hac tabula Groeningensis inclytæ vrbis territorium. item tractus quem Ommelandiam vocant. his Transisalana, cum Drenta Tuentaque iungitur, regiones pingui gleba exuberantes, ac pagis & ædificiis excultissimæ, pecorumque læto prouentu gaudentes.

Vrbes huius Frisiæ sunt numero tredecim, GROENINGA, Rodolphi Agricolæ natalibus clara; DAMMA; LEVVARDVM, cum arce; hîc totius regionis Curia siue Senatus supremus, & Cancellaria, vt vulgo dicitur. DOCCVM, Gemmæ Frisij celeberrimi mathematici patria: FRANICHER, nobilium huius regionis recessus & domicilium; BOLSVARDVM; SNEECHA, vnde Ioachimus Hopperus vir literis & dignitate celebris, oriundus; ILSTA; SLOTEN; HARLINGA, ad Sinum maris Germanici, quem Suyderzee vocant, portum habet; quem valida arx ab omni hostili insultu defendit. VVORCHVM; & HINDELOPEN, ad eundem Sinum apparent; vltimò STAVERA est, vrbs quondam potens, hodie verò Oceani inundationibus toties damnum passa, non ita florens. Sunt præterea in ea quadringenti & nonaginta pagi, quorum nonnulli priuilegiis dotati, colonis & diuitiis affluunt: & magnus numerus monasteriorum, adeò vt modò splendore opidorum, agrorum cultura, cœnobiorũ claritate nulli cedant. Quod verò in hac regione præter sola nobilitate claros, quorum ædes & prædia hic cernantur, nulli reperiantur Barones vel liberi domini, id partim accidit ob calamitates prædictas, partim quòd olim sola sua libertate contenti, externorum principum aulas non sunt sectati.

Pet. Oliuarius ait in suis annotationibus in Melam, vbi loquitur de Occidentali Frisia, se numquam vidisse regionem tam angustam tot habere Parochias: Fuerunt (inquit) nonnulli, qui caussam tot templorum hanc afferunt: narrant contentionem olim inter Nobiles illius tractus de loco in illis templis ortam, nam omnes volebant habere primum locum; & cùm hæc contentio indies increbesceret, decreuerunt qui poterant, in suis pagis proprias erigere Parochias: & sic quisque primum sibi locum propria sua sede capiebat: atque hinc tot templa. Hæc ille. apud quem plura. Vide quoque Saxoniam Alb. Crantzij. Sed qui ampliorem huius Regionis cognitionem desiderat, legat Ludouici Guicciardini descriptionem Germaniæ inferioris. Æscius Edouardus Leon Frisius hanc regionem descripsit quoque Heroico carmine, ad D. Viglium Zvvichemum.

FRISIA OCCIDENTALIS.

FRISIAE ORIENTALIS PARS.

Noordt Zee

Twadt

Dockemer diep

Groenin. der diepe

Roufant

Dos vel Corenfant

Hellem

Amelandt

Ballem

Nefs.

Schellinck

Hoorn

Oostende

Vispore

Surrijp

Scellbalck

Sciermonickoge

Dr. Lauwers

Hefsfant

Twadt

Leine fluv. Emsis fluminis Ostium

Emden

Betwert

Reyde

Lucke

Oosterdam

Woldendorp

Wagenberge

Meedhuisen

Midwolde

Groserbrouwen

Vinckenwolde

Noordebrouck

Sydebrouck

Wynschooten

Westerlee

Modum

Exe

Heyligerlee

Scempte

Berte

Helpen

Horen

Leelde

Reyde

Peys

Rorwelde

Munckhelle

Roden

Eensum

Steenbergen

Nerch

Veenhuysen

Aslen

Dimgelo

Beylen

Spier

Langedyc

Hoppesche

Dieueren

Wedderen

Vechting

Marcking

Nieberc.

Dembrec

Brockterhoe

Oostwold

Hochkerck

Luterbierc

Oostwolde

Midwolt

Medom

Leechkerck

Groeningen

Selwert

Germerwolde

Stiltwolde

Sydebueren

Helm

Tembuer

Wolterfum

Witterewerum

Garnolsweer

Dyexhorn

Beldingweer

Ripperda

Oudewerum

Steedum

Werdum

Lamsum

Dam

Wewiarf

Ferfum

Delfsiel

Nieuwolter

Marsum

Luwert

Nieuwolter

Loppersum

Vpsant

Menkum

Huysinge

Dorware

Wester-lenden

Enmur

Wijtwert

Ryp

Cgewerc

Garsthuy-sen

Eppinghuy-sen

Kachers-sen

Sittart

Roum-sen

Steringehuy-sen

Vpsant

Lermons

Oldehove

Oldehove

Godlyge

Berum

Leesdorp

Oldenzijl

Weibuysen

Meden

Visquant

Nyladt

Petersburen

Werbusen

Jnandel

Bredc

Warsum

Witwert

Santwer

Saxhusen

Endrom

Mensingweer

Bassele

Tranding

Marshuys

Ranom

Marslach

Farwert

Obergem

Wijnsem

Oudewerum

Ripperda

Schwart

Beldingweer

Dyexhorn

Seem

S. Anna

Tembuer

Witterewerum

Meedhuisen

Wagenberge

Reerzinge

Tessinge

Wolterfum

Oostrum

Werom

Suydwolde

Salwert

Adorp

Germerwolde

Stiltwolde

Sydebueren

Helm

Lucke harsse

Esen

Grotcharsse

Schlochteren

Noordebrouck

Midwolde

Groserbrouwen

Vinckenwolde

Sbarmer

Auelham

Sceempte

Berte

Exe

Heyligerlee

Sydebrouck

Modum

Westerlee

Wynschooten

Helpen

Horen

Cropswolde

Leechkerck

Groeningen

Selwert

Hochkerck

Luterbierc

Oostwolde

Midwolt

Medom

Oostrum

Werom

Suydwolde

Salwert

Adorp

Durckwert

Grooc Auwert

Noorthorn zuidt

Tenham

Fransen

Nieuwborn

Nieuwolter

Oldeborn

Kaersut

Grijpskerck

Vsfliet

Lutkegast

Sibaldum

Nieuwolter

Oldeborn

Nieuwolter

Nieuwolter

Nieuwolter

FRISIA
ORIENTALIS.

FRISIOS olim hunc tractum non inhabitasse, sed Cauchos, in confesso est. Horum meminit præter Strabonem, Dionem, Suetonium, Paterculum, Æl. Spartianum, Ptolemæus: qui eos in Maiores & Minores distinguit. vt quoque Plinius. Maiores Ptolemæus inter Visurgim & Albim collocat: Minores inter Amasium & Visurgim. vbi hodie hi Frisij quos Orientales vocamus, habitant. De Cauchis hæc Plinius libro decimo sexto, capite primo. Sunt verò in Septemtrione visæ nobis Cauchorum, qui Maiores Minoresque appellãtur. Vasto ibi meatu, bis dierum noctiumque singularum interuallis, effusius in immensum agitur Oceanus, æternam operiens rerum naturæ controuersiam: dubiumque terræ sit, an in parte maris. Illic misera gens tumulos obtinet altos, aut tribunalia structa manibus ad experimenta altissimi æstus, casis ita impositis: nauigantibus similes, cùm integãt aquæ circumdatæ: naufragis verò, cùm recesserint: fugientesq. cum mari pisces circa tuguria venantur. Non pecudem his habere, non lacte ali, vt finitimis, ne cum feris quidem dimicare contingit, omni procul abacto frutice. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia: captumque manibus lutum ventis magis, quàm sole siccantes, terra cibos, & rigentia Septemtrione viscera sua vrunt. Potus iis non nisi ex imbre seruato scrobibus in vestibulo domus. Et hę gentes, si vincantur hodie à populo Romano, seruire se dicunt. Ita est profectò, multis fortuna parcit in pœnam. Hæc de his Plinius; qui eos libertatẽ, Romanorum tyrannidi præferre admiratur, aut inuidet potius. Non enim vsqueadeò mirandum videtur liberam gentem ante omnia libertatem suam tueri. quam ita præclaram dicit is Plini, quem tu ipse extra omnem ingenij aleam positum prædicas, vt ne mortem quidem in ea repetenda fugiendam suadeat; eamque non solùm ab hominibus, verùm etiam à bestiis expeti, atque omnibus rebus anteponi meritò perhibet.

Hæc regio quondam in multas satrapias fuit diuisa; quę singulæ à singulis principibus administrabantur. ad Frederici III. Imperatoris tempora vsque; qui quendam nomine Vlrichum toti huic regioni præfecit, eumq. Comitis titulo insigniuit. Anno nempe post virginis partum millesimo, quadringentesimo & sexagesimo quinto.

Solum huius tractus rerum necessariarum adeò diues est, vt vicinarum regionum ope minus indigere videatur. imò multis vsque adeò abundat, vt equis, bobus, pecoribus, carnibus porcinis, lanis, butyro, caseo, hordeo, auena, frumento, fabis & pisis, item sale, vt eorũ quotannis magnam copiam cum aliis longè distantibus locis communicent. Duas tãtùm habet hic Comitatus vrbes muro cinctas, quæ sunt Emdena & Aurichum. quarum Emdena ad Amasi fluminis ostium sita totius regionis emporium est, frequentatione negotiatorum celebre cum primis & illustre. facit hoc portus commoditas, qui vsque in ipsam vrbem tanta altitudine se insinuat, vt in vrbis interiora naues variis mercibus onustas velis minimè deductis intromittat. Huius vrbis ornamenta sunt Principis regionis ædes sumptuosæ, templum magnificum, domus prætoria, & ciuium domus admodum elegantes. Aurichum ferè à nobilibus habitatur, ob siluas & nemora quæ huic ferè ab omni parte imminent. in quibus se venationibus & aucupio oblectant. Arces præterea, villæ, & prædia nõ pauca. Pagorum tantus est numerus, vt alter alterum interdum contingat. horum maxima pars cùm ædium platearumq. splendore, tum incolarum, tam indigenarum quã peregrinorum frequentia adeò excellunt, vt cum multis Germaniæ vrbibus de dignitate certare possent.

Gens aut mercaturam exercet, aut mechanico aliquo artificio ætatẽ terit, vel agricultura quæstum facit. cum vicinis aduenisq. Germanica vtuntur lingua. inter se autẽ peculiari & genuina, à peregrinis minimè intellecta. Vestitus honestus; etiam rusticorum. ita vt ex vestitu eos pro opidanis quis duceret. Femineus sexus habitu multum ab aliis differẽte gaudet. Totã capitis comam in vnum cirrum componunt, eumq. multis argenteis deauratisque sphærulis vel nodulis ornatum, in tergum dependere sinunt. Caput ipsum in æstate reticulo ex rubri coloris serico contexto, argentoque deornato redimunt. hieme autem capitium ex panno viride induunt, quo totum caput adeò cooperiũt, vt oculos tantùm aspiciendos præbeant. Hatte vocant hoc genus vestimenti. Palla siue vestis exterior, quæ à capite ad talos vsque plurimis minutísque plicis striata est, argenteis deauratísque laminis tam frequẽtibus vndecumque rigescit, vt exuta, etiam erecta consistat. hæc constat ex rubro, interdum quoque ex viridis coloris panno.

Sunt in hac Orientali Frisia Comitatus alij duo, alter Esens, alter Ieueren, à primariis eorum opidis sic vocati.

FRISIAE ORIENTALIS DESCRIPTIO.

Rettum oghe. Borkum. Wester Emsse. Oster Emsse. Iuyst Boese Nórdernie. Boserigge. Baltringhe Astum Langeroghe. Ossenbalge. Spyckeroghe Harisse. Wanger. Wangeroghe

Groeninger landt. Watum Bierum Delfzijl Dam De Emse flu. Cum priuilegio Imp. et Reg. Mtis ad decennium. 1579. Gryssmonicken Reiden. Finnelant Waeckt Den Dullaert Finsterwolde Heyligerlee Reyderlandt Embden Uphusen Nesserlandt Borsum Pisswm Manslacht Grothusen Kamswerm Campen Canum Loquert Wolfseren Drewerd Bethwer Knoc Gearwer Tww Lougen Larelt Harsswech Lumm Westerhusen Hinte Canhusen Suyderhusen Lopperswm Grimmerswm Wedelswm Alandt Vetum Zurwerum Blauhuss Middelwm Pisswert Waxwert Bingwert Appingedam Grijtel Oosterwehr Westerwehr Nieuwlandt Oosterhusen Marienhaue Oldeborch Sanhorst Engerhaue Forlitz Sijrwolde Tochtelbur Bastede Rijpe Ihlo Oldeborch Weene Scheirens Strackholt Neuborg Holtdorp Syinonswolt Ramam Neermoer Barthe Hasel Lier Den oort Nortmoer Aurich Wyssens Wyse flu. De Pilmolen Pawing Ditsum Osterdarp Aldenburg Nandorp Gandersum Olderswm Petkumermunken Petkum Wildeswijt Hatsum Kritsum Mariencour Wolde Jemmingen Vembhusen Xedingen Nuttermoer Jemmingergast Soltburg Binningen Fürsteborgen Grotgast Bryuer Mawenburch Esselum Mühe Holthusen Stapelmoer Werner Hulte Velge Diele Marck Middum Emsse flu. Wymer De Spyen flu. Duynebrouck Boen Wenningermoer Hagebondt Heydenborch Ioes. Florianus describ.

Dollart Middelst Oostermeer Meerhusen Oldeborch Sanhorst Blockhusen Brockstetel Reepsholt Derse Abetehusen Godes Kelsler Wyse meer Herissen Wessens Esens Auerdorp Isemes Lethusen Busmuncken Kisbel Sandel Osteringeuelde Diskusen Lapholt Rothusen Rydens Sande Sebar Dowens Jusmerhauen Sybetz Eppens Petelenborch Knypens Inhusen Feddewardt Kleuerens Jeuert Oschusen Ackum Selwardt Tarnegeshuss Schillich Moderens Worden Torborch Hogekercken Hitdiep Oldorp Oslebork Watwart Oruiels Middoge Tolrens Eggeling Asel Beerdin Finikes Westerhusen Butwordeln Barhaue Berssum Wittel Duum Schoen Tochtersum Vehdorp Westerholte Werensate Witmunt Fulckum Roggenstede S. Iohannes Kamp Stedesdorp Boxtenhuss Tunum Werbetz Holtin Folckershusen Bense Oldendorp Suyderloch Westerackum Westerbense Westermarsch. Dornum Nessmerlandt Ekel Norden Arle Bierum Loquhorn Holdinne Asterna flu. Wester Ems Middelst Aerdorp Leithouw Kisbel Sandel Osteringeuelde Diskusen Kleuerens Jeuert Lapholt Godes Rothusen Rydens Sande Sebar Dowens Jusmerhauen Sybetz Eppens Petelenborch Knypens Inhusen Feddewardt Ackum Selwardt Oschusen Oldorp Oslebork Watwart Oruiels Middoge Tolrens Hogekercken Torborch Hitdiep Moderens Worden Schillich Tarnegeshuss Westerhusen Finikes Beerdin Eggeling Asel Barhaue Butwordeln Berssum Wittel Duum Schoen Tochtersum Vehdorp Westerholte Werensate Witmunt Fulckum Roggenstede S. Iohannes Kamp Stedesdorp Boxtenhuss Tunum Werbetz Holtin Folckershusen Bense Oldendorp Suyderloch Westerackum Westerbense Dornum Nessmerlandt Ekel Norden Arle Bierum Loquhorn Holdinne Asterna flu. Wester Ems Middelst Aerdorp Leithouw Kisbel Sandel Osteringeuelde Diskusen Kleuerens Jeuert Lapholt Godes Rothusen Rydens Sande Sebar Dowens Jusmerhauen Sybetz Eppens Petelenborch Knypens Inhusen Feddewardt Ackum Selwardt Oschusen Oldorp Oslebork Watwart Oruiels Middoge Tolrens Hogekercken Torborch Hitdiep Moderens Worden Schillich Tarnegeshuss Westerhusen Finikes Beerdin Eggeling Asel Barhaue Butwordeln Berssum Wittel Duum Schoen Tochtersum Vehdorp Westerholte Werensate Witmunt Fulckum Roggenstede S. Iohannes Kamp Stedesdorp Boxtenhuss Tunum Werbetz Holtin Folckershusen Bense Oldendorp Suyderloch Westerackum Westerbense Dornum Nessmerlandt Ekel Norden Arle Bierum Loquhorn Holdinne Asterna flu. Wester Ems

friesslandt Wisserholt, silua Hopels S. Marcus. Nieuborch. Sternhusen Frische Wehe Iarige hauen Breborne Husswegen Bakeren Bergegast Varle Vlenger Brockuorde Westerstede oldenborch Kotneuorde Jaborch Fikensholt Harenholte Twyfelstede Westerloech. Torklus. Comitatus. Dat Merkeryeken Meer Holmergast Botelen Seggenuort Marsi. Detren

Cum priuilegio Imp. et Reg. Mtis ad decennium. 1579.

DANIA.

DANIÆ descriptionem ex Saxone Grammatico hanc accipe: Dania mediis pelagi fluctibus intercisa, paucas solidi continuique tractus partes habet, quas tanta vndarum interruptio pro varia freti reflexioris obliquitate discriminat. Ex his IVTIA granditatis inchoamentique ratione Danici regni principium tenet, quæ sicut positione prior, ita situ porrectior, Theutoniæ finibus admouetur. A cuius complexu fluminis Eydori interriuatione discreta, cum aliquãto latitudinis excremento, Septentrionem versus in Norici freti littus excurrit. In hac sinus, qui Lymicus appellatur, ita piscibus frequens extitit, vt non minus alimentorũ indigenis, quàm ager omnis exoluere videatur. Huic etiam FRESIA minor adiacet, quæ à Iutiæ prominentia subsidentium camporum ac gremij deuexioris inclinata recessu, maximos frugum prouentus beneficio Oceani inundantis assequitur. Cuius refluxionis vis, plus vtilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum extat. Siquidem tempestatis magnitudine perruptis æstuariis, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi solent, tanta aruis vndarum moles incedere consueuit, vt interdum non solùm agrorum culta, verùm etiam homines cum penatibus obruat. Post Iutiam, insula ad Orientem versus FIONIA reperitur, quãà continenti angusti admodum æquoris interiectus abrumpit. Hæc sicut ab Occasu Iutiam, ita ab Ortu Sialandiam prospectat, conspicua necessariarum rerum vbertate laudandam: quæ amœnitate cunctas nostræ Regionis Prouincias antecedens, medium Daniæ locum obtinere putatur, ab extimæ remotionis limite pari spatiorum intercapedine disparata. Ab huius Ortiuo latere, Occasiuum Scaniæ media pelagi discisdit interruptio, optimam prædæ magnitudinem quotannis piscantium retibus adigere soliti. Tanta siquidem sinus omnis piscium frequentia repleri consueuit, vt interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiat: nec iam præda artis instrumento, sed simplici manus officio capiatur. Cæterùm Hallandia ac Blekingia ab integritate Scaniæ, ceu rami duplices ex vnius arboris stipite promeantes, Gothiæ, Noruagiæque longè declinationis spatiis diuersisque recessuum interstitiis adnectuntur. Hactenus Saxo Grammaticus. Vide etiam Albertum Crantzium; & Sebastianum Munsterum.

Daniæ regi obediunt Norvvegia regnum, & Gotlandia insula. Item (si Marco Iordano creditur in sua Daniæ tabula) insulæ Gronlandia, Islandia, Hetlandia, Feroa, & Orcades. Sed Orcades ad Scotiæ regnum sub Ducatus titulo pertinere, suprà diximus. Gotlandiam quoq. insulam regi Sueciæ parêre Olaus auctor est.

GOTHIA insula agrum habet armento, equis, & bobus aptum: multa ibi venatio, & piscatio: pulcherrimo marmore, & omnibus rebus humano vsui necessariis dives est. In ea est Visbui præclarum oppidum; olim emporium si quod aliud Europæ celeberrimum. Extant etiamnum ruinæ marmoreæ, testantes veterem claritatem: hodie adhuc Cœnobio Benedicti ordinis insigne: in quo est bibliotheca circiter duûm milliũ & auctorum & codicũ veterum. hæc Olaus Magnus, & Iacobus Zieglerus.

DANIAE REGNI TYPVS.
NORVEGIAE PARS.
OCEANI GERMANICI PARS.
SEPTENTRIO.
SVEDIAE PARS.
Meler lacus
Aßou lacus
Stockholm
Molleri fluuius
Nicopen
Gotsche sandt
Prondesten
Norcopen
Swalagen
Varoe
Waersont
Slijkhauen
Oestergarde
Westergarde
Visbui
GOTIA INSVLA, ENINGIA Plinio, ut quidam uult.
Sandwyck
Hoeborg
Steckholm
Iosfrou
Karlso
Kalmar
OELANT.
GODTLANDIAE PARS.
Luku
Tunalen
Elcholm
Sweroedt
Kalmer
Wiklippen
Hano
Somerhauen
Santhamer
Wistat
Bleicker
Elleboge
Wesß
Maſmo
Lonsen
Rottnebner
Landskroon
Helsingoer
Helsingoer
Trelborg
Falsterbode
BORNHOLM
Rottum
Ooxe
Hasßel
Hammerhus
Santwyck
Snanck
Nex
SVEVICVM MARE, olim MARE BALTICVM, hodie Germanis DE OOST SEE.
Cimbricum Prom.
Tsoen waeter
Boser
Wiholm
Peterwasser
Wonder fl.
Bahuis
Cornel
Falcopen
Nilues
Elſsburch
Munster
Midim
Wartsbergen
Olleden
Wingo
Valkenborch
Helmſte
Laholm
Meslant
Halaue soe
HALANDIA.
Anout
Leße
CODANVS SINVS
Suderoe
Engelholm
SCANIA.
Kol. Promontorium
Elsenborg
Wederoe
Zeirue
Risones
Nicopen
Rodnes
Abrens
Hasnes
Elsenor
Dorp
Kallenborch
Haelbeeck
Coppenhauen
Rosehilde
Slangebo
Corsoer
Rimſter
Kiuick
Suaſuo
DIA.
Scelsoer
Neſtued
Fakot
Golder Sont
Waerenthorp
Preſsbo
Tuesſpot
Stirk
MVEN
Nicopen
LOLLANT
Nartbuus
Robues
FALSTER
RVGEN
Kiddinge
Gunds
Bergen
Fabor
Vſedom
Wineta
Swinemunde fl.
POMERANIA.
Barth
Sund
Wolgaſt
Zarnitz
Wollin
Dewgard
Mewlburg
Vkermond
Oldenwerp
Camin
Waldburg
Colberg
Coſſelin
Rugenwold
Stolp
Bublitz
Balle
Belgard
Tempelburg
Waldou desertum
Willem see
Loitze
Clepenow
Trepto
Pasewalck
Stetynitz
Plate
Valkenberg
Stetin
Malchin
Neu Brandeburg
Gripenhagen
Koningberg
Neuſtat
Oder fl.
Lebe fl.
Oſtefl.
Leuppow fl.
Stolp fl.
Reuse
Loewenborg
Putzke
Hela
Veneticus sinus
Vistula fl.
VANDALIA.
Dantzick
PRVSSIAE PARS.
ORIENS.
OCCIDENS.
MERIDIES.
DE BELT
LANGE LANT
DE BELT
Flackeroe
Hoſtenes
Ottsernes
Grunehelm
Korshaegel
Blinde tiep
Scagen
Tuy
Hurthals
Robeknut
Wenshuis
Seebu
Laeren
Moors
Borlem
Hale
Aelburg
Holm
Grum
Limwick
Nicopen
Nipen
Grimmo
Hallenbro
SALIN.
CHERSONESVS CIMBRICA
quehodie
IVITLANT.
Bouenbergen.
Wyborch
Marager
Steuenshoofd
Luxt
Hob29
Ranberhuis
Samsoe
Kal
Swertsborg
Mumit
Vthoe
Fanu
Manu
Rum
Salt
Ameren
Fux
Heilsich lant
Cum Priuilegio.
Hensberch
Woerde
Aerthuis
Rynkopen
Harsens
Wiel
Kareyark
Kolim
Rippen
Slot
Hardesloe
Oppentro
Lutketonder
Flensborg
Sleeswijck
FRANTFRIESEN.
Eyder
Hutzen
Gotdorp
HOLSATIA.
Tonnagen
Renſborch
Kiel
Lutkeborg
Londen
Weſtelenburen
Snaptte
Meldorp
DITMERS
Aluers
Bramfte
Heiligherbouen
Oldenborg
Nie munſter
Baerdt
Edellake
Bruinsbuttel
Ruckeborg
Segerberg
Oelsburch
Itzhou
Hamborg
Staden
Boxtehoede
Tremunde
Lubeck
Oldeſlo
Golowitz
Wyſmar
Rostock
Waermondt
Derborch
Stubul
FEMEREN.
CODANVS SINVS
Pinnenberch
Ouerue
DE BELI
Ryns
Spro
Wees
Suijborch
Oms
Nijborch
Kinſbergh
Slyhauen
Aßens
Foburg
Sonderborch
Oesel
Fuinen.
Miluart
Cortemund
Boue nes
Wiel
Kolim
Hekelwerde
Ouerlant
Hilwart
Als
Ruckeborg
Steur fl.
Elue fl.
Eyder fl.
De Heuer fl.
Busen
De Eyder
EYDERLANT.
Bramfte
Aluers
Oldenborg
Nie munſter
Edellake
Ruckeborg
Oelsburch
Tremunde
Lubeck
Oldeſlo
Golowitz
Wyſmar
Rostock
Waermondt
Derborch
Stubul
FEMEREN.
Pinnenberch
Ouerue
Lutkeborg
Kiel
Renſborch
Hutzen
Gotdorp
Tonnagen
Sleeswijck
Flensborg
Lutketonder
Oppentro
Hardesloe
Slot
Rippen
Kareyark
Kolim
Rynkopen
Harsens
Woerde
Aerthuis
Hensberch
Swertsborg
Mumit
Vthoe
Fanu
Manu
Rum
Salt
Ameren
Fux
Heilsich lant
Cum Priuilegio.
Staden
Boxtehoede
Hamborg
Itzhou
Oelsburch
Segerberg
Ruckeborg
Bruinsbuttel
Edellake
Baerdt
Nie munſter
Oldenborg
Heiligherbouen
Bramfte
Aluers
Meldorp
Weſtelenburen
Londen
Snaptte
Eyder fl.
De Heuer fl.
Busen
De Eyder
EYDERLANT.
Elue fl.
Steur fl.
Ruckeborg
Bruinsbuttel
Edellake
Baerdt
Nie munſter
Oldenborg
Heiligherbouen
Bramfte
Aluers
Meldorp
DITMERS
Weſtelenburen
Londen
Snaptte
Lutkeborg
Kiel
Renſborch
Hutzen
Gotdorp
Tonnagen
Sleeswijck
Flensborg
Lutketonder
Oppentro
Hardesloe
Slot
Rippen
Kareyark
Kolim
Rynkopen
Harsens
Woerde
Aerthuis
Hensberch
Swertsborg
Mumit
Vthoe
Fanu
Manu
Rum
Salt
Ameren
Fux
Heilsich lant
Cum Priuilegio.
Staden
Boxtehoede
Hamborg
Itzhou
Oelsburch
Segerberg
Ruckeborg
Bruinsbuttel
Edellake
Baerdt
Nie munſter
Oldenborg
Heiligherbouen
Bramfte
Aluers
Meldorp

THIETMARSIA.

MARSORVM, qui à Marso originem trahunt, meminit Strabo; eosque ante multa sæculà ex locis Rheno finitimis, in profundam atque paluſtrem regionem migrasse memorat. Horum posteri Theutomarsi, siue, vt vulgò pronuntiant, Thietmarsi, ante CCCC. annos, antiquiss. Stadiensium familiæ paruerunt, quorum multos fraude oppressérunt, seque in libertatem, eiecta omni Nobilitate, vindicarunt. Vicit eos Henricus Leo Saxoniæ dux. Sed eo ab Imperatore Friderico proscripto, rex Daniæ Waldemarus terram occupauit, cumq. Thietmarsorum opera contra Adolphum Holsatiæ Comitem, & Lubecenses vteretur, defecerunt ad hostes; à quibus Rex apud pagum Bornhouet profligatus fuit. Ita denuò libertati restituti, ne Anarchi viderentur, Archiepiscopum Bremensem Principem professi sunt, sed nec tributa soluerunt, nec iussis suis vnquam paruêre. Sæpè ab Holsatis tentati, semper eos repulerunt. Imperator Fridericus III. terram Ducatus titulo contulit regi Daniæ Christiano primo: cuius filius Ioannes, cùm anno M. D. ipsis bellum inferret, omnibus suis copiis cæsis, vix cum paucis fuga elapsus est, amissa maxima parte Holsaticæ nobilitatis. Ab eo tempore insolentiores victoria facti, plurimum negotij Holsaticis Principibus fecerunt. Adolphus filius regis Daniæ Friderici, hæres regni Norvegiæ, Dux Slesuici & Holsatiæ, indignè ferens illorum petulantiam, anno M. D. LIX. milites conscribit, cui rex Daniæ Fridericus II. & Ioannes frater, socia arma iungunt. Collectis omnibus copiis, capitur Meldorpium, cum tota parte australi. Deinde interiectis paucis diebus, per vallum Tilenbrugge copiæ ducuntur: quibus Thietmarsi ex Hemmingstadio ante oppidum Heydam obuiam proficiscuntur, expulsuri pugna milites ex itinere defatigatos: sed aliquoties repulsi, prœliumque renouantes, demùm cæduntur, fuganturque, & oppidum incenditur. Cæsa sunt eo die Thietmarsorum tria millia. Dux Adolphus, cùm militibus continendis, qui se iam in fugam coniecerant, strenuè operam nauaret, vulnus accepit. Fuit is dies XIII. Iunij. Hac clade accepta, Thietmarsi regi & Principibus supplices facti, veniaque impetrata, in gratiam redierunt: atq. ita Thietmarsia, quæ per multa sæcula libertatem suam armis tutata est, Holsatiæ Principibus paret. Hæc auctor in sua tabula, quam hîc nostro operi inseruimus. Sed lege Saxoniam Alberti Crantzij. Prodiit etiam nuper libellus quidam anonymus Basileæ, ex officina Samuelis Regij, in quo hoc bellum, & alia quæ ad cognitionem huius tractus non parum conducunt, describuntur.

PRVSSIA.

PRVSSIA, Latinè Borussia, olim vocata Hulmigeria, sicut adhuc quædam portio regionis iuxta Vistulam, appellatur Culmigeria. Putatur primùm per omnem prouinciam inhabitata à populis qui olim sederant iuxta Tanaim fluuium, Europam disterminantem ab Asia: sed qui pertæsi sterilis illius terræ, & egressi quæsitum fertiliorem terram, venerunt in Hulmigeriam, ibique consederunt, illecti bonitate illius soli, nomine suo totam illam cognominantes Regionem. Est regio frumenti ferax, aquis irrigua & hodie colonis plena, habens multa ambitiosa oppida, sed & multi maris sinuosi flexus reddunt eam amœnam. Est in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piscatio. Habet autem Prussia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liuoniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in vrbibus & arcibus Teutonica est; at in rure interiori pauci priscæ linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montem-regium, opus regis Bohemiæ, vbi Principis nunc sedes est; Elbingen, & omnium nunc locupletissimam Gedanum (Dantiscum vulgò vocant) vrbem insignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munsterus. Hæc Prussia etsi regem Poloniæ agnoscit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui se Ducem Prussiæ nominat. Isque Regiomontem, nonnullaque alia in ea oppida possidet. De hac regione vide etiam Cromerum libro tertio rerum Polonicarum, & Erasmi Stellæ de Borussiæ antiquitatibus libros duos. Encomium Borussiæ scripsit Georgius Ioachimus Rheticus, ad Ioannem Schonerum.

In huius regionis littore, Succinum, antiquis Glessum, incolis **Pirnstein**, ab aliis Germanis **Augstein** dictum, colligitur.

SEPTENTRIO.
HOLSATIAE PARS.
Thoeningen
Im beim
S. Anne
Horst
Berchword
Wallem
Miliare Thietm:
Thonlebe
Londen
Torslichten
Kieuts moer
Thont delue
Paludes
Hollinckste
Paludes
Wollersem
Kvempel
Kleue
Swijnhusen
Palen
Nesserdick
Grunen
Fedderring
Holster
Scalckholt
Stel
Paludes
Henste
Hein
Stellerberg
Steller zee
Heiste
Tellinckste
Stulp
Heijwische
Nickerken
Hauerwische
Weddingste
Arbor mirę magnitudinis
Schelrau
Osterburste
Paludes
Reerstal.
Sudersbuttel
Delste
Wesselinburen
Thodenwische
Wennewich
Wessel
Holm
Osterborstel.
Surdick
Hesenbuttel
Niewische
Heyde
Ganshorn
Lonkenu
Hannahuw
Remsbuttel
Grotenbuttel
Harmanswurdt
Loe.
Rost
Nordhorste
Shirum
Hademarhs
Wellenbuse
Hoeten
Thorhedt
Brueke
Osterwaldt
Arkebeck
Lluersdorp
Hennickste
Eyler zee
Fil
Ketelsbuttel
Baertslecht
Delim
Paludes
Zeertsbuttel
Dickhusen
Wermen
Busen
Epenwurde
Delbrug
Tensbuttel
Boeren
Ber:geste
Nindorp
Meldorp
Wolmersdorp
Vernewinckel
Marienburg
Krumste
Strijthorn
Amerswurdt
Elpersbuttel
Windberger zee
Surharste
Windburg
Paludes
Buttel.
Balemburg
Gudendorp
Freeste
Lutkebarste
Nieske
Buswort
Westdorp
Hindorp
Rab.
Baerlt
Hupen
Breckel.
Eggeste
Bueckolt
Treunewordt
Kannemoer
Bordorper zee
Krumme weske fl.
Paludes
Kuden
Helse
Darnewerdt.
Henninckbuttel.
Thorwische
Rosthusen
Edellaken
Merne
Vettenbuttel
Niewerck
Dickhusen
Katrepel.
Nieubusen
Kudenzee
Ouwenbuttel.
Northusen
Brunsbuttel.
Ostermoer.
Ritzebuttel
HALEN.
Albis, De Elbe fluuius
KIEDINGE
MERIDIES.
OCCIDENS.
ORIENS.
De Eyder fluuius
OCEANI GERMANICI PARS
De landscheydung
Terminus regionis
Buekelenborch
THIETMARSIAE, HOLSATICAE REGIONIS PARTIS TYPVS.
Auctore Petro Boeckel.

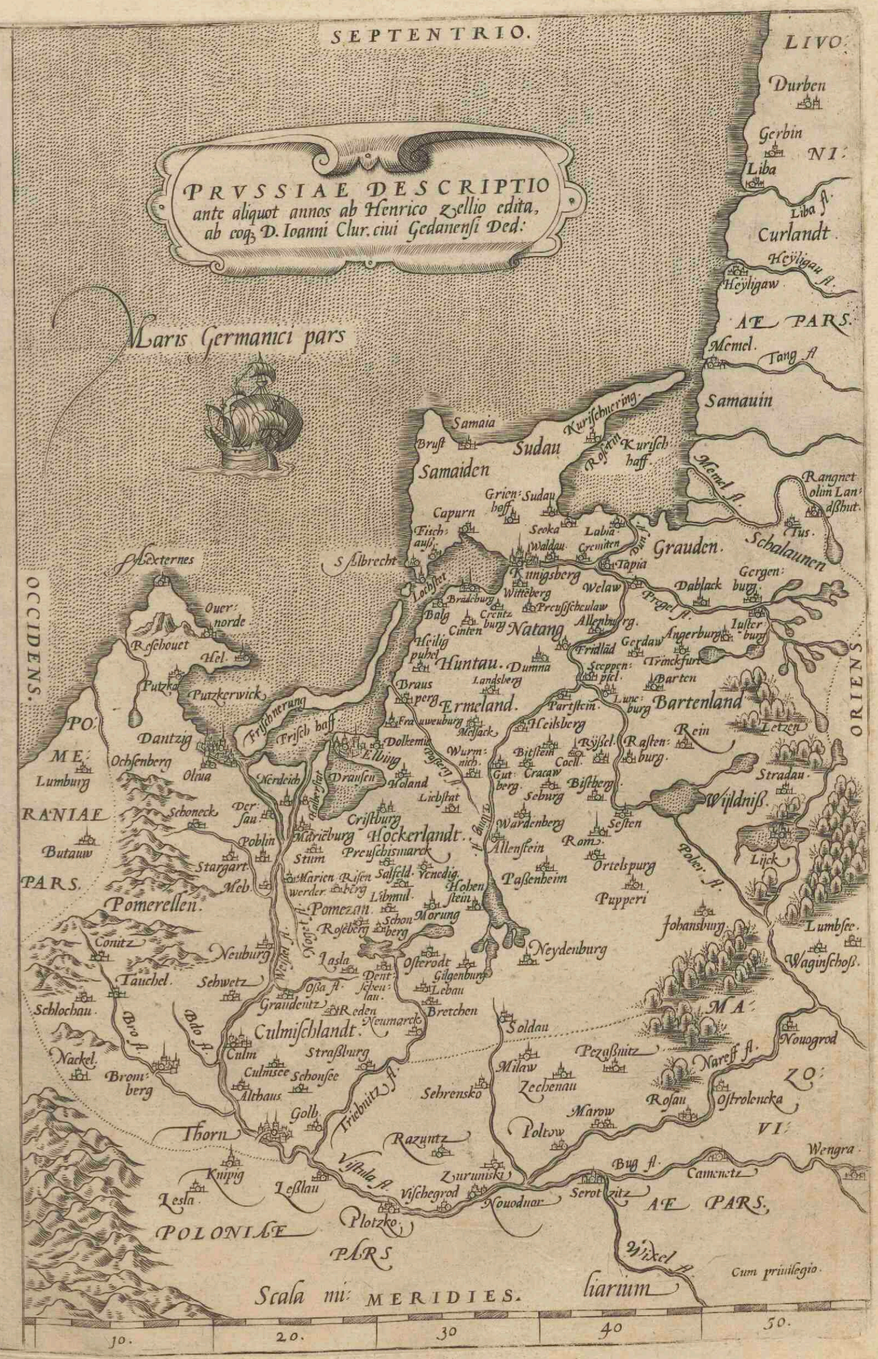
SEPTENTRIO.
LIVO:
PRVSSIAE DESCRIPTIO
ante aliquot annos ab Henrico Zellio edita,
ab eoq; D. Ioanni Clur. ciui Gedanensi Ded:
Maris Germanici pars
Durben
Gerbin
Liba
NI:
Liba fl.
Curlandt
Heyligaw fl.
Heyligaw
AE PARS.
Memel.
Tang fl.
Samauin
Samaia
Sudau
Kurschering.
Pruss
Kurschhaff.
Samaiden
Memel fl.
Rangnet olim Landsshut.
Grien: hoff
Sudau
Capurn
Fischaus
Seoka
Labia
Cremitten
Tus.
Schalauen
Waldau
Tapia
Grauden.
Gergen:
Konigsberg
Welaw
Dablack burg.
Witteberg
Preuscheulaw
Bradeburg
Crentz burg
Allenburg.
Tolst burg
Balg
Cinten
Natang
Gerdaw
Angerburg
Heilig puch
Huntau.
Dumna
Landsberg
Draus berg
Ermeland.
Barten
Barterland
Rein
Letzen
Stradau
Wildniss.
Lick
Lumbsee.
Waginschoss.
Johansburg
Neydenburg
Pupperi
Ortelspurg
Rom.
Allenstein
Passenheim
Hohenstein
Sessen
Wardenberg
Bisstein
Rastenburg
Bisstberg
Sebrug
Cracaw
Gut berg
Rysel
Cocl.
Meilsberg
Partstein
Lune burg
Meslack
Wurmnich.
Dolkemit
Elbing
Frawenburg
Frischhaff
Frischerung
Draussen
Heland
Liebstat
Crisstburg
Mockerlandt.
Marienburg
Preuschmarck
Rosen
Selfeld
Venedig
Libmul
Morung
Schonberg
Pomezan.
Roselberg
Osterodt
Gilgenburg
Lebau
Dentschelau
Graudentz
Reden
Neumarck
Bretchen
Soldau
Pomerellen.
Conitz
Neuburg
Tauchel.
Schwetz
Schlochau.
Culmischlandt.
Culm
Culmsee
Schonsee
Althaus
Strasburg
Nackel.
Bromberg
Golb
Thorn
Razuntz
Sebrensko
Milaw
Zechenau
Pezußnitz
Marw
Poltow
Rosau
Nareff fl.
Nougrod
Ostrolencka
Wengra
Bug fl.
Camenetz
Serotzitz
Vistula fl.
Vischegrod
Nowodnar
Zurunski
Knipig
Lesln
Lesslau
Plotzke
POLONIAE PARS
AE PARS.
Wixel fl.
Cum priuilegio
Scala mi: MERIDIES. liarium
10.
20.
30
40
50.
OCCIDENS.
ORIENS.
PO: ME: RANIAE PARS.
Lumburg
Butauw
Ochsenberg
Olaua
Dantzig
Putzka
Putzkerwick
R. Schouet
Oser: norde
Sel.
Schoneck
Der sau
Starzart
Melb
Poblin
Stum
Marienwerder
Osa fl.
Graudentz fl.
Bila fl.
Brah fl.
Drewentz fl.
Trebnitz fl.
Vistula fl.
Lasla fl.
Pasen fl.
Poder fl.
Ossa fl.

WESTPHALIA.

HÆc regio inter Viſurgim & Rhenum fluuios poſita, extendit ſe verſus Meridiem Haſſiam ferè vſque; latus ſuum Septemtrionale autem cum Friſiis coniungit. Fluuij quieam irrigant ſunt, præter alios ignobiles, Amaſis & Lupias. Regio eſt ſatis frugifera, ſed earum rerum quæ magis alendis gregibus quàm hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt ſunt poma & nuces, item glandes, quibus ſaginantur porci, his enim in primis abundat, & horum pernas fumo exſiccatas longè lateque apud exteros diſtrahunt: nomen enim inter cupedias menſarumq. delicias merentur pernæ Weſtphalicæ, vt vocant. Has etiam crudas edere, incolis non inſuaue eſt. Fertilior eſt circa Suſatū & Hammonem; & fertiliſſima in ditione Paderbornēſi ac Lippienſi. Compaſcua eſt Monaſteriēſis diœceſis, item is tractus qui alicubi Viſurgim fluuium reſpicit. Nemoroſa eſt per totam Surlandiam, & Bergenſem comitatum; metallis non caret in ditione Colonienſi, & comitatu Marchico. Gentem habet regio venuſtam, elegantis & proceræ ſtaturæ, fortem robuſtamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copioſam, promtamque ad arma, & mox paratam.

Comitatus & domus illuſtres quæ huic regioni aſcribūtur, ſunt ex Roleuingij ſententia, Comitatus de Benthem, Teckelenborg, Marcka, Waldecka, Spigelberg, Dinſtlaken, Oldenburgum, Diepholdū, Rauesburg, Limburg, Arnsburg, Ritburg, Lippe, Burē, Rekelinchuſen, Ludinchuſen, Steenuorde, Horſtmaria, Borchlo, Brunckhorſtū, Gemme, & Cappenberg: quibus addit Hamelmannus, Delmenhorſt, Lingen & Sterneberg. Populi ſunt in hac regione Surlandi, atque ij in tractu Colonienſi, & comitatu Marka: Bergenſes, qui à montibus nomen habēt, & ſubſunt duci Cliuenſi: Emeſlandi, in ditione Monaſterienſi, accolæ Amaſis fluuij verſus Friſiam: Slachterlandi, atque hi in eadem ditione, prope Cloppenburch: & Norlandi (quaſi dicas Septentrionales) in tractu Oſnaburgenſi: item Delbruggij, in diœceſi Paderbornenſi.

Veræ Weſtphaliæ ciuitates primariæ ſunt Monaſterium, Duſſeldorpium, Weſalia, Oldenburg, Oſnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, Widenbrugge, & Coeſueldt.

Weſtphaliam, veterem & veram Saxoniam nonnulli vocant; putantq. olim à Cheruſcis populis inhabitatam, quorum principem fuiſſe Arminium illum à quo cæſum Quintilium Varum cum tribus legionibus, ſcribunt Tacitus & Velleius.

Hanc regionem deſcripſit peculiari opuſculo Hermannus Hamelmannus, ex quo ſummariam hanc huius typi enarrationem cōtexui. is ſuos auctores nominat Wernerum Roleuingium, Gobelinum, & alios minus claros, mihi hactenus incognitos. Studioſus lector poteſt his Crantzij Saxoniam adiungere. De hac regione hoc prouerbium vulgo dicitur:

Hoſpitium vile, *Sunt in Weſtphalia;*
Cranck broot, dun bier, langhe mile, *Qui non vult credere, loop da.*

Qui olim Saxones, postea se Ostphalos et Westphalos dixere: Visurgi flumine discinctos: Ostphalorum autem Vocabulum in Saxonum denuo euanuit. At Westphali in hodiernum usque diem nomen retinet. Vetusque tanquam spurium respuentes.

WEST-PHALIAE TOTIVS, FINITIMARVMQVE REGIONVM ACCVRATA DESCRIPTIO.

Cum Imp. et Regiæ Maiestatis priuilegio decennali. 1579.

SEPTENTRIO.

ORIENS.

OCCIDENS.

MERIDIES.

Bremen Episcop.

Ferden.

Mynden episcop.

Der Snelle Marck.

Lyppe.

Padelborn.

Herworden.

Diepholt.

Rauesberg.

Olnabrugghe Episc.

Riedberg.

Bottinger Landt.

Olden burch.

Int Groot moer.

Oost Friesland.

Eemser land.

Int Moer.

Westfriesland.

Amasi flu. ostium.

Monasterien sis.

Tecklenburg.

Lingen.

Meppen.

Lynghen.

Twendt.

Episcop.

Die Fest.

Rekelinck huysen.

Marck Comitatus.

Cliuiae Ducatus.

Berge Comitat.

Colonienſis Dioeceſis.

Scala milliarium Weſtphalicorum.

Weſtfch magni | 1 | 2 | 3 | 4

Mediocris | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7

Hore itineris | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11

Christianus Schrot Sonsb. descripsit Cum Priuilegio.

7. Lubbekendorf.
8. Esermhoeue.
9. Marieweert.
10. Zuydwold.
11. Achtelhuir.
12. Simonswolde.

1. Dedeburg.
2. Bijengen.
3. Holconse.
4. Cruissen.
5. Celdeberg.
6. Gersum.

SAXONIA.

ETsi hæc tabula Saxoniæ titulum præ se ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehensa fuit inter Albim & Rhenum fluuios, secundum eius longitudinẽ; latitudo verò, à mari Germanico, & Eydora amne, vsque adHassiam & Turingiæ confinia pertingebat. Huius vmbilicus & centrum ferè erat Brunsvvicum. At hodie non ita naturalibus limitibus, vti sunt flumina aut montes; sed secundum Principum dominia aut imperia terminatur. Itaque hodie Saxonia duplex est, diuiditurque in Superiorem,& Inferiorem. Superior est, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiusque Dux vnus est ex illis Principibus qui imperatorum electionibus præsunt. Huius præcipua oppida sunt; VVitteberga & Torga. De Saxonia eiusque antiquitatibus, extat integrum volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit, De Saxonum & VVestphalorum historiis. Item VVitichindus & Munsterus etiam legendi sunt ab his qui eorum situm & res gestas scire desiderant.

De Marchia Brandeburgica, Lusatia, & Voithlandia regionibus, quas hæc tabula quoque describit, hæc pauca accipe: Hæc MARCHIA, vna ex illis prouinciis quæ olim à VVandalis inhabitatæ fuerunt, diuiditur hodie in Veterem & Nouam: hanc perlabitur Odera fluuius, illam verò Albis. In veteri, primaria ciuitas est Brandeburgum, quæ regioni nomen dedit. Vetus habet Frankofurtum, ad Oderam cognominatum, ad eius differentiam quod ad Mœnum fluuium situm est. Hîc Gymnasium est; emporium quoque bis in anno nundinis clarum. Est & Berlinum, vbi Principis sedes. Hunc à Marchia Marchionem vocant; is quoque ex electoribus Principibus vnus est.

VOITHLANDIA regiuncula his Marchionibus obedit. Hanc Æneas Siluius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulum fingens, cùm **Voyt** Germanicè Aduocatum seu Prætorem significat. Nomen ab eo sortita, quòd quatuor olim Romani Imperij Prætoribus suberat. Huius celebriora oppida Gaspar Bruschius hoc modo apud Munsterum describit: Curia Regnitiana: (vulgò Hoff) à præterfluentibus fluuiolis, ac in Salam ibi cadentibus dicta, ciuitas ampla ac populosa, magnifico S. Michaëlis templo, ac potentiss. Monialium cœnobio, duobus item xenodochiis opulentiss. conspicua. Plauhenium, ciuitas & arx. Olsenitzium oppidum cum adiacente arce Voytzbergensi. Reliqua oppida sunt; Adorffum, VVeidonium, pulchrum oppidum cum adiacentibus quibusdam cœnobiis, Milfurto & Corona alba, Gerouium, Scletzium, & quidquid est locorum inter Curiam & Cygneam ad Hellestram amnem situm. Habet in sua vicinia celebrem illum montẽ quem Piniferum vocant, quatuor fluuiorum, ad quatuor mundi cardines mirabili Naturæ maiestate permanantium, Egræ videlicet, Mœni, Nabæ, & Sabæ. Marchiæ Brandeburgensis accuratam descriptionem VVolfgangus Iobstius litteris mandauit.

LVSATIA duplex est, inferior, & superior: Saxoniæ etiam tribuitur, Ritheymero teste. Inter Albim, Oderam, & Bohemiæ montes interiacet. Fuit aliquando coniuncta cum Misnia: tandem Bohemi, qui regnũ suum vndique conabantur extendere, eam ad sese traxerunt. Incolarum ingenia, mores, & lingua, parum à Silesiis differunt: sed vnica ferè appellatio, & distincta Præfectura, facit discrimen. Ipsum vocabulum Lusatiorum affine est voci Elysiorum, vel Lygiorum, quorum sedes in illa vicinia fuisse certum est, inquit Ioachimus Cureus. Vrbs præcipua est Gorlitzia, deinde Sittauia, & aliæ. Nissa fluuius eam rigat. Misniæ & Thuringiæ enarrationem vide infrà propriis suis Tabulis, quas peculiares in hoc Theatro suo loco habent. Harum regionum typicam delineationem, ex tabula Geographica Ioannis Crigingeri, quæ Pragæ excusa est anno 1568. huic nostro operi inseruimus.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

SAXONIAE, MISNIAE, THVRINGIAE, NOVA EXACTISSIMAQ3 DESCRIPTIO.

Cum privilegio

Oppida notat.
Pagos significat.
Metalli fodinas.

SAXONIA

Auffm Hartz

THVRINGIA

MISNIA

MARCHIA

NIDER Spree fluuius olim Suevus

OBER LAVSSNITZ

NIDER LAVSSNITZ

SLESIA

Sagan

OBER AE. PARS.

NIDER LAVSSNITZ PARS.

BOHEMIAE PARS.

Hildesheim. Braunswig. Wayenbuttel. Dreschzibling. Konigsluttern. Kuttingsleben. Helmstadt. Graupendorff. Wolfenbutel. Heßentham. Schoningen. Barleben. Howarschleben. Magdaburg. Hamelen. Goslar. Artzheim. Einbeck. Lone fluuius. Weser flu. Ganderßheim. Osterwick. Wantzleben. Zaltza. Neufreiheit. Halberstadt. Heimersleben. Groningen. Karsleben. Northeim. Hoiersberg. Gottenberg. Duroda. Altreinstein. Ruma flu. Norten. Endroßberg. Whena. Gernroda. Sachs. Steigr. Schalbergen. Walckenrieda. Heldrich. Ilfeldt. Hoenstein. Nidasberg. Das Eschfeldt. Horburg. Northausen. Wart. Stolberg. Duderstadt. Heilichstadt. Wißigeroda. Blicheroda. Hering. Bergen. Gulden. Memleben. Im Heuthr. Catharinenberg. Worbis. Lora. Kelbra. Helm fl. Strausberg. Sinderßhausen. Sanger hausen. Alstedt. Dadheim. Bruck. Asp. Ortern. Denzelstadt. Mulhausen. Kula. Schlotheim. Erich. Greusa. Frauenßee. Mayerßhoff. Mita. Hain. Saltza. Burg Gebstedt. Aborna. Gotha. Sebeleben. Walderhusen. Reinhausbru. Ordorf. Mulberg. Gleicha. Erpßhurdt. Schmalkalden. Waldt. Wasserberg. Krawinkel. Knussadt. Schwalungen. Obernhof. Plauen. Tuchelin. Cala. Schwartza. Sula. Gefrirroda. Ilmenaw. Remda. Maning. Statilmen. Schleussing. Rutelstadt. Zum frawen. Komig ser. Blanckenberg. Shleuß fluuius. Salfeldt. Befnick. Neustadt. Triplitz. Meichichtt. Sala fluuius. Auma. Zeltenroda. Wuschelsdorf. Weida. Orla fl. Orla. Ferl. Hunnelshan. Indien The termit. Wisentha flu. Schlotr. Elsterberg. Salbing. Plauen. Lichtenberg. Stelzen. Sparnberg. Zabern. Hoff. Sachsengrun. Dobraberg. Selbitz fl. Schwartza. Feichtelberg. Gfres. Thuringer. Weberßtet. Frieberoda. Thomasbruck. Denstat. Weissen. Hayn. Gotha. Sebeleben. Walderhusen. Reinhausbru. Ordorf. Mulberg. Gleicha. Erpßhurdt. Schmalkalden. Waldt. Wasserberg. Krawinkel. Knussadt. Schwalungen. Obernhof. Plauen. Tuchelin. Cala. Schwartza. Sula. Gefrirroda. Ilmenaw. Remda. Maning. Statilmen. Schleussing. Rutelstadt. Zum frawen. Komig ser. Blanckenberg. Shleuß fluuius. Salfeldt. Befnick. Neustadt. Triplitz. Meichichtt. Sala fluuius. Auma. Zeltenroda. Wuschelsdorf. Weida. Orla fl. Orla. Ferl. Hunnelshan. Indien The termit. Wisentha flu. Schlotr. Elsterberg. Salbing. Plauen. Lichtenberg. Stelzen. Sparnberg. Zabern. Hoff. Sachsengrun. Dobraberg. Selbitz fl. Schwartza. Feichtelberg. Gfres. Egra. Albis Elb flu. Havel fluuius. Rabenaw. Zegesern. Brandenburg. Spandaw. Coeln. Berlin. Talbitz. Vogelsdorff. Yasdorff. Monchenberg. Strausberg. Bernaw. Furstenfeldt. Reitwin. Cosirin. Syree fluuius. Odera fluuius. Schoefeldt. Lebus. Kage. Tempelberg. Arnsdorff. Franckfurt. Koppenick. Berlinische haide. Muckendorff. Langer bisch. Goltze. Mellin. Thomalang. Wosenburg. Bath. Bellig. Gronberg. Auff dem Auff. Clausa. Burg. Hohen Zegat. Gomern. Mockern. Closter Letzka. Bredel. Großen lupßen. Brandts haide. Strabut. Zerbst. Barbi. Staffurt. Munchen. Ascanien Neumburg. Calbe. Bernburg. Aken. Alsleben. Groptz. Coten. Zornich. Rotterburg. Wethin. Neu Fessen. Petersberg, oder Lautersberg. Brena. Hohenthurn. Dehlitz. Landsberg. Cribena. Halla. Lindman. Hoheling. Schlanitz. Pratzke. Merßburg. Horburg. Ranstadt. Krutschberg. Leutzen. Ley pzig. Brantz. Wolckwitz. Weissenfels. Tauchen. Lutzen. Neuburg. Bokhorn. Esster flu. Zuenka. Grunsche. Bosen. Born. Luca. Lobschitz. Rochlitz. Trebin. Froburg. Gmandersdorff. Geuern. Chourn. Rosburg. Aldeburg. Lutzenau. Gefritz. Penigk. Volckmburg. Lompach. Meran. Zigahan. Hoenstein. Rabenstein. Chemnitz. Waldeburg. Glaucha. Lichtenstein. Langhenchowitz. Hartenstein. Stadberg. Schneeberg. Isfelt. Zwickaw. Scheinberg. Gossadt. Annaberg. Wisnberg. Einstock. Voitzberg. Gotsberg. Aw. Schwartzburg. Die Kutten heidt. Schoneck. S. Peter. Adorf. Neukirch. Ziehe. Elsterberg. Schonbach. Falkenaw. Konigsberg. Frinaw. Culm. Nebenitz. Pesscha. Carlsbadt. Schlackwald. Eger fl. Lobenstat. Thirstein. Reichenlantz. Weissenstadt. Wortsdal. Hohenech. Sarin. Ing. Bistho fsgrun. Hoff. Sachsengrun. Dobraberg. Selbitz fl. Schwartza. Feichtelberg. Gfres. Egra

MANSFELDIÆ COMITATVS.

MANSVELDIA veteris Saxoniæ portio, putatur nomen à Manno ſecundo Germanorum rege ſortitum, cùm Mansveldt nihil aliud ſonet, quàm ſi dicas Manni campus. quã etymologiam ſtabilire videtur Aſcania, locus huic proximus, quem Aſcenez Germanorum patris nomen referre nonnullis perſuaſum eſt. Eſt hîc propè etiam Aſcherleuben, quaſi dicas Aſcenez domum. Eſt quoque ibidem lacus ab Aſcene denominatus. Habet hic tractus ab oriente Salam fluuium, territorium Archiepiſcopatus Magdeburgenſis, & Diœceſim Merſeburgenſem; Turingia illi à Meridie eſt, ab Occidente reſpicit Comitatum Svvartzeburgenſem, Stolbergenſem, Item Sangerhuſi, Anhaldiæ, & Aſſeburgij Principatus. Adeò vt hi Comites à Mansvelt (qui etiam nobiles domini à Heldrungen vocantur) hos habeant Principes vicinos, Archiepiſcopum Magdeburgenſem, Epiſcopum Merſeburgenſem, Electorem Saxoniæ, Landtgrauium Turingiæ, Ducem Saxoniæ, Epiſcopum Halberſtadienſem, Principem Anhaldiæ, Dominum Bernburgenſem, Comitem Svvartzeburgenſem, & Stolbergenſem, dominum à VVerther, & dominum ab Aſſeburg.

Quando hæc regio, aut à quibus Comitatus titulo decorata ſit, ſe neſcire fatetur Andreas Hoppenrodius, in ſuo De Saxonum Principum genealogiis libro. Hic tamen, & cum eo Cyriacus Spangeberg, eius antiquitatem ex eo aſſerit; quòd eius Comes Hegerus nomine, illius celeberrimi Arturij Britannorum regis coætaneus fuerit, atque vnà cum ceteris huius regis Heroibus, Menſam quam vocant rotundam celebrauerit. vixit hic Arturius circa annum Chriſti 542. Quòd ſi cuipiam hæc de Tabula rotunda hiſtoria nimis fabuloſa videatur, extat nihilominus in Angliæ regni meditullio ferè, oppidum Mansvelt dictum, ſitum inter fluuium Trentam & Rotheram, non procul ab vrbe Notingam.

Continet hic Comitatus in ſe quatuor alios Comitatus; Arnſtet ſcilicet, VVipra, VVethin, & Quernfurt; hi olim proprios & peculiares habuerunt Comites; nunc verò præter Comitem à Mansveldt neminem agnoſcunt. Eſt in hoc Comitatu quoque Palatinatus Saxonicus. Sunt alij præterea nõnulli Principatus, quos in tabula videre licet. Primariæ vrbes ſunt, Mansveldt, Eyſleben, VVypra, & Leimbach.

Regio eſt admodum metallifera. Fodiuntur hîc Saxa fiſſilia illã, quæ vulgus *Scheyfferſteyn* vocant, cuius generis vix alibi in toto terrarum Orbe reperiri ſcribit Munſterus. Sunt lapides illi cupro prægnantes, itaque vt igne aduſti maceratique cuprum reddant, atque id non ſine maxima argenti copia. Sed hoc mirandum Naturæ ludentis ſpectaculum eſt, quod idem ſcribit; eſſe nempe in hac regione ampliſſimum lacum, cuius piſcium, ranarum, aliarumque reptilium formas atque figuras adeò accuratè in ipſis quoque his dictis ſaxis effigiatas atque à natura depictas cernimus, vt prima fronte illas dignoſcere, atque ſingulas ſuis nominibus exprimere queas.

Promittit huius regionis commentaria Cyriacus Spangeberg, in quibus ſingulæ ciuitates, arces, pagi, montes, ſiluæ, flumina, lacus, fodinæ, &c. deſcribentur; additis earundem antiquitatibus, originibus, & hiſtorijs.

MANSFELDIAE COMITATVS DESCRIPTIO, auctore Tilemanno Stella Sig.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

QVEDELNB: STIFT

MANSFELT Grafschafft

SAXONIA

THVRINGI

Lancobardi

ANHALT Furstenthumb.

BERNBVRG HERSchaft.

HALBERSTAT Stift

ASCANIEN Graef:

BALLENSTEDE Graefschaft.

GERNRODE STIFT

RAMBERG

ANHALT FVRstenthumb

ARNSTEIN graefl.

FRIDBERG FREI HEER SCHAFT.

KOTENER LANDT

WETIN Graefschaft

MERSBVRG Stift

HALL ERCZSTIFT

SAXEN Hermunduri

SCHRAPELAVV FREIHERSCHAFT

QVERNFVRT Grafschafft.

VOCKSTET Herschafft

DIE PFALTS ZV SACHSEN

Im Riet

DIE WVSTE

GVLDEN AVVE

HALETTA

SVNDERS HAVSEN Heerschafft

BICHLIN GEN GRAFSCHAFT

MORVNGEN Heerschafft

BORNSTET Herschafft

WIPPRA Graefschafft.

GERNSCHWENDE

MELIBOCI montis pars

CHERVSCI

STOLBERG Grafschafft

REINSTEIN Graefschafft

Teuriochemę vel Thuringi

Scala Miliarii Germanicorii.

MANSFELDIAE COMITATVS DESCRIPTIO, auctore Tilemanno Stella Sig.

HASSIA.

HASSIAM regionem, quæ quondam Comitatus, hodie verò Lantgrauiatus titulo ornatur, olim Cattos inhabitasse, (etsi reclamet Crantzius, qui ex Cattis Saxones facit) omnibus ferè nostri sæculi scriptoribus persuasum est. Habet hæc regio Turingiam ab Oriente; à Meridie Franconiam; Westphaliam ab Occidente respicit; à Septentrione verò sunt illi Dux Brunsuicensis, Episcopusque Mindensis, aliique Principes vicini. Regio est rerum ad vitam degendam conducibilium ferax. Vinum autem non fert, nisi qua Rhenum attingit. Marpurgum & Cassela vrbes in ea primariæ habentur. hæc Principis sede ditescit, illa Academia nobilitatem accipit. Sunt sub hoc Lantgrauiatu plurimi alij Comitatus, vt Catzenelebogum, Zigenheymum, Nida, & Waldeck; quorum idem Lantgrauius se dominum scribit. Quæ Helius Eobanus Hessus in carmine gratulatorio victoriæ Wirtembergis ad Philippum Lantgrauium, pauca de huius regionis genio & situ, incolarumque moribus tradidit, corollarij loco subiicere placuit.

Qualis Hyperboreum prospectans Thraca Booten
Gradiui domus ad Rhodopen, Hemumque niualem
Circumfusa iacet, gelidis assueta pruinis,
Gignit in arma viros duratos frigore, quique
Aut Hebrum, Nessumque bibunt, aut Strymonis vndas:
Talis & ipsa situ, talis regione locorum
Et fluuiis, siluisque frequens, & montibus altis
Hassia: naturæ similes creat alma locorum
Ceu natos in bella viros, quibus omnis in armis
Vita placet: non vlla iuuat sine Marte, nec vllam
Esse putant vitam, quæ non assueuerit armis.
Quòd si tranquillæ vertantur ad otia pacis,
Otia nulla terunt sine magno vana labore:
Aut duro patrios exercent vomere colles,
Aequatosque solo campos rimantur aratris
(Namque & planicies segetum fœcunda patentes
Explicat innumeras, & plena messe colonos
Ditat, & ipsa sibi satis est,) aut ardua siluæ
Lustra petunt, canibusque feras sectantur odoris;
Venatu genus assuetum, genus acre virorum;
Aut leges & iura ferunt, aut oppida condunt
Fortia, non solùm bello munimina, verùm
Quæ deceant in pace etiam, oblectentque quietos.
Quid sacros memorem fontes? quid amœna vireta?
Quid valles ipsis certantes frugiferacis
Vallibus Æmoniæ? dulces quid vbique recessus
Musarum loca, confessu loca digna Dearum?
O patriæ gelidi fontes, ô flumina nota,
O valles, ô antra meis notissima Musis! &c.

HOLSATIA.

DE hac Holsatia, sic Crantzius cap. 27. lib. 5. Saxoniæ. Holsatia nomẽ suum habet mutuatum de lingua vernacula, quia terra nemorosa & saltubus occupata, ad differentiam vicinarum partium, quæ palustres & pascuæ sunt. Incolæ eius dicti sunt inter Saxones **Holtsaten**; hoc est inter nemora siti: cùm è diuerso palustres dicantur **Merslude**. Inde Holsati, Holsatia Latina nomina facta sunt: vt solent Galli & Itali de suis quoque vernaculis vocabulis locupletare linguam Latinam. Terminos autem habet hęc terra ab Oriente Bilenam fluuium; ab Occidente Storam, à Meridie Albim, ab Aquilone verò Eidoram, qui limes est ab olim Danicæ nationis. A quo flumine Orientem versus genus habitabat olim Wandalorum, qui Wagrij dicebantur. vnde terra illa olim dicta est Wagria: ab Vrbe veteri olim populosa, nunc raris habitatoribus vicus est, sine clausura, sine muro & vallis, ædibus palustri iunco, rusticis, in Ortum porrecta ad Travenam fluuium. Ea tamen huius regionis portio, quæ à Bilena ad Albim tenditur in Storam fluuium, Stormaria olim dicta, ab eo flumine, parum loci reliquit veteri Holsatiæ, à Stora ad Eidoram. Nam Thietmarsi populus palustribus locis habitans, liberum se asserit. Hæc de Holsatia suo tempore Crantzius. Ex quo apparet hanc Holsatiam in Thietmarsiam, Wagriam, & Stormariam diuisam. Idem Crãtzius & alij, hos Holsatas quoque Transalbianos & Nordalbianos nuncupant, à situ nimirum quòd trans Albim, aut Septentrionaliorem Albis fluminis partem incolunt.

Paulo aliter describit eam Auctor anonymus, qui De bello Thietmarsico libellum edidit. Is enim dicit Holsatiam omnem (vti nunc vocatur) cõtinere Slesuicensem Ducatum, Wagriam, Stormariam, Thietmarsiam & Iutiam, minoresque aliquot regiones & insulas; vt Angliam, Suuantiam, &c. & Cimbricam Chersonesum olim dictam fuisse. Sed hæc descriptio nimis generalis est. nam idem auctor statim subdit Holsatiam specialiter iis quatuor fluminibus (quibus Crantzio coarctatur,) terminari. etsi Annonius monachus, vt ipse addit, loco Eidoræ, vallum illud quod incolis Denvverck dicitur, à Septentrione statuat. Atque hæc ea est Holsatia quam hac nostra tabula exhibemus. Cimbros pugnaces populos hunc tractum olim inhabitasse, classicis maximisque auctoribus constat.

In Wagria Crantzius numerat has vrbes: Aldenburgum, Lutkeburgum, Niestadium, Todesło, Zegeberg, Plone, &c. In Stormaria Hamburgũ, Reinoldesborg, Niemunster, Itzeho, &c. Thietmarsia vrbes non habet. villis namque tantùm & pagis habitatur. & de ea suprà suo loco diximus.

52

1579
Cum Gratia, & Priuilegio. decen.

HASSIAE DESCRIPTIO, IOANNE DRYANDRO AVCTORE.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

NAS-SOW COM.

YSENBERG COM.

Furstendom an der Lhon.

Herschaft.

Graf-schaft.

Wederaw.

Hanau.

Herschaft

MOGVNTINENSIS DIOECESIS.

Scala milliarium.

HOLSATIAE DESCRIP.

OCEANVS GERMANICVS.

De West See.

MARE BALTICVM.

De Belt.

OCCIDENS.

ORIENS.

SLE:

SW:

I:

CK.

HOL:STE:

N.

Ditmer:schen.

De Heuer.

De Eyder.

Hadelen.

Keding.

Bremerland.

Stormaria.

Oldenborch.

Wagria.

Femeren.

Mekelenborch.

Neder Sachsen.

Lubeck.

Oldeland.

Lunеborch.

GERMANIAE PARS.

Scala milliarium.

MERIDIES.

Cum gratia et Priuilegio.

Marcus Iordanus Holsatus describeb.

THVRINGIA.

HÆc *Regio olim fuit Regnum; hodie Lantgrauiatus titulo decoratur. Sita eſt inter duo flumina, Salam & Werram: habet Herciniam ſiluam (quam Hartz vocant) à Septentrione, & Turigenſem (vt dicunt) ſaltum à Meridie. Longitudo regionis latitudini par, duodecim milliarium. In hoc tam exiguo ſpatio, vt mihi aliquando retulit Hugo Brinckhorſtius Anglus, vrbis Erdfordienſis ciuis, ſunt duodecim* Comitatus, *& totidem Abbatiæ, (quas* Gefurſtete Abtyien *vocant) centum quadraginta quatuor ciuitates, & totidem opidula, (vulgò* Mercktflecken;*) bis mille pagi, & centum quinquaginta arces. Regio admodum fertilis, frumentóque præ omnibus aliis Germaniæ partibus (adeò vt Georgius Agricola eam Sumen Germaniæ appellare non vereretur) fœcunda. Magnus hic Isatidis herba (*VVeedt *hodie dicta) prouentus, quæ hinc magno incolarum emolumento ad alias regiones transfertur. Lanarum infectoribus hæc inſeruit. Hunc tractum Sorabos olim inhabitaſſe ferunt. Reynerus Reyneck in ſuo de Myſnorum origine libro, hos Tyringetas, quaſi Tyringotas putat; indéque eius vrbem Gotham nomen ſortitam fuiſſe non dubitat.*

Metropolis huius regionis eſt Erdfordia, quæ maxima Germaniæ vrbs cenſetur. Omnes ferè huius vrbis plateas limpidiſſimo & viuido torrente Gera irrigari, ciuium maximo commodo, ſpectauimus. In ea eſt tumulus cum Monaſterio, ordinis S. Benedicti, Diuo Petro dicato. In ea eſt quoque Beatæ Mariæ virginis templum, à Bonifacio Moguntinenſi Epiſcopo conſtructum. Hoc templum habet campanam (vt barbaro vocabulo hodie Eccleſiaſtica tintinnabula ærea vocant) magnitudine in tota Germania celebrem.

MISNIA.

HAnc Regionem deſcribit Ioannes Garzo Bononienſis, hoc modo: Hæc ad Albim flumen poſita eſt, ab ortu Solis haud longè abſunt Vindali, à Meridie Bohemi, à Septentrione Saxones, ab Occaſu Libonotria eſt: cui fines Sala & Muldauus amnes præſcribunt: vltra Salam Thuringi ſedes habent. In ea multæ opulentiſſimæ ciuitates, munitiſſimáque caſtella. Hanc olim Calucones, Danduti, Ptolemæo teſte, inhabitarunt. Libonotriam verò, Herthanæ, Eudoſi, Varini, atque Suardones, tenuerunt, qui poſtea in vniuerſum Serabi dicti fuerunt. Regio in omni frugum genere fœcunda eſt, vt toti ferè circumiacenti regioni ad abundantiam ſufficiat; huic non frumenti modò eſt magna copia, verùm etiam vini, mellis, pecoriſque. Hæc ille.

Vrbs primaria huius eſt Miſna, vnde nomen regioni: hanc Albis fluuius alluit, habetque arcem munitiſſimam. Dreſden, vbi Principis ſedes ad Albim quoque ſita vrbs, vtraque fluuium ponte iungit. Torga, cereuiſia quæ ibi coquitur, & ab ea nomen habet, nobilis. Deinde Lipſia, Emporium iis locis ditiſſimum. ter in anno hîc ad nundinas mercatores ex longè hinc diſtantibus locis confluunt; habet quoque Academiam haud negligendam, anno M. CCCC. VIII. ibidem ex Praga Bohemiæ (vti Munſterus habet) tranſlatam. Oppidum magnificis extructum domibus, æde Senatoria magnis impenſis nuper reſtaurata conſpicuum: Plebs lauta, humana, & comis. Sunt & oppidula, Zeitz, Schreckenberg, & Friberg, aurifodinis ditiſſima. Hermanduros hîc olim conſediſſe, Munſterus cum aliis auctor eſt. Gentis huius regionis originem, res geſtas, migrationes, & imperia, doctiſſimè nuper deſcripſit Reinerus Reineckius Steinhemius, Germanica lingua.

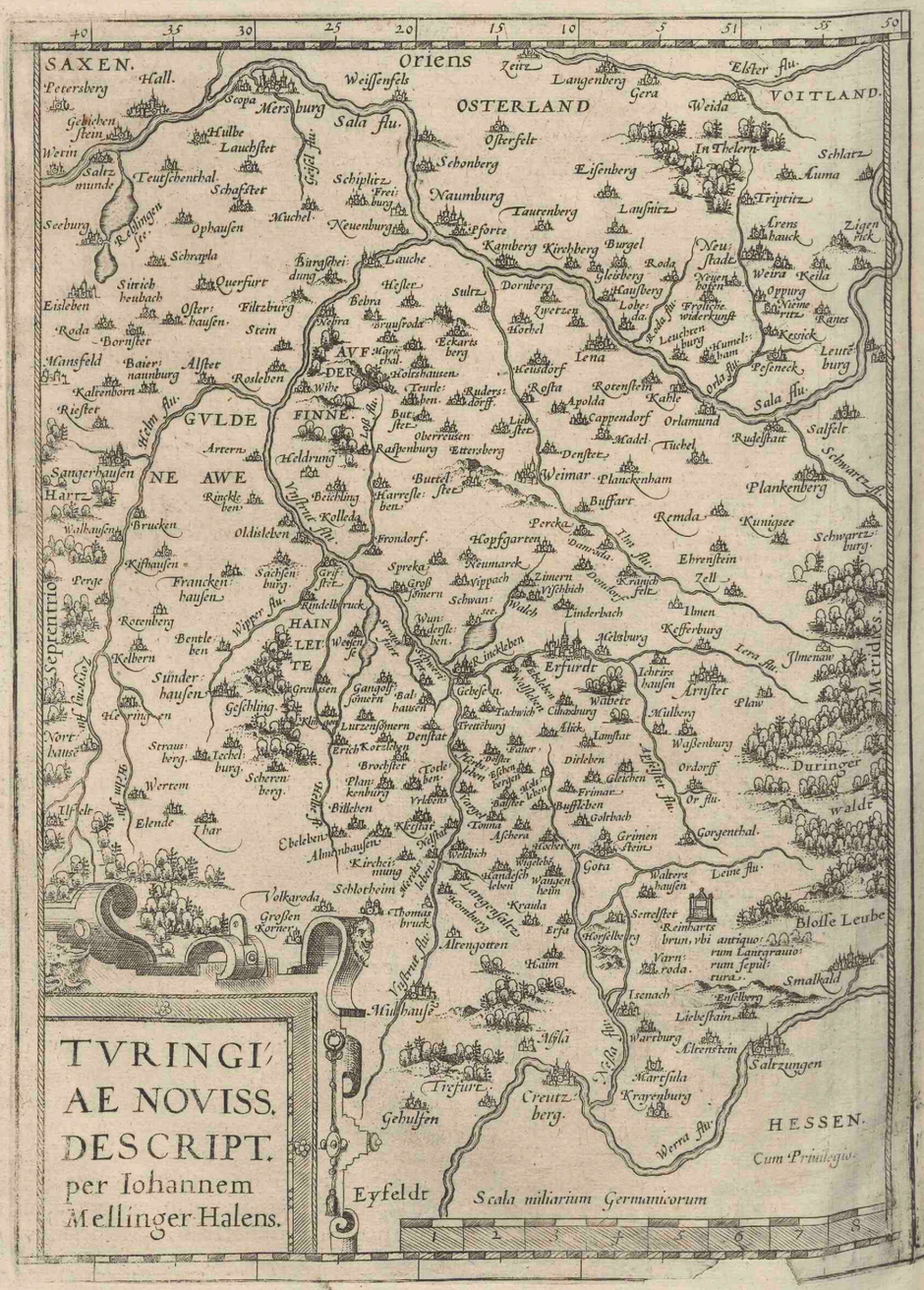
TVRINGIÆ NOVISS. DESCRIPT. per Iohannem Mellinger Halens.
Cum Privilegio
Scala miliarium Germanicorum
Septentrio.
Meridies.
SAXEN.
Oriens
OSTERLAND
VOITLAND
HESSEN.
Eyfeldt

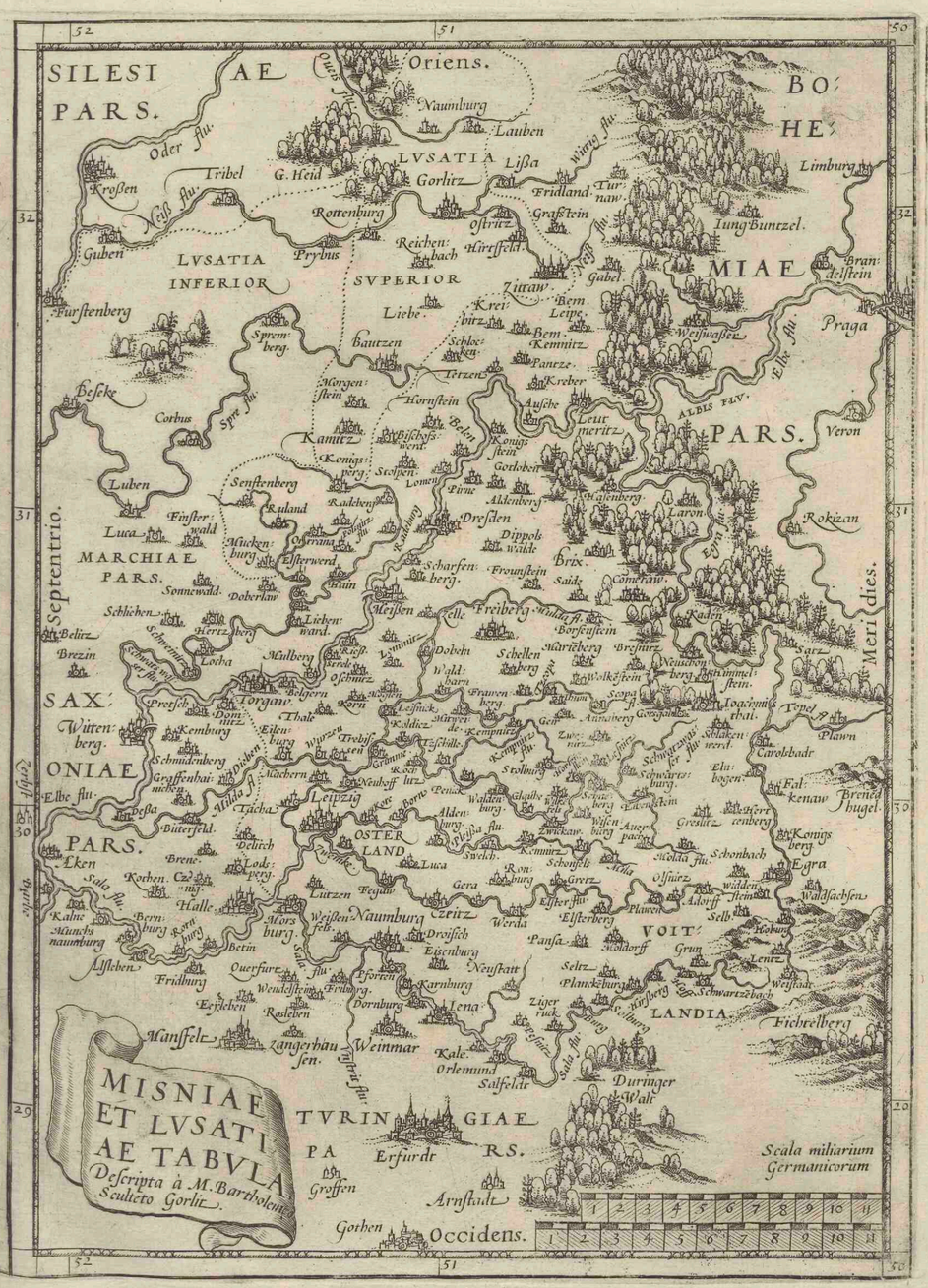
MISNIAE ET LVSATIAE TABVLA
Descripta à M. Bartholomæo Sculteto Gorlic.
SILESIAE PARS.
LVSATIA INFERIOR
LVSATIA SVPERIOR
MARCHIAE PARS.
TVRINGIAE PARS.
Oriens.
Occidens.
Septentrio.
Meridies.
Scala miliarium Germanicorum

BVCHAVIA
VEL
BVCHONIA.

CONTINET hic Germaniæ tractus Fuldenſem Abbatiam: de cuius origine & ſitu, hæc ſunt in Coſmographico opere Seb. Munſteri: FVLDA metropolis eſt eius in Germania regione, quam olim Buchoniam, alii Buchauiæ ſiluam, ſeu ſolitudinem appellabant, à fago nimirum, vnde hodie Fagoniam hanc & Fagunetum dicimus. Equidem id nominis à fago obueniſſe regiunculæ, vel huius opidum Fagus, quod vulgò Fag ſeu Fach vocant, atteſtatur: cui ciuitati Taurus mons prælatus affinis eſt. Ceterùm regionis huius ſitus exiſtit inter Thuringiam, Franconiam, Haſſiam & VVederaugiam, cumque ſingulis harum regionum (ipſo veluti in centro locata) fines iungit. Opidis, caſtris, villis, fluuiis, ſtagnis, nemoribus, agris, hortis, pratis, fontium bonitate, totius denique fundi fertilitate (vt harum quidem regionum aſperiorum natura fert) haudquaquam aſpernanda Germaniæ pars, etſi non vitifera. Habet fluuios Fuldam, (quæ præterlabens ciuitati nomen dedit) Hunam, Guerram, & Vlſteram. Omnis regio verò ſiluis cingitur, quercu fagoque ditiſſimis. Viculos ciuitati proximos pleroſque Cellas cognominant, in argumentum veteris & feliciter exaugeſcentis Benedictini ſodalitij. Præcipuum verò huius regionis decus atque ornamentum eſt peruetuſta illa & planè auguſta Baſilica S. Saluatoris, quam longè celeberrimam memoria Diui Bonifacij reddidit, cuius auſpicio Fuldana ciuitas primùm & condita & aucta, vaſta antè ſolitudo. Baſilica enim hæc antiquiſſimi monaſterij, prior opido, conſtructa fuit anno CCCCCC LV, Imperatore Pipino Caroli magni patre. Vide plura apud dictum Munſterum. Multa quoque de huius Abbatiæ origine, Abbatumque eius rebus geſtis ſunt in Chronographia Valentini Muntzeri, Germanicè edita. in quo tradit aream huius Fuldenſis ciuitatis antea **Eulenloch** (quaſi dicas noctuæ antrum) nominatam. & vbi nunc monaſterium S. Petri viſitur, olim **Eulenberg** (id eſt noctuę mons) dictum.

WALDECCIA
COMITATVS.

COMITATVS hic Haſſiæ portionem occupat, regionem agris fœcundam, variis fluminibus irriguam; quorum, quod maximè clarum eſt, Edera vocatur, piſcoſum valde: dicitur id flumen aureas quoque arenas ferre. eſt deinde Dimila amnis, item Twiſta, & Ahra, nec non Vrba & Ither. Terra eſt vini frumentique ferax. effoditur quoque ex ea argentum, argentum viuum, æs, plumbum, ſal, & alumen. Loca præcipua ſunt VValdeccia vrbs & arx, vnde regioni nomen. Aſtinchuſa, Dudinchuſa, Landauia vrbs cum arce, Mengerhuſa vrbs quoque cum arce, Comitum hic hodie ſedes: Rodenum vrbs & arx, in cuius territorio venationes ſunt multæ: VVetterburgum arx, inter Twiſtam & Ahram amœniſſimo ſitu: VVildunga vrbs, quæ nouo & veteri nomine & loco diſtincta eſt: iuxta quam fodinæ metallicæ; ex quibus magna vis auri, æris, & ferri quotidie eruitur. ſunt & hic fontes acetoſi. Coquitur hic etiam optima cereuiſia, qua præſtantiorem non habet hæc regio. Eiſenburgum arx cuius ager vt VVildungæ aurum & ferrum ſuppeditat. quo effodiuntur quoque lapides quibus ignem focumque tanquam carbonibus fouent. Eilhuſia arx, ſitu ſpectabilis: ab Vrba amne diuiditur: Corbachia vrbs munita: Neuburgum arx & opidum: Ither arx: & VVerba monaſterium, &c.

HASSIAE PARS.

SAXONIAE PARS.

Reidesselisch pars

Die Schiele

Vogelsberg

Henneberg comitatus pars.

Iſenburg comitatus pars.

FRANCONIAE DVCATVS PARS.

BVCHAVIAE, siue FVLDENSIS DITIONIS TYPVS. Wolfgango Regr. will auctore. 1574.

HANNAVIAE PARS.

Wertheim comitatus pars.

Scala milliarium Germanicorum Buchauiæ.

1 2 3 4 5 6 7 8

SEPTEMTRIO.

Cum priuilegio. Cæs. et Reg. Mo. decennali.

WALDECCENSIS COMITATVS DESCRIPTIO ACCVRATISSIMA.

Beurn

Padelbornensis dioecesis pars.

Desenberg.

Colonienſis dioecesis pars.

Altenbeurn.

Malſpurg.

Waldeck.

Zuſchen.

1 2 3

Milliaria Germania.

Frankenberg.

Halſiae confinia.

Iustus Moers describ. Anno 1575.

MERIDIES.

OCCIDENS

ORIENS

FRANCONIA.

FRANCONIA partim plana est; & partim montosa; montes ipsi haud difficiles sunt; ager non admodum pinguis; nam plerumque arenosus est. Multis in locis consiti colles vineis, gratum producunt vinum; maximè verò apud Herbipolim (vulgò **Wirtzburg**) Multæ siluæ, & multa venatio est. Terra in multos partita est dominos, quamuis Episcopum Herbipolensem Ducem Franconiæ dicant. Maguntina Ecclesia & Bambergensis plurima obtinent loca. Palatinus quoque Comes haud paruam occupat partem. Marchiones Orantes in ea sunt. Multæ præterea ciuitates Imperiales apud Francones florent.

De Norimberga dubium est, Franconiæ an Boiariæ cedat; ipsum nomen indicat ad Boiarios vrbem pertinere. Norimberga enim Noricum montem significat; ob quam rem patet Noricorum ciuitatem fuisse. Noricis autem Boiariæ succesere: & nunc ea portio terræ Boiariæ, quæ inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Parœchia Bambergensi est, quæ ad Francones pertinet. Ipsi Norimbergenses nec Boiarios, nec Francones videri se volunt. Sed tertium quoddam separatum genus. Vrbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata est. Amne Pegnitio interlabitur, in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industrioso populo: omnes enim aut opifices sunt, aut negotiatores: hinc multæ illis diuitiæ, & magnum in Germania nomen. Aptissima Imperatorum sedes, libera vrbs, & in medio fermè Germaniæ sita.

Inter Bambergam & Norimbergam Forchaim iacet, famosum niueo pane oppidum. Incolæ patriam fuisse Pilati putant. Hæc hactenus Pius II. in Europæ suæ descriptione. Consule etiam Ioannem Aubanum, Hermannum Comitem Nuenarium, Munsterum, Rithaymerum, Hunibaldum, Abb. Trithemium, & Ioannem Auentinum, qui eius vrbem primariam VVirtzburgum, olim Pœoniam vocatam autumat.

MONASTERIENSIS EPISCOPATVS.

DE hoc Episcopatu hæc habet Sebastianus Munsterus in sua Cosmographia: CAROLVS Magnus tertiam Episcopalem Ecclesiam erexit in Mediterraneis Saxoniæ; nunc VVestphaliæ in Myningrode, loco, qui postea ab insigni ibi fundato monasterio, Monasterium fuit denominatus; ordinauitque ibi Episcopum Ludgerum, natione Frisium. Cuius successor Hermannus dedicauit & consecratum Monasterium & Ecclesiam trans aquas, in titulum & honorem Beatæ Mariæ virginis; quod Monasterium breui ita creuit, adeóque factum est celebre, vt nomen dederit & ciuitati & Episcopo, ita vt paulatim abolito veteri Mingardeuordensi vocabulo, inceperit dici ciuitas & Ecclesia Monasterienſis, quod nomen præualuit in hodiernum vsque diem. Hactenus ex Crantzio Munsterus. Vide de hoc Episcopatu, & Osnabrugensi, Saxoniam Alb. Crantzij, & VVestphaliæ commentaria Hamelmanni.

Hæc vrbs maximam anno 1533. cladem ab Anabaptistis accepit, qui eam ciuibus expulsis inuaserunt, Regeq. ex eorum colluuie creato, eam contra eius Episcopum, Archiepiscopum Colonienſem, & Ducem Cliuensem, qui illam valido exercitu obsederant, per annum quasi tenuerunt: Sed Episcopus tandem cum suis superior factus, supplicium de illis, regeque illorum (vti meruerant) sumpsit.

55

ORIENS
OCCIDENS.
MERIDIES.
SEPTENTRIO
Scala miliarium.
1 2 3 4 5 6
FRANCIÆ ORIENTALIS (VVLGO FRANCKENLANT) DESCRIPTIO, AVCTORE, SEBAST. A ROTENHAN.
Voytland.
Duringer waldt
Steigerwaldt
Hasgau
Grabfeldt
Gollach
Rangau
Altmuel
Nortgow
Pegnitz
Regnitz
Rednitz
Tauber
Kocher
Jagst
Bernhamer wald
Wildbann
Spessart
Odenwaldt
Wederaw.
Bamberg
Coburg
Culmbach.
Hasfurt
Kunspergk
Wirtzburg
Karlstat
Gemündt
Aschenburg
Werthaim
Mitenburg
Aletzheim
Neustat
Swabach
Sultzbach
Norckay
Amberg
Nurenberg
Forchaim
Hilperhausen
Eberbach
Hochlausen
Franckfort
Hana
Wertheim
Rotenburg
Vffenhai
Hornecke
Gueten berg
Ereprucken
Hasmarsen
Osthaim
Rodenbach
Gelnhausen
Salmuster
Schwalingen
Lichtenau
Ebnit
Greuental
Sunberg
Lind.
Neustadt
Harras
Lauterburg
Aichfelt
Pegnitz
Rednitz
Regnitz
Tauber
Kocher
Jagst
Main
Rotach
Rotha
Callenberg
Hasfurt
Kunspergk
Wirtzburg
Karlstat
Gemündt
Aschenburg
Werthaim
Mitenburg
Aletzheim
Neustat
Swabach
Sultzbach
Norckay
Amberg
Nurenberg
Forchaim
Hilperhausen
Eberbach
Hochlausen
Franckfort
Hana
Wertheim
Rotenburg
Vffenhai
Hornecke
Gueten berg
Ereprucken
Hasmarsen
Osthaim
Rodenbach
Gelnhausen
Salmuster
Schwalingen
Lichtenau
Ebnit
Greuental
Sunberg
Lind.
Neustadt
Harras
Lauterburg
Aichfelt
Bernhamer wald
Wildbann
Spessart
Odenwaldt
Wederaw.
Bamberg
Coburg
Culmbach.
Hasfurt
Kunspergk
Wirtzburg
Karlstat
Gemündt
Aschenburg
Werthaim
Mitenburg
Aletzheim
Neustat
Swabach
Sultzbach
Norckay
Amberg
Nurenberg
Forchaim
Hilperhausen
Eberbach
Hochlausen
Franckfort
Hana
Wertheim
Rotenburg
Vffenhai
Hornecke
Gueten berg
Ereprucken
Hasmarsen
Osthaim
Rodenbach
Gelnhausen
Salmuster
Schwalingen
Lichtenau
Ebnit
Greuental
Sunberg
Lind.
Neustadt
Harras
Lauterburg
Aichfelt

MONASTERIENSIS ET OSNABVRGENSIS EPISCOPATVS DESCRIPTIO.
Auctore Godefrido Mascop Embricense.
FRISIA
GELDRIAE DVC.
TWENTH
BENTHEM
COM.
COMITATVS OLDENBORCH
AMPT DVLMANHORST.
COM: TECKENBORCH
COMIT: RAVENSB:
COM: RIDBORCH.
COM: DIEFHOLT
TERRITLING: OSNAB: DVR.
CLIVIA
Notarum Explicatio.
Vrbs.
Aedes Principis.
Vrbs, cum Aedib: principis.
Pagus.
Monasterium
Pretorium, siue Villa.
Pagus, cum Pretorio
DAT VESTH VAN RECHLICHVSEN.
TLANDT VANDER MARCK
Magna
Communia milliaria
Parua
Cum priuilegio.

BOHEMIA.

IN Iohannis Dubrauij hiſtoria Bohemica, ſic de hac regione habetur: In Germania ſita eſt Boiemia: ea fines ab ortu Solis ad Marcomannos & Quados, ab occaſu ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia ſuperior, nunc Auſtria dicta, occupat; ſicut Saxonia, & Miſnia Septentrionalem. Vniuerſam Hercynia ſilua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitheatri faciem. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulò amplius ducentis millibus paſſuum extenditur. Carolus Boiemiæ rex, qui deinde imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim deſcripſit; quarum vni dumtaxat vocabulum à flumine Vultauia, quod Pragam interfluit, indidit. Reliquas vndecim ab oppidis cognominauit, ſed nonnulla eorum adeò aſpera prolatu habentur, vt niſi Boiemus ſit, aut ſermonis Boiemi, gnarus, ægrè illa alio ore enuntiauerit. Inter oppida Boiemiæ inſigniora numerantur, Marcomanniam verſus, quæ hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium reginæ, Pardubicium, Lytomiſlium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Miſa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Auſtriam ſpectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: ſicut à Miſnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Auſtia. Nam Quadis, nunc Sleſitis, Hiaromirium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proximant. Introrſus porrò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelſina, Verona, Zatecium, Launa, Slana, Lytomericum, Taborium. Ceterùm omnibus anteſtat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres ampliſſimas vrbes complectatur, Veterem, Nouam, & tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia diſiunctam. Ædificia in ſingulis, tam priuata quàm publica dignitatis plena, & magnificentiæ. Duas præterea poſſidet arces, alteram Viſſegradum appellant, quondam regum ſedes, nunc bellorum ciuilium iniuria, vaſta, & pænè deſolata. Contrà, illa altera arx, quæ minorem Pragam deſpectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, ſed vrbis potius ſpeciem repræſentare videtur, tantum videlicet loci, mœnibus, ædificiiſque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, templum & palatium; illud Caroli, cuius ſtatim mentionem fecimus, hoc Vladiſlai regis, nuper vita functi, opus. Quantum autem inter vrbes Praga, tantum inter flumina Albis flumen (vt rectè Tacitus ait) inclytum & notum ſupereminet. Sed hoc idem Tacitus, de illo, parum exploratè, quod in Hermunduris oriri addiderit. Non enim apud Hermunduros Albis, ſed apud Boiemos oritur, in montibus, quos illi ipſi Boiemi Cerconeſſos appellant, Septentrioni obtentos, & Morauis vicinos. Ex quibus ille profluens, magnam Boiemiæ partem, ac ferè meliorem irrigat, & poſtquam ceteros indigenas fluuios, nempe Vultauiam, Egram, Saſauam, Giſeram, Miſam exhauſit, auctior aquis factus, inde ad Miſnios & Saxones, poſtremò in Oceanum, nomine vbique ſuo euoluitur, Salmone piſce in primis fœcundus. At minores in Boiemia fluuij, riuuliſque, alicubi ramenta auri prouoluunt, alibi conchulas alunt, é quibus vniones eruuntur. Fontes autem calidi, aliquot in locis erumpentes, non modò lauandi voluptatem, ſed auxilia etiam medendi hominibus afferunt. Porrò ipſum ſolum adeò frugum ferax, & copioſum eſt, vt & has vicinis quoque regionibus largè ſuppeditet. Vina tamen parcius exhibet, & quæ nata ibi ſunt, languidiora apparent, quàm vt ætatem bene ferre queant. Contrà croco in Boiemia ſato, inſunt cuncta, quæ in peregrino precioſa habentur, ſuccus, color & odor. Iam illa rara, ac prorſus beata telluris dos, quòd ex venis eius tanta vbertate argentum affluit, vt niſi parum aliquid ſilicis ad eas venas ſe admiſceret, nihil extra argentum haurires; cùm alibi argentariæ, valde dites eſſe perhibeantur, in quibus metalla, quarta ſui aut quinta, vel cum feliciſſimè media parte argentea, inueniuntur. Quin aurum quoque ipſum tale ſtatim, qualem natiuæ venæ ferunt, in puteis effoditur, qui de loco Giloua, cognomen ſuum trahunt. Tenet fama, regibus Boiemiæ ſæpius inde alatas fuiſſe micas aureas, puti auri, quarum ſingulæ pondo denûm librarum graues erant. Sed nec vilioribus metallis deſtituitur, nempe ſtanno, plumbo, ære, ferro. Oſtentatque præterea carbunculum, calaim, amethyſtum, ex cotibus ſuis metallicis abruptum. Ceterùm ſecundum metalla non alia res magis Boiemos, quàm piſcinæ, quæ Cyprinos piſces alunt, locupletat; id quod aliàs oſtendimus, edito De piſcinis libello. Nunc mores incolarum reddentur. Igitur vt verba ad compendium conferam, tum morum, tum ipſius habitus, quem corpore Boiemi præ ſe ferunt, leo animalium generoſiſſimus, cuius ſideri Boiemi ſubiacent, quaſi quandam imaginem exprimere videtur, ſi vel celſam Boiemorum proceritatem, vel latum & validum pectus, vel rigidam ſuluiſque comis veſtitam ceruicem; ſi deinde vocis ſonum arduum, ſi oculos micantes, ſi robur & fiduciam virium intueri volueris. Solet item leo contemptu in alia animantia, & nonnullo faſtu turgere, ægreque exarmari, præſertim ſi per ferociam eum aggrediâre. Nec ab hac parte Boiemus degenerat, ſed contemptum libenter erga alios verbo factoque oſtentat ſuum, ipſamque adeò arrogantiam inceſſu, geſtu, pompa, prodit. Eſt & feroculus, cùm faſtidioſè tractatur, inſuper auſis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus; interim tamen ambitioſus & glorioſus. Rurſusque vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo, inſtruendoque immodicè effuſus; vicini præterea Saxones eundem docuerunt, nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Boiemi longè à Germanis diuortunt, propter eandem vicinitatem. Hactenus Dubrauius, apud quem etiam gentis origo, antiquæque ſedes docentur. Cereuiſia in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitur. Sermo gentis Slauonicus eſt; ſe ipſos Czechos, Germanos Niemeckos ſua lingua vocant. Huius regni titulo quoque ſubſunt Morauia, Sileſia, & Luſatia regiones. Egra etiam ciuitas anno 1315. Bohemorum hypotheca facta fuit. Vide de hac regione plura apud Æneam Siluium, deque eius populis lege quoque Mart. Cromerum, libro primo hiſtoriæ Polonicæ. His adde ſi lubet Munſterum, Rithaimerum, Crantzium in deſcriptione Wandaliæ, Sabellicum Æn. 10. lib. 2. Pragam huius regni vrbem primariam peculiariter deſcripſit Georgius Handſchius. Hanc typicam delineationem ſumpſimus ex tabula Ioannis Crigingeri, Pragæ anno 1568. edita.

Regni huius vrbium aliquot nomenclaturas ex Munſtero hîc adducere libuit. Omnes namque ciuitates huius regionis aliter ferè Bohemus, aliter Germanus pronunciant.

Bohemus.	Germanus.	
Praha,	Prag.	*hæ ciuitates regi immediatè ſubiectæ ſunt.*
Plzen,	Pilſen.	
Budieiowize,	Budwis.	
Kolim,	Coeln.	
Cheb,	Eger.	
Strzibro,	Miltz.	
Hora,	Kuttenberg.	
Tabor,	Taber.	
Zatetz,	Datz.	
Litomierzitze,	Leitmiritz.	

Bohemus.	Germanus.	
Launij,	Laun.	*hæ ciuitates Proceribus regni ſubditæ ſunt.*
Rokovvinck,	Rakowinck.	
Klatovvy,	Glataw.	
Beraim,	Bern.	
Moſt,	Bruck.	
Hradetz,	Gretz.	
Auſcij,	Auſt.	
Myto,	Maut.	
Dvvnor,	Hoff.	
Laromiertz,	Iaromir.	

Bohemus.	Germanus.
Dub,	Ath.
Piela,	Wiſſwaſſer.
Gilovvy,	Gilaw.
Krupka,	Graupen.
Loket,	Elbogen.
Hantzburg,	Yatenburg.

Albis fl. Germanis Elbe. Bohemis, *Labe vocatur.*

Moltam fl. Bohemi *Vltavva appellant.*

REGNI BOHEMIAE DESCRIPTIO.

Cum priuilegio.

Bohemiæ longitudo latitudo, penè par, nam rotundam faciem ex circumiacentibus montibus accipit, cuius diametrum trium dierum itinere expedito absolutur: quorum montium quæ ad Septentrionalem plagam vergunt Sudeti appellantur, ardui sane ac præcipites, vbi Gabrita silua ingens extenditur, qui montes cum alijs Danubio prædemis Vndo Albi fl. sese proripit in coronam coeunt, quos Vndiq; profundissima nemora latissimè occupant: Hercynia enim silua vniuersa Bohemiam comprehendit.

Scala miliarium. 1 2 3 4 5 6.

VOITLANDIAE PARS.

MISNIAE PARS.

SILESIAE PARS.

MORAVIAE PARS.

AVSTRIAE PARS.

PALATINATVS

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

SEPTENTRIO.

Albis fl. Elb fl.

Vltawa fl.

Sazawa fl.

Wotawa fl.

Nab. fl.

Danubius fl.

Regenspurg

Passaw

Schlegl.

Prag

Pragæ Regni metropolis,

Leutmeritz, hic colles sunt vineis consiti

Melnick

Budin

Raudnitz

Kosteltz

Elb, fl. Bohemis late.

Aussig

Carbitz

Graupen

Reitzenhan

Oßig

Doplitz

Eisenberg

Duxat

Trebnitz

Ketzauer

Brugks

Hasenburg

Habern

Zum zez

Commoda Cresunt hic opt. maces.

Lobositz

Lowositz

Welbern

Lissa

Gitschin

Hoff

Jaromir

Nahod

Lesin

Radisch

Königingretz

Reichenaw

Chlumetz

Podiebrod

Konitzgehora

Limpurg

Newestf

Pardubitz prostantissimos gladios hic fabricant.

Lititz

Zampach

Reinertz

Humole

Wunschelburg

Polnitz

Trautenaw

Glotz

Landeck

Habichswerda

Mitterwaldt

Neustette

Über das Gesencke.

Behemische Tribel

Lanscron

Rosenburg

Littomissel.

Richenburg

Schutzburg

Chrudim

Czaslau

Kuttenberg. Argentifodinæ

Jenewitz

Cloner

Ronoff

Lichtnburg

Wodian

Potwortz

Studens

Linska.

Schelakowi

Nouradt

Zwita

Neustette

Merhe rische Tribaw

Miglitz

Polzka

Jngerwitz

Kreutzberg

Para

Neustettel

Prisen

Hayssenick

Linta

Schweiß

Osmuntz

Merseritz

Der Schieb

Prin

Igla

Keminitz

Goldberg

Trebitz

Gamitz

Freling

Fiskais

Bittinga

Budweiß. hic sunt argentifodinæ

Droskowitz

Weltschin

Cromelaw. habet argenti fodinam.

Rosenberg

Sternberg

Presnaw

Hubern

Britta

Furwitz

Lipnitz

Deutschen Broda

Primslis

Steken

Polin

Sara

Wodian

Nitzcheratz

Hompolitz

Thorm

Patzow

Horzebnick

Stein

Rattiwurs.

Limbitz

Knaw

Pilgram

Lobskirchen

Sobeslaw

Pockaws

Wessely

Neuhaus

Dolesch

Drisch.

Sabeslaw

Bechin

Dein

Wultawa fl.

Wotitz

Solsten

Przibas

Przibram

Borsick

Iswentz

Tarkewitz

Platna

Przesnitz

Wiltschitz

Grunberg

Risenberg

Täuss.

Tauntz

Waldmunchen

Retz

Rosenthal.

Marietha

Kloaw

Radien

Schickerze

Kamara

Rockzan

Zerwitz

Heiligenberg

Schebrack

Nuska

Eul auri fodinæ

Stechowitz

Kuttenberg

Kuttenberg. Argentifodinæ

Kuttenberg

Kuttenberg

Kuttenberg

SILESIA.

IOANNES Crato Imperatoriæ Maiestatis Consiliarius & Medicus primarius, hæc nobis de hac sua patria, ex suis Silesiæ Commentariis collecta, in Geographiæ candidatorum gratiam communicauit.

DE Silesiorum appellatione non esse tantoperè inquirendum, nec ab Elysiis vsque eam deducendam, facilè existimare possunt ij qui regionem istam, quam nunc tenent, Quados incoluisse ex veterum scriptis perspectum habent. Idem autem Saxonibus & antiquis Germanis Quad, quod Polonica, seu Sclauonica lingua Silesium dicimus, significat. Fuit enim gens quæ ex variis locis in ista confluxit, belli magis quàm pacis studiosa, plura destruens quàm exædificans, & Dominorum impatiens. Primus verò Rex, quem dominum habuit, Boleslaus Polonus fuit. Is natus est anno à Christo nato 967. matre Bohema, Ducis Wenceslai ex fratre nepte. Huic filius Mieslaus fuit, qui Rixam Comitis Erenfridi Palatini filiam, Imperatoris Othonis III. ex sorore Melchitide neptem, anno millesimo & primo in vxorem duxit; ac primus coronam regiam ab Othone III. accepit. Eo verò demortuo, cùm Poloni per seditionem Imperatoris neptem atque filium Casimirum è regno eiecissent, Conradus Imperator Bohemo Silesiam cum conditione tributi numerandi adiudicauit. Is fuit Vuratislaus, qui haud dubiè Vuratislauiæ vrbi, quæ vulgò Breslaw appellatur, nomen dedit. Sed de hoc nihil certi affirmari potest. Illud certum, rursus in potestate regum Polonorum deinceps Silesiam fuisse, quemadmodum paulò post ostendemus. Sunt qui à Principe Ligio eo loco vbi est Vuratislauia, vrbem Budurgim Ptolemæo dictam, fuisse conditam asserunt, qua auctoritate, vel potius opinione ducti, nescio. Nam Mieslaum Poloniæ ducem, quem ab Othone III. Imperatore primum Regem creatum & anno à nato Christo 965. Christianissimum amplexum, ædificasse in insula quam Odera efficit ædem sacram Ioanni Baptistæ ligneam anno 1048. Historiæ certæ testantur. Ex quo colligere licet, nihil tum temporis eximium fuisse Vuratislauiæ. Addo & hoc, quòd Gotefridus sacræ illius ædis Præsul primus, homo Italus, Smogram pagum vrbi Vuratislauiæ prætulit, atque in eo scholam atque collegium suum habuit. Hoc ipso autem tempore aliarum vrbium Silesiæ insignium, Lignicij, Glogouiæ, Lubenæ, &c. fundamenta iacta esse conijcitur; nam ex monumentis & Annalibus nihil certi ostendi potest, cùm in tota Silesia omnium vetustissimæ literæ Friderici secundi Cæsaris, quæ anno millesimo ducentesimo scriptæ sunt, extent; reliquis vel incendiis, vel vastationibus, quæ immanes fuerunt, direptis atque perditis. Virtute autem Friderici Barbarossi, & Silesia pacata est, & inter filios Vladislai regis Poloniæ ita distributa, vt à regno Poloniæ non diuulsa esse videretur. Sed cùm Poloni Silesiam à Germanis compleri & Principum voluntatem ab eis minimè abhorrere animaduerterent, neglectis Principibus, Silesio Vladislao Loctico, in primis Germanis infenso, honorem Regium detulerunt. Hæc res occasionem præbuit, vt se in fidem regis Bohemiæ Ioannis, qui Henrici septimi Imperatoris filius fuit, & ducta vxore filia Wenceslai regis Bohemiæ, regno potitus erat anno millesimo tricentesimo secundo, conferrent. Itaque ab hoc Iohanne Lucelburgio duodecim regibus Bohemia Silesiæ paruit, quorum sex Romani Cæsares fuerunt, vnus genere Bohemus, vnus Pannonius, quatuor ex familia Austriaca, duo Poloni, sed sanguine materno Austriaci. E Polonica autem stirpe remanserunt in Silesia principes hoc tempore superstites Lignicenses & Teschnicenses; Munsterbergenses enim è stirpe regis Bohemiæ Georgi originem ducunt. Ceterùm Vuratislauia, quæ Metropolis Silesiæ est, cùm anno millesimo tricentesimo quadragesimo primo tota conflagrasset, & in cinerem versa fuisset, ex lapide in eam formam ædificari cœpta est, vt hoc tempore perpaucis vrbibus Germaniæ, ordine, elegantia ædificiorum, amplitudine platearum, cedat. De aliis verò ornamentis verioribus Reipub. nihil attinet dicere, cùm vniuersæ Germaniæ perspectum sit, vix in vlla regione tot scholas optimarum disciplinarum doctoribus instructas reperiri, & cultura ingeniorum excellere. Nobilitas quidem etsi agrorum culturæ & œconomiæ dedita est, ad bellicas tamen artes ita instructa, vt illorum fortitudine reliquias Pannoniæ defensas æqui rerum æstimatores numquam sint inficiaturi. Frumenti regio ferax est, ac rarus in ea locus qui non excolatur. Piscinis abundat. Odera fluuius insignis ad Ortum & Septentrionẽ eam alluit, cùm Sudetes ad Meridiem à Bohemia discernant. Sed situm monstrat tabula Chorographica. Scripserunt de ea Æneas Siluius, atque alij quidam rerum atque locorum ignari: Sed Laurentius Curuinus, patria Nouoforensis, potuisset certiora in medium afferre, nisi ea ætas fatalibus quibusdam tenebris inuoluta fuisset. Hæc hactenus Ioannes Crato.

Annales Silesiæ scripsit nuper Ioachimus Cureus, in quibus huius regionis, & eius vrbium oppidorumque situm, antiquitatem, Reipublicæ administrationem, & res gestas tanta diligentia describit, vt eius absolutam historiam studiosus hinc petere posse videatur.

SILESIAE TYPVS
Descriptus et editus a Martino Heilwig Neisense, et Nobili viro Nicolao Rhedinger dedicatus Anno. 1561.

Cum priuilegio.

SEPTENTRIO

POLONIAE PARS.

ORIENS

MERIDIES

OCCIDENS

BOHEMIAE REGNI PARS

MORAVIAE PARS

Hercinia Silua

LVSATIAE PARS

Scala miliarum.

Oppida
Monasteria
Arces
Pagos
notat.

FRANCKFVRT
Mulrose
Oder fl.
Paradiß
Schwibosin
Syree fl.
KROSSEN
Zulch
Odera fl.
Pesko
Netka
Guben
Grunberg
Fere
Syer fl.
Naiburg
Sömerfeld
Fürstad
Rotwitz
Tribel
Muska
Sonaw
ORTTRANT.
Sprebergk
Senftenberg
Pribus
RVLAND.
Witchenaw
KAMITZ.
Czerna fl.
Quiß fl.
Vols fl.
Sprottaw
Sprotta fl.
Rothersdorf
Bolkowitz
Steinaw
Luben
Schwartz wasser fl.
Parchwitz
Leubus
Nimka
Lissa
Bützel
Naiburg
Grolzberg
Ham
Lemberg
Bober fl.
BAVDZEN.
Reichenbach.
Lauben
BISCHOFSWER
GORLITZ
Ostritz
Hüffelde
Lauban
Greiffenf
Lissa
Greiffeberg
Friedland
Friedberg
Thermæ
Sitta.
Oybin
Krutz
Goldberg
Wolstad
Nickelstad
Kostenplotz
Raudenbach fl.
Schonaw
Striega
Hirschberg
Kupferberg
Kreppelhof
Fürstenstein
Schmiedeberg
Kinast
Zobten
Gorka
Nimtsch
Leutmansdorf
Reichenbach
Tephiwoda
Silberberg
Newrock
Frankenst.
Waitta
Ottman
Striega fl.
Braun.
Rosenberg
Trauttenaw
Wischelburg
GLOTZ
Landeck
Habelschwert
Reinhartz
Huniel
Mutwalde
Neustadtel
Pranka
Weissen fl.
Rauden.
Kobe
Gura
Wintzig
Stroppen
Wolaw
Kreidel
Kuberg
Bolkowitz
Steinaw
Luben
Parchwitz
Leubus
Nimka
Lissa
Neumarck
LIGNITZ
Schwartz wasser fl.
Bober fl.
Grolzberg
Ham
Goldberg
Wolstad
Nickelstad
Kostenplotz
Striega
Schonaw
Hirschberg
Kupferberg
Kreppelhof
Fürstenstein
Schmiedeberg
Kinast
Zobten
Gorka
Nimtsch
Leutmansdorf
Reichenbach
Tephiwoda
Silberberg
Newrock
Frankenst.
Waitta
Ottman
Striega fl.
Braun.
Rosenberg
Trauttenaw
Wischelburg
GLOTZ
Landeck
Habelschwert
Reinhartz
Huniel
Mutwalde
Neustadtel
Pranka
Weissen fl.
Rauden.
Kobe
Gura
Wintzig
Stroppen
Wolaw
Kreidel
Kuberg
Bolkowitz
Steinaw
Luben
Parchwitz
Leubus
Nimka
Lissa
Neumarck
LIGNITZ
Schwartz wasser fl.
Bober fl.
Grolzberg
Ham
Goldberg
Wolstad
Nickelstad
Kostenplotz
Raudenbach fl.
Schonaw
Striega

MORAVIA.

MORAVIAM *sic describit Ioannes Dubrauius in sua historia Bohemica: Morauiam veteres Marcomaniam vocabant, quia fines Germaniæ, qua Danubio in Pannoniam pergitur, terminabat. Quippe Germanis Marck, limes dicitur, atque inde Marcomanni limitum finiumque accolæ appellati. De quibus Arrianus in commemoratione Germaniæ: Earum gentium, inquit, postremi sunt Quadi ac Marcomanni; deinde Iazyges Sarmatarum gens, pòst Getæ, deinde Sarmatarum magna pars. At in præsentiarum quoniam circumscriptos Mora fluuio habet fines, ab eodem fluuio incolæ Moraui, & ipsa regio Morauia appellatur. Eam vt nunc se habet tribus è partibus iuga montium, aut siluæ saltusque, aut fluuij limitant ab Oriente ab Vngaris, ab Occidente à Boëmis, à Septentrione à Silesitis. Nam à Meridie Austriam versus plana est, & alicubi Thayssa flumine, alibi riuo quodam ignobili ab ea dirimitur. Amnium in Morauia, princeps Mora habetur, qui Olomuzium principem ciuitatem circumfluit, & ab illa in Pannoniam defluens, in Danubio tandem se suis & aduentitiis aquis auctus exonerat. Nam & Nigram, & Suittwam, qui Prunnam ciuitatem, dignitate proximam Olomuzio, dein Thayssam, qui Znoynam, obitu Sigismundi Cæsaris memorabilem, postea Iglan, qui Igliniam ciuitatem præterfluit, Mora recipit, ac Danubio mox reddit. Ceterùm, Odera fluuius haud procul Olomuzio ortus, suo vocabulo vsque in Oceanum delabitur. Sunt qui illum à Ptolemæo Viadrum vocari autumant. Oderam vocant ab aucupibus vocabulo mutuato, qui speculas auibus speculandis captandisque constitutas, Odri appellant, hodieque huiusmodi speculæ in Morauia ad fontem Oderæ ab aucupibus constituuntur. Sed tamen nec Hanam præterire libet, quamuis tenuibus interdum aquis fluentem, attamen eos agros rigantem, quibus non alij in Morauia à frumento fertiliores, ita vt frumentarij coloni à largo frumenti velut vbere, iure suo illos sumen Morauiæ appellent: in illis præterea sæpius quàm in aliis numismata M. Antonini, Commodique, & aliorum non nullorum Cæsarum, tam aurea quàm argentea exerantur. Quæ sanè fidem bellorum cum Marcomannis olim in Morauia gestorum manifestam faciunt.*

Hoc verò iam mirabitur aliquis, vt est profectò admiratione dignum, inueniri in Morauia thus & myrrham, non ex arbore desudante vt alibi lectam, sed è solo terræ erutam, vno tantum in loco cui Gradisco nomen, in quo ad hunc diem thus non solùm quod masculum vocant à similitudine testium, sed quod alia præterea virorum mulierumque membra ostentat, effoditur. Nuper autem Venceslaus veterum Procerum familia, eorum qui à Quercu cognominantur, clarus, dum in agro suo Sterenbergensi fundamenta aggeri Piscinario molitur, corpus hominis integrum inuenit, quod nihil nisi myrrha erat, quam ille per amicos distributam, nostri etiam tum priuati memor, non plus media parte lacerti humani donauit, quo aliquoties pro suffitu vsi sumus.

Regionis positio quatenus interius patet, campestris, campique sunt molli & pingui solo, ideóque segetibus valde idonei; sicut colles vinetis, propter terram vineis magis quàm in Boëmia amicam; itaque & bonitate & vbertate vini antecellit. Culta verò tota, cultoribusque adeò referta est, vt nullum gregibus armentorum, quæ nisi in solitudinibus commodè pasci nequeunt, locum reliquerit. De cetero, Moraui sermone, ritibus, moribusque, perinde morati vt Boëmi sunt. Hactenus Dubrauius.

Anno 895. hanc regionem Christiana fide erudiit S. Methodius, curante hoc Arnulpho Imperatore. Sub Henrico IIII. Imperatore, An. 1086. adiudicata est simul cum Lusatia & Silesia, Regno Bohemico. Sermo genti mixtus est, Bohemicus tamen præualet, nam Germanica lingua in vrbibus tantùm inter Optimates in vsu est. Regio, vt scribit Dubrauius, vini ferax est, sed generis dilutioris, & quod potorem (vt Ritheymerus inquit, & nos quoque experti fuimus) non omnium rerum cura eximit. Numismata quorum hîc mentionem facit Dubrauius, apud nos sunt, hostium spoliis insignita, cum inscriptione DE MARCOMANNIS. *Oderæ fluminis vocabulum, Dugloſſus in sua Polonica historia scribit Heneta lingua inundationem aut rapinam significare. Olomuzium, huius regionis Metropolim, & sedem Episcopalem, describit Stephanus Taurinus in sua Stauromachia. De Morauia vide præter Dubrauium, Æneam Siluium in sua historia Bohemica.*

Hanc typicam Morauiæ descriptionem Fabricij, sed aliquot eius regionis Nobilium cura postea correctam, huic nostro operi inserendã pro suo erga nostra studia fauore & liberalitate, D. Io. Crato, Maximiliani II. Imp. Consiliarius & Archiatros transmisit. Idem hunc Catalogum, quo quædam huius regionis loca Germanicæ appellationis Bohemicè interpretantur, nobis communicauit.

Germanicè.	*Bohemicè.*
Behemsche Triebaw,	*Trzebowa Czeska.*
Landskron,	*Landskraun.*
Schirmberg,	*Semanin.*
Schiltperg,	*Siltperck.*
Hanstadt,	*Zabrzch.*
Zwittaw,	*Swittawa.*
Merherische Tribaw,	*Trzebowa Morawska.*
Neustadt,	*Nowy Miesto.*
Deutstbrodt,	*Niemecky brod.*
Iglau,	*Cziblawa.*
Budwers,	*Budegowice.*
Weissenkirch,	*Hranitza.*
Plos,	*Pzin.*
Drosendorff,	*Drosdowice.*
Freyen,	*Vranow.*
Schtignitz,	*Trztenice.*
Holsterlitz,	*Hosteradice.*
Mislicz,	*Moristaw.*
Ioslwitz,	*Iaroslawice.*
Dayex,	*Diakowice.*
Grustpach,	*Hrussowamy.*
Maydpurgk,	*Dewczihrady.*
Auspitz,	*Hustopecz.*
Nuslau,	*Nosyslaw.*
Tischain,	*Itza.*
Schwartz Wasser,	*Strumen.*
Selowitz,	*Zidlochowice.*
Brin,	*Brno,*
Olmutz,	*Holomane.*
Prostnitz,	*Prosteiow.*
Wischa,	*Wyskow.*
Austerlitz,	*Slawkow.*
Kremsier,	*Kromerziz.*
Vngerischbrod,	*Vherscky brod.*
Gœding,	*Hodomin.*
Lumpenburg,	*Brzetislaw.*
Altmarck,	*Podiwin.*
Ostra,	*Ostracia.*

MORAVIÆ, QVAE OLIM MARCOMANNORVM SEDES, COROGRAPHIA, A D. PAVLO FABRITIO MEDICO ET MATHEMATICO DESCRIPTA; ET A GENEROSIS MORAVIAE BARONIBVS QVIBVSDAM CORRECTA.

Bohemiæ pars.

Silesiae pars.

Hungariae pars.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES

Austriæ pars.

Olmuntz

Krumlow

Znaim.

Mezeritsch.

Igla.

Wischa

Brin.

Hungarica.

Nomenclaturæ quæ habent B. literam in fine, sunt Bohemicæ.

AVSTRIA.

AVSTRIAM ſub nomine Pannoniæ ſuperioris his verbis deſcribit Georgius Rithaymerus, in ſuo De ſitu Orbis terrarum compendio: Pannonia ſuperior ad Solis ortum Leythæ fluuio iungitur: Ptolemæus huic Rabonem ab Ortu terminum ſtatuit: Onaſo fluuio, & Norico ad Occaſum. Sunt, qui Cætio monte ab eo cardine finiunt, Teium fluuium & Morauiam à Septentrione: nam eò vſque hodie protenditur. Ab ea parte, quà decurrit Sol, Montana Styriæ.

Gleba vber & fertilis omni genere frugum, & quæ minimo impendio colitur. Vili etiam & ſtrigoſo equo agricola in eo tractu, qui Campus Tranſdanubianus ſiue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari & Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, circa quam agri in Bauaria infœcundi, & macri ſunt, quid ſit, Auſtriacis incognitum eſt. Crocum ita generoſum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare poteſt. Vinum naturæ amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multæ; maximè tamen inſignes, Styra, Vadenhoffum, Melicum, Caſtellum, antiquitus Claudionum; Cremiſium, Cetro caſtellum, hodie Zeiſſelmaur, Santohippolytus, Neuburgum duplex, alterũ à cœnobio, à frumento alterum dictum, Petronella nunc vicus, magnæ olim vrbis, id quod rudera & ruinæ indicant, veſtigium; noua ciuitas, Pruk ad ripam Leythæ fluminis ſitum, Hamburga: Omnium tamen maximè inſignis Vienna, olim Flauiana, ſiue Iuliobona dicta, ſtudio litterarum admodum nobilitata, & qua nulla alia præſtantium Mathematicorum feracior fuit. Eam vineta coronant. Ædes ciuium magnificæ, vt vel Principes hoſpites accipere poſſent, & quæ feneſtris patentibus ventos accipiunt, & tranſmittunt; nec vnquam aêre pigro & manente, eò quòd ſingulæ ſingulas areas habent, ingraueſcunt. Frequens alienarum nationum ad hanc conuentus. Rerum, quæ tuendæ hominis vitæ neceſſariæ ſunt, magna copia.

Flumina Auſtriæ ſunt Danubius, olim regionis terminus, nunc medius eam ſecans; Onaſus, Traunus, Erlaphus, qui ad Cellam templo Virginis matris inſignem ex lacu amœniſſimo oritur; Traiſius, Ypſius, Melicus, Marchia, Teius, qui Morauiam ab Auſtria diſiungit. Campus vario genere piſcium nobilis, Leytha, & in quo ſcitiſſimi ſaporis cancri, Suegadus. Hactenus Rithaymerus.

De origine vocabuli huius regionis hæc refert Lazius in ſuis rerum Viennenſium Commentariis: Auſtriæ nomen recenti ſæculo natum eſt, ante annos circiter quadringentos, ab Auſtri (vt credo) venti flatu, qui iſta in regione frequens eſt: vel ob ſimilitudinem Germanicæ appellationis **Oſtenrich** (quod veriſimilius mihi videtur) quod nomen Orientali regnorum ſuorum limiti Francorum reges indiderant, ceu & Occidentali **Weſtenrich**.

Habuit hæc Regio olim Marchiones, poſtea Duces, deinde Archiduces, quibus hodie paret: vti videre eſt in dictis Lazij Commentariis. Huius regionis inſignia olim erant quinque Alaudæ aureæ, in cæleſtino clypeo pictæ; Sed Lupoldus Marchio hoc nomine Quintus, à rei euentu ab Imperio conceſſa noua vſurpauit inſignia, rubro & albo coloribus diſtincta: quòd ita totus ſuffuſus ſanguine in expugnatione Ptolemaidos fuiſſet, cingulo tenus dumtaxat (quod album corpus interſecabat) à cruore immunis. Cetera vide apud Munſterum, & Cuſpinianum. Auſtriæ etiam deſcriptio extat apud Bonfinium in fine lib. 4. Decadis 4. rerum Hungaricarum. Pius II. in ſua Europæ deſcriptione citat hiſtoriam propriam huius regionis à ſe deſcriptam; nobis tamen eam videre hactenus non contigit. Idem pulcherrimè in ſuis epiſtolis deſcripſit huius regionis Metropolim Viennam.

AVSTRIAE DVCATVS CHOROGRAPHIA, WOLFGANGO LAZIO AVCTORE.

SEPTENTRIO

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES.

BOHEMIAE PARS.

AVSTRIA INFERIOR.

AVSTRIA SVPERIOR.

STIRIA

CARNITIA.

EPISCOP. SALTSBVRGENSIS

Cum privilegio.

SALISBVRGENSIS DIOECESIS.

FRANCISCVS IRENICVS, ex quinque Episcopatibus Bauariæ, hunc primum vocat: eiúsque vrbem Cathedralem, (quam Æneas Siluius Metropoliticam vocat,) cuius hîc picturam addidimus, his verbis describit Munsterus: Germanos IVLIVS CÆSAR aggressurus, in faucibus montium arcem munitissimam extrui curauit, vt milites ad eam refugium, & satellites ex ea iuuamen haberent. Et inde castrum Iuuauiense, Germanicè **Helfenberg**, appellatum est. Fluuius quoque cui adiacet, Iuuauius dictus, arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta est. Habet hæc vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua; montes aucupia, & venationes nonnullas. Cùm autem hæc ciuitas olim floruisset, temporibus Attilæ regis Hunnorum sustinuit incursiones, vastationes, & incendia. Postea circa annum salutis D. XX. cùm Diuus Rupertus ex regia stirpe Francorum ortus, Wormatiensem rexisset Episcopatum, & post obitum regis Childeberti à sede Wormatiensi pulsus esset, Thedo Dux Baioariorum Ratisponæ eum cum gaudio suscepit, baptizatúsque est ab eo vnà cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Episcopus per Noricum vsque Pannoniam, prædicansque CHRISTVM, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniens autem ad Iuuauium fluuium, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, sed tunc collapsa, virgultis operta, & desolata; contemplansque locum Cathedrali sedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, extirpatis arboribus & vepribus, repertísque ædificiis, Basilicam in honorem D. Petri construxit. Quin & cœnobium ordinis S. Benedicti, cum munificentia Ducis instituit, rexítque Ecclesiam Episcopalem ann. 44. &c. ceteros eius Episcopos & Archiepiscopos enumerans. Vide etiam Auentinum, qui putat hanc vrbem Ptolemæo Pœdicum esse. Vrbs hæc in mediis alpibus situm habet. Sunt qui eam à sale, quod in eius vicinia, & prope Reichenhal effoditur, Saltzburg dici autumant. Huius territorium omnis generis metallorum diues est, vtpote auri, argenti, æris & ferri. Reperitur hîc quoque vitriolum, sulfur, alumen & antimonium. Sunt quoque marmorum lapidicinæ.

SALISBVRGENSIS IVRISDICTIO
nis, locorumque vicinorum vera descriptio Auctore Marco Secznagel Salisburgense.

Qui patriæ adfert ingenio sue
Illustre nomen, Laudibus excolens
Dignus fauore est, premioque
Quem sequens veneretur ætas
Cum Marcus ergo fecerit hoc opus
Grato tuum, te queso, fove sinu
Salczburga ciuem, gestiensque
Posteritatis honore cinge.

Cum priuilegio.

Scala miliarium.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

INNTAL

BERCHTES GADN LAND

STALL

IMPAN

LVNGAV

SALCZBVRG

Braunegken. Praßer see Tobliach Fontes Drau. Kreuczberg. Kienburg Lunez Kalz Windischmatray Krumlck Taurn Aichn fl. In Aern In Virgo Am Scharn Ysliz Aichn see Zeller tall Zeller fl. Schiltters Zell Strickepach Weißepach Schwarczenpach Winter Schouaw In der Walden Gerlos Krumpach Labnpach Krumtal Oberr Sulczpach Sulczpach Harpach Holerspach Mulpach Veltra Velber Taurn Stubach Weinspach Kirchaim. Dolach Felsel Raurisser Taurn Arwodwinck Rourig Empach Gastenenecker Taurn Gasteressen Schwarcz Inder Gallbrit Pod. Tofer Korn Taurn Grost Art Flend Gmundt Kacz Kaczberg Radstater Taurn Inder Zaueh Flachau Klein Art Saxeburg Veldsperg Ortnuwurg Spitual Villacher alben. Villach Finckestain Ossiach Ossiacher see Feckersee Pog: feld. Werd. Werd see Glan fl. Vitering Klagfurtt S Veit Gurcktal Inder kockau. Gurck Friesach Altenhofer Huetenwerg Gortschicz Velckamarck Wolfsperg S Andre Laucmundt Swanberger Alben Iudenwurger see Wilsee Dieczperg Lauamt see Drauus fl. Wils fl. Gegtall Gegtall fl. Gegnitz fl. Forausee Wegsin see Drauus. Saxeburg Mosltal fl. Mosltatt Mosltatter see Pragrall. Pragrall fl. Gurck fl. Moniz Moniz fl. Pretiz fl. Mur fl. In der Reichnau. Am Ietach perg Tamswez Klausek Lesachwinckel Inder wust Goriawinckel Mos altent fl. In der Mollitz In der Taurnach Waprach winckel Mauterdorf S Michel Alte see der Limnicz Weiß see Ste Lembers Alben Kung see Auß see Pawrsee Teschen Wilerstain. Hallstat Gosau Gosau. Abtenau Taucklpoden. Wolfgang see S Wolfgang Schwerzee Ysch. Mattsee Aitersee Aitergow Neumarck Wildeneck Straßwalchen Lueg Lueg. Tennen Gebirg Hagen Gebirg Hochkeil Hochkeil. Hochkeil fl. Achn see Tierzee Kopfstain Auerdorf Vischpach Rosenhaim Rott Atzl Wasserburg Inn fl. Walchen see Altenau Gars Sacherwald Schleching Eraßach Obing Chiem see Kyming Baunburg Trumstain Altenmarckt Tetlhaim Waging Burghausen Fridolfing Titmoning Teyssendorf Amtschering Lebenau Hegl werd Ahlsee Lauffen Ymb Hauffsperg Ambering Hofpurn Mauttsee In der Faistenau Talgew Lachetan Ranshofen Aitz fl. Aitz Alting Mulldorff Krayburg Attnpach Braunaw Inn fl. Zalczach fl. Glosach fl. Ach fl. Sal fl. Lofer Hirschpucht Vnckenpach Vncken Reschberg Steinpach Tiefenpach Tiefenpach fl. Tiefenpach Tiefenpach fl. Vnderberg Berchtesgaden Schelnperg Durnperg Hallein Golmstain Seekirchen Wallerstain Gosaw Gosaw fl. Gosaw fl. Hallstat Gosau Gosau. Abtenau Taucklpoden. Wolfgang see S Wolfgang Schwerzee Ysch. Mattsee Aitersee Aitergow Neumarck Wildeneck Straßwalchen Lueg Lueg. Tennen Gebirg Hagen Gebirg Hochkeil Hochkeil. Hochkeil fl. Achn see Tierzee Kopfstain Auerdorf Vischpach Rosenhaim Rott Atzl Wasserburg Inn fl. Walchen see Altenau Gars Sacherwald Schleching Eraßach Obing Chiem see Kyming Baunburg Trumstain Altenmarckt Tetlhaim Waging Burghausen Fridolfing Titmoning Teyssendorf Amtschering Lebenau Hegl werd Ahlsee Lauffen Ymb Hauffsperg Ambering Hofpurn Mauttsee In der Faistenau Talgew Lachetan Ranshofen Aitz fl. Aitz Alting Mulldorff Krayburg Attnpach Braunaw Inn fl. Zalczach fl. Glosach fl. Ach fl. Sal fl. Lofer Hirschpucht Vnckenpach Vncken Reschberg Steinpach Tiefenpach Tiefenpach fl. Vnderberg Berchtesgaden Schelnperg Durnperg Hallein Golmstain Seekirchen Wallerstain. Gosaw Gosaw fl. Gosaw fl.

VRBIS SALIS BVRGENSIS GENVINA DESCRIPTIO

Salcza fl.

BAVARIA.

BOIARIA, aut vt aliis placet, Bauaria, olim Nariſcis, Vindelicis, & Noricis populis inhabitata fuit. Nariſcos, qui hodie Nardge vocãtur, à ceteris Danubius diuidit. Norici initium capiunt à flumine Oeno, vergunt ad Oriẽtem & Auſtrũ; ad Hungariam & Italiã vſq. Vindelici continẽtur fluminibus Lyco, Danubio, Iſara, Oeno, nec non Alpibus, quas Ptolemæus Penninas vocat. Hæc pars tota hodie Bauariæ ducibus paret; totaq́. in Bauarię vocabulũ deſiit.

Bauaria diuiditur in Superiorem & Inferiorem. Superior ſubdita eſt alpibus, Auſtroque. Hæc crebris impedita eſt paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, ſiluis aſpectu horridis, præter vrſos, apros, ceteráſque huiuſmodi feras, centenarios ceruorum alit greges, quos abſq. conſenſu Principis venari crimen eſt. Pecuariis, pecoribusq́. paſcẽdis magis idonea eſt. Pomiferarum arborum fœcunda, trimeſtris dumtaxat frumenti, non tamen omnis, maximè ferax, rarius habitatur. Vrbes huius ſunt, Monachium ad ripam Iſaræ, ſplendiſſima præclariſſimaq́. vrbs, & ducis ſedes. Hæc continuò leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nõnullis perſuaſum eſt. Ingolſtadium, publico litterarum gymnaſio ornata. Sunt præterea Friſinga Epiſcopalis ciuitas, Waſſerburgum, Nuburgum, Roſenheimum, Auensburgum, &c.

Inferior Bauaria fertilior eſt, crebrius frequentiúſq. habitatur; & propter Danubium, Iſaram & Lauarũ amnes, vitium ferax. Huius vrbes ſunt, Reginoburgum, quę Ratisbona aliis, Auguſta Tiberia olim, ad Danubiũ ſita; cuius ab altera fluminis parte ſuburbium ponte lapideo inſigni cum ea iũgitur. Patauium, vulgò Paſſavv, ad oſtiũ Oeni fluminis in Danubiũ, Epiſcopatus titulo inſigne, Straubinga, Landshutum, Dingelfingum, Oſterhofum, aliæq́. plures.

Eſt hæc regio in vniuerſum ſatis ferax, ſale, frumento, pecore, piſcibus, ſiluis, volucribus, paſcuis, feris, & omnibus quæ ad victũ, cultum & vſum vitæ ſpectãt, ſatis ſupérq. abundat. Sues glandibus ſilueſtribuſq́. pomis tanta copia nutrit, vt veluti Hũgaria boues, ita hęc ſues plurimis Europę regionibus ſuppeditat. Diſtrahuntur, diuenduntur q́. in alienas regiones, & deferũtur, ſal, pecudes, frumenta: vina aliunde, ex Italia, Hiſtria, Rhætia, Rheno, Nicro, Pannoniaq́. conuehuntur. Sed nulla Germaniæ prouincia pluribus cultioribúſq. vrbibus illuſtratur. Suis enim limitibus (vt Philippus Apianus in ſua Bauariæ tabula ſcribit) continet 34. vrbes, 46. oppida (*Mercktflecken* ipſi appellant) 72. monaſteria; præter innumeros pagos, arces, & nobilium ædes. Salzburgum in ea Metropolis eſt, & Archiepiſcopatus, multos ſub ſe habet Suffraganeos, vt Tridentinum, Patauienſem, Viennenſem, &c.

Populi agri & pecoris magis quàm belli cultores, neque mercaturæ multum dediti, tantùm Baccho & liberis operam dant; rarò natale ſolum relinquunt. Hanc gentẽ condidit Alemanus Hercules, vndecimus rex Germaniæ Magnæ. Nomen eius in hoc tractu conſeruant pagus & arx Almonſtain, & fluuius Alemanus. Olim hæc regio à proprio rege ad Arnulphi Imperatoris vſq. tempora adminiſtrata fuit; eum vt Parthi Arſacem, Ægyptij Ptolemæũ, ipſa Cacannum nominauit. Deinde duces habuit, quos adhuc tenet. Marcus quidam diſcipulus S. Pauli hanc regionem ad Chriſtianam fidem conuertit, eiúſq. primus Epiſcopus fuit in Laureaco, qui Epiſcopatus poſtea Patauium tranſlatus eſt. Hæc ex Auentino, Munſtero, & Ioanne Aubano Bohemo.

BAVARIAE, OLIM VINDELICIAE, DELINEATIONIS COMPENDIVM

EX tabula Philippi Apiani Math.

Cum Priuilegio

Scala miliarium Germanicorum, continens minima, mediocria, maiora et maxima

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	2	3	4	5	6	7	8		
1	2	3	4	5	6	7			
1	2	3	4	5	6				

SEPTENTRIO

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

BOHEMIAE PARS.

NORICI PARS

SVEVIAE PARS.

PALATINATVS

MAGNAE PARS

CHAMABI

NARISCI.

ALEMANI.

TVNICATES.

VINDELICI

NORICVM RIPENSE

DE. PENNINAE. Alpes Bou

PES.

AL

Baiern.

Ober Baier

Nider Baiern.

Hercinae Silvae pars.

Land ob der Enns

NORTGOIA,
VEL
BAVARIAE PALATINATVS.

BAVARIAE altera pars, quæ vltra Danubium Bohemicam excurrit siluam, vocatur nostro æuo (sicut & olim) Nortgoia, habens Nurenbergam Metropolim; vnde regioni, secundum quosdam, datum nomen. Et licet Nurenberga non sit peruetusta ciuitas, tamen castrum eius in edito colle situm, quod olim Castrum Noricum fuit appellatum, est antiquum. Habet hæc regio plurima oppida, monasteria, & villas, potissimùm Amberg, anno Christi trecentesimo supra millesimũ muro cinctum: Avverbach, Sultzpach, (Castel Monasterium; vbi olim Principes Nortgoiæ suam habuerunt curiam.) Eger, Beierut, Eistet, Napurg, Neuvvenstadt, Ruvvenkelm, Kemnat, Krusen, Greuenvverdt, Eschenbach, VVeiden, Pernavv, Pleistein, Herspruck, Rurbach, Neumarckt, Tursenrut, Elbogen, Cham, Schonsee, Kunsperg, Stauff, &c. Quæ pro maiori parte sunt Principum Palatinorum. Siquidem Ludouicus Imperator & Dux Bauariæ fecit anno Christi M. CCC. XXXIX. huiusmodi diuisionem, vt ex tota Bauariæ prouincia Palatinis Principibus cederet Nortgoiæ regio, præter oppida quædam Imperialia: multa etiam pertinentia ad coronam Imperij, olim fuerunt Principibus Bauariæ impignorata.

In hac regione inter Bambergam & Nurenbergam, ad Orientem, versus oppidum Eger, situs est mons magnus dictus Fichtelberg, ex quo profluunt quatuor insignes amnes, Mœnus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iste in circuitu suo, circiter sex milliaria; & extrudit varias metalli species, gignit & optimũ cæruleum colorem, quem vulgò Lazurum vocant. Inuenitur quoque in summitate montis stannum; & multæ foueæ, ex quibus olim metalla fuerunt eruta: in summa, tota illa Regio turget mineris, potissimùm ferri, vnde Nortgoienses annuatim magnam vim pecunię colligunt. Est aliâs terra dura & aspera, licet quibusdam locis satis proferat frumenti, abundetque pascuis pro pecorum saginatione. Includit quoque hæc Regio Nordtgauienſis vnum ex quatuor Lantgrauiatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerunt instituti, nempe Luchtenbergensem, accepitque denominationem istam ab arce Luchtenberg, etiam si Principes dominij illius curiam suam teneant in opido Pfreimbdt: & quandoque in Grunsfelden. situm eius opidi vides in tabella designatum. Comes qui hodie regioni præsidet, vocatur Georgius, si rectè memini, satus ex progenitoribus Alberto & Frederico. Non creuit iste Lantgrauiatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum successu multum aucti sunt, ditione & potentia; maximè autem Hassiæ Landtgrauiatus. Hactenus Sebastianus Munsterus. Vide etiam Pium II. De origine Palatinatus huius Regionis, lege Franciscum Irenicum. Huius regionis vrbem primariam Nurenbergam elegantissimè descripsit Conradus Celtes poëta. Montem Piniferum, quem Fichtelberg vocant, descripsit Gaspar Bruschius Egranus, peculiari libello.

VVirtenbergum in proxima pagina quam sibi occupat, enarrabitur.

62

PALATINATVS BAVARIAE DESCRIPTIO ERHARDO REYCH TIROLENSE AVCTORE.

WIRTENBERGENSIS DVCATVS VERA DESCRIPTIO, TVBINGAE EDITA. 1558.

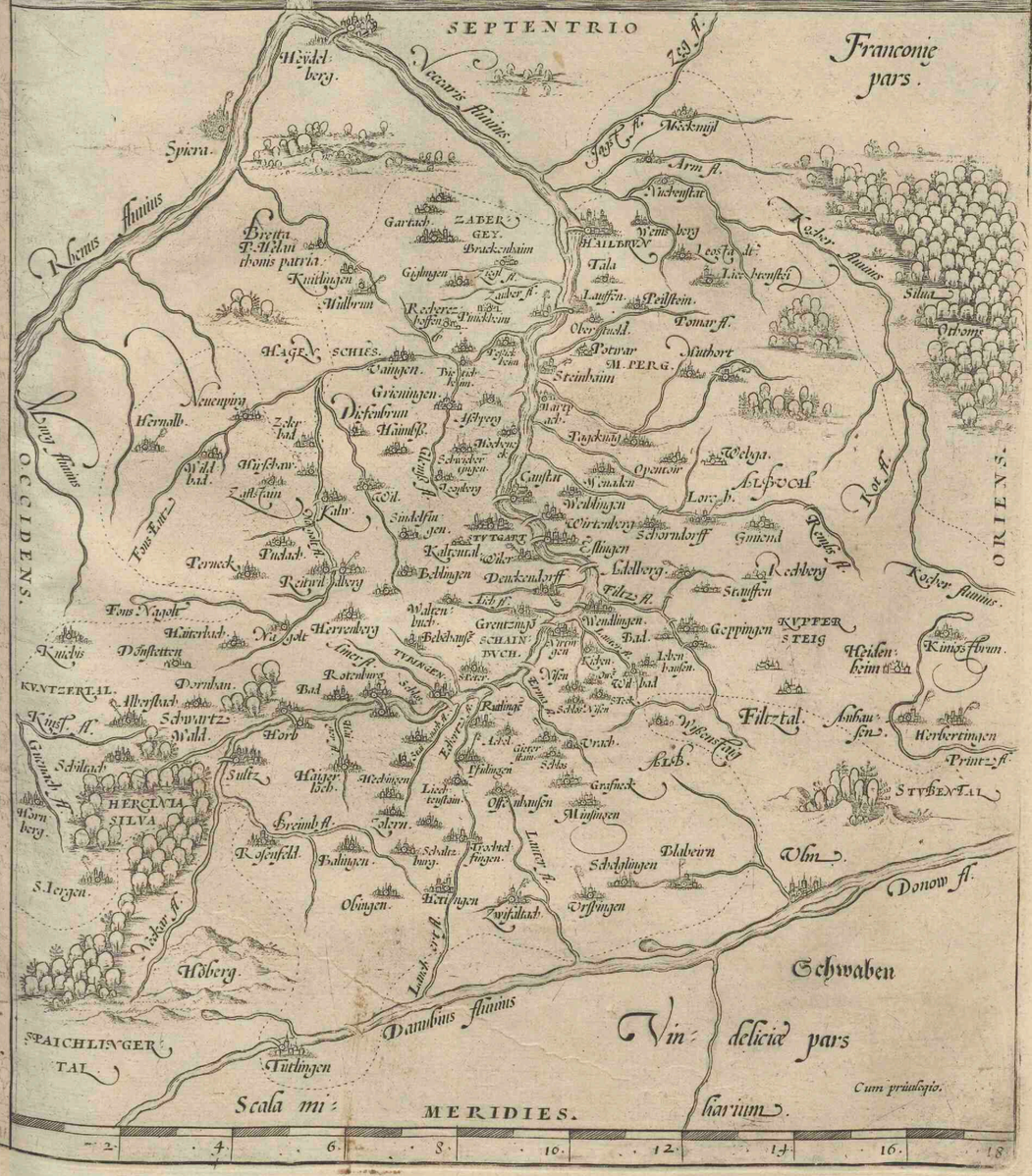

WIRTEMBERGENSIS DVCATVS.

REGIONEM hanc describit Ioannes Pedius Tethingerus in Commẽtario De eius regionis gestis, his verbis: Regio Wirtembergensis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueuiæ feliciter occupat, ad Nicri potissimùm ripam sita; (Charitinorum quondam fuisse sedem putant) cuius ditio latè patet. ad Solis ortum Sueuos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occasum Comitis ad Rhenum Palatini Principis Electoris, & Marchionis à Baden limites. inde Nigræ siluæ iuga complectitur, ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Sueuicæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Versus autem Septemtrionem Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis siluam. Wirtembergẽsis itaque ditio nec alibi commodè magis initium sumit, quàm vbi Nicer ortum. qui sublimiter montuosis Arbonæ iugis leni fonticulo, in Wirtembergensi ducatu proximè ad pagum Schuenningen oppido Vilingæ vicinum sitienter ebullit, (à fonte Danubij non amplius quingẽtos passus.) Ab ipso statim ortu Rotuillensem percurrit agrum, læua Hercyniæ caput, dextra Sueuicas alpes linquẽs, Wirtembergensem ducatum flexuoso meatu perlabitur (interiacentibus ita sparsim nonnullis nobilium castris, & Imp. Rom. oppidis) ab origine sua plus minus itinere quinque dierum, crebris hinc inde fluuiolis accrescens, ac iam nauigabilis, apud Heydelbergam in Rhenum festinè defertur.

Vniuersa regio pro glebæ natura tam cultu quàm fructu non vbique conformis. Ea namque pars qua Necharus oritur, & quæ confinis Hercyniæ, tum quæ Sueuicis (inter Danubium & Nicrum sitis) alpibus est contermina, subaspera quidem, vitibus inimica, pecorum cultui satis idonea. Ager in Alpe lapidosus, at frugis abundè ferax; item per Nigræ cacumina siluæ rubro colore, tellus arenosa, quæ frumento tamen satis abundat. Vtrobique gens ea magno colendis bobus opere vacat. ad Hercyniæ saltus hæ præfecturæ Ducatui subditæ memorantur: Hornberga, Schultachium, Dornstadium, Nagultum, Wildberga, Kalua, Thermæ feræ, Neuenstadium, per Alpes aut illis vicinæ præfecturæ, Balinga, Vrachium, Blaubeira, Heidenheim, Geppinga, Tuthinga iuxta ripam Danubij. Quæ veluti quodam interuallo separantur. At vbique Wirtembergiacæ ditioni confines in orbem, quasi gyro latè circumducto, sese recipiunt ad Nicro vicina loca. Vbi verò Necharus in campestria diffunditur, ibi non aëre solùm, sed agricultura quoque terra mitior: nusquam non amnes admodum piscosi, fonticuli salubres, lacus amœni, gratæ conualles, vndique Bacchi colles, herbida prata, fertiles agri, siluarum nemorumque viridaria; quibus inest plurima fagus, numerosa quercus, innumeræ per saltuosa nemora feræ, pascua latè florea; pecoris omnigeni vis vndique magna, copiosus vbique vini, frumenti, pomique prouentus. Aër æstate commodus, hieme temperatus.

Ad tortuosi Nicri marginem longè lateque florent vrbes celebres. Quædam mediocri magnitudine, quædam paruæ quidem, sed ædificio cultuque spectabiles. In superiore Nicri regione Hernberga, Tubinga, Nurtinga, Kurcha: Deinde Stutgardia, quæ velut medio telluris eius dominio condita, Metropolis existit, & Regia Wirtembergorum Principum. ceteras vrbes opibus, ędificiis, hominum frequentia & magnitudine excellit. Per inferiorem Nicri plagam florent hodie Waiblingia, Schorndorphum, Vinidauium, Bacnaugia, Brackenaugia, Binnica, Bessica, Bietica, Winsbergia, Mœgimilium, Laupha, Grieninga, Vahinga, proximè ad Stutgardiam Bebelinga, Lenberga, Cannostadium: quæ vrbes præfecturis singulæ suis pollent: vicis, viris, & armis validæ. Adde quòd per vniuersum Ducatum, populus armis, humanitate, constantia, religione spectatus. Oppida non ita (quod suprà dixi) grandia, sed magnificè condita: quædam loco, quædam industria satis munita. pagi frequentes, plerique ad instar oppidorum culti, ligneis at adfabrè structis ædibus. Arces natura, loco, manuque munitæ, captuque difficiles; alteram profectò Laconiam Sueuis inesse diceres, ea est virorum domi bellique præstantia.

Nomen habet hic Ducatus à Wirtemberga veteri specula, quæ nunc in vmbilico eius dominij sita, non ita procul à Stutgardia, montuoso tamen editiore loco, neque munimine neque structura formidabilis hosti. Sed pro maiorum consuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuere mœnia, loci potius amœnitate spectabilis, antiquitate solùm commendatur, iucundo fruitur in orbem prospectu, supra fagiferi virgulta nemoris, infra fertiles vitium colles, &c. Hanccine speculam Wirtembergi proximi Comites multis retro sæculis incoluerunt. inde nomen, genus, insignia, (quod res ipsa loquitur) adepti. Sunt qui Wirtembergos Heroẽs è Tuscis aut Rhætis ortos autument. sunt qui de Gallis oriundos affirment: vtri quis accedat opinioni, susque deque habeo. nam de re prorsus incerta nihil assero. constat externos fuisse; de Italia ne an de Gallia venerint incertum, & cætera. Hæc Pedius.

WIRTENBERG. DVCATVS

Accurata descriptio; In qua omnia eius Opida, Monasteria, pagi, nemora; flumina et riuuli alicuius nominis, diligentißimè exprimuntur.

Auctore Georgio Gardnero.

Palatinatus Rheni confinia.

Hie stosst die Churfurstlich Pfaltz herann

SEPTENTRIO.

Cum Priuilegio Imp. & Regio M. 1579.

Hohenloe Graffschaft

Herschafft Limburg

Stift Elwang

Hallische Landwer

Schwabische Hall.

Limburg

Gaildorff

Allmanns feld.

Neuenstatter vorst

Stromberger vorst

Leonberger Vorst.

Hagenschies

Hasenbuhel

Bilfinger Vorst

Schorndorffer Vorst.

Kirchaner Vorst.

Schambuch

Stuttgarter Vorst

Haidenhaimer vorst

Pfaltz

Graffschafft Helffenstain

Die Lauch Alb.

Ulmisch Gebiet

Schwaben

Maingraffschafft Chestain

Marggrafschafft Baden

Würtenbergische herrschaft Kinzkher thal

Schwartzwald

Die ober Herrschaft Hohenberg.

Rotweil. berg.

Baar.

Landgrafschaft

Rellenburg.

Bejern

Vtlet Hohenberg

Graffschafft zollern

Dwiefalter Vorst

Schmiha Bach

Rechenhalder W.

Ehing

Riedling

Mengen

Sigmeringen

Danubius fluuius

Rhenus flu.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

SVEVIÆ CIRCVLVS.

QVI Germaniæ Imperium in Ligas ſiue Circulos (vulgò *Kreis*) diuiſerunt, hunc Sueuiæ ordine quartum fecêre, decem enim numerantur. Sueuiam olim regnum fuiſſe ex hiſtoriarum monumentis conſtat. Deinde in Ducatum redactum. Hodie verò nemo Germaniæ Principum Ducis Sueuiæ titulo ornatur: ſub multis enim Principibus diuiſa eſt. Pars domui Auſtriacæ iure hereditario acceſſit; Dux Wirtenbergenſis plurimam partem occupauit: Multæ in ea ſunt ciuitates liberæ & imperiales, multæ quæ Ducibus Bauariæ ſubijciuntur. Huius gentis tanquam nobiliſſimæ & antiquiſſimæ in Germania, nemo veterum ſcriptorum non meminit. Ad Albim & Sueuum fluuium eam olim habitaſſe ex Ptolemæo, Strabone, aliiſque auctoribus liquet. Hodie autem Germaniæ ſuprema portio eſt, ad Alpium enim iuga pertingit. Boiariis, Franconibus, & Alſatenſibus circum habitatur. Quondam hæc regio Alemania, à lacu Lemano (vt quidam exiſtimant) dicta fuit.

Regio eſt (vt eam pulchrè deſcribit Ioannes Aubanus, in ſuo De moribus gentium pulcherrimo libello) partim plana, partim montoſa. Ager fertilis, cuius nulla pars inculta iacet, præter quam aut lacus, aut montes vel ſiluæ occupant. Nemora in ea multa, & ob id genti venatio frequens, aucupium peculiare, frumentorum abundantia, pecorum magna vis. Tota prouincia ſalubritate gaudens, celebratiſſimis vrbibus, vicis & caſtellis referta. Arces excelſæ, natura & arte munitæ. Circa montes ferrum, argentum & metalla procreat. Gens populoſa, fortis, audax & bellicoſa; præſtantiſſima Germanorum à Plutarcho dicta. Cuius gloria eò vſque creuiſſe memoratur, vt virtute & armis imperium Orbis meruerit: illudque vltrà vnius ſæculi ſpatium magnificentiſſimè tenuit. Hæc Ioannes Aubanus, apud quem eius gentis mores, viuendique ritus legere licet.

Auguſta Vindelicorum, & Vlma, hodie in ea maximè celebratæ ſunt vrbes. Eſt præterea Campodunum, Memminga, Werda, Nordlinga, & aliæ, quæ apud Munſterum habentur. Danubius totius Europæ maximus fluuius hîc originem auſpicatur, regionemque mediam irrigat. Hic ſexaginta tribus fluminibus auctus (quæ Cuſpinianus ex Collimitij traditione numero & nomine deſcribit) in Pontum Euxinum vaſtis ſex oſtiis euoluitur. Cuius ſingula ora tanta ſunt, inquit Plinius, vt prodatur in quadraginta millia paſſuum longitudinis vinci mare; dulcemque intelligi hauſtum. De hac Sueuia & eius populis conſule veteres Geographos; ex Neotericis verò, Ioannem Aubanum Bohemum, Munſterum, & Irenicum, qui ſcribit Nauclerum proprios libros, & Bernonem quendam Abbatem multa volumina de his ſcripſiſſe.

BASILIENSE TERRITORIVM.

CONTINET hæc tabella eum tractum, in quo olim Rauraci, & Sequani Ciſiurani, ſedem habuêre, item Eremum Heluetiorum. Rauraci olim multorum ſententia inter Rhenum, Byrſam, & Arolam fluuios, iiſque montibus, qui à Iuraſſo huc pertingunt, comprehenſi fuêre. Hodie magna ex parte ditionis Baſilienſium eſt. In eo adhuc pagus eſt, ad Rhenum, miliari Germanico ab vrbe Baſilea diſtans, nomine *Augſt*, Metropolis quondam huius populi, & Auguſta Rauracorum dicta. Nunc autem in pagum ignobilem deſiit. Multa tamen ruinarum veſtigia antiquitatem eius etiam num teſtantia, in eo ſupereſſe vidimus. Regio eſt rupibus aſpera, & crebris ſiluis occupata; habitatoribus tamen frequentiſſima, & culta; adeò vt quoque in montibus, præter læta pecorum paſcua, quibus abundat, optimi vini & frumenti feraciſſima ſit.

Sequani Ciſiurani, à Iura monte, ad Rheni fluminis vſque oram olim pertingebant. Hodie hæc pars Sungoia, & Alſatia ſuperior nominatur, Principibuſque Auſtriacis pro maiori parte obedit.

Briſgoia, & Nigra ſilua vulgò *Swartzwald*, alteram Rheni partem obtinet. Hîc Eremus Heluetiorum à Ptolemæo ſtatuitur. Briſgoia, vrbibus & pagis admodum frequens eſt, & frumento diues. Plebs ferè ex vindemia victum parat. Ius huius regionis inter Archiduces Auſtriæ, & Badenſium Marchiones partitum eſt. Vide de hoc tractu apud Munſterum plura.

64

ORIENS.

Der Schwartzwald.
EREMVS HELVETIORVM.

Argöw.

SEQVANI CISIVRANI.

Ober Elsaß.

Ochsenfeld.

Sungöw.

IVRASSVS MONS

RAVRACI.

Brißgöw.

Susenhart.

VOGESVS SIVE VOSAGVS MONS.

Miliaria Germanica duarũ horarũ itineris

BASILIENSIS TERRITORII DESCRIPTIO NOVA.
Auctore Sebastiano Munstero.

OCCIDENS.

SEPTENTRIO.

MERIDIES.

29 SEPTENTRIO. 30 31

Circulus siue Liga SVEVIAE, Vulgo Schwabische Kraiß.

Marggrafschafft.

Albuch

Dinckenthal Alb.

Ries.

Bodense.

Scala Milliarium Germanicorum communium.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Dauid Seltzlin describebat. 1572.

OCCIDENS.

MERIDIES.

HELVETIA.

HELVETIOS (qui Eutropio aliquando Quadi dicti fuêre) in quatuor Pagos diuisos fuisse scribit Cæsar. Hodie verò in tredecim partes, quas Cantones seu Angulos vulgò vocant, partiuntur. Heluetiam nunc **Swytscherlandt** & **Eydgnoschaft**, à fœdere quo inter se iuncti sunt, appellant.

Hanc regionem totius Europæ esse altissimam ex eo nonnullis visum est, quòd tota ferè in alpibus (huius Europæ editissimis montibus) sita sit; & quòd maxima Europæ flumina, Rhenus, Rhodanus, & Padus, hinc emanantia, tamquam excelsiori loco, ad varias mundi plagas decurrunt. Hæc regio ferè ex montibus præruptis, conuallibus, & eò lacubus & fluuiis limpidissimis, cõstat. Hi montes perpetuis niuibus albicant, adeò, vt procul adspicientibus nihil nisi saxa durissima promittant, prata tamen postquam incẽderis pinguissima inueniuntur. In iis pascuntur cùm greges, tum vaccæ, è quibus magna emolumenta ad incolas redeunt. Nam serum inde, (vt Osvvaldus Molitor scribit) caseus, butyrum, aliaq. lactaria tanta fiunt copia, vt non tam Heluetia iis rebus expleatur, quàm finitimæ quoque nationes. Transuehuntur namque in Sueuiam, vltra Iuram montem, in Italiam, multaque alia loca. Et quod vix credi possit, vt idem pro comperto testatur, ex viginti bobus hic fructum annuum esse centum coronatorum, præter sumptum omnem quem in familiam, famulos & famulas distribueris. Hinc est quod tantus populus in tam angusto loco enutriri potest.

Tredecim huius regionis Cantones (vt vulgò vocari dicimus) sunt, vt Glareanus eos enumerat, Tigurum, Berna, Lucerna, Vria, Suicia, Siluania, Tugium, Glarona, Basilea, Friburgum, Salodorum, Scafusia, & Abbatis-cella. Apud hos administratio & cura est totius regionis. (Heluetia enim Anarcha, neque vllo Principi subiecta est.) Hi cùm aliquid euenit quod ad vniuersam regionis Rempublicam attinet, conueniunt, atque de eo quod consultum videtur decernunt. Alioqui enim singuli suas ciuitates gubernant. Hæ itaq. ciuitates fœdere inter se consociatæ sunt, vnde **Eydtgnossen**, id est, fœdere iuncti, nominantur. Huius fœderi se iunxerunt Rotvuilenses, Sangallenses, Doggenburgij & Lepontij.

Sita est Heluetia, vt crassa eam Minerua describamus, inter Rhenum, & S. Claudij montem, Lacum Geneuẽsem, (quem Lemanũ auctores vocant) & Italiam. Habet itaque ab Oriente, Tirolis Comitatum; à Meridie, Mediolanensem Ducatum, & Pedemontium regionem. Sabaudiam versus Occidentem attingit. Reliqua eius pars Burgundiam, Galliam & Germaniam superiorem vicinam habet.

Diximus Heluetiam multas intra montes complecti valles; inter quas quædam, quæ à summis alpibus in Italiam ducunt, à peculiaribus hominum generibus inhabitantur. Ægidius enim Scudus scribit eos qui vallem Augustanam, vbi olim Salassi populi, incolunt, omnes ferè esse institores. In Cesia valle vt plurimum habitare latomos, vel cæmentarios. Ex Oscela valle prodire cuspidũ siue cultrorum fabros, & qui tornatili artificio scutellas ex ligno conficiunt. Omnes vallis Vegetiæ incolas esse fumarios, atque hinc per totam Germaniam, Galliam, Italiam, in Siciliam vsq. euagari sordidum illud genus hominum, quod caminis repurgandis vitam parat. In Galancha valle omnes sunt resinarij, & sportularum textores. At hi mendicantium more regionatim oberrant; ceteri verò singuli sua arte viuunt.

Præter ea quæ de hac regione apud Cæsarem, Strabonem & alios veteres habes, plura leges apud Ægidium Schudum; Vadianum; Franciscum Nigrum Bassanensem; Munsterum; Henricum Glareanum, & Osvvaldi Molitoris in eum commentaria; & tandem Ioannem Stumpffium, qui ingens volumen de ea conscripsit. His poteris adiungere Ioannis Rhellicani commentaria in Cæsarem. Iosias Simlerus de Vallesia regiuncula, & de alpibus edidit opusculum. idem de tota Heluetia opus præ manibus habet. Promittit etiam Rhætiæ descriptionem Nicolaus Stupanus Rhætus. Reipublicæ huius regionis statum & administrationem, vide in Methodo historica Ioannis Bodini. Bernatium politicam gubernationem peculiarem accuratè describit Antonius Pinetus, in sua vrbium Chorographia.

De antiqua Heluetiorum lingua altercantur Ægidius Schudus, Henricus Glareanus, & alij. Sed linguarum idiomatis studiosos ad Ioannis Becani Beccesselana remittimus.

HELVETIAE DESCRIPTIO. AEGIDIO TSCHVDO AVCT.

Helueticorum fines habent in longitudine CCXL. millia paſſuum, a: it Cæſar libro 1. quod & hodie verum eſt. Nam ſunt a mediterraneis lacus Acronij Genenam vsque, miliaria Helvetica vt ipſi computant XXX. In latitudinem autem inter Renum vel Iuram verſus ſeptentrionem Alpium LXXX. millia paſſuum, quæ X. vel XI. miliaria Helvetica efficiunt. Continet autem miliare Helveticum, vt nunc vtuntur, ſpacium duarum horarum equeſtris; duarumque & dimidiæ pedeſtris itineris. Computantur ergo octo millia paſſuum ſtadiorum pro vno miliario Helvetico.

Pedemontanæ Regionis pars

Cum priuilegio.

MERIDIES.

SEPTENTRIO.

ORIENS.

OCCIDENS.

Scala miliarium Helveticorum

1 2 3 4 5 6 7 8

VINDELICI

Schwaben

Nellenburg

ACRONI LACVS

LEMANVS LACVS

Alpes Graiæ

Alpes Poeninæ

Augusta prætoria

Gratianopolis

Genua

Lausanna

Augusta Vindelicorum

Constantia

Basilea

Bern

Zürich

Luzern

Lucerinus

Genfer See

Bodensee

HELVETIAE DESCRIPTIO. AEGIDIO TSCHVDO AVCT.

Helueticorum fines habent in longitudine CCXL. millia paſſuum, a: it Cæſar libro 1. quod & hodie verum eſt. Nam ſunt a mediterraneis lacus Acronij Genenam vsque, miliaria Helvetica vt ipſi computant XXX. In latitudinem autem inter Renum vel Iuram verſus ſeptentrionem Alpium LXXX. millia paſſuum, quæ X. vel XI. miliaria Helvetica efficiunt. Continet autem miliare Helveticum, vt nunc vtuntur, ſpacium duarum horarum equeſtris; duarumque & dimidiæ pedeſtris itineris. Computantur ergo octo millia paſſuum ſtadiorum pro vno miliario Helvetico.

Pedemontanæ Regionis pars

Cum priuilegio.

MERIDIES.

SEPTENTRIO.

ORIENS.

OCCIDENS.

Scala miliarium Helveticorum

1 2 3 4 5 6 7 8

VINDELICI

Schwaben

Nellenburg

ACRONI LACVS

LEMANVS LACVS

Alpes Graiæ

Alpes Poeninæ

Augusta prætoria

Gratianopolis

Genua

Lausanna

Augusta Vindelicorum

Constantia

Basilea

Bern

Zürich

Luzern

Lucerinus

Genfer See

Bodensee

TIROLIS
COMITATVS.

COMITATVS Tirolenſis adiunctus fuit domui Auſtriacæ anno M. CCC. LX. à Rodolfo Alberti filio Auſtriæ Duce. Hic Comitatus argentifodinis (in primis apud oppidum Schvvatz) adeò diues eſt, vt non modò Ducatui valde opulento præferri, ſed etiam regno comparari poſſe videatur. Nam (vti Cuſpinianus auctor eſt in ſua Auſtria) pendit ſuo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummûm. Inſuper eſt in ea æris metallum omnium præſtantiſſimum, cùm vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc regio ſedem in ipſis ferè alpibus, inter Bauariam & Italiam. Præcipuæ in ea vrbes ſunt: Oenipons, vulgò Inſpruck, ſedes Principum eius ditionis: vbi etiam Camera & Parlamentum eſt eius regionis, & regionum Auſtriacarum. Ibique tectum prætoriæ domus magna impenſa deauratum, admirati ſumus. Deinde Bolzanum emporium; & ipſa arx Tirolis, vnde regio nomen obtinuit. Item Tridentum noſtro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarum; hoc Ducibus Auſtriæ & ex parte ſuo Epiſcopo paret, eſtq. ſitum in confinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ ſunt. Halla, hîc ſal coquitur, quod inde in circũiacentes regiones auehitur. Brixia Epiſcopatus; & Brunneka oppidum cum arce, quod huius Epiſcopi eſt. Schvvatz, hîc quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Sed quod minimè tacendum duximus ex Munſtero: Eſt mons nomine Nanſberg, tribus miliaribus à Tridento diſtans, extendit ſe in longitudinem duodecim miliaribus, in latitudinem tribus; in eo ſunt CCCL. Parochiales eccleſiæ, XXXII. Caſtra. Præter ſal & aromata, in eo proueniunt omnia affatim, quibus vtitur humana natura. De hoc Comitatu vide plura apud Sebaſt. Munſterum.

GORITHIA, KARSTIA, CHACZEOLA, CARNIOLA, HISTRIA, ET WINDORVM MARCHIA.

DE Windorum Marchia, Hiſtria, & Goritia, infrà dicendum erit, eoque de iis ſcribere hîc ſuperſedebimus. De Carniola, Karſtia & Chaczeola (vt verum fatear) vix habeo quod ſcribam. Pauca tamen, ne Lectorem ſua expectatione præter ſolitum fruſtremur, hiſtoriæ & naturæ omniparentis operum admiratoribus non ingrata hoc loco dicemus.

Eſt in hac tabula locus, quem incolæ Czyrcknitzerſee vocant, ab oppidulo ei vicino Czyrcknitz appellato. A Strabone Lugæum palus (Lazio teſte) vocatur. In Carnis ſitus eſt. Hic locus (ſic eum voco, nam an eum lacum, viuarium, aut aruum rectius appellauerim neſcio) vt idem Lazius habet, annis ſingulis frumentum, piſcationem & venationem exhibet. Sed libet eius diſcriptionem paulò accuratiùs ex Georgio Wernhero hîc deſcribere: Clauditur is circumquaque montibus; patet ad ſeſquimiliarium, minus laxa latitudine. Pleriſque in locis decem & octo cubitos altus eſt, & vbi minimum profundus eſt, æquat iuſtam humani corporis menſuram. Ex montibus circumpoſitis riui quidam ignobiles procurrunt ſuo quiſque alueolo; ab Orientali quidem plaga tres, ab Auſtrali quatuor. Singuli quò longiùs fluant, hoc minus ſcatent aquis, terra nimirùm ipſos combibente, donec poſtremò abſorbeantur ſcrobibus ſaxeis, ita natis, vt humano opere exciſæ videri poſſent (Argonautarum nauigationis ſubter terram argumenta hæc putat Lazius.) Hîc aquis ita redundantibus, vt recipi non poſſint, fit vt regurgitent ſcrobes, neque ſolùm nihil aquæ admittant, ſed etiã quicquid receperint, effundunt tanta celeritate, vt refluxus impetum equiti quamuis expedito & fugienti ægrè effugere liceat. Itaque quacunque pateat locus diffunduntur aquæ, & lacum efficiunt. Hæ aquæ non minus ferè celeriter recedunt, quàm acceſſerunt; ſed non per ſcrobes illas tantùm, ſed vniuerſa pænè terra eas non aliter recipiente, quàm ſi per cribrum diffunderentur. Quod cùm fieri ſentiunt accolæ, continuò grandioribus eius meatibus, quoad fieri poteſt, obſtructis, agminatim aduolant ad piſcationem, quæ ipſis non modò iucunda, ſed etiam perfructuoſa eſt. Nam hi piſces ſale conditi magna copia apud vicinos exportantur. Porrò ſiccato lacu fit meſſis, qua parte ſolum conſitum; & idem rurſus conſeritur, antequam inundet. Graminis ita eſt ferax, vt poſt vigeſimum diem ſecari ſoleat. Quis hîc ludentis naturæ miracula non ſuſpiciat!

Rhetiæ alpestris descriptio, in qua hodie TIROLIS COMITATVS.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS

ORIENS.

MERIDIES.

Bauariæ Pars.

TIROLIS COMITATVS.

VALLIS ANAGNINA

VALLIS TELLINA.

BENACVS LACVS, Hodie Lago di Garda.

Lom bardiæ pars.

Cum Gratia et Priuilegio.

Ex tabula Wolfgangi Lazij, quam Ioan Maior Viennensis edidit.

GORITIAE, KARSTII, CHACZEOLAE, CARNIOLAE, HISTRIAE, ET WINDORVM MARCHAE DESCRIP.

Kernten

Ober Crain

Vnder Crain

Windisch Marck

SteirMarck

CLAVDIVS MONS.

VALERIA

LABACVM.

Carniola

Ecklandia.

IAPODES

Kaczeola

Albia, Ptolemeo et Straboni

Karst.

Peuca prou.

Byrnpamer wald, à Burno Sueuorum

Im seck

Vallis Cosana.

Sagoria prou.

Dalmatiæ pars

SINVS DALMATICVS.

Carnero Piccolo.

Carnero Grande.

Histria

ALBONA

VEGIA.

ARBI.

OSERO

Cigola

TERGESTINVS Sinus.

CAVO DE HISTRIA.

MARIS HADRIATICI PARS

Hęc tabula concinnata est ex corographijs Wolfg. Lazij, cui infima Histrię pars ex alterius descriptione addita est.

MERIDIES.

ITALIA.

ITALIA *Prouinciarum orbis primaria, vti nomen pro temporum, rerumque viciſſitudine ſæpius mutauerit, nam & Oenotria, Auſonia, Heſperia, Saturnia, &c. dicta fuit; ſic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus deſcribuntur: poſterioribus tamen ſæculis hi ſtatuti: Flumen Varus, inde linea per alpes Cottias, montem Adulam, alpes Rhæticas, adiunctaque iuga porrò ad amnem Arſiam, Hiſtriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolemæus eam in pæninſulæ formam deſcribit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priſcis ſcriptoribus aſſimilatur querno folio: Recentiores eam integri cruris humani non inconuenienter à coxendice ad imum vſque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorſum, & ceu in piſcibus eſſe videmus à capite in infimam partem, ſpinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpibus, qua ab Infero mari recedunt oriundus, cùm recto propemodum curſu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiri videtur: tamen inde rurſus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione* M. C. LXVI. *vrbes extitiſſe Aelianus auctor eſt. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante ſexcentos annos de vrbibus Italiæ ſcripſit, ſeptingentas dumtaxat fuiſſe eius temporibus ſcripſit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander, nouendecim. Suntque nomina,*

Antiqua,	Recentia.	*Antiqua,*	Recentia.
LIGVRIA	*Riuiera di Genua*	APVLIA DAVNIA	*Puglia Piana.*
ETRVRIA	*Toſcana.*	SAMNITES	*Abruzzo.*
VMBRIA	*Ducato di Spoleto.*	PICENVM	*Marca Anconitana.*
LATIVM	*Campagna di Roma.*	FLAMINIA	*Romagna.*
CAMPANIA FELIX	*Terra di Lauoro.*	ÆMILIA	*Lombardia di qua dal Po.*
LVCANIA	*Baſilicata.*	GALLIA TRANSPADANA	*Lombardia di la dal Po.*
BRVTII	*Calabria inferiore.*	VENETI	*Marca Treuigiana.*
MAGNA GRAECIA	*Calabria ſuperiore.*	FORVM IVLII	*Friuli, & Patria.*
SALENTINI	*Terra d'Otranto.*	HISTRIA	*Iſtria.*
APVLIA PEVCETIA	*Terra di Barri.*		

Vmbilicum totius Italiæ in agro Reatino, Cutilium lacum conſtituit Plinius; ex Varronis ſententia. Huic lacui vicinus eſt ager Roſellanus (Roſæa rura Velini, Virgilio) totius Italiæ fertiliſſimus; qui tantæ fertilitatis erat, teſte Varrone, vt pertica in eo relicta, poſtridie non appareret propter herbam; ob idque Italiæ ſumen dictus. Olim dixêre Campum Stellatem, totius Italiæ ſolum amœniſſimum; nunc verò, loca circa Bononiam & Mutinam, Blondo auctore. Sabellicus, Italici nominis principibus vrbibus, ex vulgi prædicatione, hæc epitheta adſcribit: Ditis Venetiæ, Mediolanum ingens, ſuperba Genua, pulchra Florentia, Bononia ferax, Rauenna vetus, Roma ſancta, & Neapolis nobilis. Sed huius Italiæ elogium, tanta, quanta ipſa, ceteris in Orbe regionibus præfulgeat, verborum maieſtate à Plinio exaratum, non poſſum non hoc loco, priuſquam ex ea diſcedam, parergi loco apponere. Sic is enim lib. 3. cap. 5. de ea inquit:

ITALIA omnium terrarum alumna, eadem & parens, Numine Deûm electa, quæ cælum ipſum clarius faceret, ſparſa congregaret imperia, ritusque molliret & tot populorum diſcordes ferasque linguas, ſermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breuiterque vna cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum, quos quis attigerit, tanta rerum ſingularum populorumque claritas tenet. Vrbs Roma, vel ſola in ea, & digna tam feſta ceruice facies, quo tandē narrari debet opere. Qualiter Campaniæ ora per ſe, felixq. illa ac beata amœnitas? vt palam ſit, vno in loco gaudentis opus eſſe naturæ. Iam verò tota ea vitalis ac perennis ſalubritas cæli temperies eſt, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij ſaltus, tam opaca nemora, tam munifica ſiluarum genera, tanta frugum & vitium olearumque fertilitas, tam nobilia pecorum vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque vbertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens vndique; & tanquam ad iuuandos mortales ipſa auidè in mare procurrens. Neque ingenia, ritusque ac viros, & lingua manuque ſuperatas commemoro gentes. Ipſi de ea iudicauêre Græci, genus in gloriam ſuam effuſiſſimum, quotam partem ex ea appellando Græciam magnam.

Deſcripſerunt hanc regionem ex veteribus C. Sempronius; M. Cato; Polybius lib. 2. & diligentiſſimè, vt cetera, Strabo. Ex recentioribus Blondus, Ioannes Annius Viterbienſis, in Commentariis in Beroſum, & ceteros auctores cum eodem impreſſos, Volaterranus, Sabellicus, Bernardus Saccus, & Dom. Niger; ſed abſolutiſſimè Leander: Galliam Ciſalpinam, quæ non minimam Italiæ partē comprehendit, Gaudentius Merula pulcherrimè deſcripſit.

ITALIAE NOVISSIMA DESCRIPTIO AVCTORE IACOBO CASTALDO PEDEMONTANO

SEPTENTRIO

MARE LIGVSTICVM

MARE ADRIATICVM SIVE SVPERVM, nunc GOLFO DI VINETIA

MARE TYRRHENVM, IVE[illegible]NFERVM, Mediterranei

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

Cum priuilegio.

CROVATIA.

LICHA.

BOSSENA.

SERVIA

DAL[illegible]

ALBA[illegible]NIA.

GALLIÆ PARS.

PIAMONTE

MILANESE

TIROL

HELVE[illegible]

Alpes

TII.

FRIV[illegible]LI

MAR[illegible]CA

TRE[illegible]VIGIA

Venetia

ROMA[illegible]NIOLA

MARCA ANCONA

TOSCANA

SABINA

PATRIMONIO

CAMPAGNA

TERRA DI LAVORO

PRINCIPATO

BASILICATA

CALABRIA

LABRI

SICILIAE INS. PARS

SARDINIAE PARS.

ELBA

Caprara

Gorgona

Asinara

Stromboli

Panaria

Salina

Lipari

Vulcano

Felicur

Alicur

Maris

pars

Milliaria Italica

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

FORVM IVLII.

FORI IVLII nominis originem, inquit Leander, diuersè prodiderunt scriptores. Quidam id à Iulio Cæsare putant fluxisse. Blondus ab vrbe Foroiulio denominari, videtur asserere. Regionem etiam hanc Aquilegiensem ab illius metropoli vocatam, monumenta litterarum produnt. Ad extremum, Patriam dictam constat Venetis; quod nomen in hunc vsque diem quoque manet. Olim Liburniam vocatam scribit Blondus, at vnde, nec quando, nec qua de causa, docet. Primùm rerum hic potiti Euganei, Veneti, Troiani, Galli, posteaque populus Romanus; sub quibus constanter stetit, donec integra fortuna maiestasque nominis Romani fuit, qua demum inclinante, in Barbarorum in Italiam irrumpentium maximeq. Longobardorum potestatem venit, mansitque vsque ad Caroli Magni tempora. Postea imperium regionis apud Aquilegiensium Patriarchas fuit, donec tandem Veneti (qui fines imperij hac in parte protulerunt) eam totam suæ ditionis effecerunt, eaque adhuc hodie potiuntur.

Situs regionis est huiusmodi: incipit à planitie mari apposita, moxque paulatim crescens primùm in colles, tandem in montes altissimos euehitur, qui propemodum vndiq; fines adeò claudunt, vt hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur, faucibus autem vnis pateat, per quas, vti porta, Sontij fluminis traiectu ab Taruisio aditur. Ceteros itaque terminos alpes vbiq. premunt; ideoque nisi per maritimos portus, aut conualles montium seu ipsos vertices accessum præbet. Portus habet in ora quàm plurimos. Sunt in hac nobilissima regione campi lati & irrigui, maximeque fertiles; abundat enim vitibus generosissimi succi, quarum vinum Plinius in vinorum censura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Montes qui ad hanc regionem pertinent, omnibus ferè metallorum generibus fœcundi sunt, nempe ferro, plumbo, stanno, ære, argento viuo, argento ac auro. Marmor etiam habent candidum, nigrum, varium; lapillos carneolos, beryllos, &c. item crystallum. Fructus hic omnigeni, pomaque nobilissimi saporis, siluæ tum ligno materiaque, tum venatu magnificæ, prata nitidissima, pascuaque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam necessitati mortalium, quàm deliciis & voluptati opportunis, per se abundant. Indigenæ quoq. non solùm ad humanitatis artes, sed etiam ad mercaturam aliaque luculenta viuendi instituta quàm aptissimi sunt. Vrbes in ea maximè celebres sunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus, hanc ditem Mela cognominat: Domicilium olim Imperatorum, adeò vt altera Roma diceretur. XII. M. pass. in ambitu habuit. In ea aliquando censa sunt CXX. millia ciuium. Felicitas vrbis præcipuè à negotiorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob summã loci opportunitatem, & aditum tam marì quàm terra commodissimum merces conuehebantur. Desijt id autem summum mercaturæ studium, vnà cum ipsius ciuitatis fortuna, caput dein efferentibus Venetis, qui negotiandi rationem omnem ad se traxerunt; adeò vt ex florentissima frequentissimaque nunc propemodum ad solitudinem sit perducta. Vtina, quæ & Vtinum, campestri loco sita, munitissimam habet arcem, in colle hominum operis facto; XL. stadia hodie in circuitu complectitur. Tergeste in littore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Noreia, multa hîc supersunt vetustatis monumenta. Ciuitas Austria (olim Forum Iulium fuisse multi perhibent) in faucibus montium natura loco munitissimo sita est. mediam percurrit amnis Natiso, ponte lapideo nobili iunctus. S. Danielis oppidum in præcelso difficilique monte situm. Portus Gruarus, in dextra Liminis ripa. Dein Spilimbergum, Maranum, Mons falconis, & cetera quæ apud Leandrum videre licet, ex quo hanc summariam Enarrationem descripsimus. Scripsit Ioannes Candidus Historiam Aquilegiensium, cuius operis ac laboris socium esse Gregorium Amasæum, scribit Leander. De antiquitatibus vrbis Aquilegiæ extant quoque Sabellici libri sex.

FORI IVLII ACCVRATA DESCRIPTIO.

Cum Priuilegio.

Ex Bibliotheca Nobilis et doctissimi Ioannis Sambuci, Imperatoriæ Mat.s Historici.

1573.

IVLIAE ALPES.

IAPIDES, ET CARNI.

CARNIOLAE PARS.

MARCHIAE TREVIGIANAE PARS.

ISTRIA.

TERGESTINUS SINUS.

FLANATICUS SINUS.

Villacco.

Bacia de orsin stano.

Trauiso, luogo di passo, doue si paga la muda al Re de Romani.

Mal Borgheto.

Pont a Fella.

La Chiusa.

Lisonzo fiu.

Idria fiu.

Hie Argentum vivum effoditur.

Cassel Loch.

LVBIANA.

Bacia de Idria.

Vernich.

Sora fiu.

Cernic fiu.

S. Gaidrut.

Racrai.

Lorano.

Canal di Roncina

S. CROCE.

Vipao.

Resdret

MALIGRAT

Origine de la Cuchanizza.

Bosco de Madrussa

POSTOINA

Senschia

S. ANZOLO.

COMEN.

Dornberch

GORITIA

RENZANO.

Castagniauiza

Dobordo

F. TIMAO.

Diuino

S. Gro: ce.

Pucino.

S. Seruo

NOVIGRAT

Grugnano.

Monte falcone

TRIESTE.

Clana, confin de la Cor: uatia, et qui finisce il confin de la Iapidia

Ledaniza

Buccari

S. Zorzi

Bel forte.

Cluzeri

Pontra del Carmazzi

Liconso fiu.

S. Seruo

MVGIA

Cirnicao

Laurana

Fiu: me

Monte fermin.

CASPA

Tersana

Veglia

Oengranto

FIADONA

Cherso

Piemonte

S. Remo

Carsana

Moncona

Barbana

Buoch.

Trauis

Tremen

Moarcan

Mebulin

Golfo de Carner

Promontore

Emo: ma

S. Loren: zo

Costaria

PIRANO.

ISOLA

CAPO DE ISTRIA

Porgole

HVMAGO

CITTA NVOVA

Ponta de Saluori

PARENZO

POLA

Herlere Olini

Briglione

Ponta del Compadre

P. de S. Maria

P. Largo

P. de Grado

P. de Lignano

P. de Caorle

P. de Piaue

P. de Lauori

P. de Baseleghe

Porto de Tiamenti: no

Caorle

Palada. de lemene.

Concordia.

PORTO GRVARO. Romatinus Plinio.

LATISANA.

Tagliamento fiu.

Lauenza fiu.

Stella fiu.

Corno fiu.

Ledra fiu.

Torre fiu.

Natisone fiu.

Cormor fiu.

Versa fiu.

Roia fiu.

Gorza fiu.

Meduna fiu.

Cosa fiu.

Arzino fiu.

Cellina fiu.

Meschio fiu.

Noncello fiu.

Sile fiu.

Zero fiu.

Dese fiu.

Marzenego fiu.

Lusenza fiu.

Brenta fiu.

Bacchiglione fiu.

Adige fiu.

Po fiu.

Piaue fiu.

Cordeuol fiu.

Cauorna fiu.

Villagie fiu.

Meschio fiu.

Monte real.

S. Antonio

Contado de Cesena

Confinia Friuli et Liuenze.

FELTRE

Mamago.

Toppo.

Meduno

Fanna

Furni

Trinies

Polcinico

Val de Maria

AVIANO.

ESONA

Fulugnia

Caneua

Seruasse

Cordignano

S. Mar: tin.

CENEDA

SACILE

POR: NON.

Castel.

Colle

Brugnera

Agardazzo

Porto buffole.

Mudano

Colfalto

S. Saluador

Conciano.

AVDERZO.

MOTTA.

Erarina

Saluarolo.

Piaue fiumitus.

Ponte di Piaue

TARVISIO.

FOSETTA.

Lio Mazor

Torre de catigo.

Mestre

Muran.

VENETIA.

Piaue fiu. ANTICVS olim dicitur.

Liuenza fiu. olim LIVENTIA. Forum Iulij à Marcello Traiano instauratum.

PINZANO

C. Nuouo.

S. DANIEL

Cosa fiu.

Spi

Sohmpo

Zoppola.

Valuasone

Prodolon.

S. VIDO

Gu: sano

Pa: negai

Sbruacà

B. de Sesto.

Meschio fiu.

Noncel fiu.

Sile fiu.

Osopo

Susans

Perso

Artegna

Buia

Moso

Colore do.

Chiamo: ria.

Gemona

Braulius.

Ospedal.

Tricesimo

Pignano

Vdene

Lauenza fiu.

Torre fiu.

Natisone fiu.

Cormor fiu.

Versa fiu.

Roia fiu.

Gorza fiu.

Meduna fiu.

Cosa fiu.

Arzino fiu.

Cellina fiu.

Meschio fiu.

Noncello fiu.

Sile fiu.

Zero fiu.

Dese fiu.

Marzenego fiu.

Lusenza fiu.

Brenta fiu.

Bacchiglione fiu.

Adige fiu.

Po fiu.

Piaue fiu.

Cordeuol fiu.

Cauorna fiu.

Villagie fiu.

Meschio fiu.

Monte real.

S. Antonio

Contado de Cesena

Confinia Friuli et Liuenze.

FELTRE

Mamago.

Toppo.

Meduno

Fanna

Furni

Trinies

Polcinico

Val de Maria

AVIANO.

ESONA

Fulugnia

Caneua

Seruasse

Cordignano

S. Mar: tin.

CENEDA

SACILE

POR: NON.

Castel.

Colle

Brugnera

Agardazzo

Porto buffole.

Mudano

Colfalto

S. Saluador

Conciano.

AVDERZO.

MOTTA.

Erarina

Saluarolo.

Piaue fiumitus.

Ponte di Piaue

TARVISIO.

FOSETTA.

Lio Mazor

Torre de catigo.

Mestre

Muran.

VENETIA.

Piaue fiu. ANTICVS olim dicitur.

Liuenza fiu. olim LIVENTIA. Forum Iulij à Marcello Traiano instauratum.

PINZANO

C. Nuouo.

S. DANIEL

Cosa fiu.

Spi

Sohmpo

Zoppola.

Valuasone

Prodolon.

S. VIDO

Gu: sano

Pa: negai

Sbruacà

B. de Sesto

VERONÆ VRBIS DITIO.

CENOMANORVM vrbs est hęc, in Gallia Cisalpina, siue, vt hodie vocant, Lombardia; Venetorum ditionis: in vtraque Athesis ripa magnificè extructa, at pontes quatuor ripas iungunt. Idem fluuius, vti eam pænè mediam diuidit, sic eandem quoque circumquaque cingit: itaque hic fluuius ciuitati custodiæ, ornamento, & vsui est. Ager vrbis est præcipuæ bonitatis, multa gignens in vrbem conuehenda; olei vim maximam, frumenta incolis in mercaturam superabundantia, vinorum varietatem atque pręstantiam, pomorum omnis generis copiam, & lanam ceteras Italiæ subtilitate superantem. Vrbs est situ optimo & amœno, splendidis ornatissimisque ædificiis tam priuatis quàm publicis exornata. Habet multa insigniaque vetustatis monumenta, inter quæ amphitheatrum, quod vulgus Arenam vocat: inter omnia quæ in Italia aliisque Europæ partibus extare creduntur, integerrimum, minusque temporum iniuria, aut barbarorum furore laceratum. Item arcus triumphalis, in cuius inscriptione hæc vrbs, COLONIA AVGVSTA VERONA NOVA GALLIENIANA nominatur. sunt & alia antiquitatis vestigia, quæ hîc breuitatis causa omittimus.

Ditio siue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello opidulo Riuam vsque (quæ est in vltimo Benaci lacus recessu) 65. milliaria Italica: in latitudine, quæ sumitur à Turre confinium ad vsque Riuoltellam, 40. Comprehenditque in vniuersum 1443378. campos, (sic Italicum vulgus, mensuram qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 1223112. fertiles, 220266. verò steriles sunt: qui tamen indies colonorum diligentia feraciores redduntur.

Est in hoc tractu altissimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Athesim fluuium ostẽdit) Baldum vocant. Herbilegis hic maximè notus est, qui ad hunc vndique confluentes, multa herbarum radicumque genera, in medicinis necessaria & vitæ humanæ opitulantia, colligunt.

Est etiam hic in valle quadam Policella dicta, locus Negarina nomine; vbi saxum durissimum visitur, in quo mammæ ad iustam muliebrium formam sculptæ; ex quarum papillis perpetuæ stillant aquæ: quibus si lactans mulier papillas aspersérit & lauerit; exiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio casu, illi lacteus humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minus ornamento à natura quàm vsui attributæ. Sed auidiores huius territorij cognoscendi lectores habent Blondi & Leandri Italiam; eos consulere licebit. Scripsit & Torellus Sarayna de Veronensium antiquitatibus, origine, politiis, virisque illustribus, &c. integrum volumen. Lacum Benacum carmine descripsit Georgius Iodocus Berganus, libris quinque.

VERONAE VRBIS TERRITORIVM, à Bernardo Brognolo descriptum.

Oriens.

Occidens.

Meridies.

Septemtrio.

VESENTINO.

VALLE DEL VERONESE.

MANTVANO.

FERRARESE.

PADVS odim.

TIROLIS COM.

VAL CAVEDEN

VALLIS RANDENA.

LAZVDRIA.

PETRARCHA.

VAL POLICELLA.

LAGARINA.

RIVIERA.

BRESCIANO.

Monte Baldo.

Lago de Garda, Olim BENACVS.

VERONA.

MANTOA.

Cum Privilegio decennali.

Scala Miliarium Italicorum

1. 4. 8. 12. 16. 20. 23.

MEDIOLANENSIS
DVCATVS.

LEANDER in descriptione sua Italiæ (post prolixam huius Ducatus gubernationis descriptionem) hæc de eius vrbe primaria Mediolano refert: Vrbs est Mediolanum opportuno admodum situ; quo, præter agri ipsius vberrimas fruges, è Gallia Cisalpina res omnes, tam ad vsum humanæ vitæ, quàm ad delicias vtiles, comportari queant. Spatium complectitur amplissimum, vsque adeò quidem, vt inter maximas Europæ totius vrbes censeatur. Suburbia longa, lataque admodum habet, quibus plurimùm augetur, plerisque tam ingentibus, vt cum magnis Italiæ ciuitatibus certent. Superioribus tamen annis strages vastas pertulêre, ob perpetuorum inter Carolum V. & Gallos ac Venetos bellorum incendia; quibus propemodum maiori ex parte subuersa dirutaque sunt, quamquam nũc continuo studio reficiantur. Vrbem, ipsaque suburbia, latæ aquarum fossæ cingunt, per quas vndique nauigiis annonæ copia defertur tam magna, nihil vt non vili hîc pretio fiat. Summam mehercules admirationem habet, omnium rerum, quæ sunt ad vsum mortalium vtiles, huius vrbis insignis abundantia copiaque. Tam multa hîc, & tam diuersa artificum genera, tantaque frequentia, planè vt referri nisi difficillimè haud posset; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam reficere totam velit, eum destruere Mediolanum debere; nimirum, quò ex his sedibus artificũ examina per omnes Italiæ partes spargantur. Habet vrbs ædificia mirè splendida, magnificaque; nominatim Ædem perauguſtam amplissimamque, quam DOMVM vocant, immẽso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omninò Orbis terrarum vniuersi templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue pretia marmorum & opera spectes: etenim non solùm vndique foris intusque crustis niuei marmoris intecta nitet, verùm etiam mirabilibus ex marmore statuis arte summa elaboratis est ornata. Præterea sunt nobilia Fana permulta, inter quæ Gratiarum ædes, sodalitatis Prædicatorum, è regione munitissimi castelli Portæ Iouiæ sita; sumptuosum in primis Hemisphærium à Ludouico Sfortia factum habens; sub quo cum vxore ipse poni volebat, sepulchro ibi ex marmore nobili constituto. Cœnobium huic Fano insigne cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; cumque nobili triclinio, cœnæ Christi & Apostolorum admirabili pictura decorato, quod est Leonardi Vincij Florentini opus, summam artem auctoris omnium picturæ peritorum censura probans. Priuatorum in vrbe domus amplissimæ permultæ conspiciuntur. Est & Arx portæ Iouiæ, munitissimum, præcipuúmque totius Europæ propugnaculum, quod vlla profectò vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclara ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis causa præterimus. Hactenus Leander, qui cetera eius territorij oppida locaque eleganter depingit. Vide de his etiam apud Volaterran. in sua Geographia, Georgium Merulam, Bernardum Arlunum, & Bonauenturam Castillioneum, qui de Insubribus, eorúmque antiquis sedibus, antiquitatibúsque peculiarem edidit libellum. Scripsit & Bernardinus Corius lingua Italica Historiam Mediolanensium. Laonicus Chalcondilas quædam de huius vrbis felicitate tradit, inter alia quoque fabellulam de dracone Mariangelorum temporibus hanc vrbem vastante, ex qua huius vrbis insigne originem deduxisse verisimile est, eleganter describit.

LIGVRIA, quæ in hac Tabula etiam integrè describitur, Varo & Macra fluminibus, Apennino monte, & mari Ligustico (quod vulgò Leoninum dicitur) circumscribitur: Hanc hodie Ripam Genuensem, ab eius metropoli Genua, vocant. Hæc vrbs aliquando ad Tanaim vsque imperij sui fines produxit; Theodosiam enim (hodie Caffa) suæ ditionis effecit, Cyprum, Lesbum, Chium insulas, & Peram Thraciæ vrbem in potestatem redegit. Hodie toti Liguriæ, & Corsicæ insulæ imperat. Emporium celebre, cuius ciues potentissimi, mercatura & negotiationibus per omnes ferè Orbis partes maximum sibi nomen atque diuitias compararunt. Genuensium Historiam diligenter descripsit vernacula lingua Augustinus Iustinianis Nebiæ Episcopus; & nuperrimè Petrus Bizarus lingua Latina.

7°

DVCATVS MEDIOLANENSIS, FINITIMARVMQ; REGIONVM DESCRIPTIO, AVCTORE IOANNE GEORGIO SEPTALA MEDIOLANENSE.

Scala miliarium Italicorum

Cum priuilegio.

OCCIDENS. ORIENS. MERIDIES. SEPTENTRIO.

43. 44. 45. 46.

PROVENZA. M. DEL AGNEL. M. VISO. M. GENEBRE. M. SENIS. GALES. M. DEL ARGENTERA. M. CORNA. M. FORMAZA. M. OLACERO. M. SEPTIMO. M. MACHVGNAGO. M. ROSIO. M. TVRINO. M. BRVNO. M. PENESO. M. S. MARIA. M. TONALE. M. BRAIO. M. MIROCVLO. M. GOTARDO. M. BARBELINO. M. FORCOLO. M. ORSI.

H E L V E.

TVSCANAE PARS. PARS. TIAE. VAL PREMIA. VAL BREGNA. VAL DE BELINZO. VAL DE SOLICINA. VAL DE MAGIA. VAL LEVENTINA. VAL DE BLENIO. VAL DE SARCHIA. VAL DE SOL. VAL RENDENA. VAL DE LEDRO. VAL SERIANA. VAL BREMBANA. VAL BERGAMO. VAL DE VERDE. VAL DE LANCI. VAL DE LITTERA. VAL DE SORGO. VAL DE TAGLIA. VAL DE PRABORNA. VAL DE AVOSTA. VAL DE DOMO. VAL DE MAGNA. VAL DE SCRIVIA. VAL DEL CORONA. VAL DEL VARIO. VAL DE MORMIA. VAL DE TARO. VAL DE ENZA. VAL DE CAMPI. VAL DE TARO. VAL DE LAGO. VAL DE ION. VAL DE SCALPI. VAL DE MO. VAL DE LAGO. VAL DE LAGO. VAL DE LAG

CREMONENSIS AGER.

VRBIS huius antiquitatem constare, ex eo qui dixit, *Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ*, omnes intelligunt. Sed longè antea Coloniam Romanam factam, anno nempe Vrbis conditæ D. XXXVI. tradit Liuius, aliique. Sita est hæc vrbs in Gallia Cisalpina, sub Cenomanis populis, vt Ptolemæus, vel in decima Italiæ regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padi fluminis. Agrum habet planum, omnis generis frumēti, etiam vini, fertilem. cetera quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affatim in vrbem afferuntur. Multas calamitates perpessa est, frequētibus afflictata ruinis: Primùm Antonianis temporibus quando ab Augusto Imp. rerum potito, ager est militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebriacum peracta pugna, cùm quadraginta millia armatorum irrupere; calonum, lixarumque amplior numerus, vt Tacitus refert; quàm omnia sacra profanáque in igne considerent. Solum Mephitis templum stetit ante mœnia, loco seu numine defensum. Gothorum quoque tyrānide, deinde Longobardorum sub Gedulpho rege, Anno à Christo nato D C. XX X. euersa. Frederici etiam Aënobarbi vim pertulit, deiectis vsq. mœnibus. Post hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibellinos in ea exarsit, Anno M. C CC. XII. Tandem sub Mediolanensium Vicecomitibus & Ducibus aliquantisper vires resumendo, refloruit. atque hactenus sub iisdem feliciter & tranquillè reipublicæ statum conseruat. Habet hæc vrbs arcem, si quæ alia in Italia, munitissimam, hostibúsque formidabilem. est in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis si cum Italicis conferatur, vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cùm aiunt: Vnus Petrus in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

CREMÆ TERRITORIVM.

EST Crema Venetorum opidum, præsidium & arx, in cōfinibus Mediolanensium. Hoc, vt Leander scribit, sub eorundem Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, ædificiorumque elegantia, vt inter maximè Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicunt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuscana, Crema in Lumbardia: horum trium in Italia locorum nobilitatem, splendorem & diuitias, denotantes. Veneti sæpiùs tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hactenus restitere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida censetur, vix tum inter ciuitates mediocres nomē sit habiturum. Situm est in amœna planitie; loco amplum & spacioſum; mœnibus munitissimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium necessariis affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multique aquarum riuuli, piscium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc opidum à Friderico Barbarossa, post afflictam Cremonam, in eius ciuitatis damnum, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teste Leandro, qui putant à ciuibus Parasij vrbis, ab Episcopo Mediolanensi ob hæresim destructæ, conditum: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

AGRI CREMONENSIS TYPVS.

CREMAE DITIONIS DESCRIPTIO.

Antonius Campus pictor Cremonensis descripsit, 1579.

Cum Priuilegio.

Lectori

Ne tabula hoc loco omnino vacua extaret, hoc Cremę territorium à quodam patrię studioso descriptum hic studiosis exhibere placuit.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

BERGOMATIVM DITIONIS PARS.

CREMAE DITIONIS PARS.

LAVDAE POMPEI.

PLACENTIAE DITIONIS CONFINIA.

PARMENSIVM DITIONIS PARS.

PADVS FLVVIVS.

Scala Milliarium Italicorum

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Bresanenſium confinia.

Mediolanenſium confinia.

Mediolanenſium confinia

BRESCIA Venetorum ditionis.

Vrago, Cremonenſis diœceſis.

Iorzi noui, Venetorum ditionis

Barco

Ponte Vicho, Reipublicę Venetorum.

Vaſtriano, Dñi Veſpaſiani Gonzagę.

Aſola, Venetorum ditionis.

Quirizano, Venetorum reipublicę

Caſtel uis conte

Canetо, Mantuanorum ditionis

Marcaria, Ducis Mantuani

Borgo ſorte Ducis Mantuani.

MANTOA

Guaſtalla Dñi Cęſaris Gonzagę

Briſello, Ducis Ferrarienſis.

Colorni, Dñi Francisci Scuerini.

PIACENZA

CREMONA

CREMA

CAMPAGNOLA

Ollio fluuius.

Addua fluuius.

Serio fluuius.

Serchia fluuius.

Morbasca fluuius.

Naujglio de la comunità

Naujglio de la Caſtella

Naujglio de la Caſtellina

Naujglio de la Caſtellina

Naujglio de la Caſtellina

Terzo Paladricino

Muzza fluuius.

Adda fluuius

Serimorto flu.

Nuruo flu.

Chiauenna flu.

Larda flu.

Lenza flu.

Parma flu.

Reno.

Tor ollio

Ollius flu.

Comesazzo flu.

Gambina flu.

Chiauica

Mangiò flu.

Fossola flu.

Cazzuinenta flu.

Cereana flu.

Dugaza flu.

PEDEMONTANA REGIO.

TAVRINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montium; quoniam ad radices Alpium est, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; à Meridie, Ligurum Alpes; ab Occidente, Galliæ Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferisque collibus plenos; qui frumentum, aliasque fruges, & optima vina, cum nobilissimis fructibus producunt. Vrbibus, oppidis, pagisque perhonestis nitent.

Ducatus Taurinus sub Longobardis appellabatur, à quibus in Prouinciæ formam, cui Dux præerat, redactus est. Longobardorum verò imperio deleto, primùm in Italiæ regum, quos Imperatores Cæsares instituêre, potestatem venit: pòst in Regulorum diuersorum, diuque seculis vltimis ditioni Principum, Comitum, Ducumque Sabaudiæ fuit habita, donec anno M. D. XXXVI. partem eius Franciscus I. Franciæ rex cepit. (nunc verò Sabaudiæ Duci restituta est.) Metropolis est ciuitas Taurinum, ad ostium in Pado Duriæ; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Augustam Taurinorum vocant. Priscis temporibus hanc nobilem fuisse vrbem, vel hinc intelligere licet, quòd Colonia Romanorum erat. Iacet ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara; splendidis etiam ædificiis ornata, inter quæ summum templum: Gymnasium habet omnium disciplinarum; mirificeque rebus omnibus ad vsum vitæ necessariis & vtilibus abundat. Agro est perbono ac fertili, maximè verò versus Orientem & Austrum, cum vallibus ferri copia fecundis. Taurinum Longobardorum sedem fuisse Paulus Diaconus perhibet. His, vsque ad captum bello Caroli magni Desiderium Regem, paruit: deinde autem in Italiæ Regum, Imperatorum, Montisferrati Marchionum, & Sabaudiæ Regulorum (quibus hodie etiamnum paret) fuit. Ad Padi fontem versus Ripellum & Paisana, sunt marmorum nobilium lapicidinæ.

Ad capitis Padi dextram incipit planities quædam amœna, Vallis padi dicta; vel (vt incolæ vocant) Lusernæ; ab oppido nimirum, quod habet, Luserna. Procurrit in longum millia XXX. latitudinis ad summum IIII. In aditu eius Orientali capite, Mambrinum est; in exitus fine versus Occidentem, Crux lapidea præcelsa. Coloni vulgò nominantur Christiani, sed ritus & cærimonias Christianorum haudquaquam sequuntur; imò perquam nefaria flagitiosaque colunt instituta: quale præ ceteris est, quòd menstruo tempore diem obseruant, quo cuncti in Ædem conuenientes, post Antistitis impuri ac scelesti concionem, extinctis obscuro noctis luminibus, in venerem detestabili, ac prorsus à sanæ mentis nemine non vituperato exemplo, promiscuè ruunt. Hæc ex Leandro deliba-uimus, qui plura habet. Lege quoque de hac regione Dominicum Nigrum.

Paradinus in sua Sabaudia scribit Principatum Pedemontanum continere in se præter vrbes insignes & magnitudine celebres, quæ sunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimaque: tum municipia ducenta, muris, propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, aliosq. multos satrapas, omnes duci Sabaudiæ obtemperantes.

Vides in hac tabula etiam Montisferrati descriptionem, quę hodie Mantuanis Principibus paret; de qua hæc Blondus: Ad Tanarum amnem ora incipit celebris, nunc Monsferratus appellata, cuius fines sunt hinc Padus, inde Apenninus; & Tanarus ipse, à fronte sua ad ostia quibus fertur in Padum, & superiori in parte Montes Moncalerio proximi, vbi Pedemontium incipit. Ferratensisque ora pænè omnis Marchionibus est subdita in Italia nobilissimis; qui ex Constantinopolitanis Imperatoribus oriundi, 150. annis eam oram possederunt. Hactenus Blondus. Vide de hac quoque Merulam libro sexto Historiæ Vicecomitum.

PEDE MONTA NAE VICI NORVMQVE REGIONVM AVCTORE IA COBO CAS TALDO DE SCRIP.

PARTE DE SAVOIA

PARTE DEL DELPHINA

PARTE DI PROVENZA

PARTE DEL TERITORIO DE GENOVA

MONTE CALVO

APENINO

MARE LIGVSTICVM

Isola de Arbenga detta la Galinara

Scala miliarium Italicorum

Cum priuilegio.

SEPTENTRIO.

ORIENS.

MERIDIES.

OCCIDENS.

PATAVINVM TERRITORIVM.

AGER Patauinus (quæ Marchiæ Treuiſanæ portio) olim latius, nunc his terminis continetur: A Meridie Atheſis fluuius procurrit; à Septentrione Muſo paruus amnis dilabitur, ab Oriente æſtuaria Venetiarum; ab Occidente autem colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen perueteri vrbis Patauinæ ſigillo inſculptum legitur: *Muſo, mons, Atheſis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic circuitus centum & octoginta paſſuum millia: in quo ſpatio ſunt tercentum & quadraginta ſeptem villæ ſeu pagi. Patauio municipali iure hoc tempore ſubiacent ſeptem inſignia oppida, quæ ſunt: Montinianum, Caſtrum Baldum, Atheſte, Mons Silicis, Saxi oppidum, Campus S. Petri, & Cittadella. Item ſex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Liuianum, Arquadum, Franciſci Petrarchæ ſepulcro celeberrimum, Conſiluium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Poëtis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminêre; item Caſſiodorus in epiſtolis, vbi Theodoricus rex eos reſtaurandos curat. Huius agri Patauini tanta eſt fertilitas, vt ex abundanti frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, abſque vlla ſuorum ciuium inopia, quæ ad vſum vitæ neceſſaria ſunt, largè multa ſuppeditet. Generoſitas vini magna eſt. Venationes, aucupia & piſcationes frequentes. Adeò fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarũ commodo & vtilitate) nullus agreſtis vicus vltra quinque paſſuum millia diſtet à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundantiam vulgò triuiali prouerbio demonſtrant, dicentes: *Bononia la graſſa, Padua la paſſa.* ac ſi Latinè dicas, Patauium fertilitate, Bononiam (quæ fertiliſſima eſt) ſuperare. Hæc de territorio; nunc de ipſa vrbe, quæ huic nomen dedit. Hæc in plano ſita eſt vndique amnibus irriguo. Vrbs admodum munita, lata & profunda foſſa aquis repleta, validiſſimis muris cincta, & populo frequens. Pomœrium habet amplum, adeò vt hoſtis non habeat quibus in ea obſidendo protegi queat. Habet Prætorium ſpecioſiſsimum & plumbeis laminis opertum. Gymnaſium totius Europæ celeberrimum, à Carolo Magno (vti ferunt) inceptum, & à Frederico II. anno M. CC. XXI. ſtabilitum, & poſt XL. annos à Pontifice Vrbano IIII. confirmatum. Habetur item in hac vrbe Hortus (quem Medicorum cognominant) ſphæricus & amplus, omni exoticarum herbarum medicinalium genere conſitus, pro inſtruendis iuuenum ingeniis in re herbaria; opus ſingulare & egregium. Ciuium inter præcipuas artes eſt lanificium, quod eſt quotannis ſexcentarum librarum millia, & amplius. Hæc ferè ex Bernardino Scardeonio, qui de huius vrbis ſitu, territorio, antiquitatibus, & viris claris, rebuſque memoria dignis, integrum volumen edidit: hunc auidus Lector conſulat, eique, ſi volet, Leandrum in ſua Italia iungat.

APVLIA.

HVIVS regionis hanc enarrationem ex Antonij Galatęi libello De ſitu Iapygiæ concinnauimus. Hæc quoad terrarum ſitum attinet, temperatiſſimam Orbis partem ſortita eſt. Variis nominibus à diuerſis auctoribus ſubinde appellatam fuiſſe conſtat. Ariſtoteles & Herodotus Iapygiam dixêre, Peucetiam alij, alij Meſapiam, alij Magnam Græciam, alij Apuliam, alij Calabriam (nam quæ nunc Calabria, Brutia quondam dicebatur) Fruges, olera, fructus præſtantiſſimi hîc ſunt. Auena huius regionis cum hordeo, & hordeum tritico aliarum certare poteſt. Melones optimi ſaporis, & Citria vbique bene proueniunt; Herbæ Medicis vtiles omnium efficaciſſimæ: cælum ſalubre, ſolum non aridum, neque paluſtre. Sed hæc tanta munera quibuſdam etiam malis videntur mixta: nam & hîc natura Arachneum animal gignit nocentiſſimum, cuius venenum fiſtulis & tympanis pellitur. Sunt & Cherſydri ſerpentes, & Bruchi quoque; quæ omnia tactu fœdant. Huius regionis vrbes olim fuêre, Tarentum; hæc ſedet ſuperba inter duo maria piſcoſiſſima, oblongæ inſulæ habet formam: vrbs omnium iudicio inexpugnabilis. Callipolis vrbs ſita eſt in extremo promontorio longè in mare procurrenti, ſed arctiſſimo iſthmo, adeò vt in aliqua parte vix curribus peruius ſit. Munita eſt, & rupibus ſepta: à continenti vnicus eſt aditus, in quo caſtellum eſt munitiſſimum. Hydruntum: hæc totius pæninſulæ, & aliquanto amplius nomen Metropolis, ſuo (vt puto) merito adepta eſt. hæc vetuſtate & ciuium fide, atque animi magnitudine ſatis nobilis. Portum habet ſatis commodum, ſed Aquilone minimè tutum. Olim munitiſſima erat, nunc ferè æquata ſolo. Agrum habet lætum, fontibus ſcatens, ſemper virens. Ex hoc loco Ceraunij Epiri montes facilè cernuntur. Hic terminus eſt Maris Hadriatici & Ionij, Plinio auctore. Brundiſium, inclyta vrbs, portum habet toto terrarum Orbe notiſſimum; interior portus turribus & catena clauditur, exteriorem hinc atque hinc ſcopuli & inſularum obiectus protegit, ſed oſtium eius opera Alphonſi ita obſtructum eſt, vt non niſi paruis nauibus & biremibus pateat. Vrbs quondam populoſiſſima, nunc ferè deſerta. Hæ ſunt maritimæ vrbes præcipuæ. Sed qui omnium, etiam mediterraneorum nomina, ſitus, antiquitates, & res geſtas, cognoſcere cupit, ipſum doctiſſimi Galatæi libellum de hac ſua patria euoluendum ſuadebimus; hisque ſi addiderit Leandri deſcriptionem, nihil amplius deſideraturum Lectorem in hac re credimus.

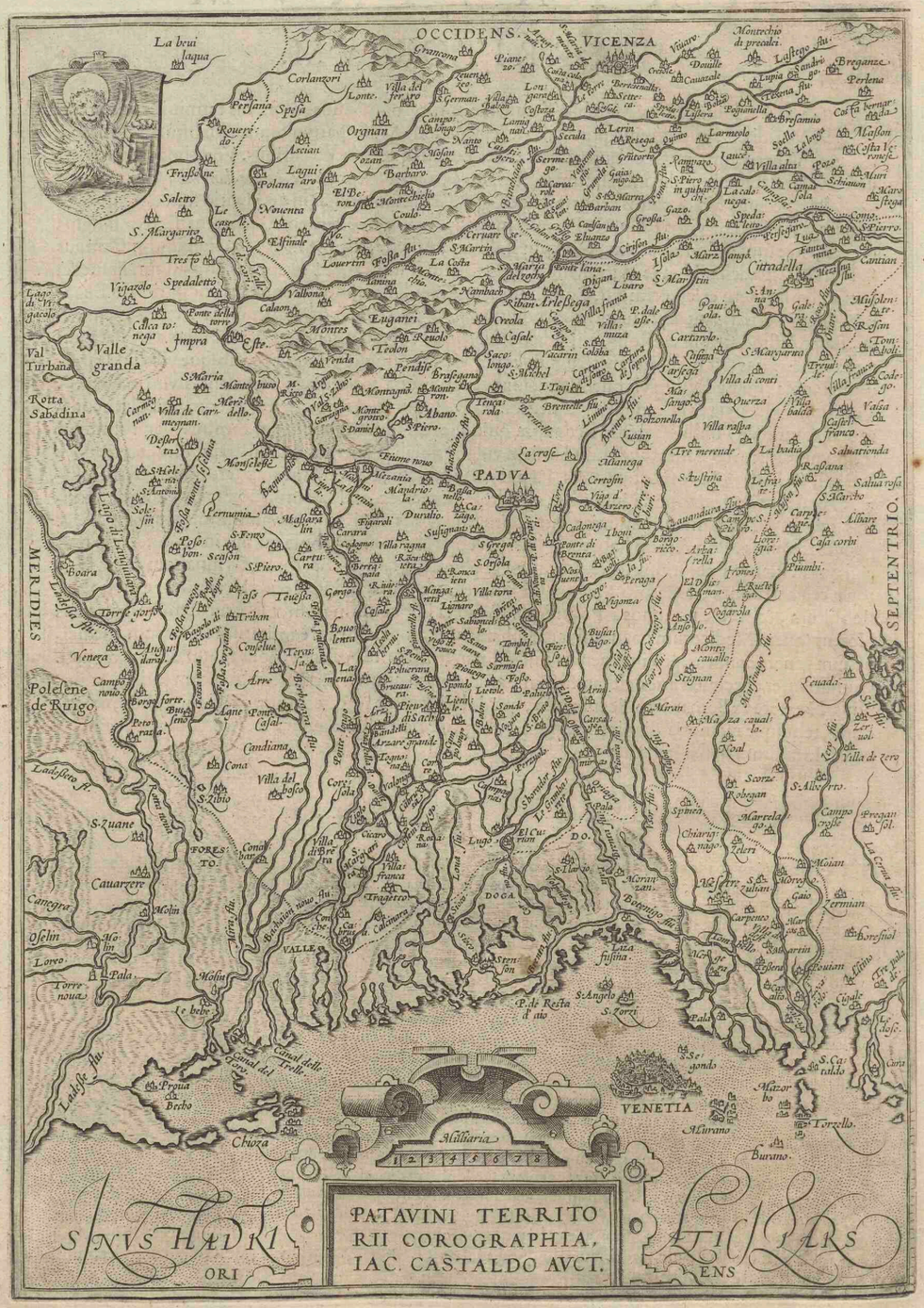
OCCIDENS.
VICENZA
SEPTENTRIO.
MERIDIES
ORIENS.
PADVA
VENETIA
DOGA
FORESTO.
VALLES
Milliaria
PATAVINI TERRITORII COROGRAPHIA, IAC. CASTALDO AVCT.
SINVS HADRIATICVS
Val Turbana
Valle granda
Rotta Sabadina
Polesene de Rurigo
Cauarrere
Cauagera
Oselin
Lorco
Torre nouas
Pala
Molsin
Le belle
Ladeste flu.
Chioza
Brebo
Proua
Venetia
Boara
Monselese
Permumia
Massara
Fiume nouo
Mezanta
Mandriola
Durallo
Abano
Montegrotto
Teolon
Euganei
Montes
Este
Monte Ortone
Monte Selice
Monte Rosso
Monte Nouo
Monte Mirabello
Monte Venda
Monte Ricco
Monte Grotto
Monte Nouo
Monte Rotondo
Monte Ruolo
Monte Ruolo
Monte Ruol

LACVS COMENSIS,
OLIM
LARIVS.

LARIVS LACVS, (*quem hodie Lago di Como ab opido ſibi adiacente vocant*) *à Laro aue, Gracè ſic dicta, qua Latinis Fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Auſtrum ad* 60. *millia paſſuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, caſtanearum arborum nemora habent, latera, vinea oleaq́; ; radices verò, ſilua; in quibus ferarum venationes frequentes. In margine autem Lacus, Caſtella conſidunt; inter qua in Meridionali ripa, Comum eſt, clarum opidum à Gallis Orobiis, aut, vt quidam vult, à Cenomanis conditum; Romanam Coloniam poſtea à Diuo Iulio ibi deductam, in quibus quingenti illuſtres fuêre Graci, auctor eſt Strabo; ex quo Nouum Comum appellatum eſt; in amœniſsimo loco poſitum, adeò vt ad ſolas delicias excogitatum videatur: nam à fronte pulcherrimum Lacum, à tergo campeſtria culta, & omni genere fructuum feraciſsima habet; accedit etiam aër ſaluberrimus, iucundiſsimuſq́;. Hoc opidum duos Plinios aternitate viros dignos nobis protulit; in quorum memoriam hæc elogia in fronte adis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergô marmoribus inciſa, anno* 1558. *ex Italia redeuntes legimus.*

A dextra valuarum,

ORDO POPVLVSQVE COMENSIS C. PLINIVM SECVNDVM MACTVM INGENIO VIRVM, DIGNATIONE CLARVM, DOCTRINA ADMIRABILEM, VT QVI OLIM IMPP. CÆSS. VESPASIANORVM AMICITIAM MERVERIT, OFFICIA MAXIMA GESSERIT, AC SCRIPTORES VNIVERSOS COPIA ET VARIETATE SVPERAVERIT, MVNICIPEM SVVM INCOMPARABILEM STATVA ET ELOGIO ORNAVERE.

Tantus honor dulciſq́; iuuat me fama ſecundum,
At mage conciues hæc poſuiſſe meos.

A ſiniſtra valuarum,

C. PLINIO CÆCILIO SECVNDO, QVI CONSVLATV, AVGVRATV, MILITIÆ GESTIS, AC ORNANDIS CAVSIS, POEMATIB. ET HISTORIIS CONFICIENDIS, CÆSARE TRAIANO AVGVSTO LVCVLENTISSIME LAVDANDO, ADFICIENDAQVE IMMENSA LIBERALITATE PATRIA SVA, EIDEM IMMORTALE CONTVLIT ORNAMENTVM, ORDO COMENSIS CONCIVI SVO DESIDERABILI, HONORE ACCEPTO, MONVMENTVM POSVIT M. CCCC. LXXXVIII. KAL. MAI.

Functus eram ſed tum veteri præclarus honore:
Viuebam, perij, nunc quoque vita mihi eſt.

Hunc Lacum Paulus Iouius elegantiſsimè deſcripſit integro libello, ex quo etiam hanc tabulam noſtro vſui excerpſimus. depingit item accuratè Caſſiodorus, libro variarum II. *ad Gaudioſum. Deſcripſit & Benedictus Iouius res Comenſium: ſic quoque Thomas Porcacchius. Sed vide etiam Leandrum in ſua Italia; & Dom. Nigrum in ſua Geographia.*

VRBIS ROMÆ
TERRITORIVM.

DE vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiúſque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate deſcriptionem non admittit, atque omnino de ea tacere, quàm pauca dicere, præſtare videretur, auctores, qui eam ſcriptis ſuis celebrarunt, hîc enumerare, ſat viſum fuit. Quorum ex vetuſtioribus ſunt: Q. Fab. Pictor, Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentioribus Blondus eandem in ſua Italia; Fabius Caluus Rauennas, Barth. Marlianus, Andreas Fuluius, Georg. Fabricius, Lucius Faunus, Andreas Palladius, Pyrrhus Ligorius, & Lucius Maurus. Collegit & deſcripſit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata, & Vlyſſes Aldroandus eius ſtatuas. Hubertus Goltzius non minori artificio quàm diligentia maximíſque impenſis eius Faſtos æneis Tabulis libri forma expreſſit.

LARII LACVS VVLGO COMENSIS DESCRIPTIO, AVCT. PAVLO IOVIO.

Excurrit Larius a Meridie in Septentrionem, pronior tamẽ in Oriente

COMVM, duorum Pliniorum patria

Museum Pauli Iouij, Vbi olim Plinij platanus fuit eius epistolis celebrata

Brandelli arcis Lucprandi regis opus

Milliaria Italica.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Abdua fl.

Adda fl.

Mora fl.

Lacus paruus.

Lacus Albanus

Mons Albanus

Mons Regalis

Mandellianus ager

Cultonius ager genero so vino celebris

Saxina vallis

Troccia vallis

Volturena vallis

Asina vallis

Larius fl.

Lambrus fl.

Tiberis fl.

Tolmezo

Porto buffoleto

Caorle

Grado oppidi & insula

Aquileia

Duino

Miglia

Trieste ditionis Ducum Austriæ

Capo d'Istria ol: Tustinopolis

Isola

Piran

Dragogna fl.

Golfo Largon

Punta de Salvori

Tergestinus sinus,

Cum priuilegio.

FORI IVLII, VVLGO FRIVLI TYPVS

TERRITORII ROMANI DESCRIP.

MARCHIÆ TREVIGIANÆ PARS.

LATIVM

ETRVRIÆ PARS

MARIS MEDITERRANEI PARS

TVSCIA.

TVSCIAE (quæ olim Hetruria) termini ſunt, ab Oriente Tiberis, ab Occidente, Macra fluuij; à Meridie, Inferum mare; à Septentrione, Apenninus mons. Terra pernobilis, pulchra lautáque eſt. Indigenæ ad omnia ſummo, pacis bellíque temporibus, ingenio promptiſſimo; nec minus ad ſtudia literarum, quàm negotiationes. Gentem cærimoniis & cultui diuino maximè ſemper addictam fuiſſe, ex priſcis auctoribus conſtat. Oram Tyrrheni maris, ſaltus maiori ex parte occupant hoc æuo, quemadmodum & ætate Eutropij, vt ipſe in Aureliani vita perhibet; maximè verò trans Arnum aliquantò, vſq. vltra Plumbinum. Interior regionis pars eſt ferè montoſa.

In ea hæ ſunt vrbes, maximè præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Peruſia, Piſæ, Viterbum, &c. FLORENTIA ſita eſt in vtraque Arni fluminis ripa, quatuor pontibus iuncta; ſplendore ac elegantia ſumma eſt, quamobrem vulgò Florentia bella nominatur, vt quæ flos videatur Italiæ. Nobiliſſimis enim ædificiis tum diuino cultui, tum ciuium vſui paratis, nitet. In primis eſt admirabile Fanum D. Mariæ Floridæ, totum ex marmore cruſtatum, cum Hemiſphærio ſtupendi operis; iuxtà turris ſtat eximia tintinabulorum, tota item marmorea; modicóque pòſt interuallo veterrimum Martis templum; forma rotunda, magno ingenio conſtructum, & nunc D. Ioanni Baptiſtæ ſacrum. Valuas habet ex ære, fuſili opere, tam raro artificio factas, eas præſertim, quæ contra Fanum D. Mariæ floridæ ſunt, vt omnes omninò, quibus ingenij vis adſit vlla, reliqua in Europa tota ſimiles eſſe nuſquam arbitrẽtur. Sed omnia huius vrbis ædificia, tam ſacris quàm publicis rebus deſtinata, enumerare hoc loco non datur. Qui cetera velit, Leandrum conſulat.

SENA iacet in colle, præcelſis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum nitens, in quibus ædes maxima D. Virgini matri ſacra, ſplendidis ac ſumptuoſis, quæ in tota Europa ſunt, Fanis annumeranda; ſiue pretium marmoris, ex quo tota conſtat; ſiue excellentiam operis ac artificij, quo facta, ſpectes. Præterea, ſunt ædes ampliſſimæ, quadrato lapide ſtructæ, Pij II. Pontif. opus, aliáque multa pernobilia ædificia. Spatioſi ornatíque fori commendationem prætermittimus, cum inſigni fonte Branda, ſemper nitentibus aquis copioſo.

PERVSIA colli inſidet Apennino, maiori agri parte fructiferis & amœnis aſſurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorúmque optimorum fructuum fertilibus. Subter vrbem ad Aſiſiam, item Tuder verſus, iuxta Tiberim campi ſternuntur iucundi, tritico, ceteróque frumento copioſi. Natura loci vrbs permunita eſt, nobilibus ædificiis, tum priuatis ciuium, tum cultui diuino dicatis nitens. Itémque nobili ac largo fonte, qui medium vrbis habet. Populus frequens, & animis, ingeniíſque ſummis: nec minus ad litteras quàm arma promptus.

PISA, vrbs olim felix & admodum beata, non ſolùm ante rei Romanæ florem, ſed etiam illa iam vigente; ac item poſtea, multis annis fuit. Docent id inſignes victoriæ nauales, quas habuit, quibus & inſulam Sardiniam ſuæ ditionis fecerunt. Panormum Siciliæ Saracenis eripuerunt: & ex eius belli ſpoliis templum maximum, quod DOMNVM vocant, Epiſcopíque ſplendidas ædes ædificare cœperunt. Gymnaſium habet omnium diſciplinarum, anno poſt Chriſtum M. CCC. IX. inſtitutum.

VITERBVM iacet amœno ſpatioſóque loco, iugis Cyminiis à tergo imminentibus, plurimis haud pœnitendis operibus nitens; inter quæ fons eſt inſignis, & maxima cum admiratione ſpectantium copioſus.

LVCA in planitie ſita eſt, non procul à collibus, ædificiis perhoneſta; gens lauta, prudens, ingenioſa; vt quæ libertatem ſibi diu ſapientiſſimè conſeruauit integram, etſi finitimorum bellis haud rarò fuerit petita. Reliqua quære apud Leandrum.

Deſcripſerunt hanc regionem olim Myrſilus Leſbius, M. Cato in Originibus; & eorum Commentator Ioannes Annius Viterbienſis, qui etiam ſeorſum de Antiquitatibus Hetruriæ edidit libellum; Guilielmus Poſtellus, Volaterranus, &c. Ioannes Campanus pulchrè Thraſumenum lacum literis mandauit.

THVSCIAE
DESCRIPTIO AVCTORE HIERONYMO BELLARMATO.

Me Ianus tenuit primus, formataque ab illo
Imposita leges populis, & nomina Ponto,
Inferno, & Supero: missos auxique colonos,
Imperiumq; Italos trans fines; foedera natis
Dum seruata meis, sed me discordia præceps,
Romuleæ genti domitam seruire coegit:
Quę decus antiquę longo post tempore linguę
Auxilij male grata mei, male grata laborum
Abstulit, & mansit nomen quod Thura dederę:
Archades aut Lydi quod vel mutare Pelasgi
Non ausi sacras quibus has concessimus oras.
Thuscia dicti.

Cum priuilegio.

LOMBARDIAE PARS. seu GALLIAE CISALPINAE SEPTENTRIO.

LIGVRIAE PARS. OCCIDENS.

VMBRI.

ORIENS.

LATII PARS.

MARE THVSCVM SIVE TYRRHENVM.

CORSICAE INSVLAE PARS.

MERIDIES.

INFERVM

Apennini montes.

Pietra piana

Monte Carlo

Prato magno.

Monteri.

Montuniata

Chianti.

Casenti no.

Borgo S. Sepolchro

Perugia

Lacus Thrasimenus

Lago d'Perugia

Castiglioni

Cortona

Pieria

Passignano

Tiberis fl. olim Albula

SABINI

FALISCI

GRAVISCI

VEIENTI

Viterbo

Soracte mons n. Siluestro

Otricoli

Magliano

Orti

Bassano

Vadimonis lacus

Tiberis fl. olim Albula

Philasiano

Ponzano

Nazano

Fiano

Leprignano

Abrignano

Valca

Cremera fl.

Isola

Ficcula

Selua di Farnese

Monte Fiascone

Roma

S. Polo

Ostia

Porto

Oliuella Selua

Latii pars.

Tiberis fl.

Arnus fl.

Ombrone fl.

Ozis fl.

Tyber fl.

Albegna fl.

Marta fl.

Cerites et Minio fl.

Lacus Sabatinus

Lacus Alsietinus

Lacus Prilis

Lacus Fucinus

Lacus Vadimonis

Lacus Cimini

Lacus Volsinius

Lacus Sassa

Lacus Saluia

Lacus Gabinus

Lacus Regillus

Lacus Nemorensis

Lacus Albanus

Lacus Turnus

Lacus Ardeatinus

Lacus Lauinius

Lacus Circeius

Lacus Fundanus

Lacus Pomptinus

Lacus Auernus

Lacus Auernus

Lacus Auern

SENÆ VRBIS TERRITORIVM.

CÆSAR Orlandius Iurisconsultus Senensis, hanc tabulam vnà cum eius Vrbis summario, ex libro à se (vti in suis ad me literis fatetur) de eius origine scripto, Theatro nostro inserendo Romæ misit.

SENA, ciuitas adeò antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperiatur. Nam quòd à nonnullis scribitur, eam fuisse conditam à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V.C. 363. spatio septem mensium (vt Polybius & Plutarchus scribunt) eadem Vrbe potiti fuerunt, nullo certo, aut saltem probato auctore constat. Etenim Io. Saresberiensis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quòd operi suo Polycratici nomen indidit, propterea Polycrates, seu Polycarpus à plerisque appellatur) lib. 6. cap. 17. nullum huiusce suæ opinionis testem adducit. Ipse autẽ lib. 8. cap. 23. se Hadriani Quarti Pontificis maximi familiarem fuisse testatur. Apud omnes autem constat, Hadrianum hunc ab anno 1154. vsque ad annum 1159. in sólio B. Petri sedisse, & proinde huius Iohannis testimonium de origine Senæ longè ante ipsum conditæ, recipiendum non esse.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senensem eam appellans. Quæ verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Piceno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi possunt, vt aliqui falsò opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Piceni, non iam amplius Sena, sed Senogallia, seu Senagallica, vel Senagallia appellabatur. Quod ex verbis Pliny & Claudy Ptolemæi liquidò constat. Plinius enim Coloniam Senensem inter mediterraneas Etruriæ colonias disertè enumerat, idemq; paulo post etiam Senegalliam in sexta regione Italiæ collocat. Ptolemæus verò, non sólùm in Latinis, ac typis excusis, sed etiam in Græcis, iisdemq; antiquissimis, & manu scriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etruriæ ciuitates, Senam verò Gallicã (sic enim eam appellat) inter alias Senonũ ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recenset.

Episcopatus dignitatem quo tempore primùm hæc ciuitas adepta fuerit, quamquam adhuc non satis exploratum sit, illud tamen certò constat, quòd inter 46. plus minus Episcopos, omnes vrbi Romæ propinquos (qui in prima Rom. Synodo sub S. Hilario Rom. Pont. eius nominis primo, Anno à natali Christi 465. conuenerunt) interfuit etiã Eusebius Episcopus Senensis. Itemq; in secundo Concilio Lateranensi sub Martino pariter primo, Anno 652. ab eodem natali celebrato, inter 125. Episcoporum subscriptiones, leguntur etiam hæc, videlicet; Maurus Cæsenatis Ecclesiæ Episcopus. Maurus Episcopus S. Senogallienfis Ecclesiæ. Maurus Episcopus S Senatis Ecclesiæ. Eodem loquendi modo, quo etiam Clusinus, Roxellanus, & Fauentinus Episcopi, eorum Ecclesias Clusinatem, Roxellatem, & Fauentinatem appellant. Pariterq; inter eundem ferè numerũ 125. Episcoporum, qui subscripserunt epistolæ Agathonis Rom. Pontificis, quam Legati ab eo ad sextam œcumenicam Synodum Constantinopolitanam celebrandam missi, Anno 673. secum attulerunt, legitur etiam subscriptio huiusmodi, videlicet; Vitalianus Episcopus S. Ecclesiæ Senensis. Quo fit, vt cauillari non possit, quòd Episcopus Senensis sit idem qui & Senogallienfis: vel quòd pro Episcopo Senate, legi debeat Episcopo Cæsenate. Tum quia ex Plinio & Ptolemæo suprà citatis perspicuè constat, quòd etiam eorum ætate Sena illa Piceni, non iam amplius Sena, sed Senogallia appellabatur: tum etiam quia supradicto Concilio Lateranensi, non sólùm Senatis, sed etiam Cæsenatis, & Senogallienfis Ecclesiarum Episcopi, vno eodemq; nomine appellati, subscripserunt. Et insuper secundæ & quartæ Synodis Romanis, sub Cælio Symmacho circa annos Domini 498. conuocatis, subscripsit etiam Venantius Episcopus Senogallienfis.

Cæterùm Pius II. Pont. Max. an. 1459. (quo etiam anno idem Pius Pontifex creatus fuit) Senam oriundus, Ecclesiam Senensem ex Episcopali in Archiepiscopalem erexit; illiq; Suanensem, Clusinensem, Crassetanensem, & Massanensem, Episcopos, in Suffraganeos assignauit, eorumq; Ecclesias eidem Archiepiscopo subiectas esse decreuit.

Hæc Cæsar Orlandius de patriæ suæ origine & antiquitate nobis misit; idq; non alia (vti scribit) ratione, quàm vt Blondi, & nonnullorum recentiorum scriptorum, qui de ea contrà quàm res se habet scripserunt, opinio prorsus (si fieri possit) euellatur.

Montem Argentarium eleganter describit Claudius Ptolemæus Senensis, libro 6. Epistolarum, ad Gabrielem Cesanum.

MARCA ANCONAE.

OLIM hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blondus prodit. Ab Isauro flumine vsque Druentum amnem, inter Hadriaticum mare, & Apenninum montem exporrigitur. Picenos, Vmbros, & Senones hunc tractum quondam incoluisse litterarum monumentis constat. Habet hæc Regio agrum fertilem, omnis generis frugum copiam producentem, sed lignariis quàm frumentariis fructibus longè est præstantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vti diximus) Ancona est, à situ nomen habens; quòd in Cimmerio promontorio, tanquam cubitum in Hadriaticum mare promineat. Vnde huius vrbis antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numismata, cubito calamum manu tenente, insignita conspiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exædificatum, quod ex eius marmorea inscriptione ibidem ostenditur. Est & Ælia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte situm est, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus pænè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc est diuæ Mariæ Lauretanæ fanum, validissimo muro cum vico illi adhærente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta est, vt in ipso statim introitu nemo non in admirationem rapiatur. Fanum hoc omni bellico instrumento, tum ad defendendum, tum ad feriendum, ne à piratis diripiatur, egregiè munitum est. Vicus ferè cauponibus, stabulariis, calcearijs, aliisque id generis hominibus constat, à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorum causa maximo numero confluentibus necessaria subministrantur. Est & oppidum cum arce Fabrianum, huius incolæ ferè ex charta nobili, quæ inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hac regione oppida, quorum descriptionem apud Leandrum luculentam habemus. Hanc regionem carmine descripsit Franciscus Pamphilus.

Apenninus mons hoc loco vbi huic regioni imminet editissimis iugis se ipsum superat, in quibus Antrum illud horribile est quod Sibyllæ cognominant (*Grotta de la Sibylla* vulgò) atque Campos Elysios fingunt. Vulgus enim in hoc Antro Sibyllam quandam somniat, quæ hic regnum amplum magnificis Regiisque palatiis plenum, hortis amœnissimis consitum, lasciuientibusque puellis, & omnis generis deliciarum copiam abundantem possideat. Atque hæc omnia communicari cum iis qui eam per hoc antrum (quod omnibus pateat) adeunt. Postquàm verò per annum in eo permanserint, liberam egrediendi facultatem (si velint) eis à Sibylla largiri prædicat, atque ex eo ad nos reuersis, felicissimo deinceps toto vitæ tempore vti asserit. Hoc Antrum nostratibus quoque innotuit, sub nomine **Dzou Venus berch**, quasi dicas, Dominæ Veneris montem. Inde versus quidam rhythmici Teutonici vulgò cantitantur de quodam puero Daniele (sic enim cantio eum vocat) qui postquàm toto in hoc antro anno mansisset, eius vitæ tandem pœnituit, eoque hanc suam Venerem deserens, Romam proficiscitur, Pontificemque adit, & peccatum confitetur. Pontifex hoc peccatum minimè veniale credens, baculum quem fortè effetum & aridum ad manus habebat, in terram defigens, sua illi peccata remissum iri dicit, quàm primùm hic baculus rosas ferret. Daniel ex hoc responso de sua salute desperans, mæstus abiuit; denuoque (duobus ex sorore nepotibus secum ductis) ad suam Venerem reuertitur. Triduum verò post visus est baculus efflorescere, quæsitus vbique terrarum Daniel, sed nusquam apparuit. Creditur enim, eum reliquum suæ vitæ terminum in antro hoc finiuisse. Hæc huius cantilenæ historia, digna, cuius fides huic suæ Sibyllæ, aut Veneri imaginatæ, deferatur.

CORSICA.

CORSICA *Maris Mediterranei Insula, variis olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam distinguunt. Plagam quæ orientem Solem respicit, Latus interius; partem verò huic obuersam, Latus exterius vocant. Pars quæ Italiæ propinquior est, Cismontana; & quæ versus Sardiniam excurrit, Vltramontana dicitur. Incolæ tamen alter alterum Vltramontanum, se ipsum verò Cismontanum ad montium situm respicientes, appellant. Insula est ab omni parte aditu difficilis, cùm præruptis vndiq; collibus comprehensa sit. Interius similiter magna ex parte montosa, ideoq; frumenti non adeò fertilis est; vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corsicumq; à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos spectatæ magnitudinis: Musmo quoq; animal, Plinio auctore, hic est, arietis genus, quod lanæ loco villũ fert caprinum. Mofoli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia describitur. Incolas pro strenuis militibus Italia habet. Mel amarum veteres hic inueniri scribunt. Hæc insula primùm à Tyrrhenis occupata fuit, deinde à Carthaginensibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vsq; dum Saraceni eos expulerunt. Hos ex ea profligarunt Genuenses. Tandem capta à Pisanis Pontificibus cessit, Vltimò ad Genuensium iura redit, quib. hactenus obedit. Hanc insulã tam accuratè, ex Augustini Iustiniani cõmentariis describit Leander Albertus, vt omnino nihil in ea desiderari posse videatur.*

Cum Priuilegio.

Septentrio.

Occidens.

Oriens.

Meridies.

SENENSIS DITIONIS, ACCVRATA DESCRIPTIO.

THVSCI MARIS PARS.

Ad Montem Argentarum olim ibimorum captura fuit, teste Strabone; et etiamnum bodie hic maxima copia piscantur. Memini et hunc montis Rutilius Claudius Numatianus in suo Itinerario.

CORSICA.

Miliaria Italica.

MARCHA ANCONAE, OLIM PICENVM. 1572.

GOLFO DI VENETIA, olim Hadriaticus sinus.

ANCONA.

ROMAGNA.

SABINI.

ABRVZZO.

Monte de la Sibilla.

Regni Neapolitani fines.

REGNVM NEAPOLITANVM.

VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Hadriaticum & Tyrrhenum mare, ab amne Truento,& Fundis, vſque ad Fretum Meſſanæ: continetq. nouem opulentiſſimas, amœniſſimaſq. Italiæ regiones; Eæ ſunt, Latij pars, Campania felix, Lucani, Calabria, Magna Græcia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni & Aprutium.

Vrbs, quæ Regno dedit nomen, lautiſſima ciuitas Neapolis, maris littori & amœniſſimorum collium radicibus appoſita eſt: Aërem habet placidiſſimum & mollem, agrum iucundiſſimum; eoque hac ætate Principes, illuſtresque viri non minori frequentia quàm olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuerſi ferè regni huius reguli maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, ædeſque ſplendidiſſimas fermè omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Equitum, Doctorum, Baronum, ac nobilium hominum plena confertaque adeò eſt, vt pauciſſimas Orbis terræ ciuitates huic exæquari incolarum nobilitate poſſe cenſeam. Vrbs ſpatium amplectitur magnum, inter mare, amœniſſimoſq. colles ædificata magnificè, mœnibus firmiſſimis, præſertim haud pridem iuſſu Caroli V. Imp. conſepta, munitaque. Ædes cùm Diuorum, tum hominum ornatiſſimas ac ſplendidiſſimas, arceſque pænè inuictas habet. Ædes præ ceteris ampliſſimę ſunt, Ducis Grauinenſis; item Salernitani Principis. Viæ ciuitatis perelegantes, directæque. Curiæ quaternæ, quas Sedes appellant, Capuana, Nidenſis, Montana, Diuique Gregorij; quò Principes, Duces, Marchiones, omneſque ceteri ordines ad conſultandũ de rebus publicis conueniunt. Arces fortiſſimæ ſunt hæ; Caſtellum nouum; hoc Alfonſus primus inſtaurauit, operibuſque maximis ſepſit, adeò vt firmiſſimis Europæ totius propugnaculis adnumerari meritò queat. Caſtellum hinc Capuanum, quod nunc conciliis habendis, & imperij, ciuitatiſque negotiis attributum eſt. Item Caſtellum Oui, modico extra vrbem ſpatio, in ſcopulo (Meagrum veteres appellabant) cinctum mari. Præter hæc, Caſtellum Santemerenſe eſt in rupe, mœnibus vrbis imminente, ſuperioribus annis à Carolo V. mirificè communitum. Extra muros Auſtrali parte moles in mari, opus arte ſumma factum conſpicitur, ad Portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus ferè orbis partibus perpetuò pleni. Gymnaſium etiam omnium diſciplinarum Neapolis habet; ad quod ſtudioſorum ex toto regno maximus fit concurſus.

Extra magnificentiſſimam hanc ciuitatem, ager amœniſſimus atque iucundiſſimus eſt, non ſolùm rebus ad hominum, animaliumque neceſſitatem; ſed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vndique confertus. In primis omne genus frumentum, vinique nobiliſſimi ſummam abundantiam fundit, adeò, vt qui non viderit, tantum vnius iugeri cùm frumenti, tum vini vbertatem eſſe poſſe, haud facilè credat. Colles item hoc in agro feraciſſimi, pleniq. nobiliſſimorũ fructuum, & aliqui theatrorum inſtar areas planas cingentes, venationibus ferarum opportunas. Præterea circum Neapolim horti amœniſſimi cultiſſimique, medicis, ac eiuſcemodi generoſis arboribus, ornati, dulciſſimoque riuulorum vndique diſcurrentium murmure reſonantes ſunt. Nec vſquam abeſt odorum ſuauitas, quod paſſim abundantia myrti, lauri, gelſamini, roſmarini, roſæ, &c. aſpirat. Breuiter, horum locorum amœnitas, elegantia, delectatio, vix intra modum humanum conſiſtere mihi profectò videtur; vt mirari nemo debeat, cùm olim, tum hac ætate, præcipuos homines vitam hîc degere ſolitos. Hæc ex Leandro excerpſimus; apud quem plura: qui hanc vrbem eiuſque territorium atque regnum tam abſolutè deſcribit, vt Lectorem ad alium auctorem minimè relegare viſum fuerit. Extat tamen libellus Alexandri Andreæ, de bello inter Philippum Hiſpaniæ regem & Paulum IIII. Pontificem maximum geſto, ex quo his non ſatiatus Lector, quædam de hoc regno non aſpernanda paſſim inueniet; libellus hic à Hieronymo Ruſcello editus eſt lingua Italica. Sed & Ioannes Baptiſta Caraffa, Pontanus, & Pandulfus Collenutius, huius Neapolitani regni hiſtorias deſcripſêre: in quibus multa quoq. de regionis ſitu tradunt. Gabriel Barrius accuratè admodum ſuam Calabriam litteris comprehendit: & Sanfelicius Campaniam.

77

Maris Hadriatici siue Superi pars, nunc Golfo di Vinetia

Diomedeę insulę, nunc S Maria de Tremiti.

Hoste, vel Hyrium, & Vestice

Ionij pars.

Maris

Inferi maris

pars.

REGNI NEAPOLETANI VERISSIMA SECVNDVM ANTIQVORVM ET RECENTIORVM TRADITIONEM DESCRIPTIO, PYRRHO LIGORIO AVCT

Cum priuilegio.

SICILIAE PARS.

SICILIA.

NEMO veterum Hiſtoricorum vel Geographorum non meminit, atque ſtudioſè hanc inſulam deſcripſit; in primis Strabo, Plinius, Solinus, alijque. Hanc optimam inſularum omnium appellat Diodorus. Solinus item, quicquid hæc ſiue ſoli, ſiue hominis ingenio gignit, proximum eſſe his, quæ optima iudicantur, ſcribit. Ex Neotericis verò ſic eam deſcribit Vadianus.

Sicilia non fertilitate modò (ob quam tamen Cereri & Baccho à veteribus conſecrata fuit; & horreum etiam vrbis Romæ credita) ſed frequentia atque vetuſtate oppidorum, amnium commoditate, & rerum geſtarum memoria, victoriiſque Pœnorum & Romanorum altercantibus, ſuper omnes alias inſignis. Vrbes eius ſeptuaginta duas Plinij ætas numerauit. hodie duodecim Epiſcopatus feruntur, latè patentibus diœceſibus. Tenuêre eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuaſaque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones ſumebantur. Poſtremò in regum Aragonum Hiſpaniæ manus peruenit, hodieque iiſdem obſequitur. Neque alia eſt, quod quidem ſciam, toto orbe inſula, quam ex æquo Græci & Latini ſcriptores partim nobilitate inſulæ, partim autem occaſione rerum geſtarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum inſulas vno volumine comprehendit; Leandrum Albertum, Dominicum Nigrum, Franciſcum Maurolicium; Marium Aretium, qui eam doctiſſimè, & tandem Thomam Fazellum Siculum, qui eam exactiſſimè, pleniſſimeque deſcribit, legat: apud quem quoque Ætnæ montis hiſtoriam habes; de quo etiam Petrus Bembus peculiarem libellum edidit. Sed lege etiam Ciceronis Orationes in Verrem. Thucydides lib. 6. pulchrè huius inſulæ originem & incolas deſcribit. Totam Siciliæ antiquitatem ex numiſmatibus reſtituit Hubertus Goltzius.

SARDINIA.

HVIVS inſulæ pulcherrimam habes deſcriptionem apud Munſterum, auctore Sigiſmundo Arquero Calaritano Siculo. Eandem Leander Alb., Benedictus Bordonius, Nicolaus Leonicus, præter veteres auctores habent, inter quos Pauſanias non contemnenda de hac inſula habet. Hæc Romanorum rebus collapſis, Saracenis aliquando paruit; ab his interim à Piſanis vendicata fuit. Nunc verò vnà cum Siciliæ regno Hiſpanis ſubeſt.

MALTA olim MELITA.

HANC inſulam eleganter deſcripſit Quintinus Heduus, ſingulareque libellum de ea edidit. Hanc olim D. Paulus appulſu ſuo naufragio facto nobilem reddidit. Sed his annis proximè elapſis, fugata illa Turcorum maxima claſſe, Hieroſolymitanis Equitibus propugnatoribus eam fortiter atq. immortali gloria defendentibus, multò celebrior facta eſt. Vide quoque Fazellum de hac inſula.

ELBA olim ILVA.

TVSCORVM Ducibus hodie hæc inſula paret, atque nouo propugnaculo aduerſus Turcorum incurſiones tuta facta videtur. De noua in hac inſula Stephanitarum Equitum (ad inſtar Hieroſolymitanorum in Melita) auctore Coſmo Medice, anno 1561. inſtitutione, vide Cælium Secundum, in bello Melitenſi. Hanc inſulam admodum metalliferam eſſe ex veteribus Geographis conſtat. Hodie ferrifodinis diuitem ſcribit Leander, qui eam Magnetem lapidem etiam producere ait. Alumen liquidum item ex hac inſula ad nos deferri tradit Matthiolus.

CORFV olim CORCYRA.

INSVLA maris Adriatici, Venetorum ditionis, in ea arx munitiſſima eiuſdem nominis, præſidio contra Turcos obfirmata. eam deſcribunt (omiſſis veteribus Geographis) Volaterranus, Benedictus Bordonius, & N. Nicolaius, in obſeruationibus ſuis Orientalibus, &c.

ZERBI.

CLADES claſſis Chriſtianorum, quæ anno 1560. apud hanc inſulam accidit, eam innoteſcere fecit. De ſitu, magnitudine, & quibus gubernetur, lege Ioannem Leonem Africanum, lib. 4. Deſcriptionis Africæ.

78

SEPTENTRIO.

INSVLARVM ALIQVOT MARIS MEDITERRANEI DESCRIPTIO.

Cum privilegio.

CORSICAE INSVLAE PARS.

SICILIA, Insula descripta à Iacobo Castaldo Pedemontano cosmographo

GRETIAE PARS

CORFV.

SARDINIA

MAZARA

MONTE GIBELLO

Scala Miliarium

Scala miliarium

ZERBI insula olim Lotophagitis.

AFRICAE PARS

MALTA olim Melita Insula.

ELBA

Scala miliarum

OCCIDENS

ORIENS.

MERIDIES

CANDIA, olim CRETA.

CRETAM hodie Candiam vocant, maior est Cypro, minor autem Sicilia & Sardinia; quibus solis in toto mari Mediterraneo cedit; interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centum vrbibus claram fuisse prisci scriptores tradunt: earum circiter quadraginta Plinij ætas nouit; hodie verò, Bellonio auctore, tres tantùm alicuius nominis habet; quæ sunt, Candia, Venetorum colonia, vnde insulæ nomen, Canea & Rhetimo. Ambitus insulæ quingentorum viginti millium passuum est. Vbique montosa, obque id incolæ admodum venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluuius. Sed neque noxium animal gignit. Hanc insulam nobilem, ex toto terrarum Orbe cognitam, facit optimum vinum, quod incolæ Maluasiam vocant; indeque per omnes Orbis ferè partes auehitur. Hoc vinum antiqui Pramnium vocarunt, auctor Bellonius. Volaterranus putat hodie pro Aruisia, Maluisia dici, adiectione vnius litteræ; additque quòd id genus vitium ex Aruisio Chius insulæ promontorio (vnde Aruisia vina olim) in Cretam delatum sit. Cupressorum arborum ad naues fabricandas, hîc maxima copia. Hæ tantæ altitudinis nascuntur; adeò vt spectabilius nihil humano visui sit, inquit Dom. Niger. In hac insula Labyrinthus fuit à Dædalo ad Ægypti exemplar (Plinio teste) fabricatum. Huius adhuc extare vestigia Georgius Alexander eius insulæ Præsul, apud Volaterranum auctor est. Mons est effossus (inquit) ac vndique concauus, vna tantum & angusta via aditur. Dux loci peritus præcedit cum ardente funali, inextricabilem errorem per tenebras monstrando. Petrus Bellonius verò, antiquorum operum diligens inuestigator, & qui hanc insulam nostra tempestate non otiosè perlustrauit, lapidicinam hîc olim fuisse, non Labyrinthum ait; vulgo Cretensi sic tamen vocari, quod verisimilius est, cùm Plinius scribat suo tempore nulla extitisse eius vestigia. Sed huius loci ex Bellonio hîc adijciam descriptionem. Locus est inter Gnosium & Cortynam, qui cùm olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi constituerunt, ex qua cùm multi lapides indies excidrentur, multa subterranea excisa sunt diuerticula, ita vt cùm quis per lapidicinam incedit, in multos anfractus incurrat. Letho flumini vicinus est Pseudolabyrinthus ille, in quem cùm quispiam est ingressurus, necesse est eum rusticos è vicino pago accersere, vt cum candelis ingrediatur. Sed in ea tot vespertilionos stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant. In lapidicinæ autem centro magni reperiuntur stercorum vespertilionum acerui, tenellique adhuc eorum catuli pendentes. Patres cùm volare desierint, se nec parieti affigunt, nec in pedes stant, sed illic in trabe pendent, quod nostri in lignorum rimis faciunt. Hactenus Bellonius. Huiusmodi vespertilionum historiæ, planè vt eam hîc describit Bellonius, videor mihi interfuisse, cùm Roma Hostiam animi gratia proficiscebar, atque in itinere ad portum Traiani, vt eius ruinas conspicerem, sub terram, conducto prius meo hospite, vt face ardenti præiret, descenderim. Ioui olim consecrata fuit, quòd eum hic natum alitumque & sepultum credidit antiquitas. Bordonius testatur ad huius Insulæ partem Septentrionalem esse sub terra antrum, hominum opera excauatum; patens quadraginta cubitos in longitudinem, quatuor verò cubitorum latitudinis; atque hoc hodie Iouis sepulchrum appellari, & in huius capite etiamnum eius Epitaphium litteris scriptis extare.

Incolas olim naui gandi peritia maritimarum vsu principatum tenuisse, vt qui mari cinguntur vndiquaque, scribit Strabo; atque inde adagium, Cretensis mare nescit. Horum etiam vanitatem, fraudulentiam, mendacitatem, & alias improbitatis notas, plurimis conuiciis incessit antiquitas; hinc adagia, Cretiza cum Cretensi, Cretensis Cretensem, Cretensis cum Aegineta, E Creta raptus, &c. Qua ratione quoque apud Diuum Paulum malè audiunt. Sed vereor ne quod parœmiis in Cretenses iactatur, re vera quoque in quamplurimas alias nationes (ne dicam omnes) nimium quadret.

Hanc insulam primus in Romanorum potestatem redegit L. Cæcilius Metellus Creticus anno ab vrbe condita DCXXCV. Sequentibus temporibus sub Imperatoribus Constantinopolitanis fuit; postea concessa Bonifacio Montisferratensi, à quo demum Venetis diuendita fuit, anno à Christo nato MCXCIIII. quibus hodie paret. Strabo inter veteres hanc diligenter descripsit, inter Neotericos verò Dominicus Niger, Volaterranus, Vadianus, Zieglerus, & Benedictus Bordonius. Sed nostra ætate omnium optimè Iodocus à Ghistele in suo Itinerario Hierosolymitano; & Bellonius in suis Obseruationibus. Iodocus à Meggen quædam quoque quæ ad huius cognitionem attinent, adducit, in sua peregrinatione Hierosolymitana.

CYPRVS INSVLA

PAMPHYLIVM MARE

SEPTENTRIO.

OCCIDENS

ORIENS.

SYRIACVM MARE

MERIDIES

C. Cornachiti ol. Crōnium Pro

Cornachiti

Lapidia inf.

Macaria

Scordilli

Pendara

Clides.

Morima

C. de S. Andrea

Extrema

Coronia

S. Andrea

Villigna

Caldaria

Carpasia

Poro insula.

Pisthachi

Monagria

Achorum litus.

S. Peuso

Nicon na

Carai di.

Costanzo

P. Costanzo.

Famagusta, olim Tamassus.

S. Chaterina.

Lesigera Elstilari.

C. de la griega, olim Pedasium Prom.

Rulo.

Clides

Pta delle saline

Pta delle saline

Pta delle saline

Aphrodisium

Stefani

Petane

Monastiro

Lapados.

Ipsas.

S Lorzi.

Trapa gat

Stiuri

Pigadia

Colopista

Comodaria

Peleus fl.

Agrino

S. Lazaro

Pila S. Z.

Lapithia

Agridia

Asoa

Scilos

Fandia

Agridia

Tracom

Palochrito

Lionda

Polachitra

Nicon na

Tamicello.

Mucli

Chiffenar

Petane

Pisane.

Ephesi

Lithrodonta

Lithrodonta

Lithrodonta

CYPRVS.

CYPRVS inter maiores maris Mediterranei insulas locum sibi vendicat. Tota insulæ figura parte altera longior est. Huius Metropolis & Regia, est Nicosia. Est & Famagosta vrbs nobilissima, & totius insulæ emporium, portu & vectigalibus diues. Nulla insularum est inferior; nam & vino abundat, & oleo, frumenti quoque satis habet. Æris etiam metalla in ea fuerunt, in quibus vitriolum & rubigo æris nascebatur, ad Medicinæ vsum idonea. Canna mellis multa in ea reperitur, ex qua saccarum excoquitur. Vini etiam, quod cum Cretico certare posset, est ferax. Ex pilis quoque caprarum, pannus conficitur, cui Zambelloto nostra ætas nomen dedit. Multas res insula ad alias gentes mittit, ex quibus lucra non pauca redundant. Alienis non multum eget, sed aërem parum salubrem habet. Tota insula deliciis incumbit: feminæ admodum lasciuæ sunt. Tam eximiæ fertilitatis est, vt olim Macaria, id est, beata dicta sit; & tantoperè luxuriæ dedita, vt ob id Veneri sacra credita sit. Habet insula in circuitu quadringenta & viginti septem millia passuum, in longitudine verò ducenta, Bordonio teste. Veneti eam iure hæreditario possident, eamque per Prætorem administrant. Diodorus Siculus libro 16. scribit in hac insula nouem vrbes insigniores fuisse, habuisseque singulas singulos reges, quibus parebant: qui tamen omnes regi Persarum audientes erant. Minora oppida quæque suis regibus obsequium præbebant.

Sed vt huius insulæ fertilitas magis eluceſcat, Am. Marcellini de ea elogium adiicere iuuat. Is enim in eius descriptione hæc refert; Tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus, à fundamento ipso carinæ ad supremos vsque carbasos ædificet onerariam nauem, omnibusque armamentis instructam, mari committit. Sextus Rufus item de ea hæc habet: Cyprus famosa diuitiis, paupertatem populi Romani vt occuparetur solicitauit; ita vt ius eius insulæ auarius magis quàm iustius simus assecuti. Sed hoc, ô Rufe, non est Romanæ virtutis præconium mercenarium, vt dicitur.

Ex veteribus eam scriptis suis celebrarunt, Strabo, Mela, & ceteri Geographi. Ex Neotericis Benedictus Bordonius, & Thomas Porcacchius, in suo opere insulari, Vadianus, Pius II. Pontifex & Dominicus Niger, Sabellicus, Volaterranus, & optimè Iacobus Zieglerus: sed omnium locupletissimè Stephanus Lusignanus, peculiari volumine. Non contemnenda quoque Iodoci à Meggen peregrinatio Hierosolymitana.

STALIMENE, olim LEMNOS.

LEMNOS insula maris Ægæi est; inter Thraciæ Cherronesum, & Athon Macedoniæ montem, Thraciæ opponitur: Vulcani officina olim clara, & terra quæ in ea effoditur, & Lemnia ab ea nominatur, etiamnum notissima. Hodie Stalimene Turcis & Italis vocatur. Centum millibus passuum in circuitu (vt Bordonius refert) patet. Plana, si eam cum circumiacentibus insulis conferas, videtur. Qua Orientalem plagam aspicit, aridam & frugibus minùs idoneam; inter Meridiem & Occasum verò, vbi humidior extat, fertiliorem esse scribit Bellonius. Vrbes in ea olim Myrina, & Ephestias. Hęc hodie prorsus deserta est, & Cochino appellatur. Illa parui nominis hodie oppidum; in Pæninsula, angusto Isthmo insulæ iuncta, positum; hoc Lemno nostra ætate dicitur. In hac insula labyrinthum fuisse, tertium ab Ægypto, eiúsque suo tempore adhuc reliquias extitisse, Plinius auctor est. Sed Bellonius eius vestigia diligenter quærens, nulla eius illi prorsus visa esse; nec incolarum quemquam reperisse, qui aliud quàm eius ruinas quasdam illi indicare posset, inuenisse scribit. Idem 75. pagos in ea superesse dicit. Terra quæ olim Sphragida & Lemnia, hodie Sigillata vocatur, nunc vti olim hîc non sine superstitionis apparatu effoditur, idq. singulis annis, sexta Augusti, alio tempore minimè. Sub capitis enim pœna cautum est, ne quis clam vel palàm eò ad fodiendum accedat. Locus vbi effoditur, Montem Vulcani appellant. Herbarum, serpentum, piscium que genera, quorum hîc est prouentus; item quibus cærimoniis & apparatu, terra quam Lemniam vocant, ex terra extrahitur, aliáque huius insulæ peculiaria, videre est lib. primo Obseruationum P. Bellonij. Matthiolus quoque ex Albacarij ad Augerium Busbecanum literis, Sigillatæ terræ & effodiendi ritus descriptionem accuratam, in suis in Dioscoridem Commentariis habet. Vide de ea quoque Hodœporicum Byzantinum Hugonis Fauolij.

CYPRI INSVLAE NOVA DESCRIPT. 1573.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Milliaria Italica.

LEMNOS INSVLAE descriptionem ex Petri Bellonij libro de Auibus, hoc in loco tanquam parergon adiecimus.

Septentrio. Occidens. Oriens. Meridies.

Ioannes à Deutecum f.

Cum Priuilegio.

GRÆCIA.

GRAECIA, quæ olim omnium bonarum disciplinarum tanquam mater & parens fuit, ex opulenta & diuite regione, suaque virtute magnæ parti Orbis quondam dominante, eò hoc tempore redacta est, (sic fors & tempus omnia versat) vt nihil reliquum relictum sit, quod non aut Turcarum iugo, aut Venetorum seruituti subiectum, aut tributarium factum sit. Turca maiorem partem occupat. Veneti in ea insulas aliquot dumtaxat possident. Qui sub Venetis sunt, meliorem habere conditionem videntur (quantum ad religionem spectat) quàm qui Turcis sunt subiecti. Et vt ij qui Turcis parent, illorum mores imitantur; sic, qui Venetis, eorum ritus sequuntur. Interim omnes in tantis ignorantiæ tenebris versantur, vt in tota Græcia nulla inueniatur Academia: nec etiam curant illorum pueros litteras doceri. Omnes etiam indifferenter corruptam ab antiqua linguam loquuntur: sed alij aliis elegantius. tamen illorum lingua melius conuenit cum veteri Græca, quàm Italorum cum antiqua Latina. Qui vrbes Venetorum imperio subiectas habitant, tam Italicè quàm Græcè loquuntur: qui verò ruri degunt, nihil nisi Græcè. Qui Turcicas ciuitates in ea incolunt, Turcicè & Græcè: sed qui pagos, Græcè tantùm loqui sciunt. Habent etiam hoc sæculo, vti & olim, varia idiomata vulgaria: nam vnius Prouinciæ homines melius, alterius verò deterius loquuntur. quamobrem illis accidit, quod in aliis Europæ partibus videmus, vtpote, quòd alter alterius ineptam (vt sibi quidem videtur) pronuntiationem rideat, subsannetque: sic vt etiam pueri Constantinopoli nati, transmarinos derideant, ob accentuum varietatem, in quibus cum illis non conueniant; haud aliter, quàm Italus, qui Tuscanam, aut Gallus, qui Gallicam, aut Hispanus, qui Castellanam linguam profitetur, omnia cetera suæ regionis idiomata contemnit, exsibilatque.

Vt autem in genere describamus omnium incolarum viuendi morem, operæpretium visum est, Nobiles & ciues à ceteris plebeiis, infimæque fortunæ hominibus discernere: nam quorum census est amplior, & in maiori existimatione haberi volunt, Principum, quorum imperio subsunt, more vestiti conspiciuntur; ita vt qui sub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcos vestitu exprimunt. Sed cetera plebs sub cuiuscumque ditione sit, tam in continenti quàm insulis, aliquid suæ antiquitatis hactenus retinet; nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte sinciput tondent: vtunturq. magnis duplicibusque pileis. Insulares in religionis exercitio vtuntur omnes fermè eisdem ritibus eademq. forma cærimoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum supellectilis habent, nec lectis plumis refertis vtuntur; at eorum loca culcitras quasdam habent, ex tomento siue lana confectas. Omnes odio habent vinum aqua mixtum; & vsque in hunc diem antiquum propinandi morem obseruant, & præcipuè Cretenses: in eo autem differunt à Germanis, quòd isti inuicem vrgent magnis cululis: Græci verò paruos haustus inuicem propinant. vnde vt olim antiquitus, ita & nunc Græcari pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendo certas quasdam leges seu cærimonias obseruant, easdem prætermittere noluimus. Primò vtuntur valde humilibus mensis, & bibunt per vices; numquam ordinem prætermittentes, ita vt si quis extra ordinem, hoc est, antequam ad illum peruenisset bibendi ordo, vinum posceret, magnæ inciuilitatis haberetur. Et qui promptissimus est ad infundendum, poculum tenet, ceterisque omnibus solus per ordinem infundit. Vtuntur in istis compotationibus paruo quodam vitro sine basi aut pede, ita vt minimè è manu reponi liceat, illudq. omnino ebibunt, ne guttam quidem vini relinquentes. Interdum sese inuicem prouocant ad bibendum Germanorum more; & tum quidem amplectuntur se mutuò, manumq. alter alterius contrectat, illamque osculatur, frontique admouet; deinde malas siue genas tam dextram quàm sinistram exosculantur, sed tunc non obseruant bibendi ordinem. Et quia fortissimum illud vinum paruis haustibus potitant, & inde valde incalescunt; semper cantharum aqua plenum præstò habent, & similiter magnos aquæ haustus ingurgitant, vt sese iterum refrigerent: nam aliter haud quaquam sitim sedare possent. Mulieres non adsunt illorum comissationibus. Vetus ille mos ethnicorum deplorandi mortuos, etiam hodierno die per totam Græciam obseruatur, vti & in vicinis regionibus. Quæ res valde est absurda; nam postquam aliquis vita defunctus est, mulieres certo quodam in loco conueniunt; & ab ipso summo mane vlulatum quendam ordiuntur, percutientes pectora, vnguibus genas lacerantes, extrahentesque capillos, ita vt planè miserabile spectaculum exhibeant. Et vt melius hæc mysteria peragerentur, mulierem conducunt egregiè canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermissiones (pausas vocant) & accentus huius næniæ melius intelligerentur: atque in hoc planctu laudes virtutésque defuncti recitant, incipientes ab ipsius natiuitate, vsque ad extremum eius halitum, &c. Hæc ex Petri Bellonij Obseruationum lib. 1. transtulimus; vbi plura.

Ex veteribus hanc regionem descripserunt Strabo, & Mela; sed omnium studiosissimè Pausanias. Ex Neotericis, Nicolaus Gerbelius, & Wolfg. Lazius, qui citat etiam quendam Anton. Vrantium Episcopum Agriensem, vt qui eam peragrauit, atque eius descriptionem recētiorem, recentioribúsque vocabulis propediem in lucem proferet. His adiungere licet Hugonis Fauolij Hodœporicum Byzantinum, & N. Nicolaij obseruationes Orientales, Andream Theuetum, Petrum Bellonium, &c. Petrus Gyllius diligentissimè descripsit Bosphorum, & vrbem Constantinopolim. Appianus quoque lib. 4. Ciuilium multa habet quæ ad Thraciæ descriptionem conducere possunt.

GRAECIAE VNIVERSAE SECVNDVM HODIERNVM SITVM NEOTERICA DESCRIPTIO

Iacobo Castaldo Pedemontano Auctore.

Maris Cum priuilegio

MAR MAGGIORE

MAR DE MARMORA

ARCHIPELAGO

pars Mediterranei

pars Aegeum

SERVIA

ROMANIA

THIQVES

TOPLIZA

ERSECH.

IAMBOLI.

DONIA.

GOLFO DE SALONI

GOLFO DE CONTESA

GOLFO DE MONTE SANTO

GOLFO DE CARIDIA

GOLFO DE MARIZA

GOLFO DE ASPROSA

GOLFO DE LODRIN

GOLFO DI TARANTO

GOLFO DE LEPANTO

GOLFO DE NAPOLI

GOLFO DE ENGIA

GOLFO DE ARMIRO

GOLFO DE ALMANA

CRAINA

ALBANIA

COMENOLITARI

CANINA

LIVADIA

THESSALIA

MACEDONIA

ROMANIA

BECSAN GIAL

SARCVM

SMIRNE

STALIMENE

NICSIA

SCIRO

SAMO

NICARIA

ANDRI

NEGROPONTE

Mare Adriaticum

Mare

Septentrio

Meridies

Occidens

Orientis

Mill. Italica

ILLYRICVM.

ILLYRICVM, aut, vt aliis placet, Illyris, regio est in ora maris Hadriatici, Italiæ opposita. Huius termini non ab omnibus ijsdem limitibus circũscribuntur. Plinius enim hanc inter Arsiam & Titium fluuios constringit. Ptolemæus verò eam ab Histria ad Macedoniæ vsq. confinia secundũ maris littora producit; mediterranea eius ad Pannones & Mœsiam superiorem expandit. Multò ampliorem eam describit Pomp. Mela, & Dionysius Alexandrinus; totam enim maris Hadriatici oram à Tergesto ad Ceraunios vsque mõtes, Illyriis ascribit, eosq. vltra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat. Strabo quoque libro suæ Geographiæ 7. eos Macedonibus & Thracibus propinquos esse ait. Sed omnium latissimè huius fines extendit Appianus Alexandrinus, is enim hoc modo de iis: Illyrios Græci eos existimant, qui supra Macedoniam & Thraciam à Chaonibus, & Thesprotis ad fluuium Istrum sedes habent. hæc enim prouinciæ totius longitudo est. Amplitudo eius ex Macedonia & Thraciæ montibus ad Pæones vsque, & Ionium mare, Alpiumque obiecta protenditur, quæ dierum quinque itinerationem continet. Longitudo in triplo productior est, &c. Idem postea: Romani verò non hos dumtaxat, sed Pæones vltra eos, nec non Rhætos, Noricos, & Mysios, qui Europam incolunt, & quoscunque alios his finitimos, qui Istrum à dextra nauigantibus sese offerunt, vicissim vt Hellines à Græcis distinguunt, eos propriis appellationibus separatim nominant; ceterùm communi vocabulo Illyrios omnes arbitrantur. Ab Istri ortu enim vsque ad mare Ponticum, Illyrici esse voluerunt. Hæc de iis Appianus. Suetonius in vita Tiberii Cæsaris hos tam longè patere etiam auctor est.

Sex. Rufus, qui vixit tempore Valentiniani Imp. septendecim prouincias ascribit: Noricorum duas, Pannoniarum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœsiam, Daciarum duas, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Epiros duas, Præualim, & Cretam.

Hos nomen habere ab Illyrio Polyphemi F. scribunt auctores; quidam ab Illyrio Cadmi filio eos denominatos ait. Totam Illyrici oram maritimam cum insulis vicinis, cõmodis instructam portubus scribit Strabo; cùm quidem contrà, Italica ora huic obiecta, sit importuosa. Calida est vt Italia & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egregia; nisi quòd loca quædam prorsus aspera sunt. Quæ supra hanc sita est regio, montosa est tota, frigida & niualis, maximè quæ ad Septentrionem vergit. Incolæ huius olim latrociniis admodum dediti, hodie verò paulò mansuetiores, ligneis plerumque habitant ædificiis culmo contectis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt. Inter has primi nominis est Raguſi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Republica nobilis, quondam libera, nunc autem Turcis tributaria, eoq. nomine (vt Nicolaus Nicolaius in suis Obseruationibus testatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit.

Hæc de Illyrico in genere, nunc de nostra hac tabula, quæ totum Illyricum secundum horum auctorum descriptiones, præterquam Plinij, minimè continet. Sunt verò in hac tabula, Histria, Slauonia, Dalmatia, Bosnia, Carinthia, Carniolæ & Stiriæ pars: omnes ferè regno Hungariæ vectigales, præter pauca maritima, quæ Venetis parent. Turca autem non minorem earum partem sibi subiugauit. Hæ regiones ferè omnes suis, quas in hoc nostro Theatro habent peculiares, tabulis, à nobis descriptæ sunt, eoque hîc nihil de iis dicere decreuimus. Tantum de Stiria hoc addere libuit, hanc regionem scilicet strumosos illos populos producere, inuenirique ibidem tam ingenti struma, vt ipsis loquelam impediat; & mulier lactans (vt Aubanus ex fama tradit) illam post tergum, perinde atque saccum, reijciat, ne infanti impedimento sit. Nos certè Frisachij nõ sine admiratione hominem contemplati sumus, cui mentum ab auribus incipiens, humeros latitudine ferè æquabat, & ad pectus vsque propẽdebat. Strumæ causam aquæ aërique quibus vescuntur incolæ, tribuunt. Vide de his Illyriis plura apud Do. Nigrum, Volaterranum, & Ludouicum Vergerium in Munsteri opere Cosmographico. item Librum Notitiarum. Laonicus Chalcondilas non nihil quoq. huius cognitione non indignum scripsit. Totus hic tractus, exceptis finibus qui Germaniam attingunt, lingua Slauonica vtitur. Quæ (vt de ea obiter nonnihil dicamus) nonnullis VVindisch, apud Latinos Illyrica appellari putatur, hodieque omnium latissimè patet; vt quæ à mari Hadriatico ad Oceanum Septentrionalem extendi videatur: Nam ea vtuntur Istrij, Dalmatæ, Bosnenses, Moraui, Bohemi, Lusatij, Silesij, Poloni, Lithuani, Prutheni, Scandinauiæ incolæ, & longè lateque imperantes Russi, Bulgari, multæque aliæ circumuicinæ regiones, Constantinopolim ferè vsque; adeò vt eius etiam inter Turcos frequentissimus vsus sit.

82

CARNITIA.

SEPTENTRIO.

STIRIA

VNGARIA.

DANVBIVS FLV.

CARNIOLA

Cum Imperatoriæ & Regiæ Maiestatis Privilegio.

SCLAVONIA.

WINDISCH MORCH.

CROATIA

BOSSNA

ILLYRICVM.

HISTRIA

VELGER

CHER

SCHER

LE ZIN.

DAL MATIA.

PAGO.

Sinus Hadriaticus.

Quarnero, olim Flanaticus Sinus.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

IOAN. SAMBVCVS ORTELIO SVO, S.

Mitto hanc quoque tabellam qua necessaria confinia Pannoniæ declarantur, fluuiorum & aliquot locorum situs Hirschuogelij recte mutaui, Angelini autem studio plurima adieci, et interualla correxi, vt parum quis si cum Hirschuogelij hæc coniungat desiderarit, si qui errores sint, dies certiora docebit. Viennæ, Vale, 25. Octob. 1572.

Miliaria communia, & magna.

CONSTITVERAM, vt in præfatione operis promiſi, quarumlibet regionum vnam tantum tabulam, eámque quantum fieri poſſet exactiſsimam exhibere; itaque cùm clariſſimus vir Ioannes Sambucus abſolutiorem huius regionis huic operi inſerendam ad me miſiſſet, alteram hinc relegare decreueram: Sed quemadmodum interdum iuuat varias de eadem re inteiligere ſententias; ſic quoque de eadem regione variorum deſcriptiones aliquando inſpicere, non inutile eſſe mihi perſuadeo. Et ne qui quod in prima noſtra editione habuiſſent, ſtudioſi in hac poſtrema deſiderare poſsint, hanc tabulam retinere quoque viſum fuit: atque eam tanquam parergon hîc adijcere, non ingratum Geographiæ candidatis duxi. Vale.

SCHLAVONIAE, CROATIAE, CARNIAE, ISTRIAE, BOSNIAE, FINITIMARVMQVE
REGIONVM NOVA DESCRIPTIO, AVCTORE AVGVSTINO HIRSVOGELIO.

CARINTHIÆ DVCATVS, ET GORITIÆ PALATINATVS.

HABET hic Ducatus Carinthiæ (quod Rithaymero auctore Carnithia rectiùs ſcribitur) ab Ortu & Septentrione Stiriam, ab Occaſu & Meridie, Alpes & Forum Iulij contingit. Huius pars eſt Carniola. Multæ in hac Regione valles colleſque tritici feraces; multi lacus & amnes; quorum præcipuus eſt Drauus. Notiſſimæ huius tractus vrbes ſunt; Santo-Vitus, Villacum, Clagenfurtum. Santo-Vitus metropolis eſt, & vrbs minimè negligenda, cum foro ſatis ſpatioſo, habens perennis aquæ fontẽ limpidiſſ. quem nos anno 1558. extrui vidimus; cuius labri diametrum ſeptem plus minus pedum emenſi ſumus. Hoc labrum ex ſolido & candido marmore conſpicuum erat, ibidemque inter alia antiquitatum monumenta ex terra erutum. Vrbem egredientibus Clagenfurtum verſus patentiſſimus campus occurrit, multis adhuc antiquorum ruderibus oppletum, vulgò Solfeldt appellant: Paracelſus in ſuo huius regionis Chronico (ſi modò eius ſit) Liburniam, neſcio qua auctoritate, vocat. Ego potius Soluenſe oppidum, à Plinio in Carnis memoratum, hîc olim fuiſſe putarim. Hic ille eſt locus, vbi ſub dio Principes inſolito eo & non vulgari ritu (quem Pius II. in ſua Europa accuratiſſimè deſcribit) inaugurari ſoleant. Villacum, oppidum domibus in fronte coloribus hiſtoriiſque magnificè depictis, ſpectatoribus gratum. Situm eſt hoc in planitie altiſſimis rupibus ſeptum, ad Drauum fluuium, ponte lapideo eius oras connectens. Clagenfurtum, vrbs bene munita, Claudia antiquitus, Lazio teſte, vocata. Sunt qui ſcribunt, huius vrbis ciues furibus adeò eſſe inexorabiles, vt leuiſſima etiam furti ſuſpicione notatus, inauditus ad crucem abripiatur; poſt eius diei, quo ſupplicium de eo ſumptum eſt, tertium, de mortuo iudicant; quem ſi inſontem cognouerint, honorificè ſepeliunt: ſi iure eum damnatum compererint, pendere ſinunt. Sed hanc fabellam, commentitiam vocat Rithaymerus. Eſt præterea Friſachum, magnam referens vetuſtatem, Santo-Leonhartus, Wolffpergum, &c. Olim hunc tractum Iapydes inhabitaſſe putantur. Imperium huius regionis penes Duces Auſtriacos eſt.

Quantum ad Eccleſiaſticam Iuriſdictionem attinet, ea inter Archiepiſcopum Saltzburgenſem, & Patriarcham Aquilegienſem partita eſt, inquit Paracelſus in Chronico ſuprà dicto. At neſcio quàm ridiculè idem huius regionis etymon à Latinis deductum vult, vti videlicet vocetur Carinthia quaſi Caritas intima. Hoc ſcilicet incolis curæ erat in indigetanda patria ſua, ab exteris nationibus, & ab eis minimè intellectis, nominis vocabulum petere. Legat his non contentus Lector Seb. Munſterum, Pium II. Sabellicum, &c.

GORITIÆ Palatinatus quoque eſt Archiducum Auſtriacorum, habetque nomen ab vrbe eius primaria, ab Italis (in Italia nempe vltra Alpes ſita eſt) *Goricia* dicta; Iulium Carnicum Ptolemæo, Leandro auctore. Amaſæus (vt idem ſcribit) colligit ex quàm plurimis antiquitatum ruderibus ibidem exſtantibus, Noreiam olim hoc loco fuiſſe. Oppidum eſt ad confluentiam Frigidi flu. (hodie Wipach) in Natiſonem.

HISTRIA.

COMMVNE fermè omnibus fuit (inquit Plinius in ſua Naturali hiſtoria) vt eos quiſque diligentiſſimè ſitus diceret, in quibus ipſe prodibat. Idem paulò antè: Auctorem neminem vnum ſequar, ſed vt quemque veriſſimum in quaque parte arbitrabor. Eoque hîc ego (quod vbique ferè his meis Tabularum enarrationibus obſeruo) inter omnes qui hanc Regionem deſcripſerunt auctores, Ludouici Vergerij ex Hiſtria oriundi deſcriptionem ſuccinctè pro loci capacitate Lectori offerre decreui. Hic in Mũſteri Coſmographia dicit hanc Pæninſulam, ab intimo ſinu vbi Tergeſtum ſitum eſt iuxta eius littora, vſque ad oppidum S. Viti, quod in Fanatico ad Flumen amnem eſt, pluſquam CC M. paſſus haberi. Tota regio, inquit, minimè plana eſt, ſed neque arduos montes habet, neque etiam infœcundos, veriùs colles dicendi ſunt; vitibus, oleis, aliiſq. fructiferis arboribus conſiti; frumento, paſcuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montem altiſſimum, in ea parte qua ad Fanaticum vergit ſinum, quem vulgò Montem maiorem appellant. Is nauigantibus primùm apparere ſolet; in cuius ſummitate fons exoritur vberrimus. In hoc mõte aliquot rariſſimæ herbæ naſcuntur, quarum gratia Medici etiam hinc longè habitantes, ſæpius magno labore hunc conſcendunt. Fluuij Hiſtriæ ſunt tres; Formio ſcilicet, Nauportus & Arſia: primum accolæ Riſanum vocant; Nauportum, Quietum appellãt. Poſtremus fluit in ſinum Fanaticum, & eſt modò Italiæ terminus. Vrbes ſunt; Mugla, Iuſtinopolis, Inſula, Piranum, Humagum, Emonia, Parentium, Oſara, Rubinum, Pola, S. Vitus, omnes maritimæ. Mediterraneæ verò Pinguentum, Montona, Portulę, Griſignanum, Bullę, Santo-Laurentius, Duo Caſtra, Santo-Vincentius, Vallis Adignanum, Pameranum, Albona, Flanona, Petina, Galignanum, Coſlacum, Piſinum. Celeberrima eſt Iuſtinopolis, quam vulgò Caput Iſtriæ vocant, Plinius Ægidam. Ea eſt in ſcopulo ſita, longè à continenti, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis aliis; nam pars oppidorum Iſtriæ, Auſtriacis obedit, &c. Vide porrò Leandrum, Volaterranum, Do. Nigrum, præter veteres Geographos.

ZARA ET SEBENICO.

ZARA, olim Iaderam vocatam putamus; eiuſq. territorium Liburniam antiquitus dictam ſcribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum eſt. Vtraque maritima in littore Hadriatici maris vrbs, ſub Venetorum imperio. Eo loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapſa fragmenta, Dominicus Niger Eſſeſiam vrbem olim fuiſſe, eamque nunc ſolo æquatam ſcribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latinaque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum viſuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

CARINTHIAE DVCATVS, ET GORI: TIAE PALATINATVS, WOLF. LAZIO

auctore.

SEPTENTRIO.

Stiriæ pars.

Muera fluuius.

Steyrmarck

Freilander

Kreitz perg

NORI CVM MEDI TERRANEVM

Inder aind

ORIENS.

OCCIDENS.

SALTBVRG EPISC.

Salzburg

Ober Karnten.

Vnder Karnten.

Karst.

Sublimitas montium Strabonis.

DRAVVS FLVVIVS.

Friaul.

MERIDIES.

MERIS HADRIATICI PARS

Histriæ tabula a Petro Coppo descr. 95

SEPTENTRIO.

Palmariæ pars.

Golfo di Trieste

Golfo di Quernero.

Vegia insula

Monte maior.

Golfo Largon

Piura di Saluori

Dor castelli

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

CORBAVIA.

LICHA

MORLACHA.

BANADEGO

Campus Cerbauius

Lapas

SEPTENTRIO.

ZARAE, ET SE: BENICI DES: CRIPTIO

HVNGARIA.

HVNGARIA (quam nomen ab Hunnis vel Hungaris populis ex Scythia profectis, qui eam incolunt, habere constat) Pannonias, & vltra Danubium Iazygum, & Dacorum Regionem ferè omnem occupat. A Drauo ad Meridiem sumit initium; à Septentrione, Sarmatis quos Polonos, & Getis quos VValachos dicimus, terminatur; ab Occasu Austriam habet, superioris quondã Pannoniæ caput; ab Oriente Mysiam, quam Rhetianam nunc appellant. Danubius omnium quos Europa habet, fluuiorum maximus, mediam interfluit, atque in partes, nempe in citeriorem & vlteriorem scindit. Citerior est ea vbi olim Pannoniæ fuerunt: hæc ab vlteriore Hungaria Danubio, ab Austria, & Norico, radicibus Cæcij (sic olim dicti) montis: à Slauonia Drauo, à Bozna & Rascia Sauo fluminibus terminatur. Huius citerioris Hungariæ caput est Buda, regni sedes. Nobiliora in ea oppida, Alba Regalis, coronatione & sepultura regum insignis, Strigonium metropolitana, Quinqueclesiensis, Episcopalis sedes, præterea Sopronium, Taurunum, & Sabaria, Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria. Flumina multa in eo nobilia. Lacus habet duos nobilissimos, Balaton, & Fertou. Huic citeriori Hungariæ, vbi Drauum transieris, annexa Slauonia est, pars olim Pannoniæ superioris, inter Sauum & Drauum posita: sed Sauum etiam longè transgressa, & vsque ad flumen Hunam (hoc enim illi nunc est nomen) protensa, vbi Croatia incipit. Post quam Dalmatia sequitur, per oram Adriatici maris, quæ partim Veneto, partim Turcæ paret; minima eius particula est regi Hungariæ subiecta: loca mediterranea Boznenses tenent, & Rasciani, qui olim Mœsi superiores fuerunt. Slauoniæ caput Zagrabia est; Croatiæ nunc Bigihon est, antea Fumium erat. Vltra Danubiana Hungaria montibus Carpathiis supra Posonium incipientibus, & longissimo flexu ad littus Euxini maris porrectis, à Morauia, Slesia, Polonia, & à Russia distinguitur, vsque ad eum locum vbi regio est quam Maromarusiam vocamus. Ibi iam alij montes & siluæ ab eo loco Seuerinum versus tendentes, à Transsiluania & VValachia Transalpina separant. Hanc vlteriorem Hungariam Tibiscus fluuius piscosissimus, in montibus Maromarusiis ortus, mediam interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionem Posonium, Tirnauiam, &c. ad Meridiem verò Colociam, Bachiam, Zegedinum, &c. vltra Tibiscum, Varadinum, Dedrecinum, &c. cum fodinis auri & argenti. Seuerinum, vbi pontis olim à Traiano Imperatore exstructi vestigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas historica nunc prolixius vetat enumerare.

Incolæ Scythica lingua vtuntur, ab omnibus finitimis diuersa. Nulli regioni terrarum hominum robore, pecorum fœcunditate, vbertate soli, metallorum copia cedens. cæli benignitate, & pulchritudine situs, omnibus Orbis regionibus suo iure possit anteferri. Tellus rerum omnium copia à natura donata; vbi aurum, argentum, sal, lapillos, colores effodere licet. Frumenti, pabuli, leguminis, & pomorum abundantia præstat. Neque deest amnicorum copia piscium, & cupri confectura; in plerisque fluminibus auri optima ramenta inueniuntur: quin & in vitibus in aurifero solo satis aurum quandoque legunt.

Hæc ex Stephani Broderith opusculo; & Antonij Bonfinij rerum Hungaricarum Decadibus collegimus; quos ipsos studiosus Lector consulere potest. Videat etiam Moscouitica Commentaria Herbersteinij; Matthiam à Michou de Sarmatiis; Cuspinianum in sua Austria, & Munsterum. Scripsit & Georgius VVernherus de admirandis Hungariæ aquis opusculum.

85

HVNGARIAE DESCRIPTIO, WOLFGANGO LAZIO AVCT.

Cum Priuilegio.

POLONIAE PARS.

MORAVIAE PARS.

SEPTENTRIO

RVTHENIAE PARS.

MVLDAVIAE PARS

Marcomannorum campi.

AVSTRIA

STRIAE PARS OCCIDENS.

VERTHES mons hungaricè BAKON germanicè dem Schilberg. quod Henricus III imp. istic castrametatum reperunt, contra Belam Hungariæ Regem, famosum prostrum relictis scutis castra deseruisse

CVMANORVM CAMPI

PANNONIA INFERIOR, sed SECVNDA PROCONSVLARIS.

PANONIA SVPERIOR, VEL PRIMA CONSVLARIS.

VALERIA.

REGNI SLAVONIÆ PARS, HVGARIÆ VECTI uel INTERAMNALIS. olim PANONIA SAVIA PANONIA

PANONIA BVBALIA

PANNONIA SIRMIENSIS, uel MANTINA.

DARDANIA

BOSNIA

SERVIA, olim MOESIA SVPERIOR.

TRANSILVANIA HERDEL, olim Dacia mediterr.

TRANSASPINA HVNGARIA VALACHIA olim DACIA ALPESTRIS.

HACZAG VALLIS.

SICVLI

BVLGARIA.

RASCIANI.

MOESIA INFERIOR

WALACHIAE PARS ORIENS.

Danubius fluuius

Sauus fluuius

Scala Milliarium Hungaricorum

Hungaricæ voces quomodo legendæ sunt.

CH. litteræ in vocibus Hungaricis CZ. S. littera pro SCH. Z. littera pro S simplici in vocibus Hungaricis. W. litteram in fine pro VV

MERIDIES.

HVNGARIÆ hanc alteram deſcriptionem accuratiorem, vt nobis fidem facit clariſsimus vir Ioannes Sambucus inde oriundus, (quiſque enim, vt Plinius in opere ſuo Naturali veriſsimè teſtatur, eos diligentiſsimè ſitus diceret in quibus ipſe prodibat.) primæ ſubiungere hoc in loco placuit, idque præter inſtitutum: cùm ſingulis regionibus ſingulas tabulas tantùm promiſerim. Sed quia neutram ſatis pro regionis dignitate abſolutam iudicauerim, vtramque in hoc noſtro Theatro proferre vtile duxi. Differre eas interdum in locorum poſitionibus, fluuiorúmque flexuoſis meatibus conferenti apparebit: neque eſt quod hinc ſtatim Geographiæ ipſius veritatem quis eleuet; ſed de ea exiſtimet, vt Strabo rectiſsimè de hiſtoria: is enim non ſtatim eam abijciendam cenſet, ſi qui eam tradiderint, in locorum deſcriptionibus non conſentiunt; quin imo nonnumquam vniuerſæ hiſtoriæ fidem conciliare ex iſta diſſenſione licere docet. Vtentur itaque aut alterutra aut vtraq. ſtudioſi, in quorum gratiam id totum quod poſſumus, quando quod volumus non liceat, effundimus.

Serenis. Principi D. Carolo
Archiduci, Maximiliani II.
Fratri, dicatum.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

MORAVIAE FINES

MARCK FELD

STIRIA.

SIMIGIVM.

Craffo palus.

Mons Lupi.

PODOLIAE PARS.

VALACHIAE PARS.

SED MARCOS

Mons Carpathus

NOSNER LAND

WAINLAND

ALTLAND

TRANSSYLVANIA.

VORDEMWALD.

SALATEN RVD.

VERMEZO.

KINIR MEZO.

HATZAG.

VALLIS SARMIGETVSAE.

Campus Machons.

RIGO MEZO

BVLGARIAE ET MOESIAE SVPERIORIS PARS.

NYRSEG.

COM. TORANTAL.

COMBIHO KOROSKVS.

SCHARADALIA.

HOMOGSHAG.

BACZMEGE.

CVMANI.

TEMESKWS.

SYLAGHSAG

VNGARIAE LOCA PRAECIPVA RECENS EMENDATA ATQVE EDITA, PER IOANNEM SAMBVCVM PANNONIVM, IMP. Ms HISTORICVM. 1570.

5 10 15 20

Scala Milliarum Hungaricorum

TRANSSILVANIA.

D. Stephanus Broderith in opuſculo excuſo Baſileæ ſimul cum Antonij Bonfinij hiſtoria Hungarica, his verbis hanc regionem deſcribit: Tranſſiluania Daciæ olim pars, eius caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæſare, vel ab Hiula potius quodam Hunnorum principe, ita dicta. Oppida complura nobiliſſima, in quibus Cibinium, Braſſouia, Coloſium, Biſtricia, & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea ſunt Siculi, genus hominum ferox, & bellicoſum: inter quos nullus, neque nobilis, neque ruſticus, omnes eodem iure cenſentur, Heluetiorum inſtar. Tranſſiluania ipſa rerum omnium eſt feraciſſima, præcipuè auri, argenti, & aliorum metallorum; adhæc ſalis montani. Equos generat nobiliſſimos, vino abundat, ſed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia. Tranſſiluaniam duæ cingunt VValachiæ, Tranſalpina & Moldauia: illa Danubio, hæc mari Enxino admota: vtraque cum Tranſſiluania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iſte tractus Tranſdanubialis, qui non ſolùm Hungariam vlteriorem, ſed Tranſſiluaniam quoque cum vtraque VValachia continet, Danubio, montibus Carpathiis, mari Euxino, & rurſus eodem Danubio ex omni parte includitur. Hactenus ille.

Sed libet etiam eius deſcriptionem ex Anton. Bonfinij lib. 1. Decad. 1. rerum Hungaricarum hîc adiungere. Trans montes (inquit) Carpathios extrema Daciæ regio ad Axiacem fluuium vſque producta, quam nunc Tranſſiluaniam vocant, pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feraciſſima; vbi amnes nonnulli aurea ramenta ferunt, auriſque fragmenta quandoque ſeſquilibralia trahunt, cùm montibus ſit vndique circumſepta in coronæ ſpeciem. In ſiluis iubati boues; & vri, ac ſilueſtres etiam equi, vtriſque eorum mira pernicitas: at equi iuba ſunt ad terram vſque demiſſa: domeſticis per ſe eſt mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Regionem hanc habitant Scythæ, partim Saxones, & Daci: mitiores hi, aſperiores contrà illi. Olim Romanis Sarmaticisque colonis, ante Gothorum & Vnnorum eruptionem, tota Dacia complebatur, &c. Hanc regionem deſcripſit peculiari libello Georgius à Reicherſdorff. Vide etiam Georgium Rithaymerum, Pium 11. in Europæ deſcriptione, Iohannem Auentinum, & Mart. Cromerum rerum Polonicarum libro 12. Hæc regio vulgò vocatur Sibenburgum & Zipſerland, auctore Sebaſtiano Munſtero.

Aliquot Tranſſiluaniæ locorum nomina, Vngarica, Germanica, & Latina, auctore Sambuco.

Erdel, Simburgen / *Dacia ripenſis, Pannodacia, Tranſ. vel Vltraſiluania.*
Nagbanya, Newſteetl / *Riuuli domin.*
Rudbanya, Rodna.
Beſtercze, Noſn / *Biſtritia.*
Bonczyda, Boniſpruckh.
Koloſuar, Clauſnburg / *Claudipolis.*
Offenbanya, Offnburg.
Aprukh, Schlatn.
Samosfalu, Mikldorff.
Buza, Bukaten.
Voroſmarth, Roſperg.
Demeterfalua, Meterſdorff.
Teuuiſch, Durnen.
Balasfalua, Blaſndorff.
Gulafeyruar, Wepſſnburg / *Alba Iulia, Sermiſdacia.*
Zekluaſarhel, Newmarkh.
Kizekmezeu, Ibilsdorff.
Felſeupold, Oberſpald.
Abſopold, Niderſpald.
Zazzebes, Millenbach / *Zabem.*
Holduilagh, Schatn.
Apafalu, Apfdorff.
Moneta, Donnerſmarkht.
Braniczka, Bernkapff.
Baijon, Boniſdorff.
Ekemezeu, Pfoſdorff.
Zelindes, Stoltzeburg.
Naghczur, Groſchepra.
Rihonfalua, Reicherdorff / *Requieſcit.*
Braſſo, Cranſtatt / *Corona vel Stephanopolis.*
Varhel, Zarmis.
Segeſuar, Schelſpurg.
Zazhalom, Hundertbuhl / *Centum colles.*
Zarkan, Schirkingen.
Keuhalom, Reps.
Kykelwar, Kiklpurg.
Veczel, *Venecia, Vlpia Traiana.*
Kereſtien mezeu, Aw / *Inſula Chriſt.*
Muſchna, Meſchen.
Kakasfalu, Hendorff.
Recze, Ratzisd.
Ioffij, Val. Dobra.
Vizakna, Saltzburg.
Barczaſagh, Wurtzland / *Burcia.*
Vaſkapu, Epſuthor / *Pila Getica veteribus.*
Veuroſtorn, Katertuern.
Zakadat, Zaka.
Feketetho, *Nigrapalus.*
Tolmacz, Talmiſch.
Aran, *Auratus fl.*
Zamos Samiſch / *Samoſus fl.*
Keureuz, Die Krapſz / *Chryſius fl.*
Feier Fekethe } keureus, { weis vñ ſchwartz krapſz.
Sebes keureus, die ſchnel krapſz *fl.*
Maros, Meriſch / *Maryſus fl.*
Olt, Die Alth / *Aluata, Aluttus fl.*
Strell, Iſtrig / *Sargetia, vel potius Strigetia fl.*
Ompay, Die Omp / *fl.*
Haczagh, *vel* Hathſaag, *vallis Sarmiſia vbi fuit ciuitas Sarmiſgethuſa; &c.*

TRANSILVANIA

SEPTEN TRIO

CI CV LI

HANC VLTRA VEL TRANSILVANIAM, QVAE ET PANO DACIA, ET DACIA RIPENSIS, VVLGO SIBEMBVRGE DICITVR, edidit Vienne A. 1566. Nobiliß. atq; Doctiß. Ioes Sabucus Pannonius.

H. Litera in hac tabula nonnullis vocabulis adiuncta significat ea esse Hungarica.

MOLDAVIÆ TERMINVS

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

SEPTEN TRIO

CIRCVLI

SED MARCOS

NOSTER LAND

BISTRICIA

CLAVDIOPOLIS, Clausenburg, Kolosuar. H.

NIGRA PALVS Fehetetho. H.

LAND VOR DEM WALDT

ALBA IVLIA, Weissenburg Gulasfeyruar. H.

ZABEVS.

SED Veuerhel

SED KISDI

SED SCEPSI

SED ORBAI

BVRZELAND Burcia.

CORONA STEPHANOPOLIS, Cornstatt. Brasso. H.

VALACHIAE PARS.

TERGOVISCIA

Pog Hauas

Pagi Siculorum.

Campolongum

Argisch templum.

Piteſi Coenobium

Dambouitz fluuius.

Saluata fl.

Danubius fl.

Vallis Hatzag vbi olim ciuitas Sarmisgethusa.

Cum priuilegio.

POLONIÆ REGNVM.

POLONIA, quæ à planitie terræ, (quam ipſi vernaculè etiamnum Pole vocant) nomen habet. vaſta regio eſt, quæ Schleſię ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem. Maior dicitur, quæ Septentrionem aſpicit, habetque Gueſnam, Poſnauiamque, inſigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habetque nobilem vrbem Cracouiam, ad caput Viſtulæ, quæ regionem diuidit, ſitam; reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex maceria domos fermè omnes componunt, pleraſque luto linunt. Plaga regionis paluſtris eſt, & nemoroſa. Potus genti cereuiſiæ. Vini rariſſimus vſus; nec vineæ cultura cognita. Equitatu in bello maximè præſtat. Ager ceteris ferax, multa genti armenta, multa ferarum venatio. Melle abundat. Habet & ſalis maximam copiam, quod ex terra eruitur. Habet & æris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis dictis: nec non ſulfuris. Cromerus ſcribit Polonos ab Hungaris Lengel vocari, à Lecho eorum genitore.

Sub regno Poloniæ continetur Lithuania, Samogitia, Maſouia, Volhinia, Podolia & Ruſſia; quæ Meridionalis cognominatur, & Ruthenia quoque à nonnullis dicitur; Item tota Pruſſia, excepta ea parte quæ proprium Ducem agnoſcit. Levvenclaius addit, Poloniæ regem anno 1570. principem Moldauorum in ſuam clientelam ſuſcepiſſe.

LITHVANIA magna ſui parte paluſtris, plurimumque nemoroſa, & eò difficilis aditu, ac quodammodo inacceſſa, aquis omnia obtinentibus; hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & ſtagnis alta glacie concretis, niueque ſuperinfuſa, fiunt omnia mercatoribus peruia. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens. Accolarum diuitiæ pecora, pelleſque pretioſæ multigenum ferarum, quibus regio inſigniter ſcatet. Ceræ ac mellis abundans. Vſus pecuniæ genti nullus. Biſontes hæc regio producit; animalis genus eſt, quod incolæ *Suber*, Germani *Vr-ochs* vocant; quale nos Antverpiæ vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elandt* nuncupant. Sermo genti vt Polonis, Sclauonicus. Caput Regionis Vilna eſt, Epiſcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contiguæ in ea non ſunt, ſed veluti in rure, horti intermediant & pomaria. Omnis illa roborea materia quæ *VVagenſchot* noſtratibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuerſa ferè lignea opera Architectonica tam publica quàm priuata, domorumque magna ex parte vtenſilia fabricantur, his partibus cæditur; illincque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduehitur.

SAMOGITIA (quod eorum lingua terra inferior ſonat) habet gentes proceræ & pulchræ ſtaturæ, agreſtes tamen & incultis moribus, parco victu viuentes. Ruſſi hanc Samotzkaſemla appellant. Nullus illic ædificiorum nobilium, ſed tantummodò tugurij vſus. Ex ligno & culmo fit ſtructura. Largius ab imo ſenſim operis incremento ædificium in arctius cogitur, in carinæ ſeu galeæ maximæ ſimilitudinem elaborata. In cacumine feneſtra vna, ſupernè lumen reddens, ſubter quam focus, cibos parabiles coquens. In ea domo, ſe, vxores, pignora, ſeruos, ancillas, pecus, armentum, frumentum, & omnem ſupellectilem condunt. Samogitiæ incolas à Saxonibus originem trahere, ſcribit Sichardus in ſuo Germaniæ hiſtoriæ opere: obque id, etſi Poloniæ regi obediant; Saxones tamen eam imperio vindicantes, ad circulum Saxonicum pertinere aſſerunt.

MASOVIA, regibus Poloniæ feudalis, huius Metropolis eſt Varſouia; vbi optimus conficitur medo. potus genus eſt ex melle conſtans, &c.

VOLHINIA, regio omnium rerum, propter agri fertilitatem, abundans, & oppidis, caſtelliſque frequens.

PODOLIA agro tam fertili eſt, vt eius gramen perticam tribus diebus ſupercreſcendo contegat; & aratrum in locis graminoſis derelictum paulò pluribus ſepiat, & cooperiat. Mellis quoque maxima copia. Præcipua huius vrbs eſt Camyenetz.

RVSSIA abundat equis, bobus, & ouium gregibus, pretioſiſſimiſque pellibus. Potu vtuntur ex melle facto. Adducitur & vinum ex Pannonia, Moldauia & Walachia. Huius metropolis eſt *Leunpurg*, Latini Leopolim vocant.

MOLDAVIA, pars Walachiæ eſt. Eius metropolis eſt Soſſauia, vulgò *Sotſchen*. Habitatores huius regionis ſunt ſæui & feroces, atque bellicoſiſſimi, ideoque Tranſiluanis ſemper inſidiantur. Vt Thracum mos olim fuit inurere nobili genere natis ſtigmata: ſic ferunt Moldauiæ Deſpotas etiamnum hodie ſuis liberis cùm primùm naſcuntur, notam aliquam inuri curare: ne ſcilicet ambigi de legitimis hæredibus poſſit; & excludantur alieni. auctor Rein. Reinneckius in ſuo De familiis ſyntagmate. Plura habes de his regionibus apud Matthiam à Michou, in libello De Sarmatiis; Albertum Crantzium in deſcriptione Wandaliæ; Bonfinium De rebus Hungaricis. Sed omnium optimè eas deſcripſit Martinus Cromerus in Chronico Poloniæ; & Sigiſmundus ab Herberſtain in ſuis Moſchouiticis Commentariis. Vide Seb. Munſterum. Ioannes Dugloſſus copioſiſſimus Polonorum hiſtoricus, citatur à Ioachimo Cureo, ſed typis eum non extare, addit.

Scala miliarum Germanicorum.

5. 10. 15. 20. 25. 30.

Venedicus sinus.

BALTICVM MARE

SEPTENTRIO

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

SILESIAE PARS.

LIVONIAE PARS.

SAMOGITIA

MAGNVS DVCATVS LITVANIAE

PODOLIA.

VIAE PARS.

PONTI EVXINI PARS.

POLONIAE finitimarumque locorum descriptio. Auctor WENCESLAO GODRECCIO. Polono.

Cum priuilegio.

LIVONIA.

LIVONIA (vt Levvenclaius scribit) portigit se in longitudinem iuxta mare supra quatuor stadiorum millia; in latitudinem minimùm ad M. CCC. stadia patet. Prussi, Lituani, & Russi, eam circumhabitant; cetera Liuonicus sinus lambit. Habet hæc Liuonia, Curones, Esthenos, Lettos, nationes tam moribus, quàm lingua diuersas. In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, si mauis, Germanica, prævalet. Regio est nemorosa, plana, & sine montibus, fluuiisque irrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam si vinum, & oleum, & alia quædam mitiori cælo subiectis terris concessa diuinitùs, excipias, (nam his aduectitiis tantùm vtuntur) cetera ad vsum humanum necessaria, in ea reperiuntur tanta copia, vt cum exteris omnino largè communicentur. Piscibus enim & venationibus abundat. Lepores in hac regione singulis anni tempestatibus colorem mutare, Munsterus auctor est; hieme enim albi, æstate verò grisei sunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quam *Ther* vocamus; item illud frumenti genus, quod Secale Latini, nos *Rogghe* appellamus, in magna abundantia quotannis ad nos adferuntur.

Habet ciuitates amplas insignem ad elegantiam extructas; inter eas principe loco sunt Riga, Bremensium Germanorum colonia, sita commodo loco ad amnem Duna. Emporium est, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Roliuam vocant, à Rege Danorum Voldemaro condita, portu in sinu maris Baltici insigni clara. Hæc non est minor quàm Riga in commerciis. Tertia Dorpatum, Russis finitima, qui eam Iuriongorod appellant. Huius mœnia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Russis peroportunus. Hic fluuius vno fertur alueo in Oceanum; qui cùm de præruptis scopulis præcipiti lapsu ruat, idem vicinioribus accidit, quod vsu venire habitantibus ad Nili cataractas accepimus (inquit Lewenclaius) vti nimirum paulatim surdescant. Secundum has ciuitates oppida sunt alia minora, magnificis arcibus munita, primùm Venda, propter aulam Magistri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis sita. Dein Velinum, Pernouia maritima, Volmaria, Veseburgum, Vitestenum, Narua, & alia. Effluos & Limouios olim has partes inhabitasse, Willichius & Cureus existimant. De administratione huius regionis, quæ sub Magistris Teutonici ordinis est, lege Ioannem Aubanum, Munsterum, Lewenclaium, & Herbersteinium; vnde hæc transtulimus. Sed videndus est quoque Crantzius libro 6. Wandaliæ.

POMERANIA.

HANC regionem sic describit apud Munsterum Petrus Artopœus Pomeranus: Pomerania ad mare Balticum sita, à primis cultoribus, patria lingua, hoc est Wandalica, PAMORZI appellata est. Ab indigenis inhabitata, & propriis Dominis gubernata, alienis autem nunquam subiecta fuit. Hæc est vbique fertilis, aquis irrigua, stagnis abundans, nauibus peruia, diues agris, pascuis, pomis, lignis, riuis, montibus, venatione, pecore, piscibus, frumento, butyro, melle, cera, & aliis his similibus rebus. Est quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus est locus in ea vacuus, aut incultus, nisi quem aut lacus aut montes occupant. Vsa est ante susceptum Christianismum lingua Vandalica, moribusque suis vixit, quoad vsque Rom. Imperio subacta fuerit; tum enim vnà cum religione Saxonicam linguam amplexa est, quam in hunc vsque diem retinet. Hæc Artopœus. Pomerye, Wandalica, quæ est Slauonica, lingua nihil aliud significat, Herbersteinio auctore, quàm si diceres, Maritima, aut Iuxta mare. Huius ripa vallo solidissimo à natura adeò est munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore insigniores eius vrbes sitæ sunt, præter paucas in mediterraneis sitas; vt sunt, Stetinum, Newgardia, Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piscatoribus dumtaxat inhabitatus, post susceptum verò Christianismum, & destructam Vinetam, translato illuc Emporio, adeò efflorescere cœpit, vt hodie Metropolis totius regionis sit. Habet situm amœnissimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua sensim in aduersum cliuum assurgit. Vallis ac mœnibus munitiss. fulcitur. Grips Waldum opidum in Ducatu Wolgastensi, quem alij Bardensem dixêre; hoc ciuilibus malis diu laborans nonnihil extenuatum est; An. verò 1456. instituto ibidem Gymnasio, paululùm respirare cœpit. Iulinum oppidum olim nulli clarissimarum vrbium, siue opes, siue domos magnificè extructas respicias, secundum. Nobile erat Wandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequentia, quæ ex Russia, Dania, Saxonia, Sorabis, totaque Wandalia huc confluebat, quondam frequens, vt tota Europa vix simile, excepta Constantinopoli, reperiri posse videretur. At variis bellorum cladibus à Danorum Regibus affecta, tandem ad nihilum ferè redacta est. Ea rerum vicissitudo. Hodie Wollinum vocant. Stralsund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardensem. Vrbs est incolis & mercatoribus frequens. Wineta, fuit hæc quoque olim vrbs, fortè hodie Archon, aut Iulinum est. Wandaliæ enim vrbes plura secundum gentium varia idiomata, habuêre nomina. Quam Wandali enim Stargard, Saxones Aldenborg, & Dani Branneſiam vocant, Crantzio asserente. Hanc Tabulam ex Munsteri Cosmographico opere habemus.

OSWIECZIMENSIS ET ZATORIENSIS DVCATVS.

HÆc est Regni Poloniæ, qua Silesiam attingit, portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertinebat. Oswieczimensis ditio (quam Germani sua lingua Auschwits vocant) Polonis cessit sub Cazimiro III. anno 1454. Zatoriensis verò sub Sigismundo I. anno 1548. post quadringentesimum ferè annum ad corpus & compagem Poloniæ rediit. Auctor Crometus in suo Poloniæ Chronico.

POMERANIAE, WANDALICÆ REGIONIS, TYP.

SEPTENTRIO.

Codanus sinus.

Balticum mare

Rugen · Gnitz · Vsedom · Wolgast · Friſshaft · Bar: thia · Ducatus Stetinensis · Vkermarck · MARCA ANTIQVA · Pomeria Sup eri or. · MARCA NOVA · Caſsubia. · Vandalia. · Pomeria In feri or. · Waldow deſertum. · PRVSSIAE PARS.

Pomerella vltra citraque Vistulam olim Inferioris Pomeraniæ principum hereditaria fuit prouincia, etiam longe post Christianissimum. Post obitum autem eorum principum, partem Poloni & Ordo Prussiæ, partem Marchiones occupauerunt.

Scala Miliarium German.

LIVONIAE NOVA DESCRIPTIO, Joanne Portantio auctore.

SEPTENTRIO.

FINLANDIAE DVCATVS, Regni Sueciæ membrum.

SVECIAE Confinia.

Sinus Posterior Liuoniæ · Sinus Magnus Liuoniæ · RVSSIAE PARS.

HARENSIS · WIRLAND. · CVRLAND. · SEMIGALLIA. · LITHVANIÆ · PRVSSIAE PARS.

NARVA Ruthenorum, quibus suamogro da vocatur, Moſco paret

Lacus Peipus

Scala milliarium Germanicor.

DVCATVS OSWIECZENSIS, ET ZATORIENSIS, DESCRIPTIO.

SEPTENTRIO.

Sta. Porpinxit.

SILESIAE PARS. · CIRCENSIS · OCCIDENS · ORIENS.

CARPATHVS MONS

Hungariæ confinia

MORAVIAE PARS

Scala Miliarium

MERIDIES.

SCANDIA,
SIVE
REGIONES
SEPTENTRIONALES.

CONTINET hæc Tabula ferè omnem cogniti Orbis tractum Septentrionalem: sed in primis Pæninsulam, veteribus sub nominibus Scandia, Scandinauia, Baltia & Basilia, malè cognitam: quam & alterum Orbem terrarum, propter eius magnitudinem, & officinam vaginamque gentium cognominarunt. Comprehendit hæc Pæninsula hac ætate tria regna, Noruegiam, Sueciam, Gothiam; & partem regni Danici: aliasque multas Prouincias, vti sunt, Bothnia, Finmarchia, Finlandia, Lapponia, &c. Cuius singulares descriptiones hîc ex Iacobo Zieglero apponemus.

NORVEGIA, interpretatur Septentrionalis tractus aut via: fuit regnum hoc aliquandiu admodum florens, imperiumque tenuit per Daniam & Frisiam, insulasque adiacentes, donec domesticum imperium per hæreditariam successionem administratum fuit. Postea sub interregno, consensu Procerum institutum est, vt reges per electionem susciperentur. Estque hoc tempore sub potestate Danorum. Hi non legitimos modò reditus, & tolerabilia vectigalia imperant, sed omnia commoda conradentes transferunt in Daniam. Ad hanc difficultatem accedit qualitas locorum: habet enim Dania in potestate nauigationes omnes Norueginas: neque hæc exercere mare potest, neque exportare merces; præterea à cælo, à tellure, à mari nequaquam humilis aut parum felix existimata. Hæc mittit in reliquam Europam piscem ex genere Aselorum, frigore induratum & extensum in fustem, vnde & eum Germani dicunt Stockfisch. Captura eius laudatissima est Ianuario, quando supereſt frigus vt induretur; & qui clementioribus mensibus capiuntur, marcescunt; neque sunt idonei, vt exportentur. Tractus totus littoralis Noruegiæ est mitis; mare non conglaciatur. Niues non diu durant.

SVECIA, regnum est diues argenti, æris, plumbi & ferri, frugum, pecoris, & prouentu immenso piscium ex fluminibus, lacubus & mari; venationibus quoque ferarum. Stockholm in ea est regia & emporium, vrbs munita arte & natura, sita est in paludibus instar Venetiarum. Inde sortita est nomen, quòd sita in aquis, fundamenta sint palis stabilita.

GOTHIA, id est, bona terra; regi Sueciæ paret. In ea est portus & emporium Calmar, vrbs magna; habetque arcem, quæ operum magnitudine certat cum arce Mediolanensi. Apud Tingualla oppidum sunt fossiones optimi ferri. Hæc Zieglerus.

DE DANIA, Britannicisque insulis hic nihil addimus, cùm de iis dictum sit in propriis, quas occupant, tabulis. Est in hac Tabula Islandia insula (veteribus Tyle dicta) miraculis, si quæ alia, clarissima. Etiam Groenlandia, paucis nota. Est hic quoque Frislandia insula veteribus prorsus ignota; neque apud Neotericos Geographos aut Hydrographos eius vlla fit mentio; præterquam vnum Nicolaum Zenum Venetum, qui anno à Christo nato M. CCC. LXXX. variis diutinisque in hoc Oceano iactatus procellis, tandem naufragus ad hanc insulam appulit. Hic tradit hanc insulam regi Noruegiæ obedire; maioremque esse Hibernia; eiusque primarium oppidum eiusdem esse cum insula nominis; incolasq. vt plurimum piscationibus rem facere. Capitur enim in eius portu tanta omnis generis piscium copia, vt inde multæ onerent naues, quibus eos in insulas circumiacentes auehunt. Mare huic insulæ ab Occidente proximum breuiis & scopulis plenum, Icarium, & insulam in eo Icariam, ab incolis nominari scribit. De Groenlandia item insula dicit, hiemem ibi esse nouem mensium, ibidemque eo tempore minimè pluere, neque ineuntis hiemis niues vnquam ante eius finem dissolui. Sed mirandum quod de monasterio Prædicatorij ordinis in hac insula D. Thomæ dicato addit; Esse nempe non procul ab eo montem Ætnæ instar igniuomum, ibidemque ignitarum aquarum fontem, cuius aquis non solùm omnia huius monasterij monachorumque habitacula hypocaustorum in modum calefaciunt, sed etiam omne genus ciborum, etiam panem, alio nullo adhibito igne coquunt. Tota huius monasterij fabrica ex tophis constat, quos idem mons inter ebullientes flammas eructat. Hi ardentes tophi enim, cùm natura aliquid pingue habeant, & solidi sint, hac aqua superinfusa extincti, aridi & foraminibus rari atque leues relinquuntur; aqua verò in bitumen tenacissimum mutatur; quo postea cùm hi tophi in structuram coniiciuntur, conglutinantur, solidissimumque opus contra omnem temporis iniuriam constituunt. Hortos etiam suos hac aqua irrigatos, vario florum, frugumque genere ridentes ferè semper habent. Situm est hoc monasterium in Oceani littore, & portum habet satis capacem, in quem hic fons suas aquas euomens, adeò tepidum efficit, vt numquam, etsi plaga sit frigidissima, congeletur. Inde hîc tantus aquatilium piscium que ex frigidioribus locis concursus, vt non solùm hi monachi, sed circumuicini etiam accolæ suauiter vnde viuant, habeant. Hæc inter alia de his insulis Zenus, qui Zichimni aliquot in hoc tractu insularum Principis, classis præfectus factus, omnes has oras Septentrionales perlustrauit. Frislandia insula hoc nostro tempore denuò innotescere incipit; idque Anglorum auspicio, qui eam nouo nomine Angliam Occidentalem vocarunt. Apud veteres pauca harum regionum testimonia habes. Ex recentioribus eas descripserunt, Olaus Magnus Gothus, Episcopus Vpsaliensis; Albertus Crantzius; Saxo Grammaticus; Iacobus Zieglerus; Sigismundus ab Herberstein in suis Moschouiticis Commentariis. Edidit & Nicolaus Wimmannus maris Arctoi nauigationem. Vide quoque Antonij & Nicolai Zeni fratrum, insularum sub polo Arctico sitarum Commentariolum, & naufragium Petri Quirini, ab eo & Christofero Fiorauante, nec non Nicolao Michaëlis, Italicè scripta.

90

AMERICAE SIVE NOVI ORBIS PARS

SEPTENTRIO

Groclandt

Pigmei hic habitant.

MARE CONGELATVM

Parall: 80. gradus lat:

Parall: 70. gradus lat:

Parall: 60. grad latitud.

Groen landt.

Estotilant

Diauer prom:

Neum prom:

Frisl. prom:

Hian prom:

Chon prom:

Alba

S: Thomę cenobium

Margas ter

Baia das prazeres

Ingrm di Ioão

Watsare mons.

Rag prom.

Grimse.

Islant

Thule.

Tulios

Snauel Iokel.

Iouci

Tokel

Scalholtin

Cruisberg

Ysip

Den boor

Lagnes prom:

Warhuck

De poorte prom.

Bergen

Walusch

Westmonc

Wolen

Vallen

Oxey

Ikelsfiord prom.

Weste no

Roeck

Drogeo Dus Cirnes Gallis

Hose.

Ledeue

Tril: land.

Venat.

Monaco

Spurie

Streme

Neome

Podalida

Griselda

OCEANVS DEVCALIDONIVS.

OCEANVS HYPERBOREVS.

OCEANVS OCCIDENTALIS

S. Brandain

Brasil.

y Verde.

Demar

Farre

Dumo.

Farre insl:

Biscaps sund.

Diamanten sund

Scetlant insl:

Hirta

Foela

Scalbeys

Ferol

Hebudes insuls.

Orcades

Lewis

Cumbria

Hla

SCOTIA

Tilmay

Brechem

Arg. Relation

Arrani

Dingwal

Cathnes

Tormori

Aldebarchan.

Andrews

Barwick

Tueda fl.

Kyle

Lamb rich.

Dublin

Bubrcali

Mage

Old head.

Stafford

Lester

York

Humber flu.

Derby

Lincoln

Waterchon.

Elye

Norwich

Cant: brige

Colchester

London

Dover

Rye

Cales.

Hampton

Wicht

Exmouth

Falmouth

Weymouth

Badstable

Sorlingues

OCEANVS BRITANNICVS

OCEANVS GERMANICVS.

Die pe. MERIDIES.

Scala mill: Germanicor:

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Santi Rustene

Motka prom:

Semes saxum & prom: nautis formidabile.

Syventinos prom:

Caryalais

Caienska semla

Wardhuis

Wardhus

Kegore

Kildina insula

Kola fl.

Lacus Albus

Pirki

Varin

Kiutza

Tahast

Lapland

Pelz.

Ossbi

Helinga

Lapia

Pirtis

Trefel

Vitta

Nyssot

Carelsborg

Varzuga fl.

Norden borg

Saloski

Owna

Onega fl.

Onegabory

Kexholm

Ladoga

Nouogrod

Pisca

Derbt

Oresack

Corela

Ecclesia nona

Lapauesi

Egrept

Iegohor

Vitis fl.

Tiuangrot

Kebela

Pskoue

Centzko

Reuel.

Hapsael

Arensburg

Borcolum

Narua fl.

Narual

Arlsborch

Ingria

Carelia

Tauastia

Permia

Morzouetz

Tolbicko

Camenkh

Stramuwische

Condora

Apnu

Camenscho

Stanckwische

C. S. Ioãis

Slowoda

Lampas

Mezen fl.

Colgoieue

Pechora

C. bone fortune

P. Penteçost.

Zolotiza.

Fokina.

Polda

S. Michel.

Kouloai

Nicolai

Pinegoy.

Pinego fl.

Calmogro.

S. Nicolas.

Corpus Christi

Poulogue

Tetreuo

Dianon fl.

Corickfinnia.

Biarmia

RVSSIA.

Ooslfee.

Olant

Gotland

Wisby

Stockholm.

Aland insl.

Oslia

Getsche saar

Liuoniæ pars.

Rygia

Dorpt

Wolmar

Marienborch

Wenden

Wolmar

Dantzig

Marienwerd.

Gaudentz

Coningsberg

Ragnet

Memmel.

Liba

Olma

Amboti

Curonia

Dansor

Candau

Dunenborg

Prussiæ pars.

Vistula fl.

Stolpin

Coslin

Rugen

Camin

Stetin

Pomeraniæ pars.

Cum priuilegio

Lubeck

Rostock

Sonde

Stadin

Hamborch

Bremen

Groningen

Embden

Amsterdã

Dort

Antwerpen

Gent

Calis

Coln maniae pars.

Ger:

Rhein fl.

Weser fl.

Elue fl.

Ems fl.

Borrholm

Oland

Gotland

Gulfe of Finland

Finnicus sinus

Boddicus sinus

Lappen

Finmarck

Swedia

Norway

Iceland

Iuly Sunne

Iuly Sunne Circle

SEPTENTRIONALIVM REGIONVM DESCRIP.

RVSSIA,

aut potius

MAGNI DVCIS MOSCOVIÆ IMPERIVM.

HÆc Tabula non continet totam Ruſſiam, nam deeſt Polonia & Lithuania quæ ſub Ruſſiæ nomine etiam comprehenduntur : ſed vniuerſum imperium Moſcouiæ Ducis, quod mari Glaciali à Septentrione terminatur, ab Oriente Tartaros, à Meridie Turcos & Polonos, ab Occidente verò Liuones & Sueciæ regem, vicinos habet, exhibet: Cuius omnes regiones ſigillatim deſcribit Sigiſmundus Baro ab Herberſtain: apud quẽ harum rerum ſtudioſos lectores relegamus. De incolarum religione, ritu, viuendique more, hæc pauca libenter ex eodem excerpſimus. In religione ferè Græcorum ritum ſequuntur. Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in templis colunt. Infantes cùm baptizantur, ter in aquam toti immerguntur; aqua verò baptiſmatis ſingulis infantibus conſecratur. Confeſſionem, quamuis ex conſtitutione habent, vulgus tamen eam Principum opus eſſe, & ad nobiles pertinere exiſtimat. Finita confeſſione, pœnitentiaque iuxta delicti qualitatem iuncta, ſigno crucis frontem pectuſq. ſignant, magnoq. gemitu clamant, Ieſu Chriſte fili Dei, miſerere noſtri. Hæc eſt communis illorum oratio. Dominicam enim orationem perpauci ſciunt. Communicant ſub vtraque ſpecie, miſcentes panem vino, ſeu corpus ſanguine. Pueris ſeptem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque tum hominem peccare. Feſtos dies viri præſtantiores peractis ſacris, epulis, ebrietate, & veſtitu eleganti venerantur; vulgus & ſerui plerumque laborant; dicentes, feriari, & à labore abſtinere, dominorum eſſe. Purgatorium non credunt: pro defunctis tamen ſacra faciunt. Aqua benedicta nemo ſe aſpergit, niſi à Sacerdote aſpergatur. Ieiunant in Quadrageſima ſeptem perpetuas ſeptimanas. Matrimonia contrahunt; Bigamum concedunt, ſed vix legitimum matrimonium eſſe putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, niſi quis alterius vxorem habuerit. Mulierũ conditio miſerrima eſt: nullam enim honeſtam credunt, niſi domi concluſa viuat, adeóque cuſtodiatur, vt nuſquam prodeat. Gens aſtuta & fallax, & quæ magis ſeruitute quàm libertate gaudet. Omnes ſe Principis ſeruos fatentur. Rarò illi eſt quies: nam aut bellũ Lithuanis, aut Liuonienſibus, aut Tartaris infert: aut ſi nullum bellum gerit, ſunt in præſidiis circa Tanaim & Occam fluuios, ad reprimendas Tartarorum deprædationes. Tunicas oblongas, ſine plicis; manicis ſtrictioribus, Hungarorum ferè more geſtant: ocreas ferè rubeas eaſque breuiores, vt quæ genua non attingant; ſoleáſq. ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquã, ſed femora cingunt; atque adeò pubetenus, quò magis promineat venter, cingulum dimittunt. Iuſtitiam ſtrenuè exercent in prædones. Furta & homicidia rarò capitali pœna puniuntur. Monetam argenteam habent, non rotunda, ſed oblonga & ouali quodammodo forma. Pellibus nobilibus ac pretioſiſſimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & vbique ferè ſiluoſa eſt. Hæc omnia ex citato Sigiſmundo. Plura de his regionibus habes apud Matthiam à Michou, in libello De Sarmatiis; Alberti Crantzij Wandaliam, P. Iouium de legatione Moſcouitarum ad Clementem VII. Albertum Campenſem ad eundẽ. Et itinerarium Perſicum Ambroſij Contareni. Sed videndus eſt etiam Bonfinij liber I. & II. Decadis primæ rerum Hungaricarum.

RVSSIAE, MOSCOVIAE ET TARTARIAE DESCRIPTIO. Auctore Antonio Ienkensono Anglo, edita Londini Anno. 1562. & dedicata illus. Iriss. D. Henrico Sydneo Walliæ præsidi.

Cum priuilegio.

IOANNES BASILIVS MAGNVS Imperator Russiæ; Dux Moscouiæ &c.

Hæc pars Lituaniæ Imperatori Russiæ subdita est.

Hæc saxa boum iumentorum camelorum pecorumque, cæterarumq; rerū formas referentia, Horda populi gregis pascentis, armētaq; fuit: Quę stupenda quadam metamorphosi, repente in saxa riguit, priori forma nulla in parte diminuta. Euenit hoc prodigium annis circiter 300. retro elapsis.

Zlata Baba, id est aurea vetula ab Obdorianis, Slauorianis religiose colitur. Idolum hoc sacerdos consulit, quid ipsis faciendum, quoue sit migrandum, ipsumq; dicta mirum) certa consulentibus dat responsa, certique euentus consequuntur.

Horum regionum incolę Solem, vel rubrum pannum pertica suspensum adorant. In castris vitam ducunt; ac omn animatium, serpentiū, vermiūq; carne vescuntur ac proprio idiomate vtuntur.

Kirgessi gens cateruatim degit, id est in hordis. habetq; vitium huiusmodi: cum rō diuinam insonū sacerdos peragit, sanguinem, lac, & simū iumentorum accipit, ac terrę inficit, inq; vas quoddam infundit, eōq; arborem scandit, atq; cōcionē habita, in populum spargit, atq; hęc aspersio pro Deo habetur & colitur. Cum quis diem inter illos obit, loco sepulturę arboribus suspendūt.

Shamarcandia olim totius Tartariæ metropolis fuit, at nunc ruinis deformis iacet, vna cum multis antiquitatis vestigijs: Hinc conditus est Tamerlanes ille, qui olim Turcarū Imperator Bayasitē captum aureis catenis vinctum, circumtulit. Incolę mahumetani sunt.

Cassara, hinc triginta dierum itinere orientem versus incipiunt termini imperij Cathayę. Ab his limitibus ad Cambalu, trium mensium iter interiacet.

Coraśam parua, à Rege Persico aduuantibus Tartaris 1558. expugnata fuit.

A Manguśla Shaiśuram vsq; 20. dierum iter habent, sine vllis sedibus, cum summa aque penuria. A Shaiśura vsq; Bogar, par itineris interuallum latrocinijs infestum.

Scala miliarium

Russica	80	160	240	320	400	480	560	640	720	800
Anglica	60	120	180	240	300	360	420	480	540	600
Hispanica	20	40	60	80	100	120	140	160	180	200

TARTARIA,
SIVE
MAGNI CHAMI
IMPERIVM.

QVI Tartaros deſcribere velit, multas nationes deſcribat neceſſe eſt,& eaſdem longè ab inuicem diſtantes. Nam Tartaria hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, ſiue Mangico, poſitum eſt inter Septentrionalem Oceanum & Meridionales regiones, Sinam, Indiæ partem extra Gangem, Sacos, Iaxartem (hodie Cheſel) fluuium, mare Caſpium & Mæotidis paludem; & ad Moſcos pænè Occidentem verſus: quia hæc omnia ferè occupauerunt Tartari, & in iiſdem locis reſederunt. Ita vt antiquorum ſcriptorum Sarmatiam Aſiaticam, vtramque Scythiam, Sericamque regionem (quæ fortaſsè hodie Cataio eſt) comprehendat.

Horum nomen anno ſalutis M. CC. XII. primùm in Europa auditum eſt. In *hordas* diuiduntur, quæ vox illis ſignificat conuentus aut multitudo. Sed vt varias longè lateque diſtantes Prouincias inhabitant, ita neque in moribus aut vitæ genere omnes conueniunt. Homines ſtatura quadrata, lata facie & obeſa, oculis contortis & concauis, ſola barba horridi, cetera raſi, corpore valido, animo audaci, equis, aliisque animalibus quoquo modo interemptis ſuauiter veſcuntur; demptis porcis, à quibus abſtinent: inediæ ſomnique patientiſſimi; equitantes porrò, ſi fames ſitisque illos moleſtauerit, equis quibus inſident venas ſolent incidere, hauſtoque eorum ſanguine famem pellunt. Et quoniam incertis vagantur ſedibus, ſtellarum, in primis verò Poli Arctici, quem ipſi ſua lingua *Selesnicol*, hoc eſt, ferreum clauum (teſte Sigiſmundo ab Herberſtein,) vocant, aſpectu, curſum ſuum dirigere ſolent. Vno in loco non diu commorantur, rati grauem eſſe infelicitatem diu in eodem loco hærere. Iuſtitia apud illos nulla. Homines ſunt rapaciſſimi, nempe pauperrimi; vt qui alienis ſemper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vſus.

Vides in hac regione Tangut prouinciam; hinc omne Rhabarbarum quod per totum terrarum orbem conſumitur, ad nos & vbiq. gentium defertur. Eſt hîc quoque Cataia regio, cuius Metropolis eſt Cambalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodetriginta Italica miliaria in ambitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus ſcribit, triginta duo. Quadrata eſt forma, in ſingnlis angulis arces conſtructæ videntur, quatuor milliariorum circuitū habentes, in quibus continuè Imperatoris præſidia ſunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem verſus ad Oceanum Eoum conſpicitur, hanc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa annum à natiuitate Domini 1260. ibidem habitaſſe conſtat, centena milliaria comprehendi ſcribit. Idem Odericus aſſerit. In lacu dulci ſita eſt. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam tantæ altitudinis ſunt, vt naues onerariæ panſis velis ſubter eos tranſeant. Magnus Cham ibi ſtatiuum præſidium 30000. militum habet. Vrbs admodum magnifica eſt, & amœna, inde nomen quoque adepta eſt; cùm Quinzai, Cæli ciuitas interpretetur.

Tartari Imperatorem ſuum Cham vocant, quod idem ſonat quod Princeps; ſic enim Cambalu, Principis ſedes, vel vrbs, interpretatur. Sigiſmundus ab Herberſtein ſcribit Tartaros ſe ipſos Beſermannos vocare.

Tartaros, eorumque mores & ritus accuratiſſimè deſcriptos habes apud Sigiſmūdum ab Herberſtein. Vide & Antonij Bonfinij Commentaria Hungarica; M. Paulum Venetum quem diu inter illos vixiſſe conſtat; & Itinerarium Ioſaphæ Barbari Veneti. De eorum origine lege Matthiam à Michou, Haythonum Armenum, Cælium Curionem in hiſtoria Sarracenica, & litteras Iacobi Nauarchi Ieſuitæ. De Tartaris habes etiam quædam non negligenda apud Nicephorum lib. 18. cap. 30. Habet & Laonicus de Tartaris ſub Scytharum nomine variis in locis multa, vt & Gregoras alius ſcriptor Græcus.

92

EVROPAE PARS.

SEPTENTRIO.

TARTARIAE SIVE MAGNI CHAMI REGNI typus

TARTARIA, Que Sarmatiam Asiaticam, & vtramque Scythiam veterum comprehendit.

OCEANVS SCYTHICVS

LA MERICLE VEL NOVI ORBIS PARS

ORIENS.

OCCIDENS.

MERIDIES.

Mar Maggiore

DVCIS LOSCO VIAE CONFINIA.

REGNI PERSIAE CONFINIA.

Monte Dalanghez

Monte Visonte.

Cau.

Caspius.

Solofski monasterium

Pinego

CONDORA

OBDORA.

Colgoiscye

Pechora

Pechora fl.

Pusferzora.

Vaigatz

Ob fl.

Cingol

Sibir

Kondori

Teron

Crustima

Kytaa lacus.

Themibi

Chirai

Calino

Orlau

Colceuit

Corelnic

Bestima

CASAN.

Hic magnus prouentus calami aromatici.

ZVIRIA

ASTRACAN

GEORGIANI.

Abuas

Mochet

Ustracan

Sora

Samarchi

Mara

Iaick fl.

Iaick

Cosmuy

Rsan

Zibi erairorum horda

Mar de Bachu olim Mare Caspium, et Hyrcanum.

Bachu

Girm

Sabran

Derbent

Comychi

Sian

Cumuchi

Sarira

Samachi

Lanchit fl.

Volga fl.

Ircanum

Terki

Cumuchi

Tanais fl.

Tanais

Fruzach

Ianaby fl.

TVRCHESTAN Regio vnde cismontani 10. Tribunum socij ante 200. Anni sunt accersiti a Perse contra Tomiri Massagetarum reginam.

Desertum Apastachir.

Caracus

Chesel fl.

Cheselitza

TARSE.

Sochor

SIRVSION.

MAVRENAHER.

Mauris olim Ecbatana

Moru

Andrachas

Vere

Eilach

Selg

Tanchit

Terfis

Sacha.

Hic Rubini gemmæ reperiuntur.

Sarachbuch

Simiun

Terar

Samil

Sochi

Satin

Nibuar

Persia

Chiarzi

Samarchand, magni Tamberlani quondam sedes.

Corus

Malru

Dilam

Bichend.

Ispigias

Giorgiana

Samachi

Cesi

Tagarnis can

Vetuam

Sarest

Sermè gian.

Parun.

Etzicam

Chiche.

Caesar.

Asfa

Archages

Vezgire

Garcian

Lop.

Carcoran

Tatingin

Desertum Caracoranum

Mons Althaÿs, vbi ôes Tartarie imperatores sepeliuntur, abstayone Aymena sub nõe Belsi an describi videtur.

Magnus Cham, quod lingua Tartarorum Imperatorem sonat, mixtimus Asie princeps.

IESEL BAS.

HAND.

SIM.

CIARCIAN.

Desertum Lop.

ISTUGIAS.

TACALISTAN.

SOLITVDINES VASTE.

Inuius mons qui

Schsticum prom.

Danorum sive Panitarum horda, vi deiecto sive descensio aue expulsio

Ciremisso rum horda.

Nepthalitarũ horda. Nepthalites

Ibuna

Turbi lacus.

Turhorit horda

Vlezucano rum horda.

Chiesanorum horda.

Mecrito rum horda.

Insula falconum, M. Paul. Veneti.

Balchirdorum horda.

BARGV regio valustris

Taigin

TABOR REG:

Tabor seu Tybur, umbilicaria ita Totarorum Regio, vbi licet olim libros sacros perdidissent, sunt tamen vnici sub vno rege, qui 1540. in Galliam vsq; ad regem Francicum id nominis primum venit, et postea a Carolo V. Mantuę ejus fidei literas propias huc quia secreto scribebat Christianis principes ad Iudaismum, de qua re Carolum V. alloquutus erat.

CHIORSA.

Tabin Prom. Plin.

ARSARETH.

Hic olim Vidus secessere, et Totarorũ sive Tartarorum ea Scythiæ substiterunt. Vide Gautier. Gallo a fumina Dei gloria asserenda ibi dicti sunt, et hinc Cathay clarissi regnum.

ARGON. Christianorum olim regnũ nõe Presbiteri Ioãnis in Asia erat, a Pythonissa ibi inditum, vt Romæ ne vere mendacem edoctus per Presbiterum Africanum Regi obedienti a duchante pincernæ nuncupabatur.

DESERTA

BELGIAN.

ANIA.

Quinsai id est ciuitas celi

Panjin

Tapinzu

Campu

Lanzu

Caimen

Vquin

Almaryn

Sinaua

Cauzu

QVINCI

MARE CIN.

Vnaen

Vnan

Vnju

Tingiu

Vnjin

Vnjin

Vague

MANGI

Canjiu

Sachat

Zangia

Zenginzaiton

Quelinfu

Mangragana

XANTON.

Cauterra

Pincu

Ciangan

Arinelech

NANQVI.

Brema

Caraian

Auferi

Vanqui

Spilo

Chinchi

Dante

Patrasa

Tarcaho

Sabarza

Scabana

Asomo

Spilo

CHEQVAN

Nimpo

C. de Liampo

Isola fermosa

S. Maria

Taxuma

7 Islas

Isola di fogo

Lequeio grande

Lam

Dos hermanos

Rio Tigues

Sierra nevada

R. de Aca

Chicuich

Tiguas

Coana

Totonteas

Chicana.

Axa

P. Primiero

Mar Vermeio

C. Cassiermus

Rio di S. Pier. e Paulo

Cazones.

y. del ripa ro.

Ysola di Cedri

y. delle perle

La farfana

Volcani del fuego

Lameni

Rocha parida

S. Bartholomeo.

Minas de plata.

BAN DVMIA.

IAPAN.

Meaco insule cuius est primatus regia

Oxaquo

Oxote

Amanguco

Bungo

BVNGO

Thoncas TONSA.

Japan insula, à M. Paulo Veneto Zipangri dicta, olim Chryse, a Magno Cham olim bello petita sed frustra.

Continet hec tabula oẽm Tartariam, cum reliqua Asię Orientalioris ysq; Oceaniq; Eoum parte, Magno Chamo obediente: Cunis imperium Obij fl: Katata lacu: Volga fl: Mari Caspio, Chesel flu: Vsonte monte. Thebet regione, Camoram fluuio, & Oceano terminatur.

Cum Priuilegio.

INDIA.

NOBILISSIMAM *totius Orbis terrarum partem* INDIAM *esse, neq. maiorem regionem vno nomine comprehendi, omnes fere scriptores vnanimiter produnt. Ab* Indo *flumine nomen habet. India spatium, ex Strabone & Plinio, intra Indum ab Occasu; à Septentrione Tauri iugis; ab Ortu Eoo pelago; à Meridie suo, hoc est, Indico, clauditur. In duas regiones, Gange flumine interluente, dirimitur: quarum altera, qua Occidentalis est, intra Gangem dicitur: altera ad Orientem magis, extra Gangem cognominatur. In sacris voluminibus illam Euilat, hanc Seriam vocitatam legimus, Dom. Nigro teste. M. Paulus Venetus eam videtur in tres diuidere, in Maiorem, Minorem, & Intermediam, quam Abasiam vocari dicit.*

Hac India vniuersa non gentium tantùm, atque opidorum propè innumerorum, sed omnium rerum prouentu (ære tantùm & plumbo excepto, si Plinio credimus) felix: flumina cùm plurima, tum maxima: quorum irriguo procursu fit, vt in vdo solo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmisq;, quibus præ omnibus aliis mundi regionibus affatim abundat, totum ferè Orbem implere videtur.

Multa illi contigua sunt insula hinc inde in suo Oceano sparsa, adeò vt meritò Orbem insularum dicere quis posset. In primis in eo est Japan, M. Paulo Venet. Zipangri dicta; quæ quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit, de ea hîc nonnihil dicere visum fuit. Insula est latissimè patens, cali eandem ferè eleuationem cum Italia habet. Incolæ religioni, litteris, & sapientiæ sunt addictissimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more nostro sacris in delubris exercent. Vnum agnoscunt Principem, à cuius imperio & nutu pendent: Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum, penes quem summum est rerum sacrarum, & religionis imperium. hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro assimilari posset. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiuniis in pœnitentiæ testimonium corpora macerare student: Crucis signaculo contra dæmonum insultus, vti nos, se muniunt: adeò vt in religione, & viuendi more Christianos imitari videantur: quos tamen, societatis IESV *professores maximis laboribus in totum Christiana religione imbuere satagunt. Sunt & Molluccæ insulæ, aromatum fertilitate celebres, & auicula Manucodiatta (quam nos Paradisi auem vocamus) nobiles. Est & Sumatra (olim Taprobana) insula veteribus nota. Sunt plures aliæ; vti Iaua maior & minor, Borneo, Timor, &c. quas in Tabula videre licet.*

Has Indias ex veteribus decantarunt magnis laudibus, Diodorus Siculus, Herodotus, Plinius, Strabo, Q. Curtius, & Arrianus in vita Alexandri Magni. Extat & epistola Alexandri Magni ad Aristotelem de situ Indiæ. Ex recentioribus Ludouicus Vartomannus, Maximilianus Transsyluanus, Ioannes Barrius in suis Asiaticis Decadibus, & Cosmas Indopleutes, quem citat Petrus Gyllius. Sed vide etiam Iesuitarum epistolas, in quibus multa ad cognitionem Insulæ Iapanicæ facientia obuiam occurrunt. Scripsit & Iohannes Macer Iurisperitus Indicarum Historiarum libros III. *Hispanus quidam, auctor Castagnedo, harum Indiarum historias etiam Hispanica lingua edidit.*

93

SEPTENTRIO.

PERSIAE sive Soperij li: dum flu: pertin: phorum Im: mites ad In: uium vsque gunt

Dalanguer mons

CARDANDAN.

Naugracot mons.

Vsonte mons

Mare Cin

AMERICAE, Siue Indię Occidentalis pars.

Quiura

Cicuie

Tiguex

Cnſ: de Miaco

Torza

Saendeber

Gebela academia

Bandu

Dinlai

Omi

Amaguco

IAPAN.

Negrū

Fraſon

Cangoxima

Hanc insulam M. Paul: Venet Zipangri vocat.

Mēnlai

Satyrorum inſ.

Zangia ins.

Pilbo

Baruquis

Liampo cyr. et Prōh:

Chequecam

Mazacar

Lequio maior

yͣ Fermoſa

Reix magos

Lequio minor

OCEANVS

Los dos hermanos

Los Bolcanes

MANGI et CIN

et CHINA.

MIEN.

TIPVRA.

ARACAM.

INDOSTAN.

BENGALA

ORMVTII REGNVM

ARABIAE FELICIS PARS.

CAMBAIA.

MANDAO

ORIXA

DELLI

DECAN.

NARZINGA

BISNAGAR

Golfo di Bengala.

Zeilan inſ: incolis dicta Tenariſſim

Andramania id eſt aurea inſula.

Maldiuar inſule numero intra 7000. et 8000.

Sumatra olim Taprobana

IAVA MAIOR

IAVA PEGV

BREMA.

VERMA

CACHV CHINA

Tropicus Cancri

ORIENTALIS

Malabrigo

Ia ſurfana

Reſtinga de ladrones.

ARCHIPELAGO DI S. Los iardines.

Humuuu vel yͣ di huomi ſegni.

Zamal

Cenalo.

Hibuſſon

Abarien

Huinangan

yͣ de matalotes.

yͣ de arrecifes

Mindanao.

Buran

Candinuar

yͣ de cocos.

Talao, alijs Tarrao inſule

Doÿ

Morotaÿ

Ins. Molucce celebres ob maximā aromatum copiam, quam per totum terrarū orbem trans ferunt, 5. ſunt, uocata Gilolo nempe: Tarenate, Tidore, Motir, Machiā et Bachia

Circulus æquinoctialis.

Celebes

Gilolo

Guebe

Cayſan

Cainam

Aruu

Cuto

Tior

Japagna

Sumbedit

Cimpegua

Timor ſ. Tidore inſ:

Allfao.

Subao

Cambaba inſ.

Macace

Pulola: or.

Galiam

Bandan

Eude.

Terra dla.

Ambelao

Nova Gvinea quam Andreas Corſalus Terram Piccinaculi appellare videtur. An inſula ſit, an pars continentis Auſtralis incertum eſt.

Cum Priuilegio.

BEACH, pars continentis Auſtralis.

Iap

INDIAE ORIENTALIS, INSVLARVMQVE ADIACIENTIVM TYPVS.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

PERSIÆ REGNVM,
SIVE
SOPHORVM IMPERIVM.

PERSARVM *imperium vti olim celebre, sic etiamnum hodie maximè clarum est, ampliſsimáſq. regiones comprehendit: nam omnem eum Aſiæ tractum, qui eſt inter Tigrim fluuium, Sinum Perſicum, Mare Indicum (quod olim Rubrum,) Indum, & Iaxartem (hodie Cheſel) fluuium, & Caſpium mare, noſtra ætate à Sophis Perſiæ regibus poſsidetur. Hunc totum terrarum tractum Plinius lib. vj. cap. xxvij. ex Agrippæ ſententia Medis, Parthis & Perſis attribuit. Ammianus verò Marcellinus, qui tempore Iuliani Apoſtatæ Imp. vixit, hunc Perſidi dumtaxat aſcribit. Has enim eius regiones hoc ordine lib. xxiij. enumerat, Aſsyria, Suſiana, Media, Perſis, Parthia, Carmania maior, Hyrcania, Margiana, Bactriani, Sogdiani, Sacæ, Scythia vltra Emodem montem, Serica, Aria, Paropamiſadæ, Drangiana, Arachoſia & Gedroſia. Hæ regiones omnes etiamnum hodie ſub Perſarum imperio, (quantum ex variis ſcriptoribus, neotericorúmque peregrinationibus colligere potui) mutatis tamen nominibus, degere videntur.*

De Sophorum origine, ex Joannis Barrij Aſiæ Decadibus hæc tranſtulit Cælius Curio, in ſua hiſtoria Saracenica. Anno ſalutis noſtræ M. CCC. LXIX. *erat quidam Regulus inter Perſas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui ſe ex Alis Muamedis generi ſtirpe, per Muſam Cazinum eius nepotem oriundum gloriabatur. Hic Babylonio Calyfa extincto; & aduerſa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depreſſa, cœpit liberiùs ſuam de religione ſententiam profiteri: & quia Hocemus Alis filius, à quo ipſe ſe genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod ſectæ ſuæ, quo à ceteris dignoſcerentur, ſignum imponere, inſtituit, vt qui ſuam ſectam amplecti vellent, tiaram ſub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt (tulibantem appellant) purpuream geſtarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim faſtigia emitteret. Eoq; mortuo ſucceſsit filius Guines appellatus; qui tantum ſibi in toto Oriente doctrina ſanctitatisq; opinionem conciliauit, vt Tamerlanes ille clariſsimus Parthorum Imperator, qui Bayazetem Turcarum regem cepit, per Perſidem iter faciens, eum quaſi ſanctum aliquem virum inuiſere voluerit: ab eoq; Guines triginta captiuorum, quos ſecum adducebat, millia, dono impetrarit, quos ipſe poſt in ſecta ſua inſtituit; eorúmque opera Secaidar eius filius in bellis vſus eſt: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, ſuis finitimis, ſed Chriſtianis (horum viribus fretus) bellum intulit, multíſq. illos cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta ſint. Hi cum Turcis continua bella ob Mahumetanam religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ religionis interpretem ſequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter ſe ſunt diſſentientes, adeò vt Sophiani hæretici ſint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis eſt, & ciuilitatis amans, litteras & artes colunt, nobilitatem agnoſcunt: in eo à Turcis differunt, quòd hi nullũ ſanguinis aut ſtemmatũ diſcrimen norunt.*

Harum regionum ſitum, gentíſque viuendi morem & ritus, vide apud Aloyſium Ioannis Venetum, Iosaphat Barbarum, Ambroſium Contarenum, Ioannem Mariam Angiolellum, & cuiuſdam mercatoris anonymi, cum his impreſſam peregrinationem. Conſule etiam Ieſuitarum Epiſtolas, & Caterini Zeni Patricij Veneti Commentaria rerum Perſicarum. Mediam regionem pulchrè deſcribit Polybius, lib. 5.

94

DVCIS MOSCOVIAE SIVE RVSSIAE IMPERATORIS CONFINIA

MARE HYRCANVM SIVE CASPIVM hodie varijs nominsbus indigetant; Rutheni illud Chualenska More vocant Mauri Bohar Corsun (vocabulo cum sinu Arabico cõmuni) quod mare clausum significat. Video preterea ab alijs aliter appellari, vti Mare de Bachu, Cunzar, Giorgian, Terbestan, Corusum, a regionibus nempe & locis vicinis denominationibus. Lacus totius orbis maximus est & salsus, piscibus abundat.

Tartariae pars Septentrio.

TARTARIAE SIVE IMPERII MAGNI CHAMI PARS.

PERSICI SIVE SOPHORVM REGNI TYPVS.

INDIA INTRA GANGEN, nunc INDOSTAN.

PERSICVM MARE

ARABIA DESERTA

AYAMAN. olim ARABIA FELIX.

MARE ROSSO, olim CATIF. SINVS PERSICVS.

MARE INDICVM, ol. MARE RVBRVM.

ORMVS.

Desertum Beriara.

Desertum Beabanet.

Desertum Mingiu

Desertum Lut.

Bigul desertum

Ruginisimum desertum

Meridies.

Occidens.

Oriens.

Cum priuilegio.

Scala leucarum, siue Farsangarum 3000. passuum: quibus Perse & Mauri, qui magnam Asiæ partem occupant hodie locorum interualla metiuntur; quæ mensura & vox cum antiquo vocabulo Farsanga conueniunt. Ceteri fere Asiatici per dies locorum distantias numerant.

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180

TVRCICVM IMPERIVM.

TVRCICI imperij originem, incrementum, & quomodo paulatim in hanc (qua hodie nobis minari videtur) magnitudinem excreuerit; his paucis ex noſtri temporis Hiſtoriographis lectori excerpſimus. Anno à Chriſto nato M.CCC. OTTOMANNVS Turca quidam Zichi filius, tenuis conditionis homo nomen & dignitatem, ob ingenium, & rei militaris peritiam, inter Turcas habere cœpit. Hic nomen Turcarum Imperatorum familiæ dedit; & primus eorum regem conſtituit. EX XXVII. annis, quibus imperauit, Bithyniam & Cappadociam obtinuit. Plurimaq́ùe loca munita Pontico mari adiacentia occupauit. Huic ſucceſſit filius ORCHANES, hic Pruſiam ampliſſimam vrbem expugnauit, regniq́ue caput fecit: A Tartaris vigeſimo ſecundo regni anno, infeliciter pugnans, occiditur; filiumq́ue AMVRATHEM imperio reliquit, qui à Græcis diſſidentibus euocatus, primus ex Aſia in Europam traiecit, Callipolim & Cherroneſum cepit; Abydum ſuperat. Philippopoli & Hadrianopoli vrbibus in poteſtatē redactis, Seruia Bulgariaq́ue nobis adempta, ſuperiorem Myſiam ingreſſus, obiit, pugione percuſſus; imperij anno vigeſimo tertio. Cuius filius BAIAZETHES fratre occiſo, magnam Thraciæ partem occupauit; totam ferè Græciam ſubegit; & Phocidem Bulgariæ partem, ſed victus à Tamberlane, inglorius obiit. Capto patre CALEPINVS filius regnum obtinuit. & cùm Sigiſmundum bello funditus deturbaſſet, Imperatoriſque Conſtantinopolitani fines deuaſtare cœpiſſet, in ipſo ætatis flore obiit; cùm ſex annis imperaſſet. MAHOMETES poſt hunc imperium arripuit, qui Valachis aſperrimum bellum intulit; maiorem partem Slauoniæ ſubegit, primus Danubium traiecit: Macedoniam perdomuit: & ad Ionium vſque pelagus peruenit. Tranſlata regia ſede ex Bithynia Hadrianopoli poſuit, vbi è vita exceſſit, decimo quarto imperij anno. Hinc AMVRATHES II. regendi munus ſubiit. Hic obtinuit Epirum, Ætoliam, Achaiam, Bœotiam, Atticam, & Theſſalonicam Venetæ ditionis vrbem. Huic ſuccedit MAHOMETES II. qui Athenas euertit. Conſtantinopolim 29. die Maij anno 1452. expugnauit. Trapezuntium imperium ſuæ poteſtati ſubiecit. Corinthum cepit. Lemnum, Eubœam & Mitylenen inſulas bello ſubegit. Capham vrbem Genuenſium deuicit. Præfuit is imperio 32. annis. BAIAZETHES II. bellum in Venetos geſſit; eiſque Naupactum, Methonam, Dyrrhachiumq́. abſtulit, Dalmatiámque omnem depopulatus eſt: obiit veneno. Huius filius ZELIMVS imperium inuaſit. Hic Alcairo munitiſſima Ægypti vrbe expugnata, Sultanóque cæſo, Alexandriam, totámque Ægyptum ſuo imperio ſubdidit. Damaſcum cepit. SOLYMANNVS vnicus Zelimi filius ſuffectus eſt patri, Belgradum expugnauit; Budam regiam vrbem occupauit, Strigonium, Hungariam ferè totam deuaſtans, Rhodum inſulam deditione obtinuit, Quinqueccleſias euertit. Iula vrbe capta, Zigethum obſedit, in obſidione obiit. quam filius Zelimus II. imperij hæres diripuit, anno 1566. Atque hoc modo ſub vndecim Imperatoribus ducentis ſexaginta annis magnam Africæ, maiorem Europæ, & maximam Aſiæ partem, Turcica tyrannide ſibi ſubiugarunt. Sed qui harum hiſtoriarum cognitionem pleniorem deſiderat, legat Paulum Iouium, Chriſtoferum Richerium Senonem, Cuſpinianū, Bapt. Egnatium, Gilb. Nozorenum, Andream Lacunam, Pium II. cap. 4. Europæ, & ceteros Turcicarum rerum ſcriptores.

Adolphus Vernerius hunc Calepinum inter Turcicos Imperatores non numerat: poſt Baiazethem enim cōtinuē Mahometem conſtituit. Docetque ne ab ipſis quidē Turcis eum Imperatoris loco haberi. Quod me monuit (vt cuique quod ſuū eſt tribuam) humaniſs. vir Georgius Bruno Agrippinenſis.

Turcarum originem, Ottomanorumq́ue proſapiam diligentiſſimè deſcripſit Laonicus Chalcondilas.

TVRCICI IMPERII DESCRIPTIO.

Concordia parvæ res crescunt,
Discordia maximæ dilabuntur.

SEPTENTRIO.

TARTARIAE PARS.

MARE MAGIORE. ol. PONTVS EVXINVS.

MARE DE BACHV. ol. CASPIVM MARE. ET HYRCANVM

MARE MEDITERRANEVM

REGNI PERSIAE PARS, QVOD HODIE A SOPHIS GUBERNATVR.

ORIENS.

OCCIDENS.

MERIDIES.

AFRICAE PARS.

NUBIAE REGNI PARS.

MARIS RUBRI PARS.

Libyæ deserta.

Regni Tunetani pars.

Ad C. Rasausen, olim Boreum Promontorium, erant patrum nostrorum memoria, Regis Tunetani, et Soldani Aegypti confinia, hodie vero Solimannorum imperium hucusque, & ultra extenditur.

Hic Presbiter Iohannes totius Abythopiæ rex longe latéq; imperitat.

ORMVS Regnum, peculiarem habet Regem Lusitanię Regi tributarium; continetq; totam Arabiam littoralem ab Euphratis fl. ostio vsq; ad C. Rasalgati, nec non partem Regni Persidis quę adiacet freto Basoræ, cui, insulas fere omnes sinus Persici. Cuius metropolis est vrbs Ormus in insula Cæru sita, emporium celebre.

Samarchand Tamberlanis magni Tartorum imperatoris quondam regia.

GELVCHALAT dicitur hic locus a M. Paulo Venab obis ARGIS a Strabone forte MARTIANA patus, situs est inter confinia Asyriæ, Armeniæ & Mediæ hic magna fit piscatio per 40. dies tempore vernali, nam ceteris anni partibus sterilis est. quæ pisces aere et vento siccati vulgariter, in vicinis regionibus mercatui exponuntur.

Scala miliarium

Cum privilegio

PALÆSTINA
VEL
TERRA SANCTA.

PALAESTINA, olim Chanaan dicta, Idumæam, Iudæam, Samariam, & Galilæam complectitur; tametsi Iudææ nomine totam Palæstinam non rarò appellamus. Ea ab Ortu limitem habet Libanum montem; ab Occasu, mare Phœnicium, à Septentrione, Phœnicen: à Meridie, Arabiam Petræam.

IDVMAEI, ab emersu Sirbonis lacus in Occasum habitant; quorum vrbes Maresa, Rhinocorura; & intus Raphæa, Gaza, (quam alij Iudææ tribuunt) Anthedon, Ascalon, Azotus.

IVDAEA, ab Occasu & Meridie iuncta est Idumææ, incertis tamen limitibus; & à mari nostro, quod ei est à Septentrione ad Asphaltitem lacum, & aliquantulum vltrà porrigitur, vbi Transiordanes nomen habet. Vrbes Iudææ multæ. Sed vrbium Orientis longè clarissima Hierosolyma, templo, quod fama sui Orbem terræ impleuit, insignis. Salomon rex septenni centum quinquaginta millium hominum opere ad culmen perduxit. Ioppe vicus, nunc Iaffo, Turris Stratonis, quam Herodes Tetrarcha in honorem Augusti instauratam, Cæsaream dixit: & intus non ita procul ab Hierosolymis Bethlehem, Chebron; Cypris. in Transiordane, Macherus, Sodoma, Gomorrha.

SAMARIA sequitur Iudæam, inter mare nostrum & lacum Tiberiadis sita. Vrbes, Sichem, aut Sichima, quæ postea Neapolis, Capernaum in littore lacus Genesareth, Bethsaida ad Iordanem, Corazim, Magdalum.

GALILAEA ab Ortu Syria Caua clauditur, latere Occiduo Phœnicia: à Septentrione, Libanus & Antilibanus eam amplectuntur; à Meridie, Samaria: vrbes Nain, Cana, Nazareth, Gadara, Galilæa cognomento Gentium, finitima Tyriis in sorte tribus Nephtalim; altera in tribus Zabulon è regione Tiberiadis, ac stagni Genesareth. Iordanis fluuius in Antilibano monte duobus fontibus, quorum alteri Ior, alteri Dan nomen est, exortus, mediam Iudæam perlabitur, qui vt nominibus, ita aquis iunctis duos lacus facit; primum Genesaram; alterum Tiberiadem: & in Asphaltiten lacum, qui bitumen gignit, & in quo nihil mergitur, atque ob immobilitatem aquarum, Mare mortuum dicitur, sese infundit; in eóq. aquas suas laudatas pestilentibus mistas amittit: longo ab Hierosolymis recessu campi sunt igne diuino exusti: altis enim cineribus terra oppleta est: poma in eo loco nata, quamuis foris viridia, & esui apta videantur, intus tamen fuliginem quandam nigram habent, vt mandi non queant. Esseni interiora Iudææ tenent, à reliquorum hominum ritu recedentes; abstinent ab vxoribus, vino, carnibus; quotidianum ieiunium in naturam vertunt; pecuniam nesciunt; vitam patientiùs quàm Dei cultum, aut reliqua pietatis officia deserunt: gens æterna, quamuis in ea nemo nascitur, indies tamen conuenarum turba renascitur. Hæc ex Georgij Rithaymeri descriptione sumpsimus.

Hanc laudatissimam regionem (præter sacra Biblia) descripserunt Iosephus lib. 3. De bello Iudaico, cap. 2. F. Brochardus Monachus fusissimè; Vadianus in sua trium Orbis partium epitome doctissimè; Iacobus Zieglerus, & VVolfgangus VVissenburgius, Postellus in libello De vniuersitate, & in libello quem Syriam inscripsit; & alij qui eam lustrarunt, vti Petrus Bellonius, in obseruationibus: Andreas Theuetus in sua Cosmographia Orientali, Iudocus à Ghistele, Bartholomæus à Saligniaco. Et optimè doctissimus Benedictus Arias Montanus singulari libello Chaleb inscripto, in suo Apparatu Biblico. His quis potest adiungere Georgij Agricolæ Hammonij Itinerarium B. Mariæ. Huius regionis aut potius totius Orbis vrbem primariam Hierosolymam exactissimè descripserunt Iosephus, lib. De bello Iudaico 6. cap. 6. & nuper septem libris Adamus Reisnerus.

91

PALESTINAE SIVE TOTIVS TERRAE PROMISSIONIS NOVA DESCRIPTIO AVCTORE TILEMANNO STELLA SIGENENS.

Cum priuilegio.

1579

Antiquissima huius terrę appellatio fuit Canaan, a filio Cham sic dicto: cuius filij eam inter se distribuerunt. Fuerunt autem hi Sydon, Hetheus, Iebuseus, Amorreus, Gergeseus et Hamatheus, etc. Retinuit autem hęc terra hoc nomen, donec Israelitę posteritate Canaan partim cęsa, partim subacta eā occuparent. Inde cepit uocari Israel, a Iacob patriarcha. Ptolomeus et alij eam uocant Palestinam à Palestinis quos sacri libri Philistim uocant. Hodie eam terram Sanctam nuncupant.

MARE SYRIVM

MEDITERRANEI PARS.

MARIS MAGNI

MARE AEGYPTIVM.

SYRIAE PARS.

ARABIAE DESERTAE PARS.

SEPTENTRIO

MERIDIES

ORIENS

OCCIDENS

62 63 64 65 66 67 68

30 31 32 33

BERYTVS Felix Iulia

Leonto polis.

TRIPOLIS regio.

Lycus flu.

Libanus

Amorei.

Antilibanus mons

Damascus.

Hippus mons.

Capitolias.

Neue.

Samuli.

Aere.

COELE

SIDON

SYROPHOE NICIA.

Heuei

Gabala

Salcha.

Maachati

Maghedon

ITVRAEA

Phiala fons.

Sarepta.

Cana maior.

Aunm.

TYRVS

Ga li

Chelcot.

Zecheb.

Chamat.

Seelad

Raccat

Enchalot

Cesarea Philippi.

Sephania.

Aphec.

Sandalium.

Supe

Tabor mons.

Chebes

Magalet.

NAPTALI REG.

BASAN

Misal

Ga li Georgia

Naphtalis

Sibia

Selecutia.

Gaulon.

SAMACHONITES LACVS.

Carmelum promont.

Magdiel.

Thalla.

Sucia

MA NAS.

DORA. Megiddo

CAESAREA. Stratonis uel Palestinę

Gilboa mont.

Tyberias.

Argab.

Asarot

Philadelphia.

Michmetat.

Gazer. MA

Sichem

Taricheę

SE.

Pella.

SAMARIA.

Ephron

Labis.

AMMONITARVM regio uel PHILADELPHIA

Telemannu

Nachabel.

DELPHIA

MOABITARVM REGIO.

Almondiblathaim.

Dibon Gad.

Lea harim.

Zered flu.

Oboth.

Phunon.

Salmona.

Hormons.

Zin uel Cades desertum.

Ebrona.

Azion gaber

SICIMITAE uel CINEI ARABES.

PHATANITAE

SERTVM

Mons Sinai

Mons Oreb

Iatebatha

Maria.

Aluscb

Raphidi

Elim.

Palmetum

Sin

Daphca.

Iam suph.

SIN DE

Munran.

Posidium

Zuem.

Quez

Suchot.

Etham.

Pithacherot.

MARIS RVBRI PARS

Baalzephon

Heroum ciuitas.

ETHAM SOLITVDO.

Succoth.

Rameses.

Pharbetus.

Busiris.

Onij.

Cęne.

Delta.

Achribis.

Heliopolis.

Tanis

Bethsemes.

Traianus flu.

Memphis Nophet Migdol.

Bubalis et Cairo.

Aphroditopolis Muhafara.

Gosen regio.

Amari lacus.

Ptolemeus flu.

Angiorum ciuitas.

HERACLEOPOLITES.

Iuho polis.

Insula.

Acanthon.

Arsinoe.

Vsui.

Nicij.

Sebennytus.

Geza.

Onuphis.

DELTA PARVVM.

DELTA MAGNVM.

AEGYPTVS.

Cynos.

Lichnites

Murus.

Mirsforij

Buticus lacus.

Buris.

Sais.

Cabasa.

Iasa

Pharmuthitica R.

Bonus genius flu.

Padnemunis.

Penephysis.

Leontopolis

Pithoseth.

Bubastus.

Taubastum.

Thou.

Onuphis flu.

Busiris flu.

Arthimicus flu.

Sebennyticum

Pathmeticum

Diolcos

Bolbitinum

Ostium Phatnes

Ostium Sebennyticum

Ostium Phatmeticum

Ostium Diolcos

Ostium Bolbitinum

Ostium Canopicum

Ostium Heracleoticum

Ostium Mendesium

Ostium Tanitic

Ostium Pelusiacum

Ostium Damiatę

Pelusium

Damiata

Sirbonis lacus.

Magdolum

Thapnis Syle Sethrois.

Hercules ciuitas parua.

Chabrię Castra

Ismaelitarum

Sepulchrum Pompei.

Casius mons. regio

Carcana

Cadesbarnea

Petra.

Catachrysea

Luchit

Disabad.

Theman.

Dedan.

Dodanim.

Colchiel

Gerrhęne regio.

Mosc roth.

Sepher Mons.

Saracene regio.

Ama

ARABIA PETRAEA

Harada

Sepher mons.

Ceelatha

Ielc

Ielc mons

Ressa.

Lebna.

Munichiatis.

Rimmon phares

Rethma.

Horoth.

Sepulchra cupiscentię

Pharan

Pharan mons

Benc iaakan.

Petra Sela.

Arachen Recem.

Arabi

Nabathea.

Lakthel

Nabath.

Gidgad mons.

SERTVM

SVR DESERTVM

Thamar

Engaddi

Segor

Asphaltites lacus

Mortuus

Iordanis flu.

Iericho

Bethania.

Iebusi Mesad

Amorei. Sinei. Sihor.

IVDAEA.

Gemela reg.

Chabroni. Arabonim.

Edom

Chaseron

Adar

Carcana

Petra.

Sepulchrum Pompei.

Casius mons.

Chabrię Castra

Ismaelitarum

Sirbonis lacus.

Magdolum

Thapnis Syle Sethrois.

Hercules ciuitas parua.

Pineptyi flu.

Damiata

Pelusium

Ostium Damiatę

Ostium Pelusiacum

Ostium Tanitic

Ostium Mendesium

Ostium Heracleoticum

Ostium Canopicum

Ostium Diolcos

Ostium Pathmeticum

Ostium Sebennyticum

Ostium Bolbitinum

Ostium Phatnes

Ostium Phatmeticum

Ostium Diolcos

Ostium Bolbitinum

Ostium Canopicum

Ostium Heracleoticum

Ostium Mendesium

Ostium Tanitic

Ostium Pelusiacum

Ostium Damiatę

Pelusium

Damiata

Sirbonis lacus.

Magdolum

Thapnis Syle Sethrois.

Hercules ciuitas parua.

Pineptyi flu.

Ostracina.

Asedech.

Rhinocorura

Gaza

Ascalon

Azotus

Asdod

Ioppe

Sepphora

Labanel

Timnata

Iezer

Cheraten

Modin

Ekron

Iabne

Iarcon flu.

Galgulis

Ammaus

Naarata

Gebal

Remon

Ruben

Iordanis flu.

Iericho

Bethania.

Iebusi Mesad

Amorei. Sinei. Sihor.

IVDAEA.

Gemela reg.

Chabroni. Arabonim.

Edom

Chaseron

Adar

Carcana

Petra.

Sepulchrum Pompei.

Casius mons.

Chabrię Castra

Ismaelitarum

Sirbonis lacus.

Magdolum

Thapnis Syle Sethrois.

Hercules ciuitas parua.

Pineptyi flu.

Damiata

Pelusium

Ostium Damiatę

Ostium Pelusiacum

Ostium Tanitic

Ostium Mendesium

Ostium Heracleoticum

Ostium Canopicum

Ostium Diolcos

Ostium Pathmeticum

Ostium Sebennyticum

Ostium Bolbitinum

Ostium Phatnes

Ostium Phatmeticum

Ostium Diolcos

Ostium Bolbitinum

Ostium Canopicum

Ostium Heracleoticum

Ostium Mendesium

Ostium Tanitic

Ostium Pelusiacum

Ostium Damiatę

Pelusium

Damiata

Sirbonis lacus.

Magdolum

Thapnis Syle Sethrois.

Hercules ciuitas parua.

Pineptyi flu.

Ostracina.

Asedech.

Rhinocorura

Gaza

Ascalon

Azotus

Asdod

Ioppe

Sepphora

Labanel

Timnata

Iezer

Cheraten

Modin

Ekron

Iabne

Iarcon flu.

Galgulis

Ammaus

Naarata

Gebal

Remon

Ruben

Iordanis flu.

NATOLIA,
OLIM
ASIA MINOR.

PETRVS BELLONIVS, in peregrinationum ſuarum doctiſſimis obſeruationibus, inquit, hanc Aſiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natolia, aut Anatolia appellari, à Græco vocabulo ἀνατολία, quod Orientem ſignificat. Eoque vocabulo comprehendi omnem Aſiæ regionem vltra Propontidem, & Helleſpontum (cui Ottomannorum proſapia præeſt) ſitam; nempe vniuerſam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magneſiam, Cappadociam, & Comagenam. Quarum regionum conditionem, viuendique morem atque ritum hodiernum ſcire qui deſiderat, eundem auctorem tanquam teſtem oculatum conſulat. Videat & Andreæ Theueti Coſmographiam Orientalem (vt vocat,) Nicolai Nicolaij obſeruationes Orientales, & Petri Gyllij Boſphorum. Ex omnibus Aſiæ regionibus Paphlagoniã ſolam æs proferre, eiusque regem (quem Iſmaëlem vocat) ex ea quotannis tributi nomine quinque myriades ſtaterum auri accipere, ſcribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hîc eum non de vniuerſa Aſia hoc velle intelligi, cùm addat, hoc æs, ſecundum Iberiæ æs, optimum perhiberi. Iberia enim Aſiæ regio eſt ad mare Caſpium. Sed de Aſia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia eſt, hoc fortaſſe verum erit. Rhodum inſulam, quæ huic Aſiæ Minori adiacet, deſcripſit Theodoricus Adamæus Suallembergus.

AEGYPTVS.

AEGYPTI apud omnes auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclarè geſtas, memoria & claritas nemini non nota eſt. Hæc mari Mediterraneo, Sinu Arabico, Bugia regione, & Libyæ deſertis clauditur. Nilus fluuius totius Orbis maximus eam per medium ſecat. In ea ſunt Alexandria, emporium olim celeberrimum, & Cayrus, hodie inter maximas Africæ vrbes numerata; Et demum ſtupendæ illæ ob altitudinem omnibus ſæculis decantatæ Pyramides inter ſeptem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat, Diod. Siculum lib. 1. Strabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. in fine. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurentium Corvinum Nouoforenſem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. ca. 24. item Melchiorem Guilandinum, in libello de Papyro. Sed in primis Ioannem Leonem, qui eam diligentiſſimè perluſtrauit, omnesque eius vrbium antiquitates, ſitum, populosque, ſigillatim deſcribit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inſcriptum Timotheum, ſiue de Nilo. Scripſit & Ioannes Goropius Becanus Niloſcopium, inter ſua Becceſelana. Edidimus nos olim tabulam Ægypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem ſimul & nouam eius delineationem pro noſtro modulo continentem. Hanc autem, quam hîc cernis, ex tabulis in Italia impreſſis habemus.

CARTHAGINENSIS
PORTVS.

CARTHAGINEM Romani imperij æmulam, & alterum poſt Romam, Orbis terrarum decus, deſcribere, noſtri non eſt inſtituti; ſed quia hunc eius Sinum proſtare in Italia hac forma vidimus, eum huic noſtro operi etiam inſerere non ingratum Geographiæ candidatis exiſtimauimus; atque hiſce Pauli Iouij verbis exprimere viſum fuit. Carthaginenſis ſinus ea forma eſt, vt eius ingreſſus ab alto adnauigantibus abſcondatur; quoniam Clupeæ promontorium, antiquis Mercurij & Pulchri vocatum, multùm in occidentem Solem ſeſe extendit, & introrſum demum ſe reflectens, alterum efficit promontorium, olim Apollinis, hodie Zafranium à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuruatur; & ad læuam Radæ vrbis calidarum aquarum ſalubritate celebris, regionem relinquit. Ex aduerſo autem collapſæ Carthaginis ſitum ſpectat. Hæc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina, luſtrare licebit.

97

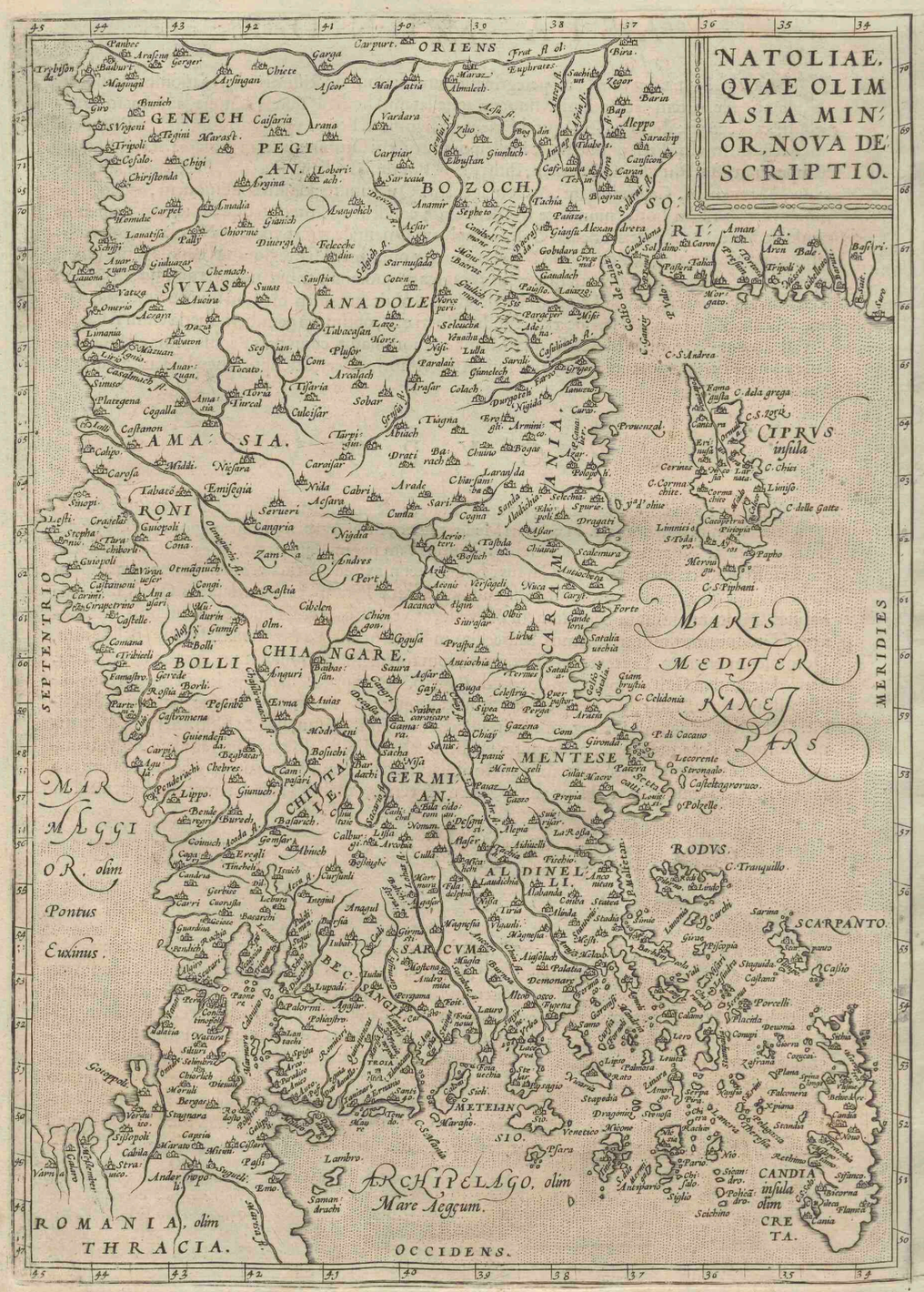
NATOLIAE, QVAE OLIM ASIA MIN: OR, NOVA DE SCRIPTIO.
ORIENS
SEPTENTRIO
MERIDIES
OCCIDENS
GENECH
PEGI
AN.
BOZOCH
SVVAS
ANADOLE
AMA
SIA.
RONI
BOLLI
CHIA
NGARE.
MAR MAGGI OR, olim Pontus Euxinus.
ROMANIA, olim THRACIA.
ARCHIPELAGO, olim Mare Aegeum.
MARIS MEDITER RANEI PARS
CIPRVS insula
RODVS.
SCARPANTO.
CANDIA insula olim CRETA.
METELIN
SIO.
SO RI A.
MENTESE
ALDINELLI.
SARCVM
DECANGIL.
CARAMANIA.
Mare di Cipro.
Golfo di Satalia.
Golfo di Scalamura.
Golfo di Macri.
Golfo di Stanchio.
Golfo di Rodi.
Golfo di Scarpanto.
Golfo di Metelin.
Golfo di Sio.
Golfo di Smirne.
Golfo di Lepanto.
Golfo di Corinto.
Golfo di Salonichi.
Golfo di Contessa.
Golfo di Volo.
Golfo di Lepanto.
Golfo di Arta.
Golfo di Venetia.
Golfo di Manfredonia.
Golfo di Venetia.

MARIS MEDITERRANEI PARS
SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
AEGYPTI RECENTIOR DESCRIPTIO
Egypt.
Desertum Birdena.
Eleocath desertum
Desertum Sues.
Mare Rubrum.
Sabul regno Aegypti.
Cosir desertum.
PYRAMIDES
Cairo
Alexandria
Damiata
Rosetto Turcis Raschit
C. de bichieri.
C. delle brule
Farioni
P. Vecchio
Ripe alte
Monestier
Torre delli Arabi
S. Vito.
Saline
Naruit.
Nitriota
Farson.
Bulli
Palemet
Palema
Birdena
Mereatis
Albutig.
Eleocath
Ascor
Couza
Ernet
Asia
Elbuchiara
Turbet
Tebes
Tavarie
Petia
Mansura
Elmali
Surebi
Dibi
Nantubes
Michale
Elminie
Derut
Berimbal
Demeriocuri
Sindon
Gezirat Ed dibeh Insula
Duuruth
Leonton
Nacaria
Zunga
Mumufi
Farfa
Rambeli
Zuraffi
Berelles
Albesia
Belbes
Saidi
Canachi
Signiti
Damanore
Ecbied
Sehemit
Derote
Mathbarva
Cancha
Tura
Mechellat
Sachil
Buldao
Boulae
Fossa Trajana
Betsemes
Muiare
Ansene
Muasira
Venceria
Memue
Asiuan
Benesuaif
Mumia
Elfium
Abuceid
Azioth
Mansfia
Elchiam
Giorgia
Barbanda
Cana
Iemin
Almona
Elmeni
Sues
Meron
P. de Fara on
Sette pozzi
Grondol
Azivit
Hibelzeir
Suquam
Dacati
Ficde
Cosir
P. de Cosir
Angotina insula
Zibir
Galo.
Larissa
Hemeleffin
Bierlehali
Catie
Elwoda
Batoch
Catara
Salachia
Haowe
Acole
Cahzeue: de al: bere
Elhoere
Wesell
Pierdodare
Desertum Sues.
Fara
Coriffa.
Elfor
Dimas
Aphrica, ol. Aphrodiseum.
Curza
Caruda fl.
Raha
Goletta.
Carthaginis aqueductus, et ruinæ.
Carthaginenſis Sinus
Porto farina.
Biserta
Bagrada fl.
Sinus pulus
Reudol.
Bona
Cupla.
C. Bono, olim Prom. Mercurij
Pantalarea
Zaffran
Adrumento.
Ruspina
Thermarum ruinæ.
Cuziq
Sinus
Tunis
Arsenale
Mecia
Bardo
Resdalia
Zemol.
CARTHAGINIS CELEBERRIMI SINVS TYPVS
Cum privilegio.
Tunes capta Q. in Christianorum potestatem redacta est a Carolo quinto Romanorum Imperatore Anno a Christo nato M.D.XXXV.

ABISSINORVM
SIVE
PRESBYTERI IOANNIS
IMPERIVM.

QVEM *Europæi Presbyterum Ioannem vocant, à Mauris* ATICLABASSI, *à suis, hoc est, Abissinis* ACEGVE, *&* NEGVZ, *hoc est, Imperator, & Rex cognominatur; nam proprium nomen (vti apud nos) à parentibus pro arbitrio eis inditur. Videntur etiam (quemadmodũ nostris Romanis Pontificibus mos est) proprium nomen in suscipiendo Imperio commutare; nam ille qui nostra ætate cum Rege Lusitano amicitiæ fœdus iniit, Atani Tingil vocabatur, quod nomen cùm ad Imperium venerat, in Dauid permutauerat. Hic Presbyter Ioannes inter maximos nostræ ætatis Monarchas procul dubio censendus est, vt qui inter vtrumque Tropicum à Mari Rubro ad Aethiopicum ferè Oceanum pertingit. Et vt accuratius aliquantò eius Imperij limites (secundum eos ex nostri temporis scriptis lustrationibus colligere potuimus) describamus: A Septentrione habet Aegyptum (quæ sub Turcis est) vicinam; ab Oriente ad Mare Rubrum, & Sinum Barbaricum ex parte extenditur; à Meridie Lunæ montibus à natura vallatur; ab Occidente verò Regno Manicongi, Nigro amne, Nubiæ Regno, & Nilo flumine terminatur. His scriptis terminis videtur comprehendere antiquorum Aethiopiam sub Aegypto cognominatam, Troglodyticã, & Cinnamomiferam regionem, & Libyæ interioris partem. Hæ regiones hodie multis & variis nominibus distinguuntur, vt ipsa tabula ostendit. Incolæ omnes, Abissinos se vocant. Sunt subfusci coloris. Christiani sunt; vt patet ex litteris prædicti Dauidis, ad Clementem VII. scriptis. De quorum moribus, viuẽdi genere, & religione, hæc pauca ex Francisci Aluaresij Itinerario, Italica lingua excuso, delibabimus.*

Est his regionibus magnus Monasteriorum vtriusque sexus numerus; in virorum Monasteriis, neq. mulier, neque animal feminei sexus vllum intrat. Horũ Monachi Ieiuniũ, quod quinquaginta dierum hic est, aqua vt plurimum & pane obseruant; nam piscium hîc magna est pænuria, præsertim in mediterraneis; nam & si amnes piscosi sint, piscationibus tamen minimè indulgent, cùm artem piscandi non calleant. Horum quidam eo tempore vix panem gustant, sed herbis dumtaxat sustentantur: sunt inter illos qui per totum hoc ieiunium non dormiunt, nisi mento tenus subter aquam sedentes. In templis, more nostro, campanas habent, sed plerumque saxeas. Sacerdotes Presbyterique sunt coniugati. Missam celebrant. Processiones crucibus thuribulisque peragunt. Monachi comam nutriunt, Sacerdotes non item; neuter calceis vestitur; neque quis calceatus (etiam laicus) templum ingredi potest. Diebus Sabbathi & Dominicis feriãtur. Circumciduntur omnes, etiam feminæ; sed baptizantur quoque in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, sed non ante diem quadragesimum; qui ad hunc diem non pertingunt, inbaptizati obeunt. Omnibus baptizatis eodem momento sacram Eucharistiam ministrant, multa superinfusa per os frigida, vt facilius à pueris diglutiatur. Nomina qnibus induuntur propria, sunt omnia significatiua. Dicunt se ad religionem Christianam conuersos à Candace (cuius in Actis Apostolorum memoria est) Regina, quam Iudith vocatam putant. Habent librum in octo partes distinctum, quem Manda & Abetilis vocant; hunc ab omnibus simul Hierosolymæ vnà congregatis Apostolis scriptum asserunt; huius contenta omnia studiosè admodum obseruant. Plebs digama ferè est; hoc est, duas trésve vxores impunè ducunt, pro ratione facultatum, quibus eas alere possunt; sed tales ab Ecclesiasticis à templis arcentur. Diuortia quoque facere illis licet. Vaccinas carnes crudas sanguine recenti tamquam iure aliquo tinctas, Nobiles in deliciis habent.

In toto Presbyteri Ioannis regno æris monetalis vsus non est, sed eius loco aurum purum infectumque penditur. Etiam sal (sed hoc non solùm in his regionibus, at per totam ferè Africam) rerum commutationibus inseruit. Idem alicubi ferrum globuli forma expolitum facit. Sed piper in tanto apud hos est pretio, vt quodcumque quis mercari sibi velit, pro eo redimere facile sit. Habent hæ regiones ferè omnis generis animalia, & aues, vti sunt elephantes, leones, tigrides, linces, taxos, simias, & ceruos, (hoc contra veterum opinionem, qui negant Africam nutrire hoc animal) sed toto sexennio, quo noster hic Aluaresius his locis hæserit, vrsum neque cuniculum, carduelem neque cuniculum se vidisse scribit.

Sunt his locis peculiare malum & lues Locustæ, quarum tantus interim excrescit numerus, vt aërem obfuscare viderentur, tam densis agminibus nunc hanc nunc illam prouinciam more hostium vastantes, vt omnem segetem messemque deuorent, arborum folia corticesque depascantur, camposque adeò depopulentur, vt incolæ sæpè domicilia auita relinquere, & ad alias sedes commigrare, cibi pænuria cogantur.

Est in hoc tractu vrbs Cassumo nomine, sedes olim (vti in eorum Annalibus est) Reginæ Sabæ, quam Maquedam nuncupatam ferunt, adduntque hanc ex Rege Salomone filium suscepisse, nomine Meilech. Hanc vrbem postea à Regina Candace habitatam iisdem persuasum est. Sed præstat harum rerum studiosum Lectorem ipsum Franciscum Aluaresium consulere, qui diligenter admodum quæ in sua hac legatione obseruauerit, descripsit: Iohannem Bermundesium qui suam quoque legationem ad hos Abissinos edidit, Lusitanica lingua. Videat & Damiani à Goes libellum De rebus Æthiopicis, & Sabellicum Enn. 10. lib. 8. De origine huius nominis Presbyteri Ioannis, & qua ratione ex Asia (vbi ante ducentos plus minus annos scriptoribus cognitum erat) hodie in Africam transmigrauerit, vide Iacobum Nauarchum in sua epistola Asiatica, & Gerardum Mercatorem in sua vniuersali tabula.

SEPTENTRIO

PRESBITERI IOHANNIS, SIVE, ABISSINORVM IMPERII DESCRIPTIO.

Titulus & Insignia Presbiteri Ioh.

DAVID SVPREMVS MEORVM REGNORVM, A DEO VNICE DILECTVS, COLVMNA FIDEI, ORTVS EX STIRPE IVDA, FILIVS DAVID, FILIVS SALOMONIS, FILIVS COLVMNAE SION, FILIVS EX SEMINE IACOB, FILIVS MANVS MARIAE, FILIVS NAHV SECVNDV CARNEM, FILIVS SANCTORVM PETRI ET PAVLI SECVNDVM GRATIAM; IMPERATOR SVPERIORIS ET MAIORIS AETHIOPIAE, ET AMPLISSIMORVM REGNORVM IVRISDICTIONVM ET TERRARVM; REX GOAE, CAFFATES, FATIGAR, ANGOTAE, BARV, BALIGVANZAE, ADEAE, VANGVAE, GOIAMAE VBI NILI FONTES, AMARAE, BAGVAMEDRI, AMBEAE, VANGVCI, TIGREMAHON, SABAIM PATRIAE REGINAE SABAE, BARNAGASSI; ET DOMINVS VSQVE IN NVBIAM QVAE IN AEGYPTVM EXTENDITVR.

BARBARIA

PARS TORRIDA

Maris Mediterranei pars.

Terra Sancta

PERSIAE PARS

Sinus Persicus

Ormus.

Tripoli

Alexandria

Ierusalem

Alcairo

Sues

Aegyptus

IMPERII

Nilus fl.

Mare Rubrum

Medina Talnabi, vbi Mahumetis sepulcrum magna frequentia visitur.

Mecha, patria Mahumetis.

Aiman, que olim ARABIA FELIX.

Ex Arabia Felice Thus ad nos defertur; quod hic non alibi nascitur. Incolæ sua lingua Louan vocant.

Aden

Zibir

Libia dalcuria

Zocotora insula; que olim Dioscoriada Hinc optima aloe, que inde Zocotorina appellatur, ad nos vehitur. Incolæ eam Catecomar vocant Turci, Persæ et Arabes Cebar; Hispani Acebar; et Lusitani Azeure nominant; vti author est Garcias ab Horto in sua aromatum historia.

Assua

Assuan

Serta

Alquebet

Buge

Gabóga

Garaga

Mara

Fuingi

Bello.

Snachem

Snachem insula

Dacrut

NVBIA Regnum olim Christianum, hodie vero nullâ fere religionem colunt. Regio est auroditiß. atq; ebore: Sacari & frumenti feracis: sima. Precipua vrbs est Dangala, cuius incolæ sunt ditissimi, & cum Aegypti mercatorib. negociantur: in ea maxima Sandali & zibetti copia; domus sunt cretaceæ, stramineisque tectis.

Nubia

Gan: fila.

Dafila

Dafila

Gue

Barnagasso.

Guere

Lacca.

Dangali.

Dobas.

Adel.

Doara

Balli.

Tigremahon.

Angote.

Fatigar.

Olabi

Beleguanze.

Baru

Amara.

Melinde.

Canze.

Gemen

Quiloa.

Sibir.

Mozambique

Tirur

Nigir flu.

Borno lacus.

Amazen

Borno.

Hic Niger fluuius se subter terram condens, post 60. milliaria de nuo in lacum emergit.

Benin

Biafar

Rio de los Camarones.

Fernando Polo

Insſ. Principis

Insula S. Thome, Saccaro ditiß. quod inde nomen habet.

Insſ. de Nobon.

Aequinoctialis circulus

Medra

Amasen

Abiami

Syrre

Ambiancantiua

Ambiancantiua

Ceme nia

Sona

Nigir flu.

Mediam

Maitagazi

Tigrai.

Guidan

Nigir lacus

Vangue

Vangue.

Bagamidri

Chedasſan

Nilus flu.

hic argenti fodinæ sunt.

Amara Iohannis præsidijs

Amara, hic Presbiteri filij in custodia à parentibus

Gaga

Ihe rua

Nilus flu.

Reg. Damute. hic effoditur aurum in magna copia.

Damut

Goiame.

Manicongo.

Manicongo

Angolia

Vambá

Agag.

Agag

Tacui

Quara.

Quara

Fungi

Fungi

Zaire lacus.

Casates. hic Amazones habitare dicũr.

Tritones et Syrenes in hoc lacu sunt.

Zaire

Rio de Manicongo.

Zembre lacus.

Zembre Armiro.

Zer Mons.

Gaui.

Gabela.

Tirur

Mozambique

Mozambique

Asuga

Ambian.

Ambian

Goraua

Noua

Noua

Za.

Zanan insula

Zanan

Gorga

Gorga

Sibir

Agola

Azzel.

Lamon

Melinde

Melinde

Momba:

Orgabea

Darà

Zaſtan

S. Raphael.

Penda

Quiloa

Cumare

Barbaricus Sinus

Lunæ montes, hinc Austrum versus Africa veterib. incognita fuit.

MARE AETHIOPICVM

OCCIDENS

ORIENS

MERIDIES

BARBARIA,
ET
BILEDVLGERID.

RECENTIORES Africæ ſcriptores, qui Africam in quatuor partes diſtinguunt, hanc Barbariam primam appellant: ſtatuuntque illi ab ortu Solis Marmaricæ (quæ hodie Barcha dicitur) deſerta: ad montis vſq. Atlantis partem hodie Meies vocatam, quæ pars à Strabone fortè ſub nomine Aſpis deſcribitur: Huncque montem Atlantem (ſecundum eius ab Oriente in Occidentem ad mare vſque, quod ab eo Atlanticum nominatur, longitudinem) à Meridionali plaga habet: ab Occaſu, ipſum mare Atlanticum; Septentrionale verò latus mare Mediterraneum lambit. Itaque vt totus ille Africæ tractus qui olim vtramque Mauritaniam, Africam propriam, Cyrenenque continebat, hodie in Barbariæ nomen in vniuerſum abierit.

Hæc Africæ nobiliſſima pars hodie cenſetur, atque in quatuor regna, ſeu mauis, prouincias diuiditur; in Marochum nempe, Feſſam, Teleſinem, & Tunetem. Ab hominibus ſubfuſci coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, ſunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facilè ex eorum artificioſis ſtructuris colligere poteſt. Probiſſimi (ſi Ioanni Leoni credendum eſt) ſunt viri; nullus illis fucus; ſimplicitatem atque veritatem, non amplectentes modò, ſed & re ipſa comprobantes. Validiſſimi ſunt atq. robuſtiſſimi; & inter hos præcipuè illi, qui montes incolunt. Fidei omnium obſeruantiſſimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò vt vel mori mallent, quàm ex vxoris parte aliquam ferre contumeliam. Diuitiarum atq. honoris auidi, obque id per vniuerſum ferè Orbem mercatum proficiſcuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc eſt, qui pecorum curam gerunt, pij ſunt & animoſi, patientiſſimi, comes, œconomi, vitæque integritatis amantiſſimi, ſi quiquam alij. Sed cùm nemo ex omni parte beatus, habent & ſua vitia: nam Oppidani, quos diximus, multa ſuperbia tumidi ſunt, iracundi vt nihil ſuprà, adeò vt vel minimam iniuriam duriſſimo (vt aiunt) inſculpant marmori. Ruricolis ruſticitas, atque morum ruditas tam in animo ſedet, vt vix exterus quiſquam illorum amicitiam ſibi conciliare poſſit. Simplicioris ſunt ingenij, plus ſatis fidei etiam impoſſibilia referentibus adhibentes. Phyſicæ Philoſophiæ tam ignari, vt omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Cholerica bile adeò ſunt infecti, vt vix plateas interdiu inuenias, quibus non bini aut trini ſint, qui ſe mutuis pugnis laceſſant. Nunquam niſi iracundè, & Stentorea voce (vt dicitur) loqui videntur. Hæc de incolarum moribus, nunc de natura locorum.

Regionis pars quæ mare Mediterraneum ſpectat, montibus occupata eſt. Ab his montibus vſque ad Atlantem, planitiem habet ſpatioſam, & quoſdam etiam colliculos. Maxima hic fontium copia riuulisque amœniſſimis irrigatur. Dactylorum, malorumque Punicorum feraciſſima; ſed frumenti non adeò fertilis; frugumque vbertate felix, ficuum & oliuarum copioſa. Mons Atlas frigidiſſimus eſt & ſterilis, omnique ex parte nemoroſus, atque niuibus obſitus; omnia ferè totius Africæ flumina procreat. Frigus nunquam hic adeò intenditur, vt quis ignem ob id accedere vellet. Autumni finis, tota hiems, bonaque veris pars, impetuoſis plena ventis, quin & grandinibus, fulguribus, & tonitruis horridis interdum diſcruciantur: neque deeſt aliquibus in locis nix copioſa, &c. Sed accuratam harum regionum, populorumque deſcriptionem habes apud Ioannem Leonem Africanum: atq. etiam apud Fazellum cap. 1. libri 6. Decadis poſterioris rerum Sicularum. Regnum Marochi peculiariter deſcripſit Cælius Auguſtinus Curio; hos conſulite.

BARBARIAE ET BILEDVLGERID, NOVA DESCRIPTIO.

OCEANVS OCCI DENTALIS

HISPANIAE PARS.

Por:
togal:
lia.

Castilia

Arragon

Valencia

Lisbona

Barçalona

Seuilla

Granada.

Cartagena

Calizo

Yuica

Maiorica

Minorica

Formentera

SEPTENTRIO.

Marcelles

Niza

Genoa

ITALIAE PARS.

Ancona

Golfo di Vine: tia.

ALBANI AE PA RS.

Roma

Napoli.

COR SICA.

SAR DINIA

Meßina

Palermo

SICILIA.

Corfu

Golfo de las ye: guas, id est Sinus e: quarum: à demersis mihi equabus, vt refert Fernandus Ouiedus.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Alegrança
Lanzarote
Graciosa
Rocho
Vachi ma
rini
Forteuentura
C. Alto
C. Baiador
Canaria
Boia: dor.
Terra alta
Sette ponte
P. de medon
Golfo de
deruiuos
C. del mondo
Sette monti.
Golfo de cauali
C. Olarédo
Terra piana
Golfo de goncintra
C. das varbos.
Foguedo
Galla
Gualata
Gandia
Tegue
Fiume del oro
Sufega
Azanaga,
Hulus incole es veluci pu: dendum coperiunt, neque deregunt niſi fumendi cibi gratia.
Desertum Azaohad aridiſſimũ, in quo neque aquam neq; habitationem in centeſimo vix reperias milliario.
Puteus Azaohad.
Tegazza, hic salis fodine, vnde sal in vicinas prouin: cias defertur. eſtq; eius hic maxima negociatio.
Hic lacus ſicus eſt in medio arenę, omni habi: tatione vacuum. Arabes venatores tamen hic maximas predas agunt.
Hayr desertum
Guargale desertum
Lemta desertum, aridiſſi: mum eſt, et incolis latroni: bus infeſtum.
Tehorregau desertum
Guademes desertum
Elcama.
Chalbis.
Laſtitem
Cum Priuilegio

Golfo de Caps.
Gerbi.
Tripoli
Syrtis
Sabrata
MESVRATA
Colbena
Zedico.
Cabis
Cabana
Benitefrem m.
Clemen
Tebu sar
Lacus aque lide leproſe ſanas.
Zoara Tripoli: vecchio
Lepede
Salcabaneda
GARELGARE
Sarmiana
Amfroo
Sabrathra
Nefzahoa.
Capſa
Tebeſſe.
Lemta
Tehorregau
Zis lacus.
Ghir lacus
Ghir
Zis,
Zuenziga
Velgira
Dagoſt
Ecba
Casale.
ENBOZAI
Guaden deser: tum.
VODEI populi
Auzichi.
Bemigorai
Guadem, vicus miſer: rimis incolis habitatus, venationibus victum querunt.
Desertum Tesset.
Tesset
Sunda
Huletem
Fiume del oro
Golfo de
deruiuos
Hübeduch
Afrau caſtel: lum, hic prope ſunt gris ſo: dine.
Terra alta
Sette ponte
Golfo de cauali
Golfo de goncintra
Azanaga,
Tegue
Sufega
Foguedo
Gualata
Gandia
Galla
Tegorarin.
Tegaut
Tauat
Benigumi
Taut
Fighig
Albuinam, incole mendicißi mi.
Tesebit
Deuſem op pidum antiquiss. ubi multa ad: huc antiqua monume: ta extant.
Mesab
Tegorarim
Tecort
Fatnasa
Pescara, maxi: ma hic scor: pionum co: pia.
Borghi
Biledul: gerid.
Neufroa
Tebeſſe.
Aqua calida
The olacha
Guargala, ciuitas elegantı ſtructura, dactilorũ hic maxima vbertas. Incolę diuißimi. Sed propter carnium inopiam, ſtruthionibus veſcuntur.
Capſa
Mgarada fl.
Lambeſa
Calhamat
Auras
Amedara
Amera
Tefas
Amedara
Conſtan tina
Calamata
Amira.
Brisfori
Anera gues
Tebes: sa.
Vris.
Susa
Africa
Scarlara
Afacus
Tubulba
Ihdira
Calbraa: bam.
Canal vomol.
Guaſſet m:
NVM REG.
Lacus aque lide leproſe ſanas.
Elham ma:
Por: tori:
Cabana
Cala derte
Capes.
Casal: cenſos.
Zoara Tripoli: vecchio
Lepede
Trip ſoli
Sarmiana
Amfroo
Sabrathra
Nefzahoa.
Colbena
Zedico.
Inſ: Colum: bine.
Syrtis
Gerbi.
Golfo de Caps.
Gozo.
Malta
Comin.
Limosa
Lampedola
Scola.
Pelito
Chiauari
Ganclara
Pantalarea
Semolo.
C. Bon
Quipia
Galata
Cani Gadeira
Cani Gadeira
Farina
Bisferta
Tunis
Cartago
Porto Farina
Biserta
Tabarca
Bona
Stora
Collo
Malfra
Morgaris
Gigeri
Malaffia: gara
Bugia
Bugia
Bugia
Carbon
C. falcon
Algeri
Algeri
Algeri
Arzerum
Tenes
Tenes
Tenes
Mostaganem
Oran
Oran
Oran
Arzeu
Mazal: quiuir
Mazal: quiuir
Mazal: quiuir
Tremisen
Tremisen
Tremisen

PARERGON THEATRI.

LECTORI S.

DESCRIPTIONE Orbis terrarum absoluta, en candide lector tres hæ sequentes Tabulæ, quas in gratiã veteris tam sacræ quàm profanæ historiæ studiosorum à me delineatas, seorsum publicare decreueram, nihil enim ad nostrum in hoc Theatro, quo tantùm hodiernum regionum situm exhibere proposueram, institutum facere videbantur, victus tamen amicorum precibus, eas in huius nostri operis calcem, tamquam parergon, reieci.

PEREGRINATIO D. PAVLI.

AD Sacrarum litterarũ cognitionem conducere tabulas geographicas, omnes paulò eruditiores meritò fatentur; & res quoq. ipsa satis testatur. Eaq. de causa hoc nostro æuo viri nõnulli eruditi operã suam liberaliter in hoc negotio cõmunicauerunt. Inter quos primus fuit Orontius Fineus Delphinas, in sua Tabula, quam ad vtriusque Testamenti intelligentiam (vt titulus præfert) concinnauit. Hunc secutus est Petrus Apianus, in sua Peregrinatione D. Pauli. Dein idem Marcus Iordanus Holsatus. Postremò Christianus Schrot in ea quam Peregrinationem filiorum Dei inscripsit. & tandem B. Arias Montanus, in suo Apparatu Biblico. Idem ego in hac tabula pro loci capacitate præstare conatus sum. non enim hæc nostra cum dictis locorum frequentia certare posse, vti libenter fateor, sic nostrum tamen æquè vt illorum ad noui testamenti lectionem facere, verè promittere possum. Nam quemadmodum dicti, maxima ex parte tabulas suas locorum profanorum nomenclaturis ex Ptolemæo impleuere, quæ nihil ad hoc studium sacrum faciebant: sic ego in hac mea operam dedi, ne vnum quidem locum cuius in nouo instrumento mentio esset, omitterem. vtriusque certè testamenti loca omnia singulari tabula exprimere, quemadmodum hoc nemo hactenus, quod sciam, conatus fuit; sic nos, modò Deus Opt. Max. vitam & otium prorogauerit, aliquando tentare non denegamus.

PEREGRINATIONIS DIVI PAVLI TYPVS COROGRAPHICVS.

In quo et noui testamenti, in primis autem apostolorum historiae, à sancto Luca descriptae, omnia fere loca geographica, oculis inspicienda, exhibentur.

ITALIA
Tuscia
Latium
Campania
Roma
Neapolis
Salernum
Tarentum
Brundusium
Pontia
Consentia
Scylaceum
Callipolis
Insulæ Aoliæ siue Vulcaniæ
Panormus
Drepanum
Lilybæum prom.
Agrigentum
Syracusæ
Pachynum prom.
SICILIA.
Melita insula, D. Pauli naufragio nobilis
Cossyra
Aethusa
Gaudos
Cerauna
Lopadusa
Syrtis minor.
Lotophagitis
Githus
Sabathra
Hippa
Leptis
Barattha
Trieratum
Syrtis maior.
Abrah. Ortelius describebat 1579.
AFRICA PROPRIA.
Utica
Carthago
Hippo Regius
Numidia
Mauritania
Tingitana
Fretum Mediterraneum
Gades
Hispania
Baetica
Tarraconensis
Lusitania
Tagus flu.
Iberus flu.
Pyrenæi montes
Gallia
Narbonensis
Aquitania
Rhodanus flu.
Massilia
Alpes
Italiæ pars
Padus flu.
Venetię
Histria
Sinus Hadriaticus
Ancona
Picenum
Apennini montes
Tiberis flu.
Ostia
Appij Forum
Larentia
Capua
Pontia
Diomedeæ insulæ
Epidaurus
Pyguntium
Sicum
Salona
Drinus flu.
Illyricum
Dalmatia
Liburnia
Pannonia
Danubius flu.
Dacię pars
Ister flu.
Moesia
Rhœbiana
Drusetum
Istropolis
Tyras flu.
Tanais flu.
Sarmatia Asiatica
Sarmatia Europæa
Septemtrio.
Pontus Euxinus.
Caucasum mare.
Phasis flu.
Colchis
Iberia
Albania
Armenia
Armenia Maior.
Mesopotamia
Carrę
Chabora
Thelda
Arphadena
Ziztha
Balapea
Sipphara
Pacoria
Babylonia
Babyloniæ pars.
Montana Babylonię
Tigris flu.
Euphrates flu.
Nisibis
Taurus
Gordiæi montes
Nineue
Assyria
Arabia Deserta.
Arabia Petræa.
Arabiæ Felicis pars.
Rubri maris pars.
Montana Arabię
Cum priuilegio Imp. et Regię Maiestatis.
Aegyptus.
Memphis
Nilus flu.
Nilus palus.
Alexandria
Pelusium
Casius m.
Rameses
Heroum
Arsinoites
Marmarica.
Cyrene.
Meridies.
Occidens.
Oriens.
Mare Ionium.
Mare Tyrrhenum.
Mare Creticum
Mare Cretum
Mare Pamphylium
Lycium Mare.
Syriacum Mare.
Aegeum Pelagus
Cyclades insulæ
Creta.
Cyprus.
Rhodus
Lesbos
Chios
Samos
Cos
Cnidus
Patmos
Naxos
Andros
Tenos
Scyros
Euboea
Corcyra
Cephalonia
Zacynthus
Ithaca
Peloponnesus
Achaia
Epirus
Macedonia
Thessalonica
Philippi
Neapolis
Amphipolis
Apollonia
Dyrrachium
Thessalia
Thracia
Bithynia
Nicomedia
Chalcedon
Byzantium
Propontis
Hellespontus
Troas
Troia
Ilium
Dardanum
Abydus
Sestos
Mysia
Phrygia Minor
Phrygia Maior
Lydia
Caria
Lycia
Pisidia
Pamphylia
Licaonia
Cilicia
Galatia
Paphlagonia
Bithynia
Pontus
Cappadocia
Phrygia
Mysia
Troas
Aeolis
Ionia
Dorida
Caria
Lycia
Pamphylia
Pisidia
Licaonia
Cilicia
Isauria
Galatia
Paphlagonia
Pontus
Cappadocia
Armenia
Colchis
Iberia
Albania
Mesopotamia
Assyria
Babylonia
Arabia Deserta
Arabia Petræa
Arabiæ Felicis pars
Aegyptus
Marmarica
Cyrene
Africa Propria
Numidia
Mauritania
Gallia
Hispania
Italia
Sicilia
Creta
Cyprus
Rhodus
Lesbos
Chios
Samos
Cos
Patmos
Naxos
Andros
Tenos
Scyros
Euboea
Corcyra
Cephalonia
Zacynthus
Ithaca
Peloponnesus
Achaia
Epirus
Macedonia
Thessalia
Thracia
Bithyn

-

ROMANVM IMPERIVM.

AMMIANI MARCELL. LIB. XIIII.

TEMPORE quo primis auſpiciis in mundanum fulgorem ſurgeret victura dum erunt homines Roma, vt augeretur ſublimibus incrementis fœdere pacis æternæ, Virtus conuenit, atque Fortuna, plerumque diſſidentes: quarum ſi altera defuiſſet, ad perfectam non venerat ſummitatem. Eius populus ab incunabulis primis aduſque pueritiæ tempus extremum, quod annis circuncluditur ferè trecentis, circummurana pertulit bella: deinde ætatem ingreſſus adultam, poſt multiplices bellorum ærumnas, Alpes tranſcendit & Fretum: in iuuenem erectus & virum, ex omni plaga, quam Orbis ambit immenſus, reportauit laureæ triumphos. Iamque vergens in ſenium, & nomine ſolo aliquoties vincens, ad tranquilliora vitæ diſceſſit. Ideò vrbs venerabilis poſt ſuperbas efferatarum gentium ceruices oppreſſas, lataſque leges, fundamenta libertatis & retinacula ſempiterna, veluti frugi parens, & prudens & diues, Cæſaribus tanquam liberis ſuis regenda patrimonij iura permiſit. & olim licet otioſæ ſint tribus, pacataque centuriæ, & nulla ſuffragiorum certamina, ſed Pompiliani redierit ſecuritas temporis: per omnes tamen quotquot ſunt partes terrarum vt domina ſuſpicitur & regina, & vbique patrum reuerenda cum auctoritate canities, populique Romani nomen circumſpectum & verendum. Hæc ille. *Romanum hoc Imperium longè maximum fuiſſe, vt ab omnibus creditur, ſic re vera quoq; fuit. in primis ſi cum iis quæ olim exſtitere, vti ſunt Aſſyriorum, Perſarum, & Macedonum; item quæ poſtea emerſere, nempe Othomannorum, Sophorum, Tartarorum, & quod Europæi Presbyteri Ioannis vocant, conferas. ſin autem cum ea monarchia quam patrum noſtrorum memoria Carolus V. Imp. ex maxima terrarum parte ſtabiliuit, huiuſq; amplitudinem cum aliorum, inſpecta vniuerſali geographica tabula conſideret commenſurétque, hanc ceteris omnibus, imò Romana longè præferri debere ipſa ratio euincet. Luſitanorum regnum poſtquam Orientalis Indiæ loca maritima inſulasq; ad ea pertinentes Imperio ſuo nauigatione ſubiecerit, ſi tam verſus interiores terras, quàm circa littora potens eſt, extenderetur, inter minora Imperia haud dubiè quoque cenſendum eſſet.*

ROMANI IMPERII IMAGO.

ROMA IVVENTVM NOMEN TERRIS FATALE REGENDIS

VRBIS AETERNAE CONDITORI

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

Britannicae Insulae

Hibernia

Oceanus Germanicus.

Oceanus Britannicus.

Oceanus Cantabricus.

Oceanus Atlanticus

Celtica

Gallia

Aquitania

Belgica

Germania

Sarmatiae

Hispania

Lusitania

Baetica

Baleares insulae

Fretum Gaditanum

Mauritania Tingitana.

Mauritania Sariensis.

Bochi Regio

Numidia

Africa minor

Atlas maior mons

Usagum prom.

Mare Mediterraneum

Mare Inferium

Mare Superum

Sicilia

Creta

Cyprus.

Pontus Euxinus.

Getae.

Colchis.

Iberia.

Albania.

Mare Caspium vel Hircanum.

Media

Armeniae

Assyria

Mesopotamia

Babilonia Chaldea

Arabiae pars.

Sinus Arabici pars.

Cyrene

Aegyptus.

Marmarica

Hammoniaca regio.

Syrtis magna

Pontus

Asia

Bithynia

Paphlagonia

Cappadocia

Thracia

Macedonia

Pannonia

Dacia

Noricum

Vindelicia

Rhetia

Helvetii

Germani

Sarmatae

Scythae

Colchi

Iberi

Albani

Parthi

Arabes

Aegyptii

Lybia

Numidae

Mauri

Gaetuli

Nigritae

Aethiopes

Tanais fl. Asiae et Europae terminus.

Nilus fl. 7. Ostia.

Cum Gratia et Priuilegio.

Originis, Incrementi, et Culminis Imperij Romani, breuis enumeratio.

Primo sub Regibus septem, Romulo, Seruio, etc. per annos ducentos & tres supra quadraginta, non amplius quam vsque Portum, atq; Hostiam, intra decimum octauum miliarium Romanum processit Imperium. Sub Consulib. verò, inter quos interdum Dictatores, et Decemviri, ac Tribuni militares fuerunt, per annos quadringentos & septem supra quadraginta, vsq; trâs Padum Italia est capta: Africa Hispaniaq; subactæ: Gallia, et Britannia tributarie sunt factæ: Illyrici, Histri, Istorum, Dalmatæ sunt domiti. ad Achaiam transitum est: Macedones expugnati: cum Dardanis, Mœsis et Thracibus est bellatum. ad Danubium est peruentum: ac imperio (posito Antiocho) primum pedem posuerunt Romani. Mithridate victo, regnum Ponti est captum. cum Armenia minori quam idem tenuerat. in Mesopotamiam progressum est, & cum Parthis socius initum: contra Carduenos, & Saracenos ac Arabas pugnatum. Syria omnis victa: Cilicia et Syria, in potestatem redacta: ac tandem in Aegyptum peruentum. Sub imperatoribus autem, a Diuo Augusto nempe ad Theodosij superioris, et Honorij ac Arcadij eius filiorum tempora, per annos quadringentos & quadraginta Cantabri, Asturi, totaq; Hispania sub iugum missa est. Alpes maritimæ, Cocijs, et Rhetiæ, Noricum, Pannoniæ et Mœsiæ. Imperio accesserunt. Omnis ora Danubij in Prouincias est redacta. Pontus omnis, et Armenia maior, Mesopotamia, Assyria, Arabia et Aegyptus, in Imperij Romani iura concesserunt. Atq; hoc modo his Principibus viris, & populi Romani virtute, ac immortali eorū gloria, hoc Augustissimū Imperium ad summū fastigium perductum fuit: Cuius limites fuere ad Occidentē Oceanus, a Septentrione Rhenus et Danubius, ab Oriente Tigris, a Meridie Atlas mons, quę omnia in hac tabula ob oculos (bis torq candidatis) ponuntur.

Ex Iunio, Dionysio, & Plutarcho, hanc genealogiam septem Regum desumpsimus, atque huic tabulæ in historię Romanæ studiosorum gratiam adiecimus. In qua maxima linea est Regum: mediocres sunt coniugum: minimæ verò filiorum filiarumq;. Circuli duplicibus circumferentijs descripti, masculos denotant; simplicibus autem, fœminas.

Hunc Demaratus filium Lucumonem de Tarquinia matre Cri filio appellat Liuius

Aruns

Tanaquil.

L. TARQVINIVS PRISCVS. 38.

Tullus.

Ocrisia.

SERVIVS TVLLIVS. 44.

Tarquinia

L. TARQVINIVS SVPERBVS. 25.

Tullia Minor

Tullia Maior

Octauius Mamilius.

Sextus.

Titus.

Aruns

M.

M.

M. Iunius

L. Iunius Brutus

Vtra ex Tullia hanc sobolem procreauerit Tarquinius, nusquam legi.

Romulus frater

Hersilia,

Sabina.

Hostius Hostilius.

POMPONIVS qui et QVIRINVS. 2.

Pomponius

T. Hatius Sabinus

NVMA POMPILIVS. 43.

Tatia

Pompilia.

Marcius.

TVLLVS HOSTILIVS. 32.

ANCVS MARCIVS. 24.

Nonnullis placet, habuisse Numam plures, ex alia vxore, nomini Lucretia

GRÆCIA VETVS.

QVÆ Latinis Græcia eſt, Græcis Hellas nominatur; ſed huius termini exteriores non ab omnibus iidem deſcribuntur. prima & vera ea eſt quam Atticam vocant Ptolemæus, Plinius & Mela, in qua Athenæ; libera vrbs, vt Plinius eam vocat, nec indiga vllius præconij amplius, tanta claritas ſuperfluit. Conſtat tamen non tantùm à vulgo ſcriptorum, ſed ab ipſo quoque Strabone Geographorum principe plures regiones ſub Helladis vel Græciæ vocabulo comprehendi, vti ſunt Macedonia, Epirus, Peloponneſus, & ceteræ prouinciæ ſub his nominibus contentæ: adeò vt vniuerſa Græcia tribus alluatur pelagis, Ionio nempe, Ægæo & Libyco. verſus continentem eos montes habet, qui Macedoniam à Thracia, Myſia ſuperiore, & Dalmatia dirimunt. Ex hac terrarum parte, omnis, vt idem Plinius ait, litterarum claritas effulſit. Macedonia maximam huius Græciæ partem occupat, hęc terrarum imperio potita quondam, Aſiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucaſum tranſgreſſa: hæc in Bactris, Medis, Perſis dominata, toto Oriente poſſeſſo: hæc etiam Indiæ victrix, per veſtigia Liberi patris atque Herculis vagata: hæc eadem eſt Macedonia, cuius vno die Paulus Æmilius Imperator LXXII. vrbes direptas vendidit. Poſtea eſt Peloponneſus pæninſula, haud vlli terræ nobilitate poſtferenda, platani folio ſimilis, in quo bimaris Corinthus, arx & porta totius Græciæ: & Lacedæmon quæ Sparta, republica à Lycurgo inſtituta, & rebus pace belloque geſtis veneranda. Sed & Græciæ nomen latius ſe ab vtraque marium parte extendiſſe, ex claſſicorum auctorum monumentis apparet; quota pars enim Italiæ ab iis Magna Græcia dicta fuit? Aſiæ etiam pars quæ Macedoniæ obuerſa eſt, ob deductas in eam non paucas colonias huius nomine quoque inſignita inuenitur; Lucianus enim in opuſculo De amoribus ſcribit Chelidonias inſulas eſſe veteris Græciæ terminos. Mare item Ægæum quod Macedoniam & hanc Aſiam interluit, Mare Græcum à Thucydide, Plutarcho, & Polyæno vocatur. & Græcienſe à Plinio. Græciam antiquam inter ceteros diligentiſſimè deſcripſere Strabo & Pauſanias.

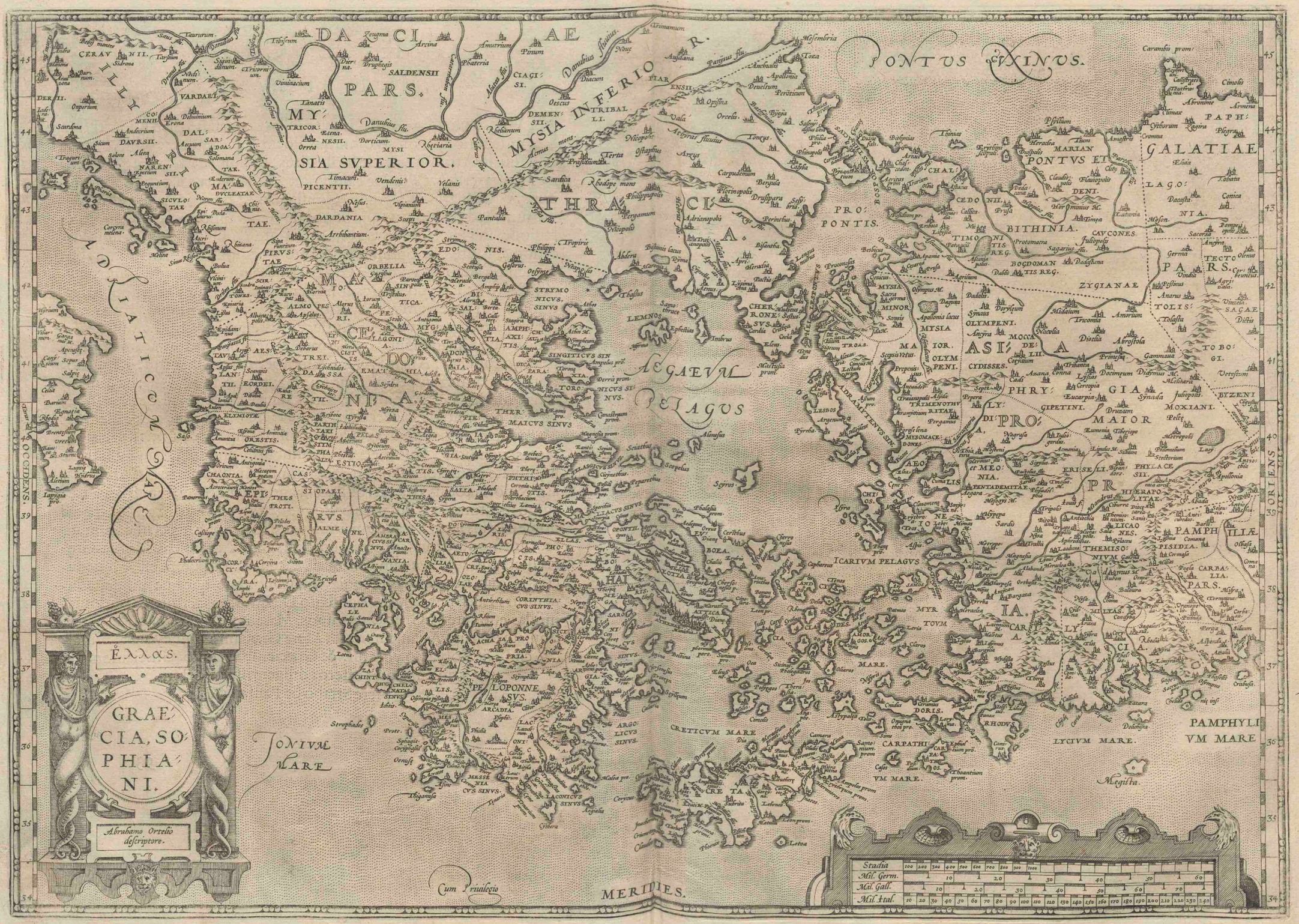
ÉΛΛΑΣ.
GRAECIA, SOPHIANI.
Abrahamo Ortelio descriptore.
Cum Priuilegio
PONTVS EVXINVS.
AEGAEVM PELAGVS
IONIVM MARE
ADRIATICVM MARE
CRETICVM MARE
ICARIVM PELAGVS
LYCIVM MARE
PAMPHYLIVM MARE
MERIDIES.
ORIENS.
OCCIDENS.
Stadia
Mil. Germ.
Mil. Gall.
Mil. Ital.

NOMENCLATOR
PTOLEMAICVS;

OMNIA LOCORVM VOCABVLA QVÆ IN TOTA PTOLEMÆI Geographia occurrunt, continens: ad fidem Græci codicis purgatus; & in ordinem non minus vtilem quàm elegantem digestus.

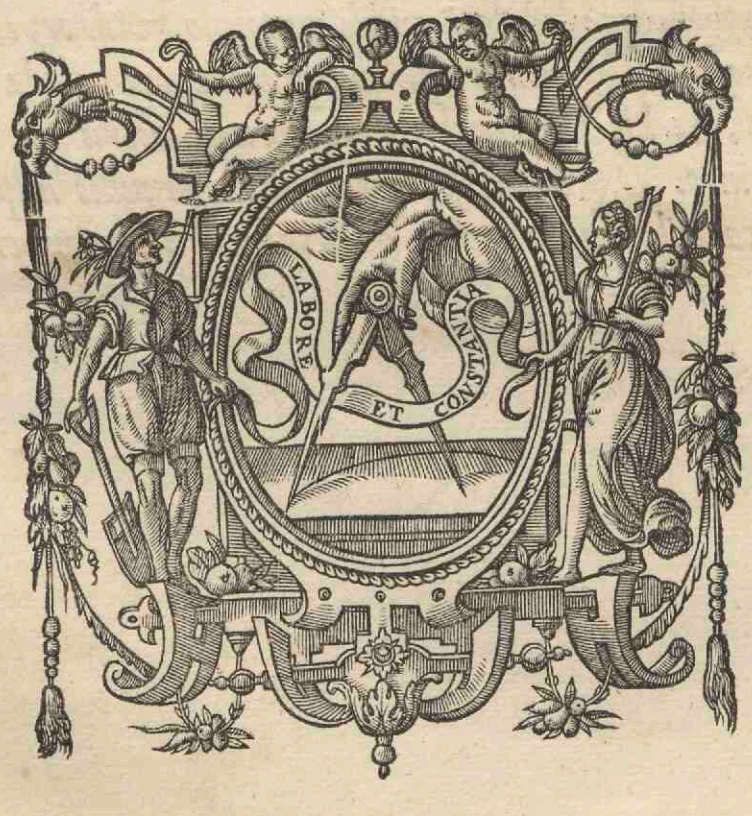

ANTVERPIÆ,
Abrahamo Ortelio Cosmographo Regio,
excudebat Christophorus Plantinus,
M. D. LXXIX.

103

ABRAHAMVS ORTELIVS

CANDIDO LECTORI.

SOLEBAM *huic noſtro Theatro Synonymiam quandam geographicam ſubnectere; quam cùm tandem non ſolùm recognitam, ſed aliquot millibus vocabulorum adeò auctam, vt in iuſti voluminis excreuerit formam, reddiderim; eam Chriſtophoro Plantino, noſtro non ſolum, ſed vniuerſæ R. P. litterariæ amico, ſeorſum excudendam conceſſi: è cuius officina quia minori iam ære quiuis ſibi comparare poteſt, eam dehinc noſtro operi amplius aſſuere, minimè operæpretium duxi. Ne tamen geographiæ ſtudioſorum expectationem fallam, aut aliquo modo deeſſe, quibus potiùs prodeſſe pro virili contendo, videar; eius loco hunc ex Ptolemæo Nomenclatorem concinnaui. qui vti præcedentes tabulæ recentem regionum picturam exhibent, ita hic Nomenclator veterum locorum enumerationem haud infrugiferam continet. Aſteriſci vocabulis nonnullis adpicti, ſignificant eam vocem in Græcis codicibus non extare. quia tamen in Latinis erant, hîc quoque eſſe volui. Vale.*

PTOLEMAEO
GEOGRAPHORVM
PRIMARIO AVCTORE.

ORBIS TERRARVM DIVIDITVR
in partes tres, quæ sunt,

EVROPA
regiones insigniores:
HIBERNIA,
ALBION,
HISPANIA,
GALLIA,
GERMANIA,
RHETIA,
VINDELICIA,
NORICVM,
PANNONIA,
ILLYRIS,
ITALIA,
CORSICA,
SARDINIA,
SICILIA,
SARMATIA,
TAVRICA Chersonesus,
IAZYGES METANASTAE,
DACIA,
MYSIA,
THRACIA,
MACEDONIA,
EPEIRVS,
ACHAIA,
PELOPONNESVS,
CRETA,
EVBOEA.

ASIA
regiones insigniores:
PONTVS,
BITHYNIA,
ASIA propria,
PHRYGIA,
LYCIA,
GALATIA,
PAPHLAGONIA,
PAMPHILIA,
CAPPADOCIA,
ARMENIA { minor, maior,
CILICIA,
SARMATIA,
COLCHIS,
IBERIA,
ALBANIA,
CYPRVS,
SYRIA cava,
PHOENICIA,
IVDÆA,
ARABIA { petræa, deserta, felix,
MESOPOTAMIA,
BABYLONIA,
ASSYRIA,
MEDIA,
SVSIANA,
PERSIS,
CARMANIÆ dux,
HYRCANIA,
MARGIANA,
BACTRIANA,
SOGDIANA,
SACÆ,
SCYTHIA { intra Imaum, extra Imaum,
SERICA,
ARIA,
PAROPANISVS,
DRANGIANA,
ARACHOSIA,
GEDROSIA,
INDIA { intra Gangem, extra Gangem,
SINÆ,
TAPROBANA.

AFRICA.
regiones insigniores.
MAVRITANIA TINGITANA,
MAVRITANIA CÆSARIENSIS,
NVMIDIA,
AFRICA propria,
CYRENAICA,
MARMARICA,
PENTAPOLIS,
ÆGYPTVS,
LIBYA INTERIOR,
LIBYA PROPRIA,
ÆTHIOPIA SVB ÆGYPTO,
ÆTHIOPIA INTERIOR.

Cetera versus Meridiem Ptolemæo incognita fuêre.

OCEANI, MARIA, SINVS, &c.

QVÆ TOTVM ORBIS TERRARVM ambitum interſecant & alluunt, his nominibus inſigniuntur.

Oceanus

- EXTERIVS, quod & OCCIDVVM
- HYPERBOREVS
- DEVCALIDONIVS
- GERMANICVS
- SARMATICVS
- VERGINIVS
- HIBERNICVS
- BRITANNICVS
- CANTABRICVS

Mare

- INDICVM
- PRASSODVM
- RVBRVM
- HIPPADIS
- ASPERVM
- HYRCANVM, quod & CASPIVM
- RHYMMIORVM
- MEDITERRANEVM, in quo IBERICVM
- BALEARICVM
- GALLICVM
- TYRRHENVM
- IONIVM
- HADRIATICVM
- LIGVSTICVM
- SARDOVM
- AFRICVM
- AEGAEVM
- EVXINVM
- MAEOTICVM
- CRETICVM
- ICARIVM
- MYRTOVM
- RHODIENSE
- CARPATHIVM
- LIBYCVM
- AEGYPTIVM
- LYCIVM
- PAMPHILIVM
- SYRIACVM.

Sinus Oceani

- VENEDICVS
- ARABICVS
- PERSICVS
- BARBARICVS
- PARAGONTICVS
- CARMANICVS
- ICHTHIOPHAGOR
- MADISANITES
- PELODES
- AVALITES
- ADVLICVS
- AELANITICVS
- CANTHICOLPVS
- BARIGAZENVS
- THERIODES
- COLCHICVS
- SABARACVS
- ARGARICVS, vel ORGALICVS, apud eundem
- PERIMVLICVS.
- GANGETICVS
- PERIMVLVS
- MAGNVS
- SINARVM
- PERIGONIVS
- VIDOTORA
- LELAANNONIVS
- VOLSA
- DVNVM
- PRASODIS
- PASI.

Maris Mediterranei.

- HADRIATICVS
- RIZONICVS
- TARENTINVS
- HIPPONIATES
- CASALVS
- CARALLITANVS
- EMPORICVS
- NVMIDICVS
- OLCACHITIS
- SYRTIS {maior minor}
- AMBRACIVS
- BVTROTVS
- CORINTHIACVS
- MESSENIACVS
- LACONICVS
- ARGOLICVS
- SARONICVS
- AMPHIMALES
- OETEVS
- PELASGICVS
- THERMAICVS
- CARCINITES
- CERCETICVS
- MELAS
- TORONICVS
- SINGITICVS
- ISSICVS

Freta

- HERCVLEVM
- CILICIAE.

Bosphori

- CIMMERICVS
- THRACIVS.

- HELLESPONTVS
- PROPONTIS
- SYRTIS {maior minor.}

EVROPÆ
HIBERNIA

PROMONTORIA
Borium
Rhobogdium
Notium, vel
Auſtrinum
Sacrum
Iſamnium
Vennicnium

FLVMINA.
Vidua
Argita
Ravius
Liboeus
Auſoba
Senus
Duris
Iernus
Dabrona
Birgus
Oboca
Buvinda

Vinderius
Logia
Modonus

POPVLI.
Vennicnij
Robogdij
Herdini
Nagnatæ
Auteri
Gangani
Velabori
Vterni
Vodiæ
Brigantes
Darnij
Voluntij
Blanij
Cauci
Manapij
Coriundi

VRBES
Nagnata
Manapia
Eblana
Rhigia, &
Rhigia altera
Rhæba
Laberus
Macolicon
Dunum
Ibernis

INSVLÆ
Ebuda, &
Ebuda altera
Ricina
Maleos
Epidium
Monacœda
Mona
Hedros
Limnos.

ALBION ſiue
BRITANNIA.

PROMONTORIA.
Nouantum
Epidium
Tarvidum, quod &
Orcas
Ganganorum
Octapitarum
Herculis
Antiveſtæũ, quod &
Polerium
Ocrinum
Cantium
Viervedrum
Berubium
Taizalum

Ocelli

SYLVA
Calædonia

FLVMINA ſiue ÆSTVS.
Clota
Longus
Ityus
Nanæus
Aurauanus
Iena
Deva
Novius
Ituna
Moricamba

Beliſama
Seteia
Stutia
Toeſobius
Tobius
Rhatoſtathybius
Sabriana
Vexala
Cenion
Tamarus
Iſaca
Halænus
Triſanton
Ila
Loxa

 Vara

Vara
Tuæſis
Colnius
Diva
Tava
Tinna
Boderia
Alaunus
Vedra
Abus
Metaris
Garienus
Edomantia
Iamiſſa.

POPVLI

Nouantæ
Selgovæ
Damnij
Gadeni
Otadeni
Epidij
Cerones
Carnonacæ
Careni
Carnabui
Caledonij
Decantæ
Logi
Mertæ
Vacomagi
Venicontes
Texali
Elgovij
Brigantes
Pariſi
Ordovices
Cornavij
Coritavi
Catyeuchlani
Simeni
Trinoantes
Silures
Dobuni
Atrebatij
Cantij

Regni
Belgæ
Durotriges
Dumnonij.

VRBES ſiue LOCA

Setantiorum portus
Magnus portus
Novus portus
Gabrantonicorum ſalutaris portus

Novantarum: Leucopibia, Rhetigonium
Selgovatum: Carbantorigum, Vxelum, Corda, Trimontium
Damniorum: Colania, Vanduara, Coria, Alauna, Lindum, Victoria
Gadenorum: Curia, Bremenium
Vacomagorum: Banatia, Tamea, Caſtra alata, Tueſis
Venicontiorum: Orrea
Texalorum: Deuana
Brigantium: Epeiacum, Vinnovium, Caturractonium, Calatum, Iſurium, Rhigodunum, Olicana, Eboracum, Camulodunum, Legio VI. Nicephorica
Pariſorum: Petuaria

Ordovicum: Mediolanium, Brannogenium
Cornaviorum: Deunana, Legio XX. Nicephorica, Viroconium
Coritavorum: Lindum, Rago
Catyeuchlanorum: Salenæ, Vrolanium
Simerorum: Venta
Trinoantum: Camudolanum
Demetarum: Loventium, Maridunum
Silurum: Bullæum
Dobunorum: Corinium
Atrebatiorum: Nalcua
Cantiorum: Londinium, Daruenum, Rutupiæ
Regnorum: Neomagus
Dobunorum: Iſchalis, Aquæ calidæ, Venta
Durotrigum: Dunium
Dumnoniorum: Voliba, Vxela, Tamare, Iſca, Sebaſta altera legio.

INSVLÆ

Orcades, numero circiter XXX.
Thule
Ocetis
Dumna
Toliapis
Counos
Victeſis.

HISPANIA.

REGIONES
LVSITANIA
BAETICA
TARRACONENSIS.

PROMONTORIA

Charidemum
Sacrum
Barbarium
Lunæ mons
Avarum
Orvium
Nerium
Seſtij aræ
Lapatia cori, quod &
Trileuticum
Oeaſo
Scombraria,
Tenebrium
Lunarium.

FLVMINA.

Anas
Bætis
Bælon
Barbeſola
Saduca
Dorius
Calipus
Tagus
Monda
Vaca
Avvs
Nebïus
Limius
Minius
Via
Tamara
Vir
Metarus
Nabïus
Navilloinus
Næbus
Nerva
Deva
Menlaſcus*
Terebus
Sætabis
Sucron
Turulis
Pallantia
Iberus
Rubricatus
Sambroca
Clodianus.

MONTES.

Pyrenæus
Marianus
Ilipula
Vindius
Edulius
Idubeda
Ortoſpeda.

POPVLI.

Turditani
Baſtuli, qui &
Pœni
Turduli
Bætici
Celtici
Luſitani
Vettones
Callaici qui
Bræcarij, & qui
Lucenſij
Pæſici
Cantabri
Autrigoni
Cariſti
Varduli
Vaſconi
Baſtitani
Conteſtani
Coſetani
Lætani
Indigeti
Artabri
Caporori
Cilini
Bædui
Sevri
Aſtures
Brigæcini
Beduneſij
Ormaci
Lungoni
Sælini
Superatij
Amaci
Teburi
Eguri
Turodi
Nemetati
Cœlerini
Bibali
Limici
Grui
Luangi
Quacerni
Lubæni
Narbaſi
Vaccæi
Murbogi
Autrigones
Pelendones
Berones
Arevacæ
Carpitani
Celtiberes
Oretani
Lobetani
Hedetani
Elarcaones
Ilergetes
Cerrœtani
Authetani

 Caſtel-

Caſtellani
Iaccetani.

VRBES Bæticæ.

Turdetanorum:
Onobaluſturia
Turdulo
Mneſtei portus
Iunonis ſacrum
Baelo
Canaca
Seria
Oſca
Cæriana
Vrion
Illipula
Setida
Pteucci
Nebriſſa
Vgia
Aſta
Corticata
Lælia
Italica
Maxilva
Vcia
Cariſſa
Calduba
Pæſula
Saguntia
Aſindum
Nertobriga
Contributa
Regina
Curſu
Mirobriga
Spoletinum
Læpa
Iſpalis
Obucula
Calicula
Oleaſtrum
Vrbone
Bæſippo
Phornacis
Arſa

Baſtulorum:
Aſyla
Aſtygis
Charmonia.

Turdulorum:
Menralia
Tranaducta
Barbeſula
Carteia
Calpe
Suel
Malaca
Manoba
Sex
Selambina
Abdara
Portus magnus
Baria.

Turdetanorum:
Setia
Ilurgis
Vogia
Calpurniana
Cocila
Baniana
Corduba
Vlia
Obulcum
Arcilacis
Detunda
Murgis
Salduba
Tucci
Sala
Balda
Ebora
Illipula magna
Selia
Veſcis
Artigis
Calicula
Lacibis
Sacilis
Lacippus
Illiberis

Aruci
Arunda

Celticorum:
Curgia
Acenippo
Vama.

LVSITANIÆ.

Celticorum:
Langobriga
Cepiana
Bretolæum
Myrobriga
Arcobriga
Merobriga
Catraleucos
Turres albæ
Arandis.

Turdetanorum:
Balſa
Oſſonaba
Salacia
Cætobrix
Pax Iulia
Iulia Myrtilis.

Olius Hippon
Lavare
Aritium
Selium
Elcoboris
Araducta

Lusitanorum:
Verurium
Velladis *
Aeminium
Chretina
Arabriga
Scalabiſcus
Tacubis
Concordia
Talabriga
Ruſticana
Mendiculea
Caurium
Turmogon
Burdua
Calornum
Iſalæcos
Amæa
Ebura
Norba Cæſarea

Lici-

Lusitanorum
- Liciniana
- Augusta Emerita
- Euandria
- Geræa
- Cæcilia Mellinon
- Capasa

Asturcæ quas Cantabri tenẽt
- Cuncana
- Octaviolca
- Argenomescũ
- Vadnia
- Vellica
- Iuliobriga*
- Moroeca*
- Camarica.

Cerroetanorum
- Iulia Libyca.

Autheta-norum
- Aquæ calidæ
- Ausa
- Bæcula
- Gerunda.

Castella-norum
- Sebendunum
- Basi
- Egosa
- Besida.

Caristorum
- Suestasium
- Tullica
- Velia.

Vettonum
- Lancia oppidana
- Cottæobriga
- Salmantica
- Augustobriga
- Ocellum
- Capara
- Manliana
- Laconimurgũ
- Deobriga
- Obila
- Lama.

Vardulorum
- Menosca
- Gebala
- Gabalæca
- Tulonium
- Alba (mica
- Segontia Para-
- Tritium Tuboricum
- Thabuca.

Læetanorum
- Subur
- Barcino
- Bætulo
- Diluro
- Rubricata
- Blanda.

Cosetanorum
- Tarracon.

TARACONENSIS.

Callaicorũ Lucẽsium
- Flaviũ Brigantium
- Burum
- Olina
- Voeca
- Libunca
- Pintia
- Caronium
- Turuptiana
- Glãdomerum
- Ocelum
- Turriga.

Vascones
- Oeasopolis
- Iturisa
- Pompelo
- Bituris
- Andelus
- Nemanturista
- Curnonium
- Iacca
- Gracuris
- Calagurina
- Bascontum
- Ergavia
- Tarraga
- Muscaria
- Setia
- Alavona.

Bastitanorum
- Vrce
- Puciala
- Salaria
- Turbula
- Saltiga
- Bigerra
- Abula
- Asso
- Bergula
- Carca
- Ilunum
- Arcilacis
- Segisa
- Orcelis
- Vergilia
- Acci.

Pæsicorum
- Flaviumavia

Autrigonum
- Flaviobriga
- Vxamabarca
- Segisamunculũ
- Burvesca
- Antequia
- Deobriga
- Vindelia
- Saliunca.

Ilergetum
- Bergusia
- Celsa
- Bergidum
- Erga
- Succosa
- Osca
- Burtina
- Gallica flavia
- Orgia
- Ilerda.

Contestanorum
- Lucenti
- Carthago noua
- Alonæ
- Illicitat° portus
- Menralia
- Valentia
- Sætabicula
- Ilicias
- Iaspis.

Cantabrotum
- †Noega Vcesia

Hedetanorum
- Lianium (sta
- Cæsarea Augu-
- Bernama
- Ebora

Beleia

† Ex hoc Noega Vcelia vocabulo omnes Ptolemæi interpretes & Tabulæ fluuium faciunt; ego cum Græco codice pro oppido habeo. Videtur quoque mecum sentire Strabo & Pomponius, qui hoc tractu Noegam vrbem describunt.

Hedetanorum
- Beleia
- Arſa
- Damania
- Leonica
- Oſicerda
- Hetobema
- Laſſira
- Saguntum
- Hedeta, quæ & Leria.

Ilercaonum
- Tenebrius
- Carthago vetus
- Biſcargis
- Theava
- Adeba
- Tiariulia
- Dertoſa.

Indigetum
- Emporiæ
- Rhodipolis
- Aphrodiſium
- Hieron.
- Deciana
- Iungaria.

Caparorum
- Iria Flauia
- Lucus Auguſti.

Artabrorum
- Claudiomeriũ
- Novium.

Cilinorum
- Aquæ calidæ
- Dactonium.

Bæduorum
- Flauia Lambris

Seurorum
- Telamine
- Aquæ Quintię.

Asturiæ
- Lucus Aſturum
- Laberris
- Interamnium
- Argenteola
- Lanciati
- Maliaca
- Gigia
- Berdigũ Flaviũ
- Interamnium Flavium
- Legio VII. Germanica.

Brigæcinorum
- Brigæcium.

Bedunefiorum
- Bedunia.

Orniacorum
- Intercatia.

Lungonum
- Pelontium.

Sælinorum
- Nardinium.

Superatiorum
- Petauonium.

Amacorũ
- Aſturica Auguſta.

Teburorum
- Nemetobriga.

Egurum
- Forũ Egurum.

Callaicorum Bræcariorum
- Bracar Auguſta
- Caladunum
- Pinetus
- Complutica
- Tuntobriga
- Araduca.*

Nemetatorum
- Volobria.

Cœlerinorum
- Cœliobriga.

Bibalorum
- Forũ Bibalorũ.

Limicorum
- Forum Limicorum.

Gruiorum
- Tude.

Luangorum
- Merva.

Quacernorum
- Aquæ Quacernorum.

Lubænorum
- Cambetum.

Narbaſorum
- Forum Narbaſorum.

Turodorum
- Aquæ Leæ.

Vaccæorum
- Bargiacis
- Intercatia
- Viminacium
- Porta Auguſta
- Antraca*
- Laccobriga*
- Lovia
- Sepontia Paramica
- Gella
- Albocella
- Rauda

- Segiſama Iulia
- Palancia
- Eldana
- Congium
- Cauca
- Octodurum
- Pintia
- Sentica
- Sarabris.

Murbogorum
- Bravum
- Siſaraca
- Deobrigula
- Ambilna*
- Setiſacum.

Pelendonum
- Viſontium
- Auguſtobriga
- Savia.

Beronum
- Tritiũmetalum
- Oliba
- Varia.

Arevacarum
- Comfluenta
- Clunia colonia
- Termes
- Vxama Argellę
- Segortialacta
- Veluca
- Tucris
- Numantia
- Segubia
- Noudauguſta.

Carpitanorum
- Ilurbida
- Eteleſta
- Ilarcuris
- Varada
- Thermida
- Tituacia
- Mantua
- Toletum
- Caracca
- Libora
- Iſpinum
- Metercoſa
- Barnacis
- Alternia
- Paterniana
- Laminium.

Celti-

Celtiberorum: Belsinum, Turiaso, Nertobriga, Bilbis, Arcobriga, Cesada, Mediolum, Attacum, Ergavica, Segobriga, Condabora, Bursada, Laxta, Valeria, Istonium, Alaba, Libana, Vrcesa.

Salaria, Sisapone

Oretanorum: Oretum Germanicum, Æmiliana, Merobriga, Salica, Libisoca, Castulo, Luparia, Mentisa, Cervaria, Biatia, Tiua *, Lacuris.

Lobetanorum: Lobetum.

Castellanorum: Sebendunum, Basi, Egosa, Besida.

Lissa, Vdura

Iaccetanorum: Ascerris, Setelsis, Telobis, Ceressus, Bacasis, Iespys, Anabis, Cinna.

INSVLÆ.

Oceani: Trileucæ tres, Cattiterides decem, Deorum duæ, Londobris, Gadira.

Mediterranei maris: Pityusæ duæ: Ophiusa, Ebyssus. Balearides duæ, nempe Maior, in qua ciuitates Palma, Polentia; Minor, in qua ciuitates Iamna, Mago.

GALLIA.

REGIONES

AQVITANIA
LVGDVNENSIS
CELTICA, siue
BELGICA
NARBONENSIS.

PROMONTORIA

Curianum
Santonum
Pectonium
Gobęum
Icium
Citharistes.

FLVMINA

Rhenus
Rhodanus
Ligeris
Sequana
Arar
Mosa
Garyna
Tabuda
Phrudis
Olina
Tetus
Aturius
Sigmanus
Canentelus
Illeris
Ruscio
Atagus
Orobius
Araurius
Dubis
Druentius
Isar
Cænus
Argentius.

MONTES

Pyrenæus
Cemmeni
Alpes
Adulas
Iurassus
Setium

POPVLI.

Aquitaniæ
- Pectones
- Santones
- Bituriges Vibisci
- Tarbelli
- Limvici
- Arverni
- Cadurci
- Petrocorij
- Bituriges
- Nitiobriges
- Vasarij
- Tabali
- Datij
- Auscij
- Velauni
- Rutani
- Cuqueni.

Lugdunensis
- Biducesij
- Veneli
- Lexubij
- Caletæ
- Osismij
- Samnitæ
- Aulircij Diaulitæ
- Aruvij
- Veneleocasij
- Ondicæouæ
- Aulircij Cenomani
- Nametæ
- Abricatovi
- Aulircij Eburaici
- Rhedones
- Senones
- Carnutæ
- Parisij
- Tricasij
- Turupij
- Segusiani
- Meldæ
- Vadicassij
- Ædui;

Belgicæ
- Batavi
- Atrebatij
- Belluaci
- Ambiani
- Morini
- Tungri
- Menapij
- Subanecti vel Vbanecti *
- Nervij
- Rhomandij
- Vessones
- Rhemi
- Triviri
- Mediomatrices
- Leuci
- Neméti
- Vangiones
- Tribocci
- Raurici
- Longones
- Elvetij
- Sequani;

Narbonensis
- Anatili
- Commoni
- Daciatij
- Volcæ Tectosages
- Allobryges
- Volcæ Arecomij
- Meduli
- Segalauni
- Tricasteni
- Cavari
- Salices
- Mimeni
- Vocondij
- Elicoci
- Sentij.

VRBES.

Aquitaniæ
- Secor portus
- Augustoritum
- Santonũ portus
- Limonum
- Mediolanium
- Noviomagus
- Burdegala
- Aquę Augustæ
- Rhatiastum
- Doveona
- Vesuna
- Avaricum
- Aginnum
- Cossium
- Anderidum
- Tasta
- Augusta
- Augustonemetum
- Rhovesium
- Segodunum
- Lugdunum.

Lugdunensis
- Briuates portus
- Vindana portº
- Staliocanus portus
- †Argenus

†Argenum inter vrbes recensui, secutus Græcum codicem. omnes tamen Latini interpretes & tabulæ pro flumine intelligunt.

- Crociatonum
- Nœomagus
- Iuliobona
- Vorganium
- Dariorigum
- Nœodunum
- Vagoritum
- Rhotomagus
- Iuliomagus
- Vindinum
- Condivicnum
- Ingena
- Mediolanium
- Condate
- Agedicum
- Autricum
- Cenabum
- Parisium Leucotecia
- Augustomana
- Cęsarodunum
- Rhodumna Forum

Belgicæ
- Forũ Seguſianorum
- Iatinum
- Nœomagus
- Auguſtodunum
- Caballinum.
- Geſſoriacum navale
- Lugodinum
- Origiacum
- Cæſaromagus
- Samarobriga
- Tarvanna
- Atuacutum
- Caſtellum
- Baganum
- Ratomagus
- Auguſta Rhomand.
- Auguſta Veſſon.
- Durocottorum
- Auguſta Tribiror.
- Divodurum
- Tullum
- Naſium
- Batavodurum
- Vetera
- Agrippinenſis
- Legio xxx. Vlpia
- Bonna
- Legio Traiana
- Mocontiacum

Germaniæ inferioris

Germaniæ ſuperioris
- Noemagus
- Rhuphiana
- Borbetomagus
- Argentoratum
- Legio VIII. Sebaſte
- Breucomagus
- Elcebus
- Auguſta Rauricor.
- Argentuaria
- Andomatunũ
- Ganodurum
- Forum Tiberij
- Didattium
- Viſontium
- Equeſtris
- Auanticum.
- Agatha
- Foſſæ Marianæ
- Maritima colonia
- Maſſilia
- Tauroentium
- Olbia
- Antipolis
- Forum Iulij colonia
- Iliberis
- Rhuſino
- Toloſa colonia

Narbonenſis
- Ceſſero
- Carcaſo
- Bætiræ
- Narbo colonia
- Vindomagus
- Nemauſus
- Vienna
- Valentia colonia
- Nœomagus
- Acuſiorum colonia
- Aveniorum colonia
- Arauſio
- Cabelliorũ colonia
- Taruſco
- Glanum
- Arelatum colonia
- Aquæ Sextiæ colonia
- Ernaginum
- Forum Neronis
- Vaſiorum
- Albauguſta
- Dinia.

INSVLÆ.

- Agatha, cum eiuſdem nominis ciuitate.
- Blaſco,
- Lerone,
- Stœchades, numero quinque.

GERMANIA.

REGIONES.

CIMBRICA Cherſoneſus,
SCANDIA.

FLVMINA.

- Rhenus
- Vidrus
- Amaſius
- Viſurgis
- Albis
- Chaluſus
- Suebus
- Viadus qui & Iadua
- Viſtula
- Danubius.

MONTES.

- Aunobæi
- Melibocus
- Sudeti
- Sarmatici
- Aſciburgius

Adulas.

SILVÆ:

Gabrita
Lunæ
Semana
Orcynia

EREMVS.

Elvetiorum.

CAMPI.

Parmecampi
Adrabæ.

FERRI fodinæ.

Siderochia

POPVLI.

Buſacteri parvi
Sycambri
Suebi
Longobardi
Tingri
Ingriones
Intuergi
Vargiones
Caritni
Viſpi
Friſij
Cauchi minores
Cauchi maiores
Saxones
Sigulones
Sabalingij
Cobandi
Chali
Phunduſi
Charudes
Cimbri
Pharodeni
Sideni
Rhuticlei
Suebi Angili
Suebi Semnones
Buguntæ
Buſacteri maiores
Chæmæ

Angrivarij
Laccobardi
Dulgumnij
Teutonoari
Viruni
Teutones
Anarpi
Aeluæones
Ilingæ
Luti Omani
Longididuni
Calucones
Chæruſici
Camani
Bonochæmæ
Bateni
Corconti
Luti Buri
Sidones
Cogni
Visburgij
Caſuari
Nertereanes
Danduti
Turoni
Marvingi
Chattæ
Tubanti
Teuriochæmæ
Variſſi
Curiones
Chætuori
Marcomanni
Sudini
Quadi
Bæmi
Teracatriæ.

VRBES.

Manarmanis portus
Fleum
Siaturanda
Tecelia
Fabiranum
Treva

Lephana
Lirimiris
Marionis
Marionis altera
Cœnœnum
Aſtovia
Aleſus
Laciburgium
Bunitium
Virunum
Viritium
Rhugium
Scurgum
Aſcaucalis
Aſciburgium
Navalia
Mediolanium
Teuderium
Bogadium
Stereontium
Amaſia
Munitium
Tuliphurdum
Aſcalingium
Tuliſurgium
Pheugarum
Candoum
Tropæa Druſi
Luppia
Melvium
Argelia
Calægia
Lupfurdum
Suſudata
Colancorum
Lugidunum
Stragona
Limioſaleum
Budorigum
Leucariſtos
Arſonium
Caliſia
Setidava
Aleſum

Budo-

Budoris
Mattiacum
Artaunum
Novæsium
Melocavus
Granionarium
Locoritum
Segodunum
Devona
Bergium
Menosgada
Bicurgium
Marobudum
Rhedintovinum
Nomisterium
Meliodunum
Casurgis
Strevinta
Hegetmatia
Budorgis
Eburum
Arsicova
Parienna
Segovia
Carrodunum
Asanca
Tarodunum
Aræ Flaviæ
Riusiava
Alcimoennis
Cantiœbis
Bibacum
Brodentia
Seguacatum
Vsbium
Abiluum
Phurgisatis
Coridorgis
Medosclanium
Pilecia
Robodunum
Anduetium
Celemantia
Singone
Anabum.

INSVLÆ

Saxonum numero tres,
Alociæ, numero tres,
Scandiæ, numero quatuor. in quarum vltima quæ maxima est, & propriè Scandia dicitur, sunt hi.

POPVLI.

Chadeni
Phavonæ
Phiræsi
Gutæ
Dauciones
Levonæ.

RHAETIA.

FLVMINA.

Ænus
Lycus
Danubis.

MONTES

Adulas
Grææ
Ocri

POPVLI.

Brixantæ
Suanitæ
Rhiguscæ
Calucones
Vinnones.

VRBES.

Bragodunum
Dracuina
Viana
Phæniana
Taxgetium
Brigantium
Vicus
Ebodurum
Drusomagus
Hectodurum.

VINDELICIA.

POPVLI.

Rhunicatæ
Leuni
Conſuantæ
Benlauni
Breuni

Licatij.

VRBES

Artobriga
Bœodurum
Auguſta Vindelicor.
Carrodunum

Abudiacum
Cambodunum
Medullum
Inutrium.

NORICVM.

MONTES

Carvancas
Cetius.

POPVLI

Sevaces
Alauni
Ambiſontij
Norici

Ambidrani
Ambilici.

VRBES

Aredate
Claudivium
Gavanodurum
Geſodunum
Badacum
Aguntum

Vacorium
Poedicum
Virunum
Teurnia
Idunum
Sianticum
Celia
Iulium Carnicum:
inter Noricum & Italiam hæc.

PANNONIA SVPERIOR.

FLVMINA

Narabon
Danubius.

MONTES

Albanus
Bebij.

POPVLI

Azali
Cytni
Latobici
Varciani
Bij

Coletiani
Iaſſij
Oſſeriates.

VRBES

Iuliobona
Legio x. Germanica
Carnus
Flexum
Legio xiiii Germanica
Chertobalus
Bregetium
Sala

Bætobium idem vocat lib. 8. † Patavium
Sauaria
Rhiſpia
Vinundria
Bononia
Andautonium
Novidunum
Scarbantia idem li. 8. † Scarabantia
Muroela
Lentudum
Carrodunum
Siſcia
Olimacum

Vale-

Valena
Bolentium
Soroga
Siſopa
Viſontium
Prætorium
Magniana
Emona. Hæc verò inter Italiam & Noricum.

PANNONIA INFERIOR.

FLVMINA.
Savus
Darus, qui & Darin

POPVLI.
Amanteni
Ercuniates
Andiantes
Breuci
Arabiſci
Scordiſci

VRBES.
Curta
Salva
Carpis
Aquincum
Salinum
Luſonium
Lugionum
Teutoburgium
Cornacum
Acumincum legio
Ritium
Taururum
Berbis
Serbinum
Ivollum
Certiſſa
Murſella
Cibalis
Marſonia
Vacontium
Murſia colonia
Salis
Baſiana
Tarſium
Sirmium.

ILLYRIS.

REGIONES.
Dalmatia
Liburnia.

FLVMINA.
Drilo
Drinus
Oeneus
Tidanius
Titus
Naron.

MONTES.
Scardus.

POPVLI.
Iapydes
Mazæi
Derriopes
Derrij
Dindarij
Ditiones
Ceraunij
Daurſij
Comenij
Vardei
Narinſij
Sardiotæ
Siculotæ
Docleatæ
Peruſtæ
Scirtones

VRBES.
Alvona
Flavona
Tarſatica
Velcera
Senia
Lopſica
Ortopla
Vegia
Argyrutum
Corinium
Aenona
Iadera colonia
Scardona
Tediaſtum

Liburniæ
- Arucia
- Ardotium
- Sclupi
- Curcum
- Auſancalei
- Varvaria
- Salvia
- Adra
- Arauſona
- Aſiſia
- Burnum
- Sidrona
- Blanona
- Ouporum
- Nedinum.

Dalmatię
- Sicum
- Salonæ colonia
- Epetium
- Peguntium
- Onæum
- Riſinum
- Epidaurus
- Aſcrovium
- Buloa
- Vlcinium
- Andecrium
- Aleta

Dalmatiæ
- Herona
- Delminium
- Æquum colonia
- Saloniana
- Narbona colonia
- Enderum
- Chinna
- Doclea
- Rhizana
- Scodra
- Thermidana

Liburniæ
- Siparuntum
- Epicaria
- Iminacium

INSVLÆ

Liburniæ
- Apſorus, in qua ciuitates duæ
  - Crepſa
  - Apſorus
- Curicta, in qua duæ ciuitates
  - Fulfinium
  - Curicum
- Scardona, in qua totidem ciuitates
  - Arba
  - Collētum

Dalmatiæ
- Iſſa, Tragurium, Pharia, Melitine — cum ciuitatibus homonymis.
- Corcura melæna, id eſt, nigra.

ITALIA.

PROMONTORIA
- Lunæ
- Poplonium
- Telamon
- Circæum
- Mineruæ*
- Scyllæum
- Leucopetra
- Zephyrium
- Lacinium
- Iapygia, quod & Salentine
- Taurianus ſcopulus.

FLVMINA
- Padus
- Varus
- Entella
- Marcalla
- Boactus
- Arnus
- Oſſa
- Tiberis
- Lyris
- Sarnus
- Silarus
- Laus
- † Vulturnus — * eſt vrbis, non fluuij nomen, in Græco codice.
- Locanus
- Aufidius
- Fiternus
- Sarus
- Aternus
- Matrinus
- Truentinus
- Aſius
- Rubicon
- Doria
- Atrianus
- Tilavemptum
- Natiſo
- Formio
- Arſia.

LACVS
- Larius
- Pœninus
- Bænacus.

MONTES
- Apennini
- Pœni
- Ocra
- Caruſadius
- Grææ alpes
- Cotij alpes
- Maritimæ alpes
- Gargarus.

POPVLI
- Liguria
- Tuſci
- Latini
- Campani

Picen-

	VRBES	
Picentini		Vetulonium
Irpini	Nicæa	Sæna
Lucani	Herculis portus	Suana
Bruttij	Massiliensium: Tropæa Augusti*	Suturniana colonia
Magna Græcia	Monœci portus.	Eba
Salentini	Albiniminium	Volci
Calabria	Albigaunum	Clusium
Apuli Peucetij	Genua	Volsinium
Apuli Daunij	Tigullia	Sudernum
Marsi	Veneris portus*	Ferentia
Ferentani	Liguriæ: Ericis portus*	Sutrium
Caraceni	Sabata	Tarquinæ
Vmbri	Polentia	Blera
Vilumbri	Asta colonia	Forum Claudij
Peligni	Alba Pompeia	Nepeta
Vestini	Libarna.	Falerium
Maruceni		Cære.
Samnites	Luna	Ostia
Piceni	Herculis Fanum	Antium
Præguttij	Poplonium	Clostra
Semnones	Traianus portus	Tarracinæ
Boij Galli	Cossæ	Formiæ
Aequiculi	Grauiscæ	Roma
Sabini	Castrum nouum	Tibur
Venetia	Pyrgi	Prænestum
Carni	Alsium	Tusculum
Istria	Biracelum	Aricia
Cenomani	Fossæ Papirianæ	Ardea
Bechuni	Bondelia	Latinorum: Nomentum
Insubres	Luca	Treba
Salassij	Lucus Fœroniæ colonia	Anagnia
Taurini		Vempsum
Libyci	Pistoria	Velitræ*
Centones	Tuscorum: Florentia	Lanuvium
Lipontij	Pisa colonia	Atina
Caturiges	Volaterræ	Fidenæ
Segusiani	Rusellæ	Phrusinum
Nerusij	Fæsulæ	Ferentinum
Suetij	Perusia	Privernum
Vesdiantij	Arretium	Setia
Gallia Togata.	Cortona	Aquinum
	Aquila	Sora
	Biturgia	Minturnæ colonia
	Manliana	Fundi.

Campanorum: Soeſſa, Vulturnum, Cumæ, Literum, Puteoli, Neapolis, Venafrum, Teanum, Sueſſa, Cales, Caſilinum, Tribula, Forum Publij, Capua, Abella, Atella.

Picentinorum: Surentum, Salernum, Nola, Nuceria colonia.

Lucanorum: Paeſtum, Velia, Buxentum, Vlci, Compſa, Potentia, Blanda, Grumentum.

Irpinorum: Aquilonia, Abellinum, Aeculanum, Fratuolum.

Bruttiorum: Tempſa, Rhegiũ Iulium, Numiſtrum, Conſentia, Viorũ Valentia.

Magnæ Græciæ: Scylacium, Corton, Thurium, Metapontus, Taras.

Locri, Petelia, Abuſtrum.

Salentinorum: Rhudia, Neritum, Aletium.

Bavota, Vxentum, Veretum.

Calabriæ: Hydrus, Brindeſium, Luſpiæ, Turni, Veretum.

Apulorũ Peucetiorum: Egnatia, Barium, Venuſia, Celia.

Apulorũ Dauniorum: Salapiæ, Sipus, Apeneſtæ, Hyrium, Teanum (lor. Nuceria Apu-, Vibranum, Arpi, Erdonia, Canyſium.

Ferentanorum: Buba, Iſtonium, Anxanum, Larinum.

Peligno-rum: Orton, Corfinium, Sulmo.

Caracenorum: Aufidena.

Samnitum: Buvianum, Aeſernia, Sæpinum, Allipha, Tuticum, Teleſſia.

Præguttiorum: Beretra, Interamna.

Marucenorum: Teatea.

Veſtinorum: Pinna, Avia, Amiternum, Angolus.

Marſorum: Aex, Alphabucelis.

Aequiculorum: Cliternum, Carſioli.

Beneventum, Caudium.

Picenorum: Caſtrum, Cupra maritima, Potentia, Numana, Ancon, Traiana, Vrba Salvia, Septempeda, Cupra mõtana, Firmium, Aſculum, Adria.

Sabinorum: Nurſia.

Semnonum: Sena Gallica, Fanũ Fortunæ, Piſaurum, Ariminon, Suaſa, Oſtra.

Vmbrorum: Pitinum, Tifernum, Forũ Sempronij, Iſuvium, Aeſis, Peruſa, ſiue Pertia*, Sentinum, Aeſiſium, Camarinum, Nuceria colonia, Arna

Vilombrorum
- Arna
- Iſpelum
- Turde
- Forum Flaminij
- Spoletum
- Mevania
- Ameria
- Narnia
- Ocriculum.

Boiorum
- Rauenna.

Galliæ Togatæ
- Placentia
- Fidentia
- Brixellum
- Parma
- Rhegium Lepidium
- Nuceria
- Tanitum
- Mutina
- Bononia
- Claterna
- Forum Cornelij
- Cæſena
- Faventia.

- Vicenta
- Belunum
- Acedum
- Opitergium

Venetorum
- Ateſte
- Patavium
- Altinum
- Atria.

Cenomanorum
- Bergomum
- Forum Iuntuntorum
- Brixia
- Cremona colonia
- Verona
- Mantua
- Tridentum
- Sutrium.

Bechunorum
- Vannia
- Carraca

- Bretina
- Annonium.

Insubrum
- Novaria
- Mediolana, & Mediolanium
- Comum
- Ticinum.

Salaſſorum
- Aug. Prætoria colonia
- Eporedia.

Taurinorum
- Auguſta Taurinor.
- Auguſta Batienor.
- Iria
- Dertona.

Libicorũ
- Vercellæ
- Gaumellum

Centronum
- Forum Claudij
- Axima

Liponticrum
- Oſcella.

Caturigum
- Eborodunum.

Seguſianorum
- Seguſium
- Brigantium.

Neruſiorum
- Vintium.

Suetiorum
- Salinæ.

Veſdiantiorum
- Cemeneleum
- Sanitium.

INSVLÆ.

- Gorgonis *
- Aethale
- Capraria
- Ilva
- Planaſia
- Pontia
- Pandatoria
- Parthenope
- Prochyta
- Pithecuſæ
- Caprea
- Sirenuſæ
- Diomedes, numero quinque.

CORSICA.

PROMONTORIA	FLVMINA	MONTES
Actium	Volerius	Rhoetius
Rium	Circidius	Aureus.
Tilox	Locra	POPVLI
Viriballum	Ticarius	Cernini
Marianum	Pitanus	Tarrabeni
Graniacum	Hierus	Titiani
Vagum	Rotanus	Blatoni
Sacrum.	Tuola.	Vanaceni

Cilim-

Cilimbesij
Licneni
Macreni
Openi
Symbri
Coumadeni
Subasani.

VRBES

Cæsiæ littus
Vrcinium
Arenosum littus
Pauca
Titanis portus
Phisera
Marianum
Palla
Syracusanus portus
Rubra
Alista
Philonius portus
Aleria colonia
Dianæ portus
Tutila ara
Mariana
Mantinorum civitas
Clunium
Centurinum
Canelate
Ropicum
Cerosunum
Palanta
Lurinum
Aluca
Osincum
Sermitium
Talcinum
Venicium
Cenestum
Opinum
Mora
Matissa
Albiana.

SARDINIA.

PROMONTORIA

Gorgitanum
Hermæum
Pachæa
Lætus portus
Carallis
Columbarium
Septentrionale
Errebantium.

FLVMINA

Térmus
Thyrsus
Hierus
Sæprus
Cedris.

MONTES

Mænomeni.

POPVLI

Tibulani
Corsij
Coracinsij
Carinsij
Cunisitani
Solcitani
Luquidonesij
Aesaronensij
Cornensij, qui & Æchilensij
Ruancensij
Celsitani
Corpicensij
Scarpitani
Siculensij
Neapolitani
Valentini
Solcetani.

VRBES

Tilium
Nymphæus portus
Caracodes portus
Tarras
Vsellis colonia
Osæa
Sardopatris fanum
Neapolis
Pupillum
Solei portus
Chersonesus
Bioea
Herculis portus
Nora
Littus finitimum
Carallis
Susalei villa
Sypicius
Feronia
Olbia
Olbianus portus
Plubium
Iuliola
Titula
Turris Bisonis
Ercinium
Iunonium
Gurulis antiqua
Bosa

Ma-

Macopsisa
Gurulis noua
Saralapis
Cornus
Aquæ Hypsitanæ
Aquæ Lisitanæ
Lesa
Aquæ Neapolitanæ
Valeria.

INSVLÆ

Phintonis
Ilva
Nymphæa
Herculis
Diabate
Hieraco
Molybodes
Phicaria
Ermæa.

SICILIA.

PROMONTORIA

Pelorum
Phalacrium
Bucra
Odyssea
Ægitharsus
Lilybæum
Pachynus
Longum
Taurus
Argennum.

FLVMINA

Helicon
Thimetus
Chyda
Monalus
Himera
Eleutherus
Batheus
Acithius
Selinus
Mazara
Sossius
Isburus
Hypsa
Himera alter
Motychanus
Orinus
Alabus
Pantachus
Simæthus.

MONTES

Aetna
Cratas.

POPVLI.

Messenij
Obritæ
Catanæi
Segestani
Syracusij.

VRBES

Mylæ
Tyndarium
Agathyrion
Alontium
Calacta
Aleta*
Alete*
Alæsa
Cephalœdis
Thermæ Hymeræ
Olulis
Panormus
Cetaria
Drepanum
Segestanorum empor.
Pintia
Heraclea
Agrigētinorū empor.
Caucana portus
Phœnicus portus
Chersonesus
Syracusæ colonia
Catana colonia
Taurominiū colonia
Messana
Caputium
Abacæna
Hemichara
Tissa
Alcta
Centuræpæ
Dumethus
Aetnæ
Agurium
Erbita
Sergentium
Hydia
Leontium
Erbessus
Nectum
Menæ
Patiorus
Aserus
Megara
Petra
Hybla
Engyum
Cotyrga
Cacurum
Acrææ
Schera

Trio-

Triocla
Agrigentum
Motuca
Segeſta
Legum
Entella
Ancrina
Phthinthia
Gella
Camarina
Elorus
Ina
Elcethium.

INSVLÆ.

Didyma
Iceſia
Ericodes
Phœnicodes
Vulcani
Lipara
Evonymus
Strongyle
Vſtica
Oſteodes
Phorbantia
Aeguſa
Hiera
Paconia
Aeoli.

SARMATIA.

EVROPAEA.

PROMONTORIA.

Hecatæ nemus
Sacrum
Miſaris
Agarum
Iſthmus
Achillis curſus.

FLVMINA.

Chronus
Rhubon
Turuntus
Cheſſinus
Boryſthenes
Carcinitus
Hypanis
Tanais
Axiaces
Bycus
Gerrus
Agarus
Lycus
Poritus.

PALVDES.

Byce
Amadoca.

MONTES.

Peuce
Budinus
Alaunus
Carpates
Rhipæi
Amadoci
Venedici.

POPVLI.

Venedæ
Peucini
Iazyges
Rhoxolani
Amaxobij
Alauni Scythæ
Gythones
Phinni
Bulanes
Phrugundiones
Avarni
Ombrones
Anartophracti
Burgiones
Arſietæ
Saboci
Piengitæ
Bieſſi
Galindæ
Sudeni
Stavani
Igilliones
Cœſtobocæ
Tranſmontani
Veltæ
Oſij
Carbones
Careotæ
Sali
Agathyrſi
Aorſi
Pagyritæ
Savari
Boruſſi
Acibi
Naſci
Ibiones
Idræ
Sturni
Caryones
Sargatij
Ophones
Tanaitæ
Oſili
Racalani

Exo-

Exobygitæ
Carpiani
Geveni
Bodeni
Chuni
Toreccadæ
Tauroſcythæ
Tagri
Tyrangitæ.

VRBES & loca

Cephaloneſus
Pulcher portus
Tamprace
Nova mœnia
Lianum
Acra
Cremni
Dei lucus
Hygris
Caroea
Alexandri aræ
Cæſaris aræ
Tanais
Carcina
Carrodunum
Mætonium
Clepidiana
Toracca
Paſiris
Ercabum
Tracana
† Naubarum (Navarum, idem lib. 8.)
Azagarium
Amadoca
Sarum
Vibantanarium
Heractum
Serimum
Metropolis
Olbia, quæ & Boryſthenes
Ordeſus
Leinum
Sarbacum
Nioſſum.

INSVLA

Tanais, quæ & Alopecia.

TAVRICA CHERSONESVS.

PROMONTORIA

Parthenium
Arietis frons
Corax
Myrmecium.

FLVMEN

Iſtrianus.

VRBES

Eupatoria
Dandace
Symbolon portus
Cherſoneſus
Ctenis
Charax
Lagyra
Theodoſia
Nymphæum
Turiacte
Panticapæa
Myrmecium
Parthenium
Zenonis cherſoneſus
Heracleum
Taphrus
Tarona
Poſtigia
Paroſta
Cimmerium
Portacra
Bœum
Iluratum
Sartache
Badatium
Cytæum
Taſus
Argoda
Tabana.

IAZYGVM METANASTARVM.

VRBES

Vſcenum
† Gormanum (Borma-nũ idem lib. 8.)
Abieta
Triſſum
Candanum
Parca
Peſſium
Partiſcum.

DACIA.

FLVMINA

Tyras
Tibiſcus
Rhabon
Aluta
Hieraſus.

POPVLI

Anarti
Teuriſci
Ciſtoboci
Prendaveſij
Ratacenſij
Cacoenſij
Biephi
Buridienſij
Cotenſij
Albocenſij
Potulatenſij
Sinſij
Saldenſij
Ciageſi
Piephigi
Arcina.

VRBES

Ruconium
Docirava
Poroliſſum
Arcobadara*
Triphulum
Patridava
Carſidava
Petrodava
Vlpianum
Napuca
Patroviſſa
Salinæ
Prætoria Auguſta
Sandava
Auguſtia
Vtidava
Marcodava
Ziridava
Sigidava
Druphegis
Frateria
Sornum
Apulum
Zermizirga
Comidava
Ramidava
Pirum
Zuſidava
Paloda
Zurobara
Liziſis
Argidava
Tiriſcum quod nunc Taros * dicitur
Zarmiſogethuſa idem li. 8. † Zarmigethuſa regia
Aquæ
Nentidava
Tiaſum
Zeugma
Tibiſcum
Dierna
Aemonia
Pinum
Amutrium.

MYSIA SVPERIOR.

FLVMINA

Ciambrus
Moſchius.

POPVLI

Triconeſij
Myſi
Picneſij
Dardani.

VRBES

Sigindunum
Tricornium
Viminacium legio
Tanatis
Eteta
Dorticon
Rhætiaria Myſorum
Orrea
Timacum
Vendenis
Vellanis
Arribantium
Neſus
Vlpianum
Scupi.

MYSIA INFERIOR.

PROMONTORIA
Tiriſtria
Pterum.

FLVMINA
Panyſus
Iſter, cuius oſtia ſunt
Thiagola pſilum
Boreum
Inariacum
Pſeudoſtomum
Sacrum, vel Peuce
Pulchrum.

POPVLI
Triballi
Troglodítæ
Peucini
Crobyzi
Oetenſij
Obulenſij
Deminſij
Piarenſij.

VRBES
Iſter
Tomos
Callatia
Dionyſopolis
Odyſſus
Meſembria
Rhegianum
Oeſcus Triballorum
Diacum
Novæ
Trimmanium
Tiriſta
Duroſtolon legio
Legio I. Italica
Tromariſca
Sucidava
Axiopolis
Carſum
Triſmis
Dinogetia
Noviodunum
Sitoenta
Dauſdana
Tibiſca
Phyſca
Ermonactus pagus
Harpis
Zargidava
Piroboridava
Niconium
Ophiuſa
Tyras.

INSVLÆ
Boryſthenis
Achillis quæ & Leuca.

THRACIA.

PROMONTORIA
Thinias
Philia.

FLVMINA
Neſſus
Hebrus
Melas
Bathynius
Athyras
Arſus.

MONTES
Orbilus
Aemus
Rhodope.

PRÆFECTVRÆ
Danthletica
Sardica
Vſdiceſica
Selletica
Mædica
Droſica
Cœletica
Sapaica
Corpialica
Cænica
Beſſica
Bennica
Samaica
Vrbana.

VRBES
Abdera
Maronia
Ænus
Anchialus
Apollonia
Tonzi
Peronticum
Almydiſſum littus
Phinopolis
Byzantium
Selybria
Perinthus ſiue Heraclea
Biſanthe ſiue Rhedeſtum
Longa mœnia
Pactya
Praſidium
Nicopolis iuxta Æmum
Oſtaphus
Vala

Opiſina
Develtus colonia
Orcelis
Carpudæmum
Bizya
Sardica
Terta
Philippopolis quæ & Trimontium & Adrianopolis
Arzus
Tonzus
Cabyla
Bergula
Pantalia
Nicopolis iuxta Neſſum
Topiris
Pergamum
Traianopolis
Plotinopolis
Druſipara
Dyma
Aphrodiſias
Cypſella
Apri colonia
Heraclea
Lyſimachia quæ nunc Hexamilium.

INSVLÆ

Cyaneæ duæ
Præconneſus
Thalaſſia cum opido
Samothraca cum opido.

CHERSONESI

VRBES.

Calliopolis
Cardiopolis
Elæus
Cylla
Seſtus
Crithea*
Madi*
Maſtuſia promont.
Elæus promont.

MACEDONIA.

PROMONTORIA

Athos
Nymphæum
Ampelos
Derris
Hegonis
Magneſia
Sepias
Poſidium,

REGIONES & POPVLI

Taulantij
Elymiotæ
Pelaſgiotæ
Albani
Albotæ
Eordetæ
Æſtræi
Iori
Daſſaretij
Pelagones
Parthyæi
Eſtiotæ
Theſſali
Edonis
Oreſtis
Chalcidica
Amphaxis
Paraxia
Pieria
Phthiotis
Orbilia
Pæonia
Sintica
Odomantia
Lynceſtis
Beſaltia
Mygdonis
Matia
Emathia
Stymphalia

FLVMINA

Pepylichnus
Panyaſus
Apſus
Lous
Celidnus
Strymon
Chabrius
Echedorus
Axius
Erigonum
Lydius
Aliacmon
Pharybus
Penæus
Sperchius.

MONTES

Oeta
Pindus

Ber-

Bertiſcus
Othryus
Athos
Bernius
Bercereſius
Citarius
Olympus
Pelius
Oſſa
Canaluiones.

VRBES

Taulantiorum: Durrhacium, Apollonia, Arniſſa, Aulon navale.
Elymiotarum: Bullis, Elyma,
Oreſtidis: Amantia, Amantia altera.
Albanorum: Albanopolis.
Albotarum: Horma, Europus, Apſalus.
Orbiliæ: Gariſcus.
Eordetarum: Scampis, Deboma, Daulia.
Æſtræorum: Æſtræum.
Pæoniæ: Deborus, Alorus.
Iororum: Ioron.
Sinticæ: Triſtolus, Paræcopolis, Heraclea.
Odomanticæ: Scotuſa, Berga, Gaſorus, Amphipolis.
Hedonidis: Philippi, Neapolis, Oeſyma.

Amphaxidis: Arethuſa, Stantera, Theſſalonica.
Chalcidicæ: Panormus portus & civitas, Athos civitas, Stratonica, Acanthus, Singus.
Pariariæ: Torana, Cherſoneſi Patalenes, Canaſtræum, Caſandrea, Chætæ, Moryllus, Antigona Pſaphara.
Matiæ: Europus.
Emathiæ: Tyriſſa, Scydra, Myeza, Cyrius, Idomene, Gordenia, Aedeſſa, Berrhoea, Aegæa, Pella.
Pieriæ: Pydna, Dium colonia, Phylace, Vallæ.
Pelaſgiotarum: Aeantium, Iolcus, Doliche, Azorium, Pytheum, Gonnus, Atrax, Scotyſa, †Chariſſa, Pheræ.

Lariſſa, contra Græci codicis fidem legendum puto, de quo vide Synonymiam noſtram.

Phthiotidis: Pagaſæ, Demetrias, Lariſſa, Echinus, Sperchea, Theba, Narthacium, Coronea, Melitara, Eretriæ, Lamia, Heraclea.
Daſſaretiorum: Evia, Lychnidus.
Lyneſtidis: Heraclea.
Pelagonum: Andariſtus, Stobi.
Biſaltiæ: Arolus, Euporia, Calliteræ, Oſſa, Berta.
Mygdonidis: Antigonia, Calindœa, Bærus, Phyſcæ, Terpyllus, Carabia, Xylopolis, Aſſorus, Apollonia, Lete.
Parthyeorum: Eribœa.
Stymphaliæ: Gyrtona.
Eſtiotarum: Phæſtus, Gomphi, Artinium, Trieca, Ctemenæ, Chyretiæ, Metropolis.

Thessalorum
- Hypata
- Sosthenis
- Homylæ
- Cupera
- Phalachthia.

INSVLÆ
- Saso
- Sciathus cum opido
- Peparethus cum opido.
- Scopulus
- Scyrus cum opido
- Lemnos cum opidis Myrina, & Hephestias.

EPIRVS.

REGIONES
- Chaonia
- Thesprotia
- Almina
- Acarnia
- Dolopes
- Cassiopia
- Amphilochia.

PROMONTORIA
- Acroceraunium
- Posidium
- Thyamis
- Leucas.

FLVMINA
- Thyamis
- Acheron
- Arachtus
- Ahelous.

VRBES
- Oricum
- Panormus portus
- Onchesinus portus
- Cassiope
- Pelodes
- Torone
- Sybota portus
- Elæas portus
- Nicopolis
- Ambracia
- Actium
- Antigonia
- Phœnice
- Hecatompedum
- Omphalium
- Elæus
- Cassiope
- Argos Amphilochicum
- Astacus.

INSVLÆ
- Corcyra magna, in quo civitates
  - Phalacrum promont.
  - Cassiope promont.
  - Ptychia
  - Corcyra
  - Leucimma promont.
  - Amphipagus promont.
- Cephalonia cum opido
- Ithaca cum opido
- Ericusa
- Scopulus
- Latoa
- Zacynthus cum opido
- Echinades.

ACHAIA, quæ & HELLAS.

REGIONES & POPVLI

Ætolia
Locri Ozoli
Phocis
Bœotia
Megaris
Attica
Opuntij
Doris
Locri Epicnemidij.

PROMONTORIA

Cherſoneſus
Antirrhium
Sunium
Cynoſura.

FLVMINA

Evenus
Eliſſus
Aſopus
Iſmenus
Boagrius.

MONTES

Callidromus
Coraxas
Parnaſſus
Helicon
Cithæron
Himettus.

VRBES

Locrenſiũ Ozolorum: Molycria, Naupactus, Evanthia, Chaleos, Amphiſſa.

Phocidis: Cyrrha, Anticyrrha, Criſſa, Pythia, Delphi, Daulis, Elatea, Ægoſthenia, Bulia.

Bœotiæ: Siphæ, Creuſa, Aulis, Saganeus, Anthedon, Phocæ, Thisbe, Theſpiæ, Orchomenos, Coronea, Hyampolis, Chæronea, Lebadia, Copæ, Aliartus, Platææ, Acriphia, Tanagra, Thebæ, Delium.

Megaridis: Pegæ, Niſſæa, quæ & Megara.

Atticæ: Eleuſine, Piræeus, Munichiæ portus, Hyphormus portus, Panormus portus, Arthemidis fanum, Cherſoneſus, Oropus, Oenoe, Athenæ, Rhamnus, Marathon, Anaplyſtus.

Opuntiorum: Cnemides, Opus, Cynnus.

Locrorũ Epicnemidorum: Scarphea, Thronium.

Ætoliæ: Chalcis, Arachtus, Pleurone, Olene, Calydon.

Doridis: Erynæus, Cytenium, Boeo vel Bium, Lilæa.

INSVLÆ

Euboëa, inſula grandis, in qua civitates
Atalantæ neſium
Ædipſus
Chalcis
Eretria
Amarynthus
Leon
Pulchrum littus
Caryſtus
Gæræſtus portus
Cœla, id eſt, cava
Budori
Cerinthus
Dianæ fanum
Horæus
Phalaſia promont.
Dium promont.
Cenæum promont.
Caphareus promont.
Cia, in qua civitates tres
Careſſus
Iulis
Carthæa.

Thera in qua ciuitates duæ
Eleusine
Oea.
Ius cum opido
Poliægus
Therasia cum opido
Delos cum opido
Cythnus
Rhena
Myconus cum promont.
Phorbia, & opido
Myconus.

CYCLADES insulæ

Andros cum opido
Tenus cum opido
Scyrus cum opido
Naxus cum opido
Parus cum opido, & promont.
Sunium
Siphnus cum opido
Philocandros cum opido
Sicinus
Seriphus.

PELOPONNESVS.

REGIONES

Achaia propria
Sicyonia, quæ prius
Micone
Corinthiaca
Elea
Messenia
Laconia
Argia
Arcadia.

PROMONTORIA

Rhium quod &
Drepanum
Araxus
Chelonitis
Ichtys
Cypariſſium
Coryphasium
Acritas
Tænaria
Malea
Scyllium
Epiræum.

FLVMINA

Sius
Peneus
Alpheus
Sela
Panisus
Eurotas
Inachus
Asopus.

MONTES

Pholoe
Stymphalus
Minthe
Taugetum
Cronium
Zarex.

VRBES

Corinthiacæ: Iunonis Fanum; Lechæum; Cenchreæ navale; Schœnus; Corinthus.
Sicyoniæ: Phlius; Sicyon.
Achaiæ propriæ: Aegira; Aegium; Erineus portus; Neptuni Fanum; Patræ; Olenus; Dyma; Pheræ; Helice; Bura; Pellene.
Cyllene
Elis
Elidis: Olympia Pisa; Coryne; Hypania; Leprium; Tympania.
Messeniæ: Cypariſſi; Pylus; Methone; Colone; Asine; Corone; Messene; Pheræ; Abea; Aliartus; Ithome; Trœzen.
Leuctrum
Tænarium
Cæne
Lâs
Gythium
Trinassus
Acrea
Biandina
Asopus
Asini maxilla
Boæ
Minoa
Iovis Servatoris (tus por-
Epi-

Laconicæ
- Epidaurus
- Zarex
- Cyphanta portus
- Prasia
- Cardamyla
- Lacedæmon
- Cyphanta
- Lerna
- Thurium
- Blemmina
- Thalame
- Gerenia
- Onoe
- Bityla.

Troezen (nesus
Methene Chersо-

Argiæ
- Epidaurus
- Athenienſiũ portus
- Bucephalum portus
- Nauplia
- Phlius
- Ermione
- Nemea
- Cleonæ
- Argos
- Mycenæ
- Asine.

- Heræa
- Phialea
- Tegea
- Psophis
- Lysias

Arcadiæ
- Antigoma quæ & Mantinia
- Stymphalus
- Cletor
- Lelæa
- Megalèpolis.

INSVLÆ
- Strophades
- Prote
- Sphagia
- Thiganusa
- Epia
- Salamis
- Cythera cum opido
- Ægina cum opido

CRETA.

PROMONTORIA
- Corycus
- Arietis frons
- Hermæa
- Leon
- Erythræum
- Ampelos
- Samonium
- Zephyrium
- Dinum
- Pantomatrium
- Drepanum
- Psacum
- Cyamon.

FLVMINA
- Massalia
- Electra
- Catarractus
- Lethæus
- Pycnus.

MONTES
- Albi
- Ida
- Dicta

VRBES.
- Corycus
- Phalasarna
- Chersonesus
- Rhamnus
- Inachorium
- Lissus
- Tarba
- Pœcilasium
- Phœnix
- Phœnicus portus
- Psychium
- Matalia
- Lebena
- Hinatus
- Sacer mons
- Hiera petra
- Itanus
- Minoa portus
- Camara
- Olulis
- Chersonesus
- Heracleum
- Apollonia

- Cytæum
- Rhitymna
- Minoa
- Cidonis
- Dictamnum
- Cisamus
- Polyrrhenia
- Apteria
- Artacina
- Lappa
- Subrita
- Eleutheræ
- Gortyna
- Pannona
- Gnossus
- Lyctus.

INSVLÆ
- Claudus cum opido
- Letoa
- Dia
- Cimolis cum opido
- Melos cum opido

EVROPÆ FINIS.

LI-

LIBYAE MAVRITANIA TINGITANA.

PROMONTORIA

Cotes
Herculis
Vſadium
Phœbi
Oleaſtrum
Metagonitis.

FLVMINA

Zilia
Lix
Subar
Sala
Dyus
Cuſa
Aſama
Diur
Thuth
Ouna
Agna
Malva
Thaluda
Molochat
Valon.

MONTES

Atlas maior
Atlas minor
Septem fratres
Diur
Solis
Phocra.

POPVLI

Metagonitæ
Cocoſſij
Verves
Maſices
Verbicæ
Salinſæ
Cauſini
Bacuatæ
Macanitæ
Vili Biliani
Iangacaucani
Nectiberes
Zegrenſij
Baniubæ
Vacuatæ
Maurenſij
Herpeditani
Pyrrhus campus.

VRBES

Sala
Rhuſibis portus
Myſocaras portus
Tamuſiga
Suriga
Tingis, quæ & Cæſarea
Exiliſſa
Alyba
Iagathum
Acrath
Tæniolonga
Seſtiaria extrema
Ryſſadirum
Zilia
Lixa
Oppinon
Subur
Banaſſa
Tamuſida
Silda
Gontiana
Baba
Ptiſciana
Vobrix
Volobilis
Erpis
Tocoloſida
Triſidis
Molochatum
Centa
Galapha
Thicathum
Dorath
Bocanum Hemerum
Vala.

INSVLÆ

Pæna
Erythia.

MAVRITANIA CÆSARIENSIS.

PROMONTORIA

Magnum
Apollinis
Audon.

FLVMINA

Siga
Aſſara
Chylemath
Cartenus
Cinaphal
Savus
Serbetis
Naſava
Siſaris
Audus
Gulus
Tœmphembius
Ampſaga.

MONTES

Durdus
Zalacus
Garaphi
Malethubalos
Cennabus
Heren
Phrureſon
Garas
Valva
Buſara.

POPVLI

Herpiditani
Chalcorychirij, id eſt, metallifodinæ
Teladuſij
Soræi
Maſæſilæi
Druitæ
Elulij
Tolotæ
Nacmuſij
Machuſij
Maziſces
Banturari
Nacuenſij
Mycini
Maccuræ
Nabaſi
Machurebi
Tulinſij
Baniuri
Machures
Salampſij
Malchubij
Muconi
Chituæ
Cœdamuſij
Ducæ.

VRBES

Gypſara portus
Siga colonia
Portus magnus
Boviza
Deorum portus
Arſenaria colonia
Cortina idem li. 8. † Cartennæ
Carepula
Carcome
Lagnutum
Caſtra Germanorum
Canuccis
Iol Cæſarea
Tipaſa
Via
Icoſium
Rhuſtonium
Ruſicabar
Modunga
Ciſſe
Addyma
Rhuſuncoræ
Iomnium
Rhuſubeſer
Rhuſazus
Vabar
Saldæ colonia
Chobath
Iarſath
Igilgile
Aſiſarathum
Vasbaria
Celama
Vrbara
Lanigara
Villa pagus
Altao
Mniara
Timice
Aſtacilicis
Arina
Rhitia
Victoria
Gitlui
Bunobara
Vagæ
Manæanan
Apphar
Oppidoneum colonia
Burca
Tarrum
Garra
Zuchabbari, idem lib. 8. † Buchambari
Irath
Teniſſa
Lamida
Vaſana
Caſmare
Binſitta
Tigava
Nigilgia
Thiſtizima

Cho-

Chozala
Aquæ calidæ
Phlorvia
Oppidium
Laudia
Tucca
Badel
Gaſmara
Bida colonia
Symitha
Thibinis
Izatha
Auximis
Suburgia
Thudaca
Tigis
Turaphilum
Sudava
Tuſiagar
Vſſara
Vaſagada
Auſina
Tubuſuptus
Rhobonda
Auſum
Zarattha
Nababurum
Vitaca
Thubuna
Thamarita
Augala
Suptu
Ippa
Vamicela
Sitipha colonia
Tumarrha
Germiana
Pæpia
Veſcether
Ægæa
Taruda.

INSVLA

Iulia Cæſarea.

AFRICA, quæ & NVMIDIA.

REGIONES

Numidia nova
Bazacitis
Sittaphius campus.

PROMONTORIA

Tretum
Hippi
Stoborrhum
Apollonis
Hermæa
Brachodes
Zetha
Trierum
Cephalæ.

FLVMINA

Rhubricatus
Bagrada
Catada
Triton
Cinyphus
Acabe.

STAGNA

Hipponitis
Siſara
Tritonitis
Pallas
Libya.

MONTES

Buzara
Audus
Thambes
Cirna
Mampſarus
Iovis
Vaſaletus
Gigius
Thiſibi
Zuchabari.

POPVLI

Cyrteſij
Nabathræ
Iontij
Medeni
Libyci Phœnices
Machyni
Cinethæ
Niginthini
Lotophagi
Samamycij
Nycpij
Eliones
Miſulani
Naſabutes
Niſibes
Miædij
Muſuni
Sabubures
Aliardi
Ozuti
Cerophæi
Campſari
Motuturij
Machryes

Ge-

Gephes
Mimaces
Vzaræ
Giplonſij
Achæmænes
Burturgures
Muchtuſij
Eropæi
Dolopes
Erebedæ
Tedamenſij
Nigbeni
Nycpij
Macæi Syrtitæ.

VRBES

Collops magnus, ſeu Culli
Rhuſicada
Thuzicath
Tacatye
Aphrodiſium colonia
Hippon regia
Thabraca colonia
Apollinis fanum
Collops parvus
Siur portus
Neptuni aræ
Hippon diarrhytos
Thiniſſa
Vtica
Cornelij caſtra
Carthago vrbs magna
Mazula
Carpis
Niſua
Clypea
Aſpis
Curobis
Neapolis colonia
Siagul
Aphrodiſium
Adrumittus
Rhuſpina
Leptis parva
Thapſus

Achola
Rhuſpæ
Vſilla
Taphrura
Theænæ
Macodama
Cape
Gichthis
Hedaphtha
Sabathra
Piſidon portus
Eoa
Garapha portus
Neapolis & Tripolis
Barathia
Cinſternæ
Calumacuma pagus
Aſpis
Sacazama vicus
Euphranta turris
Pharax vicus
Oeſporis vicus
Philæni vicus, & Aræ
Cirta Iulia
Myræon
Vaga
Lares
Aetare
Azama
Culcua colonia
Thunudromon colonia
Aſpuca
Simiſthuth
Thuburnica colonia
Tucca
Thigiba colonia
Thuburſica
Vcibi
Gauſaphna
Lampæſa
Legio III. Sebaſte
Thubutis
†Bullaria
Bullaregia eandem vocat idem libro 8. & fortè veriùs, ex Plinio.

Sicca Veneria
Aſſurus
Narangara
Theveſte
Thunuſda
Madurus
Ammædara
Thanontada
Zagacupeda
Gedne
Canopiſſæ
Meldita
Vzan
Thiſica
Cipipa
Theudale
Avitta
Tobrus
Ilica
Tucca
Dabia
Bendena
Vazua
Nenſa
Aquæ calidæ
Zigera
Thaſia
Tharonuba
Muſſa
Themiſva
Zamamizon
Timica
Tucubis
Maxula vetus
Vol
Themiſa
Quina colonia
Vthina
Abdira
Mediccara
Tuburdo
Tucma
Bullaminſa
Cerbica

Nurum
Ticena
Safura
Cilma
Vepillium
Thabba
Tichafa
Negeta
Bunthon
Almæna
Vticna
Chrabafa
Turzo
Vlizibirrha
Orbita
Vzita
Gizira
Zurmentum
Zalapa
Auguſtum
Leæ
Avidos
Vbata
Tiſurus
Thyſdrus
Vzecia

Setienſis
Laſica
Byzacina
Targarum
Cararos
Capſa
Putea
Caraga
Murvis
Zugar
Chuzis
Sumucis
Piſinda
Sabrata
Sudidenis
Azuis
Geriza
Iſcina
Ammonus
Amuncla
Muſta vicus
Butta
Tege
Durga
Sicapha
Vditta

Galybe
Thagulis.

INSVLÆ

Hydras
Calathe
Dracontius
Ægimorus
Lari neſia
Anemuſa
Lopaduſa
Æthuſa
Cercina cum opido
Lotophagitis cúm opidis
Gerrha, &
Meninx
Miſynos
Pontia
Gaea

Pelagiæ inſulæ:
Coſſyra
Glauconis*
Melite in qua
Melite
Cherſoneſus
Iunonis fanum
Herculis fanum.

CYRENAICA.

IN QVA HÆC LOCA

Automalax pręſidium
Drepanum promont.
Maritimæ ſtationes
Diarrhoea portus
Herculis turris
Diacherſis præſidium
Boreum promont.
Bryorum littus.

PENTAPOLIS.

REGIONES vel POPVLI

Barcitæ
Horti Heſperidum
Arauracides
Asbytæ
Macatutæ
Leuſanicorum antra
Pſylli
Siliofera regio
Loca ferarum plena.

PROMONTORIA

Phycus
Zephyrium.

FLVMINA

Lathon &
Lacus maritimi duo, vnus quem reddit Lathon fluvius: alter ſub Paliuro.

MONTES

Herculis arenæ
Velpi
Bæcolicus.

VRBES

Berenice, quæ quoque Heſperides
Auſigda
Arſinoe, quæ & Teuchira
Ptolemais inſignis
Aptuchi fanum
Phycus caſtrum
Apollonia navale Cyrenaicorum
Dardanis
Nauſtathmus portus
Erythrum locus
Cherſis vicus
Cyrene
Archile
Chærecla
Neapolis
Artamis vicus
Xymethus
Barce
Eraga
Celida
Hydrax
Alibaca
Thintis
Cænopolis
Phalacra
Marabina
Auritina
Arabis
Maranthis vicus
Agava vicus
Echinus vicus
Philonis vicus
Arimantis vicus.

INSVLÆ

Myrmix
Læa, ſeu Veneris.

MARMARICAE NOMVS.

PROMONTORIA

Catæonium
Ardanis.

FLVMEN

Paliurus.

LACVS

Cleartus.

POPVLI

Libyarchæ
Anerittæ
Baſſachetæ
Apotomitæ
Augylæ
Naſamones
Bacatæ
Auchitæ
Tapanitæ
Sentites
Obelæ
Ezari.

MONTES

Baſciſi
Anagombri
Azar.

VRBES

Axylis
Cherſoneſus magna
Phthia
Batrachus portus
Petra parva portus
Antipyrgus portus
Scythanius
Petra magna portus
Leucoa
Bocchyris
Leucæ camini
Menelaus
Gaphara
Maſuchis
Maſadalis
Abathuba
Leucæ napæ
Tacaphoris
Dioſcorum
Migo

122

Saragina
Alo
Masacyla

Billa
Augila
Magri

INSVLÆ
Ædonis
Tyndarij scopuli tres

LIBYAE NOMVS.

PROMONTORIA
Pythis
Græas gony
Callij
Derris
Glaucum

LACVS
Solis fons
Lacci palus
Lycomedis palus.

MONTES
Asyphus
Aspis
Thinodus.

POPVLI
Zygritæ
Chartani
Zyges
Buzes
Ogdæmi
Adurmachitæ
Anagombri
Iobachi
Rhuaditæ
Mastitæ
Nitriotæ
Oasitæ
Libyægypti.

VRBES
Panormus portus
Catabathmus magnus
Æneſiphyra
Zygris vicus
Chettæa vicus
Zagylis vicus
Selinus portus
Trisarchi vicus
Apis
Parætonium
Gyzis portus
Littus album
Hermæa extrema
Phœnicus portus
Antiphra extrema
Leucaspis portus
Tachorsa
Azicis
Nemesium
Tisarchi

Philonis
Sophanis
Bibliaphorium
Scope
Callij
Laodamantium
Catabathmus parvus
Pedonia
Pingeus
Glauco
Tuccitora
Thanutis
Oassis magna
Oassis parva
Pednopum
Climax
Siropum
Alexandri castra
Ammon
Mareotis.

INSVLÆ
Æneſippa
Phocusæ numero duæ
Pedonia.

AEGYPTVS.

REGIONES
Inferior
Superior
Delta
Heptanomis
Thebais.

PROMONTORIA
Drepanum
Bazium.

FLVMINA
Traianus
Nilus, cuius oſtia
Heracleoticum
Bolbitinum
Pineptimi
Diolcos
Pathmeticum
Mendeſium
Taniticum
Peluſiacum, & diuerſiones
Agathos dæmon
Bubaſtiacus
Buſiriticus
Diatribes
Thermuthiacus
Taly.

CATARRACTES
Maior &
Minor.

LACVS
Mœridis
Maria
Sirbonis.

MONTES
Libyci
Troicus lapis
Alabaſtrinus
Acabe
Porphyritus
Niger lapis
Aiax
Pentadactylus
Smaragdus
Baſanitus.

POPVLI
Ægyptij Ichthyophagi
Arabes
Adei
Dodecaſchœni.

NOMI
Alexandrinorum
Andropolites
Aphroditopolites
Arſenoites
Athribites
Arabiæ
Antæopolites
Antinoites
Bubaſtites
Cabaſites
Cynopolites
Coptites
Dioſpolites
Heliopolites
Heracleotes
Hermopolites
Hermonthites
Hypſeliotes
Letupolites
Lycopolites
Leontopolites
Mendeſius
Metelites
Mennorum
Memphites
Neut
Onuphites
Oxyrinchites
Panopolites
Phenotes
Proſopitis
Phthembutis
Pharbetites
Saites
Sebennytes
Tanites
Thinites
Tentyrites
Thebarum
Xoetes.

VRBES
Alexandria
Canobus
Peluſium
Gerrum
Caſſium
Oſtracine
Rhinocurura
Anthedon
Myos ormus
Philoteræ portus
Albus portus
Necheſia
Lepta extrema
Berinice
Hermipolis
Andron
Letopolis
Metelis
Butis
Cabaſa
Sais
Naucratis
Nicij
Pachnamunis
Xois
Tava
Onuphis
Athribis
Thmuis
Sebennytus
Buſires
Leontopolis
Panephyſis

Tanis
Pharbætus
Herculis parva
Phacuſa
Bubaſtus
Helij vel
Onij*
Babylon
Heliopolis
Heroum civitas
Memphis
Canthon
Niliopolis
Herculis magna
Arſinoe
Ptolemais ſtatio
Aphrodites
Angyrorum civitas
Oxyrinchus
Co
Cynum
Acoris
Alabaſtra
Hermupolis magna
Phylacæ
Antinopolis
Lycopolis
Hypſile
Aphrodites
Crocodilor. civitas
Ptolemais Hermij
Abydus
Dioſpolis
Tentyra
Tathyris
Pampanis
Hermonthis
Latorum civitas
Apollinis magna civitas
Phthontis vicus
Antæopolis
Paſſalon
Panopolis
Lepidotum civitas
Chenoboſcia
Cæne
Coptos
Apollinis parva
Dioſpolis magna
Tuphium
Chnumis
Elethyias
Toum
Ombri
Syene
Hiera Sycaminos
Phylæ
Metacompſo
Pſelcis.

INSVLÆ

Pharos in Ægyptiaco mari
Elephantina in Nilo
Sapperina, Aphrodites, Agathonis } in ſinu Arabico

MAREOTIS

POPVLI

Goniatæ
Proſoditæ
Tenias.

VRBES

Chimo
Plinthine
Cherſoneſus parva
Monocaminum
Almyræ
Tapoſiris
Cobij
Antiphili
Hierax
Phomotis
Palemaria vicus.

INSVLÆ

Dydimæ duæ numero.

SCYTHIACÆ

VRBES

Sciathis
Bacchis
Dionyſias.

LIBYA INFERIOR.

REGIONES

Gætulia
Libyæ deſerta
Pyrrhus campus.

PROMONTORIA

Arſinarium
Hypodromus.

FLVMINA

Salathus
Chuſaris
Ophioda

No-

Novius
Massa
Daratus
Trachiris
Nia
Masitholus
Subus
Stachir
Gir
Nigir.

MONTES

Mandrus
Salapola
Rhysadius
Deorum currus
Caphas
Susargala
Girgiris
Thala
Garamantica vallis
Arvaltis
Arangas.

LACVS

Clonia
Chelonides
Nutha
Nigritis
Libya.

POPVLI

Garamantes
Melanogætuli
Pyrrhæi
Nigritæ
Darades
Perorsi
Odrangidæ
Mimaci
Derbici
Autolatæ
Mausoli
Rhabij
Malquæ
Mandori
Dardani
Sophucæ
Leucæthiopes
Pharusij
Natembes
Lygamatæ
Samamycij
Salathi
Daphthitæ
Zamazi
Arrhoccæ
Terpani
Suburpores
Maccoi
Dauchitæ
Calitæ
Machuribi
Soluentij
Anticoli
Phauruſij
Churitæ
Stachiræ
Orphes
Tarvaltæ
Matites
Africerones
Achamæ
Gongalæ
Nanosbes
Nabathræ
Alitambi
Manrali
Armiæ
Thalæ
Dolopes
Nubi
Astacuri
Aroceæ
Assaracæ
Dermones
Aganginæ
Xylicces
Vchalicces.

VRBES

Autolala
Thuelath
Tagana
Magura
Vbrix
Iarzitha, idem li. 8. † Iazitha
Talubath
Malacath
Tucabath
Bintha
Anygath
Pessida
Thiga
Cuphe
Nigira metropolis
Velegia
Tagama
Panagra
Thuppæ
Punsa
Saluca
Thamudacana
Dudum
Silica
Buthurus
Anœgath
Thabudis
Siccathorium
Capsa
Gelanus
Vanius
Sabæ
Bota
Bedirum
Garame metropolis
Thumelitha
Gira metropolis
Vcimath
Geva
Badiath
Ischere
Tucrumuda
Thuppa
Artagira
Rubuna

Lynxama

INSVLÆ

Cerne
Iunonis, vel Solis, quæ & Autolala
Fortunatæ, quæ sunt Aprositos Heras Pluitala
Casperia Canaria Centuria.

AETHIOPIA SVB ÆGYPTO

REGIONES

Barbaria
Triacontaschœnon
Meroe
Troglodytica
Azania
Smyrnophoros, i. Myrrhæfera
Cinamomifera
Bacalitis.

PROMONTORIA

Rhaptum
Mnemium
Isium
Cereris Scopias
Diogenis
Amoris ara
Colobon
Saturni
Mosylon
Aromata
Noti cornu
Serapionis.

FLVMINA

Nilus
Astapus
Astaborus
Raptum.

MONTES

Æthiopici
Garbata
Elephas
Pylæ
Maste.

PALVDES

Nili duæ
Coloe.

POPVLI

Adulitæ
Avalitæ
Mosuli
Colbi
Tabieni
Sirtibes
Attiri
Babylonij
Rhizophagi
Auxumitæ
Sabordæ
Molibæ
Megabradi
Nubæ
Blemmyes
Didascæ
Pechini
Struthophagi
Catadræ
Mastitæ
Evonymitæ
Sebardæ
Gapachi
Ptoemphanes
Cadupi
Elephantophagi
Pesendaræ
Memnones
Sapæi
Scenitæ
Tralitæ
Daradi
Rhypæi
Nygbenitæ.

VRBES

Trimotus mons
Chersonesus
Bathys portus
Dioscurum portus
Aspis extremum
Satyrorum mons
Monodactylus mons
Gaurus mons
Deorum salus portus
Ptolemais ferarum
Sebasticum ostium
Magnum littus
Sabat civitas
Orine Chersonesus
Adula
Antiochi Solen
Mandaeth vicus

Arsi-

Arſinoe
Dere
Analites
Maleos emporium
Mundi emporium
Cobe emporium
Accane
Aromata emporium
Panopros vicus
Opone emporium
Zengiſa extremum
Phalangis mons
Apocopa
Littus parvum
Littus magnum
Eſſina emporium
Tonica emporium
Rhapta metropolis
Taſitia
Boon
Autoba
Phthuri
Piſtra
Ptemythis
Abuncis

Cambyſi ærarium
Erchoas
Satachtha
Mori
Nacis
Tathis
Pnups
Berethis
Gerbo
Patæta
Ponteris
Primis magna
Arabis
Napata
Sacola
Sandaca
Orbadari
Primis parva.

Meroes inſulæ
- Coloe
- Maſtæ
- Meroe
- Sacolche
- Eſer
- Doron vicus.

INSVLÆ

Aſtrate
Minervæ ara
Gythites
Tomadeorum duæ
Myronis
Catathræ, quæ & Chelonitides
Oreſtides duæ
Mangon
Daphnine
Acanthine
Macaria
Orneon
Bacchi
Antibacchi
Panis
Diodorij
Iſidis
Mundi
Amibi
Menæ duæ
Myrica.

AETHIOPIA INFERIOR

REGIO

Agizymba Æthiopum

PROMONT.

Praſſum.

MONTES

Lunæ

Dauchis
Ion
Ziphar
Ineſchi
Barditus.

POPVLI

Anthropophagi
Rhapſij
Ichthyophagi
Heſperij
Athacæ
Vlterius incognita.

INSVLA

Menuthias.

AFRICÆ FINIS.

ASIAE
PONTVS & BITHYNIA.

REGIONES
Timonitis
Bogdomantis
Zyngiana.

PROMONTORIA
Dianæ fanum
Posidium.

FLVMINA
Ascanius
Rhyndacus
Psillis
Calpas
Sangarius
Hippius
Elatas
Parthenius.

PALVS
Ascania.

MONTES
Ormenius
Olympius Mysius.

POPVLI
Chalcedonij
Mariandeni
Caucones.

VRBES
Chalcedon
Acritas extrema
Tararium
Astacus
Olbia
Nicomedia
Prusias
Dascylium
Apamea
Bithyniæ extremitas
Artace vicus
Diospolis
Heraclea Ponti
Psyllium
Tium
Amastris
Cromna
Cytorum
Libissa
Eriboea
Callica
Patavium
Prusa ad Hippium
Didaucana
Protomacra
Claudiopolis, quæ & Bithynium
Flaviopolis quæ & Cratea
Timæa
Clitæ
Latania
Cæsarea, quæ & Smyralea
Prusa ad Olympum
Argilium
Dables
Dadastana
Iuliopolis.

INSVLÆ
Cyaneæ, duæ numero
Thynias, quæ & Daphnusa
Erithini scopuli.

ASIA PROPRIA

REGIONES
Phrygia minor seu Troas
Phrygia magna
Mysia minor
Mœonia
Lydia
Æolij
Caria
Doris.

PROMONTORIA
Sigeum
Lectum
Argennum
Trogylium
Gnidus.

FLVMINA
Æsepus
Geranicus
Simois
Scamander

Cai-

Caicus
Hermus
Cayſtrus
Mæander
Lycus
Calbis.

POPVLI

Olympeni
Træmenothyritæ
Pentademitæ
Myſomacedones
Erizeli
Lycaones
Themiſonij
Moccadelij
Cyddeſes
Peltini
Moxiani
Phylacenſij
Hierapolitæ.

VRBES

Myſiæ minoris:
Cyzicus
Parium
Lampſacus
Abydus
Dardanum
Scepſis
Hiera germa.

Phrygiæ minoris ſeu Troadis:
Troia Alexandria
Aſſum
Ilium.

Iarganum
Palæſcepſis
Antandrus
Atramyttium
Proſelene
Pitane
Daguta
Apollonia iuxta Rhyndacum
Traianopolis
Alydda
Præpeniſſus

Phrygiæ maioris:
Pergamus
Synaos
Doryllium
Midaium
Tricomia
Ancyra Phrygiæ
Nacolia
Tribanta
Docela
Amorium
Abroſtola
Cotyæum
Æzanis
Conna
Lyſias
Cercopia
Eucarpia
Prymneſia
Docymæum
Synada
Gambua
Melitara
Inliopolis
Acmonia
Eumenia
Druſum
Tiberiopolis
Blæander
Eſtorium
Silbium
Philomelium
Peltæ
Metropolis
Apamea Cibotus
Hierapolis
Cibyrrha
Diocæſarea
Sanis
Themiſonium
Pylacæum
Sala
Gazena.

Cæne extremum
Elæa

Aeolidis:
Murina
Hydra extremum
Cume
Phocæa.

Ioniæ:
Smyrna
Clazomenæ
Teos
Lesbus
Colophon
Epheſus.

Cariæ:
Pyrrha
Heraclea ad Latmum
Miletus
Iaſſus
Bargylia
Myndus.

Doridis:
Scopia extrema
Halicarnaſſus
Ceramus
Knidus
Loryma
Creſa portus
Phœnix vicus
Phuſca
Caunus.

Lydiæ & Mæoniæ:
Termera
Moſteni
Hierocæſaria
Nacraſa
Thyatira
Magneſia ad Sipylum
Iuliogordus
Ægara
Hypæpa
Sardis
Philadelphia
Iouis fanum
Metropolis
Tripolis
Laodicea ad Lycum
Antiochia ad Mæandrum

Bitoa-

Bitoana
Trapezopolis
Nyſſa
Aphrodiſias
Trallis drũ
Magneſia ad Mæan-
Apollonia ad Lambanum
Heraclea ad Albanũ
Priene
Harpaſa
Orthoſias
Neapolis
Bargaza
Amyzon
Alabanda
Stratonice
Alinda
Badeſſus
Mylaſſa
Hydiſſa
Idymos
Thera
Pyſtus
Septe*
Daldea, Sattala, Cadi. } Erizelorum

INSVLÆ

LESBVS, in qua civitates

Pyrrha
Ereſſus
Mytilene
Methymna
Antiſſa
Mania promont.
Argennum promont.
Singrium promont.

RHODVS, in qua civitates

Camirus
Lindus
Ieliſſus
Panis promont.

CARPATHVS, in qua civitates

Poſidium
Ephialteum promont.
Thoanteum promõt.

AMORGVS, in qua civitates

Arceſine
Begialis
Minyia.

Co, cum opido cognomine
Aſtipalæa
Icaria
Myndus
Chius, & in ea civitates
Poſidium
Phanæa extrema
Chius civitas
Samus, cum vrbe cognomine, &
Ampelus promont.
Syme, & in ea civitas
Caſi.

LYCIA.

REGIONES

Mylias
Caballia.

PROMONT.

Hiera.

FLVMINA

Xanthus
Limyrus.

MONTES

Maſcytus
Cragus.

VRBES.

Calinda
Lydæ
Carya
Daddala locus
Telmeſſus
Patara
Andriaca
Aperræ
Olympus civitas
Phaſelis
Cydna
Symbra
Octapolis
Comba
Sidyma
Pinara
Araxa
Tlos
Xanthus
Corydallus
Sagalaſſus
Rhodia
Arendæ
Phellus
Myra
Limyra
Podallia
Niſa
Choma
Condyba
Bubo
Oeneanda
Balbura.

INSVLÆ

Megiſta
Dolichiſta
Chelidoniæ ſcopuli.

GALATIA

REGIONES
Paphlagonia
Lycaonia
Pisidia
Isauria.

PROMONT.
Carambis.

FLVMINA
Zalisçus
Halys.

POPVLI
Paphlagonij
Tolistobogi
Tectosagæ
Trocmi
Proselemmenitæ
Bezeni
Orondici.

MONTES
Gigas
Celænus
Didymus.

VRBES
Climax vicus
Teuthrania, quæ & Thymæna
Zephyrium
Callistratia
Aboni mœnia
Cimolis
Armena
Stephane vicus
Sinope
Cyptasia
Galorum
Amisus.
Paphlagonij: Zagira, Plegra, Saccora, Elvia, Tobata, Germanopolis, Selca, Zolca, Dacasta, Mosón, Sacorsa, Pompeiopolis, Gonica, Andrapa, quæ & Neoclaudiopolis, Sabinis, Situa, Eusene.
Tolistobogi: Germa colonia, Pessinus, Vindia, Andrus, Tolasta vicus, Vegistum.
Tectosagæ: Ancyra metropolis, Olenus, Corbeuntus, Argizala, Vinzela, Rhosologia, Sarmalia, Dictis
Trocmi: Carima, Landosia. Tavium, Lascoria, Androsia, Claudiopolis, Carissa, Phovibagina, Dudua, Saralus, Vcena, Rhastia.
Orondici: Misthium, Pappa.
Proselemmenitarum, Bezenorum, & partis Lycaoniæ: Petenissus, Ecdamua, Sivata, Ardistama, Ciæna, Congustus, Terarium, Laodicea cremata, Vasata, Perta.
Pisidiæ: Apollonia, Antiochia Pisidiæ, Abdada, Neapolis.
Isauriæ: Savatra, Ausira, Isaura.

PAMPHYLIA

REGIONES
Cilicia aſpera
Phrygia
Piſidia
Carbalia.

FLVMINA
Cataractes
Ceſtrus
Eurymedon.

VRBES
Olbia
Attalia
Matylus
Sida.

Ciliciæ aſperæ {
Coracenſium
Syedra
Laerte
Caſæ
Lyrope
Colobroſſus
Cibyra.

Piſidiæ {
Antiochia.
Proſtama
Beudus vetus
Baris
Comana
Lyſinia
Cormaſa.

Carbaliæ {
Creſſopolis.
Pogla
Menedemium
Vranopolis
Ariaſſus
Milyas
Termeſſus
Corbaza
Perge
Silvum
Aſpendos
Dada
Olbaſa
Durſela
Orbanaſſa
Talbenda
Cremna colonia
Comana
Pedneliſſus
Vinzela
Selga
Seleucia.

INSVLÆ
Crambuſa
Atelebuſa.

CAPPADOCIA

REGIONES
Pontus Galaticus
Pontus Polemoniacus
Pōtus Cappadocicus
Sidona regio
Chamana præfectura
Sargaranſena præfectura
Garſauria præfectura
Ciliciæ præfectura
Tyanitidis pręfectura
Lycaonia
Antiochiana
Phanagorius campus.

PROMONTORIA
Herculis
Iaſonium
Athenarum.

FLVMINA
Iris
Thermodon
Arcadis
Ciſſa
Apſorus
Glaucus
Lycus
Melas

MONTES
Argeus
Antitaurus
Scordiſcus.

POPVLI
Ciſſij
Leucoſyri.

VRBES
Leucoſyr. Ancon.

Ponti Galatici {
Themiſcyra
Boenaſa
Sebaſtopolis altera
Tebenda
Amaſea
Choloe
Stonia
Piala
Pleumaris
Pida
Sermuta
Comama Pontica
Eudoxiana *.

Pole-

Ponti Polemoniaci
- Polemonium
- Cyteorum
- Hermonaſſa
- Gazalina
- Eudiphus
- Carvanis
- Sarbaniſſa
- Ablata
- Neocæſarea
- Saunaris
- Metadula
- Zela
- Danae
- Sebaſtia
- Metorome
- Sabalia
- Metalaſſus.

Ponti Cappadocici
- Iſchopolis
- Ceraſus
- Pharnacia
- Hyſſi portus
- Trapezus
- Opius
- Rhizus portus
- Chordula
- Marthula
- Xylina

- Apſorus
- Sebaſtopolis
- Zephyrium
- Aza
- Cocalia
- Cordula
- Trapezuſa
- Aſiba
- Mardara
- Camuriſarbum.

Chamanæ
- Zama
- Andraca
- Gadiana
- Vadata
- Sarvena
- Odogra.

Sargarauſenæ
- Phiara
- Salagena
- Gaugæna
- Sabalaſſus
- Arirathera
- Marora.

Garſauriæ
- Phreata
- Archelais
- Neaneſſus
- Diocæſarea

- Salamborea
- Tetrapyrgia.

Antiochianæ
- Derbe
- Laranda
- Olbaſa.
- Muſcanda.

Ciliciæ
- Muſtilia
- Seva
- Campæ
- Maſaca, quæ & Cæſarea
- Coziſtra
- Sebagena
- Archama
- Soroba.

Lycaoniæ
- Canna
- Adopiſſus
- Iconium
- Paralais
- Corna
- Casbia
- Baratta.

Tyanitidis
- Dagræ
- Tyana
- Bazis
- Siala.

ARMENIA MINOR.

REGIONES.

Orbaliſena
Ætulana
Æretica
Orſena
Orbeſina
Melitena.

PRÆFECTVRÆ

Cataonia
Muriana
Lavinianenſis
Rhavena

VRBES

Sinera
Aziris
Dalanda
Iſmara
Zimara
Daſcuta
Satala
Domana
Tapura
Nicopolis
Chorſabia
Charax
Dagona
Seleoboria
Caltioriſſa
Analiba
Piſingara.

Godaſa
Endixata
Carape
Maſara
Oromandrus
Iſpa
Phuphena
Arana
Phuphagena
Mardara
Væſapa
Orſara.

Melitenæ
- Daguſa
- Sinis colonia
- Melitine
- Zopariſtus
- Titareſſus
- Cianica
- Phuſipara
- Euſemara

Cataoniæ
- Iaſſus
- Ciacis
- Leugæſa
- Marcala
- Semizus
- Laleneſis.
- Cabaſſus
- Tynna
- Tirallis
- Cybiſtra
- Claudiopolis
- Daciſandus
- Polyandus
- Comana Cappadocię
- Mopſi crene
- Tanadaris
- Leandis.

Sinzita
Cotæna
Zoropaſſus

Murianæ
- Nyſa
- Araſaxa
- Carnalis
- Garnaca.

Lauinianenſis
- Corce
- Meteta
- Claudias
- Caparcelis
- Dizoatra
- Paſarne
- Cizara
- Sabagena
- Nolaſena
- Laugaſa.

Rhavenæ
- Iuliopolis
- Barzalo
- Seraſpera
- Lacriaſſus
- Antelia
- Adatha.

CILICIA

REGIONES

Piſidia
Cilicia propria
Selendis aſpera
Cetis
Dalaſis
Characina
Mamotis
Laxanitis
Bryelica.

PROMONTORIA

Sarpedon
Zephyrium.

FLVMINA

Arymagdus
Calycadnus
Cydnus
Sarus
Pyramus
Lamus.

VRBES

Seleniti-dis aſperæ
- Iotape
- Selinus
- Antiochia ad Cragũ
- Nephelis
- Clyſtrus
- Domitiopolis
- Philadelphia
- Seleucia aſpera
- Diocæſarea.

Cetidis
- Olbaſa
- Anemurium
- Arſinoe
- Celenderis
- Aphrodiſias.

Piſidiæ
- Corycus
- Sebaſta
- Pompeiopolis, quæ & Soli
- Zephyrium
- Mallus
- Serrepolis vicus
- Ægæ
- Iſſus.

Dalaſidis
- Necica.

Characinæ
- Flaviopolis.

La-

Mamotidis {Lamus.
Lacanitidis {Irenopolis.
Brielicæ {Augusta.

Ciliciæ propriæ {Tarsus, Adana, Cæsarea, apud Anazarbum, Mopsvestia, Gastabala, Nicopolis, Epiphania, Portæ Amanicæ.

SARMATIA ASIATICA

REGIONES
Mithridatis
Heneſiotis.
PROMONT.
Cimmerium.
FLVMINA
Marabius
Rhombites
Theſpanius
Rhombites minor
Atticitus
Pſapis
Varadanus
Pſichrus
Burca
Theſſyris
Corax
Soana
Alonta
Vdon
Rha.
MONTES
Hyperborei
Hippici
Ceraunij
Corax
Caucaſius.
POPVLI
Hyperborei
Baſiliſcæi
Modacæ
Hippophagi
Zacatæ
Suardeni
Aſæi
Perierbidi
Iaxamatæ
Chænides
Thirophagi
Mateni
Seraceni
Sempſij
Thetmontæ
Tyrambæ
Aſturicani
Arichi
Zinchi
Conapſeni
Metibi
Agoritæ
Melanchæni
Sapothreni
Scymnitæ
Amazones
Suani
Saconi
Erinæi
Arbali
Sirbi
Tuſci
Diduri
Vlæ
Olonde
Achæi
Isondæ
Bosporani
Gerri
Heniochi
Cercetæ
Sanari
Sovenochalci.
VRBES
Paniardis
Patarve
Azara
Azabetis tenia
Tyrambe
Geruſa
Mapepa
Apaturus
Achilleum
Hermonaſſa
Phanagoria
Corocondame
Syndicus portus
Synda vicus
Bara portus
Achæa vicus
Tazus
Taretica extremum
Ampſalis
Oenanthia
Carterum mœnia
Exopolis
Tanais
Naubaris idem li. 8. †Navarius

Lochis
Azaraba
Scopulus
Coruſia
Suruba
Saraca
Sebriapa
Nabla
Cucadma
Abunia
Batracha
Naſunia
Almia
Albaniæ portæ
Sarmaticæ portæ
Alexandri columnæ.

COLCHIS

REGIO

Necretica.

FLVMINA

Hippus
Cyaneus
Chariſtus
Phaſis.

POPVLI

Lazæ
Manrali.

VRBES

Dioſcuria, quæ & Sebaſtopolis
Neapolis
Giganeum
Thiapolis
Mecheſſus
Madia
Saraca
Surium
Zadris.

IBERIA

VRBES

Aginna
Nubium vicus
Vaſæda
Varica
Sura
Artaniſſa
Surra
Meſtleta
Zaliſſa
Armactica.

ALBANIA

FLVMINA

Gerrus
Caſius
Albanus
Cyrus.

VRBES

Teleba
Gelda
Iobula
Iuna
Chabala
Chobata
Albana
Gangara
Tetagoda
Bacchea
Sanua
Dechlana
Nega
Moſega
Samunis
Eblæa
Boziata
Meſia
Adiabda
Abliala
Camechia

Oſica

Osica
Sioda
Baruca
Chadaca
Alamus
Thiauna
Thabilaca
Thalbis
Albaniæ portæ.

INSVLÆ

Helodes.

ARMENIA MAIOR.

REGIONES

Catarzena
Ossarena
Motena
Colthena
Soducena
Sibacena
Sacapena
Basilisena
Bolbena
Arsesa
Acilisena
Sophena
Austanitis
Azetine
Thospitis
Corinea
Bagravandena
Gordena
Cotæa
Mardi populi
Bachas locus.

FLVMINA

Araxes
Tigris.

PALVDES

Thospitis
Lychnitis
Areesa.

MONTES

Nymphates
Moschici
Paryadris
Vdacepsis
Abus
Gordiæus.

VRBES

Sala
Ascura
Baraza
Lala
Sanguta
Sataphara
Toga
Varutha
Azatha
Cholva
Sidala
Surta
Tastina
Cozala
Cotomana
Colsa
Sardeuna
Baginna
Aezala
Prova
Gisma
Cholvata
Sacalbina
Asarata
Bressus
Elegia
Chasira
Chorsa
Thalina
Armaviara
Artaxata
Naxovana
Zathua
Tinissa
Zoriga
Sana
Brizaca
Daraniſſa
Zogocara
Cubena
Colana
Iachura
Cholua
Sogocara
Phausya
Phandana
Zarvana
Tigranaana
Citamum
Anarium
Sigua
Gerva
Zurzura
Magustana
Attacana
Tarina
Balisbega
Babila
Saubaana
Ozara
Elegarda

129

Mazara
Anſeta
Soëta
Belcania
Selgia
Thoſpia
Colchis
Siavana
Phora
Arſamoſata
Mæpa
Corra
Bovana
Phaſca
Cholimna
Daudiana
Terebia
Baputa
Artemidita
Siæ
Thelbalana
Pherendis
Gordyneſia
Tigranocerta
Artagigarta.

CYPRVS.

REGIONES

Salaminia
Paphia
Amathuſia.

PROMONTORIA

Acamas
Zephyrium
Drepanum
Phrurium
Curias
Dades
Throni
Elæa
Crommyum.

FLVMINA

Lycus
Tetius
Pedæus
Lapithus.

MONS

Olympus.

VRBES

Paphos nova
Paphos vetus
Curium
Amathus
Citium
Ammochoſtus
Salamis
Cauda bovis
Clides extrema *
Carpaſia
Acheorum littus
Aphrodiſium
Macaria
Ceronia
Lapithus
Soli
Callinuſa extremum
Arſinoe
Chytrus
Trimethus
Tamaſſus.

INSVLÆ

Clides
Carpaſorum.

SYRIA.

REGIONES

Phœnicia
Palæſtina, quæ & Iudæa
Pieria
Syria cava
Cyrrhiſtica
Seleucis
Caſſiotis
Chalibonitis
Chalcidica
Apamena
Laodicæa
Palmyrena
Batanæa
Saccæa
Samaria
Iudæa
Idumæa
Trachonitæ Arabes.

FLVMINA

Orontes
Eleutherus
Adonis
Leon
Cherſeus
Chryſorrhoas
Iordanis
Singas.

LACVS

Geneſaritis
Tiberias.

MONTES

Pieria
Caſius
Libanus
Antilibanus
Alſadamus
Hippus
Carmelus.

VRBES

Phœniciæ:
Simyra
Orthoſias
Tripolis
Dei frons
Botrys
Byblos
Berytus
Sidon
Tyrus
Ecdippa
Ptolemais
Sycaminos
Dora
Arca
Palæobyblus
Gabala
Cæſarea Panias.

Comagenæ:
Areca
Antiochia ad Taurũ
Singa
Germanicea
Catamana

Dolicha
Deba
Chaonia
Cholmodara
Samoſata legio.

Pieriæ:
Alexandria
Myriandrus
Pinara
Pagræ
Syriæ portæ.

Ariſeria
Rhegias
Rhuba
Heraclea
Niara
Hierapolis
Cyrus
Berrhœa

Cyriſticæ:
Thaena
Paphara
Vrema
Arudis
Zeugma
Europus
Cecilia
Bethammaria
Gerra
Arimara
Eragiza.

Seleucidis:
Rhoſſus
Rhoſſicus ſcopulus
Gephyra
Gindarus
Imma.

Seleucia Pieriá
Balanææ
Pallos
Gabala
Poſidium
Laodicea
Heraclea
Antiochia ad Orontem

Daphne
Bactæalla

Caſiotidis:
Audia
Seleucia ad Belum
Lariſſa
Epiphania
Raphaneæ
Antaradus
Marathus
Mariame
Mamuga.

Thema
Acoraca

Chalibonitidis:
Derrima
Chalibon
Spelunca
Barbariſſus
Athis.

Chalcis
Aſaphidamá

Chalcidicæ:
Tolmideſſa
Maronias
Coara.

Nazama
Thelminiſſus

Apamenæ:
Apamia
Emiſſa.

Cabioſa Laodicea

Laodiceæ:
Paradiſus
Iabruda.

Heliopolis
Abila, quæ cognominatur Lyſanij
Ina
Gaana
Damaſcus
Samulis
Abidá

Syriæ cavæ:
Hippos
Capitolias
Pella
Idara

Gera-

Geraſa
Adra
Scythopolis
Gadora
Dium
Philadelphia
Canatha.

Reſapha
Cholle
Oriza
Putea
Adada
Palmyra
Adacha
Palmyrenæ: Danaba
Goaria
Avera
Caſama
Odmana
Ateia
Alalis
Sura
Alamata.

Gerra
Elera

Batanææ: Nelaxa
Adrama.

Cæſarea Stratonis
Apollonia
Ioppe
Iamnetorum portus
Azotus
Gazæorum portus
Aſcalon
Anthedon
Galilææ: Camphuris
Galilææ: Capharnaum
Galilææ: Iulia
Samariæ: Neapolis
Samariæ: Thena
Raphia
Gaza
Iamnea
Lydda
Palæſtinæ vel Iudææ: Antipatris
Druſias
Emaus
Sebaſte
Esbus
Bætogabra

Guphna
Archelais
Phaſaëlis
Hierico
Hieroſolyma, quæ nunc Ælia Capitolia
Thamna
Engada
Beddoro
Thamaro
Coſmus
Libias
Callirrhoe
Gazorus
Epicærus.

Idumææ: Mezarmæ
Idumææ: Caparorſa
Idumææ: Gemmaruris
Idumææ: Eluſa
Idumææ: Maps.

INSVLA

Aradus.

ARABIA

PETRÆA.

REGIONES

Saracene
Munichiatis
Pharanitæ
Rhaeteni.

PROMONT.

Pharan.

MONS

Melani.

VRBES

Eboda
Maliatha
Lyſa
Calguia
Guba
Gypſaria
Geraſa
Petra
Characoma
Avara
Zanaatha
Adri
Zoara
Thoana
Necla
Cletharro
Moca
Sebunta
Ziza
Maguza
Medava
Audia
Rhabmathmoma
Anitha
Surattha
Boſtra legio
Adra
Coraca.

MESOPOTAMIA

REGIONES

Anthemusia
Chalcitis
Gauzanitis
Acabene
Tingene
Ancobaritis.

FLVMINA

Euphrates
Tigris
Chaboras
Saocoras.

MONTES

Masius
Singaras.

VRBES

Porsica
Aniana
Barsampsa
Sarnuca
Baumæ
Nicephorium
Maguda
Chabora
Thelda
Aphphadana
Banabe
Zetha

ad Euphratem fluvium

Bæthautha
Rhescipha
Agamana
Eudrapa
Addæa
Pacoria
Teridata
Naarda
Sipphara
Seleucia.

iuxta Tigrim fluvium

Durbeta
Saphæ
Deba
Singara
Betousa
Lambana
Birtha
Carthara
Manchana

Tescapha
Apamea
Bithias
Ammæa
Edessa
Suma
Ombrea
Rhisina
Oxira

Sarrane
Nisibis
Sanace
Arxama
Bithiga
Gizama
Baxacha
Sinna
Carrhæ
Mambuta
Auladis
Tirithia
Ballatha
Sinna
Thergubis
Olia
Ortheaga
Zama
Gurbatha
Badausa
Bariana
Acraba
Ræsena
Apphadana
Peliala
Alvanis
Bimatra
Deremma.

ARABIA DESERTA

POPVLI

Cauchabeni
Catanij

Agubeni
Rhaabeni
Orcheni

Æsitæ
Masani
Agræi

Mar-

Martini
Baſtanei.

VRBES

ad ſinum Perſicum:
Ammæa
Adicara
Iocura.

iuxta Euphratem:
Thapſacus
Bithra
Gadirtha
Auzara
Audattha
Eddara
Balatæa
Pharga
Colorina
Belgnæa.
Barathema
Save
Coche
Gavara
Aurana
Beganna
Alata
Erupa
Themma
Luma
Thauba
Sevia.
Dapha
Sora
Artemita
Odogana
Nachaba
Tedium
Zagmais
Arrade
Bere
Abæra
Dumetha
Salma
Allata
Calathuſa.

BABYLONIA

REGIONES
Chaldæa
Amordacia
Auramitis
Strophas.

FLVMINA
Baſilius
Baarſares.

VRBES
Bilba
Ciaſa
Didugua
Orchoe
Gunda
Batracharta
Berambe
Thalatha
Teredon
Altha
Duraba
Idicara
Thelbencana
Volgeſia
Babylon
Beana
Barſita
Chuduca
Theame
Phumana
Iamba
Bethana
Sorthida
Chiriphe
Ratta
Rhagia.

ASSYRIA

REGIONES
Arrhapachitis
Sittacena
Adiabene
Apolloniatis
Calacina
Arbelitis.

FLVMINA
Leucus
Caprus
Gorgus.

POPVLI
Gacamæi
Sambatæ.

MONS
Chaboras.

VR-

VRBES

iuxta Tigrim
- Marde
- Savara
- Beſſara
- Belciana
- Ninus vel Ninive
- Sacada
- Oroba
- Thelda
- Cteſiphon

Birthama
Datha
Zigira
Darna
Obana
Therſara
Corcura
Oroba
Degia
Comopolis
Doſa
Gaugamela
Sarbena
Arbela
Gomora
Phuſiana
Iſonoe
Sura
Chatracharta
Apollonia
Bethura
Arrapa
Binna
Artemita
Sittaca
Herculis aræ.

Et ſi harum Ptolemæus tantùm in deſcriptione Meſopotamiæ & Suſianæ meminerit, ex numerorum notis illis aſcriptis, Aſſyriæ tamen aſcribuntur.

MEDIA.

REGIONES

Margiana
Tropatena
Choromithrena
Elymais
Sigriana
Rhagiana
Daretis
Syromedia.

FLVMINA

Araxes
Cambyſis
Cyrus
Mardus
Staon
Charinda.

LACVS

Mariane.

MONTES

Zagrus
Orontes
Iaſonius
Coronus.

POPVLI

Caſpij
Cæligi
Caduſij
Geli
Dribyces
Amariacæ
Mardi
Carchudi
Marundæ
Margaſi
Sagartij
Tapuri
Sidices
Vaddaſi.

VRBES

Sannina
Tazina
Sabææ aræ
Caduſiorum vallum
Cyropolis
Amana
Acola
Mandagarſis
Scambena
Gabale
Vca
Varna
Candys
Gabris
Sozoa
Tondarba
Azata
Morunda
Tigrana
Pharambara
Tachaſara
Zalaca
Alvaca
Gauzania
Phazaca
Pharaſtia
Curena
Phanaſpa

132

Gabris altera
Nande
Gazaca
Saraca
Mandagara
Aganzagava
Gaala
Orocana
Alicadra
Phanaca
Nazada
Alinza, quæ Oroſa
Arſiſaca
Aliſdaca
Dariauſa
Sincar
Batina
Veſappa
Niguſa
Sanais
Razunda
Veneca
Bithia
Alinza
Zaranis
Gabena
Laraſſa
Ecbatana
Locaſtra
Niphavandra
Guriauna
Travaſa
Choana
Auradis
Tibracana
Betharga
Carine
Caberaſa
Parachana
Arſacia
Gauna
Heraclea
Zania
Aruzis
Zarama
Tautice
Europus
Abacena
Cimbina
Dattha
Gereſpa
Rhapſa
Andriaca
Cluaca
Argaraudaca
Canatha
Aradriphe.

SVSIANA

REGIONES

Melitena
Cabandena
Characena
Ciſſia
Chalapetis
Deera campus.

FLVMINA

Moſæus
Eulæus
Oroatis.

POPVLI

Eldimæi
Caſſæi.

VRBES

Vallum Paſeni
Tenagus arenoſus
Agra
Aracca
Aſia
Alinza
Sacrone
Bergan
Suſa
Saura
Dera
Agarra
Abina
Tareiana
Sele
Anuchta
Graan
Vrzan.

INSVLA

Taxiana.

PERSIS

REGIONES
Parætacene
Temiſdia
Mardene
Toacene.

FLVMINA
Idem eſt cũ Oroati ſuperiore Rhuatis
Rhogomanis
Briſoana
Bagrada.

MONS
Parchoatrus.

POPVLI
Meſſabatæ
Rhapſes
Hippophagi
Suſæi
Metorés
Sabæi.

VRBES
Toaca extremum
Cherſoneſus extremũ
Ionaca
Auſinza
Ozoa
Tanagra
Marraſium
Appadana
Axima
Portopana
Perſepolis
Niſerge
Syćta
Arbua
Cotamba
Poticara
Ardea
Cauphiaca
Batthina
Cinna
Parodana
Taëpa
Tragonica
Mætona
Chorodna
Corra
Gabara
Obroatis
Taoca
Parta
Mammida
Vxia
Paſargada
Gabæ.

INSVLÆ
Tabiana
Soptha
Alexandri quæ & Aracia.

PARTHIA

REGIONES
Cominſina
Parthyena
Chorone
Arćticena
Tabiena.

MONS
Coronus

POPVLI
Sobidæ.

VRBES
Ambrodax
Sinunia
Cariapa extremum
Roara
Suphtha
Araciana
Dordomana
Hecatompylos regia
Sindara
Barbara
Myſia
Charax
Apameia
Semina
Aſpa
Marriche
Armiana
Taſtache
Choana
Rhuda
Paſacarta
Simpſimida
Appha
Artacana
Rhagæa.

133

CARMANIA

REGIONES
Rhudiana
Parepaphitis*
Agdenites*
Cabedena
Acanthonitis

PROMONTORIA
Armozum
Bagia
Alabagium.

FLVMINA
Dara
Arapis
Carius
Achidana
Andanis
Saganus
Sarus
Samydochus
Hidriacus
Zorambus.

MONTES
Perſici
Semiramidis
Strongylum.

POPVLI
Camelobоſci
Soxotæ
Aeræ
Charadnæ
Peſargadæ
Chelonophagi.

VRBES
Carpella extrema
Canthapis
Armuza
Agris
Combana
Gogana
Magida
Samycade
Teſa
Quiſa portus
Deranobila
Cophanta portus
Badara
Muſarna
Portoſpana
Carmane metropolis
Teſpis
Nepiſta
Chodda
Tharſiana
Alexandria
Sabis
Oroaſca
Ora
Cophranta.

INSVLÆ
Sagdiana, in qua civitas Miltus
Vorochta
Palla
Carminna
Liba.

CARMANIÆ DESERTÆ

REGIO
Modomaſtica.

POPVLI
Iſatichæ
Ganandadopydnæ
Zuthi.

ARABIA FELIX.

REGIONES
Myrrifera
Thurifera.

PROMONTORIA
Palindromos

Poſidium
Ammonij
Cane
Syagros
Corodamum

Aſaborum
Solis fanum
Cherſoneſus.

FLVMINA
Bætius
Prium

Prium
Ormanus
Lar.

FONS

Styx.

MONTES

Melani, qui Asabo cognominantur
Hippos
Zametos
Prionoton
Marithi
Cabubathra
Didymi
Climax
Melan
Syagrus.

POPVLI

Thamyditæ
Sideni
Darræ
Bannubari
Arsæ
Cassanitæ
Elisari
Adramitæ
Macæ
Nareïti
Ætæij
Geræi
Themi
Leanitæ
Abucæi
Scenitæ
Thaditæ
Saraceni
Thamydeni
Napatæi
Athritæ
Mnasæmanes
Vadeni
Læeni
Astageni
Iolysitæ
Catanitæ
Thanvetæ

Manitæ
Salapeni
Cynædecolpitæ
Magetæ
Minæi
Dosareni
Mocoretæ
Sabæi
Anchitæ
Melangitæ
Dachareni
Zeeritæ
Bliulæi
Omanitæ
Cattabeni
Sachalitæ
Iobaritæ
Allumæotæ
Bliuæi
Sophanitæ
Bithibanitæ
Rhabanitæ
Chatrammitæ
Masonitæ
Saritæ
Sappharitæ
Homeritæ
Rhathini
Maphoritæ
Ascitæ.

VRBES

Onne
Modiana
Hippos vicus
Phœnicum vicus
Rhaunati vicus
Chersonesus extremũ
Iambia vicus
Copar vicus
Arga vicus
Zaaram regia
Centus vicus
Thebæ
Badei regia
Ambe

Mamala vicus
Adedi vicus
Puani
Pydni
Æli vicus
Napegus vicus
Sacatia
† Musa emporium
Mara videtur apud eundem li. 8.
Sosippi portus
Pseudocelis
Ocelis
Sanina
Madoca
Maraca
Dees vicus
Arabiæ emporium
Atmanisphe vicus
Ebisma
Magnum littus
Dama vicus
Ægisthe
Parvum littus
Cane emporium
Trulla portus
Mephath vicus
Embolon vicus
Tretos portus
Thiallela vicus
Moscha portus
Cumacatum vicus
Ausara
Ange vicus
Astoa vicus
Neogiala navale
Bosara
Dianæ oraculum
Abisa
Cryptus portus
Regma
Canipsa
Cavana
Sarcoe
Cadara
Atta vicus
Magindana

Gera
Bilæna
Thar
Iſtriana
Mallaba
Itamus
Adari
Coromanis
Leanites ſinus
Sacer ſinus
Aramava
Oſtama
Thapava
Macna
Acale
Madiama
Ochrona
Obrapa
Iadi vicus
Pharatha
Satula
Laba
Thæma
Gæa
Æna
Zugana
Gæſa
Soaca
Egra
Salma
Arre vicus
Digena
Saphtha
Phigia
Badais
Auſara
Iabri
Alata
Mochura
Thumna
Alvare
Phalagni
Salma
Gorda
Maraga
Ibirtha

Laorippa
Carna
Biabana
Goeratha
Catara
Rhæba
Macoraba
Sata
Maſthala
Domana
Attia
Ruana
Chabuata
Thumata
Olapia
Inapha
Tiagar
Appa
Agdami
Acarman regia
Idara
Naſcus metropolis
Labris
Latea
Hieracon vicus
Alabana
Chariatha
Laatha
Omanum emporium
Maraſdi
Baraba metropolis
Nagara metropolis
Iula
Amara
Magulaba
Silæum
Mariama
Thumna
Suodona
Marimatha
Saba
Menambis regia
Thauba
Saubatha metropolis
Madaſara
Gorda

Thavane
Meda
Araga
Sarvon
Mæpha metropolis
Saraca
Saphara metropolis
Are regia
Rhæda
Baenum
Thuris
Lachera
Hyela
Maccala
Sachle
Save regia
Deva
Socchor
Bana
Dela
Coa.

INSVLÆ

Arabici ſinus:
Æni
Timagenis
Zigæna
Dæmonum
Polybij
Hieracon
Socratis
Cardamena
Are
Catacecaumene
Maliachi duæ
Adani duæ

Perſici ſinus:
Cocconagi
Dioſcoridis, in qua civitates
Trete
Dioſcoridis
Organa
Sarapidis.

Rubri maris:
Apphana
Ichara
Tharo
Tylus
Aradis.

HYR-

HYRCANIA

REGIONES

Sichracene
Arſitis.

FLVMINA

Maxera
Oxus.

POPVLI

Aſtabeni
Maxeræ
Chrendi.

VRBES

Saramanna
†Socanaa

Contra omnes qui hactenus Ptolemæum interpretati ſunt, aut tabulas addidere, apud quos hoc vocabulum Socanaa pro flumine receptum fuit, nos hoc inter ciuitates reponimus : ſecuti non tantùm Græci codicis fidem, ſed & Marcellini ſcriptoris minimè contemnendi auctoritatem. Is enim inter Hyrcaniæ maritimas vrbes numerat Socundam & Saramannam. neque præter Oxum & Maxeram, alios amnes Hyrcahiæ attribuit.

Barange
Adrapſa
Caſape
Abarbina
Sorba
Sinaca
Hyrcania metropolis
† Amarva

Amaruſa lib. 8. apud eundem

Sale
Aſmura
Mauſoca.

INSVLA

Chalca.

MARGIANA

FLVMEN

Margus.

POPVLI

Derbiccæ
Maſſagetæ
Parni

Daæ
Tapori.

VRBES

Ariaca
Sina
Aratha
Argadina
Iaſonium
Rhea
Antiochia Margiana
Guriana
†Niſæa.

Nigæa, idem lib. 8.

BACTRIANA

FLVMINA

Dargomanes
Zariaſpes
Artamis
Dargidus.

POPVLI

Calataræ
Zariaſpæ
Chomari
Comi
Acinacæ
Tambyzi
Tochari
Marucæi
Scordæ
Varni
Avadiæ
Orſippi
Amariſpi.

VRBES

Charta, lib. 8. idem † Chatracharta
Chariſpa
Choana
Surogana
Phrati
Alichorda
Chomara

Curiandra
Cuaris
Aſtacana
Toſmuanaſſa
Menapia
Eucratidia
Bactra regia
Oſtobara
Maracanda
Maracodra.

SVGDIANI

REGIO
Vandabanda.
FLVMINA
Oxus
Iaxartes
Dymos
Baſcatis.
STAGNVM
Oxiane.
MONTES
Auxacij
Caucaſij veri
Oxij
Sugdij.
POPVLI
Paſcæ
Iatai
Tachori
Augali
Oxydrancæ
Drybactæ
Candari
Mardyeni
Vxiani
Choraſmij
Drepſiani
Ariſtes
Cyrradæ
VRBES
Cyreſchata
Oxiana
Maruca
Cholbeſina
Trybactra
Alexandria Oxiana
Indicomordana
Drepſa
Alexandria vltima.

SACAE

REGIO
Comedorum vallis.
MONTES
Aſcatancas
Imaus.
POPVLI
Caratæ
Comari
Comedæ
Maſſagetæ
Grynæi Scythæ
Toornæ
Byltæ.
LOCVS
Turris lapidea.

SCYTHIA INTRA IMAVM.

REGIO
Conadipſas.

FLVMINA
Rhymmus
Daix
Iaxartes
Iaſtus
Polytimetus

MONTES
Alani
Rhymmici
Noroſſus
Aſpiſij
Tapuros eoſdem vocat † Sapuri
Suebi
Anarei

POPVLI
Alani Scythæ
Suſobeni
Agathyrſi
Sætiani
Maſſæi
Suebi
Thaces
Rhobaſci
Azani
Iordij
Coraſphi
Orgaſi
Iotæ
Aorſi
Iaxartæ
Mologeni
Sammitæ
Zaretæ
Saſones
Tybiacæ
Tabeïni
Iaſtæ
Machageni
Noroſſi
Orosbes
Cachaſſæ Scythæ
Aſpij Scythæ
Galactophagi
Tapurei
Aſcatanæ
Anarei
Ariacæ
Nomaſtæ
Sagaraucæ
Rhibij, quorum

CIVITAS
Aſpabota
Davaba legit lib. 8. idem. † Daubæ.

SCYTHIA EXTRA IMAVM.

REGIONES
Auxacitis
Caſia
Achaſa

FLVMEN
Oechardus.

MONTES
Auxacij
Hemodi.

POPVLI
Abij Scythæ
Chaetæ Scythæ
Hippophagi
Charauni Scythæ.

VRBES
Auzacia
Iſſedon Scythica
Chaurana
Soeta.

SE-

SERICA

REGIO
Asmiræa.

FLVMINA
Oechardus
Bautes.

MONTES
Annibi
Ottorocorras
Asmiræi
Thagurus
Serici
Casij
Auxacij.

POPVLI
Anthropophagi
Annibi
Auxiacij
Siziges
Damnæ
Casij
Issedones
Oechardæ
Piaddæ
Nabannæ
Garenæi
Throani
Batæ
Ethaguri
Aspacaræ
Ottorocorræ.

VRBES
Damna
Piada
Asmiræa
Tharrana
Issedon Serica
Aspacara
Drosihe alibi apud eundem †Drosache
Paliana
Abragana
Thogara
Solana
Daxata
Orosana
Ottorocorra
Sera metropolis.

ARIA

REGIO
Scorpiofera.

FLVMEN
Arias.

STAGNVM
Aria.

MONTES
Batous
Sariphi.

POPVLI
Nisæi
Staveni
Mazorani
Caserotæ
Parutæ
Obares
Drachmæ
Ætymandri
Borgi.

VRBES
Dista
Nabaris
Tava
Augara
Bitaxa idem li. 8. geographiæ †Bitaza
Sarmagana
Siphare
Rhagaura
Zomuchana
Ambrodax
Boradia
Varpna
Godana
Phoraga
Chatrisacha
Chaurina
Orthiana
Taupana
Astanda
Articaudna
Alexandria in Ariis
Bæbarsana
Caputana
Aria
Basica
Sotira
Orbetane
Nisibis
Paracanace
Gariga
Darcama
Cotace
Tribazina
Astasana
Zimyra.

PAROPANISVS

FLVMINA
Dorgomanes
Gobria.

MONTES
Parſueti
Paropaniſus.

POPVLI
Cabolitæ
Ariſtophyli
Pabij

Parietæ
Ambautæ.

VRBES
Parſiana
Barzaura
Artoarta
Baborana
Capiſa
Niphanda
Draſtoca

Gazaca
Naulibis
Parſia
Locharna
Daroacana
Carura, quæ & Ortoſpana
Garbaca
Barrarda
Arguda.

DRANGIANA

REGIO
Tanacene.

MONTES
†Bætij.

POPVLI
Rhandæ
Bactrij.

VRBES
Proſphthaſia
Rhuda
Inna
Aricada
Aſta

Xarxiare
Noſtana
Pharazana
Bigis
Ariaſpe
Arana.

Bartij iidē ſunt apud eundem, in deſcriptione Gedroſiæ ſcilicet

ARACHOSIA

POPVLI
Bartietæ
Sydri
Rhæplutæ
Eroitæ.

VRBES
Ozola
Phoclis
Alexandria
Rixana
Arbaca
Sigana
Choaſpa
Arachotus

Aſiace
Gammace
Maliane
Dammana.

FONS
Arachotus.

GEDROSIA

REGIONES
Pardena
Pariſiena.

FLVMEN
Arabis.

MONTES
Arbyti.

POPVLI
Aberitæ
Garſidæ
Muſarinæi
Ramnæ.

VRBES
Rapava
Gynaecon portus
Bœamba
Rhizana
Badara
Cuni
Muſarna
Cottobara
Soſxetra
Oſcana
Eaſis
Omiza
Arbis.

INSVLÆ
Aſthæa
Codane.

INDIA
INTRA GANGEM.

REGIONES
Indoſcythia
Ariaca
Patalena
Sabiria
Arſa
Syraſtrene
Larice
Suaſtene
Caſperia
Ctylindrene
Limyrica
Goryæa
Torin-gorum, idē alibi. Paralia † Sorigorum
Mæſolia
Praſiace
Savarabitis
† Pandionis regio.
Candionorum populos legit idem alio in loco, aut memoriæ lapſu, aut typographi vitio.

PROMONTORIA
Balæum
Simylla
Comaria
Cory, quod & Calligicum.

FLVMINA
Mophis
Namada
Goaris
Benda
Nanaguna
Pſeudoſtomum
Baris
Solenis
Chaberus
Tynna
Mæſolus
Mandu
Doſaron
Adamas
Indus, eius oſtia ſunt
Sagapa
Sinthon
Chryſum
Chariphon
Saparages
Sabalaſſa
Lonibari
Coa
Suaſtus
Bidaſpis
Sandabala
Rhuadis
Babaſis
Zadadris; amnes in eum defluentes
Coa
Suaſtus
Bidaſpis
Sandabala
Rhuas
Babaſis
Zadadrus;
Ganges, eius oſtia ſunt
Cambyſus
Pſeudoſtomum

Anti-

Antibole
Magnum
Camberichum
amnes in eum defluentes
Diamuna
Sarabus
Tuſo.

MONTES

Apocopi, qui appellantur Pœnæ Deorum
Sardonix
Vindius
Bittigo
Adiſathrus
Vxentus
Arvedon.

POPVLI

Lampagæ
Deradræ
Pulindæ
Sadini
Pyratæ
Carei
Bati
Toringi vel Sorigi
Arvarnos legit idē alibi † Arvari
Gandaræ
Pandani
Caſpiræi
Gymnoſophiſtæ
Datichæ
Anichæ
Agriophagi
Chatræi
Tabaſſi
Phylitæ
Bittij
Candali
Ambatæ
Soræ Nomades
Bolingæ
Porvari
Adiſathri
Mandralæ
Cocconagæ

Salaceni
Sabaræ
Drilophylitæ
Brachmani
Arvæi
Badiamæi
Gangaridæ
Aij
Mæſoli
Prapiotæ
Siramnæ.

VRBES

Syraſtrenæ: Nauſtathmus, Bardaxima, Syraſtra vicus, Monogloſſum emporium.

Laricæ: Pacidare vicus, Camane, Nuſaripa, Pulipula, Barygaza, Agrinagara, Seripala, Bammagura, Sazantium, Zerogera, Ozene regia Triſtani, Minagara, Tiagura, Naſica.

Ariacarū: Supara, Dunga, Simylla emporium, Hippocura, Balipatna, Malippala, Seriſabis, Tagara (lemij), Bathana regia Siropo-, Deopale, Gamaliba, Omenogara.

Natarura
Tabaſſo
Inda
Tiripangada
Hippocura
Belcocuri
Subuttum
Syrimalaga
Calligeris
Modogulla
Petirgala
Banauſa.

Piratarū: Mandagara, Byzantium, Cherſoneſus, Armagara, Nitriæ emporium, Olochoëra, Muſopale metropolis.

Muzeris lib. 8. vocatur apud eundem: Tyndis, Aramagara, Callicaris, † Modiris emporium, Podoperura, Semne, Coreura, Bacare, Narulla, Cuba, Pallura.

Limyricæ: Paſage, Manganur, Scurellur, Purata, Aloa, Carura regia, Cerobothra, Arembus, Bideris, Pantipolis, Adarima, Coriur.

Aiorum
- Melenda
- Elancorũ emporium
- Cottiara
- Bambala
- Comaria
- Morunda.

Careorũ
- Soſicuræ
- Colchi emporium
- Mendela
- Selur
- Tittua
- Mantittur.

Pãdionis
- Argiri civitas
- Salur emporium
- Tænur
- Perincari
- Corindiur
- Tangala
- Modura regia Pandionis
- Acur.

Batorum
- Nicama metropolis
- Thellyr
- Corula
- Calindœa
- Bata
- Talara.

Paraliæ Toringorum ſiue Sorigorũ.
- Caliur
- Tennagora
- Ecur
- Orthura regia Sornacis
- Bere
- Abur
- Carmara
- Nargur
- Chaberis emporium
- Saburas emporium

- Podoce emporium
- Melange emporium
- Cottis
- Manarpha emporium
- Cerange
- Phrurium
- Carigé

Aruarorum vel Aruarnorum
- Poleur
- Picendaca
- Iatur
- Scopolura
- Icarta
- Malango regia Baſaronacis
- Agus
- Candipatna.

Meſoliæ
- Cõtacoſſyla empor.
- Coddura
- Alloſygne empor.
- Apheterium
- Pacura
- Panigæna
- Caticardamna
- Cannagara
- Cottobara
- Sippara
- Mapura
- Minagara
- Cocala
- Coſamba
- Polura
- Calliga
- Bardamana
- Coruncala
- Phagytra
- Pitynda metropolis.

Goriæ
- Cæſana
- Barborana
- Gorya
- Nagora, quæ & Dionyſopolis
- Droſtaca.

Gandareorum
- Proclais
- Naulibe.

Pandarorum
- Labaca
- Sagala, quæ & Euthymedia
- Bucephala
- Iomuſa.

Indoſcythiæ
- Artoartar
- Andrapana
- Nasbana
- Banagara
- Codrana
- Embolima
- Pentagramma
- Aſigramma
- Tiauſpa
- Ariſtobathra
- Axica
- Paradabathra
- Piſca
- Paſipeda
- Suſicana
- Bonis
- Colala
- Patala
- Barbari
- Xodrace
- Sardana
- Axumis
- Aſinda
- Orbadari
- Theophila
- Aſtacapra
- Panaſa
- Budæa
- Naagramma
- Camigara
- Binagara
- Parabali
- Sydrus
- Epitauſa
- Xoana.

Gymnoſophiſtarum, & Daricharum
- Conga
- Margara
- Batancæſara
- Paſſala
- Orza.

Anicharũ
- Perſaera
- Sannaba
- Toana.

Sala-

Caſpiræorum
- Salageſa
- Aſtraſſus
- Labocla
- Catanagra
- Arippara
- Amacaſtis
- Sobalaſara
- Caſpira
- Paſicana
- Dædala
- Ardone
- Indabara
- Liganira
- Chonna barara
- Modura, ſiue Deorum
- Gagaſmira
- Cragauſa metropolis
- Cognabara.

Prafiacæ
- Sambalaca
- Adiſdara
- Canagora
- Cindia
- Aninacha
- Coanca
- Sagala.*

Savarabatidis
- Empelathra
- Nandubandagar
- Tamaſis
- Curaporina.

Palindarũ, Agriophagarũ, & Chatræorum
- Nigramma
- Antachara
- Sudaſanna
- Surnis
- Patiſtama
- Sinapatinga.

Tabaſſorũ
- Cognabanda
- Ozoamis
- Oſtha
- Coſſa.

Phylitarũ, Candalorũ & Ambatarum
- Agara
- Adeſathra
- Soara
- Nygdoſa
- Anara.

Sorarum
- Sangamartæ
- Arcati regia
- Sora.

Bolingarum
- Tagabaſa
- Baramatis.

Porvarorum
- Birdama
- Tholubana
- Mallæta.

Adiſathrorum
- Maleba
- Aſpatheſis
- Panaſſa
- Sagida metropolis
- Balantipyrgum.

Mandralarum
- Aſthagura
- Sambalaca
- Sigala
- Palibothra
- Tamalites
- Oreophanta.

Brachmanorum
- Brachma.

Badiamæorum
- Tathilba.

Drilophylitarum
- Sibrium
- Opotura
- Ozoana.

Coccona-garum
- Doſara
- Cartenaga
- Cartaſyna.

Salacenorum
- Benagurum
- Caſtra
- Magaris.

Sabararum
- Taſopium
- Carecardama.

Gangaridarum
- Gange.

INDIA EXTRA GANGEM.

REGIONES
- Aurea
- Argentea
- Aurea Cherſoneſus
- Cirrhadia

lib. 7. regionis li. 8. autẽ vrbis nomẽ eſt.

- Chalcitis
- Latronum
- †Rhandamacotta.

PROMONTORIA
- Temala

INSVLÆ
- Barace
- Milizigeris
- Heptaneſia
- Tricadiba
- Peperina
- Trineſia
- Leuce
- Panigeris
- Cory.

FLVMINA
- Berabæ
- Malæi colon
- Zaba.
- Latameda

Tocoſana
Sadus
Berabonna
Temala
Sypa
Chryſoana
Palandas
Attaba
Sobannus
Doanas
Dorias
Serus.

MONTES

Bepyrrhus
Mæandrus
Damaſſi
Semanthini.

POPVLI

Aerradi
Biſingeti anthropophagi
Latrones, ſiue Leſtorum
Tangani
Marundæ
Tacoræi
Corancali
Paſſadæ
Piadæ, ſeu Beſadæ
Samiræ anthropophagi
Aninachæ
Indaprathæ
Iberingæ
Labaſæ
Nangologæ
Cacobæ
Baſanaræ
Codutæ
Baræ
Doanæ.

VRBES

Pentapolis
Baracura emporium
Sambra
Sada
Berabonna emporiũ
Temala
Sarabaco
Babyſenga
Berabæ
Tacola emporium
Sara emporium
Coli
Perimula
Samaranda
Pagraſa
Pithonobaſte empor.
Acadra
Zaba
Thagora
Balonga metropolis
Throana
Corgatha metropolis
Sinda
Pagraſa
Aganagara
Sapolus
Storna
Eorta
Rappha
Boræta
Sorygaſa
Tondota
Elydna
Aragara
Talariga
Lampura
Canogiſa
Caſſida
Eldana
Aſanamara
Archinara
Vrathine
Suanagura
Sagoda
Anina
Salatha
Nardus
Athenagurum
Maniæna
Toſale metropolis
Aloſanga
Adeſaga
Cimara
Pariſara
Tugma metropolis
Ariſabium
Poſinara
Pandaſſo
Sitteberis
Triglypton regia
Lariagora
Rhingiberi
Agemytha
Tomara
Daſana
Mareura metropolis
Laſſyppa
Bareuathra
Balonca
Cocconagora
Tharra
Palanda
† Rhandamarcota.
ex lib. 8. regionis enim nomen eſt lib. 7.

INSVLÆ

Bazacata
Salina, cuius incolæ Aginnatæ
Boni Genij
Anthropophagorum numero tres
Baruſſæ, numero quinque
Sabadibæ, tres
Iabadij, in quo metropolis Argentea
Satyrorum
Aliæ decem numero, quorum incolæ dicuntur
Maniolæ.

SINAE

PROMONTORIA
Notium
Satyrorum.

FLVMINA
Aſpithra
Ambaſtus
Senus
Cottiaris.

POPVLI
Æthiopes Ichthyophagi
Sematheni
Acardæ
Aſpithræ
Ambatæ
Sinæ Ichthyophagi.

VRBES
Bramma
Cattigara
Acadra
Aſpithra
Cocconagara
Saraga
Thinæ metropolis.

Sinæ legunt Latini codices.

TAPROBANA,

olim SIMONDI, nunc SALICA.

PROMONTORIA
Boreum
Ogaliba
Andraſimundi
Iouis
Orneon
Bacchi
Cetæum
Oxeia.

FLVMINA
Soana
Azanus
Baraces
Ganges
Phaſis.

MONTES
Galibi
Malea.

POPVLI
Salæ
Galebi
Mudutti
Emmi
Sandocandæ
Bumathani
Anugrammi
Nagadebij
Oani
Bocani
Diorduli
Rhodagani
Nageri, & Elephantorum paſcua.

VRBES
Margana
Iogana
Sindocanda
Priapius portus
Anubingara
Nubarta
Odoca
Dana, Lunæ ſacra
Corcoba
Comana
Mardulamne
Abaratha
Solis portus
Littus magnum
Procuri
Rhizala portus
Spatana portus
Nagadiba
Anubingara
Moduti emporium
Talacori emporium
Anurigrammum
Naagrammum
Adeſamum
Poduca
Vlipada
Nacaduma.

INSVLÆ
Vangalia
Canathra
Ægidium
Orneon
Monache
Ammine
Garcos
Philicus
Irene
Calæadua
Arbana
Baſſa
Balaca
Alaba
Gumara
Zaba
Bizala
Nagadeba
Suſuara. Hæ inſulæ tantùm nominantur, ex mille trecentis ſeptuaginta octo, quæ ante Taprobanam ſunt.

FINIS.

140

DE MONA DRVIDVM INSVLA, ANTIQVITATI SVÆ RESTITVTA (CVIVS IN ANGLIÆ DESCRIPTIONE MEMINIMVS) EPISTOLA NOBILIS ET ERVDITI VIRI HVMFREDI LHVYD, in qua etiam de Armamentario Romano, cuius in Hollandia facta est mentio, non ineleganter disceptatur.

QVOD initam inter nos nuper amicitiam obliuioni non tradidisti, meque tuis literis salutare, & munere mihi gratissimo donare dignatus es, summas ago tibi gratias, doctissime Orteli: Deumque testor, nihil vnquam mihi gratius accidere potuisse, quàm inter viros doctos & Antiquitatum assertores, si per longissimam terrarum distantiam hoc liceret, versari. Sed antequam ad plenum tuæ dulcissimæ epistolæ responsum deveniam, hoc præfari libet: Me, postquam bonas litteras vix à limine salutassem, meipsum in familiam Illustrissimi Principis Comitis Arundelij inseruisse, ibique hos quindecim annos continuos mansisse, vbi nec Latinè loquendi nec scribendi toto hoc tempore aliqua mihi concessa fuit opportunitas, vnde contigit me Latini sermonis elegantiam seruare non potuisse. Tuam igitur humanitatem precor, vt meam hanc barbariem boni consulas, & non eloquentiam, sed rem ipsam verbis vtcumque vulgaribus, & phrasi parum Latina expositam, animumq. tui deditissimum consideres: & si quid posthac ad te mittam, quod libro tuo (cuius mentio aliquid rarum mihi promittere videtur) inserere libuerit, te logodædalum & dictionis illustratorem cõstituo.

Interim quid ego de hac turri Britannica (cuius nomen Ortelius iam mundo illustre suis elegantissimis typis fecit) coniectura assequi possum, (cùm certi nil me legisse contigit) accipito; Britannos, omnesque Oceani accolas olim piraticam exercuisse, ex nostris Annalibus Britannica lingua scriptis liquet; eosque sæpenumero in Morianam, Rutheniam, & Germaniam traiecisse constat, quæ nomina Morianæ & Rutheniæ, nostrates & Angli nostrarum historiarum interpretes, ob linguæ & historiarum imperitiam, in Mauritanos & Russos satis infeliciter pro Morinis & Flandris contorquent. Igitur cùm nullus esset commodior portus quàm ostium maximi fluuij, verisimile est eos in illum locum sæpius traiecisse, & inde incolas turrim aliquam ad eorum impetum resistendum fabricasse; & Imperatores Romanos hoc ædificium (nomine seruato) postea in alium vsum conuertisse. Alia etiam coniectura ex eadem officina fabricari potest: Antonini tempore etiam, cùm iam mare per Saxones & Frisios infestaretur, ipse hoc ædificium instaurauit, impositis in eodem ex Britannico exercitu militibus, vnde & nomen adipisci potuit. Restat vna quæ instar omnium erit. Cùm Britannia tunc temporis esset quasi horreum Occidentalis Imperij, & annona illinc transferebatur per Britannos, ad exercitum limitis Germanici custodẽ alendum, nullus aptior locus erat deponendi onera, quàm in ostio maximi fluminis Rheni, vbi iterum alterius generis nauibus contra cursum aquæ per Menapios ad Coloniam & Maguntiam vsque (vt nunc factitant) veheretur, vnde ille locus cùm & esset mercatorum Britannorum receptaculum, & annonæ ab illis inuectæ quasi horreum (qualia refert Ammianus Marcellinus Iulianum Cæsarem multa per Galliam & Germaniam pro Britannica annona conseruanda extruxisse, & alia incensa & diruta restaurasse) à frequentia Britannorum, Britannici nomen meruit. Has autem nudas coniecturas nullis testimoniis corroboratas, tuo iudicio excutiendas relinquo, quem non dubito ex multijuga tua cognitione, multò meliora in medium adferre posse.

Restat, vt de Monæ insulæ nomine & situ, quæ apud antiquiores & modernos auctores obseruaui, quæque ipse experientia & ex linguæ Britannicæ (qua iam illius Insulæ incolæ

incolæ utuntur) cognitione didici, tibi, cui aliquid denegare, quod vires meæ præſtare poſſint, apud me piaculi loco erit, aliquid ſcribam; quamvis ſcio me hoc factitando nomen meum multorum calumniis exponere, quia errores ſemel imbibiti difficillimè evelluntur, maximè cùm Polydori Virgilij viri docti, & non vulgaris eloquentiæ auctoritate confirmentur: ſed pace eorum dixerim, virum hunc Annales ſuos manifeſtis erroribus & mille mendis impleuiſſe, idque non ſolùm ei accidiſſe ob imperitiam linguæ Britannicæ, (quam nunc Angli more Germanico tanquam illis non intellectam VVallicam vocant) ſine qua nec nomen ipſius Inſulæ rectè intelligitur, cùm alij per p, alij per b, alij per ph litteras ſcribunt: ſed etiam quòd meliores auctores non legerit, vel quòd invidia Britannici nominis (quod nobiliſſimi Roman. Imperatorum nimis ſtudiosè amplexi ſunt) tumens, eorum auctoritates parvipendens, & ſibi nimium tribuens, (ſpretis melioribus) Guilhelmi cuiuſdam & re & nomine Parvi cæcutientis cæcus veſtigia ſecutus ſit. Sed crepat licet Britannicæ gloriæ vellicator impudentiſſimus, dum extant inter Græcos, Diodorus Siculus, Dion Caſſius bis Conſul, Herodianus, Plutarchus, Pauſanias, Ptolemæus & Strabo: Inter Latinos, Cæſaris commentaria, Corn. Tacitus, Eutropius, Suetonius, Oroſius, Ælius Spartianus, Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flavius Vopiſcus, Aurelius Victor, Ammianus Marcellinus, Sextus Rufus, Panegyrica Mamertini, & aliorum, Plinius, Antoninus, Mela, & Solinus, præter Annales antiquiſſimos Britãnicè ſcriptos, Gyldas tres, Nenium, & clarioris eruditionis multos alios, qui ante adventũ Anglorum (quos noſtrates veteri nomine adhuc ſeruato Saxones vocant) res Britannicas ſcriptis ſuis illuſtravêre, & poſt devictam ab illis illam inſulæ partem, quam illi Angliam, nos verò Loegriam, antiquum nomen retinentes, dicimus; Aſſerius, Obbernus, Felix, Monumetenſis, Huntyntonenſis, Malmeſburienſis, Annovillanus, Iſcanus, Necchamius, Gyraldus Pariſienſis, Trenetus, & infiniti alij, crepat (inquam) licet imperioſus Vrbinas, & clariſſimis Britannorum rebus geſtis oblatret, dum hi claſſicum Britannicæ gloriæ cantent, nuſquam poterit mendaciſſimus ſuis calumniis Britãniæ decus, & nominis famam à tot clariſſimis viris decantatam, vel obſcuram reddere, vel aliqua infamia inurere. Iam ad Monam redeundum eſt, quam Polydorus ſatis pro imperio nomine antiquo privauit, anonymamque relinquens, Menauiam vtroque decorauit, quod facilè & ex Romanis, Græcis, & Britannicis ſcriptoribus, & incolarum lingua, hunc in modum probatur.

Conſtat ex Cæſare, Tacito, & reliquis, Monam eſſe inſulam Britanniæ finitimam, inter ipſam & Iverniam ſitam, in quo mari duæ ſunt tantùm alicuius nominis & magnitudinis (præter Hebrides) inſulæ. Igitur neceſſe eſt vnam harum antiquorũ Monam fuiſſe. itaque ſitum utriuſque inſulæ ante oculos ponendum eſſe duxi, vt inde cetera facilius intelligantur. Prima, quam Polydorus Angliſeam vocat, finitima eſt eæ Britanniæ parti quam nos Cambriam, Angli verò VValliam vocitant, à qua tenuiſſimo ſeparatur maris ſinu (ab incolis *Menai* dicto) ita quòd iuxta medium inſulæ, non longius quàm mille paſſus pateat. In Orientali parte inſulæ eſt caſtrum fortiſſimum, & elegans vrbs, opus Edvvardi primi Angliæ regis, cui Bello Mariſco nomen eſt inditum. In adverſa verò parte eſt locus traijciendi in Iverniam aptiſſimus, & Anglis uſitatiſſimus, quod illi *Holy head* quaſi ſacrũ caput, nos verò *Caercybi*, id eſt, civitatem Kybij dicimus. In ea inſula eſt *Aberfrau* ante trecentos annos Principis Guynedhiæ (quam Angli Nortvvalliam, & barbari Venedociam vocant) Regia: boum & ovium multitudine (pro inſulæ magnitudine) clara, triticique ita abundans, ut ob fertilitatem, mater Cambriæ vulgò nuncupetur: arborum inopia maxima, quamvis quotidie ingentes trunci, & radices, abieteſque miræ longitudinis in campis paſſim ſub terra inveniuntur. Incolæ Britannica utuntur lingua, Anglicè penitus imperiti: Angliæ tamen Regibus poſt 300. annos cum reliqua Cambria parent. Nunc verò ad ſecundam, quam Polydorus nuper Monæ nomine donavit, deveniamus. Ea ſita eſt in medio maris, à proximo Britanniæ promontorio diſtans vigintiquinque miliaribus, magnitudine priori pænè æqualis, magis tamen ſterilis & inculta, homineſque

141

imbelles(niſi qui ab Anglia ob inſulæ cuſtodiam à Comite Derbienſi, cuius patrimonij eſt, mittuntur) gignit. Lingua Scotica ſiue Ivernica, quæ eadem eſt, utuntur. Diſtantia utriuſque ab Ivernia ferè eadem. Iis prælibatis, quid Romani de ea ſcripſêre diſcutiamus, inter quos Cæſar primus Monæ meminit, & poſt eum Plinius & Dion Caſſius, ſed nihil præter nudum nomen, & eam in mari inter Britanniam & Iverniam ſitam eſſe, in médium attulêre, quod uterque noſtrûm etiam fatetur. Cornelius Tacitus vir doctiſſimus & rerum Britannicarum (à Iulio Agricola ſocero ſuo edoctus) ſcientiſſimus, de eius ſitu & à continenti diſtantia, plura nobis communicavit. Hunc igitur audiemus lib. 14.

„ ita loquentem: Sed tum Paulinus Suetonius obtinebat Britannos, ſcientia militiæ & ru-
„ more populi, qui neminem ſine æmulo ſinit, Corbulonis concertator, receptæque Ar-
„ meniæ decus æquare, domitis perduellibus, cupiens. Igitur Monam inſulam incolis va-
„ lidam & receptaculum perfugarum aggredi parat, naueſque fabricatur, plano alveo ad-
„ verſus breve littus & incertum, ſic pedites, equites vado ſecuti, aut altiores inter undas ad-
„ nantes, equis tranſmisêre. Stabat pro littore diuerſa acies, denſa armis viriſque, inter-
„ curſantibus feminis, in modum Furiarum, veſte feriali, crinibus deiectis, faces præfere-
„ bant, Druidæque circum, preces diras ſublatis ad cælum manibus fundentes, novitate
„ aſpectus perculêre militem, vt quaſi hærentibus membris immobile corpus vulneribus
„ præberent: dein cohortationibus Ducis & ſe ipſi ſtimulantes, ne muliebre & fanaticum
„ agmen paueſcerent, inferunt ſigna, ſternuntque obvios, & igni ſuo involvunt. Præſidium
„ poſthac impoſitum vicis, exciſique luci, ſæuis ſuperſtitionibus ſacri. Nam cruore captiuo
„ adolere aras, & hominum fibris conſulere deos, fas habebant. Audi obſecro, optime Le-
ctor, pedites vado, & altiores inter vndas equis adnantes tranſmiſiſſe. Etiam idem auctor,
„ Agricolæ in eandem inſulam expeditionem in eius vita depingens, ita ſcribit: Iulius Agri-
„ cola Monam inſulam, cuius poſſeſſionem reuocatum Paulinum rebellione totius Bri-
„ tanniæ ſuprà memoraui, redigere in poteſtatem animo intendit, ſed vt dubiis conſiliis na-
„ ves deerant, ratio & conſtantia Ducis tranſvexit; depoſitis omnibus ſarcinis, lectiſſimos
„ auxiliarium, quibus nota vada, & patrius nandi vſus, quò ſimul ſeque & arma & equos
„ regunt, ita repentè immiſit, vt obſtupefacti hoſtes, qui claſſem, qui naves, qui mare expe-
„ ctabant, nihil arduum, aut invictũ crediderint, ſic ad bellum venientibus. Ita petita pace,
„ ac dedita inſula, clarus ac magnus haberi Agricola: quippe cui ingredienti prouinciam,
„ quod tempus alij per oſtentationem aut officiorum ambitum tranſigunt, labor & pericu-
lum placuiſſet. Audi iterum. Milites ſine claſſe, ſine navibus, nando in Monam evaſiſſe,
neq. hæc auctor audiuit ab aliquo obſcurioris famæ, ſed ab ipſo Agricola, ſocero ſuo viro
vndecumque clariſſimo & expeditionis duce. Sed audi quid huic reſpondet Polydorus.
Scribit lib. Anglicæ hiſtoriæ 1. Hæc olim (ſcilicet Mona) mari diſiuncta anguſto, quoties
decreſcebat Oceanus, cuius magni fiunt omni tempore æſtus, adeò prope terram erat, vt
ſine navigiis adiri poſſet. & poſtea, Vide (inquit) quid poſſit vetuſtas, inſula nunc ab omni
terra abeſt amplius 25. millibus, quæ quondam vix mille paſſus procul erat. In quod no-
minis & famę diſcrimen (etiam excellentiſs. ingenia) non impellit invidia, & cõtradicen-
di ſtudium. Somniat Vrbinas maximam terrarũ inundationem, cuius nec Latini ſcripto-
res, nec Anglici, nec Hibernici, nec Scoti vnquam meminêre; & quod magis mirum eſt,
nec in vulgus rumor aliquis huius diluuij dimanauit. Queritur etiam de anguſtia alterius
inſulæ & inopia frugum & arborum; vbi ſimiliter fides in illo deſiderari poſſit; nam hæc
inſula (Angliſeam eius, quæ verè Mona eſt, intelligo) habet in longitudine milliaria no-
ſtra circa 25. in latitudine 16. quorum vnumquodque ad minus 1200. paſſus Geographi-
cos continet: igitur in circuitu patet circa 27. milliaria Italica, quia quibuſdam locis angu-
ſtior eſt. Quod de inopia arborum dicit, verum eſt: nam Tacitus affirmat lucos eſſe exci-
ſos, quorum (vt antea dixi) trunci innumerabiles paſſim terra obruti inveniuntur. Silvas
etiam illic fuiſſe ante 400. annos ex noſtris hiſtoriis patet. Neſcio quid dicã de ſterilitate,
cùm hic affirmare non veretur, quod omnes ſciunt eſſe falſiſſimũ, nam ob fertilitatem in

prover-

proverbium inter noſtrates abiit, *Mon mam Gymry*. i. Mona mater Cambriæ. Et incolæ (pro ratione noſtræ regionis) ſunt ditiſſimi etiam & validiſſimi, vt ex hiſtoriographis Anglicis liquet: nam ſæpius Angli claſſe inuecti inſulam invasêre, ſed fruſtrà: nam ab incolis ad internecionẽ cęſi ſunt: teſtis erit Hugo Salopia & Arundelij Comes illic occiſus: teſtis etiam Henricus filius naturalis Henrici primi, & cum eo multi nobiles ibidem deleti. Quid plura? Polydori Mona à terra 25. milliaribus diſtans, hac nihilo maior, multo magis ſterilis, & imbellium hominum Ivernorum parens, Mona cum Polydoro eſſe deſiit. Sed quid reliqui de hac re ſentiunt, diſcutiamus. Geographiæ Princeps Ptolemæus ad Orientalem Iverniæ plagam quatuor ponit inſulas, Monarinam (alia exemplaria Monaidam legunt) Monam, Adron & Lymnon: hæ vltimæ nobis optimè cognoſcuntur antiqua retinentes nomina. Adros à noſtratibus *Ynys ador*, quod inſula avium ſignificat, dicitur: Lymnos à noſtratibus *Enlli*, ab Anglis *Bardeſey*. i. Bardorum inſula vocitatur. Reſtant reliquæ duæ, quarum neceſſe eſt, vt vna ſit noſtra, altera Virgilij Mona. Monariam ponit Ptolemæus multò magis ad Septentrionem, & Orientem Monam. Mona Polydori magis vergit ad Aquilonem & Ortum quàm noſtra. Ergo Monaria, non Mona Ptolemæo eſt, & noſtra Mona etiã apud ipſum Monæ nomen obtinebit. Hæc ex externis. ad noſtros veniamus, quibus magis in nominibus quàm homini Italo noſtræ linguæ imperito, credendum eſſe arbitror. Sed vt hæc melius intelligantur, pauca prius interſerenda ſunt. Britannos ante adventum Anglorum totam hanc inſulam poſſediſſe, omnibus notum eſt; à quibus dolo victi, à meliori eius parte in extremas eius regiones depulſi ſunt, & nomina à locis accepêre, vt qui in Cãbriam abiêre, Cambri: qui in Cornoviam, Cornovij appellarentur. Angli tamen eos omnes more Germanico (qui Italos & Gallos VVallos vocant) VVallos nũcupauêre, additis etiam regionum vocabulis, vt ex libris lingua Saxonica ſcriptis (etiã nunc extantibus) apparet. Nam noſtrates, Brytas VValas, Cornovienſes Cornvvalas in libris illis vocantur; non vt rudiores ſomniant, à Cornugalliæ dicti. Nec hîc ſilentio præterire poſſum impudentiam Virgilij, qui ſe gloriatur hoc primò ſcriptis tradidiſſe. Cùm hanc veram VVallici nominis etymologiam ex Silveſtri Gyraldo furatus eſt. ſed ut revertar unde digreſſus ſum: Iam Britanni in anguſtias terrarum pulſi, linguam Britannicam ſervavêre; ita ut regiones, ciuitates, fluvij, inſulæ, & populi, apud noſtrates nomina obtinent antiqua. Nam Anglorum nomen neſcimus, *Saiſſon*, id eſt, Saxonas (nam x literam non habemus) omnes Anglos in hunc diem appellitantes. Angliam verò antiquo nomine *Lhoeger*, id eſt, Loëgriam, VValliam *Cambri*. i. Cambriam, Cornugalliam *Cornivv*. i. Cornoviam, Scotiam *Alban*, Hiberniam verò *Ywerdhon*, quam etiam antiquiores Geographi non Hiberniam, ſed Iverniam dixêre, appellamus. Ita & omnium Angliæ civitatum nominibus utimur antiquis, quibus olim ante adventum Saxonum vocitabantur. Sed ad Monam redeamus. Noſtrates omnes & incolæ ipſius inſulæ (eadem hac antiquiſſima lingua vſi) nullum aliud eius novêre nomen præter *Mon*, ita ab omnibus vocitatur. Polydorus Angliſeam, id eſt, Anglorum inſulam appellat; fateor hanc inſulam ab Anglis domitam eorum nomine decoratam fuiſſe, & Anglos ita eam vocare. Sed obſecro, an cum Anglis emerſit inſula, vel nullum habuit ante Anglorum adventum nomen? heus expergiſcere, Polydore; eadem ratione nec Anglia erit Britannia, nec Francia Gallia. Sed quod magis eſt, in hac inſula incolæ (quamvis Anglo ſubditi) nec quid ſit Anglus, nec Angliſea, norunt; cùm Anglum *Sais* ſingulari, plurali verò *Saiſſon*, patriam ſuam dulciſſimam *Mon* appellant. Præterea vrbs elegans ſuper illum ſinum contra Occidentalem inſulæ partem extructa, haud procul à loco vbi olim Segontium, Romanis cognita civitas ſita erat, *Caervvon* nuncupatur, id eſt, civitas ſuper Monam: nam *Caer* apud noſtrates vrbem muris cinctam, *Ar* ſupra ſignificant; ſed quòd in ultima ſyllaba m in u mutatur, vult idiotiſmus linguæ; nam in omnibus dictionibus incipientibus ab m in contextu ſermonis, illa poſt certas conſonantes in u vertitur, cuius loco noſtrates f utuntur, cùm u ſemper vocalis ſit; ut dies Mercurij *die Mercher*, nox Mercurij *Nos fercher* dicuntur; ita Mariam *Mair*, Fanum

Dungues ô Cadre.

142

Mariæ, *Lhanvair* vocamus. Nec ſolùm vrbs, ſed totus ille Continentis contra inſulam tractus, *Arvon*, id eſt, contra vel ſuper Monam appellatur. Eſto tamen hanc non fuiſſe Monam, debuiſſet Polydorus pro ſua auctoritate aliud ei finxiſſe nomen, & non anonymam reliquiſſe. Iam ad alteram accedamus, quam noſtrates *Menavv*, incolæ omnes, Angli & Scoti, etiam Britannicum nomen contrahentes *Man* dicunt; itaque nemo hominum (quod ſciam) præter Vrbinatem & quendam impuriſs. hominem Hectorem Boëthium Monæ nomine hanc decoravit. Sed relictis his luce meridiana clarioribus argumentis, ad auctoritates deveniamus; quibus fulti, vtræque inſulæ ſua genuina nomina tribuamus. Reſtat adhuc fragmentum antiqui ſcriptoris Gyldæ Britanni, viri undequaque doctiſſimi, in ſingulari illa & omni genere bonorum auctorũ refertiſſima Bibliotheca, Illuſtriſs. Herois, & vnici inter noſtrates doctorum virorum Mæcenatis, domini mei ſuſpiciendi Henrici, Arundelij Comitis; in quo hæc verba in deſcriptione Britanniæ habentur: Tres
,, habet Britannia inſulas, Vectam contra Armoricas, ſecunda ſita eſt in vmbilico maris in-
,, ter Iverniã & Britanniam. Nomen eius Eubonia vulgo *Manavv*. Audi optime Lector Britannum Britannicè loquẽtem: nam ita nos vernacula lingua Monam Polydori hoc tempore vocamus. Beda etiam Anglus, vir in omni litterarum genere clarus, lib. ſuæ Hiſtoriæ
,, 2. cap. 9. hæc habet verba: Quo tempore etiam gens Nordan Humbrorum, hoc eſt, ea na-
,, tio Anglorum, quæ ad Aquilonarem Humbri fluminis plagam habitabat, cum rege ſuo
,, Eduyno verbum fidei prædicante Paulino (cuius ſuprà meminimus) ſuſcepit. cui vide-
,, licet regi in auſpicium ſuſcipiendæ fidei & regni cæleſtis poteſtas, & terreni creuerat im-
,, perij, ita vt (quod nemo Anglorum ante eum fecit) omnes Britanniæ fines, qua vel ipſo-
,, rum vel Britonum prouinciæ habitantur, ſub ditione acceperit. Quin & Menanias inſulas, ſicut & ſuprà docuimus, imperio ſubiugauit Anglorum; hîc ego crediderim Menavias pro Menanias ſcribi opportere, cùm facilis ſit lapſus ab n in u. Henricus præterea Huntyngtonenſis Eccleſiæ Archidiaconus, Hiſtoricus egregius, qui ſcripſit circa annum noſtræ redemptionis 1140. Bedæ veſtigiis inhærens, hunc lapſum declarare videtur. Eduyni
,, Northumbrorum regis potẽtiam & victoriam enarrans in hæc verba prorumpit: Edvvyn
,, rex Northumbrorum, cunctis qui Britanniam incolunt Anglorum pariter & Britonum
,, populis præfuit, præter Cantuarios, nec non Menaviam inſulam, quæ inter Hiberniam & Britanniam ſita eſt, & vulgò *Man* dicitur, Anglorum ſubiecit imperio. Notandum hîc eſt, hunc Anglum, Anglicum etiam inſulæ (quam Virgilius Monam falsò vocat) tribuiſſe nomen; nam *Man* vulgo, inquit, dicitur, quo nomine ab Anglis in hunc diem nota eſt. Et præter hos Ranulphus Ceſtrenſis in ſuo Polychronico libro primo cap. 44. ita de inſulis
,, Britanniæ vicinis loquitur: Britannia (inquit) tres habet inſulas ſibi adiacentes (præter
,, Orchades) quæ tribus eius principalioribus partibus quaſi reſpõdere videntur. Nam Ve-
,, cta adiacet Loëgriæ, quæ nunc Anglia dicitur; Mona, quæ ab Anglis *Angliſea* vocatur, ad
,, Cambriam (quæ & VVallia eſt) pertinet; inſula verò Eubonia, quæ duo alia habet no-
,, mina, Menavia ſcilicet & Mania, Scotiæ contermina eſt. Hæ tres, Vecta, Mania & Mona eiuſdem ferè ſunt quantitatis. Hæc ille. Quòd Gyldas & alij hanc inſulam Euboniam Latinè vocant, hinc videtur originem traxiſſe, quòd ab eadem natione, nempe Ivernica, à qua & Euboniæ (quas Hebrides aliqui dicunt) incolatur. Beda & Huntyngtonenſis Britannico nomini *Manau*, cùm Menaviam appellitant, alludere videntur: ſed nulli horum Mona dicitur. Ex his argumentis & teſtimoniis liquet, Monam, eam eſſe inſulam, quam incolæ (vt ſuperius dixi) Monam etiam vocant, nullo alio nomine cognito, & quæ Anglis Angliſea dicitur: altera verò, quæ Polydoro & in eius luto hærentibus Mona dicitur, à Gylda Eubonia, ab Huntyngtonenſi Menavia, ab aliis Mania vocitatur. Hîc finem (vno, quod inſtar multorum erit, prius in medium adducto teſtimonio) faciam; nempe Silveſtris Gyraldi Cambrobritanni viri non minus natalibus illuſtris, quàm eruditione clari, utpote ex nobili Gyraldorum familia orti, quibus debent reges

Angliæ

Angliæ devictam Iverniam, & ipse regi Henrico secundo charissimus, ac filio eius Iohanni à secretis fuit; cuius nomen in Decretis Pontificum Romanorum (quòd cùm Episcopus esset Menevensis, cum Archiepiscopo Cantuariensi de prærogatiua eius Ecclesiæ certaret) est admodum celebre: ille, inquam, in libro cui titulũ fecit Itinerarium Baldvvini Archiepiscopi Cantuariensis, crucem in infideles per Cambriam prædican-
,, tis, cuius etiam individuus comes fuit, hæc de Mona insula memoriæ prodidit: Crastino
,, transivimus per castrum de Caerarvon, & per valles & montes difficiles ad Bangor
,, pervenimus, ab Episcopo decenter exhibiti, cuius nomen Guianus, qui ad crucis sus-
,, ceptionem ferè compulsus, cum magna lamentatione & vociferatione hominum
,, vtriusque sexus: Inde in Monam insulam duobus millibus passuum inde distantium
,, transivimus, breui maris brachio transnavigato; ubi iunior Oeni filius Rothericus
,, cùm insulæ totius & terrarum adiacentium populo devotus nobis occurrit; ibi facto
,, quasi Theatro in petrosis rupibus prope littus prædicante Archiepiscopo & loci Ar-
,, chidiacono Alexandro, multi ad crucem sunt allecti: sed iuvenes electi de familia Ro-
,, therici, qui contra nos sedebant, nullo modo allici poterant ad crucem sustinendam;
,, quorum aliqui paulò pòst dum prædones sequerentur, occisi, alij vulnerati, vltronei in
,, carne sibi invicem cruces affixerunt. Rothericus Resi Principis filiam sibi tertio gradu
,, cognatam, uxorem habuit, quam nullis monitis à se pellere voluit, sperans inde auxi-
,, lium contra fratris filios, quos exhæreditauerat; at paulò pòst illi omnia recuperavêre.
,, Habet hæc insula 343. villas, & tamen pro tribus Cantredis habetur: habet Britannia
,, tres insulas sibi adiacentes eiusdem ferè quantitatis, ab Austro Vecta, à Zephyro Mo-
,, na, à Circio Mania: sed duæ priores propinquius continenti adiacent, modicis distin-
,, ctæ maris interstitiis; tertia verò, quæ Mania dicitur, medio inter Hibernicam Vlto-
,, niam & Scoticas Galovidias libramine iacet. Mona verò ab incolis *Mon mam Cymbry*
,, ob tritici fertilitatem dicitur. Et postea: Hugo comes Slopesburiensis & Arundelij,
,, cum Hugone comite Cestrensi, cùm hanc insulam vi ingrederetur, canes in Ecclesia
,, Sancti Fefridanci nocte occlusit, quos omnes manè rabidos invenit, & ipse postea à pi-
,, ratis de Orcadibus venientibus, quorum Princeps Magnus sagitta in oculo (quæ pars
,, corporis sola ferro nuda erat) ictus, à navi per ipsum Magnum, in mari mortuus eci-
,, dit: quod videns Magnus dixit Danica lingua, *Leit loupe*, quod significat, sine eum sal-
,, tare. Item cùm Henricus secundus exercitum in Venedotiam ducens apud Caleshull
,, bellicam aleam in arcto silvestri expertus est, classem in Monam misit, quæ Ecclesiam
,, prædictam cum aliis locis spoliavêre; vnde ab accolis, multi à paucis, armati ab inermi-
,, bus, victi, vulnerati, & capti, & interempti ferè omnes fuêre. Fuerant duo nobiles viri,
,, & eius qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege missi, Henricus scilicet regis Hen-
,, rici primi filius, & secundi avunculus, ex nobili Nesta Resi filij Theodori filia, in Au-
,, strali Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Stephani filius Henrici frater non ger-
,, manus, sed uterinus, vir qui nostro primus tempore aliis viam præbens, Hibernicã non
,, longè pòst aggressus est expugnationem, cuius præconia vaticinalis depromit historia.
,, Henricus nimia fretus audacia, bonaq. destitutus omnino sequela, inter primos lanceis
,, confossus occubuit. Robertus verò de defensione diffidens, vix ad naves grauiter vulne-
,, ratus evasit. Hæc insula foris sterilis & hispida, vt terra de Pebidion prope Menaviã ap-
,, paret, quamvis multis fertilissima. Huc usq. Gyraldus. Quid unquam planius aut dilu-
cidius de Monæ nomine, loco, fertilitate, & incolarum strenuitate; etiã de alterius insu-
læ & situ & nomine, litteris mãdari potuit? Idem auctor in sua Cambriæ Topographia,
,, ita de hac insula loquitur: In Noortvvallia inter Monam & montes Eryri sedes Ban-
,, choriensis Danielis patrocinio gaudet. Et iterum: Totius autem VValliæ sicut Au-
,, stralis pars circa regionem Cereticam, & præcipuè Demetiam campestri planitie, ma-
,, ritimoque littore longè amœnior est, ita Borealis Venedotia, & situ terrarum muni-
,, tior, & robustis virorum cordibus fœcundior, ubique gleba fertilior esse dignoscitur.

Nam

Nam ſicut montes Eryri cunctis VValliæ armentis in vnum coactis ad paſcua, ſic Mona inſula tritici fertilitate toti VValliæ fertur aliquamdiu ſufficere poſſe. His lectis & penſiculatis, quis hominum ita ſtupidus, qui dubitet Angliſeam Polydori veram eſſe Monam Druydum ſedem, & Romanis armis litteriſque nobilitatam? Aliam verò inſulam Britannis *Manau*, Anglis verò *Man* dictam, quam ille, & alij viri docti ex eius lacunis turbidam bibentes, Monam falsò appellauêre, rectius Monarinam vel Monaidam, vt Ptolemæus: Euboniam, vt Gyldas; aut Menaviam, vt Beda, & Huntyngtonenſis; aut Maniam, vt Gyraldus, dici oportêre.

Plura etiam, & argumenta, & doctorum virorum teſtimonia in medium adferre poſſem: ſed ne Lectori tædium adferam, his in præſenti ſuperſedebo; non dubitans, quin hæc omni viro docto & in hiſtoriis Britannicis exercitato, ad omnes adverſariorum calumnias diluendas ſatis firma eſſe videntur. Igitur te, pro eo quo præditus es candore & humanitate, oratum velim, ut hæc qualiacumque ſint, boni conſulas, Monamq́. noſtram ſuo priſtino gloriæ, typis tuis reſtituas: Speroque me propediem tibi non ſolùm Monæ, ſed etiam totius Cambriæ certiſſimam deſcriptionem nominibus tum antiquis, Romanis & Britannicis, tum Anglicis modernis illuſtratam miſſurum. Angliæ etiam Chartam Geographicam additis ex Ptolemæo, Plinio, & Antonino, antiquis nomenclaturis, ut Hectoris Boëthij innumera mendacia hinc facilius dignoſcantur, in quem Lælandus noſter aptiſſimum edidit Epigramma:

Hectoris hiſtorici tot, quot mendacia ſcripſit,
Si vis vt numerem, Lector amice, tibi?
Me iubeas etiam fluctus numerare marinos,
Et liquidi ſtellas connumerare poli.

Habeo etiam exactiſſimam tractus maritimi Scotiæ deſcriptionem, quæ omnia cùm Londinum venero (quod Deo fauente ante finem Aprilis fiet) ad te mittam, ex quibus virorum quorundam doctiſſimorum manifeſti patebunt errores; qui imperitis quibuſdam nimium fidentes, ſitus, & nomina multorum locorum, Vrbium & Fluviorum, in Chartis ſuis Geographicis ſatis infeliciter, & multùm à vero aberrantia depinxêre. Interim te bene valere iubeo, & ſi quid aliud ſit in quo tibi placere poſſim, non roges, ſed imperes, quod voles. Richardus Cloughus vir integerrimus, & contractæ inter nos amicitiæ auctor, idemque communis noſter amicus, & literas tuas ad me perferendas dabit, & meas tibi (pro ea quæ inter nos eſt familiaritate) reddet. Vale dulciſſime Orteli. Denbighiæ, Northvvalliæ ſive Guynedhiæ, 5. Aprilis, 1568.

Tuus per ſaxa per ignes,

Humfredus Lhuyd Denbighienſis
Cambrobritannus.

IMP. RVDOLPHI, PHILIPPI HISP.
REGIS, ET CANCELLARIÆ BRABANTICÆ PRIVILEGIIS SANCITVM EST,

NE QVIS alius cuiuſcuiuſque ſit conditionis, eas Tabulas quas *Abrahamus Ortelius* Regiæ Maieſtatis Geographus ſtudio ſuo deſcripſerit, vel ſuis impenſis primùm in lucem ediderit, ſiue eas venum ſeorſum dederit, ſiue iis Theatrum ſuum nunc auxerit, aut poſtea adhuc addiderit, intra decennium à die impreſſionis abſolutæ computandum typis mandare, vel ſimili atq. eodem quo à dicto Ortelio exprimentur, vel alio charactere, ſeu forma excudere, vel cudendas dare, ſeu alibi impreſſas adducere, vendere & diſtrahere palàm ſiue occultè auſit. Quiſquis verò ſecus fecerit, ei ſtatuitur atque decernitur debere non ſolùm adimi vel auferri Tabulas & libros impreſſos aut venum expoſitos, quos vtique prædictus Ortelius, vel eiuſdem hæredes, aut mandatum ab eo habentes, auxilio Magiſtratus eius loci, vel etiam per ſe ipſi apprehendere & ſibi vendicare poterunt; verùm etiam irrogari mulctam quæ expreſſa eſt in ipſis diplomatis. Dat. Anno Domini M. CCCCC.

Imperator. quidem,
LXXVI. Ratiſponæ viceſima ſecunda Octobris.

Subſign.
Rudolphus.
Ad mandatum ſacræ Cæſar. M. proprium,
Eſtenberger.

Philippi verò Hiſpan.
LXXIX. Antwerpiæ die tertia menſis Februarij,

Signat.
Sille.

Et Cancellariæ,
Bruxellis die quinta Martij eiuſdem anni.

Signat.
Blyleuen.

BY PRIVILEGIEN
Des Keyſers, Conincks, ende Cancelliers van Brabandt, vvort verboden,

Dat niemandt van wat conditie hy zy, hem vervorderen eenighe Landt-tafelen oft Geographiſche Carten, die Abraham Ortelius ſijnder Maieſteyt Geographus eerſt beſchrijft, oft op ſijnen coſt eerſt wtgeeft: het zy dat hyſe byſonder wtgeeft, oft ſijn Theatre daer mede vermeerdert, oft naederhandt vermeerderen zal, in ghelijcke forme oft diverſche, cleynder oft grooter, met in drucke, oft elders ghedruckt inde landen van Brabandt, oft van herwaerts over te coope brenghe, oft in eenigher manieren, heymelijck oft openbaer, wtdeyle binnen dien thien jaren, nae datſe van hem eerſt wt zullen ghegheven zijn: Op de pene ghementioneert int Originael, Ghehouden ende onderteeckent als boven.

AD LIBRI COMPACTOREM,

Series & ſigna Chartarum ſeu foliorum,

A, triternio, & B, duernio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. &c.
vſque 93. ſingula folia ſunt.
A. B. C. D. E. F. triternionibus conſtant,
præter G, quaternionem.

Sed hæc folia ſingula cifris notata, debet Compactor adglutinare à tergo iuſta papyri parte, qua in dorſo libri ligentur, ne ligatura impediat, quò minus Tabulæ integrè pleneque oculis pateant.

Viſitauit & approbauit hoc opus D. Sebaſtianus Baer Delphius, inſignis Cathed. Eccleſiæ S. Mariæ Antverpienſis Plebanus & Canonicus.

ANTVERPIÆ,
Auctoris ære & cura impreſſum, abſolutúmque apud Chriſtophorum Plantinum,
M. D. LXXIX.